خوتەن گېزىتى

和田报

1987-يىل 10 دېكابىر (پەيشەنبە) 4459-سان

بۈگۈن ھاۋا ئوچۇق بولىدۇ، يۇقىرى تېمپېراتۇرا نۆلدىن تۆۋەن 3°C ، تۆۋەن تېمپېراتۇرا 7°C بولىدۇ، ئىككى يال شامال چىقىدۇ.

ۋىلايەتلىك پارتكوم تەشكىلات بۆلۈمى قاتارلىق تارماقلار بىرلىكتە ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىپ، ناھىيە دەرىجىلىك كادىرلارنى 13- قۇرۇلتاي ھۆججەتلىرىنى ئۆگىنىشكە ئۇيۇشتۇردى

ۋىلايەتلىك پارتكوم تەشكىلات بۆلۈمى، تەشۋىقات بۆلۈمى ۋە ۋىلايەتلىك پارتكوم پارتىيە مەكتىپى بىرلىكتە ئاچقان ناھىيە دەرىجىلىك كادىرلارنىڭ 13-قۇرۇلتاي ھۆججەتلىرىنى ئۆگىنىش كۇرسى ئالتە كۈن داۋام قىلىپ، مۇشۇ ئاينىڭ 5-كۈنى پارتىيە مەكتىپىدە ئاياغلاشتى.

بۇقېتىمقى 1-قارارلىق ئۆگىنىش كۇرسىغا ناھىيە دەرىجىلىك كادىرلاردىن 41 نەپەر كىشى قاتناشتۇرۇلدى. كۇرس داۋامىدا 13-قۇرۇلتايدا بېرىلگەن دوكلات ئوقۇتۇلۇق ئۆگىنىلدى. كۇرسانتلار ئەستايىدىل ئوقۇش، روھىي ماھىيىتىنى چوڭقۇر ئۆزلەشتۈرۈش ئاساسىدا، پارتىيىمىزنىڭ سوتسىيالىزمنىڭ تۆۋەن باسقۇچىدىكى ئاساسىي لۇشيەنى، ئىسلاھات، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش، جانلاندۇرۇش، سىياسىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى قاتارلىق ئاساسىي نۇقتىلارنى ئۆزلەشتۈرۈۋالدى.

كۇرس ئاياغلاشقان ۋاقىتتا ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى ياڭ جيەنجاڭ مۇھىم سۆز قىلدى.

مۇھەممەت ئىبراھىم مۇسا

جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئۇلۇغ تۇغى ئاستىدا، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى مىللەتلەرنىڭ بۈيۈك ئىتتىپاقلىقىنى داۋاملىق مۇستەھكەملەيلى ۋە كۈچەيتەيلى

—1987-يىل 11-ئاينىڭ 20-كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 2-قېتىملىق مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە تەقدىرلەش يىغىنىدا بېرىلگەن دوكلات

سۇڭ خەنلياڭ

1. مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ بەش يىلدىن بۇيانقى تەرەققىياتى ۋە يېڭى قىياپىتى

ئاپتونوم رايون 1982-يىلى 1-قېتىملىق مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە ئىلغار كوللېكتىپ، ئىلغار شەخسلەرنى تەقدىرلەش يىغىنىنى ئاچقانىدى، شۇ قېتىملىق يىغىندىن تارتىپ ھازىرغىچە بەش يىل ئۆتتى. بەش يىلدىن بۇيان، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ توغرا رەھبەرلىكى ۋە سەمىمىي غەمخورلۇقىدا، ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە كومىتېتى شىنجاڭنىڭ ئەمەلىيىتىگە زىچ بىرلەشتۈرۈپ، پارتىيىنىڭ 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 3-ئومۇمىي يىغىنىنىڭ لۇشيەن، فاڭجېن، سىياسەتلىرىنى ۋە پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ شىنجاڭ خىزمىتى توغرىسىدىكى بىر قاتار مۇھىم يوليورۇقلىرىنى توغرا ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىشتا، تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى سىرتقا ئېچىۋېتىشتە، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى تۈرلۈك خىزمەتلەردە ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇشتا چىڭ تۇردى، ماركسىزملىق مىللەت نەزەرىيىسىنى ئۆگىنىش، تەشۋىق قىلىشنى ۋە بۇ ھەقتىكى تەربىيىنى تېخىمۇ كەڭ ھەم چوڭقۇر ئېلىپ باردى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيى پائالىيىتىنى ئۇدا بەش يىل قانات يايدۇردى، پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇردى، مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە قانۇنىنى ئاكتىپ تەشۋىق قىلىپ ۋە يولغا قويۇپ، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا كۆرۈلگەن بەزى مەسىلىلەرنى توغرا بىر تەرەپ قىلدى. بۇنىڭ بىلەن، ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتى يېڭى قىياپەت باسقۇچىغا قەدەم قويدى. ئۇنىڭ ئاساسلىق بەلگىلىرى مۇنۇلار: ماركسىزملىق مىللەت قارىشىنى تېخىمۇ نۇرغۇن كىشى ئىگىلىدى، «خەنزۇلار ئاز سانلىق مىللەتلەردىن ئايرىلالمايدۇ، ئاز سانلىق مىللەتلەر خەنزۇلاردىن ئايرىلالمايدۇ» دېگەن ئىدىيە كىشىلەر قەلبىدىن بارغانسېرى چوڭقۇر ئورۇن ئالدى. ھەر مىللەت كادىرلىرى ۋە ئاممىسى بىر-بىرىگە ئىشىنىش، بىر-بىرىگە

گەنىدى. جايلار ۋە ئورۇنلارنىڭ مەزمۇنى مول، شەكلى كۆپ خىل بولغان مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە ئىلغارلارنى يېتىشتۈرۈش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنىچىلاردىن بولۇش پائالىيىتىنى كەڭ قانات يايدۇرۇشى نەتىجىسىدە، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە زور بىر تۈركۈم ئىلغار كوللېكتىپ ۋە ئىلغار شەخسلەر پۈتۈن شىنجاڭنىڭ ھەر قايسى جايلىرىدا مەيدانغا كەلدى. ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەرلەر، ئاپتونوم رايوندىكى تارماقلار ۋە ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ شىلىرى (ئىدارىلىرى) تەقدىرلىگەن ئىلغار كوللېكتىپ 1855كە، ئىلغار شەخس 6450 كە يەتتى. ئۇلارنىڭ ئىلغار ئىدىيىسى ۋە نەمۇنىلىك ھەرىكىتى ھەر مىللەت كادىرلىرى، ئاممىسىنى تەربىيىلىدى ۋە ئىلھاملاندۇردى، ئۇلار كۆپچىلىكنىڭ ئۆگىنىش ئۈلگىسى بولۇپ قالدى.

— ئارمىيە بىلەن ھۆكۈمەتنىڭ ئىتتىپاقلىقى، ئارمىيە بىلەن خەلقنىڭ ئىتتىپاقلىقى، بىڭتۇەن بىلەن يەرلىك ئورۇنلارنىڭ ئىتتىپاقلىقى، مەركەزگە قاراشلىق كارخانىلار بىلەن يەرلىك ئورۇنلارنىڭ ئىتتىپاقلىقى يەنىمۇ كۈچەيدى.

— جەمئىيەت تېخىمۇ تىنچ بولدى، چېگرا مۇداپىئەسى تېخىمۇ مۇستەھكەملەندى. مىللەتلەر مۇناسىۋىتىنىڭ ئۈزلۈكسىز ياخشىلىنىشى ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ يەنىمۇ كۈچىيىشىگە ئەگىشىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدا جەمئىيەت ئامانلىقى ۋە ئىجتىمائىي كەيپىيات كۆرۈنەرلىك ياخشىلاندى، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىتتىپاقلىقى، چېگرا جايلارنىڭ ئىقتىساد، مەدەنىيەت ئىشلىرىنىڭ راۋاجلىنىشى ۋە خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ شىنجاڭدا تۇرۇشلۇق قىسىملىرى، قوراللىق ساقچى قىسىملىرى، ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ زىچ ھەمكارلىشىشى ئارقىسىدا، چېگرا مۇداپىئە قۇرۇلۇشى كۈچىيىپ، ۋەتىنىمىزنىڭ چېگرا مۇداپىئەسى تېخىمۇ مۇستەھكەملەندى.

— ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش داۋامىدا، مىللەتلەرنىڭ ئالاقىسى كۈنسايىن كېڭەيدى، ئۆز ئارا چۈشىنىشى ۋە

لىق مىللەتلەر مائارىپىنىڭ تەرەققىياتى تېخىمۇ تېز بولدى، مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان ئاز سانلىق مىللەت ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ كۆپىيىش سۈرئىتى (تولۇقسىز ئوتتۇرىدىكىلەرنى ھېسابقا ئالمىغاندا) پۈتۈن ئاپتونوم رايون ۋە پۈتۈن مەملىكەتنىڭكىدىن تېز بولدى. پەن-تېخنىكا، مەدەنىيەت ئىشلىرىدىمۇ خېلى چوڭ تەرەققىيات بولدى. ئىقتىساد، مەدەنىيەت ئىشلىرىنىڭ راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ تۇرمۇشىمۇ خېلى ياخشىلاندى، 1986-يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىدا كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن ئوتتۇرىچە كىرىم 420 يۈەنگە يېتىپ، 1978-يىلدىكىدىن 3.2 ھەسسە ئاشتى. ئىشقا ئورۇنلىشىش مەسىلىسى تەدرىجىي ھەل قىلىندى، سەككىز يىلدىن بۇيان، ئىش كۈتۈپ تۇرغانلاردىن 700 مىڭى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇلدى، شەھەر-بازارلاردىكى ئىش كۈتۈپ تۇرغانلارنىڭ نىسبىتى 1979-يىلدىكى 7.4%تىن 1986-يىلى 1.9%كە چۈشتى. نامرات رايونلارنىڭ قالاقلىق قىياپىتىدە خېلى ئۆزگىرىش بولدى، 1986-يىلىلا ئاپتونوم رايون بويىچە 63مىڭ ئائىلە نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ، نامرات ئائىلە ئومۇمىي سانىنىڭ 17.8پىرسەنتىنى ئىگىلىدى. بۇ مۇۋەپپەقىيەت ۋە ئۆزگىرىشلەر مىللەتلەرنىڭ بۈيۈك ئىتتىپاقلىقىدىن ئىبارەت ياخشى مۇھىتتا قولغا كەلدى، مۇۋەپپەقىيەت ۋە ئۆزگىرىشلەر ئۆز نۆۋىتىدە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ ئۈزلۈكسىز مۇستەھكەملىنىشى ۋە راۋاجلىنىشىنى كۈچلۈك ئىلگىرى سۈردى.

ھازىرقى مەزگىل ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئەڭ ياخشى بولغان تارىخىي مەزگىل، تىنچ-ئىتتىپاق بولۇشنىڭ ئەڭ ياخشى تارىخىي مەزگىلى، سىياسىي ۋەزىيەت ۋە ئىقتىسادىي ۋەزىيەت ئەڭ ياخشى بولغان تارىخىي مەزگىل.

ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى جەھەتتە مۇشۇنداق ياخشى ۋەزىيەتنىڭ بارلىققا كېلىشىدىكى ئاساسىي سەۋەب مۇنۇلار:

پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى مىللەتلەر خىزمىتى ئۈچۈن توغرا فاڭجېن، سىياسەتلەرنى تۈزۈپ بەردى، شىنجاڭنىڭ مىللەتلەر خىزمىتىگە ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلۈپ، بىر قاتار مۇھىم يوليورۇقلار-

تايىنىدىغان ئىزچىللاشتۇردى، مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە فاڭۇنىنى ئاكتىپ تەشۋىق قىلىپ ۋە يولغا قويۇپ، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا كۆرۈلگەن بەزى مەسىلىلەرنى توغرا بىر تەرەپ قىلدى. بۇنىڭ بىلەن، ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتى يېڭى قىياپەت باسقۇچىغا قەدەم قويدى. ئۇنىڭ ئاساسلىق بەلگىلىرى مۇنۇلار: ماركسىزملىق مىللەت قارىشىنى تېخىمۇ نۇرغۇن كىشى ئىگىلىدى، «خەنزۇلار ئاز سانلىق مىللەتلەردىن ئايرىلالمايدۇ، ئاز سانلىق مىللەتلەر خەنزۇلاردىن ئايرىلالمايدۇ» دېگەن ئىدىيە كىشىلەر قەلبىدىن بارغانسېرى چوڭقۇر ئورۇن ئالدى. ھەر مىللەت كادىرلىرى ۋە ئاممىسى بىر-بىرىگە ئىشىنىش، بىر-بىرىگە ھۆرمەت قىلىش، بىر-بىرىنى قوللاش، بىر-بىرىدىن ئۆگىنىش، بىر-بىرىنى چۈشىنىشتەك ئىجتىمائىي كەيپىيات بارغانسېرى قويۇقلاشتى، «ھەممە كىشىدە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئىدىيىسى بولۇش، ھەممە كىشى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا ئەھمىيەت بېرىش، ھەممە كىشى مىللىي سىياسەتنى بىلىش، ھەممە كىشى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا دائىر ياخشى ئىشلارنى قىلىش» تەدرىجىي ھالدا ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ھەرىكەت مىزانىغا ئايلاندى. ھەر مىللەت كادىرلىرى ۋە ئاممىسى تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداپ، بۇ جەھەتتە ئۆزىنىڭ يۈكسەك سىياسىي ئېڭىنى ۋە ۋەتەنپەرۋەرلىك روھىنى ئىپادىلەپ، قۇدرەتلىك ئۇيۇشۇش كۈچى ۋە ئىنتىلىش كۈچىنى نامايەن قىلدى. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىتتىپاقلىقى پۇختا ئاممىۋى ئاساسقا ئىگە بولدى.

— پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا ئىزچىللاشتۇرۇلۇپ ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈلۈپ، ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرى قوشۇنى ۋە كەسپىي پەن-تېخنىكا قوشۇنى تېز زورايدى. 1981-يىلى ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىدىن 158 مىڭ 800 ى بار ئىدى، ھازىر كۆپىيىپ 211 مىڭغا يېتىپ، كادىرلار ئومۇمىي سانىنىڭ 44.4 پىرسەنتىنى ئىگىلىدى. يىلىغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 10 مىڭدىن ئارتۇق كىشى كۆپىيىپ باردى. نۇرغۇنلىغان ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرى ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىك ئورۇنلىرىغا چىقتى، ئۇلار ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ھەر قايسى سەپلىرىدە بارغانسېرى مۇھىم رول ئويناۋاتىدۇ. 1986-يىلى ئاز سانلىق مىللەتتىن بولغان ھەر خىل كەسپىي - تېخنىكا خادىملار 121 مىڭغا يېتىپ، كەسپىي - تېخنىكا كادىرلىرى ئومۇمىي سانىنىڭ 45.8 پىرسەنتىنى ئىگىلىدى. ئاز سانلىق مىللەتتىن بولغان ھەر خىل پەن - تېخنىكا خادىملىرى تۆتنى زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدىكى تايانچ كۈچكە ئايلاندى. مىللەتلەرنىڭ بىر - بىرىنىڭ ئۆرپ - ئادەتلىرىگە ھۆرمەت قىلىشتەكى ئاڭلىقلىقى يەنىمۇ ئۆستى. مىللەتلەرنىڭ ئۆز ئارا تىل - يېزىق ئۆگىنىشى يولغا قويۇلۇپ، تېخىمۇ كۆپ ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرى خەنزۇ تىلىنى ئىگىلەپ، تېخىمۇ كۆپ خەنزۇ كادىرلار ئاز سانلىق مىللەتلەر تىلىنى ئىگىلەپ، ئۆز خىزمىتىدە قولايلىق ياراتتى، ھېسسىيات ئالماشتۇردى، دوستلۇقنى چوڭقۇرلاشتۇردى، ئىتتىپاقلىقنى كۈچەيتتى.

— مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە ئىلغار كوللېكتىپ، ئىلغار شەخسلەر كۆپلەپ مەيدانغا كەلدى. ئۇلارنىڭ ئىش ئىزلىرى جەمئىيەتنىڭ ئومۇميۈزلۈك مەدھىيىلىشىگە سازاۋەر بولدى. 1982-يىلى ئېچىلغان ئاپتونوم رايونلۇق 1-قېتىملىق مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە تەقدىرلەش يىغىنىدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى جەھەتتىكى 183 ئىلغار كوللېكتىپ ۋە 322 ئىلغار شەخس تەقدىرلەن-

ئەگىشىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدا جەمئىيەت ئامانلىقى ۋە ئىجتىمائىي كەيپىيات كۆرۈنەرلىك ياخشىلاندى، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىتتىپاقلىقى، چېگرا جايلارنىڭ ئىقتىساد، مەدەنىيەت ئىشلىرىنىڭ راۋاجلىنىشى ۋە خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ شىنجاڭدا تۇرۇشلۇق قىسىملىرى، قوراللىق ساقچى قىسىملىرى، ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ زىچ ھەمكارلىشىشى ئارقىسىدا، چېگرا مۇداپىئە قۇرۇلۇشى كۈچىيىپ، ۋەتىنىمىزنىڭ چېگرا مۇداپىئەسى تېخىمۇ مۇستەھكەملەندى.

— ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش داۋامىدا، مىللەتلەرنىڭ ئالاقىسى كۈنسايىن كېڭەيدى، ئۆز ئارا چۈشىنىشى ۋە ئىتتىپاقلىقى يەنىمۇ كۈچەيدى. ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش ۋە توغرا لىنىيىلىك ئىقتىسادىي ھەمكارلىقنىڭ ئۈزلۈكسىز راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش ئېڭى ۋە تاۋار ئىگىلىكى قارىشى كۆرۈنەرلىك ھالدا كۈچەيدى، شىنجاڭدىكى جايلار بىلەن جايلار ئوتتۇرىسىدا، شىنجاڭ بىلەن ئىچكىرىدىكى جايلار ئوتتۇرىسىدا، شىنجاڭ بىلەن دۇنيادىكى نۇرغۇن دۆلەتلەر ۋە رايونلار ئوتتۇرىسىدا ئىقتىسادىي، مەدەنىيەت قاتارلىق ساھەدىكى ئالاقە بارغانسېرى كۆپەيدى. 1986-يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە شىنجاڭ 50 نەچچە دۆلەت ۋە رايون بىلەن سودا، ئىقتىساد مۇناسىۋىتى ئورناتتى. 40 نەچچە چەت ئەل مەبلىغى تۈرى كىرگۈزدى؛ شىنجاڭ پۈتۈن مەملىكەتتىكى 28 ئۆلكە، شەھەر، ئاپتونوم رايون ۋە 13 مىنىستىرلىك، كومىتېت بىلەن توغرا لىنىيىلىك ئىقتىسادىي ئالاقە ئورنىتىپ، جەمئىي 3013 ھەمكارلىق تۈرىنى ئورۇندىدى، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەرقايسى جايلار ئوتتۇرىسىدىكى ھەمكارلىق تۈرى 500 نەچچىگە يەتتى. ئىچكى ئۆلكىلەردىن پەن-تېخنىكا خادىملىرى، ھۈنەرۋەن ئۇستىلار شىنجاڭغا تۈركۈملەپ كېلىپ، شىنجاڭنى ئېچىش، گۈللەندۈرۈشكە تۆھپە قوشتى. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت ئاممىسىمۇ ئىچكى ئۆلكىلەرگە بېرىپ، تۈرلۈك ئىقتىسادىي پائالىيەتلەر بىلەن شۇغۇللىنىپ، شۇ جايلارنىڭ ئىقتىسادىنى گۈللەندۈرۈشكە تۆھپە قوشتى. مۇشۇنداق ئالاقە داۋامىدا، ھەر مىللەت خەلقى ئۆز ئارا ئۆگىنىپ، ئارتۇقچىلىقلىرىنى جارى قىلدۇرۇپ، يېتەرسىزلىكلىرىنى تولۇقلاپ، بىرلىكتە ئالغا باستى، بۇنداق ئۆز ئارا مۇناسىۋەت ۋە ئالاقە ئىلگىرى كۆرۈلۈپ باقمىغان. بۇ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ مەزمۇنىنى زور دەرىجىدە بېيىتتى.

— ئىقتىساد، مەدەنىيەت ئىشلىرى ناھايىتى زور دەرىجىدە راۋاجلىنىپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا پۇختا ئاساس سېلىندى. پارتىيىنىڭ 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ خەلق ئىگىلىكى ئۇدا، مۇقىم راۋاجلاندى، توققۇز يىلدا سانائەت، يېزا ئىگىلىك ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى، مىللىي دارامەت، مالىيە كىرىمى ۋە شەھەر - يېزا خەلقىنىڭ كىرىمى بىر قاتلاندى. دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىقتا ئۇدا ئون يىل مول ھوسۇل ئېلىندى، كۆپلەپ ئاشلىق كىرگۈزۈش سىرتقا ئاشلىق يۆتكەپ بېرىشكە ئۆزگەردى. ئىقتىسادىي ئەمەلىي كۈچىمىز كۆرۈنەرلىك ھالدا كۈچەيدى. يۆتكەپ چىقارغان ماددىي ئەشيا يۆتكەپ كىرگەن ماددىي ئەشيادىن زور مىقداردا ئېشىپ كەتتى، مالىيە كىرىمى ئۇدا بەش يىل يىلىغا 100 مىليون يۈەندىن ئېشىپ باردى. مائارىپ ئىشلىرى زور دەرىجىدە راۋاجلاندى، 1986-يىلى ھەر 10 مىڭ نوپۇس ئىچىدىن ئالىي مەكتەپكە كىرىپ ئوقۇۋاتقانلارنىڭ سانى مەملىكەت بويىچە 9-ئورۇندا تۇردى، تولۇق ئوتتۇرا، تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇۋاتقانلارنىڭ سانى مەملىكەت بويىچە 1-ئورۇندا تۇردى. ئاز سان-

گىرى سۈردى.

ھازىرقى مەزگىل ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئەڭ ياخشى بولغان تارىخىي مەزگىل، تىنچ- ئىتتىپاق بولۇشنىڭ ئەڭ ياخشى تارىخىي مەزگىلى، سىياسىي ۋەزىيەت ۋە ئىقتىسادىي ۋەزىيەت ئەڭ ياخشى بولغان تارىخىي مەزگىل.

ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى جەھەتتە مۇشۇنداق ياخشى ۋەزىيەتنىڭ بارلىققا كېلىشىدىكى ئاساسىي سەۋەب مۇنۇلار:

پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى مىللەتلەر خىزمىتى ئۈچۈن توغرا فاڭجېن، سىياسەتلەرنى تۈزۈپ بەردى، شىنجاڭنىڭ مىللەتلەر خىزمىتىگە ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلۈپ، بىر قاتار مۇھىم يوليورۇقلارنى بەردى. دېڭ شياۋپىڭ، جاۋ زىياڭ قاتارلىق رەھبىرىي يولداشلار شەخسەن ئۆزى شىنجاڭنى كۆزدىن كەچۈرۈپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىگە ئېنىق تەلەپلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ئالغا ئىلگىرىلەش يۆنىلىشىمىزنى كۆرسىتىپ بەردى.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە كومىتېتى ۋە ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى پارتىيە خىزمىتىدە مۇھىم ئورۇنغا قويۇشتا چىڭ تۇردى. ھەر دەرىجىلىك ئاساسلىق رەھبىرىي يولداشلار مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى باشلامچىلىق بىلەن تۇتۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى باشلامچىلىق بىلەن كۈچەيتتى. بولۇپمۇ يولداش ۋاڭ ئېنماۋ ئۇزۇندىن بۇيان ماركسىزملىق مىللەت نەزەرىيىسىنى ۋە پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى شىنجاڭنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، ئەمەلىيەت داۋامىدا مىللەتلەر خىزمىتى جەھەتتە مول تەجرىبە توپلىدى. ئۇ، شىنجاڭغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، يېڭى ۋەزىيەتتە ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن كۆپلەپ ئىنچىكە ۋە ئاجايىپ ئۈنۈملۈك خىزمەتلەرنى ئىشلىدى. ئۇنىڭ مول تەجرىبىسى بىزنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى يەنىمۇ ياخشى ئىشلىشىمىزدىكى قىممەتلىك بايلىق.

بەش يىلدىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ھەر قايسى جايلىرىدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە ئىلغار كوللېكتىپ، ئىلغار شەخسلەر كۆپلەپ بارلىققا كەلدى. ئۇلار تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇش، ماركسىزملىق مىللەت نەزەرىيىسىنى ئۆگىنىش، ماركسىزملىق مىللەت قارىشىنى تىكلەش، پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى ئىجرا قىلىش، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداش جەھەتتە ئۈلگە كۆرسەتتى؛ ئۇلار ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش ئېڭى ۋە تاۋار ئىگىلىكى قارىشىنى تىكلەش، سوتسىيالىستىك ئەخلاق-پەزىلەتنى ئەۋج ئالدۇرۇش، مىللەتلەرنىڭ ئالغا ئىلگىرىلىشىگە توسقۇنلۇق قىلىۋاتقان كونا ئىللەتلەرنى تۈزىتىش، كونا ئۆرپ-ئادەتلەرنى ئۆزگەرتىش، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش جەھەتتە ئۈلگە كۆرسەتتى؛ ئۇلار ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش، پارتىيىنىڭ تۈرلۈك ئىقتىسادىي سىياسەتلىرىنى ئىجرا قىلىش، باشلامچىلىق بىلەن تاۋار ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇش، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق بېيىشىغا ياردەم بېرىش، سوتسىيالىستىك ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش جەھەتتە ئۈلگە كۆرسەتتى؛ ئۇلار ھەر مىللەت ئاممىسى بىلەن ئىناق ئۆتۈش، ئەمەلىيلىك بىلەن ئالاقە باغلاش، جان-دىل بىلەن ھەر مىللەت خەلقى ئۈچۈن خىزمەت قىلىش، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ غەم ئەندىشىسىنى ئىگىلەش جەھەتتە ئۈلگە كۆرسەتتى.

(ئاخىرى 2-بەتتە)

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

(بېشى 1-بەتتە)

2. بەش يىلدىن بۇيانقى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنىڭ ئاساسلىق تەجرىبىلىرى

1982-يىلى ئاپتونوم رايون چاقىرغان 1-قېتىملىق مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە تەقدىرلەش يىغىنىدا، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 30 نەچچە يىلدىن بۇيانقى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنىڭ تۈپ تەجرىبىلىرى ئەستايىدىل يەكۈنلەنگەنىدى، بۇ تەجرىبىلەر ماركسىزملىق مىللەت قارىشىنى تەشۋىق قىلىشتا چىڭ تۇرۇش ۋە ماركسىزملىق مىللەت قارىشىنى توغرا تىكلەش؛ پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى توغرا ئىزچىللاشتۇرۇش؛ ئىقتىسادىي، مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئىشلىرىنى زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇش؛ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ مۇھىملىقىنى تونۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى ناھايىتى مۇھىم ئورۇنغا قويۇش؛ خاراكتېرى ئوخشاش بولمىغان ئىككى خىل زىددىيەتنى قاتتىق پەرقلەندۈرۈپ، مىللەتلەر ئارىسىدا يۈز بەرگەن تۈرلۈك مەسىلىلەرنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش؛ ھەر دەرىجىلىك پارتىيە كومىتېتلىرى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى تۇتۇشقا چوقۇم ئەھمىيەت بېرىش، ھەر مىللەتتىن بولغان رەھبەرلەر ئۆزلىرى ئۈلگە كۆرسىتىپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ باشلامچىلىرىدىن بولۇش قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. بۇ تۈپ تەجرىبىلەر ماركسىزملىق مىللەت نەزەرىيىسى ۋە پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى شىنجاڭدىكى مىللەتلەر خىزمىتىنىڭ ئەمەلىيىتى بىلەن بىرلەشتۈرۈشنىڭ مەھسۇلى بولۇپ، يېڭى ۋەزىيەتتە، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشتە يەنىلا رېئال يېتەكچى ئەھمىيەتكە ئىگە. بەش يىلدىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىزدا ھەر قايسى ساھەلەردىكى ۋەزىيەتتە يېڭى ئۆزگىرىش ۋە تەرەققىياتلار بولدى. مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىگىمۇ يېڭى مەزمۇنلار قوشۇلدى، بۇ تۈپ تەجرىبىلەر ئەمەلىيەت داۋامىدا تولۇقلاندى ۋە راۋاجلاندى.

(1) مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى ھەقىقىي تۈردە ئەڭ مۇھىم ئورۇنغا قويۇش

شىنجاڭ چەت چېگرا رايون ھەم كۆپ مىللەت ئولتۇراقلاشقان ئاز سانلىق مىللەت ئاپتونوم رايونى، ھازىر 47 مىللەت بار، بۇنىڭ ئىچىدىكى ئاساسلىق مىللەت 13، ئاز سانلىق مىللەت نوپۇسى ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 60 پىرسەنتىنى ئىگىلەيدۇ. مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش — شىنجاڭنىڭ تىنچ، ئىتتىپاق بولغان سىياسىي ۋەزىيىتىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇشنىڭ ئاچقۇچى، شىنجاڭنىڭ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئىشلىرىنى ۋە سىلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش ئىشلىرىنى ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىشنىڭ كاپالىتى، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ تۈپ مەنپەئىتى ۋە ئىستىقبالىغا مۇناسىۋەتلىك ئەڭ مۇھىم ئومۇمىيلىق. 30 نەچچە يىللىق ئەمەلىيەت شۇنى ئىسپاتلىدىكى، قايسى چاغدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ياخشى يولغا قويۇلسا، شۇ چاغدا جەمئىيەت تىنچ، چېگرا مۇداپىئەسى مۇستەھكەم بولىدۇ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ۋە تۈرلۈك ئىشلار ئوڭۇشلۇق راۋاجلىنىدۇ، قايسى چاغدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ياخشى يولغا قويۇلمىسا، شۇ چاغدا بارلىق خىزمەت ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچرايدۇ.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە كومىتېتى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ھەم ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت تارماقلىرى ھەقىقىي تۈردە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى مۇھىم ئىشلار كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزۈپ، ئۇنى بىرىنچى دەرىجىلىك چوڭ

پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇش كېرەك. بىزنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىمىز — پارتىيە رەھبەرلىكىدىكى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، سوتسىيالىزم تۈزۈمى شارائىتىدىكى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، ماركسىزم-لېنىنىزم، ماۋزېدوڭ ئىدىيىسى يېتەكچىلىكىدىكى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، خەلق دېموكراتىيىسى ـ دىكتاتۇرىسى كاپالەتلەنگەندىكى مىللەتلەر ئىتتىپاقى. تۆت ئاساسىي پرىنسىپ — ھەر مىللەت خەلقىنىڭ بۈيۈك ئىتتىپاقلىقىنىڭ سىياسىي ئاساسى.

بىز مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىدە تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا قەتئىي، تەۋرەنمەي چىڭ تۇرۇپ، پارتىيىنىڭ مىللەتلەر خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتتۇق. ھەر مىللەت كادىرلىرى ۋە ئاممىسىغا تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ، بۇرژۇئاچە ئەركىنلەشتۈرۈشكە قارشى تۇرۇش توغرىسىدا، ماركسىزم-لېنىنىزم، ماۋزېدوڭ ئىدىيىسىگە خاس مىللەت قارىشى، مىللىي سىياسەت ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى توغرىسىدا، سوتسىيالىستىك ۋەتىنىمىزنى قىزغىن سۆيۈش، ۋەتىنىمىزنىڭ بىرلىكىنى قەتئىي قوغداش توغرىسىدا دائىم، چوڭقۇر تەربىيە ئېلىپ باردۇق. مىللەت نەزەرىيىسى تەتقىقاتى ۋە ئوقۇتۇشىدا توغرا يۆنىلىشتە چىڭ تۇردۇق، تارىخنى بۇرمىلايدىغان، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە پايدىلىق بولمىغان، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا زىيان يەتكۈزىدىغان بەزى سۆز ۋە خاھىشلارنى ۋاقتىدا توغرا يولغا يېتەكلىدۇق ھەم ئۇلارنى ۋاقتىدا تەنقىد قىلدۇق. ئاساسىي قانۇن ۋە مىللىي تېرىتورىيىلىك ئاپتونومىيە قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە ئەمەل قىلىپ، ھەم چوڭ مىللەتچىلىككە، ئاساسلىقى، چوڭ خەنزۇچىلىققا قارشى تۇردۇق، ھەم يەرلىك مىللەتچىلىككە قارشى تۇردۇق، ئاساسىي قانۇنغا ۋە مىللىي تېرىتورىيىلىك ئاپتونومىيە قانۇنىغا زىت سۆزلەرگە ۋە ھەرىكەتلەرگە قەتئىي قارشى تۇردۇق. ھازىر مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت — ھەر مىللەت ئەمگەكچى خەلقى ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت، ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۈپ پايدا - زىيان توقۇنۇشى يوق. مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا يۈز بەرگەن بەزى مەسىلىلەردە، ھەم پارتىيە رەھبەرلىكىدە چىڭ تۇرۇپ، ھەق - ناھەقنى ئېنىق ئايرىدۇق، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ھەم توغرا فاڭجېن قوللىنىپ، سەۋرچانلىق بىلەن ئىنچىكە ئىدىيىۋى - سىياسىي خىزمەت ئىشلەپ، ئاممىغا خىزمەت ئىشلەپ، ئاممىنى پائال يېتەكلەپ، بۇ مەسىلىلەرنى مۇۋاپىق ھەل قىلدۇق. بىز تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداش ۋە بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش بايرىقىنى ئېگىز كۆتۈرىدىغانلا بولساق، ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنىڭ باشتىن-ئاخىر توغرا يۆنىلىش بويىچە تەرەققىي قىلىشىغا چەزمەن كاپالەتلىك قىلالايمىز.

(3) پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى توغرا ئىزچىللاشتۇرۇش

پارتىيە ۋە دۆلەت ئاز سانلىق مىللەتلەرگە ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلۈپ، بىر قاتار مىللىي سىياسەتلەرنى تۈزۈپ چىقتى. بەش يىلدىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى، ھۆكۈمەت تارماقلىرى پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ ۋە تەشۋىق قىلىپ، پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى ئىجرا قىلىشنى پارتىيىنىڭ 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيانقى لۇشيەن، فاڭجېن، سىياسەتلەرنى ئىجرا قىلىشنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى قىلدى. ھەر يىلى

1986-يىلغىچە ھەر دەرىجىلىك پارتىيە مەكتەپلىرى، كادىرلار مەكتەپلىرى ۋە ئالىي مەكتەپلەردە ئوقۇتۇش ۋە ئىچكىرىدىكى جايلارغا ئۆگىنىشكە ئەۋەتىش ئۇسۇلى بىلەن ئاپتونوم رايون بويىچە جەمئىي 68 مىڭدىن كۆپرەك ئاز سانلىق مىللەت كادىرىنى تەربىيىلەپ چىقتۇق؛ ئۈچىنچىدىن، ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىدىن پارتىيىگە ئەزا قوبۇل قىلىش خىزمىتىنى پائال تۈردە ياخشى ئىشلىدۇق، ھازىر ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئاز سانلىق مىللەت پارتىيە ئەزاسى 225 مىڭ بولۇپ، ئۇلار ئاپتونوم رايونىمىزدىكى پارتىيە ئەزالىرى ئومۇمىي سانىنىڭ 38 پىرسەنتىنى ئىگىلەيدۇ.

بىز پارتىيىنىڭ دىنىي سىياسىتىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، دىنىي زاتلارغا بولغان ئىدىيىۋى تەربىيىنى كۈچەيتتۇق، سىياسىي جەھەتتە ئۇلارنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇش، تۇرمۇش جەھەتتە ئۇلارغا مۇۋاپىق ئېتىبار بېرىش تەدبىرلىرىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ئۇلارنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتى جەھەتتىكى ئالاھىدە رولىنى تولۇق جارى قىلدۇردۇق. تۈرلۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، دىنىي ئېتىقاد ئەركىنلىكىنى قوغدىدۇق. ئىلگىرى-كېيىن بولۇپ ئىسلام دىنى جەمئىيىتى، بۇددا دىنى جەمئىيىتىنى ئەسلىگە كەلتۈردۇق ۋە قۇردۇق، شىنجاڭ ئىسلام دىنى شۆيۈەنىنى قۇردۇق. بۇنىڭ بىلەن دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئاممىنىڭ دىنىي پائالىيەتلىرى ئاساسىي جەھەتتىن نورمال يولغا سېلىندى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ دىنغا ئېتىقاد قىلماسلىق ئەركىنلىكىگىمۇ كاپالەتلىك قىلىندى.

ھەر قايسى مىللەتلەرنىڭ ئۆرپ-ئادەتلىرىگە ھۆرمەت قىلىندى. ئازسانلىق مىللەتلەرنىڭ تىل-يېزىقىغا تولۇق ئەھمىيەت بېرىلىپ، گېزىت، رادىئو، تېلېۋىزورلاردا ۋە نەشرىيات ئىشلىرىدا ئۇيغۇرچە، قازاقچە، موڭغۇلچە قاتارلىق كۆپ خىل تىل-يېزىق قوللىنىلدى.

(4) مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسىنى قەتئىي بوشاشماي ئېلىپ بېرىش

مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى خىزمىتى — مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىشتىكى بىر تۈرلۈك ئاساس سېلىش خىزمىتى، شۇنداقلا چوڭقۇر، ئىنچىكە ئىشلىنىدىغان ئىدىيىۋى - سىياسىي خىزمەت. مىللىي مەسىلە ھەققىدىكى ئىدىيە نۇقتىئىنەزەر قانداق بولسا، سۆز ۋە ھەرىكەتمۇ شۇنداق بولىدۇ. 30 نەچچە يىلدىن بۇيانقى تەربىيە ئارقىلىق، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش ئىدىيىسى ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت كادىرلىرى ۋە ئاممىسى ئارىسىدا چوڭقۇر يىلتىز تارتتى. لېكىن، شۇنىمۇ كۆرۈشىمىز كېرەككى، شەيئىلەر ئۈزلۈكسىز تەرەققىي قىلىپ ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ. كىشىلەرنىڭ ئىدىيىسىمۇ ئۈزلۈكسىز تەرەققىي قىلىپ ۋە ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ، ماركسىزملىق مىللەت نەزەرىيىسىگە خاس ئاساسىي نۇقتىئىنەزەر ۋە پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتى توغرىسىدا قايتا-قايتا، چوڭقۇر، ئۈزلۈكسىز تەشۋىق - تەربىيە ئېلىپ بېرىشقا توغرا كېلىدۇ.

مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېلىپ بېرىشتىكى ئاساسلىق ئۇسۇللىرىمىز مۇنداق بولدى:

1983-يىلدىن باشلاپ، ئاپتونوم رايون مىقياسىدا ئۇدا بەش يىل «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيى» پائالىيىتىنى قانات يايدۇردۇق، ھەر يىلى ئېلىپ بېرىلغان پائالىيەتتە مەركەز بولۇش، يېڭى مەزمۇن بولۇش، يېڭىلىق بولۇشنى ئىشقا ئاشۇردۇق، ھەر يىلى 5-ئايدا ئېلىپ بېرىلىدىغان پائالىيەتنى تۇتتۇق، 5-ئايدىكى پائالىيەت ئارقىلىق، پۈتۈن يىللىق خىزمەتنى ئىلگىرى سۈردۇق.

ىلىك توپ مەنپەئەتى ۋە ئىستىقباللىغا مۇناسىۋەتلىك ئەڭ مۇھىم ئو-
مۇمىيلىق. 30 نەچچە يىللىق ئەمەلىيەت شۇنى ئىسپاتلىدىكى ، قاي-
سى چاغدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ياخشى يولغا قويۇلسا ، شۇ
چاغدا جەمئىيەت تىنچ ، چېگرا مۇداپىئەسى مۇستەھكەم بولدى ،
ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ۋە تۈرلۈك ئىشلار ئوڭۇشلۇق راۋاجلاندى ،
قايسى چاغدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ياخشى يولغا قويۇلمىسا ، شۇ
چاغدا بارلىق خىزمەت ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچرىدى .

ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە كومىتېتى ۋە ئاپتونوم رايون-
لۇق خەلق ھۆكۈمىتى ھەم ھەر دەرىجىلىك پارتىيە ، ھۆكۈمەت تار-
ماقلىرى ھەقىقىي تۈردە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى مۇھىم
ئىشلار كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزۈپ ، ئۇنى بىرىنچى دەرىجىلىك چوك
ئىش سۈپىتىدە تۇتتى . ھەر يىلى خىزمەتلەرنى ئورۇنلاشتۇرغاندا ،
مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى چەزمەن ئورۇنلاشتۇردى ؛ خىز-
مەتلەرنى تەكشۈرگەندە ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى چەز-
مەن تەكشۈردى ؛ خىزمەتلەرنى خۇلاسىلىغاندىمۇ مىللەتلەر ئىتتى-
پاقلىقى خىزمىتىنى چەزمەن خۇلاسىلىدى . ئاپتونوم رايونلۇق پار-
تىيە كومىتېتى ھەر مىللەت كادىرلىرى ، بولۇپمۇ رەھبىرىي كا-
دىرلارغا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ مۇھىملىقىنى چوڭقۇر تونۇش،
ھەر قانداق ۋاقىتتا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىگە سەل قا-
رىماسلىق ۋە ئۇنى بوشاشتۇرۇپ قويماسلىق توغرىسىدا تەربىيە
بەردى ھەم ئۇلاردىن شۇنداق قىلىشنى تەلەپ قىلدى . پارتىيە،
ھۆكۈمەت ، ئارمىيە تارماقلىرى ۋە خەلق تەشكىلاتلىرى ، سانا-
ئەت ، يېزا ئىگىلىك ، سودا ، مائارىپ ساھەسى قاتارلىق ساھەلەر مىللەتلەر
ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى
سىياسىي ، ئىقتىساد ، مەدەنىيەت ۋە ئىجتىمائىي تۇرمۇشنىڭ ھەرقايسى
ساھەلىرىگە سىڭدۈرۈپ ، بارلىق خىزمەتلەرنى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىن
ئىبارەت ئومۇمىيلىق ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇردى ۋە ئۇنىڭغا بويسۇندۇردى ،
مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ۋەزىيىتىنى دائىم تەھلىل ۋە مۇھاكىمە قىلى-
دى ؛ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى جەھەتتە كۆرۈلگەن مەسىلىلەرنــى
ۋاقتىدا ھەل قىلدى ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنىڭ تەجرى-
بىلىرىنى ئۈزلۈكسىز يەكۈنلىدى .

پارتىيىنىڭ ئىتتىپاقلىقى ، رەھبەرلىك بەنزىسىدىكىلەرنىڭ
ئىتتىپاقلىقى — مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ ئاچقۇچى . پارتىيىنىڭ
ئىتتىپاقلىقى ، رەھبەرلىك بەنزىسىدىكىلەرنىڭ ئىتتىپاقلىقى ئوبـ
دان يولغا قويۇلسا ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى كۈچلۈك يادروغـا
ئىگە بولىدۇ . ھەر مىللەتتىن بولغان پارتىيىلىك كادىرلار ، بو-
لۇپمۇ رەھبىرىي كادىرلار باشلامچىلىق بىلەن مىللەتلەر ئىتتىپاق-
لىقى خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپلا قالماستىن ، ئۆزلىرى ئۆلگە بو-
لۇپ ، پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنىمۇ ئەمەلىيەتتە ئىجرا
قىلىپ ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى ئاڭلىق كۈچەيتىپ ، مىللەتلەر
ئىتتىپاقلىقىنىڭ باشلامچىلىرىدىن بولدى . ھازىر ، ھەر دەرىجە-
لىك پارتىيە ، ھۆكۈمەت تارماقلىرى پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسە-
تىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش ھالىتى [illegible] ، مىللەتـ
لەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىشنى [illegible] پارتىيە ئەزالـ
رىنىڭ پارتىيىۋىيلىكىنىڭ كۈچلۈك بولغان-بولمىغانلىقىنى ئۆلچەشـ
نىڭ مۇھىم بىر ئۆلچىمى ۋە كادىرلارنىڭ ئىقتىدارىنى باھالاشتا ئەھۋا-
لىنى ئۆلچەش ، كادىرلارنىڭ ئىجتىمائىي تەكشۈرۈشىنىڭ مۇھىم بىر
مەزمۇنى قىلدى .

(2) تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنىڭ توغرا سىياسىي يۆنىلىشىگە كاپالەتلىك قىلىش

مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش ئۈچۈن تۆت ئاساسىي
پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ ، ئاخىر توغرا يۆنىلىش بويىچە تەرەققىي قىلىشىغا چەزمەن كاپالەت-
لىك قىلالايمىز .

(3) پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى توغرا ئىزچىللاشتۇرۇش

پارتىيە ۋە دۆلەت ئاز سانلىق مىللەتلەرگە ئىنتايىن كۆڭۈل
بۆلۈپ ، بىر قاتار مىللىي سىياسەتلەرنى تۈزۈپ چىقتى . بەش
يىلدىن بۇيان ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە
تەشكىلاتلىرى ، ھۆكۈمەت تارماقلىرى پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتى-
نى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ ۋە تەشۋىق قىلىپ ، پارتىيىنىڭ مىللىي
سىياسىتىنى ئىجرا قىلىشنى پارتىيىنىڭ 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كو-
مىتېت 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيانقى لۇشيەن ، فاڭجېن ، سىياسەت-
لەرنى ئىجرا قىلىشنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى قىلدى . ھەر يىلى
پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنىڭ ئىزچىللاشتۇرۇلۇش ، ئەمەلىيلەش-
تۈرۈلۈش ئەھۋالىنى بىر قېتىم مەركەزلىك ھالدا تەكشۈرۈپ ،
مەسىلىلەرنى بايقاپ ، ۋاقتىدا تۈزەتتى .

1984-يىلى مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە قانۇنى ئېلان
قىلىنغاندىن كېيىن ، بىز ئۇنى قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش
بويىچە ئېلىپ بېرىلغان ئۆگىنىشنىڭ مۇھىم مەزمۇنى قىلىپ ، ھەر
مىللەت كادىرلىرى ۋە ئاممىسىنى ئۇنى ئەستايىدىل ئۆگىنىشكە تەش-
كىللەپ ، كۆپچىلىكنىڭ مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە قانۇنى-
نى ئىجرا قىلىش ئاڭلىقلىقىنى ئۆستۈردۇق ، مىللىي تېررىتورىيىلىك
ئاپتونومىيە قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن ، ھەر دەرىجىلىك
ئاپتونومىيە ئورگانلىرىدىكى رەھبىرىي خادىملارنىڭ تەركىبىنى ۋە
ھەر دەرىجىلىك خەلق قۇرۇلتايلىرىغا قاتنىشىدىغان ئــاز سانلىق
مىللەت ۋەكىللىرىنىڭ نىسبىتىنى تەڭشەپ ، ئاپتونومىيىلىك جايـ
لارنىڭ ھاكىمىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتتۇق ، ئاز سانلىق مىللەتـ
لەرنىڭ ھاكىمىيەت ئىشلىرىغا قاتنىشىش ، ھاكىمىيەت ئىشلىرىنى
مۇھاكىمە قىلىش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ ، ئاز سانلىق مىللەتلەر-
نىڭ ئۆز ئىشىغا ئۆزى خوجا بولۇش جەھەتتىكى رولىنى تولۇق جا-
رى قىلدۇردۇق . شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ، ئاپتونومىيە قانۇنى-
دىكى بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يەرلىك
ئالاھىدىلىكىنى ۋە ئېھتىياجىنى ئاساس قىلىپ ، ئىقتىسادىي قۇرۇ-
لۇشقا دائىر فاڭجېن ، سىياسەتلەرنى تۈزۈپ چىقتۇق ، يەرلىك
ماليىنى باشقۇرۇش ، مائارىپ ، ئىلىم-پەن ، مەدەنىيەت ، سەھىـ
يە ، تەنتەربىيە ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش قاتارلىق جەھەتلەردە
ئۆز ئىشىغا ئۆزى خوجا بولۇش ھوقۇقىنى يۈرگۈزدۇق ، دۆلەتنىڭ
نورغۇن ئالاھىدە غەمخورلۇقىغا ئېرىشتۇق .

بىز ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى زور كۈچ بىلەن يېتىش-
تۈرۈش سىياسىتىنى ئىزچىللاشتۇردۇق . 30 نەچچە يىل ئىلگىرىدىن بېرى
خىزمەت قىلىش ئارقىلىق ، كوممۇنىستىك ئاڭغا ئىگە زور بىر
تۈركۈم ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرى قوشۇنى ئۆسۈپ يېتىلدى ۋە
زورايدى . مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە قانۇنىدىكى بەلگى-
لىمىلەرگە ئاساسەن . ئاپتونومىيە ئورگانلىرىغا ۋە ئۇلارغا قاراش-
لىق خىزمەت تارماقلىرىغا ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە ئاز سانلىق مىل-
لەت كادىرلىرى سەپلەندى . ئۇلار ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ھەر
قايسى سەپلىرىدە بارغانسېرى مۇھىم رول ئويناۋاتىدۇ . بىز ئاز
سانلىق مىللەت كادىرلىرى قوشۇنى قۇرۇلۇشىدا ، ئاساسلىقى، مۇ-
نۇ ئۇسۇللارنى قوللاندۇق : بىرىنچىدىن ، ھەم ئەخلاقلىق ، ھەم
قابىلىيەتلىك بولۇش ئۆلچىمى بويىچە ، ئاز سانلىق مىللەت كا-
دىرلىرىنى دادىل ئۆستۈرۈپ ، دادىل ئىشقا قويۇپ ، ئەمەلىيەت
داۋامىدا ئۇلارنىڭ قابىلىيىتىنى ئۆستۈردۇق ؛ ئىككىنچىدىن ، ئاز
سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى ۋەزىپىدە تۇرغۇزۇپ تەربىيىلەشنى كۈ-
چەيتىپ ، ئۇلارنىڭ سىياسىي ، كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈردۇق .

...نەزەر ۋە پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتى توغرىسىدا قايتا-قايتا ،
چوڭقۇر ، ئۇزاققىچە تەشۋىق- تەربىيە ئېلىپ بېرىشقا توغرا كېلىدۇ.

مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېلىپ
بېرىشتىكى ئاساسلىق ئۇسۇللىرىمىز مۇنداق بولدى :

1983-يىلدىن باشلاپ، ئاپتونوم رايون مىقياسىدا ئۇدا بەش
يىل «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيى» پائالىيىتىنى قانات
يايدۇردۇق، ھەر يىلى ئېلىپ بېرىلغان پائالىيەتتە مەركەز بولۇش،
يېڭى مەزمۇن بولۇش، يېڭىلىق بولۇشنى ئىشقا ئاشۇردۇق، ھەريى-
لى 5-ئايدا ئېلىپ بېرىلىدىغان پائالىيەتنى تۇتتۇق، 5-ئايدىكى
پائالىيەت ئارقىلىق، پۈتۈن يىللىق خىزمەتنى ئىلگىرى سۈردۇق،
مەركەزلىك تەربىيە بىلەن دائىملىق تەربىيىنى بىرلەشتۈردۇق.

تەربىيىنى قاتلاملار بويىچە ئۇقتۇملۇق ھالدا ئېلىپ باردۇق.
بىر قانچە يىلدىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە ناھىيە دە-
رىجىلىكتىن يۇقىرى پارتىيىلىك كادىرلار پارتىيە مەكتىپىدە تەر-
بىيىلىنىش، كىتاب ئوقۇش كۇرسى، ئۆگىنىش كۇرسلىرىدا ئوقۇش ۋە
ھەر خىل شەكىل قوللىنىپ ئۆگىنىش ئارقىلىق، ماركسىزملىق مىل-
لەت نەزەرىيىسى ۋە پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى بىرقەدەر سىس-
تېمىلىق ئۆگىنىپ، ماركسىزملىق مىللەت نەزەرىيىسىگە خاس بەزى
ئاساسىي ئۇقۇمنەزەرلەرنى تەدرىجىي چۈشىنىپ ۋە ئىگىلەپ، مار-
كسىزملىق مىللەت نەزەرىيىسى سەۋىيىسىنى ئۆستۈردى. ھەر مىللەت
ياش-ئۆسمۈرلىرى— مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى توغرىسىدا تەربىيە بې-
رىشنىڭ مۇھىم ئوبيېكتلىرى، ئۇلارغا بولغان تەربىيىنى كۈچەيتىش—
مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنىڭ ئۇزۇن يىللىق زور پىلانى،
شۇڭا ئالىي مەكتەپ، ئوتتۇرا تېخنىكوملار ۋە ئوتتۇرا مەكتەپلەر-
دە ماركسىزملىق مىللەت نەزەرىيىسى ۋە پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسە-
تى دەرسلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەسىس قىلدۇق، ھەر مىللەت ياش-
ئۆسمۈرلىرى ئارىسىدا ھەر خىل شەكىلدىكى مىللەتلەر دوستلۇقى
پائالىيىتىنى دائىم قانات يايدۇرۇپ، ھەر مىللەت ياش-ئۆسمۈرلىرى-
نى كىچىكىدىن ئارتىپ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسىگە ئىگە
بولۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئىدىيىسىنى تىكلەيدىغان قىلدۇق.
ھەر مىللەت خەلق ئاممىسىنى پائال يېتەكلەپ ۋە تەشكىللەپ، مىل-
لەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە ئۆز ئۆزىنى تەربىيىلەش پائالىيىتىنى
قانات يايدۇردۇق، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە لېكسىيە سۆزلەش،
دوكلات بېرىش، سەردىشىش يىغىنلىرىنى ئاچتۇق، مىللەتكە ئائىت
بىلىملەر مۇسابىقىسى، ئىككى خىل تىلدا سۆزلەش مۇسابىقىسى ئۆت-
كۈزدۇق ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى مەزمۇن قىلىنغان رەسىم كۆر-
گەزمىلىرى، فوتو سۈرەت كۆرگەزمىلىرى ئاچتۇق، ئەدەبىيات-سەن-
ئەت نومۇرلىرىنى كۆرسىتىش، ئۆز ئارا مېھرى-شەپقەت يەتكۈزۈش،
قوشماق بولۇش، بىرلەشمە كۆڭۈل ئېچىش قاتارلىق دوستلۇق پا-
ئالىيەتلىرىنى قانات يايدۇردۇق.

مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا ئائىت جامائەت پىكرى-تەشۋىقات
خىزمىتىنى كۈچەيتتۇق ۋە ياخشىلىدۇق. ھەر دەرىجىلىك تەشۋىقات،
نەزەرىيە، ئاخبارات، نەشرىيات ۋە مەدەنىيەت تارماقلىرى مىللەت-
لەر ئىتتىپاقلىقى جەھەتتىكى تەشۋىقاتنى ئۆزلىرىنىڭ مۇھىم بىر
ۋەزىپىسى قىلىپ، دائىم مىللەت نەزەرىيىسى، مىللەتلەر ئىتتىپاق-
لىقىغا ئائىت مەخسۇس ستونلارنى چىقىرىش، مەخسۇس تېمىدا ما-
قالىلارنى يېزىش، مەخسۇس تېمىدا دوكلاتلارنى ئۇيۇشتۇرۇش، مىل-
لەت نەزەرىيىسى ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا ئائىت كىتاب، ژۇر-
نىاللارنى نەشر قىلىش قاتارلىق ئۇسۇللارنى قوللىنىپ، كادىرلار ۋە
ئاممىغا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى توغرىسىدا تەربىيە ئېلىپ باردى.

(ئاخىرى 3-بەتتە)

www.awiat.org
www.uyghurkitap.com

(بېشى 2-بەتتە)

(5) كۆچنى مەركەزلەشتۈرۈپ ئىقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ ماددىي ئاساسىنى كۈچەيتىش

سوتسىيالىزمنىڭ تۆۋەن باسقۇچىدا، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىش — پۈتۈن پارتىيىنىڭ مەركىزىي ۋەزىپىسى، شۇنداقلا مىللەتلەر خىزمىتىنىڭ مەركىزىي ۋەزىپىسى. سوتسىيالىستىك تاۋار ئىگىلىكىنى، ئىجتىمائىي ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇش — ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنى گۈللەندۈرۈش، تەرەققىي قىلدۇرۇشنىڭ تۈپ يولى، شۇنداقلا سوتسىيالىستىك مىللىي مۇناسىۋەتنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇشنىڭ ماددىي ئاساسى.

ئىقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇش داۋامىدا، ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى راۋاجلاندۇرۇپ، زاپاس كۈچنى ئاشۇرۇشقا ئەھمىيەت بەردۇق. 6-بەش يىللىق پىلان مەزگىلى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادى ئەڭ تېز راۋاجلانغان، خەلق ئەڭ كۆپ نەپ ئالغان مەزگىل بولدى. 3-ئومۇمىي يىغىندىن بۇيانقى توققۇز يىل ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ قۇرۇلۇش كۆلىمى ئەڭ زور بولغان، يېڭىدىن كۆپەيگەن، مۇقىم مۈلكى ئەڭ كۆپ بولغان مەزگىل بولدى. 1986-يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە، ئاساسىي قۇرۇلۇشقا سېلىنغان ئومۇمىي مەبلەغ جەمئىي 14 مىليارد 100 مىليون يۈەنگە يەتتى. بۇ، ئىلگىرىكى 26 يىلدا سېلىنغان ئومۇمىي مەبلەغنىڭ 1.1 ھەسسىسىگە باراۋەر. ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈلگەن ۋە ئىشلىتىشكە تاپشۇرۇلغان ئاساسىي قۇرۇلۇش تۈرى 8433 كە يەتتى. بۇنىڭ ئىچىدە چوڭ، ئوتتۇرا تىپتىكى تايانچ تۈر 20 گە يەتتى. گېئولوگىيىلىك قېدىرىپ تەكشۈرۈشتە زور مۇۋەپپەقىيەت قولغا كەلتۈرۈلدى. نېفىتنىڭ گېئولوگىيىلىك زاپىسى ھەسسىلەپ ئاشتى. رەڭلىك مېتاللارنى گېئولوگىيىلىك تەكشۈرۈش خىزمىتىدە يېڭى بۆسۈش بولدى.

بىز ھەر مىللەت خەلقىنى ئىمكان قەدەر تېز بېيىتىشنى خىزمىتىمىزنىڭ باشلىنىش نۇقتىسى ۋە ئاخىرقى نىشانى قىلىپ، نامرات رايونلارنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىشىغا ياردەم بېرىشنى گەۋدىلىك ئورۇنغا قويدۇق. 1986-يىلى ئارقا-ئارقىدىن جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ئىككى ۋىلايەت، بىر ئوبلاستنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇپ بېيىتىش خىزمىتى سۆھبەت يىغىنىنى، شىمالىي شىنجاڭدىكى چارۋىچىلىق رايونلىرىنىڭ ئىقتىسادىنى تېز راۋاجلاندۇرۇش خىزمىتى يىغىنى ۋە بىڭتۇەننىڭ چېگرىغا يانداشقان دېھقانچىلىق مەيدانلىرىنىڭ ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇش خىزمىتى نەق مەيدان يىغىنى ئېچىپ، نامرات رايونلارنىڭ ئەھۋالى ۋە چارۋىچىلىق رايونلىرى ئىقتىسادىنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن، نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇپ بېيىتىشنىڭ ۋە چارۋىچىلىق رايونلىرىنىڭ ئىقتىسادىنى تېز راۋاجلاندۇرۇشنىڭ فاڭجېن، سىياسەتلىرى، تەدبىرلىرىنى ئەستايىدىل مۇھاكىمە قىلدۇق. ھەرقايسى كەسىپلەر، ھەرقايسى ساھەلەر نامرات رايونلارغا ياردەم بېرىش خىزمىتىنى كۈچەيتتى. جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ئىككى ۋىلايەت، بىر ئوبلاستتىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ تېزرەك بېيىشىغا ياردەم بېرىش ئۈچۈن، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى ۋە گوۋۇيۈەن مالىيە قىيىنچىلىقى بىر قەدەر كۆپ بولۇۋاتقان ئەھۋال ئاستىدا، نۇرغۇن مەبلەغ ئاجرىتىپ بەردى، بۇ مەبلەغ بىلەن پوسكامدا يىلىغا 150 مىڭ توننا نېفىت ئايرىش ئىقتىدارىغا ئىگە نېفىت زاۋۇتى، 60 مىڭ توننا ئاممىياك ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارىغا ئىگە بىر ئاممىياك زاۋۇتى ۋە 10 مىڭ توننا نېفىت گازى، سۇيۇقلاندۇرۇلغان نېفىت گازى زاۋۇتى قۇرۇلۇۋاتىدۇ.

(8) مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنىچى ئورۇن بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى كەڭ ۋە چوڭقۇر قانات يايدۇرۇش

مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنە ئورۇن بەرپا قىلىش — ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيانقى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىدە بارلىققا كەلگەن يېڭى تەرەققىيات. 1982-يىلى ۋاڭ ئېنماۋ قاتارلىق رەھبىرىي يولداشلار پوسكام ناھىيىسىدە خىزمەت تەكشۈرگەندە، پوسكام ناھىيىسىنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنىچى ناھىيە بولۇشىنى ئۈمىد قىلغانىدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنە ئورۇن بەرپا قىلىش پائالىيىتى پۈتۈن شىنجاڭنىڭ شەھەر ۋە يېزىلىرىدا تەشكىللىك ۋە پىلانلىق ھالدا جۇش ئۇرۇپ قانات يايدى. ھازىرغا قەدەر قەشقەر، ئالتاي ۋە تارباغاتاي ۋىلايەتلىرى ئايرىم-ئايرىم ھالدا، پوسكام، مەكىت، مارالبېشى ۋە بۆرچىن، تولى ناھىيىلىرىگە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنە ناھىيە دەپ نام بەردى. نۇرغۇن جايلار ۋە ئورۇنلار مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنە ئورۇن بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى ئارمىيە بىلەن خەلق بىرلىكتە مەدەنىيەتلىك ئورۇن بەرپا قىلىش، «تۆتتە ياخشى بولۇش، بەشتىن ئۆگىنىش» پائالىيىتى بىلەن ئورگانىك ھالدا بىرلەشتۈرۈپ، ھەر مىللەت ئاممىسى ياقتۇرىدىغان، ئۈنۈملۈك بولغان ئۇسۇللارنى قوللىنىپ، كۆرۈنەرلىك ئۈنۈمگە ئېرىشتى. بۇ پائالىيەت مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، شەھەر ۋە يېزا خەلقىنىڭ روھىي قىياپىتىنى ياخشىلاش، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە ئاكتىپ تۈرتكىلىك رول ئوينىدى.

3. پارتىيە 13-قۇرۇلتىيى روھىنىڭ يېتەكچىلىكىدە، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى يەنىمۇ ئوبدان ئىشلەش كېرەك

پارتىيىنىڭ مەملىكەتلىك 13-قۇرۇلتىيى دېموكراتىك قۇرۇلتاي، ئىتتىپاقلىق قۇرۇلتىيى، ئىشىك ئېچىۋېتىلگەن قۇرۇلتاي، ئىسلاھات ۋە قۇرۇلۇش ئىشلىرىنى ئومۇميۈزلۈك ئىلگىرى سۈرۈش قۇرۇلتىيى بولدى. شۇنداقلا پارتىيىمىز 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 3-ئومۇمىي يىغىنىدا ئۇلۇغ تارىخىي بۇرۇلۇشنى ئىشقا ئاشۇرغاندىن بۇيانقى يەنە بىر قېتىملىق مۇھىم ئەھمىيەتكە ۋە چوڭقۇر تەسىرگە ئىگە قۇرۇلتاي بولدى. بۇ قېتىمقى قۇرۇلتايدا، مەملىكىتىمىزدە توققۇز يىلدىن بۇيان بارلىققا كەلگەن تارىخىي ئۆزگىرىشلەر ۋە قولغا كەلگەن زور مۇۋەپپەقىيەتلەر ئەستايىدىل يەكۈنلەندى، دۆلىتىمىزنىڭ ئەھۋالى قايتىدىن تونۇۋېلىندى، سوتسىيالىزمنىڭ تۆۋەن باسقۇچى توغرىسىدىكى نەزەرىيە ۋە پارتىيىنىڭ سوتسىيالىزمنىڭ تۆۋەن باسقۇچىدىكى ئاساسىي لۇشيەنى ئىلمىي يوسۇندا يىغىنچاقلاندى ۋە ئوتتۇرىغا قويۇلدى، پارتىيىمىزنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات ستراتېگىيىسى توغرىسىدىكى ئاساسىي فاڭجېنى ۋە ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى، سىياسىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى توغرىسىدىكى ئاساسىي فاڭجېنى ئوتتۇرىغا قويۇلدى، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلىۋاتقان، ئىشىك سىرتقا ئېچىۋېتىلگەن شارائىتتا پارتىيە قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى ئاساسىي فاڭجېنى ئوتتۇرىغا قويۇلدى، مەركەزنىڭ يېڭى رەھبەرلىك ئاپپاراتى سايلاپ چىقىلدى. بۇ قېتىمقى قۇرۇلتاي پارتىيىمىز تارىخىدىكى يەنە بىر مۇھىم ئابىدە ۋە داۋاملىق ئالغا يۈرۈش قىلىشىمىزنىڭ يېڭى باشلىنىش نۇقتىسى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

پارتىيىنىڭ مەملىكەتلىك 13-قۇرۇلتىيىدا بېرىلگەن دوكلاتتا مۇنداق كۆرسىتىلدى: «دۆلىتىمىز — كۆپ مىللەتلىك دۆلەت ...

تايىندىل تەھلىل ۋە مۇھاكىمە قىلىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللەتلەر خىزمىتىنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلىشىمىز كېرەك.

يولداش جاۋزىياڭ يىغىندا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: مىللەتلەر خىزمىتىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى ئاساسلىق ۋەزىپىسى ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىپ، ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ سىياسىي، ئىقتىساد ۋە مەدەنىيەت ئىشلىرىنى ئومۇميۈزلۈك راۋاجلاندۇرۇپ، سوتسىيالىستىك يېڭىچە مىللىي مۇناسىۋەتنى ئۈزلۈكسىز مۇستەھكەملەپ، مىللەتلەرنىڭ ئورتاق گۈللىنىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇشتىن ئىبارەت. بۇ ئومۇمىي تەلەپكە ئاساسەن، بىزنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى ئاساسلىق ۋەزىپىمىز مۇنداق:

(1) مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى توغرىسىدىكى تەشۋىق-تەربىيىنى چوڭقۇر، ئۇزاققىچە قانات يايدۇرۇش لازىم

مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى توغرىسىدا تەشۋىق-تەربىيە خىزمىتى ئېلىپ بېرىش — ئۇزاق مۇددەتلىك ۋەزىپە. ھەر مىللەتتىن بولغان كادىرلار ۋە ئاممىغا تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇش، بۇرژۇئازىيە ئەركىنلەشتۈرۈشكە قارشى تۇرۇش تەربىيىسى، ماركسىزم-لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسىگە خاس مىللەت قارىشى، مىللىي سىياسەت ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى، سوتسىيالىستىك ۋەتىنىمىزنى قىزغىن سۆيۈش، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداشتا چىڭ تۇرۇش تەربىيىسىنى داۋاملىق ئېلىپ بېرىش كېرەك. تارىختىن قېپقالغان مىللىي بىر تەرەپلىمە قاراشتىن ئۈزۈل-كېسىل قۇتۇلۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا زىيان يەتكۈزىدىغان بارلىق خاتا سۆز-ھەرىكەتلەرگە قارشى تۇرۇش ۋە ئۇنى پىپەن قىلىش كېرەك. پارتىيىلىك كادىرلارغا بولغان تەربىيىنى سىستېمىلاشتۇرۇپ، قېلىپلاشتۇرۇپ، ئۇنى ئالدىن ئېلىپ بېرىش كېرەك. ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە كومىتېتى پۈتۈن ئاپتونوم رايوندىكى پارتىيىلىك كادىرلارنىڭ كېلەر يىلى «ماركسىزملىق مىللەت نەزەرىيىسى ۋە پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتى» دېگەن كىتابنى سىستېمىلىق ئۆگىنىشىنى قارار قىلدى، جايلار، ئورۇنلار بۇ ئىشقا ئالدىن تەييارلىق كۆرۈپ، ئۇنى ۋاقتىدا ئورۇنلاشتۇرۇپ، كىتاب ئوقۇش كۇرسى، نۇقتىلىق تەربىيىلەش كۇرسى ئېچىشتەك شەكىللەرنى قوللىنىپ، ئۆگىنىشنى ئەستايىدىل ئۇيۇشتۇرۇشى كېرەك. پارتىيىلىك كادىرلارنى ئىدىيە جەھەتتە تۆۋەندىكى بىرنەچچە كۆز قاراشنى ھەقىقىي تىكلەيدىغان قىلىش كېرەك: بىرىنچى، پارتىيىنىڭ مەنپەئەتى بىلەن ھەر مىللەت خەلقىنىڭ تۈپ مەنپەئەتى تامامەن بىردەك، ھەر مىللەت خەلقى ئۈچۈن خىزمەت قىلىش بىلەن ئۆز مىللىتى ئۈچۈن خىزمەت قىلىش بىردەك. قايسى بىر مىللەتنىڭ مەنپەئەتىنى پارتىيە ۋە ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنپەئەتىنىڭ ئۈستىگە قويماي، بەلكى ھەر قانداق چاغدا پارتىيە ۋە ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنپەئەتىنى بىرىنچى ئورۇنغا قويۇش كېرەك. ھەر بىر كومپارتىيە ئەزاسى، بولۇپمۇ پارتىيىلىك كادىر، قايسى مىللەتتىن بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، پرولېتارىيات پارتىيىۋىلىكىدە، جان-دىل بىلەن ھەر مىللەت خەلقى ئۈچۈن خىزمەت قىلىشتا چىڭ تۇرۇشى كېرەك. ئىككىنچى، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى باراۋەرلىك، ئىتتىپاقلىقتا چىڭ تۇرۇش كېرەك. مىللەتلەر مەيلى چوڭ بولسۇن ياكى كىچىك بولسۇن، ھەممىسى بىردەك باراۋەر بولۇشى كېرەك. چوڭ مىللەت، بولۇپمۇ خەنزۇلار ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ باراۋەرلىك ھوقۇقىغا ھەر ۋاقىت، ھەر مىنۇت ھۆرمەت قىلىشى ۋە ئۇنى قوغدىشى، پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىگە قاتتىق رىئايە قىلىشى كېرەك. باشقا مىللەتلەرنى كەمسىتىدىغان، ھۆرمەتلىمەيدىغان ھەر قانداق سۆز-ھەرىكەتكە قەتئىي قارشى ...

... ۋە چارۋىچىلىقنى را-
يونلىرىنىڭ ئىقتىسادىنى تېز راۋاجلاندۇرۇشنىڭ فاڭجېن، سىياسەت-لىرى، تەدبىرلىرى ئەمەلىيەتكە ماس كەلمىدى. ھەرقايسى كەسىپلەر، ھەرقايسى ساھەلەر ئامراتلارغا ياردەم بېرىش خىزمىتىنى دوچە يەتتى. چېگرا شىنجاڭدىكى ئەمەلىيەت، بىر ئوبلاستنىڭ ھەرمىللەت خەلقىنىڭ تېزرەك بېيىشىگە ياردەم بېرىش ئۈچۈن، پارتىيە مەركىزى، گوۋۇيۇەن مالىيە قىيىنچىلىقى بىر قەدەر كۆپ بولۇۋاتقان ئەھۋال ئاستىدا، دۆلەت مەبلەغ ئاجرىتىپ بەردى، بۇ مەبلەغ بىلەن پۇسقاق يەرلەردە 150 مىڭ تونا نېفىت ئايرىش ئىقتىدارىغا ئىگە نېفىت زاۋۇتى، 60 مىڭ تونا بىر يىلدا ئاممىياك ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارىغا ئىگە بىر يىلدا ئاممىياك زاۋۇتى ۋە 10 مىڭ تونا نېفىت كارى، سۇيۇقلاندۇرۇلغان نېفىت گاز زاۋۇتى قۇرۇلۇۋاتىدۇ. بۇ ئۈچ قۇرۇلۇش 1989-يىلى يېشىلىدىن مۇددەتتىن بۇرۇن پۈتۈپ ئىشقا كىرىپ، چېگرا شىنجاڭدىكى ئەمەلىيەت، بىر ئوبلاستنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتى ۋە ئامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىشى زور دەرىجىدە ئىلگىرى سۈرۈلىدۇ.

(6) ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشتە چىڭ تۇرۇپ، مىللەتلەرنىڭ ئالغا بېسىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش

ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش ۋە ئىشىكنى ئېچىۋېتىش — دۆلىتىمىزنىڭ پارتىيە 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيانقى توپ سىياسىتى. بىر رايون، بىر مىللەت ئۆزرا قىچچە بېكىنمە ھالەتتە، ئۆزىنى-ئۆزى قامال قىلىش ھالىتىدە تۇرۇۋەرسە، چىقىش يولغا ئىگە بولالمايدۇ، ئالغا باسالمايدۇ. بىر مىللەت راۋاجلانمىسا، ئالغا بېسىش ئۈچۈن، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشتە چىڭ تۇرۇشى، چوڭ ئىچىدىن ئىشىكنى باشقا مىللەتكە، باشقا رايونغا ۋە باشقا ئەللەرگە ئېچىۋېتىشتە چىڭ تۇرۇشى، شۇ ئارقىلىق ئۆز مىللىتىنى ھەقىقىي ئوچۇق مىللەتكە، جاسارەت بىلەن ئالغا ئىلگىرىلەيدىغان مىللەتكە ئايلاندۇرۇشى لازىم.

ئەمەلىيەت بىزگە شۇنى چوڭقۇر تونۇتتىكى، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش ۋە ئىشىكنى ئېچىۋېتىش — شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادىنى گۈللەندۈرۈش، ھەرقايسى مىللەتلەرنى ئورتاق گۈللەندۈرۈش، ھەرمىللەت خەلقىنىڭ تۇرمۇشىنى باياشات قىلىش، ئىتتىپاقلىقنى تېخىمۇ يۇقىرى باسقۇچقا كۆتۈرۈشنىڭ مۇقەررەر يولى. يېڭى دەۋردىكى مىللەتلەر خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشتە چىڭ تۇرۇش كېرەك.

(7) قىسىم، بىڭتۇەن ۋە مەركەزگە قاراشلىق كارخانىلار بىلەن يەرلىك ئورۇنلارنىڭ ئىتتىپاقلىقىنى زور كۈچ بىلەن كۈچەيتىش

خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ شىنجاڭدا تۇرۇشلۇق قىسىملىرى، ئىشلەپچىقىرىش-قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى، مەركەزگە بىۋاسىتە قاراشلىق كارخانىلار خەنزۇلار بىر قەدەر مەركەزلەشكەن ئورۇن بولۇپ، ئارمىيە بىلەن ھۆكۈمەتنىڭ ئىتتىپاقلىقى، ئارمىيە بىلەن خەلقنىڭ ئىتتىپاقلىقى، بىڭتۇەن بىلەن يەرلىك ئورۇنلارنىڭ ئىتتىپاقلىقى — مەركەزگە قاراشلىق كارخانىلار بىلەن يەرلىك ئورۇنلارنىڭ ئىتتىپاقلىقى، توپ ئاساستىن ئېيتقاندا، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى — ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى. قىسىم، بىڭتۇەن ۋە مەركەزگە قاراشلىق كارخانىلار بىلەن يەرلىك ئورۇنلارنىڭ ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، چېگرا مۇداپىئەسىنى مۇستەھكەملەش، ئىقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇشتا ئالاھىدە مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

... لۇشىيەنى ئىلمىي يوسۇندا يەكۈنلەپ چىقتى ۋە ئوتتۇرىغا قويۇلدى. پارتىيىمىزنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات ستراتېگىيىسى توغرىسىدىكى ئاساسىي فاڭجېنى ۋە ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى، سىياسىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى توغرىسىدىكى ئاساسىي فاڭجېنى ئوتتۇرىغا قويۇلدى. ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلىۋاتقان، ئىشىكنى سىرتقا ئېچىۋېتىلگەن شارائىتتا پارتىيە قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى ئاساسىي فاڭجېنى ئوتتۇرىغا قويۇلدى. مەركەزنىڭ يېڭى رەھبەرلىك ئاپپاراتى سايلاپ چىقىلدى. بۇ قېتىمقى قۇرۇلتاي پارتىيىمىز تارىخىدىكى يەنە بىر مۇھىم ئابىدە ۋە دەۋرسىدىكى ئىلگىرىلىشىمىزنىڭ يېڭى باشلىنىش نۇقتىسى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

پارتىيىمىزنىڭ مەملىكەتلىك 13-قۇرۇلتىيىدا بېرىلگەن دوكلاتتا مۇنداق كۆرسىتىلدى: «دۆلىتىمىز — كۆپ مىللەتلىك دۆلەت. ۋەتىنىمىز بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەرنىڭ باراۋەرلىكى ۋە ئىتتىپاقلىقىدا چىڭ تۇرۇش، مىللەتلەرنىڭ ئورتاق گۈللىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش — دۆلىتىمىزنىڭ تەقدىرىگە ئالاقىدار چوڭ مەسىلە. مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە تۈزۈمىنى يەنىمۇ مۇكەممەللەشتۈرۈش، ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى پائال يېتىشتۈرۈش كېرەك. مىللەتلەرنىڭ بۈيۈك ئىتتىپاقلىقىنى داۋاملىق مۇستەھكەملەپ ۋە كۈچەيتىپ، باراۋەرلىك، ئىتتىپاقلىق، ھەمدەملىك ئاساسىدىكى سوتسىيالىستىك مىللىي مۇناسىۋەتنى راۋاجلاندۇرۇش، پۈتۈن پارتىيىدىكىلەرگە، پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى ئەستايىدىل ئىجرا قىلىش ۋە مىللەتلەر خىزمىتىنى ئىزچىل ياخشى ئىشلەش توغرىسىدا تەربىيە بېرىش كېرەك.» بۇ ھۆكۈم دۆلىتىمىزنىڭ كۆپ مىللەتلىك دۆلەت ئىكەنلىكى، مىللىي ئاپتونوم جايلارنىڭ كۆلىمى پۈتۈن مەملىكەت كۆلىمىنىڭ 60 پىرسەنتتىن كۆپرەكىنى ئىگىلەيدىغانلىقى، ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ كۆپىنچىسى ۋەتىنىمىزنىڭ چېگرا رايونلىرىدىكى بىر قەدەر نامرات جايلاردا ئولتۇراقلاشقانلىقىدىن ئىبارەت ئاساسىي ئەھۋالغا ئاساسەن چىقىرىلغان. بىز چوقۇم شىنجاڭنىڭ ئەمەلىيىتىنى ئاساس قىلىپ، ئۇنى ئومۇميۈزلۈك ئىزچىللاشتۇرۇشىمىز كېرەك.

مىللىي مەسىلە — سوتسىيالىستىك ئىنقىلاب ۋە سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇشتىن ئىبارەت ئومۇمىي مەسىلىنىڭ مۇھىم بىر تەركىبىي قىسمى. سوتسىيالىزمنىڭ تۇنجى باسقۇچىدا، مىللىي مۇناسىۋەت ۋە مىللىي مەسىلىنىڭ ئالاھىدىلىكى مۇنداق: بىر تەرەپتىن، مىللىي زۇلۇم، مىللىي ئېكسپىلاتاتسىيە تۈزۈمىنى يوقىتىپ، مىللەتلەرنىڭ بىردەك باراۋەر بولۇشىنى تۈپتىن ئاپالەتلەندۈرۈپ، باراۋەرلىك، ئىتتىپاقلىق، ھەمدەملىك ئاساسىدىكى سوتسىيالىستىك يېڭىچە مىللىي مۇناسىۋەتنى ئورناتتۇق. يەنە بىر تەرەپتىن، سوتسىيالىزمدا ئۆزى تۆرەلگەن كونا جەمئىيەتتىن قالغان بەزى داغلار يەنىلا مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ. ئىقتىساد، مەدەنىيەت جەھەتتە تارىختىن قېپقالغان پەرقلەر، يەنىلا بىر قەدەر گەۋدىلىك بولىدۇ. يېڭى ۋەزىيەتتە ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش ئىشلىرى ۋە تاۋار ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىي قىلىشىغا ئەگىشىپ، ئىقتىسادىي مەنپەئەت قاتارلىق جەھەتلەردە ساقلانغۇسىز ھالدا بەزى يېڭى سۈركىلىشلەر ۋە زىددىيەتلەر كۆرۈلىدۇ. مىللىي مەسىلە جەھەتتىكى بەزى خاتا نەزەرىيە ۋە خاتا ئىدىيىلەرنى پۈتۈنلەي تۈگىتىش مۇمكىن ئەمەس. چەت ئەللەرنىڭ بەزى چىرىك ئىدىيىلىرى، بولۇپمۇ دىنىي پاسسىپ تەسىرىمۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ سىڭىپ كىرىپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتى جەھەتتە بەزى يېڭى مۇرەككەپ ئامىللارنى پەيدا قىلىدۇ. بىز چوقۇم سوتسىيالىزمنىڭ تۇنجى باسقۇچىدىكى مىللىي مەسىلىنىڭ ئالاھىدىلىكىنى تونۇپ، مىللەتلەر خىزمىتى جەھەتتىكى يېڭى ئەھۋال، يېڭى مەسىلىلەرنى ئەس-

... ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنپەئەتىنى بىرلىكتە ئورۇنغا قويۇش كېرەك. ھەر بىر كومپارتىيە ئەزاسى، بولۇپمۇ پارتىيىلىك كادىرلار قايسى مىللەتتىن بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، پرولېتارىيات پارتىيىسى ئەزالىرى، جان-دىل بىلەن ھەر مىللەت خەلقى ئۈچۈن خىزمەت قىلىشتا چىڭ تۇرۇشى كېرەك. ئىككىنچى، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى باراۋەرلىك، ئىتتىپاقلىقتا چىڭ تۇرۇش كېرەك. مىللەتلەر مەيلى چوڭ بولسۇن ياكى كىچىك بولسۇن، ھەممىسى بىردەك باراۋەر بولۇشى كېرەك. چوڭ مىللەت، بولۇپمۇ خەنزۇلار ئازسانلىق مىللەتلەرنىڭ باراۋەرلىك ھوقۇقىغا ھەر ۋاقىت، ھەر مىنۇت ھۆرمەت قىلىشى ۋە ئۇنى قوغدىشى، پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىگە قاتتىق رىئايە قىلىشى كېرەك. باشقا مىللەتلەرنى كەمسىتىدىغان، ھۆرمەتلىمەيدىغان ھەر قانداق سۆز-ھەرىكەتكە قەتئىي قارشى تۇرۇش كېرەك. ئۈچىنچى، ۋەتەنپەرۋەرلىك ئەنئەنىسىنى جارى قىلدۇرۇپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش كېرەك. شىنجاڭ ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى، ھەر مىللەت خەلقى جۇڭخۇا مىللەتلىرى چوڭ ئائىلىسىدە ئورتاق ياشايدۇ، بۇنى ئۇزۇن مۇددەتلىك تارىخ شەكىللەندۈرگەن. ھەر مىللەت خەلقى ئۆز تەقدىرىنى ۋەتىنىمىزنىڭ تەقدىرى بىلەن زىچ بىرلەشتۈرگەندىلا، ئاندىن پارلاق ئىستىقبالغا ئىگە بولالايدۇ. شىنجاڭنىڭ تارىخىنى بۇرمىلايدىغان، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە زىيان يەتكۈزىدىغان ھەر قانداق سۆز-ھەرىكەت ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىرادىسى ۋە تۈپ مەنپەئەتىگە خىلاپ. شۇڭا-دا قىلا ئىنتايىن خاتا. تۆتىنچى، بۆلگۈنچى مىللەتچىلىككە قارشى تۇرۇشتا چىڭ تۇرۇش كېرەك. بۆلگۈنچى مىللەتچىلىك بىلەن ماركسىزم تۈپتىن قارىمۇ-قارشى. كونا جەمئىيەتتىن قېپقالغان چوڭ مىللەتچىلىك ۋە يەرلىك مىللەتچىلىكنى تۈگىتىش كېرەك. ئۆگىنىش، تەربىيە بېرىش، يېتەكلەش، تەنقىد ۋە ئۆز-ئۆزىنى تەنقىدتىن ئىبارەت توغرا ئۇسۇلنى قوللىنىپ، ئۇنى ھەل قىلىش كېرەك.

«مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيى» پائالىيىتىنى قەتئىي، بوشاشماي ئېلىپ بېرىش كېرەك. بۇ پائالىيەت ئاپتونوم رايونىمىزدا ئاساسىي جەھەتتىن تۈزۈم بولۇپ شەكىللىنىپ قالدى. بۇنىڭدىن كېيىن، جايلار، ئورۇنلار داۋاملىق ھالدا «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيى» پائالىيىتىنى مۇھىم ئورۇنغا قويۇپ، دائىملىق تەربىيە بىلەن مەركەزلىك تەربىيىنى بىرلەشتۈرۈپ، ئۇنى پارتىيىنىڭ ئوخشاش بولمىغان مەزگىلدىكى مەركىزىي خىزمىتى بىلەن بىرلەشتۈرۈش لازىم. مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى توغرىسىدىكى تەشۋىق-تەربىيە خىزمىتىنى ھەر يىلى مۇھىم ئورۇنغا گەۋدىلەندۈرۈپ ۋە يىل بويى تەرەققىي قىلدۇرۇپ، پەيدىنپەي تۈزۈمگە ئايلاندۇرۇش كېرەك. تەشۋىق-تەربىيە داۋامىدا، تارىختىكى ۋە رېئاللىقتىكى ئۇرغۇن جانلىق مىساللاردىن پايدىلىنىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، ھەر مىللەتتىن بولغان كادىرلار ۋە ئاممىغا «ئىككى ئايرىلماسلىق» ئىدىيىسى ھەققىدە تەربىيە بېرىپ، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقى ئۇزاق مۇددەت بىللە ياشاش داۋامىدا شەكىللەندۈرگەن مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداشتەك ئەنئەنىۋى گۈزەل ئەخلاقنى ۋارىسلىق قىلىش ۋە ئۇنى جارى قىلدۇرۇش كېرەك. «ئىككى ئايرىلماسلىق» ئىدىيىسىنى ھەقىقىي تۈردە كىشىلەر مېڭىسىدىن چوڭقۇر ئورۇن ئالغۇزۇپ، «بەش ئۆز ئارا» (ئۆز ئارا ئىشىنىش، ئۆز ئارا ھۆرمەتلەش، ئۆز ئارا ئۆگىنىش، ئۆز ئارا قوللاش، ئۆز ئارا چۈشىنىش) ۋە «تۆت ھەممە» (ھەممە كىشىدە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئىدىيىسى بولۇش، ھەممە

(ئاخىرى 4-بەتتە)

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

(بېشى 3-بەتتە)

كىشى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا ئەھمىيەت بېرىش، ھەممە كىشى مىللىي سىياسەتنى بىلىش، ھەممە كىشى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى جەھەتتە ياخشى ئىش قىلىش) دىن ئىبارەت ئىجتىمائىي خىسلەتنى جارى قىلدۇرۇش كېرەك. ھەر مىللەت كادىرلىرى ۋە ئاممىسىنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ مۇھىملىقىغا بولغان تونۇشىنى ئۈزلۈكسىز چوڭقۇرلاشتۇرۇش، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قەدىرلەش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداش ئاڭلىقلىقىنى كۈچەيتىش كېرەك.

مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى توغرىسىدىكى تەشۋىق - تەربىيىنى بالىلار ۋە ئۆسمۈرلەردىن باشلاپ تۇتۇش كېرەك. ئوتتۇرا مەكتەپ ۋە ئالىي مەكتەپلەر مىللەت نەزەرىيىسى، مىللىي سىياسەت ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى دەرسىنى داۋاملىق تەسىس قىلىشى كېرەك. مىللىي مەكتەپ بىلەن خەنزۇ مەكتەپنى بىرلەشتۈرۈشنى ۋە مىللىي مەكتەپلەر بىلەن خەنزۇ مەكتەپلەر ئارا تۈرلۈك شەكىلدىكى بىرلەشمە دوستلۇق پائالىيەتلىرىنى كەڭ قانات يايدۇرۇشنى زور كۈچ بىلەن تەشەببۇس قىلىپ، ھەر مىللەت ياش-ئۆسمۈرلىرىنى كىچىكىدىنلا قويۇق مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى كەيپىياتى بىلەن تولغان شارائىتتا ياشاش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىپ، ئۇلارنىڭ گۆدەك قەلبىگە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ ئۇرۇقىنى چېچىش كېرەك.

تەشۋىقات، مەدەنىيەت، ئاخبارات، نەشرىيات تارماقلىرى قاتارلىق جامائەت پىكرى تارماقلىرى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى تەشۋىق قىلىشنى دائىملىق مۇھىم خىزمەت قىلىپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى جەھەتتىكى ياخشى ئادەم، ياخشى ئىشلارنى زور كۈچ بىلەن تەشۋىق قىلىپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى جەھەتتە كەڭ كۆلەمدە جامائەت پىكرى پەيدا قىلىپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى جەھەتتە ياخشى ئىش قىلغانلارنى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئومۇميۈزلۈك ھۆرمەتلىشىگە سازاۋەر بولۇش، چەكسىز شەرەپ ھېس قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىشى كېرەك؛ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا زىيان يەتكۈزىدىغان ئىشلارنى قىلغان كىشىلەر جەمئىيەتنىڭ تەنقىد قىلىشى ۋە ئەيىبلىشىگە ئۇچرىشى كېرەك، ئۇلارنى نومۇسقا قالدۇرۇش لازىم. كۈچلۈك جامائەت پىكرى پەيدا قىلىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللەتلەر دوستانە ئۆتىدىغان، ئىناق ئۆتىدىغان ۋە ئۆز ئارا ئىشىنىدىغان كەيپىيات ۋە مۇھىتنى تىرىشىپ بەرپا قىلىش كېرەك.

جايلار ۋە ئورۇنلار مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنە ئورۇن بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى كەڭ كۆلەمدە قانات يايدۇرۇپ، قاتلاممۇ-قاتلام مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تىپلىرىنى تىكلەشتە چىڭ تۇرۇشى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى جەھەتتىكى ئىلغار كوللېكتىپ ۋە ئىلغار شەخسلەرنى زور كۈچ بىلەن تەقدىرلىشى كېرەك. مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنە ئورۇن بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى مەدەنىيەتلىك ئورۇن بەرپا قىلىش پائالىيىتى بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈپ، بۇ جەھەتتە ئۈنۈملۈك پىلان ۋە تەدبىر تۈزۈپ، ئۇنى ھەقىقىي تۈردە يولغا قويۇش كېرەك. ئامما تۈزگەن مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا ئائىت يېزا قائىدىسى ۋە خەلق ئەھدىنامىسىنى مۇئەييەنلەشتۈرۈش ھەم ئۇنى ئۈزلۈكسىز مۇكەممەللەشتۈرۈش كېرەك. مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنە بولغان ئورۇنلارنى تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىشتا ۋە ئۇنىڭغا نام بېرىشتە يۇقىرى ئۆلچەمدە چىڭ تۇرۇپ، قاتتىق تەلەپ قويۇپ، بۇ پائالىيەتنىڭ ساغلام

سىيالىزم توغرىسىدا، ئاساسىي قانۇن، قانۇن ۋە پارتىيىنىڭ دىنىي سىياسىتى توغرىسىدا تەربىيە بېرىپ، ئۇلارنىڭ تۆت زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدىكى ۋە ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش قاتارلىق جەھەتلەردىكى رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش لازىم. دىنىي پائالىيەتلەرنى باشقۇرۇشنى، دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغانلارنىڭ ھەج قىلىش ئىشىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش كېرەك. دىنىي پائالىيەتلەر ئاساسىي قانۇن ۋە قانۇنلار يول قويغان دائىرىدە ئېلىپ بېرىلىشى لازىم. دىننىڭ دۆلەتنىڭ مەمۇرىي، ئەدلىيە، مائارىپ، نىكاھ ئىشلىرىغا ئارىلىشىشىغا ھەرگىز يول قويۇلمايدۇ. بىكار قىلىنغان دىنىي فېئودال ئىمتىيازنى، دىنىي زۇلۇم تۈزۈمىنى ۋە دىنىي ئېكسپلاتاتسىيە تۈزۈمىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە ھەرگىز يول قويۇلمايدۇ؛ دىندىن پايدىلىنىپ، پارتىيىنىڭ رەھبەرلىكىگە ۋە سوتسىيالىزم تۈزۈمىگە قارشى تۇرۇشقا، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە ۋە مەملىكەت ئىچىدىكى ھەر قايسى مىللەتلەرنىڭ ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىشقا ھەرگىز يول قويۇلمايدۇ. چەت ئەللەردىكى دىنىي دۈشمەن كۈچلەرنىڭ سىڭىپ كىرىشىدىن ھوشيار بولۇشىمىز ۋە ئۇلارنىڭ سىڭىپ كىرىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشىمىز لازىم.

(3) ئىقتىساد، مەدەنىيەت ئىشلىرىنى زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇش لازىم

پارتىيىنىڭ 13-قۇرۇلتىيى ئېلىمىزنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات ستراتېگىيىسىنى ئېنىق ئوتتۇرىغا قويدى. بىز 13-قۇرۇلتاي روھىنىڭ يېتەكچىلىكىدە، «ئىقتىسادنى يەنىمۇ مۇقىم پەيدىنپەي راۋاجلاندۇرۇش، ئىسلاھاتنى يەنىمۇ چوڭقۇرلاشتۇرۇش فاڭجېنى» نى ئىزچىللاشتۇرۇپ، شىنجاڭنىڭ ئەمەلىيىتىنى ئاساس قىلىپ، بايلىق ئۈستۈنلۈكىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، ئىجتىمائىي ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى ۋە سوتسىيالىستىك تاۋار ئىگىلىكىنى زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇپ، ئېچىش ۋە گۈللەندۈرۈش قەدىمىنى تېزلىتىپ، ھەر مىللەت خەلقىنى تېزلىكتە بېيىتىشىمىز لازىم.

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشنىڭ تۈپ چىقىش يولى— ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئۆزىنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ئاشۇرۇشتا. بىز يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئاساس بولۇش ئورنىنى يەنىمۇ كۈچەيتىپ، يېزا ئىگىلىكىگە سېلىنىدىغان مەبلەغنى داۋاملىق كۈچەيتىپ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ زاپاس كۈچىنى ئاشۇرۇشىمىز، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىدا ئۇدا ئون يىل مول ھوسۇل ئالغان ئاساستا، ئاشلىق مەھسۇلاتىنى ئۇدا ئاشۇرۇش ۋەزىيىتىنى داۋاملىق ساقلاپ قېلىشىمىز، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىنىڭ كەسىپ قۇرۇلمىسىنى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا تەڭشىشىمىز كېرەك. كېلەر يىلدىن باشلاپ، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىدا ئىككىنچى ئون يىلدىمۇ ئۇدا مول ھوسۇل ئالىدىغان يېڭى ۋەزىيەت يارىتىشنى قولغا كەلتۈرۈشىمىز كېرەك. ئىشلەپچىقىرىشنى راۋاجلاندۇرۇش ئاساسىدا 1990-يىلغا بارغاندا، شىنجاڭنىڭ كۆپ جايلىرىدا نامراتلىقتىن قۇتۇلۇش ۋە شىنجاڭ بويىچە ئاساسىي جەھەتتىن نامراتلىقتىن قۇتۇلۇشنى تىرىشىپ قولغا كەلتۈرۈش كېرەك. ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈش شەرتى ئاستىدا، سانائەت ئىشلەپچىقىرىشىنى داۋاملىق، مۇقىم تەرەققىي قىلدۇرۇش كېرەك.

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئەمەلىيىتىنى ئاساس قىلىپ، ئىجا-

بۇنى 30 نەچچە يىللىق تارىخ ئىسپاتلىدى.

ھازىرقى باسقۇچتا، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا كۆرۈلگەن مەسىلىلەرنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمى خەلق ئىچىدىكى زىددىيەتكە ياتىدۇ، دۈشمەن بىلەن ئۆز ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەتكە ياتىدىغانلىرىمۇ بار، لېكىن، ئۇلار ئىنتايىن ئاز ساندا. شۇڭا، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا كۆرۈلگەن مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ قىلىشتا، خاراكتېرى ئوخشاش بولمىغان ئىككى خىل زىددىيەتنى قاتتىق پەرقلەندۈرۈشىمىز، ئوخشاش بولمىغان فاڭجېن ۋە ئۇسۇل قوللىنىپ بىر تەرەپ قىلىشىمىز لازىم. خاراكتېرى ئوخشاش بولمىغان ئىككى خىل زىددىيەتنى ئارىلاشتۇرۇۋېتىشكە ھەرگىز بولمايدۇ، ئۇنى ئارىلاشتۇرۇپ قويساق، چاتاق چىقىدۇ، خاتالىق سادىر قىلىپ قويىمىز. ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار بۇ مەسىلىدە مېڭىسىنى ئىنتايىن سەگەك تۇتۇشى لازىم.

مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا مەسىلە كۆرۈلگەندە، ئۇنى توغرا فاڭجېن ۋە ئۇسۇل قوللىنىپ بىر تەرەپ قىلىش كېرەك. مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا مەسىلە كۆرۈلگەندە، ھەر مىللەت كادىرلىرى كۆكرەك كېرىپ مەيدانغا چىقىپ، ئايرىم-ئايرىم ھالدا ئاممىغا خىزمەت ئىشلىشى كېرەك. خەنزۇ رەھبىرىي كادىرلار خەنزۇ ئاممىغا كۆپرەك خىزمەت ئىشلىشى، ئاز سانلىق مىللەت رەھبىرىي كادىرلىرى ئاز سانلىق مىللەت ئاممىسىغا كۆپرەك خىزمەت ئىشلىشى لازىم. ھەممىسى پارتىيىۋىلىك ۋە پارتىيە سىياسىتى مەيدانىدا تۇرۇشى، مەسىلىنى بىر تەرەپ قىلىشتا ئادىل بولۇشى، دۇرۇس بولۇشى لازىم.

مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا مەسىلە كۆرۈلگەندە، ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەشتە چىڭ تۇرۇپ، كونكرېت مەسىلىنى كونكرېت تەھلىل قىلىش، قانداق خاراكتېردىكى مەسىلە بولسا، شۇنداق خاراكتېردىكى مەسىلە دېيىش كېرەك، ھەممىلا مەسىلىنى مىللىي مەسىلە دەپ قارىماسلىق كېرەك.

مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا مەسىلە كۆرۈلگەندە، ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، ئالاقىدار تارماقلار ۋە رەھبىرىي يولداشلار ئۆزلىرىنى قاچۇرماي، ئۇنىڭغا ئەستايىدىل مۇئامىلە قىلىشى؛ ۋاقتىدا بىر تەرەپ قىلىشى، ۋاقتىنى كەينىگە سۈرمەسلىكى، بيۇروكراتلىقنى قەتئىي تۈگىتىشى لازىم.

(5) پارتىيىنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى داۋاملىق كۈچەيتىش كېرەك

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىدە ناھايىتى زور نەتىجىلەر قولغا كەلتۈرۈلدى، ھازىر مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ۋەزىيىتى ھەقىقەتەن ناھايىتى ياخشى. چوڭ ياخشى ۋەزىيەتتە ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى ھەرگىز بوشاشتۇرۇپ قويماسلىقى، چوقۇم غەيرەت ئۈستىگە غەيرەت قىلىپ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىگە تېخىمۇ ئەھمىيەت بېرىشى ۋە ئۇنى چىڭ تۇتۇشى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى بۇرۇنقىدەكلا پارتىيە خىزمىتىدە مۇھىم ئورۇنغا قويۇشى كېرەك. ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي يولداشلار 13-قۇرۇلتاينىڭ ھۆججەتلىرىنى ئەستايىدىل ياخشى ئۆگىنىپ، 13-قۇرۇلتاينىڭ روھى بويىچە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ مۇھىملىقىغا بولغان تونۇشىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئاڭلىقلىقىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈشى كېرەك.

... تۇرۇشى ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ... ئىلغار شەخسلەرنى زور كۈچ بىلەن تەقدىرلىشى كېرەك . مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنە ئورۇن بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى مەدەنىيەتلىك ئورۇن بەرپا قىلىش پائالىيىتى بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈپ ، بۇ جەھەتتە ئۈنۈملۈك پىلان ۋە تەدبىر تۈزۈپ، ئۇنى ھەقىقىي تۈردە يولغا قويۇش كېرەك . ئامما تۈزگەن مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا ئائىت يېزا قائىدىسى ۋە خەلق ئەھدىنامىسىنى مۇئەييەنلەشتۈرۈش ھەم ئۇنى ئۈزلۈكسىز مۇكەممەللەشتۈرۈش كېرەك. مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە نەمۇنە بولغان ئورۇنلارنى تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىشتا ۋە ئۇنىڭغا نام بېرىشتە يۇقىرى ئۆلچەمدە چىڭ تۇرۇپ ، قاتتىق تەلەپ قويۇپ ، بۇ پائالىيەتنىڭ ساغلام، ئۈزلۈكسىز ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىش لازىم .

(2) مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە قانۇنى ۋە پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا ئىجرا قىلىش كېرەك

مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە قانۇنى — دۆلىتىمىزدە مىللىي مەسىلىنى ھەل قىلىشتىكى تۈپ قانۇن . جايلار ۋە ئورۇنلار ھەقىقىي ئۈنۈم بېرىدىغان تەدبىر ۋە چارىلارنى قوللىنىپ ، مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە قانۇنىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك ، توغرا يولغا قويۇلۇشىغا كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك . ئاپتونوم رايون ، ئاپتونوم ئوبلاست ۋە ئاپتونوم ناھىيىلەر ئاپتونومىيە نىزامىنى تۈزۈپ چىقىش خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇشى لازىم . مىللىي يېزىلارنىڭ خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشكە ئەھمىيەت بېرىش، ئارىلىشىپ ئولتۇراقلاشقان مىللەتلەرنىڭ خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشكە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك .

كادىرلارنى «تۆتلەشتۈرۈش» ئۆلچىمى بويىچە ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى تاللاپ ئۆستۈرۈش ، تەربىيىلەپ يېتىشتۈرۈش ۋە دادىل ئىشلىتىش لازىم . جايلار ، ئورۇنلار كۆپ خىل ئۇسۇل قوللىنىپ ، خىزمەتتىكى كادىرلارنى پىلانلىق ۋە قەدەم - باسقۇچلۇق ھالدا تەربىيىلەپ يېتىشتۈرۈشى ، بولۇپمۇ ئاز سانلىق مىللەتتىن بولغان باشقۇرۇش كادىرلىرىنى ۋە تېخنىكا كادىرلىرىنى تەربىيىلەشكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىشى ، ئۇلارنىڭ ئىلىم - پەن ، مەدەنىيەت بىلىم سەۋىيىسىنى ، كەسپىي خىزمەت ئىقتىدارىنى ، ئىقتىسادىي خىزمەتنى باشقۇرۇش ، ئاممىنىڭ ئەمگەك بىلەن بېيىشىغا رەھبەرلىك قىلىش ماھارىتىنى ئۆستۈرۈشى لازىم .

ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ ئۆز تىل - يېزىقىنى قوللىنىش ۋە راۋاجلاندۇرۇش ھوقۇقىغا تولۇق ھۆرمەت قىلىش كېرەك . ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ تىل- يېزىقىنى تەتقىق قىلىش ۋە ئاز سانلىق مىللەتلەر تىل - يېزىقىدىكى نەشرىياتچىلىق ، تارقىتىش خىزمىتىنى ئەستايىدىل ياخشى ئىشلەش كېرەك . ھەر مىللەت خەلقىنىڭ بىر - بىرىنىڭ تىل - يېزىقىنى ئۆگىنىشىنى زور كۈچ بىلەن تەشەببۇس قىلىش ، ئۆز ئارا تىل - يېزىق ئۆگىنىش بويىچە تەدرىجىي ھالدا بىر يۈرۈش تۈزۈم ئورنىتىش ۋە شەكىللەندۈرۈش كېرەك .

ھەر قايسى مىللەتلەر بىر - بىرىنىڭ ئۆرپ - ئادىتىگە ھۆرمەت قىلىشى كېرەك . ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ ئۆرپ - ئادىتىگە ھۆرمەت قىلىش توغرىسىدا دائىم تەربىيە ئېلىپ بېرىش لازىم . ئالاقىدار تارماقلار بىر مەزگىل ۋاقىتنى مەركەزلەشتۈرۈپ ، شىنجاڭغا ئىچكىرىدىن كەلگەن ، جۈملىدىن شىنجاڭغا ۋاقىتلىق كېلىپ تۈرلۈك پائالىيەتلەر بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان كىشىلەرگە بۇ ھەقتە تەربىيە ئېلىپ بېرىشى كېرەك .

دىنىي زاتلار بىلەن كەڭ كۆلەمدە ئىتتىپاق قىلىشىپ ، ئۇلارغا [illegible] ھالدا ۋەتەنپەرۋەرلىك ۋە سوت-

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

تەكشۈرۈشىمىز كېرەك. كېلەر يىلدىن باشلاپ ، دېھقانچىلىق ، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىدا ئىككىنچى ئون يىلدىمۇ ئۇدا مول ھوسۇل ئالىدىغان يېڭى ۋەزىيەت يارىتىشنى قولغا كەلتۈرۈشىمىز كېرەك . ئىشلەپچىقىرىشنى راۋاجلاندۇرۇش ئاساسىدا 1990-يىلغا بارغاندا ، شىنجاڭنىڭ كۆپ جايلىرىدا نامراتلىقتىن قۇتۇلۇش ۋە شىنجاڭ بويىچە ئاساسىي جەھەتتىن نامراتلىقتىن قۇتۇلۇشنى تىرىشىپ قولغا كەلتۈرۈش كېرەك . ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈش شەرتى ئاستىدا ، سانائەت ئىشلەپچىقىرىشىنى داۋاملىق مۇقىم تەرەققىي قىلدۇرۇش كېرەك.

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئەمەلىيىتىنى ئاساس قىلىپ ، ئىجابىي ، پۇختا ، قەدەم-باسقۇچلۇق ھالدا ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش ، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش قەدىمىنى تېزلىتىش ، بېكىنمىچىلىك ھالىتىنى تەدرىجىي ئۆزگەرتىش ، قالاق ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلىنى ئىسلاھ قىلىش كېرەك . ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىدا ، كارخانىلاردا ئىگىلىك باشقۇرۇشنى ھۆددىگە بېرىش مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈپ ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈپ ، كارخانىلارنىڭ ھاياتىي كۈچىنى يەنىمۇ ئاشۇرۇپ ، كارخانىلاردىكى يوشۇرۇن كۈچنى قېزىپ ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈش كېرەك . ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش ، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش قەدىمىنى يەنىمۇ تېزلىتىپ ، ئىگىلىكنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك .

شىنجاڭدا مەيلى ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىدا بولسۇن ياكى سىياسىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىدا ۋە باشقا تۈرلۈك ئىسلاھاتلاردا بولسۇن ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىن ئىبارەت چوڭ ئومۇمىيلىقنى نەزەردە تۇتۇشىمىز كېرەك . بارلىق ئىسلاھاتلار ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشقا ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىشكە پايدىلىق بولۇشى كېرەك ، بۇ ، مۇھىم بىر پرىنسىپ .

مەدەنىيەت ، مائارىپ ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى تېزلىتىش كېرەك . ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مائارىپ ئىشلىرىنى ، ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ مائارىپ ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشىمىز ، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ پەن ، مەدەنىيەت سەۋىيىسىنى ۋە ئىدىيىۋى ، مەدەنىيەت ساپاسىنى ئۆستۈرۈشىمىز كېرەك .

(4) مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا كۆرۈلگەن مەسىلىلەرنى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلىش لازىم

مىللەتلەرنىڭ بىرلىكتە ياشىشى ۋە ئۆز ئارا بېرىش-كېلىش قىلىشى جەريانىدا بۇنداق ياكى ئۇنداق مەسىلىلەرنىڭ كۆرۈلۈشىدىن خالىي بولغىلى بولمايدۇ . بۇنداق مەسىلىلەرنى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلىش كېرەك . بۇ جەھەتتە ناھايىتى كۆپ مۇۋەپپەقىيەتلىك تەجرىبىلەرنى توپلىدۇق . بۇنىڭدىن كېيىن ، جايلار ، ئورۇنلار مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا كۆرۈلگەن مەسىلىلەرنى داۋاملىق ھالدا مۇشۇ تەجرىبىلەرنى قوللىنىپ بىر تەرەپ قىلىشى كېرەك .

ھەر مىللەت كادىرلىرى ۋە ئاممىسىنىڭ مۇتلەق زور كۆپچىلىكىگە قەتئىي ئىشىنىش ۋە تايىنىش كېرەك . شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت كادىرلىرى ۋە ئاممىسىنىڭ مۇتلەق زور كۆپچىلىكى ياخشى، ئۇلار پارتىيىنى ، سوتسىيالىزمنى ، ۋەتەننى قىزغىن سۆيىدۇ . ئۇلار ئەمگەكچان ، ئاقكۆڭۈل ، سەمىمىي ، ئەقىللىق بولۇپ ، ئۇلاردا ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغدايدىغان ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىدىغان كۈچلۈك ئارزۇ بار . ئۇلار ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلايدىغان ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان ھەر قانداق سۆز-ھەرىكەتلەرنى قۇۋۋەتلىمەيدۇ ، ئۇنىڭغا قەتئىي قارشى تۇرىدۇ . ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلايدىغان ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى بۇزىدىغان كىشىلەر ئىنتايىن ئاز سانىدا،

يەنە ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى ھەرگىز بوشاشتۇرۇپ قويماسلىقى، چوقۇم غەيرەت ئۈستىگە غەيرەت قىلىپ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىگە تېخىمۇ ئەھمىيەت بېرىشى ۋە ئۇنى چىڭ تۇتۇشى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى بۇرۇنقىدەكلا پارتىيە خىزمىتىدە مۇھىم ئورۇنغا قويۇشى كېرەك. ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي يولداشلار 13-قۇرۇلتاينىڭ ھۆججەتلىرىنى ئەستايىدىل ياخشى ئۆگىنىپ، 13-قۇرۇلتاينىڭ روھى بويىچە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ مۇھىملىقىغا بولغان تونۇشىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئاڭلىقلىقىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈشى كېرەك. بۇنىڭدىن كېيىن ، ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار خىزمەتلەرنى ئورۇنلاشتۇرغاندا ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنىمۇ ئورۇنلاشتۇرۇشى ، خىزمەتلەرنى تەكشۈرگەندە ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنىمۇ تەكشۈرۈشى ، خىزمەتلەرنى خۇلاسىلىگەندە ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنىمۇ خۇلاسىلىشى كېرەك .

پارتىيىنىڭ ئىتتىپاقلىقى ، ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىك بەنزىسىدىكىلەرنىڭ ئىتتىپاقلىقى— مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنىڭ يادروسى. ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىك بەنزىلىرىنىڭ ئەزالىرى مەيلى قايسى مىللەتتىن بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، ئومۇمىيلىقنى نەزەردە تۇتۇشى، دوستلۇقتا ، چۈشىنىشتە ، قوللاشقا ئەھمىيەت بېرىپ ، ئىتتىپاقلىقنى ساقلاشچىلىق بىلەن ياخشى يولغا قويۇشى لازىم . ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرىنىڭ قۇرۇلۇشى ياخشى ئېلىپ بېرىلسا، ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىك بەنزىلىرىنىڭ ئىتتىپاقلىقى ياخشى يولغا قويۇلسا، كەڭ پارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار ۋە ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ ئىتتىپاقلىقىغا تەسىر كۆرسەتكىلى ۋە باشلامچىلىق قىلغىلى، پارتىيىنىڭ سوتسىيالىزمنىڭ تۆۋەن باسقۇچىدىكى ئاساسىي لۇشيەنى ۋە تۈرلۈك فاڭجېن، سىياسەتلىرىنىڭ ئىزچىللاشتۇرۇلۇشىغا كاپالەتلىك قىلغىلى بولىدۇ.

ۋەكىللەر، يولداشلار: 13-قۇرۇلتاينىڭ چاقىرىقىغا قەتئىي ئاۋاز قوشۇپ، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئۇلۇغ تۇغى ئاستىدا، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ توغرا رەھبەرلىكىدە، پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنىدە ۋە بۇ لۇشيەندە بەلگىلەنگەن بىر مەركەز، ئىككى ئاساسىي نۇقتىدا چىڭ تۇرۇپ، پارتىيىنىڭ ئىتتىپاقلىقىنى ۋە پۈتۈن شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىپ، بىر نىيەت بىر مەقسەتتە بولۇپ، روھنى ئۇرغۇتۇپ، تىرىشىپ ئىشلەپ، 13-قۇرۇلتايدا ئوتتۇرىغا قويۇلغان تۈرلۈك ۋەزىپىلەرنى تولۇق ئورۇنداش ئۈچۈن، شىنجاڭنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى تېخىمۇ يېڭى تەرەققىيات باسقۇچىغا كۆتۈرۈش ئۈچۈن تىرىشىپ كۈرەش قىلايلى.

(«شىنجاڭ گېزىتى»دىن قىسقارتىپ ئېلىندى)

ئېلانلار

△ قاراقاش ناھىيىسىنىڭ تۇۋەت يېزىسىدىن زەيناپ روزى نامىدا 101-نومۇرلۇق ئىككى نۇسخىلىق ئاشلىق بىلەن تەمىنلىنىش كىنىشكىسى يوقالدى، ئىناۋەتسىز.

△ ۋىلايەتلىك 3-ئوتتۇرا مەكتەپتىن ئابدۇقادىر نىياز نامىدا 14-نومۇرلۇق نوپۇس دەپتىرى يوقالدى ، ئىناۋەتسىز .

△ تەۋەككۇل ئاشلىق پونكىتىنىڭ 01232—29-نومۇرلۇق تىراكتورىنىڭ يول يۈرۈش كىنىشكىسى يوقالدى ، ئىناۋەتسىز.

خوتەن گېزىتى

1990-يىل دېكابىر 18 (سەيشەنبە) 4911-سان

مەملىكەت ئىچىدىكى بىرتۇتاش نومۇرى: CN65—0053/Z، ۋەكالەت نومۇرى: 28—57

خوتەن ناھىيىسىنىڭ بوزاق يېزىسىدا يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشى خىزمىتى ئۇڭۇشلۇق قانات يايدۇرۇلماقتا

ئۆز مۇخبىرىمىز تۇرغۇن ئابدۇقادىر، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز تالىڭۋا ئىمىنلار خەۋەر قىلىدۇ: ۋىلايەت ۋە خوتەن ناھىيىسىنىڭ يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى نۇقتىدا سىناق قىلىش خىزمەت گۇرۇپپىسى بوزاق يېزىسىغا بارغاندىن كېيىن، ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرىنىڭ ئەھۋالىنى تەكشۈرۈشتە ئۇچاستكىلار بويىچە ھۆددىگە ئېلىش، مەسئۇلىيەتنى ئادەمگە قەدەر ئەمەلىيلەشتۈرۈشتىن ئىبارەت خىزمەت تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، تەكشۈرۈپ تەكتىنى ئېنىقلاش باسقۇچىدىكى خىزمەتلەرنى چوڭقۇر، ئىنچىكە، ئومۇميۈزلۈك ياخشى ئىشلەپ، پۇختىلاپ نۇقتىدا سىناق قىلىش خىزمىتىگە ياخشى ئاساس ياراتتى.

ئەھۋاللارنى توغرا ئىگىلەش ئۈچۈن، خىزمەت گۇرۇپپىسى يېزىلىق پارتكومغا زىچ ماسلىشىپ، يېزا-كەنتلەرنى قاتلاممۇ قاتلام سەپەرۋەر قىلىپ، ئاساسىي قاتلام كادىرلىرى ۋە كەڭ ئاممىغا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشنىڭ ئەھمىيىتى، مەقسىتى، ئۇسۇلى ۋە قەدەم-باسقۇچلىرىنى قىزغىن، سەۋرچانلىق بىلەن سۆزلەپ چۈشەندۈرۈپ، كادىرلار ۋە ئامـ

نى نۇقتىدا سىناق قىلىش خىزمىتىگە ئاكتىپ ماسلىشىش ئىمكانىيىتىگە قىلدى. خىزمەت گۇرۇپپىسىدىكى 25 نەپەر خادىم ئىككى-ئۈچ ئادەم بىر گۇرۇپپا بولۇپ، پارتىيە تەشكىلاتى، كەنت ئىدارىسى، كومسومول ئىتتىپاقى، ئاياللار، خەلق ئەسكەرلىرى قاتارلىق جەھەتلەر بويىچە بۆلۈنۈپ، پارتىيە ياچېيكا ھەيئەتلىرى، كەنت گۇرۇپپا كادىرلىرى، پېنسىيىگە چىققان پېشقەدەم ياچېيكا شۇجىلىرىنىڭ ئەھۋالىنى ۋەكىللىك خاراكتېرگە ئىگە بولغان دېھقانلاردىن چوڭقۇر ئىگىلىدى. تەكشۈرۈش جەريانىدا ياخشى، ئوتتۇراھال، ناچار تىپلارنى مەقسەتلىك ھالدا ياخشى تاللاشقا دىققەت قىلىپ، بايقالغان مەسىلىلەرنىڭ تېخىمۇ ۋەكىللىك خاراكتېرگە ئىگە بولۇشىنى ئىشقا ئاشۇردى.

ئومۇميۈزلۈك ئىگىلەش ئارقىلىق، ھازىر يېزا بويىچە 13 كەنت پارتىيە تەشكىلاتىدىكى پارتىيە ئەزالىرىنىڭ ئىدىيىۋى ئەھۋالى، رولى، تۇرمۇشى، مەدەنىيەت، دىنىي ئېتىقاد ۋە ياش قۇرۇلمىسى قاتارلىق ئەھۋاللار ئاساسىي جەھەتتىن ئېنىقلىنىپ بولدى. شۇنىڭ بىلەن بىرۋاقىتتا، كوللېكتىپ ئىگىلىك ئۆزىنى ئۆزى ئىدارە قىلىش ۋە ھەرقايسى تەشكىلاتلارنى يۈرۈشلەشتۈرۈش قۇرۇلۇشى توغرىسىدا كەڭ تۈردە تەكتىنى ئېنىقلاش ئېلىپ بېرىلىپ، كېيىنكى باسقۇچتىكى خىزمەتلەرنىڭ ئۇڭۇشلۇق قانات يېيىشى ئۈچۈن شارائىت ھازىرلاندى.

زاۋا داۋبەنى مەملىكەت بويىچە «ئۈن قوش ئەلا» يول ئاسراش داۋبەنلىرىنىڭ بىرى بولۇپ باھالاندى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز جاۋ پىڭفېي، قەييۇم ئابدۇقادىرلار خەۋەر قىلىدۇ: تاشيول ئاسراش ئىشچى-خىزمەتچىلىرىنىڭ خالىس تۆھپە قوشۇشتەك دەۋر روھىنى جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن، قاتناش مىنىستىرلىكى قۇرۇلۇش باشقۇرۇش مەھكىمىسى، «جۇڭگو قاتناش گېزىتى» ئىدارىسى، جۇڭگو تاشيول تىرانسپورت ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى بىرلىشىپ ئۇيۇشتۇرغان تۇنجى قېتىملىق مەملىكەت بويىچە يول ئاسراش ئىشچىلىرى، يول ئاسراش داۋبەنلىرىنىڭ «ئۈن قوش ئەلا» باھالاش پائالىيىتىنىڭ نەتىجىسى يېقىندا ئېلان قىلىندى. ۋىلايىتىمىز تاشيول باشقۇرۇش ئەترىتىگە قاراشلىق قاراقاش ناھىيە زاۋا داۋبەنى بۇ پائالىيەتتە مەملىكەت بويىچە «ئۈن قوش ئەلا» يول ئاسراش داۋبەنلىرىنىڭ بىرى بولۇپ باھالاندى.

بۇ قېتىمقى «ئۈن قوش ئەلا» باھالاش پائالىيىتىنىڭ غەربىي شىمال رايونى باھالاش گۇرۇپپىسى بۇ يىل 9-ئاينىڭ ئاخىرىدا ۋىلايەتلىك تاشيول باشقۇرۇش ئەترىتىگە قاراشلىق زاۋا داۋبەنى ئاسرايدىغان 35 كىلومېتىر يولنىڭ قىياپىتى، داۋبەن باشقۇرۇش، قوشۇمچە ئىشلەپچىقىرىش ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى قاتارلىقلار ئۈستىدە كونكرېت تەكشۈرۈش ئېلىپ بارغان ھەمدە ئىشچى-خىزمەتچىلەر بىلەن سۆھبەتلىشىپ، ئۇلارنىڭ تۇرمۇش، ئىشلەپچىقىرىش، ئۆگىنىش ۋە قىيىنچىلىق جەھەتلەردىكى ئەھۋاللىرىنى ئىگىلىگەن. باھالاش گۇرۇپپىسى بۇ داۋبەننىڭ بىر قانچە يىلدىن بۇيان قولغا كەلتۈرگەن شان-شەرىپى ۋە نەتىجىلىرىنى تولۇق مۇئەييەنلەشتۈرۈپ، يول ئاسراش ئىشچى-خىزمەتچىلىرىنىڭ چۆلدە يىلتىز تارتىپ، خاتىرجەم خىزمەت قىلىپ، يول ئاسراشنى كەسىپ، داۋبەننى ئائىلە، دەپ بىلىشتەك خالىس تۆھپە قوشۇش روھىنى يۈكسەك دەرىجىدە ماختىدى.

غەربىي شىمال رايونى باھالاش گۇرۇپپىسىنىڭ تەكشۈرۈپ تاپشۇرۇۋېلىشى ئارقىلىق ۋىلايەتلىك تاشيول باشقۇرۇش ئەترىتىگە قاراشلىق زاۋا داۋبەنى مەملىكەت بويىچە «ئۈن قوش ئەلا» داۋبەنلىرىنىڭ بىرى بولۇپ باھالاندى.

ۋىلايەتلىك تاشيول باشقۇرۇش ئەترىتىدىن بىر نەپەر رەھبەر ۋە زاۋا داۋبەنىنىڭ باشلىقى بۇ يىل 12-ئاينىڭ 22-كۈنى قاتناش مىنىستىرلىكى تەرىپىدىن ئېچىلىدىغان مەملىكەت بويىچە «ئۈن قوش ئەلا» يول ئاسراش ئىشچىلىرى، يول ئاسراش داۋبەنلىرىنى تەقدىرلەش يىغىنىغا قاتنىشىش ئۈچۈن بېيجىڭغا بارىدۇ.

بوزاق يېزىسىدا پارتىيە، ئىتتىپاق ئەزالىرىغا تېلېۋىزىيە تەربىيىۋى فىلىمىدىن پايدىلىنىپ ئىدىيىۋى-سىياسىي تەربىيە ئېلىپ بېرىلدى

ۋىلايەت ۋە خوتەن ناھىيىسىنىڭ بوزاق يېزىسىدا تۇرۇشلۇق يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشى خىزمەت گۇرۇپپىسى نۇقتىدا سىناق قىلىش خىزمىتى جەريانىدا، پەيتنى چىڭ تۇتۇپ، تېلېۋىزىيە تەربىيىۋى فىلىمىدىن پايدىلىنىپ، يېزا-كەنتلەردىكى پارتىيە، ئىتتىپاق ئەزالىرىغا قاراتمىلىقى بولغان ھالدا تەربىيە ئېلىپ بېرىپ ياخشى ئۈنۈمگە ئېرىشتى.

12-ئاينىڭ 6-كۈنىدىن 8-كۈنىگىچە، بۇ خىزمەت گۇرۇپپىسى بوزاق يېزىسىدىكى 13 كەنتنى بەش نۇقتىغا

توپىلاڭنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالى» شۇندىقلا «ئاۋانگارتلار ناخشىسى» دىكى بىر نەچچە نەمۇنىچى پارتىيە ئەزاسىنىڭ ئىش-ئىزلىرى بايان قىلىنغان سىنئالغۇ فىلىملىرىنى يىگىرمە سائەتكە يېقىن قويدى. ھەرقايسى كەنتلەردىكى پارتىيە، ئىتتىپاق ئەزالىرى، كەنت گۇرۇپپا كادىرلىرى ۋە بىر قىسىم ئاممىدىن بولۇپ 500 دىن كۆپرەك ئادەم سىنئالغۇ فىلىملىرىنى كۆرۈپ، بارىن يېزىسىدىكى ئەكسىلئىنقىلابىي قوراللىق توپىلاڭنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى يەنىمۇ ئېنىق تونۇپ يېتىپ، دىنىي ئېتىقاد جەھەتتىن

خوتەن شەھىرى پەن-تېخنىكا خادىملىرىنى ئىشلەپچىقىرىشنىڭ بىرىنچى سەپىگە يۈزلەندۈرۈپ، دېھقانلارنى ئىلمىي ئۇسۇلدا تېرىقچىلىق قىلىش، ئەلا سورتلارنى داۋاملىق كېڭەيتىش، باغۋەن-

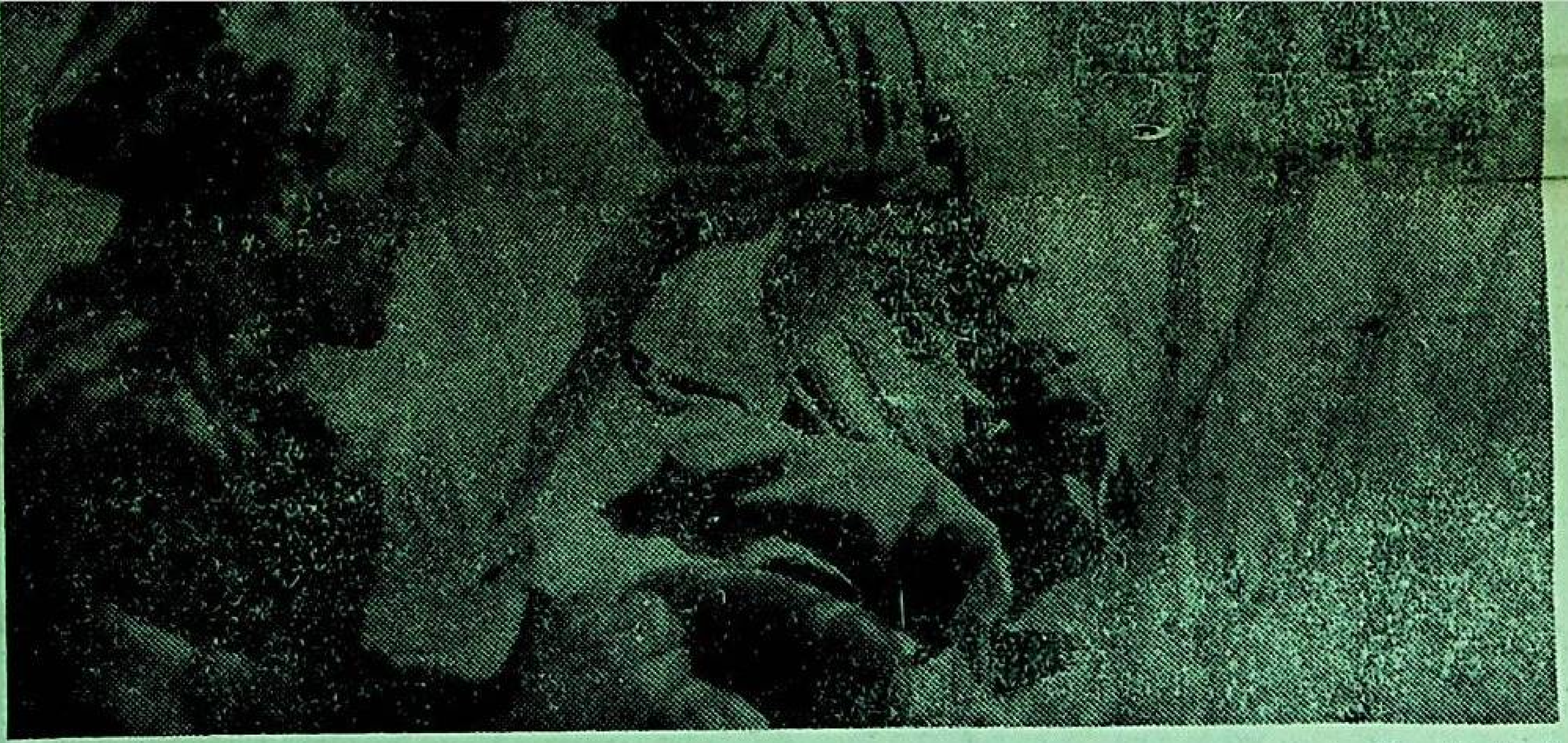

قاتلام كادىرلىرى ۋە كەڭ ئاممىغا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرىنىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشنىڭ ئەھمىيىتى، مەقسىتى، ئۇسۇلى ۋە قەدەم-باسقۇچلىرىنى قىزغىن، سەۋرچانلىق بىلەن سۆزلەپ چۈشەندۈرۈپ، كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ ئىدىيە جەھەتتىكى غەم-ئەندىشىلىرىنى تۈگىتىپ، ئۇلار-

يېزا - كەنتلەردىكى پارتىيە، ئىتتىپاق ئەزالىرىغا قاراتمىلىقى بولغان ھالدا تەربىيە ئېلىپ بېرىپ ياخشى ئۈنۈمگە ئېرىشتى.

12-ئاينىڭ 6-كۈنىدىن 8-كۈنىگىچە، بۇ خىزمەت گۇرۇپپىسى بوزاق يېزىسىدىكى 13 كەنتنى بەش نۇقتىغا بۆلۈپ «كوممۇنىست پارتىيە ئەزالىرى-ئاتىزەمچىلار»، «بارىن يېزىسىدىكى

ئەزالىرى، كەنت گۇرۇپپا كاتىپلىرى ۋە بىر قىسىم ئاممىدىن بولۇپ 500 دىن كۆپرەك ئادەم سىنئالغۇ فىلىملىرىنى كۆرۈپ، بارىن يېزىسىدىكى ئەكسىلئىنقىلابىي قوراللىق توپىلاڭنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى يەنىمۇ ئېنىق تونۇپ يېتىپ، دىنىي ئېتىقاد جەھەتتىكى بەزى مۇجمەل تونۇشلارنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش ئىشەنچىسىنى كۈچەيتىپ، بۇ يېزىنىڭ يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى ياخشى ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن شارائىت ھازىرلىدى.

(تاڭ گۇاڭمىڭ)

لەندۇرۇپ، دېھقانلارنى ئىلمىي ئۇسۇلدا تېرىقچىلىق قىلىش، ئەلا سورتلارنى داۋاملىق كېڭەيتىش، باغۋەنچىلىك تەرەققىياتىنى يۈكسەلدۈرۈشكە يېتەكلەپ، دېھقانلارنىڭ پەن-تېخنىكا ئارقىلىق بېيىش قەدىمىنى تېزلەتتى.

سۈرەتتە: تېخنىكلار دېھقانلارغا ئەلا سورتلۇق ئالمىلارنى ئۇلاپ كېڭەيتىش تېخنىكىسىنى ئۆگەتمەكتە. (راخمان ئوبۇل فوتوسى)

ئېتىز - ئېرىق سۇ ئىنشائاتى بويىچە «قاراقاش ئولكىسى» مۇسابىقە پائالىيىتى ئاياغلاشتى

قاراقاش ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ئۆز ناھىيىسىنىڭ كونكرېت ئەمەلىيىتىگە ئاساسەن 10-ئاينىڭ بېشىدا قىش پەسىللىك ئېتىز - ئېرىق سۇ ئىنشائاتى بويىچە «قاراقاش ئولكىسى» مۇسابىقە پائالىيىتىنى ئورۇنلاشتۇرغانىدى. 12-ئاينىڭ 8-كۈنىگىچە ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ئىككى كۈن ۋاقىت سەرپ قىلىپ بۇ پائالىيەتنى تەكشۈرۈپ باھالىدى. كۆپچىلىك بۇ قېتىمقى مۇسابىقە پائالىيىتىنىڭ ئۈنۈمى گەۋدىلىك بولدى، دەپ ھېسابلىدى. بۇ پائالىيەت داۋامىدا ھەر قايسى يېزا - بازارلاردا بىنا قىلىنغان يېڭى كارىزدىن تەخمىنەن 260 كىلومېتىرغا، تاش ياتقۇزۇلغان يول تەخمىنەن 500 نەچچە كىلومېتىرغا، سۇ سىڭمەس ئۆستەڭ 150 كىلومېتىرغا يەتكەن. بۇ جەھەتتە كۇيا يېزىسىنىڭ نەتىجىسى گەۋدىلىك بولۇپ، 370 مىڭ يۈەن مەبلەغ توپلاپ، سۇ قۇرۇلۇشى ئېلىپ بارغان؛ ئېتىز - ئېرىق ئاساسىي قۇرۇلۇشىنى كەڭ كۆلەمدە ئېلىپ بېرىپ، يېزا بويىچە 29 كەنتنىڭ سالا ئېتىزىنى يۈرۈشلەشتۈرۈپ، يوللىرىنى راۋانلاشتۇرۇپ، «قاراقاش ئولكىسى» ۋە قىزىل بايراققا ئېرىشتى.

ئۆمەرجان ئېلى

(ئۆز مۇخبىرىمىز)

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، كۆمۈرچىلىك تېخنىكلىرىنى پۈتتۈرگەن بىر تۈركۈم ياشلار دۇۋا كۆمۈر كېنىغا ئارقا - ئارقىدىن كەلدى. ئۇلار شارائىتنىڭ قانچىلىك جاپالىق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۆز خىزمىتىنى قىزغىن سۆيۈپ، ئىشلەپچىقىرىشنىڭ بىرىنچى سېپىگە بېرىپ، كىشىلەرگە ئىللىقلىق بېغىشلاش يولىدا ياشلىق باھارىنى تەقدىم قىلماقتا.

سۈرەتتە: بۇ ياش تېخنىكلار قۇدۇق ئاستىغا چۈشۈش ئالدىدا.

(ئۆز مۇخبىرىمىز راخمان ئوبۇل خەۋىرى ۋە فوتوسى)

قىسقا خەۋەرلەر

كېرىيە ناھىيىسى سوتسىيالىزم نەزەرىيىسى تەربىيىسىنى قانات يايدۇرۇش جەريانىدا، مەملىكىتىمىزنىڭ ئاساسىي دۆلەت ئەھۋالى، ئاساسىي لۇشيەنى ئارقىلىق، ھەر مىللەت كادىر، ئىشچى-خىزمەتچىلەرنى تەربىيىلىدى. 12-ئاينىڭ 7-كۈنى چۈشتىن كېيىن ناھىيىلىك پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى پۈتۈن ناھىيىدىكى كادىرلار ۋە ئىشچى-خىزمەتچىلەرنى تېلېۋىزىيە نەزەرىيىۋى فىلىمى «ئەسىرگە سەپەر — تۆت ئاساسىي پرىنسىپ ھەققىدە سۆھبەت»نى كۆرۈشكە تەشكىللەپ، ھەر مىللەت كادىر، ئىشچى-خىزمەتچىلەرنى بىر قېتىم چوڭقۇر سوتسىيالىزم ئىدىيىسى تەربىيىسىگە ئىگە قىلدى.

(ماجە نىشەن)

لوپ ناھىيىسى مۇشۇ ئاينىڭ 6-كۈنى چوڭ يىغىن ئېچىپ، 4-قېتىملىق نوپۇس تەكشۈرۈش خىزمىتىنى خۇلاسىلىدى ھەمدە بۇ خىزمەتتە ئاپتونوم رايون بويىچە ئىلغار بولغان ھاڭگىيا يېزىسى بىلەن لوپ بازىرى ۋە بەش نەپەر ئىلغار شەخسكە ئاپتونوم رايونغا ۋەكالىتەن مۇكاپات بېرىپ، شەرەپ گۇۋاھنامىسى تارقىتىپ بەردى. ناھىيە بويىچە توققۇز ئىلغار كوللېكتىپ، 50 نەپەر ئىلغار شەخسنى تەقدىرلىدى.

ئابدۇرېھىم كېرەم

«ھاڭگۇت ئولكىسى» ئاخبارات ماقالىسى قوبۇل قىلىش ئېلانى

ۋىلايىتىمىزنىڭ پوچتا-تېلېگراف ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى ۋە پوچتا - تېلېگراف تارماقلىرىنىڭ تۈزەش، ياخشىلاش ۋە ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش جەھەتتىكى ئىلگىرىلەش ئەھۋالىنى ئەكس ئەتتۈرۈش، پوچتا - تېلېگراف ئىشلىرىنىڭ ۋەزىيىتىنى مۇقىملاشتۇرۇش، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ۋە خەلق تۇرمۇشىدىكى رولىنى نامايەن قىلىش، پوچتا-تېلېگراف سېپىدىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ پىداكارلىق بىلەن ئۆزىنى تەقدىم قىلىشتەك ئالىيجاناپ روھىنى ھەقىقىي ئەكس ئەتتۈرۈش ئۈچۈن، ۋىلايەتلىك پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى بىلەن «خوتەن گېزىتى» ئىدارىسى بىرلىشىپ «ھاڭگۇت ئولكىسى» مۇكاپاتلىق ئاخبارات ماقالىسى قوبۇل قىلىش پائالىيىتى ئۇيۇشتۇرۇشنى قارار قىلدى.

1. قوبۇل قىلىنىدىغان ماقالىلەرنىڭ شەكلى جەھەتتە خەۋەر، تەپسىلىي خەۋەر، ئوچېرك قاتارلىقلار ئاساس قىلىنىدۇ. نادىر گۈزەل سەنئەت، فوتو سۈرەت ئەسەرلىرىمۇ مۇۋاپىق ساندا ئۇيۇشتۇرۇلىدۇ.

2. ماقالە قوبۇل قىلىش پائالىيىتى «خوتەن گېزىتى»نىڭ ئۇيغۇرچە ۋە خەنزۇچىسىدا بىرلا ۋاقىتتا ئۇيۇشتۇرۇلىدۇ. قوبۇل قىلىنغان ماقالىلەر 1991-يىلى 1-ئايدىن باشلاپ گېزىتتە ئېلان قىلىنىپ، 5-ئاينىڭ ئاخىرى ئېلان قىلىش توختىتىلىدۇ، 6-ئايدا باھالاپ مۇكاپاتلاش ئېلىپ بېرىلىدۇ.

3. ئۇيغۇرچە، خەنزۇچىدا ئايرىم - ئايرىم ھالدا بىرىنچى، ئىككىنچى، ئۈچىنچى دەرىجىلىك مۇكاپات ۋە بىر نەچچە رىغبەتلەندۈرۈش مۇكاپاتى تەسىس قىلىنىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا ئىككىدىن ئۈچ پارچىغىچە نادىر گۈزەل سەنئەت ئەسىرى، ئۈچ پارچىدىن بەش پارچىغىچە نادىر فوتو سۈرەت ئەسىرى باھالاپ چىقىلىپ مۇكاپاتلىنىدۇ.

ئىختىيارىي مۇخبىرلار ۋە ئىشتىن سىرتقى ئاپتورلارنىڭ بەس - بەس بىلەن ماقالە ئەۋەتىشىنى قارشى ئالىمىز. ماقالە ئەۋەتكۈچىلەرنىڭ ماقالىغا «ھاڭگۇت ئولكىسى» ئۈچۈن قوبۇل قىلىنىدىغان ماقالە دەپ ئەسكەرتىپ قويۇشىنى سورايمىز.

ۋىلايەتلىك پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى

«خوتەن گېزىتى» ئىدارىسى

1990-يىلى 12-ئاينىڭ 15-كۈنى

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ئابدۇقادىر ئابدۇۋاييىت)

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com

ۋىلايەتلىك ستاتىستىكا باشقارمىسىنىڭ 1990-يىلى نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشتىكى ئاساسلىق سانلىق مەلۇماتلار توغرىسىدىكى ئاخباراتى

(1-نومۇرلۇق)

1990-يىلى 12-ئاينىڭ 4-كۈنى

گوۋۇيۈەنىنىڭ قارارىغا ئاساسەن، دۆلىتىمىزدە 1990-يىلى 7-ئايدا مەملىكەت بويىچە نوپۇسنى 4-قېتىم ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش، تىزىملاش خىزمىتى ئېلىپ بېرىلدى. ۋىلايىتىمىزنىڭ نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش، تىزىملاش خىزمىتى ۋەزىپىسى گوۋۇيۈەن ۋە ئاپتونوم رايونلۇق نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش رەھبەرلىك گۇرۇپپىسىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن، ھەردەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەرنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكى ۋە ۋىلايىتىمىزدىكى ھەرمىللەت خەلقىنىڭ ئاكتىپ قوللىشى، ماسلىشىشى ئارقىسىدا غەلىبىلىك ئورۇندالدى. نۆۋەتتە نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشكە دائىر بارلىق ماتېرىياللار ئېلېكترونلۇق ھېسابلاش ماشىنىسى ئارقىلىق بىر تەرەپ قىلىنماقتا. ئاساسلىق سانلىق مەلۇماتلارنى قولدا ئارقىلىق جەملەش خىزمىتى ئاياغلاشتى. ھازىر ئۇنى تۆۋەندىكىچە ئېلان قىلىمىز:

1. ئومۇمىي نوپۇس. ۋىلايىتىمىزنىڭ ئومۇمىي نوپۇسى 1 مىليون 429 مىڭ 976.

ۋىلايىتىمىزنىڭ يەتتە ناھىيە، بىر شەھەر (ھەربىي خىزمەت ئۆتەۋاتقان خادىملارنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ) نىڭ ئومۇمىي نوپۇسى 1 مىليون 429 مىڭ 976. بۇ سانلىق مەلۇمات 1990-يىلى 7-ئاينىڭ 1-كۈنى سائەت نۆل (بېيجىڭ ۋاقتى) نى ئۆلچەملىك ۋاقىت قىلىپ، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى دۆلەت تەۋەلىكىگە ئىگە بولغان، ۋىلايىتىمىز تەۋەلىكىدە دائىم تۇرۇشلۇق كىشىلەرنى بىۋاسىتە تەكشۈرۈش، تىزىملاش ئۇسۇلى ئارقىلىق قولغا كەلتۈرۈلگەن.

ۋىلايىتىمىزدىكى يەتتە ناھىيە، بىر شەھەرنىڭ نوپۇسى 1982-يىلى 7-ئاينىڭ 1-كۈنى سائەت نۆلدە مەملىكەت بويىچە نوپۇسنى 3-قېتىم ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرگەن چاغدىكى 1 مىليون 161 مىڭ 709 كىشى بىلەن سېلىشتۇرغاندا، سەككىز يىل چەريانىدا جەمئىي 268 مىڭ 267 ئادەم، 23.09% كۆپەيگەن، يىلىغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 33 مىڭ 533 ئادەم كۆپەيگەن، كۆپىيىش نىسبىتى 2.63% بولغان.

ۋىلايىتىمىزدىكى يەتتە ناھىيە، بىر شەھەرنىڭ نوپۇسىنى نوپۇس تىزىملاش ئەھۋالىغا ئاساسەن ئايرىغاندا:

شۇ ناھىيە، شەھەردە دائىمىي تۇرۇشلۇق بولغان ھەمدە شۇ ناھىيە، شەھەردە دائىمىي تۇرىدىغان نوپۇسى باركىشى 1 مىليون 413 مىڭ 538 بولۇپ، ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 98.85 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلىدۇ؛

ناھىيە، شەھەردە بىر يىلدىن يۇقىرىراق تۇرىدىغان، دائىمىي تۇرۇشلۇق نوپۇسى باشقا جايلاردا بولغان كىشى 9664 بولۇپ، ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 0.68 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلىدۇ.

ناھىيە، شەھەردە تۇرۇۋاتقىنىغا بىر يىل بولمىغان، لېكىن دائىم تۇرىدىغان نوپۇسىنى تىزىملاشقا تېگىشلىك جايدىن ئايرىلغىنىغا بىر يىلدىن ئاشقان كىشى 763 بولۇپ، ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 0.05 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلىدۇ؛

نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرگەن چاغدا ناھىيە، شەھەردە دائىمىي تۇرۇشلۇق نوپۇسى بېكىتىلمىگىنى 5972 كىشى بولۇپ، ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 0.42 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلىدۇ؛

ئەسلىدە ئۆز ناھىيىسى شەھەردە تۇرۇشلۇق بولۇپ، نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش ۋاقتىدا، چەتئەلدە خىزمەت قىلىۋاتقان ياكى ئوقۇۋاتقان، ۋاقىتىنچە دائىمىي تۇرۇشلۇق نوپۇسى يوق كىشى 39.

2. ئائىلە نوپۇسى. ۋىلايىتىمىزدىكى يەتتە ناھىيە، بىر شەھەردە 336 مىڭ 701 ئائىلە بولۇپ، نوپۇسى 1 مىليون 418 مىڭ 385، ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 99.19 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلىدۇ، ھەر بىر ئائىلىگە ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 4.21 دىن نوپۇس توغرا كېلىدۇ.

3. جىنسىي قۇرۇلمىسى. ۋىلايىتىمىزدىكى يەتتە ناھىيە، بىر شەھەرنىڭ نوپۇسى ئىچىدە ئەرلەر 734 مىڭ 89 بولۇپ، ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 51.34 پىرسەنتىنى، ئاياللار 695 مىڭ 887 بولۇپ، ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 48.66 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلىدۇ؛ جىنسىي ئايرىمىسى نىسبىتىدە ھەر 100 ئايالغا 105.49 ئەر توغرا كېلىدۇ.

4. مىللەت قۇرۇلمىسى. ۋىلايىتىمىزدىكى يەتتە ناھىيە، بىر شەھەرنىڭ نوپۇسى ئىچىدە خەنزۇلارنىڭ نوپۇسى 42 مىڭ 608 بولۇپ، ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 2.98 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ؛ ھەر قايسى ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ نوپۇسى 1 مىليون 387 مىڭ 368 بولۇپ، ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 97.02 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ. بۇنى 1982-يىلدىكى نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرگەن چاغدىكى سانلىق مەلۇمات بىلەن سېلىشتۇرغاندا سەككىز يىل ئىچىدە خەنزۇلاردىن 3299 ئادەم كۆپىيىپ، 8.49% ئاشقان؛ ھەر قايسى ئاز سانلىق مىللەتلەردىن 264 مىڭ 968 ئادەم كۆپىيىپ، 23.60% ئاشقان.

5. ھەر خىل مەدەنىيەت سەۋىيىسىدىكىلەرنىڭ نوپۇس سانى. ۋىلايىتىمىزدىكى يەتتە ناھىيە، بىر شەھەرنىڭ نوپۇسى ئىچىدە ئالىي مەكتەپ (ئالىي تېخنىكومدىن يۇقىرىلارنى كۆرسىتىدۇ) بىلىم سەۋىيىسىگە ئىگە بولغانلار 7633 كىشى، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ (ئوتتۇرا تېخنىكومنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) سەۋىيىسىگە ئىگە بولغانلار 54 مىڭ 990 كىشى، تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپ بىلىم سەۋىيىسىگە ئىگە بولغانلار 126 مىڭ 177 كىشى، باشلانغۇچ مەكتەپ بىلىم سەۋىيىسىگە ئىگە بولغانلار 639 مىڭ 919 كىشى (يۇقىرىدىكى ھەر خىل بىلىم سەۋىيىسىدىكى كىشىلەر ھەر خىل مەكتەپلەرنى پۈتتۈرگەن ئوقۇغۇچىلار، مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان ئوقۇغۇچىلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

1982-يىلدىكى نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرگەندىكى سانلىق مەلۇمات بىلەن سېلىشتۇرغاندا، ھەر 100 مىڭ ئادەم ئىچىدىكى ھەر خىل بىلىم سەۋىيىسىگە ئىگە ئادەم سانىدا تۆۋەندىكىچە ئۆزگىرىش بولغان: ئالىي مەكتەپ بىلىم سەۋىيىسىگە ئىگە بولغانلار 24 ئادەمدىن كۆپىيىپ 35 ئادەمگە يەتكەن، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ بىلىم سەۋىيىسىگە ئىگە بولغانلار 304 ئادەمدىن كۆپىيىپ 385 ئادەمگە يەتكەن، تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپ بىلىم سەۋىيىسىگە ئىگە بولغانلار 820 ئادەمدىن كۆپىيىپ 882 ئادەمگە يەتكەن، باشلانغۇچ مەكتەپ بىلىم سەۋىيىسىگە ئىگە بولغانلار 3249 ئادەمدىن كۆپىيىپ 4475 ئادەمگە يەتكەن.

يەتتە ناھىيە، بىر شەھەرنىڭ نوپۇسى ئىچىدە ساۋاتسىزلار، يېرىم ساۋاتلىقلار 253 مىڭ 807 كىشى بولۇپ، ئۇنى 1982-يىلدىكى نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرگەندىكى سانلىق مەلۇمات بىلەن سېلىشتۇرغاندا، ساۋاتسىزلار، يېرىم ساۋاتلىقلارنىڭ ئومۇمىي نوپۇستا ئىگىلىگەن سالمىقى 31.25 پىرسەنتتىن 17.75 پىرسەنتكە تۆۋەنلىگەن.

6. تۇغۇلۇش نىسبىتى ۋە ئۆلۈش نىسبىتى. ۋىلايىتىمىزدىكى يەتتە ناھىيە، بىر شەھەردە 1989-يىل 7-ئاينىڭ 1-كۈنىدىن 1990-يىل 6-ئاينىڭ 30-كۈنىگىچە 50 مىڭ 427 بالا تۇغۇلغان، 12 مىڭ 265 ئادەم ئۆلگەن بولۇپ، تۇغۇلۇش نىسبىتى 35.74‰، ئۆلۈش نىسبىتى 8.69‰، تەبىئىي كۆپىيىش نىسبىتى 27.05‰ بولغان.

7. شەھەر-بازارلارنىڭ ئومۇمىي نوپۇسى.

① ۋىلايىتىمىزدىكى يەتتە ناھىيە، بىر شەھەردىكى شەھەر-بازاردا ئولتۇراقلاشقان ئومۇمىي نوپۇس 147 مىڭ 375 كىشى بولۇپ، ۋىلايىتىمىزدىكى ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 10.31 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ، بۇنىڭ ئىچىدە شەھەر ئومۇمىي نوپۇسى 80 مىڭ 259 كىشى بولۇپ، ۋىلايىتىمىزدىكى ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 5.61 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ. بازارلارنىڭ ئومۇمىي نوپۇسى 67 مىڭ 116 كىشى بولۇپ، ۋىلايىتىمىزدىكى ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 4.70 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ.

قوشۇمچە: 1990-يىلى نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشتىكى ئاساسلىق سانلىق مەلۇماتلار

تۈرى	بىرلىكى	1990-يىلى نوپۇسنى تۆتىنچى قېتىملىق ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش	1982-يىلى نوپۇسنى ئۈچىنچى قېتىملىق ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش	1990-يىلدىكى بىلەن 1982-يىلدىكىنىڭ سېلىشتۇرمىسى
1. ئومۇمىي نوپۇس	ئادەم	1429976	1161709	23.09% كۆپەيگەن

بولغانلار 54 مىڭ 990 كىشى، تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپ بىلىم سەۋىيىسىگە ئىگە بولغانلار 126 مىڭ 177 كىشى، باشلانغۇچ مەكتەپ بىلىم سەۋىيىسىگە ئىگە بولغانلار 639 مىڭ 919 كىشى (يۇقىرىدىكى ھەر خىل بىلىم سەۋىيىسىدىكى كىشىلەر ھەر

گىلەيدۇ، بۇنىڭ ئىچىدە شەھەر ئومۇمىي نوپۇسى 80 مىڭ 259 كىشى بولۇپ، ۋىلايىتىمىزدىكى ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 5.61 پىرسەنتىنى ئىگىلەيدۇ، بازارلارنىڭ ئومۇمىي نوپۇسى 67 مىڭ 116 كىشى بولۇپ، ۋىلايىتىمىزدىكى ئومۇمىي نوپۇسنىڭ 4.70 پىرسەنتىنى ئىگىلەيدۇ.

چىرا ناھىيىسى نامرات ئائىلىلەرگە ئېتىبار بېرىش چارىسىنى يولغا قويۇپ، بەش يىل ئىچىدە ئۇلارنىڭ 2 مىليون 678 مىڭ يۈەن راسخوتىنى كەچۈرۈم قىلدى

نامرات ئائىلىلەرنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇش قەدىمىنى تېزلىتىش ئۈچۈن، چىرا ناھىيىلىك پارتكوم نامرات ئائىلىلەرگە سىياسەتنى تېخىمۇ كەڭ قويۇۋېتىپ، ئېتىبار بېرىش چارىسىنى يولغا قويۇپ، بەش يىل ئىچىدە ئۇلارنىڭ 2 مىليون 678 مىڭ 430 يۈەن قىممىتىدىكى ھەر خىل راسخوتلىرىنى كەچۈرۈم قىلدى.

1986-يىلى قەشقەردە ئېچىلغان جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ئىككى ۋىلايەت، بىر ئوبلاستنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇپ بېيىتىش يىغىنىدىن كېيىن، ناھىيىلىك پارتكوم ئىلگىرىكى تەجرىبە-ساۋاقلارنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، قايتا-قايتا تەكشۈرۈپ-تەتقىق قىلىپ، ئامما بىلەن كادىرلاردىن كەڭ تۈردە پىكىر ئېلىش ئارقىلىق، نامرات ئائىلىلەرنىڭ ھەر خىل راسخوتلىرىنى كەچۈرۈم قىلىپ، ئۇلارغا ئۆزىنى ئوڭشىۋېلىش پۇرسىتى بېرىش توغرىسىدا 13 ماددىلىق قارار چىقاردى.

ھەرقايسى يېزا-بازار ۋە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار ناھىيىلىك پارتكومنىڭ قارارىنى ئاكتىپ ئىجرا قىلىپ، 1986-يىلدىن 1990-يىلىغىچە بولغان بەش يىل ئىچىدە نامرات ئائىلىلەرنىڭ 1 مىليون 104 مىڭ 316 يۈەن دېھقان بېجى، 327 مىڭ 647 يۈەن سۇ راسخوتى، 161 مىڭ 35 يۈەن چارۋا بېجى، چارۋا ماللارنى داۋالاش، تەسىللەندۈرۈش ۋە يايلاق راسخوتى، 426 مىڭ 958 يۈەن كوللېكتىپ ئۈچ خىل فونددىنى، 82 مىڭ ئالتە يۈز نامرات ئائىلىلەرنىڭ مائارىپ فوندى ۋە ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇيدىغان پەرزەنتلىرىنىڭ كىتاب سېتىۋېلىش ھەم تاماق راسخوتى، 568 مىڭ 631 يۈەن تارىخىي كونا قەرزلىرىنى، 5446 يۈەن باشقۇرۇش راسخوتى، 2391 يۈەن سودا تىجارەت راسخوتى قاتارلىقلارنى كەچۈرۈم قىلدى. كەچۈرۈم قىلىنغان راسخوتلارنىڭ ئومۇمىي قىممىتى 2 مىليون 678 مىڭ 430 يۈەنگە يېتىپ، ھەر بىر نامرات ئائىلىگە ئوتتۇرىچە 402 يۈەندىن باراۋەر كەلدى، ئۇنىڭدىن باشقا ھەرقايسى يېزا-بازارلار ناھىيىلىك پارتكومنىڭ قارارىغا ئاساسەن نامرات ئائىلىلەرنىڭ 614 مىڭ 833 يۈەن قەرزىنىڭ تۆلەش ۋاقتىنى ئۇزارتتى، 72 مىڭ 896 كۈن مەجبۇرىيەت ئەمگىكىنى كۆتۈرۈۋەتتى. 5 مىڭ 245 مو ناچار يەرنى ياخشى يەرگە ئالماشتۇرۇپ بەردى. چىرا يېزىسىنىڭ بەش يىل ئىچىدە نامرات ئائىلىلەردىن كەچۈرۈم قىلغان ئومۇمىي راسخودى 669 مىڭ 17 يۈەنگە يېتىپ، ناھىيە بويىچە كەچۈرۈم قىلغان ئومۇمىي راسخوتنىڭ 24.9 پىرسەنتىنى ئىگىلىدى، دامكۇ يېزىسىنىڭ بەش يىلدا كەچۈرۈم قىلغان ئومۇمىي راسخوتى 596 مىڭ 512 يۈەنگە يېتىپ، ناھىيە بويىچە كەچۈرۈم قىلىنغان ئومۇمىي راسخوتنىڭ 22.2 پىرسەنتىنى ئىگىلەپ، بۇ يېزىدىكى ھەر بىر نامرات ئائىلىگە ئوتتۇرىچە 689 يۈەندىن باراۋەر كەلدى.

مۇھەممەتئىمىن قۇربان

قىسقا خەۋەرلەر

لوپ ناھىيىسىدىكى ھاڭگىيا يېزىسىنىڭ باشقىنتا كەنت 1-مەھەللە گۇرۇپپىسىدىكى مۇھەممەتروزى ئۆز يېنىدىن 270 يۈەن چىقىرىپ قۇدۇق كولاپ، مەھەللىسىدىكى 45 ئائىلىلىك دېھقاننىڭ سۇ ئىچىش شارائىتىنى ياخشىلاپ، ئاممىنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى.

ھىدايەت ئەخمەت

لوپ ناھىيىسىدىكى ھاڭگىيا يېزىسى ئىشلەپچىقىرىشنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن 98 مىڭ 450 يۈەن مەبلەغ سەرپ قىلىپ، 11-ئاينىڭ 25-كۈنىدىن 12-ئاينىڭ 5-كۈنىگىچە 72 مىڭ 125 مېتىر كېلىدىغان 175 چوڭ-كىچىك يولنى رېمونت قىلىپ، يول يۈزىگە شېغىل ياتقۇزۇپ چىقتى.

بۇۋىئايشە كېرەم

چىرا ناھىيىسىدىكى بوستان يېزىسى دېھقانلىرى قىش پەسلىدىكى ئارىسالدى ۋاقىتتا ئوغۇت توپلاشقا سەپەرۋەر قىلىندى. ئۇلار ئېغىل ۋە ياتاقلاردىن 71 مىڭ توننىدىن ئارتۇق ئوغۇتنى ئاق يەرگە يۆتكەپ چىقتى ۋە چىرىتىش ئۈچۈن ئېغىل قوتانلارغا ئوت-چۆپ چۈشۈردى.

مۇھەممەت مەڭلىك

تۈرى	بىرلىكى	1990-يىلى نوپۇسنى تۆتىنچى قېتىملىق ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش	1982-يىلى نوپۇسنى ئۈچىنچى قېتىملىق ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش	1990-يىلدىكى بىلەن 1982-يىلدىكىنىڭ سېلىشتۇرمىسى
1. ئومۇمىي نوپۇس	ئادەم	1429976	1161709	%23.09 كۆپەيگەن
2. تەبىئىي ئۆزگىرىش②				
تۇغۇلۇش نىسبىتى	‰	35.74	39.46	‰3.73 كېمەيگەن
ئۆلۈش نىسبىتى	‰	8.69	12.88	‰4.19 كېمەيگەن
تەبىئىي كۆپىيىش نىسبىتى	‰	27.05	26.58	‰0.47 كۆپەيگەن
3. ھەر ئائىلىنىڭ ئوتتۇرىچە ئادەم سانى	ئادەم	4.21	3.79	0.42 ئادەم كۆپەيگەن
4. جىنسىي ئايرىمىسى (ئاياللار = 100) نىسبىتى	%	105.49	105.33	%0.16 كۆپەيگەن
5. مىللەت				
خەنزۇلار	ئادەم	42176	38877	%9.60 كۆپەيگەن
ھەرقايسى ئاز سانلىق مىللەتلەر	ئادەم	1387800	1122832	%23.56 كۆپەيگەن
6. ھەر 100 مىڭ ئادەم ئىچىدىكى ھەر خىل مەدەنىيەت سەۋىيىسىدىكىلەرنىڭ ئادەم سانى				
ئالىي مەكتەپ	ئادەم	53	24	%120.83 كۆپەيگەن
تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ	ئادەم	385	304	%26.64 كۆپەيگەن
تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپ	ئادەم	882	820	%7.56 كۆپەيگەن
باشلانغۇچ مەكتەپ	ئادەم	4475	3249	%37.73 كۆپەيگەن
7. ساۋاتسىز، يېرىم ساۋاتلىق③لارنىڭ ئومۇمىي نوپۇس ئىچىدىكى ئىگىلىگەن سالمىقى	ئادەم	253807	363040	%30.09 كېمەيگەن
	%	17.75	31.25	%13.50 كېمەيگەن
8. شەھەر، بازار نوپۇسىدىكىلەر سانىنىڭ ئومۇمىي نوپۇس ئىچىدىكى ئىگىلىگەن نىسبىتى	ئادەم	147375	120454	
	%	10.31	10.37	

ئىزاھات: ① شەھەر، بازارلارنىڭ نوپۇسى دۆلەتنىڭ بىر تۇتاش ئۆلچىمىگە ئاساسەن ھېسابلاپ چىقىلغان. شەھەر نوپۇسى رايون تەسىس قىلىنغان شەھەرگە قاراشلىق رايونلارنىڭ نوپۇسى ۋە رايون تەسىس قىلىنمىغان شەھەردىكى يېزا نوپۇسىدىن باشقا بارلىق نوپۇسنى كۆرسىتىدۇ. بازار نوپۇسى رايون تەسىس قىلىنمىغان شەھەرگە قاراشلىق بازار ئاھالە كومىتېتلىرى نوپۇسى ۋە ناھىيىگە قاراشلىق بازار ئاھالە كومىتېتلىرى نوپۇسىنى كۆرسىتىدۇ.

② تەبىئىي ئۆزگىرىش ۋاقتى: 1990-يىلى نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشتە ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈلۈشتىن 12 ئاي بۇرۇنقى سانلىق مەلۇماتنى، 1982-يىلى نوپۇسنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشتە 1981-يىلدىكى سانلىق مەلۇماتنى كۆزدە تۇتىدۇ. ③ ساۋاتسىز، چالا ساۋاتلىقلارنىڭ نوپۇسى 15 ياشتىن تۆۋەن، 15 ياشتىن يۇقىرى بولغان، خەت تونۇمايدىغان ياكى ئاز تونۇيدىغانلارنىڭ نوپۇسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئەۋلاد كۇتۇپخانىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

دوستۇم، دۇنيادا شېئىر يېزىپ باقمىغان شائىر، ناخشا - سازغا مەشغۇل بولمىغان كۈيچىنىڭ بارلىقىنى بىلەمسىز؟ ئۇلارنىڭ جۇشقۇن ھېسسىياتلار ئۇرغۇپ تۇرغان شېئىرىنى سۆخەن سۆھبەتلىرىنى، مۇزىكىدەك يېقىملىق، گۈل بەرگىدەك نازۇك سۆز - ھەرىكەتلىرىنى، شائىرلارنى ئۆزىگە مەھلىيا قىلىدىغان سەنئەتكارانە خىزمەتلىرىنى كۆرۈپ باققانمىدىڭىز؟ بۇنداق ئاز تېپىلىدىغان ئادەملەرنى بايقاش ئاسان ئەمەس. بۇ خۇددى ھوسۇللى مول بىر تال شېكەر قومۇشىنى شېكەر دېگىلى بولمىسىمۇ، ئەمما ئۇنى چىشلىسە خۇددى شېكەر تەمى بەرگەندەك بىر ئەھۋال بولسا كېرەك...

كەمىنە ئەنە شۇنداق ناخشا - سازغا مەشغۇل بولۇپ باقمىغان بىر كۈيچى ھەققىدە سۆز ئاچىمەن:

* * *

مەن قاراقاش ناھىيىسىدىكى «كۆيا يېزىلىق مەدەنىيەت پونكىتى مۇزىكا ئۆيى» دېگەن نامە - نىشان ئېسىلغان ئۆيىگە قەدەم قويدۇم. 33 ياشلاردىكى بىر كىشى ئەتراپى كەسمە قەغەز نەقىشلەر بىلەن زىننەتلەنگەن بىر چوڭ تاختىغا سۈرەت چاپلاۋاتاتتى. بىردىنلا تاختىنىڭ باش قىسمىدىكى «كۆيا كۈيچىلىرى» دېگەن ھۆسنخەت ئاستىدىكى مارجاندەك يالتىراپ تۇرغان قۇرلارغا كۆزۈم چۈشتى.

«كۆيا — كۆي يار» دېگەن سۆزنىڭ ئۆزگەرگەن تەلەپپۇزى بولۇپ، كۆيا خەلقىنىڭ ئەزەلدىن كۈيخۇمار، ناخشا - مۇزىكىغا زوقمەن خەلق ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدىغان پەخىرلىك يېزا نامىدۇر. داڭلىق خەلق سازەندىسى، ئۈرۈمچى، بېيجىڭ سەھنىلىرىدە ماھارەت كۆرسەتكەن پېشقەدەم سەنئەتكارلىرىمىز شاھ مۇھەممەت ئاكا، خەلق داستانچىسى خۇدابەردى ئاخۇن، ئابدۇخېلىل ئاخۇن، ئوبۇلھەسەن تەمبۇر، تۇردى مۇھەممەت قارى قاتارلىقلار مۇشۇ كۆيا يېزىسىدا تۇغۇلغان. يېقىنقى زاماندا ئۆتكەن قاسىم نەغمە، ئېلىشاھ ساتتار، لەتىپىچى ھەزەر موللا قاتارلىق خەلق ئەلنەغمىچىلىرىمۇ بۇ يەردە ياشاپ ئۆتكەن، شۇنداق

(ئوچېرك)

چاپپار رەھمى

قەلەم تەۋرەتكەن. بىز تۆۋەندە ھايات ياشاۋاتقان كۈيچىلىرىمىزدىن بىر نەچچىنى تونۇشتۇرىمىز». مەن ئاشۇ مۇبارەك كەلىمىلەرنى ئوقۇغىنىمدا، ئۆز يۇرتۇمدىن چەكسىز ئىپتىخارلىق ھېس قىلدىم. نەزىرىم سۈرەتلەرگە ئاغدى. شاھ مۇھەممەت ئاكا قاتارلىق سەككىز نەپەر ئەلنەغمىچىنىڭ سۈرىتى ۋە تەرجىمىھالى نەپىس ھۆسنخەت، كۆركەم نەقىشلەر بىلەن بېزىلىپ ئىشلەنگەنىدى.

مەن كۆرگەزمە تاختىسىغا ھېرىس بولۇپ كەتكەنلىكىمدىن كۈيچىنىڭ ئەنە شۇ ئەتىۋار كۈيچىلىرىنى خەلققە تونۇشتۇرۇۋاتقان كىشىنىڭ دەۋرىمىزدىكى ئەنە شۇ كۈيچىلەردىنمۇ ئەتىۋار بىر كۈيچى ئىكەنلىكىنى خىيالىمغا ئالماپتىمەن...

* * *

1980 - يىلى كۆيا ئۆستەڭگى بويىدىكى كىچىككىنە بىر ئېغىزلىق ئۆي ئۆزگىچىرەك قىزىشقا باشلىدى. بۇ ئۆيدىن بەزىدە داپ، دۇتتارنىڭ ئاۋازى ئاڭلانسا، بەزىدە گېزىت- ژۇرنال كۆرۈۋاتقانلارنى غىل-پال كۆرگىلى بولاتتى. بۇ ئۆيدە نۇرمانخان ئىسىملىك بىر چوكان بىر نەچچىلا چالغۇ، ئىككى-ئۈچ يۈزدەك كىتابلارنى باشقۇراتتى. بۇ شۇ يىلى كۆيىدا قۇرۇلغان تۇنجى مەدەنىيەت پونكىتى ئىدى.

1981 - يىلى مەركەزنىڭ 31 - نومۇرلۇق ھۆججىتى يېتىپ كەلدى. مەدەنىيەتنىڭ يۈكسىلىشى ئۈچۈن يېڭى بىر يول ئېچىلدى. يېزىلىق پارتكوم بىر تۈركۈم قابىلىيەتلىك، سەنئەت كەسپى ئالاھىدىلىكى بار ياشلاردىن بىر سەنئەت ۋە دارۋازلىق ئەترىتى تەشكىللەپ، ئاز ۋاقىت ئىچىدە قوشنا ناھىيىلەرگىچە داڭ چىقاردى. بىراق ئۇلارنىڭ [illegible]

دى. مەدەنىيەت پونكىتىدىن ئىبارەت بۇ يېڭى شەيئى يەنىلا تاش ئاستىدىكى كوكاتتەك ئوتا سۆرەلمىدى.

بۇ چاغدا ۋىلايەت ۋە ئاپتونوم رايون بويىچە ئىلغارلىقنى قولدىن بەرمەي كېلىۋاتقان يېزا كىنو ئەترىتىنىڭ مەسئۇلى ئابدۇللاجان مۇھەممەتئىمىن بۇ غېرىبانە مەدەنىيەت پونكىتىغا كىتاب، گېزىت- ژۇرنال كەلتۈرۈشكە كىنو كىرىمىدىن ئاز- تولا پۇل ئاجرىتىپ بېرىپ، ئۇنىڭ ھاياتى كۈچىنى داۋاملاشتۇردى.

1984 - يىلى ئابدۇللاجان مەدەنىيەت پونكىتىنىڭ مەسئۇللۇقىغا تەيىنلەندى. ئۇ، مەركەزنىڭ «مەدەنىيەت ئارقىلىق مەدەنىيەتنى يۈكسەلدۈرۈش» توغرىسىدىكى يوليورۇقىنىڭ تېگىگە يەتكەنىدى. ئىشنى زادى نەدىن، قانداق باشلاش كېرەك؟ بۇ مەسىلە ئۇنى قاتتىق ئويلاندۇردى. پۇل بولسىلا مەدەنىيەت پونكىتىنىڭ پائالىيەتلىرىنى ۋە ئۇنىڭ تۈرلىرىنى قانچىلىك كېڭەيتسە بولىدۇ. بىراق بۇ كىچىككىنە بىر ئېغىز ئۆيدىن نېمە چىقىدۇ؟ پونكىتنىڭ راستىنلا كىرىم قىلىش مەنبەسى يوق ئىدى. ئۇ، ئويلا- ئويلا ئاخىر بىر قارارغا كەلدى. كىنو قويۇشتىن كىرگەن پۇلنىڭ بىر قىسمىنى پونكىتنىڭ [illegible] قىلدى. كالاكچۇر، ماجاڭ، قارت قاتارلىق ئويۇنچۇق تۈرلىرىنى كۆپەيتتى، بۇ يەرنىڭ ھەۋەسكارلىرىمۇ كۈنسايىن ئاۋۇدى.

يېزىلىق پارتكوم مەدەنىي پائالىيەت سورۇنلىرىنىڭ يېتىشمەيۋاتقانلىق ئەھۋالىنى كۆرۈپ، دەرھال 132 كۋادرات مېترلىق ئالتە ئېغىز ئۆي تەييارلاپ قىرائەتخانا، مۇزىكا ئۆيى ۋە مەدەنىي پائالىيەت سورۇنلىرىنى ھازىرلاپ بەردى. ئابدۇللاجان

خادىملىرىغا ئەھۋالنى چۈشەندۈرۈپ، 3500 يۈەن قەرەللىك ئۆسۈمسىز پۇل قەرز ئېلىپ، بىر ئاز پۇل قوشۇپ، بىر يۈرۈش سىنئالغۇ سېتىۋېلىپ، كۆيا تاماشىبىنلىرىغا تۇنجى قېتىم سىنئالغۇ فىلىمى كۆرسەتتى. بۇ ھال بىر تەرەپتىن مەدەنىيەت پونكىتىنىڭ ئىناۋىتىنى ھەسسىلەپ ئۆستۈرسە، يەنە بىر تەرەپتىن ھەقلىق مۇلازىمەت تۈرلىرىنى كۆپەيتىپ، مەدەنىيەت ئارقىلىق مەدەنىيەتنى گۈللەندۈرۈش فاكچىيىنى ئىزچىللاشتۇرۇشقا پايدىلىق ئىدى.

ئابدۇللاجان سىنئالغۇدىن قىلغان كىرىم پۇلدىن قەرز پۇللارنى قايتۇرغاندىن سىرت، بىر يۈرۈش پارتا-ئورۇندۇق ۋە يېڭى كىتابلارنى سېتىۋالدى. گېزىت-ژۇرناللارغا تولۇق مۇشتىرى بولۇشنى ئىشقا ئاشۇردى.

ئۇ، مەركەزنىڭ مەدەنىيەت خىزمىتى توغرىسىدىكى ھۆججەت، يوليورۇقلىرىنى ۋە مەدەنىيەت بىلىملىرىنى پۇختا ئۆگىنىپ، تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش فاڭجېنىدا چىڭ تۇرغان ئاساستا مەدەنىيەت ئارقىلىق، مەدەنىيەتنى تېخىمۇ يۈكسەلدۈرۈشنىڭ كەڭ يوللىرىنى ئىزدىدى، خەلقنىڭ كۈنسايىن ئېشىۋاتقان مەنىۋى مەدەنىيەت ئېھتىياجىغا ئاساسەن، ئۇ يەنە بىر سۈرەت تارتىش ئاپپاراتى سېتىۋېلىپ، يېزا بازىرىغا مەدەنىيەت پونكىتى قارمىقىدا رەسىمخانا ئېچىپ، خېرىدارلارنى ھەسسىلەپ كۆپەيتتى.

ئابدۇللاجان مەدەنىيەت پونكىتىنى راۋاج تاپتۇرۇش يولىدا ئاز جاپا چەكمىدى. ئۇ بەزىدە ئىككى-ئۈچ كۈن ئۆيىگىمۇ بارمىدى. ھەتتا بەزى كېچىلىرى ئۇخلىماي سۈرەت يۇيۇش مەشغۇلاتى قىلدى.

ياتى تولىمى» نىڭ ياخشى چىقىشىغا تۆھپە قوشتى. 20 نەپەر خەلق ئەلنەغمىچىسى ۋە خەلق سەنئەتچىلىرىنىڭ ئارخىپىنى ئىشلەش بىلەن ئۇلار تونۇشتۇرۇلغان كۆرگەزمە جاھازىسىنى ئىشلەپ چىقتى. ئاپتونوم رايونلۇق ئۇسسۇل تەتقىقات ئىشخانىسىدىن كەلگەن خادىملارغا ياردەملىشىپ كۆيادا ساقلىنىپ قالغان قەدىمىي پىرە ئۇسسۇلىنى خاتىرىلەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىدى.

كۆيا مەدەنىيەت پونكىتىنىڭ پائالىيىتى ئەنە شۇنداق بىر قابىل باشلامچىنىڭ يېتەكلىشى ئاستىدا بارغانسېرى جانلاندى. قىرائەتخانا، مۇزىكا ۋە ئويۇنچۇق ئۆيلىرى ئۆزىگە ماس ھالدىكى قائىدە-تۈزۈم ۋە ھۆسنخەتلەر بىلەن بېزەلدى. ئۇ 29 كەنتنى ئايلىنىپ يۈرۈپ، ھەربىر مەدەنىيەت ئۆيىنى بىر-بىرىگە ئوخشىمايدىغان ھالەتتە ياساپ، خادىملىرىنى تەربىيىلەپ چىقتى.

ئابدۇللاجان خەلق سازەندىلىرى بىلەن بولغان ئالاقىنى قويۇقلاشتۇرۇپ، ھېيت-بايرام، قۇرۇلتاي، مۇراسىملاردا ئۇلارنى تەكلىپ قىلىپ، ناغرا-سۇناي چېلىپ، ئۇسسۇل قىزىتىپ بەردى. سۈرەت تەشۋىقاتى ئارقىلىق مەدەنىيەتنىڭ ئۇنۇمىنى ماسلىشىشچانلىقىنى جارى قىلدۇرۇپ، پارتكومنىڭ كۈچلۈك قوللىشىنى قولغا كەلتۈرۈپلا قالماستىن، ئىشلەپچىقىرىشنىڭ ئارىسالدى ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ چېلىشىش، ئوغلاق تارتىشىش، ئاتبەيگىسى قاتارلىق ئەنئەنىۋى پائالىيەتلەرنى تەشكىللەپ، مەدەنىيەت پونكىتىنىڭ كۈچلۈك تەشكىللىنىش، ياشۇرۇش ۋە ماسلاشتۇرۇش ئىقتىدارىنى نامايەن قىلدى.

ئابدۇللاجان مۇھەممەتئىمىن مەدەنىيەت پونكىتىنىڭ ئۇنۇملۈك تەشۋىقات ئالاھىدىلىكىدىن تولۇق پايدىلىنىپ، قارادۇسكىلارنى ئامما سىياسىي-ئىددىيىۋى تەربىيە ئېلىپ بارىدىغان، قانۇن ۋە پىلانلىق تۇغۇت سىياسىتىنى تەشۋىق قىلىدىغان، پەن-تېخنىكا بىلىملىرىنى تەشۋىق قىلىدىغان تەشۋىقات سەھنىسىگە ئايلاندۇردى.

ئۇ يازلىق ۋە قىشلىق تەتىل كۈنلىرىدە قىرائەتخانىغا يىغىلغان ياش

رەت كۆرسىتىلگەن پىشقەدەم سەنئەتكارلىرىمىز شاھ مۇھەممەت ئاكا، خەلق داستانچىسى خۇددىبەردى ئاخۇن، ئابدۇخېلىل ئاخۇن، ئوبۇلھەسەن تەمبۇر، تۇردى مۇھەممەت قارى قاتارلىقلار مۇشۇ كۆيا يېزىسىدا تۇغۇلغان. يېقىنقى زاماندا ئۆتكەن قاسىم نەغمە، ئېلشاھ ساتتار، لەتىپىچى ھەۋدەر موللا قاتارلىق خەلق ئەلنەغمىچىلىرىمۇ بۇ يەردە ياشاپ ئۆتكەن. شۇنداقلا تېبىي ئالىم ۋە كىلاسسىك شائىرىمىز تەجەللى كۆيا يېزىسىنىڭ چوڭ كۆل بېشى مەھەللىسىدە سەككىز يىل

1981-يىلى مەركەزنىڭ 31-نومۇرلۇق ھۆججىتى يېتىپ كەلدى. مەدەنىيەتنىڭ يۈكسىلىشى ئۈچۈن يېڭى بىر يول ئېچىلدى. يېزىلىق پارتكوم بىر تۈركۈم قابىلىيەتلىك، سەنئەت كەسپى ئالاھىدىلىكى بار ياشلاردىن بىر سەنئەت ۋە دارۋازلىق ئەترىتى تەشكىللەپ، ئاز ۋاقىت ئىچىدە قوشنا ناھىيەلەرگىچە داڭ چىقاردى. بىراق بۇلارنىڭ كىرىم سوممىسى ئۆزىنىڭ چىقىمىغىلا چىقىشتىكى، مەدەنىيەت ئارقىلىق مەدەنىيەتنى بېقىش ۋە گۈللەندۈرۈشكە يەتمە-

تارلىق ئويۇنچۇق تۈرلىرىنى كۆپەيتتى. بۇ يەرنىڭ ھەۋەسكارلىرىمۇ كۈنسايىن ئاۋۇدى.

يېزىلىق پارتكوم مەدەنىي پائالىيەت سورۇنلىرىنىڭ يېتىشمەيۋاتقانلىق ئەھۋالىنى كۆرۈپ، دەرھال 132 كۋادرات مېتىرلىق ئالتە ئېغىز ئۆي تەييارلاپ قىرائەتخانا، مۇزىكا ئۆيى ۋە مەدەنىي پائالىيەت سورۇنلىرىنى ھازىرلاپ بەردى. ئابدۇللاجان بۇ خىل ئەۋزەل شارائىتنى غەنىيمەت بىلىپ، چاقپەلەك، لىڭگىرتاق، ئارغامچا تارتىش، چېلىشىش قاتارلىق پائالىيەت تۈرلىرىنى يولغا قويۇپ، بىر ئازدىن كىرىم توپلاپ دەرھال بىر رەسىم تارتىش ئاپپاراتى سېتىۋېلىپ، ھەقلىق مۇلازىمەت قىلىشنىڭ تۇنجى قەدىمىنى باستى. ئۇ، رەسىم تارتىپ خېرىدارلارنى رازى قىلغانلىقتىن، ئاز ۋاقىت ئىچىدىلا 2000 يۈەن كىرىم قىلدى. ئۇ، «قانداق قىلغاندا مەدەنىيەت پونكىتىنى ھەقىقىي مەدەنىيەت گۈلزارىغا ئايلاندۇرىمەن؟» دېگەننى ئويلايتتى. ئابدۇللاجان بىر تەرەپتىن رەسىم تارتىشنى داۋاملاشتۇرسا، يەنە بىر تەرەپتىن پائالىيەت سورۇنلىرىنى باشقۇراتتى. ئۇ تېخىمۇ كۆپ ئاممىنى جەلپ قىلىش ئۈچۈن، ئەنئەنىۋى پائالىيەت تۈرلىرىنى ساقلاپ قالغان ھالدا زامانىۋى تۈرلەرنىمۇ كۆپەيتىشنى ئويلايتتى. شۇڭا ئۇ ئۆزى يول مېڭىپ، بانكا

تارتىش ئاپپاراتى سېتىۋېلىپ، يېزا بازىرىغا مەدەنىيەت پونكىتى قارمىقىدا رەسىمخانا ئېچىپ، خېرىدارلارنى ھەسسىلەپ كۆپەيتتى.

ئابدۇللاجان مەدەنىيەت پونكىتىنى راۋاج تاپقۇزۇش يولىدا ئاز جاپا چەكمىدى. ئۇ بەزىدە ئىككى-ئۈچ كۈن ئۆيىگىمۇ بارمىدى. ھەتتا بەزى كېچىلىرى ئۇخلىماي سۈرەت يۇيۇش مەشغۇلاتى قىلدى. يەنە بەزىدە تاماق يېيىشنىمۇ ئۇنتۇدى. ئۇ تىنىمسىزلىق بىلەن ئىشلەپ، ئاخىر مەدەنىيەت پونكىتىنى گۈللەندۈرۈشتىن سىرت، 7000 يۈەن پۇل كىرىم قىلدى. نەتىجىدە، مەدەنىيەت پونكىتى ئىقتىسادىي جەھەتتە قۇدرەت تېپىپ، بىر قۇر سەرەمجانلاشتى. خىزمەتلەر ئىزغا چۈشتى. بىراق كەسپىي ساپانى ئۆستۈرۈش ئىشىمۇ ئەڭ مۇھىم بىر ئۆتكەل ئىدى.

ئابدۇللاجان ئۆزلۈكىدىن تىرىشىش ارقىلىق، كۇتۇپخانا باشقۇرۇش، سۈرەت تارتىش، ھۆسنخەت يېزىش، ئۇسسۇل، مۇزىكا قاتارلىق سەنئەت تۈرلىرىنى پۇختا ئۆگىنىپلا قالماستىن، مەركىزىي يېزا ئىگىلىك رادىئو-تېلېۋىزىيە مەكتىپىنىڭ ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىش سىنىپىدا ئوقۇپ ئالىي تېخنىكوم دىپلومىغا ئېرىشتى. ئۇ ئۆگىنىش داۋامىدا بىر ياقتىن ئۆگىنىپ، بىر ياقتىن مەدەنىيەت پونكىتىدا يېزا ئىگىلىك پەن-تېخنىكا كۇرسلىرىنى ئېچىپ، كەنت-مەھەللىدىن كەلگەن ياشلارغا دەرس ئۆتتى. ئۇ، 1984-يىلدىن ھازىرغىچە، 19 قېتىم يېزا ئىگىلىك پەن-تېخنىكا كۇرسى، 12 قېتىم ھۆسنخەت، رەسىم ئۆگىنىش كۇرسى، 17 قېتىم فوتوسۈرەت، ھۆسنخەت كۆرگەزمىسى، بەش قېتىم زېھىن سىناش مۇسابىقىسى ئۇيۇشتۇرۇپ، كۇرسانت ۋە مەنىۋى ھوزۇرلانغۇچىلارنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. ئۇ، ئىدارە، مەكتەپلەر بويىچە سەككىز قېتىم تانسا، تۆت قېتىم دېكلاماتسىيە يىغىنى، 15 قېتىم خەلق مەشرىپى ئۇيۇشتۇرۇپ، يېزىنىڭ بىر بوشلۇقىنى تولدۇردى. ئۇ، ۋېلىسىپىت بىلەن يېزىنىڭ يىراق بۇلۇڭ-پۇچقاقلىرىغا بېرىپ 500 دىن ئارتۇق قوشاق، لەتىپە، ماقال-تەمسىل، چۆچەك توپلاپ «قاراقاش خەلق ئېغىز ئەدەبى-

لاھىدىلىكىدىن تولۇق پايدىلىنىپ، قارا دوسكىلارنى ئاممىغا سىياسىي-ئىدىيىۋى تەربىيە ئېلىپ بارىدىغان، قانۇن ۋە پىلانلىق تۇغۇت سىياسىتىنى تەشۋىق قىلىدىغان، پەن-تېخنىكا بىلىملىرىنى تەشۋىق قىلىدىغان تەشۋىقات سەھنىسىگە ئايلاندۇردى.

ئۇ يازلىق ۋە قىشلىق تەتىل كۈنلىرىدە قىرائەتخانىغا يىغىلغان ياش-ئۆسمۈرلەرنى تەشكىللەپ: «ئۆگىنىشنىڭ مەقسىدى نېمە؟ غايە دېگەن نېمە؟ لېي فېڭ قانداق كىشى؟ ئۇنىڭ قايسى روھىنى ئۆگىنىمىز؟» دېگەن تېمىلاردا دەرس سۆزلەش، سوئال-سوراق پائالىيىتىنى يولغا قويۇپ، ئۇلارنىڭ تەتىل ۋاقتىنى بىكار ئۆتكۈزۈۋەتمىدى.

ئۇ، يېقىندا يېزا ئىگىلىك پەن-تېخنىكا پائالىيەتلىرىگە ئائىت 40 پارچىدىن ئارتۇق سۈرەت تارتىپ، يېزا ئىگىلىك پەن-تېخنىكا كۆرگەزمىسى ئېچىشقا كىرىشتى. ئۇ يېزىلىق پارتكوم ئورۇنلاشتۇرغان تۈرلۈك خىزمەتلەرگە ئاكتىپ ماسلىشىپ، مەدەنىيەت خىزمىتىنى پۈتكۈل يېزا خىزمىتىنىڭ ئېھتىياجىغا ماسلاشتۇرغانلىقتىن، 1987-يىلى 6-ئايدا شەرەپ بىلەن جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ ئەزالىقىغا قوبۇل قىلىنغانىدى. ئۇ شۇندىن بۇيان، تېخىمۇ ھىممەتكە تولۇپ ئىشلەپ، كۆيا يېزىسىنىڭ ياقا-چەت كەنتلىرىگىچە مەدەنىيەتنىڭ ئاجايىپ يېڭى، يېقىملىق بىر كۈيىنى ياڭراتتى. بۇ يېقىملىق كۈي ساداسى ئىچىدە بۇ يىل 28-ئىيۇل قاراقاش ناھىيىسى بويىچە يېزا مەدەنىيەت خىزمىتى نەق مەيدان يىغىنى كۆيادا ئېچىلدى. مۇئاۋىن ۋالىي ئابدۇللا ماخسۇت، مەدەنىيەت مائارىپ باشقارمىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى مەجىت باقى قاتارلىق يولداشلار يىغىنغا ئەينەك يادنامە تەقدىم قىلدى. كۈي تېخىمۇ ئەۋجىگە كۆتۈرۈلدى. بۇ يېقىملىق كۈي داڭلىق سازەندىمىز شامۇھەممەتنىڭ يۇرتىدىن، شائىر تەجەللى قارا ئارغىماق مىنىپ ئۆتكەن كۆيا كوچىلىرىدىن ياڭرىماقتا ئىدى.

بۇ كۈي بىز ھېلىلا تەۋسىپ تەرىپىنى قىلغان ياش كوممۇنىست «كۆيا كۈيچىسى» ئابدۇللاجاننىڭ ھېچقانداق چالغۇنىڭ ياردىمىسىز ياڭرىتقان ئىجتىھات كۈيى ئىدى.

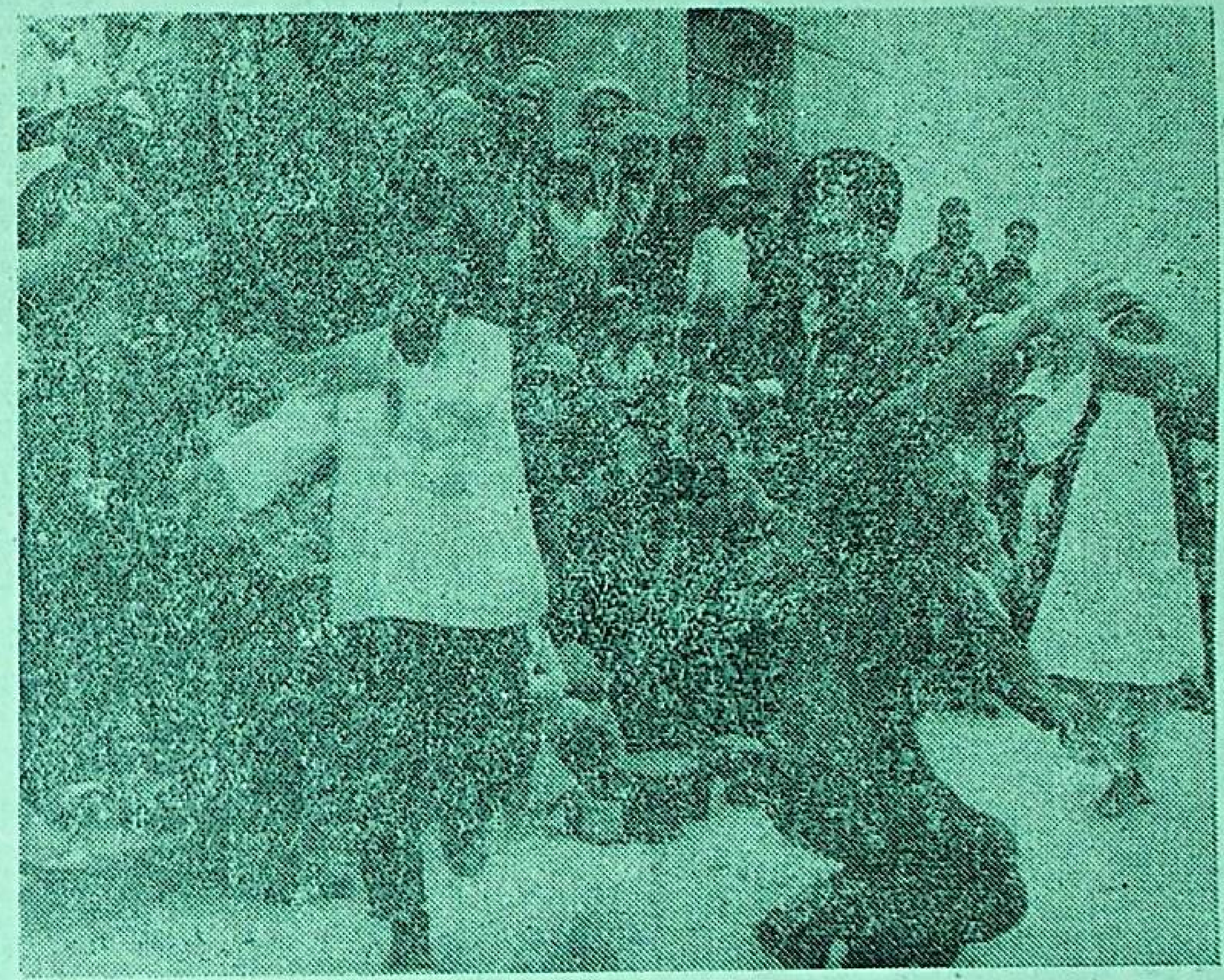

شادلىق ناۋاسى. (ئابدۇللا ئۆمەر فوتوسى)

خوتەن شەھىرىدە مەدەنىيەت سورۇنلىرى ئوبدان باشقۇرۇلماقتا

خوتەن شەھەرلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى مەدەنىيەت بازارلىرىنى سوتسىيالىزم ئىدىيىسىگە ئىگىلىتىشكە ئەھمىيەت بەرگەنلىكتىن، شەھەر بويىچە مەدەنىيەت سورۇنلىرى ئوبدان باشقۇرۇلماقتا.

خەلقنىڭ ماددىي تۇرمۇشىنىڭ كۈنسېرى ياخشىلىنىشىغا ئەگىشىپ، مەنىۋى تۇرمۇشىمۇ جانلىنىپ، مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش سورۇنلىرى كۆپەيدى، ئەمما ئىلگىرى مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش سورۇنلىرىنى باشقۇرۇشقا بولغان رەھبەرلىك يېتەرلىك، باشقۇرۇش قائىدە-تۈزۈملىرى مۇكەممەل بولمىغانلىقتىن، بەزى ئورۇنلار ھەم بەزى كىشىلەر كۆڭۈلئېچىش نامىدا تىجارەت قىلىدىغان، مەدەنىيەت پائالىيەتلىرى ئارقىلىق قىمار ئوينايدىغان، جېدەل-ماجىرا تۇغدۇرۇپ، جەمئىيەت تەرتىپىگە زىيان يەتكۈزىدىغان، بولۇپمۇ ياش-ئۆسمۈرلەرنىڭ ئۆگىنىشىگە تەسىر يەتكۈزىدىغان ئەھۋاللار كۆپەيدى. بۇ ھال ئاممىنىڭ كۈچلۈك نارازىلىقىنى قوزغىدى. بۇ ئەھۋالنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن، شەھەر رەھبەرلىرى بۇ يىل ئەتىيازدىن بۇيان، مەدەنىيەت سورۇنلىرىنى باشقۇرۇشقا بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتتى. شەھەرلىك مەدەنىيەت-مائارىپ ئىدارىسى ۋە شەھەرلىك مەدەنىيەت يۇرتى بۇ خىزمەتنى ئەستايىدىل چىڭ تۇتۇپ، مەدەنىيەت سورۇنلىرىنى باشقۇرۇش ئۈچۈن بىر يۈرۈش قائىدە-تۈزۈملەرنى ئورناتتى. مەدەنىيەت سورۇنلىرىنى قانۇن بويىچە باشقۇرۇپ، مەدەنىيەت سورۇنلىرىنى تەرتىپكە سالدى. خوتەن شەھىرى تەۋەسىدىكى ھەر قايسى مەدەنىيەت تۈرلىرىگە 84 پارچە كىنىشكا تارقىتىپ بەردى. رۇخسەتسىز، قانۇنسىز تىجارەت قىلغان بىر تانساخانا، ئىككى سىن ئالغۇ فىلىمى قويۇش ئورنى، 30 دانە بىلياردلى پائالىيىتىنى توختىتىۋەتتى. بۇنىڭ بىلەن مەدەنىيەت سورۇنلىرى ياخشىلىنىپ، ساغلام، جۇشقۇن كەيپىياتقا تولدى.

ھەبىبۇللا بەكرى

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ئوبۇلقاسىم مۇھەممەت ئىمىنىياز)

ئەۋلادلار ئۈچۈن
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

لى پېڭ كراسون ئاكىنو بىلەن سۆھبەتلەشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، مانىلا، 14-دېكابىر خەۋىرى. بۇ يەردە زىيارەتتە بولۇۋاتقان لى پېڭ زۇڭلى بۈگۈن چۈشتىن ئىلگىرى فىلىپپىن زۇڭتۇڭى كراسون ئاكىنو بىلەن زۇڭتۇڭ مەھكىمىسىدە سۆھبەتلەشتى.

سۆھبەتتە كراسون ئاكىنو زۇڭتۇڭ 1975-يىلى جۇڭگو-فىلىپپىن دۆلەتلىرى دىپلوماتىك مۇناسىۋەت ئورناتقاندىن بۇيان ئىككى تەرەپ مۇناسىۋىتىنىڭ تەرەققىياتىدىن مەمنۇن ئىكەنلىكىنى بىلدۈردى. ئۇ مۇنۇلارنى قايتا تەكىتلىدى: فىلىپپىن «بىر جۇڭگو» سىياسىتىدە چىڭ تۇرىدۇ ھەمدە جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى بىلەن ھۆكۈمەت تەرەپ مۇناسىۋىتىنى ساقلايدۇ ۋە راۋاجلاندۇرىدۇ. تەيۋەن بىلەن غەيرىي ھۆكۈمەت تەرەپ مۇناسىۋىتىنى بولىدۇ.

لى پېڭ زۇڭلى كراسون ئاكىنو زۇڭتۇڭنىڭ تەيۋەن جۇڭگونىڭ بىر قىسمى، فىلىپپىن «بىر جۇڭگو» سىياسىتىدە چىڭ تۇرىدۇ دېگەن سۆزىنى ماختىدى.

سۆھبەتتە ئىككى تەرەپ ئىككى دۆلەت ئوتتۇرىسىدىكى سودا مۇناسىۋىتىنى يەنىمۇ راۋاجلاندۇرىدىغانلىقىنى بىلدۈردى. دېڭىز قولتۇقى كىرىزىسىنىڭ تەسىرى ۋە فىلىپپىننىڭ ئېھتىياجىنى كۆزدە تۇتۇپ، جۇڭگو تەرەپ فىلىپپىنگە بىر قىسىم خام نېفىتنى كۆپەيتىپ بېرىشكە قوشۇلدى.

جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە خەلقىنىڭ فىلىپپىن ھۆكۈمىتى ۋە خەلقى بىلەن قىممەت بولغان دوستلۇقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، لى پېڭ زۇڭلى فىلىپپىن پايتەختى مانىلا شەھىرىگە 100 ئاپتوبۇس تەقدىم قىلىدىغانلىقىنى جاكارلىدى.

لى پېڭ زۇڭلى فىلىپپىن زۇڭتۇڭى كراسون ئاكىنونىڭ تەكلىپىگە بىنائەن فىلىپپىندا رەسمىي دوستانە زىيارەتتە بولۇش ئۈچۈن 13-كۈنى كۇئالالۇمپۇردىن مانىلاغا يېتىپ كەلگەنىدى.

«يېڭى دەۋردىكى مىللەتلەر خىزمىتىگە ئائىت ھۆججەت-ئەسەرلەردىن تاللانما» نى تارقىتىش مۇراسىمى بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 6-دېكابىر خەۋىرى. دۆلەت مىللىي ئىشلار كومىتېتى بىلەن ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ھۆججەت-ئەسەرلەر تەتقىقات ئىشخانىسى بىرلىكتە تەھرىرلىگەن «يېڭى دەۋردىكى مىللەتلەر خىزمىتىگە ئائىت ھۆججەت-ئەسەرلەردىن تاللانما» دېگەن كىتابنى تارقىتىش مۇراسىمى بۈگۈن چۈشتىن بۇرۇن بېيجىڭ «مىللەتلەر مەدەنىيەت سارىيى»دا ئۆتكۈزۈلدى.

بۇ «تاللانما»غا پارتىيە 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن تارتىپ بۇ يىل 2-ئايغىچە بولغان ئارىلىقتىكى ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى، گوۋۇيۈەن ۋە مەركەزدىكى ئالاقىدار مىنىستىرلىك، كومىتېت، ئىشخانىلارنىڭ مىللەتلەر خىزمىتى توغرىسىدىكى مۇھىم ھۆججەتلىرى، دېڭ شياۋپىڭ، جياڭ زېمىن، لى پېڭ قاتارلىق پارتىيە ۋە دۆلەت رەھبەرلىرىنىڭ مىللەتلەر خىزمىتىگە ئائىت مۇھىم سۆزلىرى ۋە ماقالىلىرى بولۇپ جەمئىي 59 پارچە ئەسەر كىرگۈزۈلگەن. بۇنىڭ ئىچىدىكى نۇرغۇن ھۆججەتلەر تۇنجى قېتىم ئاشكارا ئېلان قىلىنىدى. بۇ كىتابتىن پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ مىللەتلەر خىزمىتى جەھەتتىكى بىر قاتار زور نەزەرىيە ۋە ئەمەلىي مەسىلىلەردىكى توغرا مەيدانى ۋە قوللانغان مۇناسىپ سىياسەت، تەدبىرلىرىنى ئېنىق چۈشىنىۋالغىلى بولىدۇ. ئۇ، يېڭى دەۋردىكى مىللەت نەزەرىيىسى ۋە مىللىي سىياسەت مۇجەسسەملەنگەن مۇھىم ھۆججەت.

7-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە ئېلىمىزنىڭ پاراۋانلىق ئىشلىرى ئۇچقاندەك تەرەققىي قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 14-دېكابىر خەۋىرى. ئېلىمىزنىڭ ئىجتىمائىي پاراۋانلىق ئىشلىرى 7-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە يەنە ئۇچقاندەك تەرەققىي قىلدى. ھازىر مەملىكەت بويىچە شەھەر، يېزىلاردىكى تۈرلۈك پاراۋانلىق كارخانىلىرى 43 مىڭدىن كۆپرەككە، ئىشچى-خىزمەتچىلىرى 1 مىليون 700 مىڭدىن كۆپرەككە يەتتى، مەملىكەت بويىچە شەھەر، يېزىلاردىكى تۈرلۈك پاراۋانلىق ساناتورىيلىرى 40 مىڭغا يېقىن بولۇپ، بېقىلىۋاتقان كىشى 569 مىڭدىن كۆپرەككە يەتتى، پاراۋانلىق ئىشلىرى ئىسلاھاتتا تېخىمۇ زور بۆسۈپ ئۆتۈشلەر بولۇپ، ئاساسىي قاتلام ئىجتىمائىي پاراۋانلىق كاپالەت تورلىرى دەسلەپكى شەكىللەندى.

7-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە، دۆلەتنىڭ پاراۋانلىق ئىشلەپچىقىرىشىنى يۆلەش، قوغداش سىياسىتى يەنىمۇ ئەمەلىيلەشتى، دۆلەت باج ئازايتىش، كەچۈرۈم قىلىش سىياسىتىنى ئۆزگەرتمىدى، يەنە پاراۋانلىق

دى تەسىس قىلدى. «ئىجتىمائىي پاراۋانلىق كارخانىلىرىنى باشقۇرۇش ۋاقىتلىق چارىسى» قاتارلىقلارنى تۈزۈپ چىقتى. بۇ، ئىجتىمائىي پاراۋانلىق ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ جۇش ئۇرۇپ راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈردى. 1985-يىلى بىلەن سېلىشتۇرغاندا، پاراۋانلىق كارخانىلىرىنىڭ سانى بىر ھەسسىدىن كۆپرەك، ئىشچى - خىزمەتچىلەر سانى بىر ھەسسىگە يېقىن كۆپەيدى. ھازىر پاراۋانلىق كارخانىلىرىدا ئىشلەپچىقىرىلغان مەھسۇلات تۈرى 10 مىڭ خىلدىن كۆپرەككە يەتتى، بىر نەچچە ئون كەسىپتىن ھالقىپ، 1990-يىلى بۇ كارخانىلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمىي قىممىتى 27 مىليارد 600 مىليون يۈەنگە يېتىپ، 1985-يىلدىكىدىن 2.8 ھەسسە كۆپەيدى.

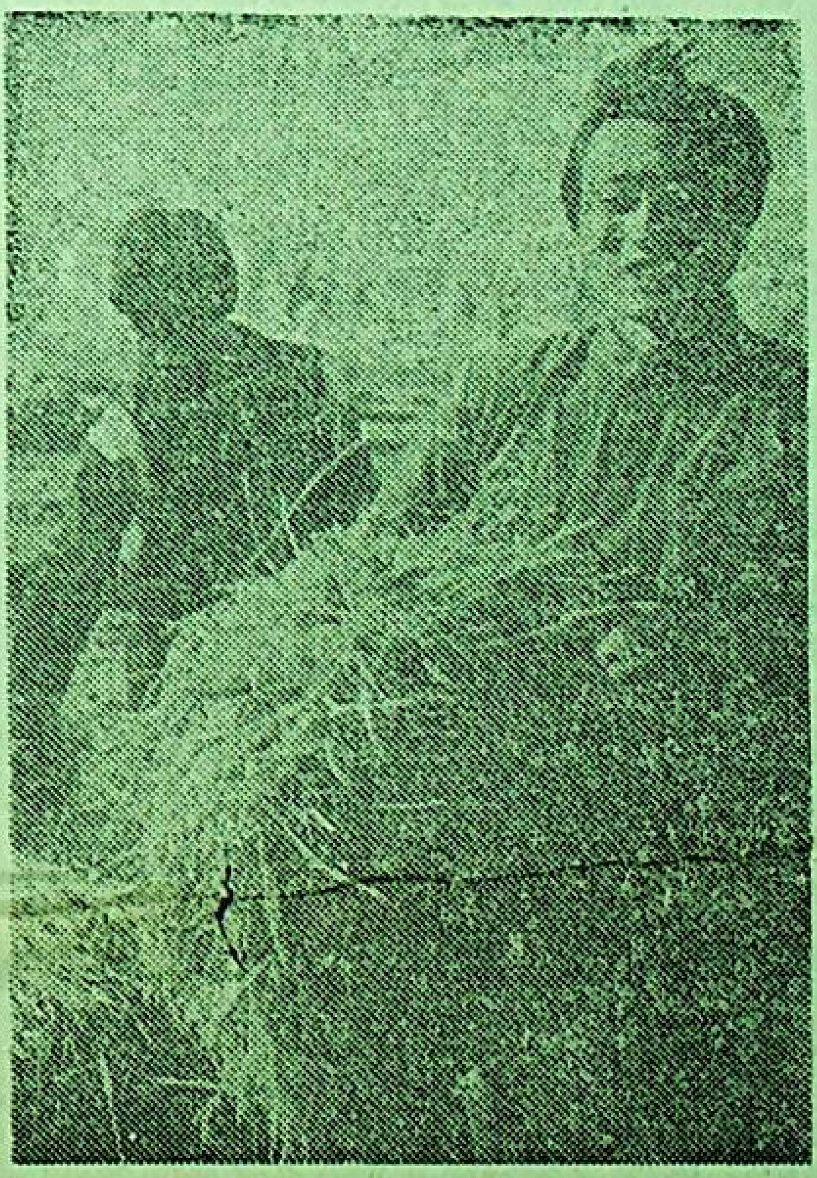

جىلىن ئۆلكىسى يۇشۇ ناھىيىسى باۋشۇ يېزىسىدىكى مەملىكەتلىك ئەمگەك نەمۇنىچىسى ۋاڭ چېڭجى (ئوڭدا) بۇ يىل كۆزلۈك ئاشلىقتىن مول ھوسۇل ئالغاندا 200 مىڭ كىلوگرامدىن ئارتۇق گۈرۈچنىڭ ھەممىسىنى دۆلەتكە سېتىپ بېرىشكە تەييارلاندى. ئۇ، «دۆلەتكە كۆپرەك تۆھپە قوشۇش مېنىڭ ئارزۇيۇم» دەيدۇ.

1985-يىلدىن بۇيان ۋاڭ چېڭجى دۆلەتكە جەمئىي 930 مىڭ كىلوگرام ئاشلىق سېتىپ بەردى.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى فوتوسى)

سادام دۈشمەننى مەغلۇپ قىلىش ئىرادىسىنى قايتا تەكىتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، باغداد، 10-دېكابىر خەۋىرى. ئىراق ئاخباراتى ئاگېنتلىقىنىڭ خەۋىرىگە

مايدۇ، ئىسرائىلىيىنىڭ ئەرەب زېمىنى ۋە پەلەستىن زېمىنىنى ئىشغال قىلىۋېلىشىغىمۇ ھەر-

ب د ت قارار ماقۇللاپ، ئامېرىكىنىڭ ئىسرائىلىيىنىڭ كېڭەيمىچىلىك سىياسىتىنى يۈرگۈزۈشكە يول قويغانلىقىنى تەنقىد قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت، 13-دېكابىر خەۋىرى. ب د ت يىغىنى بۈگۈن ئۈچ قارار ماقۇللاپ، ئامېرىكىنىڭ ئىسرائىلىيىنىڭ تاجاۋۇزچىلىق ۋە كېڭەيمىچىلىك سىياسىتىنى يۈرگۈزۈشكە يول قويغانلىقىنى تەنقىد قىلدى.

قارارلاردا مۇنداق دەپ كۆرسىتىلدى: ئىسرائىلىيىگە داۋاملىق زامانىۋى قورال-ياراغ ۋە ئىقتىسادىي ياردەم بېرىش ئوتتۇرا شەرق رايونىدا ئومۇميۈزلۈك، ئادىل ۋە مەڭگۈلۈك تىنچلىقنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش يولىدىكى تىرىشچانلىقلارغا زىت ھەمدە ئۇ بۇ رايوننىڭ بىخەتەرلىكىگە تەھدىت سالىدۇ.

قاراردا ب د ت غا ئەزا بارلىق دۆلەتلەرنىڭ ئىسرائىلىيىگە ھەربىي، ئىقتىسادىي، مالىيە ۋە تېخنىكا جەھەتتىن ياردەم بېرىشنى ۋە بايلىق مەنبەسى جەھەتتىن قوللاشنى توختىتىش تەلەپ قىلىندى. چۈنكى بۇ خىل ياردەم ۋە قوللاش ئىسرائىلىيىنىڭ ئەرەب زېمىنىنى بېسىۋېلىشىغا ياردەم بەرگەنلىك، ئىسرائىلىيىنىڭ ئەرەب ئەللىرى ۋە پەلەستىن خەلقىگە قارىتا تاجاۋۇزچىلىق سىياسىتىنى داۋاملىق يۈرگۈزۈشكە ئىلھام بەرگەنلىك بولىدۇ.

قاراردا ئىسرائىلىيىنىڭ 1967-

زايىر پايتەختى كىنشاسا زايىر دەرياسىنىڭ شەرقىي قىرغىقىغا جايلاشقان. بىر ئەسىر بۇرۇن بۇ يەر كىچىككىنە

سادام دۈشمەننى مەغلۇپ قىلىش ئىرادىسىنى قايتا تەكىتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، باغداد، 10-دېكابىر خەۋىرى. ئىراق ئاخبارات ئاگېنتلىقىنىڭ خەۋىر بەرگەن قارىغاندا، ئىراق زۇڭتۇڭى سادام بۈگۈن ھەربىي جەھەتتىكى كۈچ سىنىشىشتا رەقىبىنى يېڭىش ئىرادىسىنى يەنە بىر قېتىم تەكىتلىدى.

سادام ئىچكى كابىنېت يىغىنىدا مۇنداق دېدى: ئىراق تىنچلىقنى ئۈمىد قىلىدۇ. لېكىن، ئەگەر دۈشمەن ھەربىي جەھەتتە كۈچ سىنىشىمىز دەيدىكەن، ئىراق ئۇرۇشنىڭ غەلىبىسىنى قولغا كەلتۈرىدۇ.

سادام مۇنداق دېدى: ئىراق چەتئەللىك ئەرەب نەپتى ۋە ئەرەب ماكانىغا ھۆكۈمرانلىق قىلىشىنى مەڭگۈ قوبۇل قىلالمايدۇ، ئىسرائىلىيەنىڭ ئەرەب زېمىنى ۋە پەلەستىن زېمىنىنى ئىشغال قىلىشىغا ھەرگىز يول قويمايدۇ.

ئىراق خەلق مۇداپىئە مەركىزى قۇردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 14-دېكابىر خەۋىرى. ئىراق ئاخبارات ئاگېنتلىقىنىڭ 12-كۈندىكى خەۋىر بەرگەن قارىغاندا، ئىراق يۈز بېرىش ئېھتىمالى بولغان دېڭىز قولتۇقى ئۇرۇشىغا تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن، باغدادتا 370 خەلق مۇداپىئە مەشىقى مەركىزى قۇرغان.

بۇ ئاخبارات ئاگېنتلىقى مۇنداق دېدى: بۇ مەركەزلەردە كىشىلەرگە «جىددىي ئەھۋال»غا قانداق تاقابىل تۇرۇشنى ئۆگىتىپ تۇرۇپ، بۇ ئارقىلىق ئادەم ۋە ماددىي نەرسىلەرنىڭ زىيانىنى ئۇچرىشىنى ئەڭ تۆۋەن دەرىجىدە ئازايتىدۇ.

باغداد تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى ھازىر ھەر كۈنى خەلق مۇداپىئە مەشىقى ۋە ھۆكۈمەتنىڭ يالانما خادىملىرىغا خەلق مۇداپىئە دەرسى ئۆتۈلىۋاتقان پروگراممىلارنى كۆرسەتمەكتە.

ئىراقنىڭ بەزى ئۆلكىلىرىدىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش مەركەزلەر قۇرۇلۇشقا باشلىدى.

كىلىدۇ، دۆلەتنىڭ پاراۋانلىق ئىشلەپچىقىرىشىنى يۆلەش، قوغداش سىياسىتى يەنىمۇ ئەمەلىيلەشتى، دۆلەت باجىنى ئازايتىش، كەچۈرۈم قىلىش سىياسىتىنى ئۆزگەرتمىدى، يەنە پاراۋانلىق ئىشلەپچىقىرىش تەرەققىيات فون-

---

قارارلاردا مۇنداق دەپ كۆرسىتىل-

... تەرلىكىگە تەھدىت سالىدۇ.

... ئىسرائىلىيەنىڭ ئەرەب زېمىنىنى بېسىۋېلىشىغا ياردەم بەرگەنلىك، ئىسرائىلىيەنىڭ ئەرەب ئەللىرى ۋە پەلەستىن خەلقىگە قارىتا تاجاۋۇزچىلىق سىياسىتىنى داۋاملىق يۈرگۈزۈشىگە ئىلھام بەرگەنلىك بولىدۇ.

قارارلاردا ئىسرائىلىيەنىڭ 1967-يىلى بېسىۋالغان ئەرەب زېمىنلىرىدىن بارلىق قوشۇنلىرىنى شەرتسىز چېكىندۈرۈپ چىقىپ كېتىشى لازىملىقى كۆرسىتىلگەن ھەمدە شۇنداق قىلغاندىلا ئوتتۇرا شەرق رايونىدا ئومۇميۈزلۈك، ئادىل ۋە مەڭگۈلۈك تىنچلىقنى ئەمەلگە ئاشۇرغىلى بولىدىغانلىقى قايتا تەكىتلەنگەن.

ب د ت يىغىنى ب د ت نىڭ رىياسەتچىلىكىدە، خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ دائىمىي ئەزا بەش دۆلەت ۋە پەلەستىن ئازادلىق تەشكىلاتىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بارلىق ئوتتۇرا شەرق ئەللىرىدىكى ھەر قايسى تەرەپلەر قاتناشقان ئوتتۇرا شەرق تىنچلىقى توغرىسىدا خەلقئارا يىغىن ئېچىشنى يەنە بىر قېتىم مۇراجىئەت قىلدى.

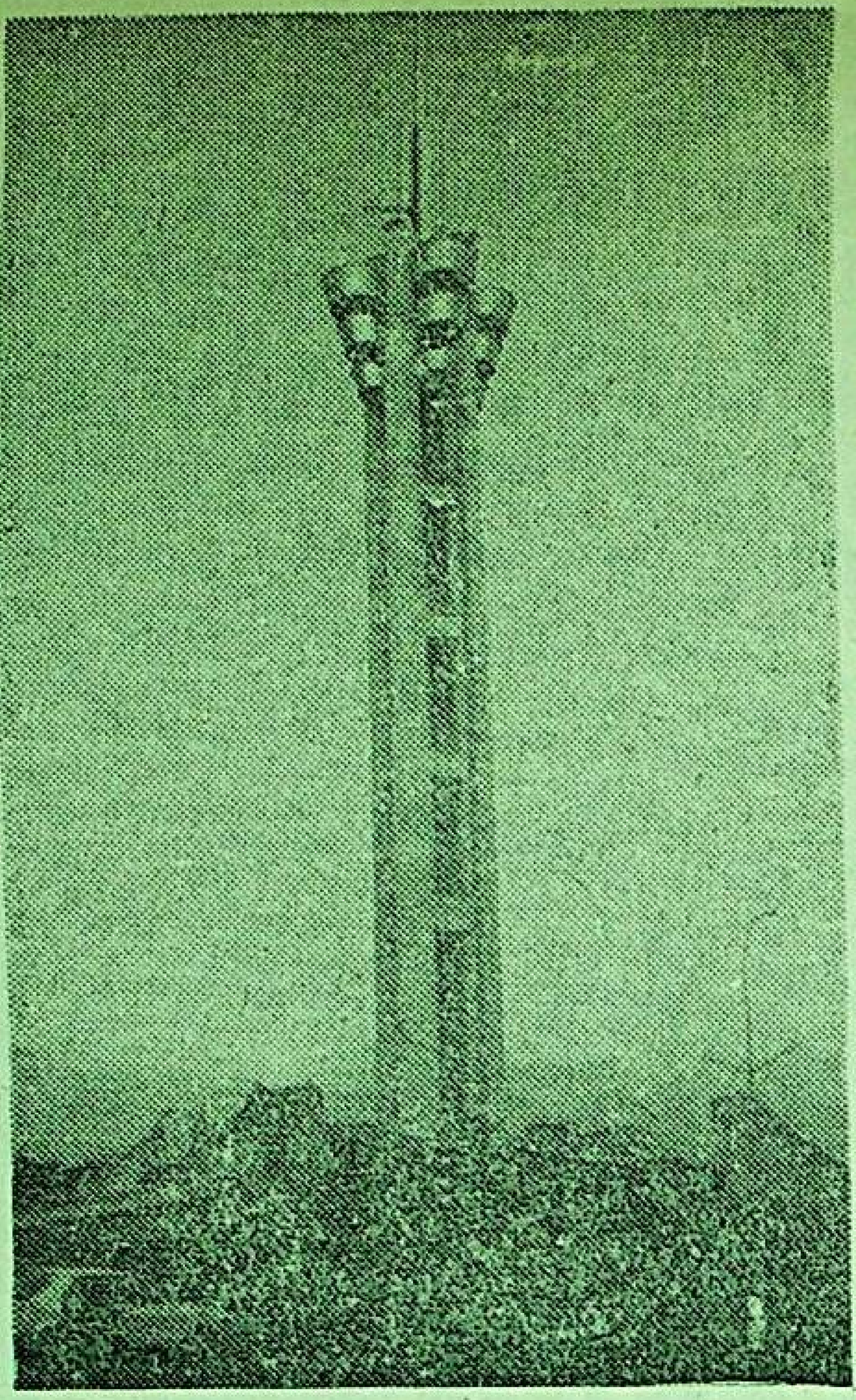

زايىر پايتەختى كىنشاسا زايىر دەرياسىنىڭ شەرقىي قىرغىقىغا جايلاشقان. بىر ئەسىر بۇرۇن بۇ يەر كىچىككىنە بىر بېلىقچىلىق كەنتى ئىدى. 1960-يىلى زايىر مۇستەقىل بولدى. 30 يىلغا يېقىن قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىش ئارقىلىق، كىنشاسانىڭ قىياپىتى يېپ-يېڭى تۈسكە كىردى. بۈگۈنكى كۈندە كىنشاسا شەھەر رايونى بىلەن شەھەر ئەتراپىنىڭ ئومۇمىي كۆلىمى 3 مىليون 20 مىڭ كۋادرات كىلومېتىرغا، نوپۇسى 3 مىليون 100 مىڭغا يېتىپ، ئافرىقا بويىچە 3-چوڭ شەھەرگە ئايلاندى.

سۈرەتتە: كىنشاسا شەھىرى بويىچە ئەڭ ئېگىز قۇرۇلۇش — خاتىرە مۇنارى. بايرام كۈنلىرى بۇ يەرگە كېلىپ تاۋاپ قىلىدىغان كىشىلەر توپىنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمەيدۇ.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى فوتوسى)

تۆۋەندىكى كېنىشكىلەر يوقالدى، ئىناۋەتسىز

△خوتەن ناھىيە ئىسلامئاۋات يېزىلىق ئاشلىق پونكىتىنىڭ 00744-46-نومۇرلۇق كوزۇپنىڭ نومۇر تاختىسى، 02802-46-نومۇرلۇق ئاپتوموبىلنىڭ 15757-نومۇرلۇق فۇجىيا فېي كېنىشكىسى △خوتەن شەھەر ئىلچى يېزىسىدىن ئېيزىز ئېلى نامىدا 980161-نومۇرلۇق تراكتور شوپۇرلۇق كېنىشكىسى △قاراقاش ناھىيە كويا يېزىسىدىن ئابدۇسەمەت نامىدا 1796-نومۇرلۇق موتوسىكلىت شوپۇرلۇق كېنىشكىسى △ۋىلايەتلىك ئاپتوموبىل زاپچاسلىرى شىركىتىنىڭ 02261-46-نومۇرلۇق ئاپتوموبىلنىڭ 009875-نومۇرلۇق فۇجىيا فېي كېنىشكىسى △قاراقاش ناھىيە توخۇلا يېزىسىدىن تۇرسۇن مەمەت نامىدا 02007-29-نومۇرلۇق تراكتورنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى △خوتەن 1-ترانسپورت شىركىتىدىن جېلىل ئەيسا نامىدا 00773-نومۇرلۇق ئاپتوموبىل شوپۇرلۇق كېنىشكىسى △كېرىيە ناھىيە قارقى يېزىسىدىن مەتىمىن رەجەپ نامىدا 02419-29-نومۇرلۇق تراكتورنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى △خوتەن شەھەرلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىدىن سىراجىدىن نامىدا 31597-نومۇرلۇق سۇيۇقلاندۇرۇلغان نېفىت گازى بىلەن تەمىنلىنىش كېنىشكىسى △خوتەن يېپەك-توقۇمىچىلىق فابرىكىسىدىن نۇرىلىخان نامىدا 87172-نومۇرلۇق دۆلەت خىراجىتى ھېسابىغا داۋالىنىش كېنىشكىسى △خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىدىن ئىلھام نامىدا 10754065-نومۇرلۇق سالامەتلىك گۇۋاھنامىسى △ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسىدىن ئابدۇۋېلى تۇرسۇن نامىدا سۇيۇقلاندۇرۇلغان نېفىت گازى بىلەن تەمىنلىنىش كېنىشكىسى △خوتەن شەھەر ئىلچى يېزىسىنىڭ 00835-46-نومۇرلۇق ئاپتوموبىلنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى △كېرىيە ناھىيە لەڭگەر يېزىسىنىڭ 02258-29-نومۇرلۇق، 01293-29-نومۇرلۇق تراكتورىنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى.

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: مۇختەر توختى)

يېزا خەلق پۇل ئامانىتىنىڭ مەملىكىتىمىز بويىچە 300 مىليارد يۈەندىن، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە 5 مىليارد يۈەندىن، ۋىلايىتىمىز بويىچە 130 مىليون يۈەندىن ئاشقانلىقىنى قىزغىن تەبرىكلەيمىز

جۇڭگو يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ ئاپپاراتى شەھەر ۋە يېزىلارغا تارقالغان. پۇل ئامانەت قويۇش-ئېلىش ئاسان. مەبلەغ جەھەتتىكى ئەمەلىي كۈچى زور، ئىناۋىتى يۇقىرى، ئۇسۇلى توغرا ھېسابلىنىدۇ. ماشىنا-سايمانلىرىنىڭ تېخنىكا سەۋىيىسى يۇقىرى، خىزمەتلىرىنى ئۈزلۈكسىز ياخشىلاپ، ئەتراپلىق مۇلازىمەت قىلىدۇ.

خوتەن يېزا ئىگىلىك بانكىسى سىز ئۈچۈن چىن دىلىدىن ئەڭ ياخشى مۇلازىمەت قىلىدۇ، سىزنىڭ يېزا ئىگىلىك بانكىسىغا پۇل ئامانەت قويۇشىڭىزنى قارشى ئالىمىز.

جۇڭگو يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ خوتەن مەركىزىي تارماق بانكىسى

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com

خوتەن گېزىتى

和田日报

1990-يىل
دېكابىر
20
(پەيشەنبە)
4912-سان

مەملىكەت ئىچىدىكى بىرتۇتاش نومۇرى: CN65—0053/Z، ۋەكالەت نومۇرى: 28—57

ئومۇميۈزلۈك ئەھۋال ئىگەللەپ، كۈچلۈك تەدبىر قوللىنىلغانلىقتىن، خوتەن شەھىرىدە يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش خىزمىتى ساغلام قانات يايماقتا

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز گوۋاۋۋېي خەۋەر قىلىدۇ: خوتەن شەھەرلىك يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش خىزمىتى ئۆمىكى كۈچلۈك تەدبىر قوللىنىپ، يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى نۇقتىدا سىناق قىلىش خىزمىتىنىڭ ئۇتۇقلۇق قانات يايدۇرۇلۇشىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلدى.

ئۇلار بىرىنچىدىن، تەشۋىقات، سەپەرۋەرلىك ئىشلىرىنى ياخشى ئىشلەپ بار-دى. ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى ياخشى ئىشلەپ بېرىشنىڭ مەقسىتى ۋە ئەھمىيىتىنى تەشۋىق قىلىپ، ئىدىيىنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، تونۇشنى ئۆستۈردى. خىزمەت ئۆمىكىدىكى خادىملار، ئاساسىي قاتلام كادىرلىرى، ئاممىغا يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشنىڭ زۆرۈرلۈكىگە بولغان تونۇشىنى، ئېڭىنى ئۆستۈرۈپ، كەڭ پارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار، ئاممىنى ماركسىزم-لېنىنىزم، ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسىگە ئىگە قىلىپ، ئۇلارنىڭ كوممۇنىستىك ئېتىقادىنى قەتئىيلەشتۈردى.

ئۈچىنچىدىن، پرىنسىپنى چىڭ ئىگەللەپ، كەڭ ۋە چوڭقۇر تەكشۈرۈش ئېلىپ باردى. ھەرقايسى گۇرۇپپىلار كەنتلەرنىڭ ئاساسلىق ئەھۋالىنى تەكشۈرگەندىن سىرت، كەنت پارتىيە ياچېيكىلىرىنىڭ جەڭگىۋارلىقىنى، رولىنى جارى قىلدۇرۇش ئەھۋالىنى، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ ئاۋانگارتلىق، نەمۇنىلىك رولىنى جارى قىلدۇرۇش ئەھۋالىنى، شۇنداقلا كەنت ئائىلە كوممىتېتى، كوممۇنىستىك ياشلار ئىتتىپاقى، ئاياللار بىرلەشمىسى، خەلق ئەسكەرلىرى تەشكىلاتلىرىنىڭ ئەھۋالىنى ئىنچىكە تەكشۈرۈپ ئىگەللىدى.

تەكشۈرۈپ تەكشىنى ئېنىقلاشتا مۇنداق پرىنسىپ ۋە تەلەپنى ئوتتۇرىغا قويدى: بىرىنچى، ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەشتە چىڭ تۇرۇش، ئاممىدىن ئېلىپ ئاممىغا قايتۇرۇش، ھەر...

گەن ھالدا تەكشۈرۈش ۋە باھا بېرىش، بىر تەرەپلىمە گەپنى ئاڭلاش ۋە ئىشىنىپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىپ يەكۈن چىقىرىشنىڭ قاتتىق ئالدىنى ئېلىش، خىزمەت گۇرۇپپىسىنىڭ ئەزالىرىغا ياللغان ئەھۋال يەتكۈزۈش، پىرسەت كۈتۈپ ئۆچ ئېلىشنىڭ قاتتىق ئالدىنى ئېلىش؛ ئىككىنچى، خىزمەتكە مەسئۇلىيەتلىك بىلەن قارىغان بولسىمۇ، خىزمەت ئۇسۇلى مۇۋاپىق بولمىسا سەۋەبىدىن ئاممىنىڭ پىكرى بارلار بىلەن خىزمەتكە مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلغان، رەھبەرلىك ئىقتىدارى كەمچىل بولغانلىقتىن ئاممىنىڭ پىكرى بارلارنىڭ چەك-چېگرىسىنى قاتتىق پەرقلەندۈرۈپ، ئالدىنقى بىر خىلدىكىلەرنى قوغداپ قېلىشقا دىققەت قىلىش.

خوتەن ناھىيىلىك دۆلەت ئىگىلىكىدىكى كۆچەتخانا ئورمانچىلىق مىنىستىرلىكى تەرىپىدىن مەملىكەت بويىچە ئىلغار كۆچەتخانا بولۇپ باھالاندى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز ۋاڭ خۇگۇ خەۋەر قىلىدۇ: بۇ يىل 11-ئاينىڭ 12-كۈنى ئورمانچىلىق مىنىستىرلىكى گۇاڭشىنىڭ نەننىڭ شەھىرىدە ئاچقان مەملىكەتلىك دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ئورمانچىلىق مەيدانلىرى، كۆچەتخانا خىزمىتى يىغىنىدا خوتەن ناھىيىلىك دۆلەت ئىگىلىكىدىكى كۆچەتخانا شەرەپ بىلەن مەملىكەت بويىچە ئىلغار ئورۇن دېگەن نامغا ئېرىشىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى مەملىكەت بويىچە ئىلغار بولغان بەش مەيدان، پونكىت، كۆچەتخانىنىڭ بىرى بولۇپ قالدى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، بۇ كۆچەتخانا ئىلمىي باشقۇرۇش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، كۆرۈنەرلىك ئۈنۈم ھاسىل قىلدى. ئۇلارنىڭ كونكرېت ئۇسۇلى مۇنداق: 1. مۇۋاپىق پىلانلاپ، ئىلمىي باشقۇرۇش. ئۇلار 1500 پارچىدىن كۆپرەك ئېكىز-پەس ئېتىزنى باشقۇرۇشقا قولايلىق بولغان 133 مو كۆلەمدىكى ئۆلچەملىك 15 پارچە سالا ئېتىزغا ئۆزگەرتىپ، بۇنىڭ 20 موسىدا تېرەك قەلەمچىسى، 25 موسىدا ئەلا سورتلۇق چىلان كۆچىتى يېتىشتۈردى، 25 موسىنى چىلان كۆچىتى ئۈلگە كۆرسىتىش ئېتىزى قىلدى، 18 موسىدا ئەلا سورتلۇق ياڭاق كۆچىتى يېتىشتۈردى، 15 موسىنى تەجرىبە ئېتىزى، 25 موسىنى چارۋىلارنىڭ يەم-خەشەك يېرى قىلدى. يەنە 150 مو يەرنى كۆچەت يېتىشتۈرۈش رايونى قىلدى. 2. ئىلمىي تەجرىبىنى ياخشى ئىشلەپ بېرىپ، كۆچەتلەرنىڭ تۇتۇش نىسبىتىنى ئۆستۈردى. ئۇلار قەلەمچىنى قىشتا ساقلاپ ئەتىيازدا تىكىش، ئېرىقنى سۇغا چىلاپ بىخلاندۇرۇش ئۇسۇلىنى ئارقىلىق، كۆچەتلەرنىڭ تۇتۇش نىسبىتىنى ئىلگىرىكى 30 پىرسەنتتىن 70 پىرسەنتكە يەتكۈزدى. 3. شىنجاڭ تېرىكىنى يېتىشتۈرۈش يېڭى تېخنىكىسىنى ئومۇملاشتۇرۇپ كېڭەيتىش ئۈچۈن، ھەر يىلى يېزا-بازار، كەنت ئۈچۈن ئۈچ قاتار ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىپ، ياش دېھقانلارنى ئورمانچىلىق تېخنىكىسى خادىملىرىدىن 100 ئادەم (قېتىم) دىن كۆپرەك تەربىيىلەپ بېرىپ، يېزا، كەنت، شەخسلەردە كۆچەتخانا بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى تۈرتكىلىك ئاشۇرۇشنى تۈرتكە بولۇپ ئىشقا ئاشۇرۇشىنى ئۈچۈن شارائىت يارىتىپ بەردى. 4. چوڭ قازاننىڭ ئامىقىنى يېيىشكە تەلەتۆكۈس خاتىمە بېرىپ، ھوددىگەرلىك مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپچانلىقىنى قوزغاپ، ئىشلەپچىقىرىشتىكى ھاياتى كۈچىنى ئاشۇردى. 1979-يىلدىن 1989-يىلغىچە بۇ كۆچەتخانىنىڭ ئومۇمىي كىرىمى 952 مىڭ يۈەنگە يەتتى، ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ كىشى بېشىغا ئوتتۇرىچە توغرا كەلگەن يىللىق كىرىمى 2050 يۈەندىن توغرا كەلدى. پۈتۈن ناھىيىنى 5 مىليون 168 مىڭ 680 تۈپ ھەر خىل ئەلا سۈپەتلىك كۆچەت ۋە داڭلىق مەنزىرە كۆچىتى بىلەن تەمىنلەپ، ناھىيە بويىچە كىشى بېشىغا ئوتتۇرىچە 49.7 تۈپتىن دەرەخ توغرا كەلتۈرۈپ، خوتەن ناھىيىسىنىڭ ۋىلايەت بويىچە ئورمان تورلاشتۇرۇشنى تۇنجى بولۇپ ئىشقا ئاشۇرۇشى ئۈچۈن شارائىت يارىتىپ بەردى.

ۋىلايىتىمىزنىڭ مايلىقدان، گۈرۈچ سېتىۋېلىش ۋەزىپىسى ئاشۇرۇپ ئورۇندالدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز تىمك چەن خەۋەر قىلىدۇ: ۋىلايىتىمىزنىڭ مايلىقدانىنى توختام تۈزۈپ ۋەزىپە بەلگىلەپ سېتىۋېلىش ۋەزىپىسى بىلەن گۈرۈچنى ۋەزىپە بەلگىلەپ سېتىۋېلىش ۋەزىپىسى ئاشۇرۇپ ئورۇندالدى. مۇشۇ ئاينىڭ 5-كۈنىگىچە 1155 توننا مايلىقدان سېتىۋېلىنىپ، ۋەزىپە 115.5% ئورۇندالدى، مۇشۇ ئاينىڭ 10-كۈنىگىچە 1506 توننا گۈرۈچ سېتىۋېلىنىپ، ۋەزىپە 100.4% ئورۇندالدى.

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، ۋىلايىتىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت رەھبەرلىرى يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، ... لىيلەشتۈرۈپ، كۆپ خىل يوللار ئارقىلىق مەبلەغ توپلاپ، سېتىۋېلىشتا نەق پۇل بېرىشكە كاپالەتلىك قىلدى. ئاشلىق تارماقلىرى سېتىۋېلىش مەزگىلىدە خىزمەت ۋاقتىنى ئۇزارتىپ، دېھقانلارنىڭ مايلىقدان، گۈرۈچ سېتىپ بېرىشىگە قولايلىق ياراتتى. ۋىلايىتىمىزدىكى ئاساسلىق گۈرۈچ ئىشلەپچىقىرىلىدىغان كېرىيە، قاراقاش، خوتەن ناھىيىلىرىدىكى ئاشلىق تارماقلىرى گۈرۈچ سېتىۋېلىشتا قاتلاممۇ-قاتلام ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى يولغا قويدى. كېرىيە ناھىيىلىك ئاشلىق ئىدارىسى ئورگاندىكى كادىرلاردىن ئون كىشىنى ئىدارە...

ئىككىنچىدىن، ئۆگىنىشنى كۆ-
چەيتىپ تونۇشنى ئۆستۈردى.
ھەرقايسى گۇرۇپپىلار كەنتنى
بىرلىك قىلغان ھالدا كەڭ پار-
تىيە ئەزالىرى، كادىرلار، ئا-
مىنى ئالاقىدار ھۆججەتلەرنى
ئەستايىدىل ئۆگىنىش، روھىنى ئۆز-
لەشتۈرۈشكە تەشكىللەپ، ئۇلار-
نىڭ يېزا ئاساسىي قاتلام تەش-

قىلىق تەكشۈرۈپ ئىگەللىدى.
تەكشۈرۈپ تەكتىنى ئىنقىلابتا مۇنداق پرىنسىپ ۋە تەلەپنى ئوتتۇرىغا قويدى: بىرىنچى، ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزلەشتە چىڭ تۇرۇش، ئامىدىن ئېلىپ ئامىغا قايتۇرۇش، ھەر بىر بەندە ۋە رەھبەرنى ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزلە-

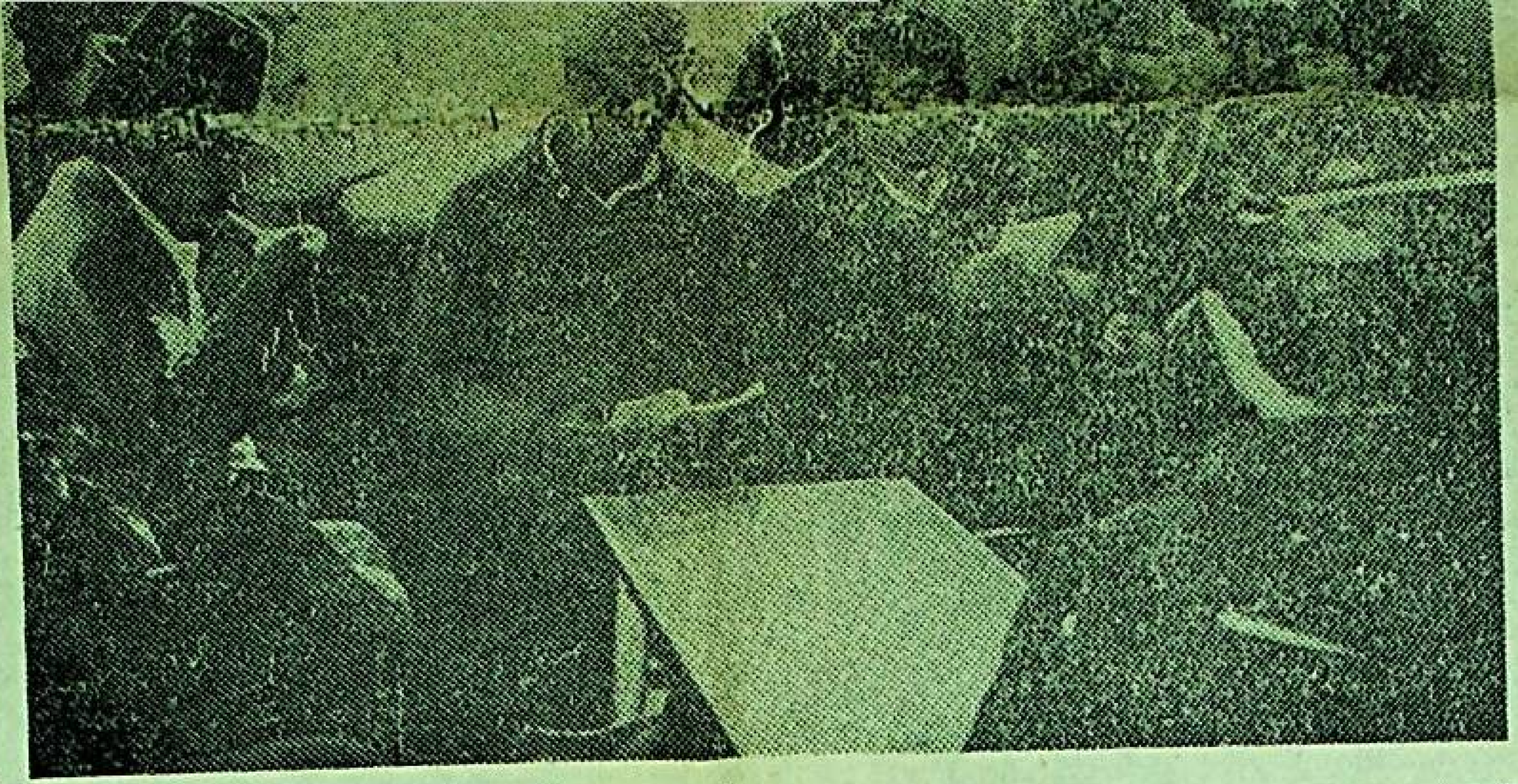

ۋىلايەتلىك پارتكوم ۋىلايەتكە بەۋاسىتە قاراشلىق ئىدارە، ئورۇنلاردىكى رەھبىري كادىرلارنىڭ «سوتسىيالىزمغا دائىر بىر قانچە مەسىلە توغرىسىدىكى ئۆگىنىش تېزىسى»نى ئۆگىنىش سەپەرۋەرلىك يىغىنىنى ئاچقاندىن كېيىن، ۋىلايەتلىك بىناكارلىق-قۇرۇلۇش شىركىتىدە دەرھال بارلىق كادىرلارنى ئۆگىنىش، مۇزاكىرىگە ئۇيۇشتۇردى.

سۈرەتتە: كادىرلار ئۆگىنىش، مۇزاكىرە ئېلىپ بارماقتا.

(جاڭكې فوتوسى)

مۇشۇ ئاينىڭ 10-كۈنىگىچە 1506 توننا گۆرۈچ سېتىۋېلىنىپ، ۋەزىپە 100.4% ئورۇندالدى.

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، ۋىلايىتىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت رەھبەرلىرى يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، دېھقانلارنى يېزا ئىگىلىكىگە سېلىنىدىغان مەبلەغنى ئۈزلۈكسىز كۆپەيتىشكە تەشكىللىدى. دۆلەت مايلىقدان سېتىۋېلىش باھاسىنى ئۆستۈرۈپ، دېھقانلارنىڭ مايلىقدان ئىشلەپچىقىرىش ئاكتىپچانلىقىنى قوزغىدى. ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەر ئالاقىدار تارماقلارنى تەشكىللەپ، سېتىۋېلىش تەدبىرلىرىنى ئەمە-

دىغان كېرىيە، قاراقاش، خوتەن ناھىيىلىرىدىكى ئاشلىق تارماقلىرى گۆرۈچ سېتىۋېلىشتا قاتلاممۇ-قاتلام ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى يولغا قويدى. كېرىيە ناھىيىلىك ئاشلىق ئىدارىسى ئورگانىدىكى كادىرلاردىن ئون كىشىنى ئىدارە باشلىقىنىڭ باشلامچىلىقىدا بوستان شالچىلىق رايونىغا ئەۋەتىپ گۆرۈچ سېتىۋېلىش خىزمىتىنى تۇتتۇپ، مۇشۇ ئاينىڭ 10-كۈنىگىچە 803 توننا گۆرۈچ سېتىۋېلىپ، ۋەزىپىسىنى 100.38% ئورۇنداپ، ۋىلايىتىمىزنىڭ گۆرۈچنى ۋەزىپە بەلگىلەپ سېتىۋېلىش پىلانىنىڭ ئورۇندىلىشىغا ئاساس سېلىپ بەردى.

لوپ ناھىيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمى

بۇ يىل قىش پەسىللىك ئەسكەر ئېلىش خىزمىتىدە پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ، قىسىمغا لاياقەتلىك ياشلارنى يەتكۈزۈپ بەردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز مۇھەممەت نۇرى خەۋەر قىلىدۇ: لوپ ناھىيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمى بۇ يىل قىش پەسىللىك ئەسكەر ئېلىش خىزمىتىدە پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ، پاك-دىيانەتلىك بولۇپ، قىسىمغا لاياقەتلىك ياشلارنى يەتكۈزۈپ بەردى.

بۇ خەلق قوراللىق بۆلۈمى يۇقىرىنىڭ بۇ يىل قىش پەسىللىك ئەسكەر ئېلىش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشىنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن، جىددىي ھەرىكەتكە كېلىپ، ھەر دەرىجىلىك پارتكوم ۋە ھۆكۈمەتلەرنىڭ قىزغىن قوللىشى، زىچ ماسلىشىشى ئارقىسىدا، ئەسكەر ئېلىشنىڭ تۈرلۈك تەييارلىق خىزمەتلىرىنى ئەتراپلىق ئورۇنلاشتۇردى. ئەسكەر ئېلىش توغرىسىدىكى تەشۋىقات-تەربىيىنى ياخشى ئىشلەپ، ئىدىيىۋى ئەھۋالى، سالامەتلىكى ياخشى، بىلىم سەۋىيىسى يۇقىرى بولغان، ۋەتەننى، سوتسىيالىزمنى قىزغىن سۆيىدىغان، كوممۇنىستىك پارتىيىنى ھىمايە قىلىدىغان مۇنەۋۋەر ياشلارنى ئەسكەرلىككە ئېلىش ئوبيېكتى قىلدى. ئۇلار ئەسكەر ئېلىش داۋامىدا، پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ، پاك-دىيانەتلىك بولۇپ، سوۋغا قوبۇل قىلىش، چوڭ يەپ، چوڭ ئىچىشتەك ناتوغرا ئىستىللارغا قارشى تۇرۇپ، قىش پەسىللىك ئەسكەر ئېلىش خىزمىتىنى ئوڭۇشلۇق ئىشلەپ، قوبۇل قىلىنغان ئەسكەرلەرنىڭ سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلدى.

تەۋەككۇل يېزىلىق پاختا سېتىۋېلىش پونكىتىدا ئېغىر دەرىجىدە ئوت ئاپىتى يۈز بەردى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز مۇھەممەت قاسىم ئەيسا، ئابدۇلھېكىم مۇھەممەت تۇردىلار خەۋەر قىلىدۇ: مۇشۇ ئاينىڭ 11-كۈنى خوتەن ناھىيىسىنىڭ تەۋەككۇل يېزىلىق پاختا سېتىۋېلىش پونكىتىدا ئېغىر دەرىجىدە ئوت ئاپىتى يۈز بېرىپ، تەخمىنەن 9000 كىلوگرام پاختا كۆيۈپ كەتكەن، 12 مىڭ 500 كىلوگرام پاختىنىڭ سۈپىتى ئۆزگىرىپ كەتكەن، بۇنىڭدىن 56 مىڭ 951 يۈەنلىك ئىقتىسادىي زىيان كېلىپ چىققان.

ۋەقە يۈز بەرگەندىن كېيىن، تەۋەككۇل يېزىلىق ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ ئوقۇتقۇچى-ئوقۇغۇچىلىرى پىداكارلىق بىلەن ئوت ئۆچۈرۈشكە قاتنىشىپ، ئوت ئاپىتىنى مەلۇم دائىرىدە تىزگىنلەشكە تۆھپە قوشتى، ۋىلايەتلىك جامائەت خەۋپسىزلىكى ئوت ئۆچۈرۈش ئەترىتى تەۋەككۇل يېزىسىغا تېز يېتىپ بېرىپ ئوتنى ئۆچۈرۈشكە قاتناشتى.

بۇ قېتىمقى ئوت ئاپىتى پاختا سېتىۋېلىش پونكىتىنىڭ ئامانلىق ساقلاش-بىخەتەرلىك تۈزۈمىگە سەل قاراپ، قوغداش خىزمىتىنى ھەقىقىي تۈردە ياخشى ئىشلىمىگەنلىكى، بۇنىڭ بىلەن ئوقۇش يېشىغا توشمىغان ئۈچ كىچىك بالىنىڭ ئامبار رايونىغا كىرىپ سەرەڭگە يېقىپ ئوينىغانلىقى تۈپەيلىدىن كېلىپ چىققان. ھازىر مۇناسىۋەتلىك خادىملارنىڭ مەسئۇلىيىتى سۈرۈشتۈرۈلمەكتە.

چىرا ناھىيىسىدە ئۆي ئىنقىلاش خىزمىتى ساغلام ئېلىپ بېرىلىپ، رەسمىيەتچىلىك قىلىنمىدى

چىرا ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى كۈچلۈك تەدبىر قوللىنىپ، قانۇن-ئىنتىزامغا خىلاپ ھالدا سالغان شەخسىي ئۆيلەرنى ئىنقىلاش خىزمىتىنى ئەستايىدىل ياخشى ئىشلىدى. خىزمەتنىڭ تەرەققىياتى پۇختا بولۇپ، رەسمىيەتچىلىك قىلىنمىدى، ئۆي سالغان كادىرلارنىڭ كۆڭلى ئازادە، ئامما رازى بولدى.

قانۇن-ئىنتىزامغا خىلاپ ھالدا سالغان شەخسىي ئۆيلەرنى ئىنقىلاش خىزمىتى قانات يايدۇرۇلغاندىن بۇيان، چىرا ناھىيىلىك پارتكوم ئايرىم-ئايرىم ھالدا پۈتۈن ناھىيىدىكى كادىرلارنى سەپەرۋەر قىلىپ، سىياسەتنى ئېنىق سۆزلەپ، شەخسىي ئۆي سالغان كادىرلارنى ئۆزى تەكشۈرۈپ، ئۆزى تۈزىتىشكە، ئاممىنىڭ نازارىتىنى قوبۇل قىلىشقا سەپەرۋەر قىلدى ۋە بۇ توغرىدا تەربىيە بەردى. 12-ئاينىڭ 5-كۈنى يەر ئىنقىلاش، ئۆينىڭ تەننەرخىنى ھېسابلاش ۋە شەخسىي ئۆي سالغان كادىرلار ئۆزى تەكشۈرۈش خىزمىتى ئاساسىي جەھەتتىن ئاياغلاشتى. 12-ئاينىڭ 6-كۈنى ناھىيىلىك ھۆكۈمەت ئورگىنىدىكى كادىرلار مۇئاۋىن ھاكىم ئوسمان ھەسەننىڭ سالغان ئۆيىنى ئۆزى تەكشۈرۈش نەتىجىسىنى ئەستايىدىل، ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزلىگەن ھالدا تەكشۈرۈپ باھالىدى. باشقا ھەرقايسى ئورگانلار ۋە ئورۇنلاردىكى شەخسىي ئۆي سالغان كادىرلارمۇ ئۆزىنى تەكشۈردى. خىزمەت گۇرۇپپىسى تەكشۈرۈپ ئېنىقلاشتۇرغان ماتېرىياللارنى ئاممىغا ئېلان قىلىپ، ئاممىنىڭ نازارىتى، باھالىشىنى قوبۇل قىلدى. كەڭ ئامما خۇشال بولغان ھالدا مۇنداق دېدى: بۇ قېتىمقى ئۆي ئىنقىلاش خىزمىتىنى ناھىيىلىك پارتكومنىڭ رەھبەرلىرى ئۆزى بىۋاسىتە تۇتتى، خىزمەتكە پۇختا، ئەستايىدىل مەسئۇل بولدى، رەسمىيەتچىلىك قىلىنمىدى. كۆپچىلىكتە قانۇن-ئىنتىزامغا رىئايە قىلىش توغرىسىدا تەربىيە بېرىلدى.

(ۋۇگېڭپېي)

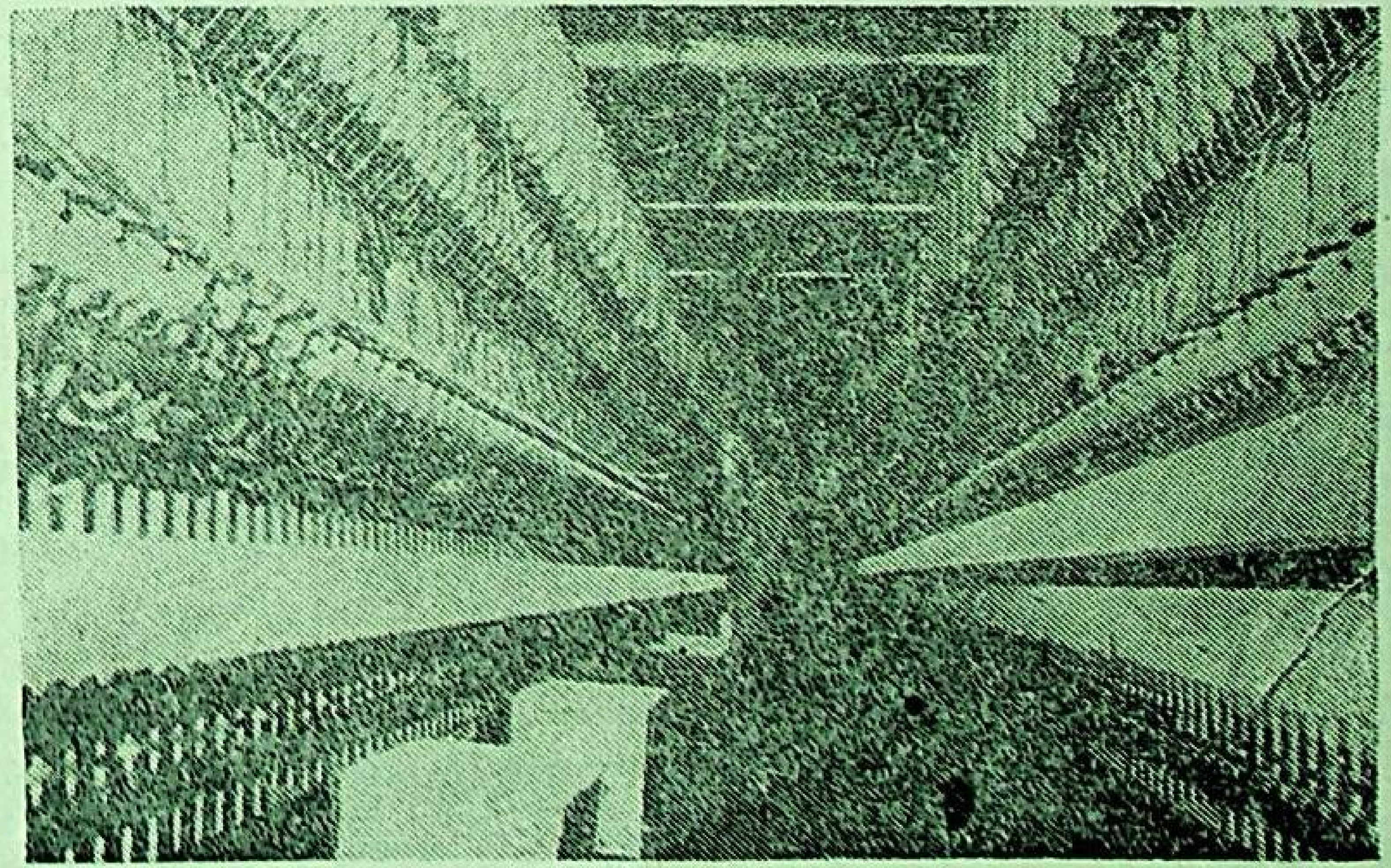

ۋىلايىتىمىزنىڭ نۇقتىلىق قۇرۇلۇشلىرىدىن بىرى بولغان خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىنىڭ 20 مىڭ ئۇرچۇقلۇق كېڭەيتىپ قۇرۇش قۇرۇلۇشىدىن 10 مىڭ ئۇرچۇق قوراشتۇرۇش ۋەزىپىسى ئورۇندىلىپ سىناق تەرىقىسىدە ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈلدى.

(ئۆز مۇخبىرىمىز فۇچاۋ فوتوسى)

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ئابدۇقادىر ئابدۇۋاھىت)

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

يېزا پەن- تېخنىكىسىنى ئومۇملاشتۇرۇش يولىدا ...

— ئاپتونوم رايونى بويىچە ئەمگەك نەمۇنىچىسى، قاراقاش ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك تېخنىكا پونكىتىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى غوجىئەخمەت نۇرىنى زىيارەت

ئۆز مۇخبىرىمىز جاڭ يىك

يولداش مۇخبىر، سىز مېنى 37 يىلدىن بۇيانقى دېھقانچىلىق تېخنىكىسىنى كېچە يېتىش خادىمى بولۇشقا ياردەم بەرگەنلىكى تەسراتىمنى سۆزلەپ بېرىشكە تەكلىپ قىلدىڭىز. ئەمما مەندە سىز يېزىشقا ئەرزىگۈدەك بىر نەرسە يوق. شۇنداقتىمۇ ئۆزۈمنىڭ يەردە قويماسلىق يۈزىسىدىن سۆزلەپ باقاي:

37 يىل ناھايىتى تېزلا ئۆتۈپ كەتتى. بۇ جەرياندا، مېنىڭ ئەڭ تەس دەپ ھېس قىلغىنىم دېھقانلارغا يېڭى تېخنىكىنى قوبۇل قىلدۇرۇش بولدى. ئۇلار ماڭا ئاساسلىقچە ئىشەنمەيدى. ھوسۇل ئاشۇرۇپ بېرىلمىسىمۇ كونا ئۇسۇلنى قوللىنىۋېرەتتى، ئەۋلادتىن-ئەۋلادقا تارقىلىپ كەلگەن تەجرىبىلەرگە ئېسىلىۋالدى. 1958-يىلى قاراقاش ناھىيىسىنىڭ زاۋا يېزىسىغا دونتاغار خەمىيىۋى ئوغۇت تەقسىم قىلىنغاندا، مەن دېھقانلارنىڭ ئاپىشاق خەمىيىۋى ئوغۇتنى ئورەككە تۆكۈۋەتكەنچى بولغانلىقىنى كۆرۈپ قالدىم. مەن بۇ ئوغۇتلارنىڭ ئىسراپ بولۇپ كېتىشىگە چىدىماي، دېھقانلارغا قايتا-قايتا سۆزلەپ چۈشەندۈردۈم.

شۇ يىلى قاراكۆيە كەنتىدىكى ئالدىنقى دېھقانچىلىق دورىسىنى چېچىش ئورۇنلاشتۇرۇلغانىدى. ئەمما دېھقانلار ئۇنى ئىشلىتىشكە جۈرئەت قىلالمىدى. زور كۆلەمدىكى بۇغدايلارغا قاراكۆيە كەنتىدىكى ئالدىدا تۇراتتى. بۇ ۋاقىتتىمۇ مەن ئالدى بىلەن دورا چېچىپ ئۈلگە كۆرسەتتىم.

سىز مېنىڭ بۇ ۋېلىسىپىتىمنى ناھايىتى كونا ئىكەن دەپ قالماڭ، ئۇنى ئالغىنىمغا خېلى يىللار بولۇپ قالدى. ئۆينىڭ ئارىلىقى يىراق، پونكىتتا ئۆي قىس بولغاچقا، خىزمەتكە بېرىش-كېلىش جەريانىدا ئالتە-يەتتە كىلومېتىر يول يۈرۈشكە توغرا كەلدى. پونكىتتا راسخوت كەمچىل بولغاچقا، بەزىدە يېزىلارغا بارغاندىمۇ ئۇنى مىنىپ باردىم. پونكىتىمىزدىكى تېخنىكلار 16 يېزا-بازارغا تارقالغان بولۇپ، ئاساسەن يېزىدا تۇرۇپ ئىشلەيدۇ. خىزمەت ئورنى ئۆيىگە يىراق بولغانلىقتىن يېزىدا يېتىپ قوپۇپ، يېزىدا تاماق يەيدۇ. ۋاقىت ئۇزارغانسېرى بەزىلەرنىڭ كەيپى تۇتۇپ، مېنى ئىزدەپ كەلدى. مەن پونكىتنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، قوشۇمچە ياچېيكا شۇجىسى بولغاچقا، ئۇلارغا ئىدىيىۋى خىزمەت ئىشلىدىم. كۆپچىلىكنى ئەمەلىي ھەرىكىتىم ئارقىلىق يېتەكلەش ئۈچۈن، ئىزچىل تۈردە باشلامچىلىق بىلەن يېزىغا بېرىپ، ئۇ يەردە تۇردۇم. ئايالىم ماڭا: ھازىر سىز نۇقتىنى تۇتماي، ئومۇمىي دائىرىنى تۇتسىڭىز بولمامدۇ؟ دەپ كايىدى. 37 يىلدىن بۇيان دائىم 10—15 كۈنلەپ ئۆيگە قايتالمىغاچقا، ئۇنىڭ ئاغرىنىشى ئورۇنلۇق ئىدى. ئەلۋەتتە راستىنى ئېيتقاندا، مەن ئانام ۋە ئۈچ بالامغا يۈز كېلەلمەيمەن. ئانام قازا تاپقان ۋاقىت كۈزلۈك تېرىلغۇغا ئۇدۇل كەلگەچكە، كۆز يۇمۇشتىن بۇرۇن ئۇنى بېرەر قېتىممۇ يوقلىيالمىغانىدىم. مېنىڭ ئۈچىنچى بالام ئىككى ياش ۋاقتىدا كېسەللىككە گىرىپتار بولغانىدى. ئەمما ئايالىم يالغۇز دوختۇرخانىغا ئاپىرالمىغاچقا، كېسەلى ئېغىرلىشىپ ئۆلۈپ كەتتى.

مەن بۇ يىل 52 ياشقا كىردىم. 15 ياشتىن باشلاپ يېزا ئىگىلىك تېخنىكىسىنى كېچە يېتىش خادىمى بولغانىدىم. بەزى چاغلاردا پونكىتتا مەمۇرىي ئىشلار كۆپرەك بولۇپ، بىرقانچە كۈنگىچە يېزىغا بارالمىسام خۇددى بىر نەرسەم يوقاپ كەتكەندەك ھېس قىلىپ، خاتىرجەم بولالمايمەن. مەن پەقەت ئۆز خىزمىتىمنى پۇختا ئىشلەپ، دېھقانلارنى كۆپرەك نەپكە ئىگە قىلىپ، ئۇلارنىڭ تېزرەك بېيىشى ئۈچۈن تۆھپە قوشۇشنى ئويلايمەن. ھەر كۈنى يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش مۇھىتىدا يۈرگەنلىكىم ئۈچۈن، زىرائەتلەر تەبىئىي ئاپەتنىڭ زىيىنىغا ياكى سۇنئىي ئامىللارنىڭ زىيىنىغا ئۇچراپ، مەھسۇلات كېمىيىپ كەتسە بەكمۇ تىت-تىت بولۇپ ئازابلىنىمەن.

دېھقان تېخنىكلارنى تەربىيىلەشكە كەلسەك، بۇ خىزمەت ھەقىقەتەن مۇھىم. ناھىيىمىزدە قىش پەسلىلىك پەن-تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرۇش پائالىيىتىدە كۆرۈنەرلىك ئۈنۈم ھاسىل قىلىندى. يەنە ئۇنى داۋاملىق كۈچەيتىشكە توغرا كېلىدۇ. دەرس مۇنبىرىدە دېھقانلارغا دەرس ئۆتكەن ۋاقتىمدا بىلىمگە تەشنا جۈپ-جۈپ كۆزلەرنىڭ ماڭا تىكىلگەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۆز ۋەزىپەمنىڭ شۇنچە شەرەپلىك ۋە مۇھىم ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىمەن. مېنىڭ ئىلگىرىكى خىزمەتداشلىرىم، قول ئاستىمدىكىلەرنىڭ بىرقانچىسى ھازىر مېنىڭ رەھبىرىم بولدى. بەزىلىرى ناھىيە دەرىجىلىك كادىر بولدى. ماڭىمۇ مۇشۇنداق پۇرسەتلەر كەلگەنىدى. بىراق مەن ئاساسىي قاتلامدا تۇرسام تېخنىكا جەھەتتىكى ئارتۇقچىلىقىمنى جارى قىلدۇرۇپ، ئۆگەنگەنلىرىمنى ئىشلىتەلەيمەن، دەپ ھېس قىلدىم. ئۇنىڭ ئۈستىگە خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش ۋەزىپىمنىڭ يۇقىرى- تۆۋەنلىكىگە، ھوقۇقنىڭ چوڭ - كىچىكلىكىگە باغلىق ئەمەس.

سىز مېنىڭ پېنسىيىگە چىققاندىن كېيىنكى پىلانىمنى سورىدىڭىز. بۇ ناھايىتى ئاددىي— ۋەزىپەمنى ياشلارغا ئۆتكۈزۈپ بېرىپ، يېزىلارغا كۆپرەك بېرىپ، دېھقانلارنى تېخىمۇ كۆپ يېڭى تېخنىكا بىلەن تەمىن ئېتىمەن.

يولداش غوجىئەخمەت نۇرى ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك نازارىتى ۋە ۋىلايەت چۈشۈرۈپ بەرگەن نۇقتىلىق كېچە يېتىلدۈرىدىغان تېخنىكا تۈرلىرىنى ئۈگۈشلۈك ئورۇنداپ، كۆپ قېتىم مۇكاپاتلاندى؛ ئاپتونوم رايونلۇق نامراتلارغا يار- يۆلەك بولۇش ئۈمىكى تەسىس قىلغان 100 مىڭ مو يەرگە بۇغداي، قوناقنىڭ بالدۇر پىشار سورتىنى كىرگۈزۈپ تېرىپ، يۇقىرى مەھسۇلات ئېلىش تۈرىنى ئورۇنداشتا كۆرۈنەرلىك تۆھپە قوشتى؛ 1990-يىلى قاراقاش ناھىيىسىنىڭ 100 مىڭ مو كېۋەزدىن مول ھوسۇل ئېلىش پىلانىنى ئورۇنداشتا تېرىش، پەرۋىش قىلىش ئىشلىرىغا باشتىن ئاياغ رىياسەتچىلىك قىلىپ، كۆرۈنەرلىك نەتىجە ياراتتى؛ 1986-يىلدىن بۇيان ئۇ پونكىتتىكى خادىملارنى يېتەكلەپ، قوناقنىڭ يېڭى سورتىنى زور كۈچ بىلەن كېڭەيتىپ، ئىشلەپچىقىرىش داۋامىدا زور ئۈنۈم ھاسىل قىلدى. ئۇ، يۇقىرىقى نەتىجىلىرى بىلەن ئىزچىل تۈردە مۇنەۋۋەر پارتىيە ئەزاسى، ئىلغار خىزمەتچى بولۇپ باھالىنىپ كەلدى. بۇ يىل ئاپتونوم رايوندا ئېچىلغان ئەمگەك نەمۇنىچىلىرى ۋە ئىلغار خىزمەتچىلەر، ۋەكىللىرىنى تەقدىرلەش يىغىنىغا قاتناشتى.

چىرا ناھىيىسىدە دېھقانلارنىڭ پاختىدىن قىلغان كىرىمى كېۋەز تېرىغان ھەر بىر نوپۇسقا 301 يۈەندىن توغرا كەلدى

چىرا ناھىيىسىدە بۇ يىل كې-
ۋەزدىن يەنە مول ھوسۇل ئې-
لىنىپ، پاختا مەھسۇلاتىدا تا-
رىختىكى ئەڭ يۇقىرى سەۋىيە
يارىتىلدى، دېھقانلارنىڭ پاخ-
تا سېتىپ قىلغان كىرىمى 20
مىليون 863 مىڭ 179 يۈەنگە يې-
تىپ، كېۋەز تېرىغان دېھقانلا-

جى كېچە يېتتى. دېھقانلار ھەر مو
يەرگە 2500 كىلوگرامدىن 3000
كىلوگرامغىچە ئورگانىك ئوغۇت
تۆكۈپ، ئاغدۇرۇپ تۈزلەپ،
قىشتا توڭ ياتقۇزغاندىن باش-
قا، ھەر مو يەرگە 15 كىلوگرام-
دىن كۆپرەك خىمىيىۋى ئوغۇت

ئىنچىكە ئىشلەندى. نەتىجىدە،
كېۋەز مايسىلىرى ياخشى ئۈنۈپ،
غوزا بولتۇرقىدىن بىر
ھەپتە بۇرۇن ئېچىلىشقا باش-
لاپ، مول ھوسۇل مەنزىرىسىنى
شەكىللەندۈردى.

ناۋا يېزىسىدىكى ئوتتۇرا - باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچىلىرى «يول ئاسراش پائالىيىتى ئېيى» نى ئەمەلىي ھەرىكىتى بىلەن كۈتۈۋالدى

لوپ ناھىيىسىنىڭ ناۋا يې-
زىسىدىكى ئوتتۇرا- باشلانغۇچ
مەكتەپ ئوقۇتقۇچى- ئوقۇغۇچى-
لىرى «يول ئاسراش پائالىيىتى
ئېيى» نى ئەمەلىي ھەرىكىتى بى-
لەن كۈتۈۋېلىش ئۈچۈن، يول
ئاسراش پائالىيىتىنى كەڭ قا-

گە ئېرىشتى.
بۇ يېزىدىكى بىر ئوتتۇرا
مەكتەپ، سەككىز شۆبە باشلان-
غۇچ مەكتەپتىكى 97 نەپەر ئو-
قۇتقۇچى، ئىشچى- خىزمەتچى،
567 نەپەر پىئونېر، ئىتتىپاق ئە-
زاسى ھەرىكەتكە كەلدى

بىر تەرەپ قىلدى. 13 نەپەر
ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ
تەشكىللىنىپ، ئۈچ ئۇچاس-
تكا، 12 كەنتكە بېرىپ،
كەڭ دېھقان- چارۋىچىلارغا يول
ئاسراش توغرىسىدىكى «ئونماد-

چىرا ناھىيىسىدە بۇ يىل كېۋەزدىن يەنە مول ھوسۇل ئېلىنىپ، پاختا مەھسۇلاتىدا تارىختىكى ئەڭ يۇقىرى سەۋىيە يارىتىلدى، دېھقانلارنىڭ پاختا سېتىپ قىلغان كىرىمى 20 مىليون 863 مىڭ 179 يۈەنگە يېتىپ، كېۋەز تېرىغان دېھقان ئائىلىسىنىڭ ھەر بىر نوپۇسىغا 301 يۈەندىن توغرا كەلدى.

ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى پاختا ئىشلەپچىقىرىشنى دېھقانلارنى بېيىتىشنىڭ مۇھىم تەدبىرى سۈپىتىدە تۇتۇپ، ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشنى قىلچە بوشاشتۇرماسلىق شەرتى ئاستىدا كېۋەز تېرىلغۇ كۆلىمىنى تەدرىجى كېڭەيتتى. دېھقانلار ھەر مو يەرگە 2500 كىلوگرامدىن 3000 كىلوگرامغىچە ئورگانىك ئوغۇت تۆكۈپ، ئاغدۇرۇپ تۈزلەپ، قىشتا توڭ ياتقۇزغاندىن باشقا، ھەر مو يەرگە 15 كىلوگرامدىن كۆپرەك خىمىيىۋى ئوغۇت چاچتى. بۇ يىل تېرىلغان 40 مىڭ مودىن كۆپرەك يەرنىڭ ھەممىسىگە سۇلياۋ يوپۇق يېپىپ، كېۋەزنى تېخنىكا تەلەپ بويىچە تېرىدى. كېۋەز تېرىلغۇسىدىن كېيىنلا دېھقانلار كېۋەز پەرۋىشىنى ياخشى ئىشلەشكە سەپەرۋەر قىلىنىپ، كېۋەز مايسىلىرىنىڭ ھەربىر مەزگىللىك پەرۋىشى ئىلمىي ئۇسۇل بىلەن ئىنچىكە ئىشلەندى. نەتىجىدە، كېۋەز مايسىلىرى ياخشى ئۆسۈپ، غوزا بولتۇرقىسىدىن بىر ھەپتە بۇرۇن ئېچىلىشقا باشلاپ، مول ھوسۇل مەنزىرىسىنى شەكىللەندۈردى.

ئوبۇلقاسىم ھەسەن

قىغاش ئاھالە كومىتېتى نامرات ئائىلىلەرنىڭ قىشلىق تۇرمۇشىنى ئوبدان ئورۇنلاشتۇردى

لوپ ناھىيىسىنىڭ لوپ بازىرىدىكى قىغاش ئاھالە كومىتېت پارتىيە ياچېيكىسى نامرات ئائىلىلەرنىڭ قىشلىق تۇرمۇشىنى ئوبدان ئورۇنلاشتۇرۇش ئۈچۈن، ئائىلىمۇ- ئائىلە بېرىپ تەكشۈرۈپ ئېنىقلىغاندىن كېيىن، ئولتۇراق ئۆيى خەتەرلىك بولۇپ قالغان 3- مەھەللىدىكى ئابدۇقادىر ئاخۇن بىلەن ئېبىرغازى ئاخۇنغا ئىككى ئېغىز يېڭى ئۆي سېلىپ بەردى. ئاھالە كومىتېت جۇغلانمىسىدىن 390 يۈەن ئاجرىتىپ، 64 مېتىر يوتقان تېشى، ئىككى چاپان، ئون ئەدىيال سېتىۋېلىپ ۋە 5000 كىلوگرام ئوتۇن تەييارلاپ، 11- ئاينىڭ 23- كۈنى تۇرمۇشتا ھەقىقەتەن قىيىنچىلىقى بار سەككىز نامرات ئائىلىگە تارقىتىپ بەردى.

مۇھەممەت توختى جامال

لوپ ناھىيىسىنىڭ ناۋا يېزىسىدىكى ئوتتۇرا- باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇتقۇچى- ئوقۇغۇچىلىرى «يول ئاسراش پائالىيىتى ئېيى»نى ئەمەلىي ھەرىكىتى بىلەن كۈتۈۋېلىش ئۈچۈن، يول ئاسراش پائالىيىتىنى كەڭ قانات يايدۇرۇپ، ياخشى ئۈنۈمگە ئېرىشتى.

بۇ يېزىدىكى بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، سەككىز شۆبە باشلانغۇچ مەكتەپتىكى 97 نەپەر ئوقۇتقۇچى، ئىشچى- خىزمەتچى، 567 نەپەر پىئونېر، ئىتتىپاق ئەزاسى ھەرىكەتكە كېلىپ، 11- ئاينىڭ 18-، 19- كۈنلىرى ئۆزلىرىنىڭ دەم ئېلىش ۋاقتىلىرىدىن پايدىلىنىپ، ناھىيە بىلەن يېزىنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدىغان 13 كىلومېتىر ماي يولىنى بىر قېتىم سۈپۈرۈپ، تازىلاپ، يىغىلغان ئەخلەت ۋە قىغلارنى مۇۋاپىق ئورۇنغا يۆتكىدى. يولنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى قېرىم ئېتىزلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك رېمونت قىلدى. دېھقانلارنىڭ ئۆيلىرىگە بېرىپ تەشۋىقات- تەربىيە ئېلىپ بېرىش ئارقىلىق، ئۇلار يۇمشىتىشقا ئاسان دەپ قاراپ، ماي يولغا تۆككەن شور ۋە مايلىقدان خامىنىدىن سەككىزنى بىر تەرەپ قىلدى. 13 نەپەر ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ تەشكىللىنىپ، ئۈچ ئوچاستكا، 12 كەنتكە بېرىپ، كەڭ دېھقان- چارۋىچىلارغا يول ئاسراش توغرىسىدىكى «ئون ماددىلىق نىزام»نى تەشۋىق قىلىش ئارقىلىق، ئۇلارنىڭ يول ئاسراش ئاڭلىقلىقىنى ئۆستۈردى. بۇنىڭ بىلەن بۇ يېزىدىكى دېھقان- چارۋىچىلار خالىس ھالدا يول ئاسراش ئەمگىكىگە قاتنىشىپ، سەككىز كىلومېتىر يولنى رېمونت قىلدى، 200 مېتىر يولنى تازىلىدى.

ماخمۇت توختىتۆمۈر

بازار مۇھىتىنى ياخشىلاش ئۈچۈن...

كېرىيە ناھىيىسىنىڭ گۆش بازىرى لاپاسسىز ۋە رەتسىز بولۇپ، سېتىلىدىغان گۆشنىڭ تازىلىقىغا تەسىر يەتكەنىدى. ناھىيىلىك سودا- سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى بازار مۇھىتىنىڭ پاكىزە، رەتلىك بولۇشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن، بازارلىق سودا- سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش پونكىتىدىن مەخسۇس كادىر ئاجرىتىپ، بىر تۇتاش پىلانلاش، دۆلەت، كوللېكتىپ ۋە شەخستىن ئىبارەت ئۈچ تەرەپنى تەڭ ھەرىكەتلەندۈرۈپ، 31 مىڭ 500 يۈەن مەبلەغ توپلاش ئارقىلىق، 315 كۋادرات مېتىر ئورۇنغا 42 يۈرۈش لاپاسلىق گۆش دۇكىنى سالدى.

مۇھەممەت مەتقۇربان

خوتەن شەھىرىدىكى قاراشلىق

سۈرەتلىك خەۋەر

لاسكۈي بازىرىنىڭ ئاقتاش كەنتىدىكى ياش دېھقان مۇھەممەت كېرەم ئاتا- ئانىسىنىڭ ئەمگەكچان روھىغا ۋارىسلىق قىلىپ، ئۆز يۇرتىنى باغۇ- بوستانلاشتۇرۇش ئۈچۈن تەر تۆكۈپ ئىشلىمەكتە. ئۇ 1984- يىلدىن باشلاپ ئائىلە ئەزالىرىنى يېتەكلەپ، ئەزەر باغدىكى شورلۇقتىن 54 مو يەر ئاچتى ۋە ئۇزۇنلۇقى 350 مېتىر، كەڭلىكى 12 مېتىر كېلىدىغان ئورمان بەلبېغى بىنا قىلدى. ئۈچ مو مېۋىلىك باغ يېتىشتۈردى. ئۇ يېقىنقى ئالتە يىل ئىچىدە خاس كۆچەت سېتىۋېلىش ئۈچۈن 5000 يۈەن سەرپ قىلدى. ئۇنىڭ ھازىرغىچە تىكىپ يېتىشتۈرگەن ھەر خىل كۆچەتلىرى 324 مىڭ تۈپتىن كۆپرەككە يېتىپ، ھەربىر نوپۇسقا 53 مىڭ تۈپتىن توغرا كەلدى.

سۈرەتتە: ئۇ (سولدا) مېۋىلىك بېغىدا ئەمگەك تەجرىبىلىرىنى ئومۇملاشتۇرماقتا.

(ئۆز مۇخبىرىمىز راخمان ئوبۇل خەۋىرى ۋە فوتوسى)

ئۆز، ئايلانما مەبلەغدىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىپ، نامراتلىقتىن قۇتۇلدى

لوپ ناھىيىسىدىكى باشتوغراق يېزىسىنىڭ سىياۋۇشۇللا كەنت 2- مەھەللە گۇرۇپپىسىدىكى نامرات دېھقان ماخمۇت ئاخۇن ئەقىل پاراسىتىنى ئىشقا سېلىپ، ئايلانما مەبلەغدىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىش ئارقىلىق نامراتلىقتىن قۇتۇلدى.

ماخمۇت ئاخۇننىڭ ئائىلىسىدە بەش نوپۇس، ئىككى ئەمگەكچى بولۇپ، ئائىلە ئىقتىسادىي ئەھۋالى ناچار ئىدى. چارۋىسى بولمىغاچقا، ئالتە مو يېرىنى ئازغىنە خىمىيىۋى ئوغۇتقىلا تايىنىپ تېرىيتتى. شۇ سەۋەبتىن تۇپراق ئۈنۈمدارلىقى تۆۋەنلەپ، مەھسۇلات ئۇدۇللۇق چىققاچقا، دۆلەتنىڭ يارىدىمى، قولۇم- قوشنىلارنىڭ يار- يۆلەكتە بولۇشى بىلەن ئاران خامانغا ئۇلىشاتتى. ئۆتكەن يىلى كۈزدە كەنت رەھبەرلىكى ئۇنىڭغا نامراتلارغا يار- يۆلەك بولۇش مەبلىغىدىن 400 يۈەن ئۆسۈمسىز قەرز بەردى. ئۇ بۇ پۇلدىن 310 يۈەنگە يەتتە تۇياق قوي، 90 يۈەنگە يەم- خەشەك سېتىۋېلىپ بورداقچىلىققا كىرىشتى. كۆڭۈل قويۇپ باققانلىقتىن ماللار قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا سەمرىدى. ئۇ بازارنىڭ ئۆرلىگەن پەيتىنى قولدىن بەرمەي بورداقلىغان ماللىرىنى سېتىپ 250 يۈەن پايدىغا ئېرىشتى. ئارقىدىنلا ئەسلىدىكى دەسمايىگە قوشۇپ يەنە ئون تۇياق قوي سېتىۋېلىپ بوردىدى. ئۇ بورداقچىلىق قىلىش ئارقىلىق مەبلەغنى بىر يىل ئىچىدە ئۈچ قېتىم ئايلاندۇرۇپ، 670 يۈەن ساپ پايدىغا ئېرىشتى. چارۋا- ماللارنىڭ كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ، ئورگانىك ئوغۇت زاپىسىمۇ كۆپىيىپ، يەرگە مەبلەغ سېلىشقا شارائىت يارىتىلغانلىقتىن، ئۇ بۇ يىل تېرىغان يەتتە مو يەرنىڭ ئاشلىق مەھسۇلاتىنى 2150 كىلوگرامغا يەتكۈزۈپ، ئۆتكەن يىلدىكىدىن بىر ھەسسىدىن كۆپرەك ئاشۇردى. نەتىجىدە، ئۇنىڭ ئىشلەپچىقارغان ئاشلىقى كىشى بېشىغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 430 كىلوگرامدىن توغرا كېلىپ، ئائىلىنىڭ ئوزۇق- تۈلۈك ئاشلىق مەسىلىسى تولۇق ھەل قىلىنغاندىن باشقا، دۆلەتكە 370 كىلوگرام ئاشلىق سېتىپ بەردى. ئائىلىنىڭ پۈتۈن يىللىق كىرىمى 2400 يۈەنگە يېتىپ، كىشى بېشىغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 480 يۈەندىن توغرا كەلدى.

تۇرغۇن تاشتۆمۈر

ئۆرچى يېزىسىدا قول تراكتور شوپۇرلىرى تەربىيىلەنمەكتە

قاراقاش ناھىيىسىدىكى ئۆرچى يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى قاتناش بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، قول تراكتور شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش كۇرسى ئاچتى.

11- ئاينىڭ 28- كۈنى باشلانغان بۇ قېتىمقى كۇرسنىڭ ۋاقتى ئۈچ ئاي بولۇپ، كۇرسانتلار بىر ئاي تراكتور ئاسراش، كاشىلىلارنى بىر تەرەپ قىلىش، تراكتور ۋە يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى تەڭشەش قاتارلىق جەھەتلەردىن نەزەرىيىۋى بىلىمگە ئىگە قىلىنىدۇ. بىر ئاي ئەمەلىيەتتىن دەرس ئاڭلايدۇ ۋە بىر ئاي ئەمەلىي پىراكتىكا قىلىدۇ.

كۇرسقا ئۆرچى يېزىسى ۋە قوشنا يېزىلاردىن 72 كىشى قاتناشتى.

ئىمىرجان مۇھەممەت توختى

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

لوپ بازىرى ئىدىيە، مەدەنىيەت بازىلىرىنى مۇستەھكەملەشتە كۆرۈنەرلىك نەتىجىگە ئېرىشتى

لوپ ناھىيىسىدىكى لوپ با-
زارلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆ-
كۈمىتى ئاساسىي قاتلام، ئى-
دارە-ئورگانلاردىكى ئىدىيە،
مەدەنىيەت بازىلىرىنى مۇستەھ-
كەملەشكە ئالاھىدە ئەھمىيەت
بېرىپ، كۆرۈنەرلىك نەتىجىگە
ئېرىشتى.

بازارلىق پارتكوم ۋە خەلق
ھۆكۈمىتى بۇ يىل كىرگەندىن
بۇيان، بولۇپمۇ بارىن يېزى-
سىدا ئەكسىلئىنقىلابىي قورال-
لىق توپىلاڭ يۈز بەرگەندىن
بۇيان، ئىدىيە، مەدەنىيەت با-
زىلىرىنى مۇستەھكەملەشنىڭ مۇ-
ھىملىقىغا بولغان تونۇشنى چوڭ-
قۇرلاشتۇرۇپ، بۇ خىزمەتكە ئا-
لاھىدە ئەھمىيەت بەردى ۋە
بازار تەۋەسىدىكى ئاھالە كو-
مىتېت، ئىدارە-ئورگان، مەكتەپ،
ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ مەس-
ئۇللىرى قاتناشقان ئىدىيە، مە-
دەنىيەت بازىلىرىنى مۇستەھ-
كەملەش خىزمىتىگە يېتەكچىلىك
قىلىش گۇرۇپپىسى قۇردى؛ ئى-
دىيە، مەدەنىيەت بازىلىرىنى
مۇستەھكەملەشنى مەدەنىيەتلىك
ئورۇن بەرپا قىلىشنىڭ مۇھىم
بىر شەرتى سۈپىتىدە چىڭ تۇ-
تۇپ، قەرەللىك ھالدا باھالاش
ئېلىپ باردى. چوڭ-كىچىك يى-
غىنلاردا ئىدىيە، مەدەنىيەت با-
زىلىرىنى مۇستەھكەملەشنىڭ مۇ-
ھىملىقىنى قايتا-قايتا تەكىتلە-
دى. بۇنىڭ بىلەن رەھبىرىي كادىر-
لاردىن ئادەتتىكى كادىرلارغىچە بۇ
خىزمەتكە ئالاھىدە ئەھمىيەت
بېرىدىغان بولدى. ئاساسىي
قاتلام پارتىيە ياچېيكىلىرىنىڭ
بۇ خىزمەتكە كۆڭۈل بۆلۈشى
نەتىجىسىدە بۇ يىل 11-ئاي-
غىچە 178 مىڭ 841 يۈەن مەبلەغ
سېلىنىپ، بازار بويىچە 18 ئا-
ھالە كومىتېتىنىڭ ھەممىسىدە
مەدەنىيەت ئۆيى، تېلېۋىزور
كۆرۈش ئۆيى قۇرۇلدى. مەدە-
نىيەت ئۆيلىرىگە 3863 يۈەنلىك
كىتاب-ژۇرنال، 87دانە ھەرخىل
ئويۇنچۇق قويۇلدى. 29 مىڭ 361
يۈەنگە ئاۋاز كۈچەيتىش ئۈس-
كۈنىسى سېتىۋېلىندى. رادىئو
سىم يولى 123 كىلومېتىرغا، ئا-
ئىلىلەرگە بېكىتىلگەن رادىئو
كاناي 3420 گە يېتىپ، ئا-
ئىلىلەرنىڭ رادىئو تورلىنىش
نىسبىتى 97 پىرسەنتكە يەتتى.
بازار بويىچە بىر قەدەر مۇ-
كەممەل بولغان «ئۈچ ئۆي»
قۇرۇلۇشى سىستېمىسى بەرپا
قىلىنغاندىن كېيىن، بازارلىق
پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى
مەدەنىيەت بازىلىرىنىڭ رولى-
نى جارى قىلدۇرۇشقا ئەھمى-
يەت بېرىپ، باشقۇرۇشقا مەخ-
سۇس 27 خادىمنى بېكىتتى ۋە
ئۇلارنى قەرەللىك ھالدا سى-
ياسىي، كەسپىي ئۆگىنىشكە ئۇ-
يۇشتۇردى، ئاھالە كومىتېتلار
ئۇلارنىڭ ئىش ھەققىنى مۇۋاپىق
ھەل قىلىپ بەردى. بۇنىڭ بىلەن ئى-
دىيە، مەدەنىيەت بازىلىرىنىڭ
خىزمىتى ئۈنۈملۈك قانات يايـ
دۇرۇلدى. بازارلىق مەدەنىيەت
پونكىتى 29 سان قارا تاختاي
گېزىتى چىقىرىپ، پارتىيىنىڭ
نۆۋەتتىكى فاڭجېن، سىياسەت-
لىرىنى، قانۇن-تۈزۈم، پىلانلىق
تۇغۇتنىڭ مۇھىملىقىنى تەشۋىق
قىلدى، يېزا پەن-تېخنىكىسىغا
دائىر بىلىملەرنى تونۇشتۇردى.
بازارلىق رادىئو ئۆزىلى، ئا-
ھالە كومىتېت رادىئو دولقۇنى-
نى كۈچەيتىش پونكىتلىرى نور-
مال ئاڭلىتىشقا كاپالەتلىك
قىلدى. بازارلىق پارتكوم يې-
قىندا ئىدىيە، مەدەنىيەت با-
زىلىرىنىڭ رولىنى تېخىمۇ ياخ-
شى جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن
ئۇن ماددىلىق بەلگىلىمە تۈ-
زۈپ، ئىدىيە، مەدەنىيەت بازى-
لىرىنىڭ پائالىيىتىنىڭ جانلىنى-
شىغا ئاساس ياراتتى.

مۇھەممەتتوختى جامال

مېنىڭ يۈرەك سۆزۈم

يولداش تەھرىر:

ئىنسان قىيىن شارائىتتا،
ئېغىر كۈنلەردە باشقىلارنىڭ
ياردىمىگە ئىگە بولسا، سۆ-
يۈنۈش ھېسسىياتى بىلەن
يۈرەك سۆزىنى ئىزھار قىل-
ماي تۇرالمايدۇ. مەن خو-
تەن شەھەرلىك ئاشلىق ئى-
دارىسى 1-ئاشلىق دۇكىنىدى-
كى يولداشلارغا تەشەككۈرگە
تولغان يۈرەك سۆزۈمنى ئىز-
ھار قىلىش ئۈچۈن بۇ
خەتنى يازدىم.

خوتەن شەھەرلىك ئاشلىق
ئىدارىسى 1-ئاشلىق دۇكىنىدى-
كى مۇلازىمەتچىلەر، ئۇزۇن يىلدىن
بۇيان قىشنىڭ زېمىستان سو-
غۇقلىرى، يازنىڭ پىژ-پىژ ئىس-
سىقلىرىغا قارىماي، مېنىڭ
تەمىناتىمنى ئۆيۈمگە ئەكې-
لىپ بېرىۋاتىدۇ. دەسلەپتە
مەن: «دۇكان مۇدىرى مۇلا-
زىمەتچىلەرنى ياخشى ئىش
قىلىش، خەلققە خالىس مېھ-
رى-شەپقەت يەتكۈزۈشكە يې-
تەكلەيدىغان ياخشى مۇدىر
ئىكەن» دەپ ئويلىغانىدىم. بىر-
راق، بۇ دۇكاندا ھازىرغى-
چە ئۈچ قېتىم مۇدىر ئال-
ماشتى، مۇلازىمەتچىلەر مەن-
دەك بىر مېيىپنىڭ تەمىناتى-
نى ئايمۇ ئاي ئۆيۈمگە يەت-
كۈزۈپ بېرىشنى توختاتماي
قويمىدى. دېمەك، ياخشى
ئىش قىلىش ئارقىلىق خەلق-
قە مېھرى-شەپقەت يەتكۈ-
زۈش بۇ دۇكاندىكى مۇلازى-
مەتچىلەرنىڭ دائىملىق
ھەم ئادەتلىق ئادى-
تىگە ئايلانغان.

مەنشۇنى ئويلىدىمكى،
جۇڭگو كوممۇنىستىك پار-
تىيىسىنىڭ رەھبەرلىكى، سوت-
سىيالىزم تۈزۈمىنىڭ ئەۋزەل-
لىكى، ھەر مىللەت خەلقى-
نىڭ قېرىنداشلىق رىشتىسى
بولمىغان بولسا، 1-ئاشلىق
دۇكىنىدىكىلەردەك مېھرىبان كى-
شىلەر بولمىغان بولاتتى.

مەن 1-ئاشلىق دۇكىنىدى-
كى ھەر مىللەت مۇلازىمەت-
چىلەرگە چىن قەلبىمدىن
مىننەتدارلىق بىلدۈرىمەن.

ۋىلايەتلىك ئامماۋى سەن-
ئەت سارىيىدىن: 1-دەرىجە-
لىك مېيىپ:

توختى مۇھەممەت

رەھمەت سىزگە ئەركىن ئاكا

يولداش تەھرىر:

كېرىيە ناھىيىسىنىڭ قا-
رىقىر يېزىلىق مەركىزىي باش-
لانغۇچ مەكتەپتە ئوقۇيدىغان
كېرىيە-خوتەن تاشيول بو-
يىدىكى زۇڭتال مەھەللە كو-
مىتېت ئۆسمۈرلىرى مەكتەپكە
بېرىش ئۈچۈن ئىككى-ئۈچ
كىلومېتىر يول يۈرۈشىمىزگە
توغرا كەلگەچكە، ئۆيلىرى-
مىزدىن خېلى سەھەر يولغا
چىقسىمۇ، ئەتىگەنلىك گىم-
ناستىكىغا كېچىكىپ قالاتتۇق.

ئىككى يىلدىن بۇيان، كې-
رىيە ناھىيىلىك ئاپتوموبىل
ئەترىتىنىڭ 02414-نومۇرلۇق
ئاپتوبۇس شوپۇرى ئەركىن
ئاكا ھەر كۈنى ئەتىگەندە
قارىقىر مايى يولى ئەتراپى-
غا توپلاشقان ئوقۇغۇچىلارنى
ئاپتوبۇسقا چىقىرىۋېلىپ مەك-
تەپ ئالدىدا چۈشۈرۈپ قو-
يۇپ كېلىۋاتىدۇ. بىز ئوقۇ-
غۇچىلار ئەركىن ئاكىنىڭ مې-
ھرىبانلىقى بىلەن مەكتەپكە
سەھەر كېلىپ، دەرس تەكرار-
لاش پۇرسىتىگە ئىگە بولدۇق،
گىمناستىكا، تازىلىق، يىراق
چىقىرىش پائالىيەتلىرىگە تو-
لۇق قاتنىشالايدىغان بولدۇق.
بۇنىڭ ئۈچۈن بىز شوپۇر
ئەركىن ئاكىدىن تولىمۇ مىن-
نەتدارمىز.

قارىقىر مەركىزىي باشلان-
غۇچ مەكتەپ پىئونېرلار چوڭ
ئەترىتى.

**قەلەم تەۋرەتكۈچى: ئاب-
دۇغېنى پاسار**

ئەجرى قىلغان ئىززەت تاپار

كىشى جاپالىق مېھنىتى، قان-
تەرى بىلەن ئۆز ئىززىتىنى تاپسا
ناھايىتى ئەھمىيەتلىك بولىدۇ. ئو-
قۇتقۇچىلار كىشىلەر تەرىپىدىن «باغ-
ۋەن»، «ئىنسان روھىنىڭ ئىنژېنېرى»
دېگەن چوڭقۇر مەنىگە ئىگە سۆزلەر
بىلەن تەرىپلىنىدۇ. بۇ، ئۇلارنىڭ جا-
پالىق مېھنىتى بەدىلىگە بېرىلگەن ...

... ئىلغار خىزمەتچى» بولۇپ با-
ھالىنىپ، ۋىلايەتلىك پارتكوم، مە-
مۇرىي مەھكىمە تەرىپىدىن تەقدىر-
لەنگەن. شۇ يىلى 5-ئايدا يەنە ئاپ-
تونوم رايون بويىچە «ئىلغار خىزمەت-
چى» بولۇپ باھالانغان. 1961-يىلى
1-ئايدىن 1963-يىلى 5-ئايغىچە مەر-
كىزىي مىللەتلەر ...

بولۇپمۇ ئۇ 1987-، 1988-يىللىرى
دەرس ئۆتكەن سىنىپلاردىكى ئوقۇغۇ-
چىلارنىڭ دەرس ئۆزلەشتۈرۈش نىسبە-
تى يۇقىرى بولۇپلا قالماي، ئەخلاقىي
سۈپىتىمۇ ياخشى بولغان. ئۇ ئوقۇغۇ-
چىلارغا ھەر ئوقۇش يىلىدا ئۈچ قې-
تىمدىن ئارتۇق ۋەزىيەت، ۋەزىپىلەر ...

قىلىپ، ناچار كەيپىياتنىڭ يام-
راپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئالغان.

ئۇ ماڭا:

— «بىز پارتىيىنىڭ تەشكىلىي
قۇرۇلۇشىغا ئەھمىيەت بېرىش ئارقى-
لىق، مەكتەپلەردىكى ھەر ساھە خىزمەت-
لىرىنى ئىلگىرى سۈردۇق،
بۇنىڭ بىلەن مەكتەپنىڭ ھەر ساھە
خىزمەتلىرىدە ياخشى نەتىجىلەر قولغا
كەلتۈرۈلدى.

ئوقۇتقۇچىلاردىن پارتىيىگە ئەزا قو- ...

... لەرنىڭ ئەخلاقىي تەربىيە خىزمىتى يې-
غىنىدا ئىلغار كوللېكتىپ بولۇپ تەق-
دىرلەنگەن. 1989-يىلى 3-ئايدا ئاپ-
تونوم رايونلۇق «بەش بولۇش، تۆت
گۈزەل، ئۈچنى قىزغىن سۆيۈش» كومى-
تېتى تەرىپىدىن «مەدەنىيەتلىك ئو-
رۇن» دېگەن شەرەپلىك نامغا ئېرىش-
كەن. 1989-يىلى بېيجىڭدا ئەكسىلئىنق-
ىلابىي توپىلاڭ، ئۈرۈمچىدە «19-ماي»
ئۇرۇش، چېقىش ۋەقەسى، بۇ يىل بارىن
يېزىسىدا ئەكسىلئىنقىلابىي ...

كىشى جاپالىق مېھنىتى. قان-تەرى بىلەن ئۆز ئىززىتىنى تاپسا ناھايىتى ئەھمىيەتلىك بولىدۇ. ئوقۇتقۇچىلار كىشىلەر تەرىپىدىن «باغۋەن»، «ئىنسان روھىنىڭ ئىنژېنېرى» دېگەن چوڭقۇر مەنىگە ئىگە سۆزلەر بىلەن تەرىپلىنىدۇ. بۇ، ئۇلارنىڭ جاپالىق مېھنىتى بەدىلىگە بېرىلگەن ئەڭ ئادىل باھا بولسا كېرەك. ئۇلار ھەقىقەتەن قەدىرلەشكە تېگىشلىك كىشىلەر، بولۇپمۇ بىر نەچچە ئەۋلاد ماارىپ سېپىدە جاپالىق ئىشلەپ، «شام» دەك باشقىلارغا يورۇقلۇق بەرگەن ئوقۇتقۇچىلار زامانىمىزدىكى ئەڭ قەدىرلەشكە تېگىشلىك كىشىلەردۇر. ۋىلايەتلىك 1-ئوتتۇرا مەكتەپ پارتكومىنىڭ شۇجىسى يولداش ئەبەيدۇللا نىياز دەل ئاشۇنداق كىشىلەرنىڭ بىرى.

مەن يېقىندا ئۇنى زىيارەت قىلدىم.

— بىزنىڭ ئائىلىدە ئالتە كىشى بار، بالىلىرىمنىڭ ئەڭ كىچىكى تېخى تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇۋاتىدۇ، بىر قىزىم سىنىپتىرا، ئايالىمۇ ئىككى ئوغلۇم ئوقۇتقۇچىلىق قىلىۋاتىدۇ- دېدى، ئۇ ماڭا ئەھۋال تونۇشتۇرۇپ.

— بۇ راستىنلا ماارىپچىلار ئائىلىسى دېيىشكە مۇناسىپ ئىكەن، ئىككى ئەۋلاد ئوقۇتقۇچى بولۇش ناھايىتى شەرەپ ئىش— دېدىم مەن ئۇنىڭ ئائىلىسىگە زوقلىنىپ.

يولداش ئەبەيدۇللا نىياز 1956-يىلى خوتەن ۋىلايەتلىك دارىلمۇئەللىمىن مەكتىپىنىڭ ئومۇمىي پەن سىنىپىنى ئەلا نەتىجە بىلەن پۈتتۈرگەندىن كېيىن، شۇ مەكتەپتە ئوقۇتقۇچىلىققا ئېلىپ قېلىنغان. ئۇ خىزمەتكە قاتنىشىپلا ئۆز كەسپىگە قىزغىن ئىشتىياق باغلاپ، پېشقەدەم ئوقۇتقۇچىلاردىن ئەستايىدىللىق بىلەن ئۆگەنگەن. ئۇ خىزمەتنى تىرىشىپ ئىشلەپ، ماارىپچىلارنى تەربىيىلەشكە كۆپ كۈچ چىقارغاچقا، ئۇزاق قالماي كەسپداشلار ئارىسىدا كۆزگە كۆرۈنۈشكە باشلىغان ھەمدە 1959-يىلى شەرەپ بىلەن جوڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىگە قوبۇل قىلىنغان. 1960-يىلى 1-ئايدا «سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇش سېپىدىكى ئىلغار خىزمەتچى» بولۇپ باھالىنىپ، ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە تەرىپىدىن تەقدىرلەنگەن. شۇ يىلى 5-ئايدا يەنە ئاپتونوم رايون بويىچە «ئىلغار خىزمەتچى» بولۇپ باھالانغان. 1961-يىلى 1-ئايدىن 1963-يىلى 5-ئايغىچە مەركىزىي مىللەتلەر شۆيۈەنىگە بېرىپ ئاشۇرۇشقا ئەۋەتىلىپ، ماركسىزم-لېنىنىزم تەتقىقات سىنىپىدا ئوقۇغان. 1963-يىلى 9-ئايدا مەكتەپ پارتىيە ياچېيكىسىنىڭ شۇجىلىقىغا سايلانغان.

— شۇندىن بۇيانقى 27 يىل داۋامىدا ئىلگىرى-كېيىن بولۇپ، ۋىلايەتلىك سىفەن مەكتىپى ۋە 1-ئوتتۇرا مەكتەپتە پارتىيە ياچېيكا شۇجىسى، مەكتەپنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى بولدۇم، 1986-يىلدىن بۇيان مەكتەپ پارتكومىنىڭ شۇجىسى بولۇپ ئىشلەۋاتىمەن— دېدى، ئۇ سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ.

مەن ئۇنىڭدىن:

— سىز رەھبەرلىك خىزمىتىنى ئىشلەۋاتقان ۋاقتىڭىزدا دەرس ئۆتۈشنى توختىتىپ قويدىڭىزمۇ؟ دەپ سورىدىم.

ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ:

— رەھبەر بولغان كىشى ئەلۋەتتە كەسپىي خىزمەتكىمۇ چوڭقۇر چۆكۈشى كېرەك-دە، مەن تاكى 1988-يىلىغىچە «جوڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى تارىخى»، «ماركسىزملىق پەلسەپە»، «سىياسىي ئىقتىساد ئىلمى» قاتارلىق سىياسىي نەزەرىيە دەرسلىرىنى ئۆتۈپ كەلدىم، ھازىرمۇ مەخسۇس تېمىلاردا لېكسىيە تەييارلاپ، ئوقۇغۇچىلارغا ۋەزىيەت توغرىسىدا دوكلات بېرىۋاتىمەن.

شۇنداق، رەھبەر بولغان كىشى كەسپىي خىزمەتتىن ئايرىلىپ كەتسە، قانداقمۇ باشقىلارنى يېتەكلەپ، خىزمەتلەرنى ئۈنۈملۈك قانات يايدۇرالايدۇ؟ بۇ نۇقتىنى يولداش ئەبەيدۇللا نىياز ئوبدان چۈشەنگەچكە، دەرسلەرنى ئەتراپلىق تەييارلاپ، قىيىن، مۇھىم نۇقتىلارنى ئايرىپ، ئۇلنى ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ سۆزلەپ، ئوقۇغۇچىلارغا نەزەرىيىۋى بىلىم بېرىپلا قالماي، دەرسكە بىرلەشتۈرۈپ ئىدىيىۋى-سىياسىي تەربىيە بەرگەن. بولۇپمۇ ئۇ 1987-، 1988-يىللىرى دەرس ئۆتكەن سىنىپلاردىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ دەرس ئۆزلەشتۈرۈش نىسبىتى يۇقىرى بولۇپلا قالماي، ئەخلاقىي سۈپىتىمۇ ياخشى بولغان. ئۇ ئوقۇغۇچىلارغا ھەر ئوقۇش يىلىدا ئۈچ قېتىمدىن ئارتۇق ۋەزىيەت، ۋەزىپىلەر توغرىسىدا دوكلات بېرىشنى چىڭ تۇتۇپ كەلگەن.

يولداش ئەبەيدۇللا نىيازنىڭ ئاساسلىق نەتىجىسى پارتىيىنىڭ تەشكىلىي قۇرۇلۇشى ۋە ئىدىيىۋى-سىياسىي خىزمەتنى ياخشى ئىشلەپ، مەكتەپنىڭ قىياپىتىدە خېلى زور ئۆزگىرىش ئېلىپ كەلگەنلىكىدە. ئۇ بۇ ھەقتە ماڭا مۇنداق دېدى:

— مەكتەپلەردىكى ئىدىيىۋى-سىياسىي خىزمەتنىڭ قانداق بولۇشى سوتسىيالىستىك ئاڭغا ئىگە ئىختىساسلىق كىشىلەرنى يېتىشتۈرۈپ چىقىشتا ناھايىتى مۇھىم، شۇڭا بىز ئوقۇتقۇچى-ئوقۇغۇچىلارغا بولغان ئىدىيىۋى تەربىيىنى قىلچە بوشاشتۇرماسلىقىمىز لازىم.

ئۇ راستىنلا دېگىنىنى قىلغان. پارتىيىنىڭ ئىدىيە، ئىستىل قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇپ، پارتىيە تەشكىلاتىنىڭ جەڭگىۋار قورغانلىق رولى، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ نەمۇنىلىك، باشلامچىلىق رولىنى جارى قىلدۇرۇشقا ئەھمىيەت بەرگەن. بىرىنچىدىن ئۇ ئالدى بىلەن ئۆزى باشلامچى بولۇپ پارتىيىۋىلىكى كۈچلۈك، ئىستىلى توغرا بولغان. ئۇ، ئۇزۇن يىل رەھبەرلىك خىزمىتى ئىشلىگەن بولسىمۇ، ئىستىلىدا توغرا، پاك-دىيانەتلىك، تۇرمۇشتا ئاددىي-ساددا بولۇپ، نەپسانىيەتچىلىك قىلمىغان، بەلكى پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ، مەكتەپ ئىچى-سىرتىدىكى مەكتەپ ئىستىلىغا، ئوقۇتقۇچىلارنىڭ كەسپىي ئەخلاقىغا خىلاپ ئەھۋاللارغا دادىللىق بىلەن قارشى تۇرغان. 1988-يىلدىن بۇيان، پارتىيە ئىچىدە ئۈچ نەپەر كىشىنىڭ، ئاممىا ئىچىدە تۆت نەپەر كىشىنىڭ مەسىلىسىنى، 15 نەپەر ئوقۇغۇچىنىڭ جەمئىيەت تەرتىپىگە خىلاپ مەسىلىسىنى بىر تەرەپ قىلغان. ئۇلار بىلەن بىر-بىرلەپ سەمىمىي سۆھبەتلىشىپ، بۇ كىشىلەرنى ئۆز خاتالىقىنى تونۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە

ئۇ ماڭا:

— بىز پارتىيىنىڭ تەشكىلىي قۇرۇلۇشىغا ئەھمىيەت بېرىش ئارقىلىق، مەكتەپلەردىكى ھەرساھە خىزمەتلىرىنى ئىلگىرى سۈردۇق، بۇنىڭ بىلەن مەكتەپنىڭ ھەرساھە خىزمەتلىرىدە ياخشى نەتىجىلەر قولغا كەلتۈرۈلدى.

ئوقۇتقۇچىلاردىن پارتىيىگە ئەزا قوبۇل قىلىش خىزمىتىنى ئەستايىدىل ئىشلىگەنلىكتىن، 1977-يىلدىكى 13 نەپەر پارتىيە ئەزاسى ھازىر 40 نەپەرگە يېتىپ، بۇنىڭ ئىچىدىكى 20 نەپەر پارتىيە ئەزاسى بۆلۈم، ئىشخانا، كافېدرالاردا مەسئۇللۇق ۋەزىپىسىنى ئىشلەۋاتقان بولۇپ، ئۇلار ئىچىدە ئىلغار خىزمەتچى بولغانلار يىلدىن-يىلغا كۆپىيىۋاتىدۇ. مەكتەپ پارتىيە تەشكىلاتى بىر ياچېيكىدىن بىر پارتكوم، ئۈچ ياچېيكىغا تەرەققىي قىپتۇ. ئۇ مەدەنىيەتنىڭ خىزمەتلىرىگە يېتەكچىلىك قىلىش داۋامىدا مەكتەپ پارتىيە تەشكىلاتىنىڭ رولىنى ياخشى جارى قىلدۇرۇپ، ماارىپ ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، كوممۇنىستىك ياشلار ئىتتىپاقى، سىنىپ مۇدىرلىرى، سىياسەت ئوقۇتقۇچىلىرىدىن تەشكىللەنگەن ئىدىيىۋى-سىياسىي خىزمەت قوشۇنىغا ئۈنۈملۈك يېتەكچىلىك قىلغان.

1982-يىلدىن بۇيان ئوقۇتقۇچى-ئوقۇغۇچىلارغا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى، ماركسىزملىق مىللەت نەزەرىيىسى، «ئىككى ئايرىلالماسلىق» تەربىيىسىنى ئېلىپ بېرىشتا ئاكتىپ تەشەببۇسكار بولغاچقا، 1985-يىلى ئۈرۈمچىدە، خوتەندە يۈز بەرگەن 12-، 17- دېكابىر ۋەقەسىدە مەكتەپ بويىچە ئوقۇتقۇچى-ئوقۇغۇچىلار ئىدىيە-سىياسىي جەھەتتە مەركەز بىلەن بىردەكلىكنى ساقلاپ، خوتەننىڭ مۇقىملىقىنى ساقلاشتا نەمۇنىلىك رول ئوينىغان. بۇ مەكتەپ 1982-يىلدىن 1989-يىلغىچە ۋىلايىتىمىزنىڭ ماارىپ سىستېمىسى بويىچە ئالتە قېتىم، خوتەن ۋىلايىتى بويىچە ئىككى قېتىم، ئاپتونوم رايون بويىچە ئىككى قېتىم ئىلغار كوللېكتىپ بولۇپ باھالانغان. 1988-يىلى گوۋۇيۈەن چاقىرغان مەملىكەتلىك مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئالغا بېسىشى بويىچە تەقدىرلەش يىغىنىدا گوۋۇيۈەن تەرىپىدىن «ئىلغار كوللېكتىپ» دېگەن شەرەپلىك نامغا ئېرىشىپ تەقدىرلەنگەن. 1988-يىلى يەنە گوۋۇيۈەن چاقىرغان ئوتتۇرا-باشلانغۇچ مەكتەپ-

[illegible] بولۇپ تەقدىرلەنگەن. 1989-يىلى 3-ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق «بەش بولۇش، تۆت گۈزەل، ئۈچنى قىزغىن سۆيۈش» كومىتېتى تەرىپىدىن «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دېگەن شەرەپلىك نامغا ئېرىشكەن. 1989-يىلى بېيجىڭدا ئەكسىلئىنقىلابىي توپىلاڭ، ئۈرۈمچىدە «19-ماي» ئۇرۇش، چېقىش ۋەقەسى، بۇ يىل بارىن يېزىسىدا ئەكسىلئىنقىلابىي قوراللىق توپىلاڭ يۈز بەرگەندىن كېيىن، ئۇ پارتىيە ئەزالىرى ئىچىدە، ئاممىا ئىچىدە باشلامچىلىق بىلەن پوزىتسىيە بىلدۈرۈپ، مالىمانچىلىقنىڭ خاراكتېرى ۋە كەلتۈرگەن زىيىنىنى كەڭ سۆزلەپ، ئاممىنىڭ تونۇشىنى ئۆستۈرگەن.

— ماڭا ۋە ئائىلەمگە پارتىيە، ھۆكۈمەت شان-شەرەپ بەردى- دېدى، ئۇ ھاياجانلانغان ھالدا: بۇ يىل ۋىلايىتىمىز بويىچە بىردىنبىر مۇنەۋۋەر ماارىپچى ئائىلىسى ۋەكىلى بولۇپ، 8-ئايدا ئاپتونوم رايون بويىچە ئېچىلغان مۇنەۋۋەر ماارىپچىلار ئائىلىسى ۋە ماارىپچىلارنى تەقدىرلەش يىغىنىغا قاتنىشىپ، ئاپتونوم رايونلۇق ماارىپ كومىتېتى، ماارىپ ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىنىڭ «مۇنەۋۋەر ماارىپچى ئائىلىسى» دەپ شەرەپلىك نام بېرىشىگە ئېرىشتىم.

ئۇنىڭ ئايالى رابىيەمۇ 28 يىللىق ھاياتىنى ۋىلايەتلىك سىفەن مەكتىپى، خوتەن ئالىي سىفەن تېخنىكومىدا ئوقۇتقۇچىلىق خىزمىتى بىلەن ئۆتكۈزگەن بولۇپ، پەللە-پەللە پېتى بويىچە لېكتورلۇق ئۇنۋانىنى ئالغان. بىر نۆۋەت ئاپتونوم رايون بويىچە «8-مارت قىزىل بايراقدارى» بولغان. يەنە كۆپ قېتىم ئۆزى ئىشلەۋاتقان مەكتەپ تەرىپىدىن «مۇنەۋۋەر ماارىپچى»، «8-مارت قىزىل بايراقدارى» بولۇپ تەقدىرلەنگەن.

ئۇ ماارىپ ساھەسىدە سىڭدۈرگەن مېھنىتى بىلەن «ئەجرى قىلغان ئىززەت تاپار» دېگەندەك شان-شەرەپكە ئىگە بولۇپ، كۆپ قېتىم ئاپتونوم رايون ۋە ۋىلايەت تەرىپىدىن «ئىلغار ئوقۇتقۇچى»، «ئىلغار خىزمەتچى»، «مۇنەۋۋەر ماارىپچى»، «باغۋەن»، «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى نەمۇنىچىسى» بولۇپ تەقدىرلەنگەن. 1986-يىلى ئوتتۇرا مەكتەپلەرنىڭ سىياسىي-نەزەرىيىۋى كەسپىي بويىچە «ئالىي دەرىجىلىك ئوقۇتقۇچى» ئۇنۋانىنى ئالغان.

تۇرغۇن مۇھەممەت تىيىپ

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

لى رۇيخۇەن قاتارلىقلار بېيجىڭدا يېپىلغان مەملىكەت بويىچە ئىلغار مەدەنىيەت يۇرتى، پونكىتلىرى خىزمىتىنىڭ تەجرىبىلىرىنى ئالماشتۇرۇش يىغىنىغا قاتناشقان بارلىق ۋەكىللەر بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 14-دېكابىر خەۋىرى. ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۇروسىنىڭ دائىمىي ئەزاسى لى رۇيخۇەن بۈگۈن چۈشتىن ئىلگىرى مەملىكەت بويىچە مەدەنىيەت سىستېمىسىنىڭ تۇنجى تۇركۈمدىكى ئەمگەك نەمۇنىچىلىرى بىلەن كۆرۈشكەندە مۇنداق دېدى: ئاساسىي قاتلام مەدەنىيەت يۇرتى، پونكىتلىرىنىڭ مۇنەۋۋەر ئىزلىرىنى كەڭ تۈردە تەشۋىق قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئىلغار تەجرىبىلىرىنى كېڭەيتىپ، ئاممىۋى مەدەنىيەت ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ۋە سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈش لازىم.

لى رۇيخۇەن مۇنداق دېدى: مەدەنىيەت يۇرتى، پونكىتلىرى، مەدەنىيەت سېپىدىكى ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتى- سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئالدىنقى بازىسى. پارتىيە 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيان، ئۇلار پارتىيىنىڭ فاڭجېن-سىياسەتلىرىنى تەشۋىق قىلىش، پەن-تېخنىكا، مەدەنىيەت بىلىملىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش، خەلقنىڭ مەدەنىي تۇرمۇشىنى بېيىتىش قاتارلىق جەھەتلەردە كۆپلىگەن خىزمەتلەرنى ئىشلىدى. نۆۋەتتە مەدەنىيەت يۇرتى، پونكىتلىرىدا ئۇرغۇنلىغان مەسىلە ۋە قىيىنچىلىقلار ساقلانماقتا، بىر جەھەتتىن كۆپچىلىكنىڭ دۆلەتنىڭ قىيىنچىلىقىنى چۈشىنىپ، جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۈرەش قىلىش فاڭجېنىدا داۋاملىق چىڭ تۇرۇشىنى، يەنە بىر جەھەتتىن ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەرنىڭ ئەمەلىي مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشقا ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە ياردەم بېرىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

مەركىزىي كومىتېتقا بىۋاسىتە قاراشلىق ئورگانلاردىن بۇ يىل 690 نەچچە نەپەر ئىدارە دەرىجىلىكتىن يۇقىرى كادىر ئاساسىي قاتلامغا بېرىپ تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 15-دېكابىر خەۋىرى. ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىغا بىۋاسىتە قاراشلىق ئورگانلار كادىرلارنى ئاساسىي قاتلامغا بېرىشقا تەشكىللەشنى ئامما بىلەن بولغان ئالاقىنى قويۇقلاشتۇرۇشنىڭ مۇھىم تەدبىرى قاتارىدا تۇتۇپ، بۇ يىلدىن بۇيان 4000 نەچچە نەپەر ئورگان كادىرىنى يۈننەن، شىزاڭ، گۈيجۇ قاتارلىق 30 نەچچە ئۆلكە، ئاپتونوم رايون، بىۋاسىتە قاراشلىق شەھەرگە بېرىپ تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىشقا تەشكىللىدى. بۇنىڭ ئىچىدە مىنىستىر دەرىجىلىك كادىردىن 30ى، ئىدارە دەرىجىلىك كادىردىن 600 نەچچىسى بار.

مەركىزىي كومىتېتقا بىۋاسىتە قاراشلىق ئورگانلاردىكى ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر ئاساسىي قاتلامغا بېرىش جەريانىدا ئۆزى ئۆلگە بولۇپ، باشلامچىلىق بىلەن كونا ئىنقىلابىي بازا، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى، چەت-يىراق رايونلار، نامرات رايونلار ۋە قىيىنچىلىق بىر قەدەر كۆپ بولغان ئاساسىي قاتلام ئورۇنلىرىغا چوڭقۇر چۆكۈپ، پارتىيىنىڭ لۇشيەن، فاڭجېن، سىياسەتلىرىنى تەشۋىق قىلىپ، ئاساسىي قاتلام ئورۇنلىرى ۋە ئاممىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، خىزمەت، تۇرمۇشتىكى ئەمەلىي قىيىنچىلىقلىرىنى ھەل قىلىشقا ياردەم بەردى.

ئىراق ئەزىزنىڭ بۇش بىلەن ئۆتكۈزىدىغان سۆھبىتىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇشنى قارار قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، لوندون، 15-دېكابىر خەۋىرى. ئىراق ئاخبارات مىنىستىرى ھاشىم 15-كۈنى باغدادتا ئەنگلىيە رادىئو شىركىتى مۇخبىرىنىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلغاندا مۇنداق دېدى: دىپلوماتىيە مىنىستىرى ئەزىز ئامېرىكا ... دېدى: سادامنىڭ بېكېر بىلەن باغدادتا سۆھبەت ئۆتكۈزۈش ۋاقتىنى پەقەت ئىراقلا قارار قىلىدۇ.

بۇش 14-كۈنى ۋاشىنگتوندا مۇنداق دېدى: ئامېرىكا-ئىراق ئىككى تەرەپ بېكېرنىڭ سادام بىلەن ئۆتكۈزىدىغان بېكېرنىڭ سادام بىلەن ئۆتكۈزىدىغان سۆھبىتىنىڭ ۋاقتىنى بۇ يىل 12-ئاينىڭ ئاخىرىدىن كېلەر يىلى 1-ئاينىڭ باشلىرىدا ئۆتكۈزۈشنى ئوتتۇرىغا قويغان بولسىمۇ، لېكىن باغداد ئۇچرىشىش ۋاقتىنىڭ 1-ئاينىڭ 12-كۈنى بولۇشى توغ-

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ستاتىستىكا ئىدارىسىنىڭ

1990-يىل ئومۇميۈزلۈك نوپۇس تەكشۈرۈشكە دائىر ئاساسىي سانلىق مەلۇماتلار توغرىسىدىكى ئاخباراتى

1990-يىلى 4-قېتىملىق ئومۇميۈزلۈك نوپۇس تەكشۈرۈشتە 16 ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەردىكى ھەر خىل مەدەنىيەت سەۋىيىدىكىلەر ۋە ساۋاتسىزلار، چالا ساۋاتلارغا دائىر سانلىق مەلۇماتلارنى قول بىلەن جەملەپ چىقتۇق، تۆۋەندىكىچە ئېلان قىلىمىز:

1. ھەر خىل مەدەنىيەت سەۋىيىدىكىلەر. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى 16 ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەر، ناھىيىنىڭ ئالىي مەكتەپ (ئالىي تېخنىكومدىن يۇقىرى)، ئوتتۇرا مەكتەپ (تولۇق ئوتتۇرا، ئوتتۇرا تېخنىكوم، كەسپىي تولۇق ئوتتۇرا، تېخنىك ئىشچىلار مەكتىپى ۋە تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپ) ۋە باشلانغۇچ مەكتەپ مەدەنىيەت سەۋىيىسىدىكى نوپۇسى تۆۋەندىكىچە:

	ئالىي مەكتەپ	ئوتتۇرا مەكتەپ	باشلانغۇچ مەكتەپ
ئۈرۈمچى شەھىرى	114671	724186	310126
قاراماي شەھىرى	11547	119169	47802
شىخەنزە شەھىرى	16523	293027	120841
تۇرپان ۋىلايىتى	4645	127623	204919
قۇمۇل ۋىلايىتى	8258	176175	131603
سانجى خۇيزۇ ئاپتونوم ئوبلاستى	20374	512868	424600
ئىلى قازاق ئاپتونوم ئوبلاستى	42038	1184155	1181124
ئىلى ۋىلايىتى	19488	581590	682675
تارباغاتاي ۋىلايىتى	9044	296130	267378
ئالتاي ۋىلايىتى	6754	187713	177887
بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى	5083	129364	107244
بايىنغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى	12727	317999	282723
ئاقسۇ ۋىلايىتى	12899	370596	732222
قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستى	3486	70655	153787
قەشقەر ۋىلايىتى	19710	496472	1183218
خوتەن ۋىلايىتى	7638	181167	639919

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى 16 ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەردە ھەر 100 مىڭ كىشى ئىچىدە ئالىي مەكتەپ مەدەنىيەت سەۋىيىدىكىلەرنىڭ سانىنى كۆپ-ئازلىقى بويىچە رەتكە تىزغاندا ئۈرۈمچى شەھىرى، قاراماي شەھىرى، شىخەنزە شەھىرى، قۇمۇل ۋىلايىتى قاتارلىق تۆت ۋىلايەت، شەھەرنىڭكى ئاپتونوم رايوننىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيىسى—1845 تىن ئېشىپ كەتكەن، بۇنىڭ ئىچىدە ئۈرۈمچى شەھىرىدە، قاراماي شەھىرىدە ھەر 100 مىڭ كىشى ئىچىدە ئالىي مەكتەپ سەۋىيىدىكىلەر ئەڭ كۆپ بولۇپ، ئۈرۈمچى شەھىرىدە 8284 كىشىگە، قاراماي شەھىرىدە 5497 كىشىگە يەتكەن. ھەر 100 مىڭ كىشى ئىچىدىكى ئوتتۇرا مەكتەپ مەدەنىيەت سەۋىيىدىن يۇقىرىلار سانىنى كۆپ-ئازلىقى بويىچە رەتكە تىزغاندا قاراماي شەھىرى، شىخەنزە شەھىرى، ئۈرۈمچى شەھىرى، قۇمۇل ۋىلايىتى، سانجى خۇيزۇ ئاپتونوم ئوبلاستى، بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى،

ناھايىتى ئاز خەت بىلىدىغانلار :

ئۈرۈمچى شەھىرى	100609
قاراماي شەھىرى	11508
شىخەنزە شەھىرى	66157
تۇرپان ۋىلايىتى	52843
قۇمۇل ۋىلايىتى	42896
سانجى خۇيزۇ ئاپتونوم ئوبلاستى	152290
ئىلى قازاق ئاپتونوم ئوبلاستى	332309
ئىلى ۋىلايىتى	179369
تارباغاتاي ۋىلايىتى	80845
ئالتاي ۋىلايىتى	42454
بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى	36442
بايىنغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى	104565
ئاقسۇ ۋىلايىتى	246014
قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستى	53940
قەشقەر ۋىلايىتى	480191
خوتەن ۋىلايىتى	253228

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 16 ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەردىكى ساۋاتسىزلار، چالا ساۋات-

ئىراق ئەزىزنىڭ بۇش بىلەن ئۆتكۈزىدىغان سۆھبىتىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇشنى قارار قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، لوندون، 15-دېكابىر خەۋىرى. ئىراق ئاخبارات مىنىستىرى ھاشىم 15-كۈنى باغدادتا ئەنگلىيە رادىئو شىركىتى مۇخبىرىنىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلغاندا مۇنداق دېدى: دىپلوماتىيە مىنىستىرى ئەزىز ئامېرىكىدا زۇڭتۇڭ بۇش بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزمەيدۇ.

ئىراق دىپلوماتىيە مىنىستىرى ئەزىز ئەسلىدە 17-كۈنى ۋاشىنگتوندا بۇش زۇڭتۇڭ بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزۈشنى بېكىتكەنىدى. لېكىن ھاشىم مۇنداق دېدى: ئامېرىكىنىڭ دۆلەت ئىشلىرى كاتىپى بېكېر باغدادقا بېرىپ ئىراق زۇڭتۇڭى سادام بىلەن ئۆتكۈزىدىغان سۆھبەت ۋاقتىنى ئىراققا تاڭغانلىقى ئۈچۈن، ۋاشىنگتوندا ئۆتكۈزۈلىدىغان سۆھبەت ئەمەلدىن قالدۇرۇلدى.

شۇ كۈنى ئىراقنىڭ ھۆكۈمەت تەرەپ ئاگېنتلىقى مۇنداق دېدى: سادامنىڭ بېكېر بىلەن باغدادتا سۆھبەت ئۆتكۈزۈش ۋاقتىنى پەقەت ئىراقلا قارار قىلىدۇ.

بۇش 14-كۈنى ۋاشىنگتوندا مۇنداق دېدى: ئامېرىكا ئىراق ئىككى تەرەپ بېكېرنىڭ سادام بىلەن ئۆتكۈزىدىغان سۆھبىتىنىڭ ۋاقتى جەھەتتە بىردەك پىكىرگە كېلەلمىگەنلىكتىن، مېنىڭ ئەزىز بىلەن ئۆتكۈزىدىغان سۆھبىتىم ئۆتكۈزۈلمەسلىكى مۇمكىن.

ۋاشىنگتون باغدادقا قارىتا بېكېرنىڭ سادام بىلەن ئۆتكۈزىدىغان سۆھبىتىنىڭ ۋاقتىنى بۇ يىل 12-ئاينىڭ ئاخىرىدىن كېلەر يىلى 1-ئاينىڭ باشلىرىدا ئۆتكۈزۈشنى ئوتتۇرىغا قويغان بولسىمۇ، لېكىن باغداد ئۇچرىشىش ۋاقتىنىڭ 1-ئاينىڭ 12-كۈنى بولۇشى توغرىسىدا چىڭ تۇردى. بۇ ۋاقىت ب د ت خەۋپسىزلىك كېڭىشى بەلگىلىگەن ئىراقنىڭ كۇۋەيتتىن قوشۇنلىرىنى چېكىندۈرۈش ۋاقىت چېكىگە ئاھايىتى يېقىن.

ئامېرىكىنىڭ كۇۋەيتتە تۇرۇشلۇق دىپلوماتىيە ئەمەلدارلىرى چېكىنىپ كەتتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 14-دېكابىر خەۋىرى. ئامېرىكىنىڭ كۇۋەيتتە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىخانىسىدىكى قېپقالغان بەش نەپەر دىپلوماتىيە ئەمەلدارى 13-كۈنى كۇۋەيتتىن ئايرىلىپ ئىراق پايتەختى باغدادقا يېتىپ باردى.

دېڭىز قولتۇقى كرىزىسى يۈز بەرگەندىن كېيىن، ئامېرىكا ئىراق ئوتتۇرىغا قويغان 8-ئاينىڭ 24-كۈنىدىن ئىلگىرى كۇۋەيتتە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىخانىنى تاقىۋېتىش توغرىسىدىكى بۇيرۇقنى رەت قىلدى، ئامېرىكىنىڭ دىپلوماتىيە ئەمەلدارلىرى كۇۋەيتتە قەتئىي ھالدا تۆت ئايدىن كۆپرەك تۇردى.

يېزا خەلق پۇل ئامانىتىنىڭ مەملىكىتىمىز بويىچە 300 مىليارد يۈەندىن، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە 5 مىليارد يۈەندىن، ۋىلايىتىمىز بويىچە 130 مىليون يۈەندىن ئاشقانلىقىنى قىزغىن تەبرىكلەيمىز

جۇڭگو يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ ئاپپاراتى شەھەر ۋە يېزىلارغا تارقالغان. پۇل ئامانەت قويۇش-ئېلىش ئاسان. مەبلەغ جەھەتتىكى ئەمەلىي كۈچى زور، ئىناۋىتى يۇقىرى، ئۆسۈمى توغرا ھېسابلىنىدۇ. ماشىنا-سايمانلارنىڭ تېخنىكا سۈپىتى يۇقىرى، خىزمەتلىرىنى ئۆزلۈكسىز ياخشىلاپ، ئەتراپلىق مۇلازىمەت قىلىدۇ.

خوتەن يېزا ئىگىلىك بانكىسى سىز ئۈچۈن چىن دىلىدىن ئەڭ ياخشى مۇلازىمەت قىلىدۇ، سىزنىڭ يېزا ئىگىلىك بانكىسىغا پۇل ئامانەت قويۇشىڭىزنى قارشى ئالىمىز.

جۇڭگو يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ خوتەن مەركىزىي تارماق بانكىسى

[...] ئىگىسىدىكىلەرنىڭ كۆپ بولۇپ، ئۈرۈمچى شەھىرىدە 8284 كىشىگە، قاراماي شەھىرىدە 5497 كىشىگە يېتىدۇ. ھەر 100 مىڭ كىشى ئىچىدىكى ئوتتۇرا مەكتەپ مەدەنىيەت سەۋىيىسىدىن يۇقىرىلار سانىنىڭ كۆپ-ئازلىقى بويىچە رەتكە تۇرغۇزغاندا قاراماي شەھىرى، شىخەنزە شەھىرى، ئۈرۈمچى شەھىرى، قۇمۇل ۋىلايىتى، سانجى خۇيزۇ ئاپتونوم ئوبلاستى، بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى، تارباغاتاي ۋىلايىتى، بايىنغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى، ئالتاي ۋىلايىتى، ئىلى قازاق ئاپتونوم ئوبلاستى، ئىلى ۋىلايىتى قاتارلىق 11 ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەرنىڭكى ئاپتونوم رايونىنىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيىسى—31034 تىن ئېشىپ كەتكەن. ھەر 100 مىڭ كىشى ئىچىدىكى باشلانغۇچ مەكتەپ سەۋىيىسىدىكىلەرنىڭ سانىنىڭ كۆپ-ئازلىقى بويىچە رەتكە تۇرغۇزغاندا، خوتەن ۋىلايىتى، تۇرپان ۋىلايىتى، ئاقسۇ ۋىلايىتى، قەشقەر ۋىلايىتى، قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستى، ئىلى ۋىلايىتى قاتارلىق ئالتە ۋىلايەت، ئوبلاستنىڭكى ئاپتونوم رايونىنىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيىسى—36423 تىن ئېشىپ كەتكەن.

2. ساۋاتسىزلار، چالا ساۋاتلار. ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 16 ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەردىكى ساۋاتسىزلار، چالا ساۋاتلار، 15 ياش ۋە 15 ياشتىن يۇقىرى بولغان خەت تونۇمايدىغان ياكى

[illegible] ۋىلايىتى	42454
بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى	36442
بايىنغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى	104565
ئاقسۇ ۋىلايىتى	246014
قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستى	53940
قەشقەر ۋىلايىتى	480191
خوتەن ۋىلايىتى	253228

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 16 ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەردىكى ساۋاتسىزلار، چالا ساۋاتلارنىڭ ئومۇمىي نوپۇس ئىچىدىكى نىسبىتىنى ئازلىقى بويىچە رەتكە تۇرغۇزغاندا قاراماي شەھىرى، ئۈرۈمچى شەھىرى، ئالتاي ۋىلايىتى، ئىلى ۋىلايىتى، ئىلى قازاق ئاپتونوم ئوبلاستى، تارباغاتاي ۋىلايىتى، قۇمۇل ۋىلايىتى، بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى، تۇرپان ۋىلايىتى، سانجى خۇيزۇ ئاپتونوم ئوبلاستى، بايىنغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى، شىخەنزە شەھىرى قاتارلىق 12 ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەرنىڭكى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيىسى—12.75 پىرسەنتتىن تۆۋەن بولغان؛ ئاقسۇ ۋىلايىتى، قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستىنىڭكى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيىسى—12.75 پىرسەنتتىن يۇقىرى، لېكىن 15 پىرسەنتتىن تۆۋەن بولغان؛ قەشقەر ۋىلايىتى، خوتەن ۋىلايىتىنىڭكى 15 پىرسەنتتىن يۇقىرى بولغان.

(«شىنجاڭ گېزىتى» دىن ئېلىندى)

بېنگالنىڭ سابىق زۇڭتۇڭى ئېرشاد نەزەربەنت قىلىندى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، داككا، 12-دېكابىر خەۋىرى. بېنگال ئاخبارات ئاگېنتلىقىنىڭ بۈگۈنكى خەۋىرىگە قارىغاندا، بىخەتەرلىكنى نەزەردە تۇتۇپ، بېنگالنىڭ سابىق زۇڭتۇڭى ئېرشاد قوغداش خاراكتېرلىك نەزەربەنتكە ئېلىنغان.

بۇ نەچچە كۈندىن ئىلگىرى، ئۆكتىچىلەر پارتىيىسى ئىتتىپاقى، ئوقۇغۇچىلار ۋە باشقا سىياسىي تەشكىلاتلار ئېرشادنى قولغا ئېلىش تەلىپىدە چىڭ تۇرۇۋالغان.

ئېرشاد 1982-يىلى 3-ئايدا زۇڭتۇڭ بولغانىدى. بۇ يىل 12-ئاينىڭ 6-كۈنى ئۆكتىچىلەر پارتىيىسىنىڭ كۈچلۈك بېسىمى ئاستىدا ۋەزىپىسىدىن مەجبۇرىي ئىستېپا بەردى.

كونا ئۆيىنى چۇۋۇپ سېتىش توغرىسىدا ئېلان

يۇقىرىنىڭ قارارىغا ئاساسەن، مەكتىپىمىز يېڭى ئوقۇتۇش بىناسى سالىدۇ. مەكتىپىمىز شەھەر پىلانلاش ئىدارىسىدا كونا ئۆيلەرنى چۇۋۇپ سېتىش رەسمىيىتىنى بېجىرىپ بولدى. 1990-يىلى 12-ئاينىڭ 18-كۈنىدىن باشلاپ سىرتتىن ئاشكارا خېرىدار چاقىرىدۇ. سېتىۋېلىشنى خالىغۇچىلارنىڭ شەھەرلىك 2-ئوتتۇرا مەكتەپكە كېلىپ يۈزتۇرانە سۆزلىشىشىنى سورايمىز.

ئالاقىلاشقۇچى: لىيۇجىڭدۇ

خوتەن شەھەرلىك 2-ئوتتۇرا مەكتەپ

تۆۋەندىكى كېنىشكىلەر يوقالدى، ئىناۋەتسىز

△ قاراقاش ناھىيە قاراساي يېزىسىدىن مەخپىزئەھمەت نامىدا 2222-نومۇرلۇق تراكتور شوپۇرلۇق كېنىشكىسى

△ خوتەن ناھىيە لاگرۇ يېزىسىدىن توختىمۇھەممەت نامىدا 00315-نومۇرلۇق موتوسىكلىت پراكتىكا شوپۇرلۇق كېنىشكىسى

△ خوتەن دۆۋا كۆمۈر كېنىدىن ئابدۇقادىر شەمشىدىن نامىدا 210—1—نومۇرلۇق ئاشلىق، ماي بىلەن تەمىنلىنىش كېنىشكىسى

△ گۇما ناھىيە باش لەڭگەر يېزىسىنىڭ ئاپتوموبىلىنىڭ 0006969-نومۇرلۇق فۇجىيا فېيي كېنىشكىسى.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com

خوتەن گېزىتى

和田报

1990-يىل
دېكابىر
22
(شەنبە)
4913-سان

مەملىكەت ئىچىدىكى بىرتۇتاش نومۇرى: CN65—0053/Z، ۋەكالەت نومۇرى: 57—28

خوتەن لاسكۇي ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ 3-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسى مۇددەتتىن بۇرۇن تۇتاشتۇرۇلۇپ توك تارقىتىلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز ليۇدى خەۋەر قىلىدۇ: خوتەن لاسكۇي ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ 3-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسى بەلگىلەنگەن نورما بويىچە سىناق قىلىنغاندىن كېيىن، مۇشۇ ئاينىڭ 10-كۈنى رەسمىي تۇتاشتۇرۇلۇپ توك تارقىتىلدى. بۇنىڭ بىلەن خوتەن لاسكۇي ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ گېنېراتور سىغىمچانلىقى 15 مىڭ كىلوۋاتقا يەتتى. 12-ئاينىڭ 16-كۈنى خوتەن لاسكۇي ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ باشلىقى ئەن زۇلىن بىلەن خۇا يۈەن ئېلېكتر قۇۋۋىتى قۇراشتۇرۇش شىركىتىنىڭ جىڭلىسى چېن گوسىن خوتەن لاسكۇي ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ 3-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسىنىڭ ئۈسكۈنىلىرىنى قۇراشتۇرۇپ ئۆتكۈزۈپ بېرىش ئىسپاتنامىسىغا ئىمزا قويدى.

3-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسى 6000 كىلوۋاتلىق تىنلىق ئوت كۈچى گېنېراتور گۇرۇپپىسى بولۇپ، ئۇنىڭ قۇرۇلۇشى 1988-يىلى پىلانلىنىپ، 1989-يىل 10-ئاينىڭ 20-كۈنى باشلانغان.

بۇ قۇرۇلۇشنى جەنۇبىي شىنجاڭ بىناكارلىق-قۇرۇلۇش شىركىتى، ئاپتونوم رايونلۇق ئېلېكتر قۇۋۋىتى لايىھەلەش ئورنى ۋە ...

خان 2-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسىنىڭ قۇراشتۇرۇلۇشىدىن تېز بولدى. ماتېرىيال جەھەتتىكى بولغان ئەھۋال ئاستىدا، قۇرۇلۇش تېخنىك خادىملىرى ۋە باشقۇرغۇچى خادىملارنىڭ تىرىشچانلىق كۆرسىتىشى بىلەن جەمئىي 14 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىندى. بۇنى 2-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسىغا سېلىنغان مەبلەغ بىلەن سېلىشتۇرغاندا 3 مىليون 200 مىڭ يۈەن تېجەپ قېلىندى.

3-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسى ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈلگەندىن كېيىن، ۋىلايىتىمىزدە ئېلېكتر قۇۋۋىتى بىلەن تەمىنلەش جىددىيلىكى پەسەيتىلىدۇ. نۆۋەتتە، ۋىلايىتىمىز ئاپتونوم رايونلۇق ئېلېكتر قۇۋۋىتى لايىھەلەش ئورنىغا «خوتەن ۋىلايىتىنىڭ 1991-يىلىدىن 2005-يىلغىچە ئېلېكتر قۇۋۋىتىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش پىلانى» ۋە بىر پارچە «خوتەن لاسكۇي ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ 4-، 5-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسى قۇرۇلۇشىنى ئېلىپ بېرىش توغرىسىدا دوكلات» تەييارلاپ بېرىشنى ھاۋالە قىلدى. 4-، 5-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسىنىڭ ماشىنا سىغىمچانلىقى ھەر بىر تەيىنىڭ 12 مىڭ كىلوۋات بولۇپ، ئەگەر ھەممە ئىش ئوڭۇشلۇق بولۇپ، كېلەر يىلى قۇرۇلۇش باشلانسا 1993-يىل 4-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسىنى ئىشقا كىرىشتۈرۈش مۆلچەرلەنمەكتە.

19-كۈنى ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، مەمۇرىي مەھكىمىنىڭ ۋالىيسى غوپۇر ئابدۇللا، ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى نۇرمۇھەممەت خۇدابەردى 3-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسىنىڭ پۈتۈپ ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈلگەنلىكى مۇناسىۋىتى بىلەن لېنتا كەستى. 19-كۈنىگىچە 3-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسىدىن 700 مىڭ كىلوۋات توك تارقىتىلدى، بىۋاستە ئىقتىسادىي ئۈنۈم 100 مىڭ يۈەنگە يەتتى.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بۇ يىل قىش، كېلەر يىلى ئەتىيازلىق خىزمەتلەرنى ئورۇنلاشتۇردى

«شىنجاڭ گېزىتى» خەۋىرى. ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى يېقىندا 54-قېتىملىق رەئىسلەر ئىش بېجىرىش يىغىنى ئېچىپ، بۇ يىل قىش، كېلەر يىلى ئەتىيازلىق خىزمەتلەرنى مۇزاكىرە قىلىپ كونكرېت ئورۇنلاشتۇردى.

يىغىندا مۇنۇلار تەكىتلەندى: بۇ يىل قىش، كېلەر يىلى ئەتىيازلىق خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەش 8-بەش يىللىق پىلاننىڭ تۇنجى يىلىدىكى تۈرلۈك ۋەزىپىلەرنى ئوڭۇشلۇق ئورۇنداشتا ئىنتايىن مۇھىم، ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ شىنجاڭنى كۆزدىن كەچۈرگەندە قىلغان مۇھىم سۆزىنى يەنىمۇ ئىزچىللاشتۇرۇپ، جكپ ئاپتونوم رايونلۇق 3-نۆۋەتلىك كومىتېتى 15-نومۇرلۇق (كېڭەيتىلگەن) يىغىنىنىڭ روھىنى چوڭقۇر، ئىزچىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ بۇ يىل قىش، كېلەر يىلى ئەتىيازلىق خىزمەتلەرنىڭ مۇھىم نۇقتىسى توغرىسىدىكى ئورۇنلاشتۇرۇشىنى قىبلىنامە قىلىپ، جايلار، تارماقلارنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، قەدەممۇقەدەم ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى چىڭ تۇتۇشى لازىم. يىغىن ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرىدىن تۆۋەندىكى ئون ئىشنى ياخشى تۇتۇشنى تەلەپ قىلىدۇ:

1. مۇقىملاشتۇرۇش خىزمىتىنى قەتئىي بوشاشماي ياخشى تۇتۇش لازىم. مۇقىملاشتۇرۇش خىزمىتىنى باشتىن-ئاخىر بىرىنچى ئورۇنغا قويۇپ، پۈتكۈل جەمئىيەت قاتلاممۇقاتلام مۇقىملىقنى تۇتىدىغان، ھەممەيلەن مۇقىملىقنى قوغدايدىغان ۋەزىيەتنى تىرىشىپ شەكىللەندۈرۈش لازىم. مۇقىملىقنى تۇتۇشتا تەشۋىقات-تەربىيە ۋە ئىدىيەۋى-سىياسىي خىزمەتكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى ياخشى تۇتۇش، تېخىمۇ مۇھىمى كۆپرەك ئەمەلىي ئىشلارنى قىلىش، ئاممىنىڭ جان مەنپەئىتىگە مۇناسىۋەتلىك بولغان كونكرېت قىيىنچىلىقلارنى ھەقىقىي ھەل قىلىپ، مۇقىملاشتۇرۇش خىزمىتىنى ھەقىقىي ئەمەلىيلەشتۈرۈش لازىم.

2. يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشى ۋە يېزا خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ، 14-يىلمۇ مول ھوسۇلنى قولغا كەلتۈرۈشكە ياخشى ئاساس سېلىش لازىم. ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىقنى ئىقتىسادىي خىزمەتتە داۋاملىق بىرىنچى ئورۇنغا قويۇپ تۇتۇشى لازىم. سۇ ئىنشائاتى مەركەز قىلىنغان ئېتىز-ئېرىق ئاساسىي قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇشى لازىم؛ كېلەر يىللىق ئەتىيازلىق تېرىلغۇدىن ئىلگىرىكى تۈرلۈك تەييارلىق خىزمەتلىرىنى پائال ياخشى ئىشلىشى لازىم. يەم-خەشەك، ئوت-چۆپ ساقلاش، يۆتكەش ۋە ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇش ماددىي ئەشيا تەييارلىقىنى ياخشى ئىشلەپ، چارۋا ماللارنىڭ قىش، ئەتىيازدىن بىخەتەر ئۆتۈشىگە ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىشى لازىم؛ سۇ، تۇپراقنى ئېچىش ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش ھەم تۆۋەن ھوسۇللۇق ئېتىزلارنى ئۆزگەرتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشى لازىم؛ پەن-تېخنىكىغا تايىنىپ يېزا ئىگىلىكىنى گۈللەندۈرۈش خىزمىتىنى يەنىمۇ ياخشى ئىشلىشى لازىم؛ نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش، بېيىتىش خىزمىتىنى يەنىمۇ چىڭ تۇتۇپ ياخشى ئىشلىشى لازىم؛ يېزىلاردىكى ئىسلاھاتنى داۋاملىق چوڭقۇرلاشتۇرۇشى كېرەك؛ ئاساسىي قاتلام ھاكىمىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشى، سوتسىيالىستىك ئىدىيەۋى تەربىيىنى كەڭ، چوڭقۇر قانات يايدۇرۇشى لازىم.

3. ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈشنى مەركەز قىلغان ھالدا سانائەت ئىشلەپچىقىرىشىنى ياخشى تۇتۇش لازىم. نۆۋەتتە ئىشلەپچىقىرىشنى ئورۇنلاشتۇرۇشنى داۋاملىق كۈچەيتىپ، بۇ يىللىق ئىشلەپچىقىرىش پىلانىنى تولۇق چارە-تەدبىرلەرنى قوللىنىپ ئورۇنداش ھەم كېلەر يىلنىڭ بىرىنچى پەسىللىك سانائەت ئىشلەپچىقىرىشى پىلانىنى ئەستايىدىل ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇش، تەكشۈرۈپ ئىشلەپچىقىرىشتا ئۈزۈلۈپ قېلىشنىڭ، ئىشلەپچىقىرىشنىڭ چېكىنىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشقا كاپالەتلىك قىلىش لازىم. كارخانا باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى تىرىشىپ ئۆستۈرۈش كېرەك. كېلەر يىلى «سۈپەت، مەھسۇلات تۈرى، ئۈنۈم يىلى» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش تەدبىرلىرىنى قاتلاممۇقاتلام ئوتتۇرىغا قويۇپ، مەھسۇلات سۈپىتى، مەھسۇلات تۈرى ۋە ئۈنۈمنى پۈتۈن كۈچ بىلەن چىڭ تۇتۇش لازىم؛

(ئاخىرى 4-بەتتە)

خوتەن شەھىرىنىڭ يېزا خىزمەت ئۆمىكى بىر قولىدا سوتسىيالىستىك تەربىيىنى، يەنە بىر قولىدا نۆۋەتتىكى يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنى تۇتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز گو-يافۇيى خەۋەر قىلىدۇ: خوتەن شەھىرىنىڭ يېزا قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇ-

بارەت ئىككى ئىشتىن قوش مول ھوسۇل ئېلىشقا كاپالەتلىك قىلىشى لازىم.

خىزمەت ئۆمىكى ئەمەلىي خىز-

شىدا ساقلانغان ئەمەلىي قىيىنچىلىقلىرىنى ئالاقىدار تەرەپلەرگە ماسلىشىپ تەقىق قە-

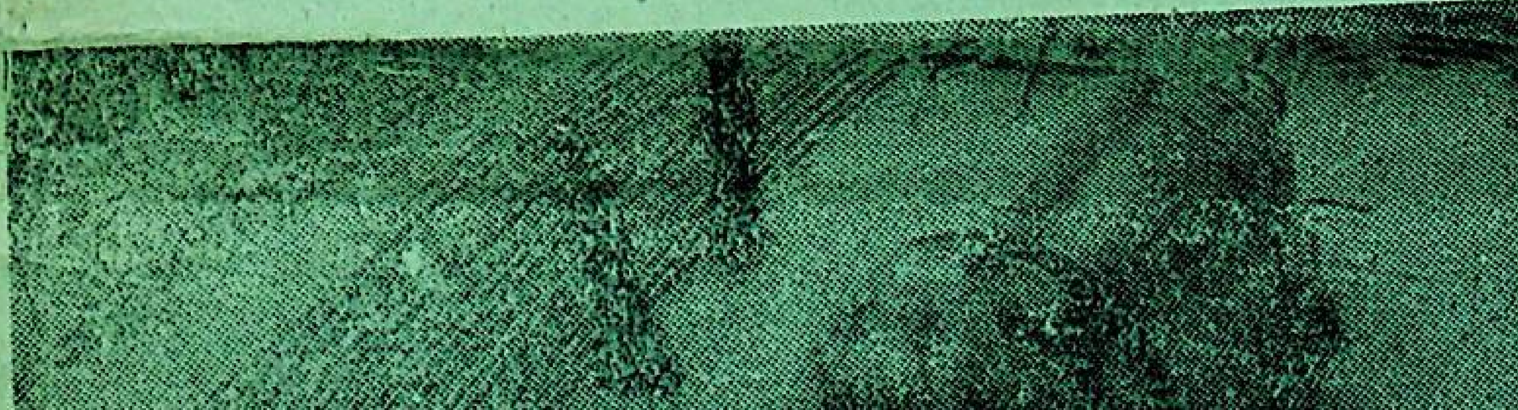

بۇ قۇرۇلۇشنى ...

4-، 5-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇ-گە يەتتى.

سۈرەتتە: خوتەن لاسكۈي ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ 3-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسىدىن بىر كۆرۈنۈش. (فۇچاۋ فوتوسى)

...توپ، ئۇنىڭ قۇرۇلۇشى 1988-يىلى پىلانلىنىپ، 1989-يىل 10-ئاينىڭ 20-كۈنى باشلانغان. بۇ قۇرۇلۇشنى جەنۇبىي شىنجاڭ بىناكارلىق-قۇرۇلۇش شىركىتى، ئاپتونوم رايونلۇق ئېلېكتر قۇۋۋىتى لايىھىلەش ئورنى ۋە ۋېيخۇلياڭ ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ خۇاييۈەن ئېلېكتر قۇۋۋىتى قۇراشتۇرۇش شىركىتى ھەمدە ئېلىپ ئىشلىگەن. ئۈسكۈنىلەرنى قۇراشتۇرۇش بۇ يىل 8-ئايدا باشلانغان بولۇپ، 12-ئاينىڭ 3-كۈنى تاماملاندى. 3-نومۇرلۇق گېنېراتور گۇرۇپپىسىنىڭ قۇرۇلۇشىغا بىر يىل ئىككى ئاي ۋاقىت كەتتى. قۇرۇلۇش سۈرئىتى، ماشىنا سىناقچانلىقى ئوخشاش بول-

«يېمەك شەھىرى» سودا سارىيىنىڭ مۇنەۋۋەر پەركازچىكلىرىنى باھالاش نەتىجىسى ئېلان قىلىندى

ئەنلىرۇڭ قاتارلىق بەش كىشى مۇنەۋۋەر پەركازچىك بولۇپ باھالاندى

ئۆز خەۋىرىمىز. 2000 خېرىدارنىڭ قىزغىنلىق بىلەن بېلەت تاشلاپ سايلىشى ئارقىلىق، ئەنلىرۇڭ قاتارلىق بەش كىشى شەرەپ بىلەن «يېمەك شەھىرى» سودا سارىيىنىڭ مۇنەۋۋەر پەركازچىكى بولۇپ باھالاندى.

12-ئاينىڭ 8-كۈنى «يېمەك شەھىرى» سودا سارىيى مۇنەۋۋەر پەركازچىكلارنى باھالاش نەتىجىسىنىڭ ئېلان قىلىنىشى بۇ سودا سارىيىنىڭ تىجارەت باشلىغانلىقىنىڭ ئىككى يىللىقىنى خاتىرىلەش پائالىيىتىنى يۇقىرى دولقۇنغا كۆتۈردى. بۇ كۈنى سودا سارىيىدا ئېچىلغان ئىشچى-خىزمەتچىلەر يىغىنىدا ئەنلىرۇڭ، تۇرسۇنسالى چېچەكلىيەن، خەيرىنىساخان، ئامانگۈل تۇرسۇنىيازدىن ئىبارەت بەش مۇنەۋۋەر پەركازچىكقا قىزىل شەلپەر ئېسىلدى. ئۇلار خوتەن شەھەرلىك پارتكوم، شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمىتىدىكى ئالاقىدار رەھبەرلەر، شۇنداقلا بارلىق ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ قىزغىن تەبرىكلىشىگە ئېرىشتى.

رەسمىي تىجارەت باشلىغىنىغا ئىككى يىل بولغان «يېمەك شەھىرى» سودا سارىيى بارلىق ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئورتاق تىرىشچانلىق كۆرسىتىش، خوجايىنلىق روھىنى جارى قىلدۇرۇش، ئەلا سۈپەتلىك مۇلازىمەت قىلىش، تېخنىكا مۇسابىقىسى، لېي فېڭدىن ئۆگىنىش، ئىلغارلارغا يېتىشىۋېلىش قاتارلىق پائالىيەتلەرنى قانات يايدۇرۇش ئارقىلىق، ئىشچى-خىزمەتچىلەر قوشۇنىنىڭ سىياسىي-ئىدىيىۋى ساپاسى ۋە كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، ھەر خىل قىيىنچىلىقلارنى يېڭىپ، بىر قەدەر ياخشى ئىقتىسادىي ئۈنۈم ۋە ئىجتىمائىي ئۈنۈم ھاسىل قىلدى. بۇ يىل 12-ئاينىڭ 17-كۈنىگىچە بۇ سودا سارىيى 3 مىليون 403 مىڭ يۈەنلىك مال سېتىپ، ئۆتكەن يىلنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن 6.5% ئاشۇردى. يۇقىرىغا 115 مىڭ 300 يۈەن پايدا-باج تاپشۇرۇپ، ئۆتكەن يىلدىكىدىن 11.5% ئاشۇردى، پايدىنىڭ 45 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، ئۆتكەن يىلدىكىدىن 50% ئېشىشى مۆلچەرلەنمەكتە.

«يېمەك شەھىرى» سودا سارىيىنىڭ تىجارەت باشلىغانلىقىنىڭ ئىككى يىللىقىنى خاتىرىلەش پائالىيىتى، بولۇپمۇ مۇنەۋۋەر پەركازچىكلارنى باھالاش پائالىيىتى خېرىدارلارنىڭ ۋە جەمئىيەتتىكى ھەر ساھەنىڭ قىزغىن كۆڭۈل بۆلۈشىگە ۋە زور كۈچ بىلەن قوللىشىغا ئېرىشتى ھەمدە بارلىق ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئارىسىدا ئىلغارلاردىن ئۆگىنىش، ئىلغارلارغا يېتىشىۋېلىش، سېلىشتۇرۇش، ئۆگىنىش، ياردەم بېرىش، ئېشىپ كېتىشتەك قىزغىن ھەرىكەت تېخىمۇ كۈچىيىپ كۈچكە ئايلاندى. مۇلازىمەت سۈپىتىنى يەنىمۇ ئۆستۈرۈپ، ئاممىنىڭ بازارنى قوبۇل قىلىشتىن ئىبارەت باھالاش پائالىيىتىنىڭ مەقسىتىمۇ بىر قەدەر ياخشى گەۋدىلەندى.

خوتەن شەھىرىنىڭ يېزا خىزمەت ئۆمىكى بىر قولدا سوتسىيالىستىك تەربىيىنى، يەنە بىر قولدا نۆۋەتتىكى يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشنى تۇتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز گو ياۋۋېي خەۋەر قىلىدۇ: خوتەن شەھىرىنىڭ يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشى خىزمەت ئۆمىكى ئىلچى يېزىسىدىكى نۇقتىدا سىناق قىلىش خىزمىتى جەريانىدا، بىر قولدا سوتسىيالىستىك تەربىيىنى، يەنە بىر قولدا نۆۋەتتىكى يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشنى تۇتۇپ، سوتسىيالىستىك تەربىيە ۋە يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىدىن ئىبارەت ئىككى ئىشقا دەخلى يەتكۈزمەسلىكنى ئىشقا ئاشۇردى.

يېزىلاردىكى سوتسىيالىستىك تەربىيىنى، يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش بۇ يىل قىش، كېلەر يىلى ئەتىيازدىكى يېزا خىزمىتىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى بولۇپ، تۈرلۈك خىزمەتلەر بۇنىڭ ئۈچۈن خىزمەت قىلىشى لازىم. خىزمەت ئۆمىكى ئىلچى يېزىسىنىڭ يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشى ئەمەلىيىتىگە ئاساسەن، بىر قولدا تەشكىلىي قۇرۇلۇشنى، يەنە بىر قولدا يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنى تۇتتى. 12-ئاينىڭ 5-كۈنى شەھەرلىك پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، خىزمەت ئۆمىكىنىڭ باشلىقى يولداش ئۆمەرجان ئىلچى يېزىسىدا ئېچىلغان يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشى يىغىنىدا مۇنۇلارنى تەكىتلەپ كۆرسەتتى: يېزا خىزمەت ئۆمىكى بىرىنچىدىن، كۈچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى ۋە سوتسىيالىستىك تەربىيىنى ياخشى تۇتۇشى، ئىككىنچىدىن، نۆۋەتتىكى يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنى ياخشى تۇتۇپ، تېرىقچىلىق ۋەزىپە ۋە يېزا ئىگىلىكىدىن ئىبارەت ئىككى ئىشتىن قوش مول ھوسۇل ئېلىشقا كاپالەتلىك قىلىشى لازىم.

خىزمەت ئۆمىكى ئەمەلىي خىزمەتلەر جەريانىدا، بىرىنى دەپ يەنە بىرىنى تاشلاپ قويۇشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش ئېلىپ بېرىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئاممىنىڭ ئىشلەپچىقىرىشنى ياخشى ئېلىپ بېرىشىغا پائال يېتەكچىلىك قىلىپ، يېزىلىق ھۆكۈمەت، كەنت كادىرلىرىغا ياردەملىشىپ، ئىشلەپچىقىرىش پىلانىنى ئەستايىدىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، مەھەللىۋى ئوغۇت توپلاش، توشۇش، ئاق يەرلەرنى سۇغىرىش قاتارلىق خىزمەتلەرنى تەكشۈردى ۋە يېتەكچىلىك قىلدى. ئاممىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇشىدا ساقلانغان ئەمەلىي قىيىنچىلىقلىرىنى ئالاقىدار تارماقلارغا ماسلىشىپ تەتقىق قىلىپ ھەل قىلىپ، ئاممىنى غەم-ئەندىشىدىن خالاس قىلدى. نۆۋەتتىكى يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا دەخلى يەتكۈزمەسلىك ئۈچۈن، خىزمەت ئۆمىكى كەچتە پارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار، ئاممىنى قاتناشقان يىغىن ئېچىپ، كادىرلار، ئاممىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ سەممىمىي سىردىشىپ، ئەھۋال ئىگىلەپ، بىرىنچى قول ماتېرىيالغا ئىگە بولۇپ، يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشى خىزمىتىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشى ۋە كېلەر يىلى يېزا ئىگىلىكىدىن مول ھوسۇل ئېلىش ئۈچۈن ياخشى ئاساس سالدى.

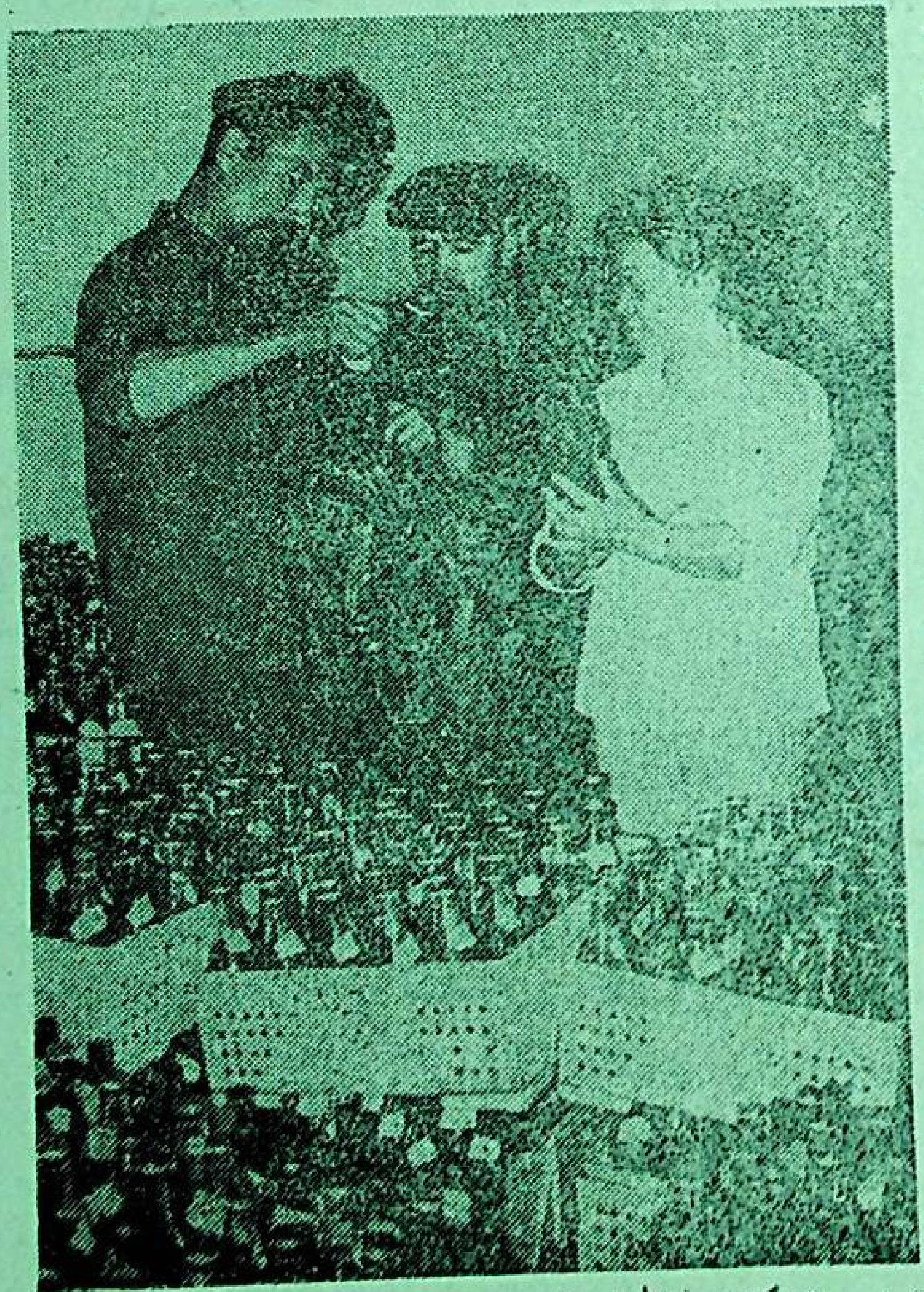

خوتەن شەھەرلىك 1-يېمەكلىكلەر زاۋۇتى رىقابەت داۋامىدا مۇلازىمەت سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش، ئىستېمالچىلارنىڭ ئېھتىياجىغا قاراپ مەھسۇلات خىللىرىنى كۆپەيتىش ئارقىلىق ئىناۋىتىنى ۋە ئىقتىسادىي ئۈنۈمىنى ئۈزلۈكسىز يۇقىرى كۆتۈرمەكتە.

سۈرەتتە: تېخنىكلار سوغۇق ئىچىملىكلەرنىڭ قاچىلىنىش سۈپىتىنى تەكشۈرۈۋاتىدۇ.

(ئۆز مۇخبىرىمىز راخمان ئوبۇل فوتوسى)

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ئابدۇقادىر ئابدۇۋايىت)

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ۋىلايەتلىك 1-ترانسپورت شىركىتىنىڭ ئاپتوبۇس كالونى ئەلا سۈپەتلىك مۇلازىمەت ئارقىلىق رىقابەت ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى بىر ھەسسە ئۆستۈردى

مەملىكەت بويىچە قاتناش سىستېمىسىدىكى ئىلغار كارخانا — ۋىلايەتلىك 1-ترانسپورت شىركىتىنىڭ ئاپتوبۇس كالونى «مۇلازىمەت بىرىنچى، يولۇچىلار ھەممىدىن ئەلا» دەيدىغان ئىدىيىنى تۇرغۇزۇپ، ئەلا سۈپەتلىك مۇلازىمەت ئارقىلىق كالوننىڭ رىقابەت ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى بىر ھەسسىدىن كۆپرەك ئاشۇردى. كالوننىڭ ئۇ ئون ئايدا دۆلەتكە تاپشۇرغان پايدىسى پۈتۈن شىركەتنىڭ يىللىق پايدىسىنىڭ 80 پىرسەنتتىن كۆپرەكىنى ئىگىلىدى.

بۇ ئاپتوبۇس كالونىدا 44 ئاپتوبۇس، 85 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچى بار ئىدى. كالون رەھبەرلىكى ۋەزىپىنى يىلنىڭ بېشىدىلا ھەر بىر ئاپتوبۇس، شەخسلەرگىچە بېكىتىپ، مۇكاپاتلاش-جازالاشنى ھەقىقىي ئەمەلىيلەشتۈرگەنلىكتىن، ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقى ھەسسىلەپ ئۆرلىگەن. شۇڭا، بۇ كالون 11 ئايدا ئومۇمىي كىرىمىنى 2 مىليون 630 مىڭ يۈەندىن كۆپرەككە، ساپ پايدىنى 606 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزۈپ، ئۆتكەن يىلنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن 117.44% ئاشۇردى. ھەر بىر ئاپتوبۇسنىڭ دۆلەتكە يەتكۈزگەن پايدىسى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 11 مىڭ 900 يۈەندىن توغرا كەلدى، 10 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك پايدا يەتكۈزگەن ئاپتوبۇس 26 گە يەتتى. كالون رەھبەرلىكى بۇ نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشتە تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى چىڭ تۇتتى:

1. شوپۇر ۋە مۇلازىملارغا ئەلا سۈپەتلىك مۇلازىمەت قىلىش، يولۇچىلارغا قىزغىن مۇئامىلە قىلىش تەربىيىسىنى كۈچەيتتى. ھازىرغىچە ئۇلار يولۇچىلار ئۇنتۇپ قالغان 5000 يۈەن قىممەتتىكى نەرسىلەرنى ئىگىسىگە قايتۇرۇپ بېرىپ، ئاممىنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى. كالون رەھبەرلىكى جايلار ۋە شەخسلەردىن نۇرغۇن تەشەككۈر خېتى ۋە لەۋھە تاپشۇرۇۋالدى.

2. رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، بىخەتەرلىك خىزمىتىنى داۋاملىق چىڭ تۇتتى. ئۈچ دەرىجە بويىچە (شىركەت، كالون، بەلگىلەش) تەكشۈرۈش تۈزۈمىدە چىڭ تۇرۇپ، تەكشۈرۈشتىن ئۆتمىگەن ئاپتوبۇسنى يولغا چىقارمىدى. شۇڭا ۋەقە يۈز بېرىش نىسبىتى زور دەرىجىدە ئازايدى.

3. ئىشلەپچىقىرىش پىلانىنى ئورۇنداش ئەھۋالىنى ئايمۇ ئاي خۇلاسىلەپ، مۇكاپات جازالارنى ئەمەلدە كۆرسىتىپ، ئىلغارلار ئارقىلىق ئارقىدا قالغانلارنى يېتەكلىدى.

ئوبۇلقاسىم تۇرسۇن

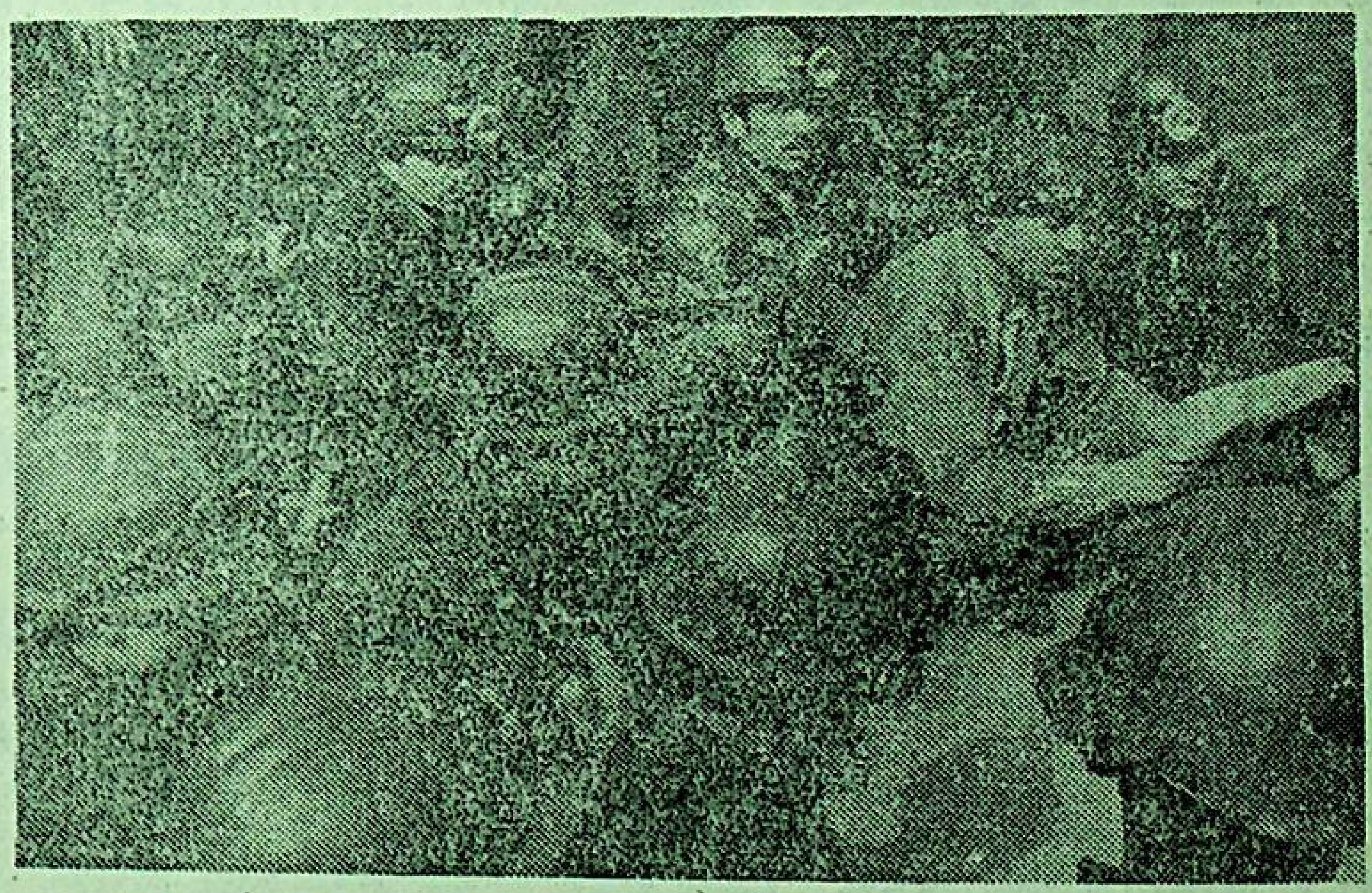

لايىقا يېزىسىدا توڭلىتىلغان سورتلۇق ئوتلار بىلەن ئۇلاش تېخنىكىسى ئومۇملاشتۇرۇلۇپ، باغۋەنچىلىك ئىشلەپچىقىرىشى كۈچلۈك ئىلگىرى سۈرۈلدى

خوتەن ناھىيىسىنىڭ لايىقا يېزىسى 1988-يىلىدىن باشلاپ، مېۋىلىك دەرەخلەرنى توڭلىتىلغان سورتلۇق ئوتلار بىلەن ئۇلاش تېخنىكىسىنى تەدرىجىي ئومۇملاشتۇرۇپ، مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ سورتىنى ياخشىلاشتا كۆرۈنەرلىك ئۈنۈمگە ئېرىشتى.

يېزىلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى بۇ يېزىدا مېۋىلىك دەرەخ كۆپ، لېكىن، سورتى ناچار، مېۋىلىرىنىڭ بازىرى كاسات بولۇشتەك ئەھۋاللارغا ئاساسەن، مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ سورتىنى ئومۇميۈزلۈك ياخشىلاشنى قارار قىلدى. بۇنىڭ بىلەن باغۋەنچىلىك تېخنىكا خادىملىرىنىڭ ئەمەلىي كۆرسىتىشى، يېزا-كەنتلەرنىڭ ئورتاق كۈچ چىقىرىشى ئارقىسىدا، يېزا بويىچە 13 مۇزخانا ياسالدى ھەمدە مۇز ئۈستىگە ئەلا سورتلۇق ياڭاق، ئۆرۈك، ئالما، نەشپۈت، شاپتۇل قاتارلىق مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ ئوتلىرى قويۇلۇپ مۇزلىتىپ ساقلاندى. بۇ خىل ئۇسۇلدا توڭلىتىپ ساقلىغان ئوتلارنىڭ ياشىرىش ئۈنۈمى يۇقىرى، ئۇلاش ۋاقتى ئۇزۇن بولۇپ، تاكى 4-ئايدىن باشلاپ 7-ئايغىچە ياكى ئۇنىڭدىن ئۇزۇن ۋاقىتقىچە ئۇلاشقا بولىدۇ. بۇ خىل تېخنىكا دېھقانلار ئاممىسىنىڭ قىزىقىشىنى قوزغىدى. كۆپلىگەن دېھقانلار ئۆزلىرى مەبلەغ چىقىرىپ مۇزخانا كولاپ، ئەلا سورتلۇق مېۋىلەرنىڭ ئوتلىرىنى مۇزلىتىپ ساقلىدى. ستاتىستىكا قىلىنىشىچە، توڭلىتىش تېخنىكىسى قوللىنىلغان ئۈچ يىلدىن بۇيان پۈتۈن يېزىدا 650 مىڭ تالدىن ئارتۇق سورتلۇق مېۋە ئوتىسى مۇزلىتىپ ساقلانغان، 2000 تۈپتىن ئارتۇق ياڭاق، 185 مىڭ تۈپتىن ئارتۇق ئۆرۈك، شاپتۇل، ئالما، نەشپۈت قاتارلىق مېۋىلىك دەرەخ توڭلىتىلغان ئوتلار بىلەن ئۇلىنىپ سورتى ياخشىلانغان. بىر بۆلۈك ئۇلانغان مېۋىلىك دەرەخلەر بۇ يىلدىن باشلاپ مېۋىگە كىرگەن.

ئابدۇللا زوردۇن

قاراتاغىز دېھقانچىلىق مەيدانى

باغۋەنچىلىك پەن-تېخنىكا كۇرسى ئاچتى

شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش-قۇرۇلۇش بىڭتۈەنى گوما قاراتاغىز دېھقانچىلىق مەيدانى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشنى بوشاشتۇرمىغان ئاساستا باغۋەنچىلىك ئىشلەپچىقىرىشنى راۋاجلاندۇرۇپ، 5000 موغا كىشمىش ئۈزۈم تىكىپ، 6300 موغا ئالما، نەشپۈت قاتارلىق مېۋىلىك كۆچەت يېتىشتۈرۈپ باغ بەرپا قىلدى. بۇ باغلارنى ئىلمىي ئۇسۇلدا باشقۇرۇش، پەرۋىش قىلىشنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن، مەيدان پارتكومى تارىم يېزا ئىگىلىك ئالىي تېخنىكومىدىن ئۈچ نەپەر ئوقۇتقۇچى تەكلىپ قىلىپ، 11-ئاينىڭ 4-كۈنىدىن 12-ئاينىڭ 4-كۈنىگىچە باغۋەنچىلىك كۇرسى ئاچتى. كۇرستا ھەرقايسى دادۈيلەرنىڭ باغۋەنچىلىككە مەسئۇل كادىرلىرى، مەلۇم مەدەنىيەت سەۋىيىسىگە ئىگە ياشلاردىن بولۇپ جەمئىي 96 نەپەر كىشى قاتناشتى. كۇرستا تال پۇتاش، ئالما، نەشپۈت، ئۆرۈك قاتارلىق مېۋىلىك كۆچەتلەرنى چاتاش، رەتلەش، قوشۇمچە ئوغۇت بېرىش قاتارلىق مەزمۇنلاردا دەرس ئۆتۈلدى ھەمدە نەق مەيداندا پراكتىكا قىلدۇرۇلۇپ، نەزەرىيە بىلەن ئەمەلىيەت زىچ بىرلەشتۈرۈلدى.

توختىباقى مۇھەممەت

سىيەك يېزىسىدا شال مەھسۇلاتى 8.36% ئاشتى

كېرىيە ناھىيىسىدىكى سىيەك يېزىسى ئىلمىي ئۇسۇلدا تېرىقچىلىق قىلىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، بۇ يىللىق شالىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتىنى ئۆتكەن يىلقىغا قارىغاندا 8.36% ئاشۇردى.

يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى تېرىقچىلىق شارائىتى … لىشقا يېتەكلىدى. بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، يېزا بويىچە 121 كەسپىي شالچىلىق ئائىلىسى پەن-تېخنىكا جەھەتتىن بىر نۆۋەت تەربىيىلەندى. 100 كىلومېتىر زەيدان چېپىلىپ تۇپراق شارائىتى ياخشىلاندى. ئەلا سورتلۇق «1—78»، «جۇڭگۇەن— … لىندى، ئوت-چۆپلەر خېمىيىۋى دورىلار بىلەن ئۈنۈملۈك يوقىتىلدى. نەتىجىدە، بۇ يىل تېرىلغان 4200 مو شالىنىڭ بىرلىك مەھسۇلاتى 269 كىلوگرامغا، ئومۇمىي مەھسۇلاتى 1 مىليون 129 مىڭ 800 كىلوگرامغا يېتىپ، ئۆتكەن يىلقىغا قارىغاندا ئايرىم-ئايرىم …

△ دۇۋا كۆمۈر كېنى بىخەتەرلىكنى ئىشلەپچىقىرىشنىڭ ئالدىنقى شەرتى قىلىپ، ئىشچىلارنى ھەرھەپتىدە ئىككى كۈن بىخەتەرلىك پائالىيەت كۈنىگە ئۇيۇشتۇرۇش، ھەركۈنى ئىشقا ئاتلىنىشتىن ئىلگىرى قۇدۇق ئاستىغا چۈشىدىغان ئىشچىلارنى يېرىم سائەت قۇدۇق ئاستىدىكى مەشغۇلات قائىدە- …

لىپ، ئىشچىلارنى ھەرھەپتىدە ئىككى كۈن بىخەتەرلىك پائالىيەت كۈنىگە ئۇيۇشتۇرۇش، ھەركۈنى ئىسمىنا ئالمىشىشتىن ئىلگىرى قۇدۇق ئاستىغا چۈشىدىغان ئىشچىلارنى يېرىم سائەت قۇدۇق ئاستىدىكى مەشغۇلات قائىدە - نىزاملىرىنى ئۆگىنىشكە ئۇيۇشتۇرۇش ئارقىلىق بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىش خىزمىتىنى ئىلگىرى سۈرمەكتە.

(راخمان ئوبۇل فوتوسى)

كېرىيە ناھىيىسىدىكى سىيەك يېزىسى ئىلمىي ئۇسۇلدا تېرىقچىلىق قىلىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، بۇ يىللىق شالنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتىنى ئۆتكەن يىلدىكىگە قارىغاندا 8.36% ئاشۇردى.

يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى تېرىقچىلىق شارائىتىنىڭ بىر قەدەر ناچارلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ، شالچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىغا بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ ھەمدە دېھقانلارنى ئىلمىي ئۇسۇلدا تېرىقچىلىق قىلىشقا يېتەكلىدى. بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، يېزا بويىچە 121 كەسپىي شالچىلىق ئائىلىسى پەن-تېخنىكا جەھەتتىن بىر نۆۋەت تەربىيىلەندى. 100 كىلومېتىر زەيدان چېپىلىپ تۇپراق شارائىتى ياخشىلاندى. ئەلا سورتلۇق «1—78»، «جۇڭگۇەن-22» نومۇرلۇق شال سورتى ئومۇملاشتۇرۇلدى. يەرگە سېلىنىدىغان مەھەللىۋى ئوغۇت، خىمىيىۋى ئوغۇت ۋە كۆنجۈرىنىڭ يېتەرلىك بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىندى، ئوت-چۆپلەر خىمىيىۋى دورىلار بىلەن ئۈنۈملۈك يوقىتىلدى. نەتىجىدە، بۇ يىل تېرىلغان 4200 مو شالنىڭ بىرلىك مەھسۇلاتى 269 كىلوگرامغا، ئومۇمىي مەھسۇلاتى 1 مىليون 129 مىڭ 800 كىلوگرامغا يېتىپ، ئۆتكەن يىلدىكىگە قارىغاندا ئايرىم-ئايرىم ھالدا 13% ۋە 8.36% ئاشتى.

سولايمان ئىبراھىم

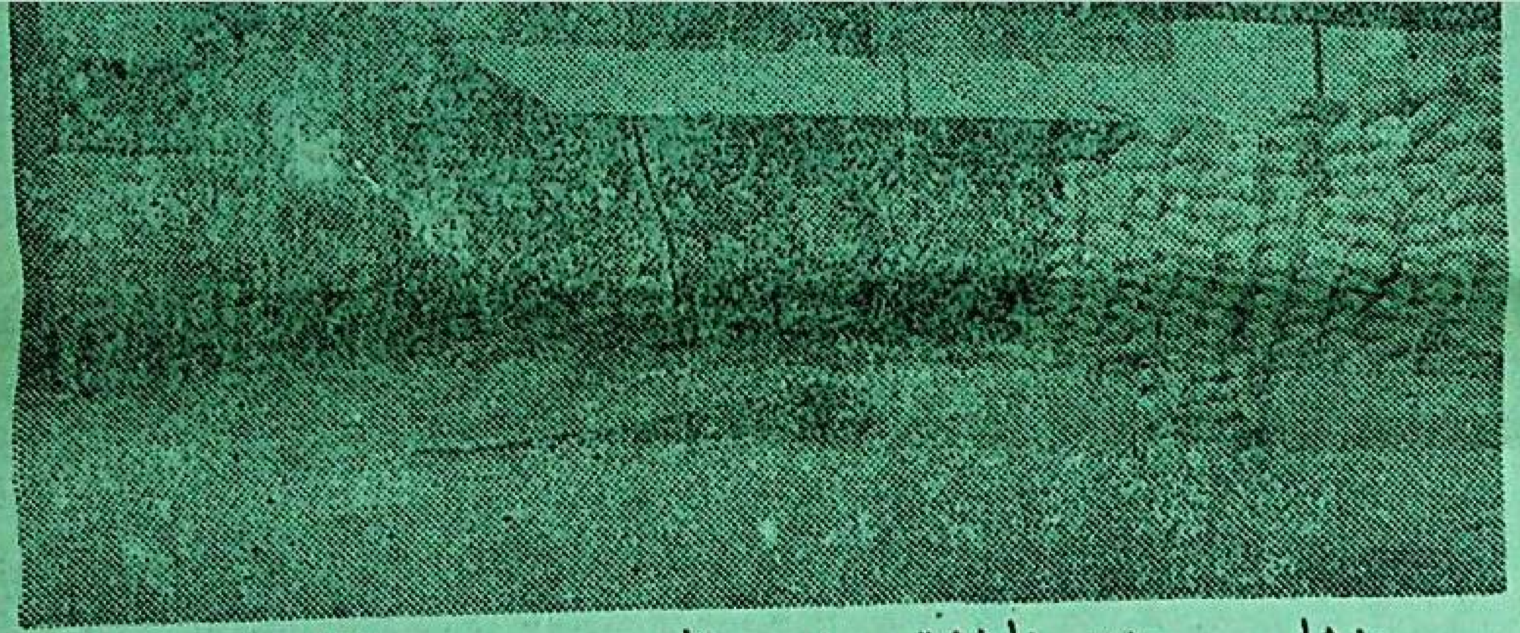

دۆۋا سېمونت زاۋۇتى ھەر قايسى سېخ، بۆلۈم، شەخسلەرگىچە ئىشلەپچىقىرىش پىلان كۆرسەتكۈچى، ئىشلەپچىقىرىش ۋەزىپىسى، بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىش، مەھسۇلات سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلىش بويىچە ھۆددىگەرلىك توختامى تۈزۈپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمىنى يۇقىرى كۆتۈرمەكتە.

سۈرەتتە: قاچىلاش سېخى بىلەن سېمونت ساقلاش ئىسكىلاتىدىن بىر كۆرۈنۈش. (راخمان ئوبۇل فوتوسى)

كېلەر يىلمۇ مول ھوسۇل ئېلىش ئۈچۈن ...

چىرا ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇ يىل كۈزگى بۇغداي تېرىلغۇسى ئاخىرلاشقاندىن كېيىن ناھىيە بويىچە سەپەرۋەرلىك يىغىنى ئېچىپ، ئاساسىي قاتلاملاردىن قىش پەسىللىك ئېتىز-ئېرىق سۇ ئىنشائاتى قۇرۇلۇشى بىلەن كەڭ شۇغۇللىنىش بىلەن بىرگە، كېلەر يىللىق تېرىلغۇنىڭ تۈرلۈك زۆرۈر تەييارلىق ئىشلىرىنى ياخشى ئىشلەشنى تەلەپ قىلغانىدى. كەڭ دېھقان - چارۋىچىلار ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ چاقىرىقىغا قىزغىن ئاۋاز قوشۇپ، بىر تەرەپتىن ئېتىز-ئېرىق سۇ ئىنشائاتى قۇرۇلۇشى بىلەن شۇغۇللانسا، يەنە بىر تەرەپتىن يەر سالالاشتۇرۇش، توك يا تۇزۇش، كۆزلۈك ئورمان سېلىش ئىشلىرىنى ياخشى ئىشلەپ، كۆرۈنەرلىك ئۈنۈمگە ئېرىشتى. ناھىيە بويىچە 12-ئاينىڭ 10-كۈنىگە قەدەر 145 مىڭ 400 مو يەر ئاغدۇرۇلۇپ، بۇنىڭدىن 24 مىڭ مو يەرنىڭ ھەر موسىغا 50 تاغاردىن ئېغىل ئوغۇتى تۆكۈلۈپ، قىر- ئورەكلىرى سۇ پەتلىك يۇرۇشلەشتۇرۇلۇپ، كېۋەز تېرىشقا تەييارلاندى. 74 مىڭ 400 مو كۈزگى بۇغداي ئېتىزى، 5700 مو ئاق يەر ۋە 38 مىڭ 300 مو باغ-ئورمانلىق ۋە بېدىلىك يەرگە توك يا تۇزۇلدى، 3 مىليون 681 مىڭ 800 تاغار ئوغۇت توپلاندى، 382 مىڭ 800 تۈپ كۆچەت تىكىلدى، خاس ئۈجمە كۆچىتىدىن 107 مىڭ 500 تۈپ تىكىلدى.

چاپپار ئوسمان

ھاڭگىيا، كاۋاك يېزىلىرى بوز يەر ئېچىشقا ئەھمىيەت بەردى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **بۇۋىئايشە كېرەم، مۇھەممەت تۇردىلار** خەۋەر قىلىدۇ: لوپ ناھىيىسىنىڭ ھاڭگىيا يېزىسى ئېچىش خاراكتېرلىك ئىشلەپچىقىرىشقا ئەھمىيەت بەردى. بۇ يىل 10-ئايدىن 11-ئاينىڭ ئاخىرىغىچە يېتەرلىك ئەمگەك كۈچى، تراكتور، ئېشەك-ھارۋىلارنى سەپەرۋەر قىلىپ، 76 ئورۇندا 940 كۇب مېتىر توپا قېزىپ، 3412 مو بىنام ئاچتى. بۇ يەرلەرنىڭ بىر قىسمىغا بېدە تېرىدى، يەنە بىر قىسمىنى كېلەر يىلى شال، ھايلىقدان تېرىشقا ۋە كۆچەت تىكىشكە تەقلەپ قويدى.

قاراقاش ناھىيىسىنىڭ كاۋاك يېزىسى كۈزلۈك يىغىم-تېرىمىنى ئاخىرلاشتۇرغاندىن كېيىن، تاشلاندۇق يەردىن 2600 مو بىنام ئېچىپ، كېلەر يىلى كېۋەز تېرىشقا تەييارلاپ قويدى.

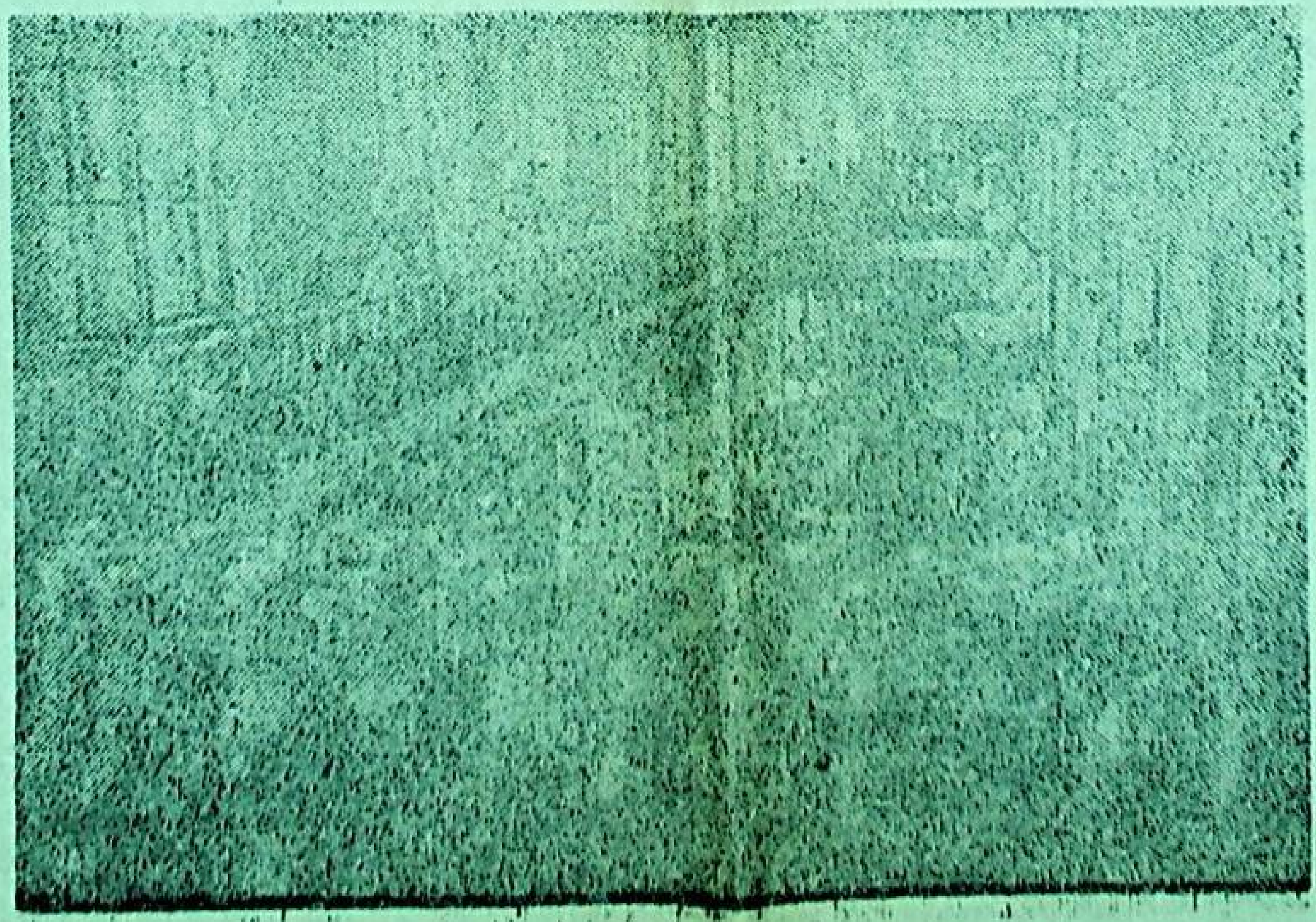

شىخۇ ناھىيىلىك پەۋە زاۋۇتى تېخنىكا تەرەققىياتىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈپ، ئۇسكۈنىلەرنىڭ ئىقتىدارىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، كۆرۈنەرلىك ئىقتىسادىي ئۈنۈم ھاسىل قىلدى.

(شىنجاڭ فوتو سۈرەت نەشرىياتى)

ئورىيا (ئاق ئوغۇت) نى ئىشلىتىش ئۇسۇلى

ئورىيا (ئاق ئوغۇت) نى ئىشلەتكەندە تۆۋەندىكىلەرگە دىققەت قىلىش كېرەك:

1. ئوغۇتنىڭ ئىشلىتىش مىقدارىنى ياخشى ئىگىلەش لازىم. ئورىيا ئوغۇتى يۇقىرى قويۇقلۇقتىكى ئازوتلۇق ئوغۇت بولغاچقا، ھەددىدىن زىيادە كۆپ ياكى ئاز ئىشلەتمەسلىك. مەسىلەن: بىر مو يەرگە بەش كىلوگرام ئازوت ماددىسى ئىشلىتىش پىلانلانغان بولسا، ئورىيا ئوغۇتىدىن 11 كىلوگرام ئىشلىتىش كېرەك.

2. ئورىيا ئوغۇتىنىڭ يەر ئۈستىدىن ياكى سۇلۇق ئېتىزلاردىكى سۇنىڭ چېقىرىلىشى سەۋەبىدىن ئېقىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش لازىم. ئورىيا ئوغۇتىمۇ باشقا خىلدىكى ئېرىشچان خىمىيىۋى ئوغۇتلارغا ئوخشاش سۇدا ئاسان ئېرىيدۇ. ئەگەر ئېتىز يۈزىگە چېچىلىپ توپا بىلەن كۆمۈۋېتىلمىسە ياكى شال ئېتىزلىرىدىكى سۇلار چېقىرىلىشتىن بۇرۇن ئىشلىتىلسە، ئوغۇت سۇغىرىش، يامغۇر سۈيى ۋە شال ئېتىزلىرىدىكى سۇنىڭ چېقىرىلىشى بىلەن ئېقىپ كېتىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئورىيانى بىنام يەرلەرگە ئىشلەتكەندە چوڭقۇر ئىشلىتىش، شال ئېتىزلىرىدا بولسا ئوغۇت ئىشلىتىلىپ، بىرەر ھەپتىگىچە سۇنى چىقارماسلىق كېرەك.

3. ئورىيا ئوغۇتىنىڭ ئاممىياكلىشىپ، خوراپ زىيانغا ئۇچرىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش لازىم. ئورىيا ئوغۇتى تۇپراققا ئىشلىتىلگەندىن كېيىن تېز ئاممىياكلىشىپ، ئامونىي كاربوناتقا ئايلىنىدۇ. شۇڭلاشقا ئورىيا ئوغۇتىنى ئورەك ئېچىپ قويۇپ، توپا بىلەن كۆمۈپ، نەملىك بىلەن دەرھال ئۇچراشتۇرۇش كېرەك. تەجرىبە قىلىنىشىچە، ئورىيا ئوغۇتى ئون سانتىمېتىر چوڭقۇرلۇقتا ئورەك ئېچىپ قويۇلسا، ئازوت ماددىسى زىيانغا ئۇچرىمايدىكەن.

4. ئورىيا ئوغۇتىنى ئۇرۇق ئوغۇتى قىلىپ ئىشلىتىشتىن ساقلىنىش كېرەك. ئورىيا ئوغۇتى ئۇرۇق ئوغۇتى قىلىپ ئىشلىتىلسە ئۇرۇقنى كۆيدۈرۈۋېتىپ، مەھسۇلاتقا تەسىر يەتكۈزىدۇ. شۇڭلاشقا، يوپۇرماق يۈزىگە پۈركۈپ ئىشلىتىشنىڭ ئۈنۈمى ياخشى بولىدۇ. ئىشلىتىش قويۇقلۇق دەرىجىسى 0.1%—0.5% بولسا مۇۋاپىق بولىدۇ.

(«يېزا پەن-تېخنىكىسى» ژۇرنىلىدىن)

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ئابدۇقادىر ئابدۇخالىق)

ئەۋلاد گورۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

باشتوغراق كەنت پارتىيە ياچېيكىسى قانداق قىلىپ، كەنتنىڭ نامرات قىياپىتىنى ئۆزگەرتىپ، دېھقانلارنىڭ تۇرمۇشىنى ياخشىلىدى؟

لوپ ناھىيىسىنىڭ باشتوغراق يېزىسىدىكى باشتوغراق كەنت پارتىيە ياچېيكىسى يېزا ئىسلاھاتىنى ئۈزلۈكسىز چوڭقۇرلاشتۇرۇش ئاساسىدا، پارتىيىنىڭ يېزىلارغا قارىتىلغان ئىقتىسادىي سىياسەتلىرىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، كادىرلار، پارتىيە ئەزالىرى ۋە ئامما ئارىسىدا ئىدىيىۋى-سىياسىي خىزمەتنى ئۈزلۈكسىز كۈچەيتىپ، ئۆزجايىنىڭ تەبىئىي ئەۋزەللىكىنى تاۋار ئەۋزەللىكىگە ئايلاندۇرۇش ئارقىلىق، دېھقانلارنى بېيىتىش يولىدا زور ئەجىر سىڭدۈرگەنلىكتىن، كەنتنىڭ قىياپىتى يېڭىلاندى. دېھقان-چارۋىچىلارنىڭ تۇرمۇشى كۆرۈنەرلىك ياخشىلىنىپ، كەنتنىڭ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى راۋاجلاندى.

بۇ كەنتتە 96 ئائىلە، 452 نوپۇس، 147 ئەمگەكچى، 1392 مو تېرىلغۇ يەر بولۇپ، «داشقازان تامىقى» يېيىلىدىغان يىللاردا بۇ كەنت يېزا بويىچە ئەڭ نامرات كەنتلەرنىڭ بىرى ئىدى. پارتىيە 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن كېيىن، كەنت پارتىيە ياچېيكىسى كەنتنىڭ نامرات، قالاق قىياپىتىنى ئۆزگەرتىش، دېھقانلارنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، ئاۋۋال ياچېيكىنىڭ جەڭگىۋار قورغانلىق رولى ۋە پارتىيە ئەزالىرىنىڭ نەمۇنىلىك، باشلامچىلىق رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، پارتىيىنىڭ يېزىلارغا قارىتىلغان يېڭى ئىقتىسادىي سىياسەتلىرىنى كەڭ تەشۋىق قىلىپ ۋە ئىزچىللاشتۇرۇپ، دېھقانلارنى ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشنى چىڭ تۇتۇش ئالدىنقى شەرتى بىلەن ئۆز جايىنىڭ تەبىئىي ئەۋزەللىكىدىن پايدىلىنىپ، كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللىنىشقا يېتەكلىدى. بۇنىڭ بىلەن دېھقانلارنىڭ ئاكتىپچانلىقى ئۇرغۇپ، ئەمگەك قىزغىنلىقى ئېشىپ، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشى يىلدىن-يىلغا يۈكسەلدى. مەھسۇلات ئۇدا بىر قانچە يىل ئاشتى. 1989-يىلىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە، كەنت بويىچە ئومۇمىي ئاشلىق مەھسۇلاتى 215 مىڭ 302 كىلوگرامغا، بىرلىك مەھسۇلات 305 كىلوگرامغا، ئوتتۇرا ھېساب بىلەن كىشى بېشىغا ئىشلەپچىقىرىلغان ئاشلىق 476 كىلوگرامغا يېتىپ، 1980-يىلىدىكىدىن ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 87 مىڭ 162 كىلوگرام، بىرلىك مەھسۇلات 205 كىلوگرام، كىشى بېشىغا ئىشلەپچىقىرىلغان ئاشلىق 296 كىلوگرام ئاشتى.

كەنت رەھبەرلىكى ئۆز جايىنىڭ يېرى كەڭ، ئوت-چۆپ زاپىسى مول بولۇشتەك تەبىئىي ئەۋزەللىكىدىن تولۇق پايدىلىنىش ئۈچۈن، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشتا ئۇزۇن مۇددەتلىك پىلان بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنىڭ تەرەققىيات نىشانىغا ئاساسەن ئوت-چۆپ مەنبەسىنى كېڭەيتىشكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىپ، 1986-يىلىدىن باشلاپ 1989-يىلىغا قەدەر ئۈچ يىل ئىچىدە ھەر ئون تۇياق چارۋا ئۈچۈن بىر مودىن بېدىلىك بولۇش چاقىرىقىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ئۆتكەن يىلىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە ئۇنى ھەقىقىي ئىشقا ئاشۇردى. كەنت بويىچە ئومۇمىي بېدە كۆلىمى 400 موغا يېتىپ، ھەر بىر ئائىلىگە ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 4.2 مودىن، ھەر بەش تۇياق چارۋا مالغا بىر مودىن توغرا كەلدى. ئوت-چۆپ زاپىسىنىڭ تەدرىجىي كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشى تېز راۋاجلاندى. بۇ يىل 10-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر كەنت بويىچە چارۋا مال 2180 تۇياققا يېتىپ، 1980-يىلىدىكىدىن 948 تۇياق كۆپىيىپ، ھەر بىر ئائىلىگە ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 23 تۇياقتىن توغرا كەلدى. كەنت بويىچە تۆت ئائىلىنىڭ چارۋىسى 100 تۇياقتىن، ئون ئائىلىنىڭ چارۋىسى 50 تۇياقتىن ئېشىپ كەتتى.

كەنت رەھبەرلىكى يەنە ئۆزجايىنىڭ تۇپراق شارائىتى، تېرىقچىلىق ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن، پاختىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنى دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى كۆپەيتىشتىكى باشلامچى كەسىپ قاتارىدا تۇتقانلىق چىڭ تۇتۇپ، كېۋەز تېرىلغۇ كۆلىمىنى يىلسېرى كېڭەيتىپ، مەھسۇلاتنىڭ مۇقىم ئېشىشىغا كاپالەتلىك قىلدى. بۇ يىل تېرىلغان 260 مو يەردىكى كېۋەزنىڭ ھەممىسىنى ئومۇميۈزلۈك سولياۋ يوپۇق يېپىپ تېخنىكا تەلەپ بويىچە تېرىغانلىقتىن، پاختىدىن مول ھوسۇل ئېلىنىپ ئومۇمىي مەھسۇلات (چىگىتلىك) 42 مىڭ 900 كىلوگرامغا، مو بېشى مەھسۇلاتى 165 كىلوگرامغا يېتىپ، 1980-يىلىدىكىدىن ئايرىم-ئايرىم ھالدا ئىككى ھەسسە ۋە ئۈچ ھەسسىدىن كۆپرەك ئاشتى. ياغلىقدان مەھسۇلاتى 6290 كىلوگرامغا يېتىپ، 1980-يىلىدىكىدىن بىر ھەسسە ئاشتى. كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن ئوتتۇرىچە كىرىم 390 يۈەنگە يېتىپ، 1980-يىلىدىكىدىن 200 يۈەن كۆپەيدى.

بۇ كەنتتە قۇم-بوراندىن مۇداپىئە كۆرۈش ئورمىنى بىنا قىلىشنى ئاساس، ئېتىز-ئېرىق ئىھاتە ئورمىنى بىنا قىلىشنى يېتەكچى، ئىقتىسادىي ئورمان بىنا قىلىشنى مۇھىم نۇقتا قاتارىدا ئەستايىدىل چىڭ تۇتقانلىقتىن، ئېتىز-ئېرىقلار پۈتۈنلەي ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇلدى. كەنت بويىچە ئومۇمىي ئورمان كۆلىمى 945 موغا، مېۋىلىك ئورمان كۆلىمى 143 موغا يەتتى. 1987-يىلىدىن بېرى 48 مو يەرگە كىشمىش ئۈزۈم تېلى، 24 مو يەرگە سورتلۇق چىلان كۆچىتى تىكىلگەن بولۇپ، بۇ يىل تولۇق مېۋىگە كىردى. «بەشتە ياخشى يېزا» قۇرۇلۇشى مەركەز قىلىنغان سۇ ئىنشائاتى قۇرۇلۇشى چىڭ تۇتۇلغانلىقتىن، ئېرىق-ئۆستەڭلەر ئاساسىي جەھەتتىن يۈرۈشلەشتۈرۈلۈپ، سۇغىرىش شارائىتى زور دەرىجىدە ياخشىلاندى. ئومۇمىي تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنىڭ 70 پىرسەنتى سالا ئېتىزغا ئۆزگەرتىلىپ، دېھقانچىلىقنىڭ ماشىنىلىشىش قەدىمى تېزلەشتى. 1988-يىلى 230 كۋادرات مېتىر كۆلەمدە بىر باشلانغۇچ مەكتەپ سېلىنىپ، ئوقۇتۇش شارائىتى ياخشىلاندى.

كەنتنىڭ تۈرلۈك خىزمەتلىرىنىڭ يىلدىن-يىلغا يۈكسىلىشىگە ئەگىشىپ، دېھقان-چارۋىچىلارنىڭ تۇرمۇشى كۆرۈنەرلىك ياخشىلاندى. يېقىنقى تۆت يىل ئىچىدە كەنت بويىچە 71 ئائىلە ئازادە، يورۇق يېڭى ئۆيلەرگە كۆچۈپ كىردى. ھەممە ئائىلىنىڭ ئۇزۇقلۇق ئاشلىق مەسىلىسى تولۇق ھەل قىلىنىپ، كۆپ قىسىم ئائىلىلەرنىڭ ئاشلىقى كونىدىن-كونىغا ئېشىپ قالىدىغان دەرىجىگە يەتتى. دېھقانلارنىڭ قورسىقى توق، كۆڭلى خاتىرجەم، كىيىمى پۈتۈن بولۇپ يانچۇقىغا پۇل كىردى. بۇ مەمۇرچىلىقتىن خۇشاللانغان دېھقانلار ئۆز ئارا ئىتتىپاق قىلىشىپ، بىر-بىرىگە ياردەم بېرىدىغان، جاپاغا چىداپ ئىشلەيدىغان، پەن-تېخنىكا بىلىملىرىنى ئۆگىنىدىغان، مەدەنىيەتكە قىزىقىدىغان ياخشى كەيپىياتنى شەكىللەندۈردى. دېھقانلارنىڭ چىرايىدا، پارتىيىمىز سىياسىتىنىڭ دېھقانلارنى بېيىشقا يېتەكلەيدىغان توغرا سىياسەت ئىكەنلىكىدىن رازىمەنلىكى جىلۋىلىنىپ تۇرماقتا.

بۇ كەنتتە يۇقىرىقىدەك يېڭى ئۆزگىرىشلەرنى بارلىققا كەلتۈرۈشتە كەنت پارتىيە ياچېيكىسى ئاساسلىقى تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلىدى:

1-كەنت پارتىيە ياچېيكىسى ئىشنى ياچېيكا ئىچىدىن، پارتىيە ئەزالىرى ئىچىدىن باشلاپ تۇتۇپ، ئاممىغا ئۈلگە كۆرسەتتى. ھەر قانداق ئەھۋال ئاستىدا «ئۈچ يىغىن، بىر دەرس» تۈزۈمىنى مۇنتىزىم داۋاملاشتۇرۇپ، پارتىيىنىڭ ئىدىيىۋى قۇرۇلۇشى ۋە تەشكىلىي قۇرۇلۇشىنى ھەقىقىي تۈردە كۈچەيتىپ، پاكلىق قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈردى. نەتىجىدە، 1980-يىلدىن بۇيان بۇ كەنتتە بىرمۇ پارتىيە گۇرۇپپىسى، بىرمۇ پارتىيە ئەزاسى پارتىيە ئىنتىزامىغا خىلاپ ئىشلارنى سادىر قىلمىدى.

2-كەنت پارتىيە ياچېيكىسى كادىرلار ۋە ئاممىغا بولغان ئىدىيىۋى-سىياسىي تەربىيىنى ياخشى ئىشلەش بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئۇلارغا قارىتا پارتىيىنىڭ يېزا ئىقتىسادىي سىياسەتلىرىنى، قانۇن بىلىملىرىنى ھەمدە پەن-تېخنىكا بىلىملىرىنى كەڭ تەشۋىق قىلىپ، كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ ئېڭىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈپ، پارتىيە سىياسىتىگە بولغان ئىشەنچىسىنى ئاشۇرۇپ، ئاكتىپچانلىقىنى قوزغىدى.

3-كادىرلار، پارتىيە ئەزالىرى ۋە دېھقانلار ئاممىسىنى پارتىيە سىياسىتى يول قويغان دائىرىدە ئۆزكۈچىگە، ھالال ئەمگىكىگە تايىنىپ ئالدىن بېيىشقا يېتەكلىدى. كەنت پارتىيە ياچېيكىسى ئۆز ئورنىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا، دېھقانلارنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن، ئۇلارنى دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق، بورداقچىلىق، باقمىچىلىق، قول ھۈنەرۋەنچىلىك قاتارلىق كۆپ خىل ئىگىلىك تۈرلىرى بويىچە ئىشلەپچىقىرىشقا تەشكىللەپ، كىرىم يوللىرىنى كۆپەيتىپ، دېھقانلارنىڭ قەد كۆتۈرۈشىگە يول كۆرسەتتى ۋە قولايلىق يارىتىپ بەردى.

4-ئۆز ئورنىنىڭ تەبىئىي ئەۋزەللىكىدىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىپ ئوت-چۆپ زاپىسىنى كۆپەيتىشنى ئالدىنقى شەرت قىلىپ، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنى گەۋدىلىك ئورۇنغا قويۇپ، ئورگانىك ئوغۇت زاپىسىنى كۆپەيتىپ، چارۋىچىلىق ئارقىلىق دېھقانچىلىقنى، دېھقانچىلىق ئارقىلىق چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنى ئىلگىرى سۈرۈپ، پۈتكۈل يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشنى مۇقىم، ماسلاشقان ھالدا راۋاجلاندۇردى.

5-كەنت رەھبەرلىكى دېھقانلارنى ئىلمىي ئۇسۇلدا تېرىقچىلىق قىلىش، ئىلمىي ئۇسۇلدا مايسا باشقۇرۇشقا يېتەكلىدى. يېزىدا ئېچىلغان تۈرلۈك شەكىلدىكى تېخنىكا ئۆگىنىش كۇرسلىرىدىن پايدىلىنىپ، 170 تىن كۆپرەك كىشىنى پەن-تېخنىكا ئۆگىنىش كۇرسلىرىدا تەربىيىلەپ، ئۇلارنىڭ رولىدىن ئوبدان پايدىلاندى. ئۈنۈمسىز يەرلەرنى ئۆزگەرتىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئەلا سورتلۇق ئۇرۇقلارنى پائال كېڭەيتىپ، مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلدى.

تۇرغۇن تاشتۆمۈر

بىشى ئەۋزەللىكىدىن پايدىلىنىپ، كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللىنىشقا يېتەكلىدى. بۇنىڭ بىلەن دېھقانلارنىڭ ئاكتىپچانلىقى ئۇرغۇپ، ئەمگەك قىزغىنلىقى ئېشىپ، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشى يىلدىن-يىلغا يۈكسەلدى. مەھسۇلات ئۇدا بىر قانچە يىل ئاشتى. 1989-يىلىنىڭ

كەلدى. كەنت بويىچە تۆت ئائىلىنىڭ چارۋىسى 100 تۇياقتىن، ئون ئائىلىنىڭ چارۋىسى 50 تۇياقتىن ئېشىپ كەتتى. كەنت رەھبەرلىكى يەنە ئۆزجايىنىڭ تۇپراق شارائىتى، تېرىقچىلىق ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن، پاختىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنى دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى كۆپەيتىشتىكى باشلامچى كەسىپ

زور دەرىجىدە ياخشىلاندى. ئومۇمىي تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنىڭ 70 پىرسەنتى سالا ئېتىزغا ئۆزگەرتىلىپ، دېھقانچىلىقنىڭ ماشىنىلىشىش قەدىمى تېزلەشتى. 1988-يىلى 230 كۇۋادرات مېتىر كۆلەمدە بىر باشلانغۇچ مەكتەپ سېلىنىپ، ئوقۇتۇش شارائىتى ياخشىلاندى. كەنتنىڭ تۈرلۈك خىزمەتلىرىنىڭ

پارتىيە ئەزاسى. پارتىيە ئىنتىزامىغا خىلاپ ئىشلارنى سادىر قىلمىدى.

2-كەنت پارتىيە ياچېيكىسى كادىرلار ۋە ئاممىغا بولغان ئىدىيىۋى-سىياسىي تەربىيىنى ياخشى ئىشلەش بىلەن بىرۋاقىتتا، ئۇلارغا قارىتا پارتىيىنىڭ يېزا ئىقتىسادىي سىياسەتلىرىنى، قانۇن بىلىملىرىنى ھەمدە

كىشىنى پەن-تېخنىكا ئۆگىنىشكە رىغبەتلەندۈرۈپ تەربىيىلەپ، ئۇلارنىڭ رولىدىن ئوبدان پايدىلاندى. ئۈنۈمسىز يەرلەرنى ئۆزگەرتىش بىلەن بىرۋاقىتتا، ئەلا سورتلۇق ئۇرۇقلارنى پائال كېڭەيتىپ، مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلدى.

تۇرغۇن تاشتۆمۈر

ۋىلايەتلىك جامائەت خەۋپسىزلىكى باشقارمىسىدا

پارتىيە ئەزالىرىنى دېموكراتىك باھالاش ئوبدان ئېلىپ بېرىلدى

كومپارتىيە ئەزالىرىنىڭ ھەر ساھە خىزمەتلىرىدىكى نەمۇنىلىك، باشلامچىلىق رولىنى يەنىمۇ ياخشى جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن، ۋىلايەتلىك جامائەت خەۋپسىزلىكى باشقارمىسىدا پارتىيە ئەزالىرىنى دېموكراتىك باھالاش ئوبدان ئېلىپ بېرىلدى.

باشقارما پارتىيە باش ياچېيكىسى ئاۋۋال باش ياچېيكا ھەيئەتلىرى يىغىنى ئېچىپ، بۇ يىللىق پارتىيە ئەزالىرىنى دېموكراتىك باھالاش خىزمىتىنى ئېلىپ بېرىشنىڭ قەدەم، باسقۇچ، ئۇسۇللىرى ئۈستىدە مۇھاكىمە ئېلىپ بېرىپ، بۇ ھەقتە قارار چىقاردى. ئاندىن ھەر قايسى پارتىيە ياچېيكىلىرىغا پارتىيە باش ياچېيكىسىنىڭ قارارىنى يەتكۈزۈپ، بۇ خىزمەتنى ئەستايىدىل ياخشى ئىشلەشنى ئورۇنلاشتۇردى. بۇنىڭ بىلەن ھەر قايسى ياچېيكىلار باھالاش بىلەن كەسپىي خىزمەتلەرنىڭ توقۇنۇشۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن، ھەر قايسى بۆلۈم، ئىشخانىلارنىڭ خىزمەتلىرىنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇپ، پارتىيە ئەزالىرىنى باھالاشقا سەپەرۋەر قىلدى. باھالاش داۋامىدا ئاۋۋال پارتىيە ئەزالىرىنى «پارتىيە نىزامنامىسى» ۋە ئالاقىدار ھۆججەتلەرنى ئۆگىنىشكە ئۇيۇشتۇرۇپ، ئۆگىنىش ئارقىلىق پارتىيە ئەزالىرىنىڭ دېموكراتىك باھالاشقا بولغان تونۇشىنى ئۆستۈردى. باھالاش جەريانىدا پارتىيە ئەزالىرى پۈتۈن زېھنىنى مەركەزلەشتۈرۈپ، بۇ خىزمەتكە ئاكتىپ پوزىتسىيە تۇتتى. ھەر بىر پارتىيە ئەزاسى ئۆزىنى «پارتىيە نىزامنامىسى» ۋە «مىزان»غا سېلىشتۇرۇپ، ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدىگەن ھالدا تەكشۈرۈپ باھالىدى. تەنقىد، ئۆز-ئۆزىنى تەنقىد قانات يايدۇرۇلدى. بەزى پارتىيە ئەزالىرىغا بېرىلگەن تەنقىد ئۆتكۈر بولغان بولسىمۇ، ئەمما ئۇلار ئۆزلىرىگە بېرىلگەن تەنقىدىي پىكىرلەرنى سەمىمىي نىيەت بىلەن قوبۇل قىلدى. بۇ قېتىمقى باھالاشتىكى بىر ئالاھىدىلىك شۇكى، باھالاشتا ئىلگىرىكىدەك خاس ئۇتۇقنىلا سۆزلەپ، يېتەرسىزلىك ۋە كەمچىلىكلەرنى سۆزلىمەيلا، يۈز خاتىرە قىلىپ ئۆتۈپ كېتىدىغان، شەكىلۋازلىق ھادىسىلىرىگە ئۈزۈل-كېسىل خاتىمە بېرىلىپ، باشتىن-ئاياغ ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەش، تەنقىد ۋە ئۆز-ئۆزىنى تەنقىد قىلىش، ئوچۇق-ئاشكارا ئىش قىلىشتەك پارتىيىنىڭ ئېسىل ئىستىلى جارى قىلدۇرۇلدى. پارتىيە ياچېيكىلىرىنىڭ جەڭگىۋار قورغانلىق رولى جارى قىلدۇرۇلۇپ، كۆزلىگەن مەقسەتكە يېتىلدى. كۆپچىلىك بۇ قېتىمقى باھالاشتىن مەمنۇن بولغان ھالدا: «بۇ قېتىمقى پارتىيە ئەزالىرىنى دېموكراتىك باھالاش ناھايىتى جانلىق، ياخشى ئېلىپ بېرىلدى، غەيرىتىمىز ئۇرغىدى. بۇ قېتىمقى باھالاشنى تۈرتكە قىلىپ، بۇندىن كېيىنكى خىزمەتلەرنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلەيمىز. ئۆزگەرمەس چۈشەنچىلىرى ناتوغرا كەيپىياتلارغا قارشى تۇرۇپ، پاك-دىيانەتلىك بىلەن ئىشلەيمىز» دېيىشتى.

مۇھەممەتقاسىم ئەيسا

كامپا كەنت پارتىيە ياچېيكىسى

ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىپ، ئاممىنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى

قاراقاش ناھىيىسىدىكى سايباغ يېزىسىنىڭ كامپا كەنت پارتىيە ياچېيكىسى پارتىيە قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىپ، پارتىيە ئىستىلىنى ياخشىلاپ، ئاممىنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى.

ئىلگىرى بۇ كەنتتىكى بىر قىسىم كەنت، مەھەللە كادىرلىرى خىزمەتتىكى قولايلىق شارائىتتىن پايدىلىنىپ، ئەمگەكچى ھېسابىدىكى خوتۇن-بالىچاقىلىرى، ئۇرۇق-تۇغقانلىرى ۋە يېقىن-يورۇقلىرىنى سىرتقى قۇرۇلۇش ئەمگەكلىرىگە ئەۋەتمەي، ئاممىنىڭ نارازىلىقىنى قوزغىغانىدى. بۇ خىل ئەھۋالغا قارىتا پارتىيە ياچېيكا شۇجىسى روزىنىياز ھوشۇر پارتىيە ئەزالىرى ۋە ئاساسىي قاتلام كادىرلىرىنى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىپ، پارتىيە ئىستىلىنى ياخشىلاش، ئەمەلىي ھەرىكەت ئارقىلىق پارتىيە بىلەن ئاممىنىڭ مۇناسىۋىتىنى قويۇقلاشتۇرۇشقا سەپەرۋەر قىلدى. ئۆگىنىش، مۇزاكىرە جەريانىدا يەتتە نەپەر ئاساسىي قاتلام كادىرنىڭ ئەمگەكچى ھېسابىدىكى ئايالى ۋە تۆت نەپەر يېقىنىنىڭ سىرتقى ئەمگەككە بارمىغانلىقى ئېنىقلاپ چىقىلىپ، ئۇلارغا تېگىشلىك تەربىيە بېرىلدى. بۇنىڭ ئىچىدە 30 نەپەر ئايال سىرتقى قۇرۇلۇش ھېسابىدا كوللېكتىپقا بەلگىلىمە بويىچە نەق پۇل تاپشۇردى. يەتتە نەپەر كىشى باشقا دېھقانلار بىلەن بىرگە كۈز پەسىللىك ئېتىز-ئېرىق ئاساسىي قۇرۇلۇشىغا قاتناشتۇرۇلدى.

بۇنىڭدىن خۇشاللانغان دېھقانلار: «كەنت پارتىيە ياچېيكىسى ئۇزۇندىن بۇيان ھەل بولماي كەلگەن مەسىلىنى ھەل قىلىپ، بىزنىڭ قورساق كۆپۈكىمىزنى چىقاردى، ئەمدى بىز ئىشلىمەي كىم ئىشلەيدۇ؟» دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن ئازغىنا ۋاقىت ئىچىدە كەنت بويىچە 141 مو يەر سالالاشتۇرۇلدى، 103 مو بىنام يەر ئېچىلدى، توققۇز كىلومېتىر سۇغىرىش ئېرىقى رېمونت قىلىنىپ، 105 جايغا سېمونت قوغاچ قويۇلدى.

ئۆمەرجان ئېلى

خوتەن ناھىيىسىدىكى يېڭى ئاۋات يېزىلىق ئاياللار بىرلەشمىسىنىڭ مۇدىرى، «8-مارت قىزىل بايراقدارى»، «مۇنەۋۋەر كومپارتىيە ئەزاسى» تۇنىسا ناسىر يېزىنىڭ ئاياللار خىزمىتى ۋە پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش بىلەن بىرگە، نامرات ئاياللارنى بېيىتىشنى ھۆددىگە ئېلىپ، ئۇلارغا ئەقىل كۆرسىتىش ۋە يار-يۆلەك بولۇش ئارقىلىق، ئۇلارنى بېيىغان ئائىلىلەر قاتارىغا قوشتى. جامە باغ كەنت 2-مەھەللە كۆرۈرپىسەندىكى قۇربانىسا خانىم ئىلگىرى نامراتلىقنىڭ دەردىنى قاتتىق تارتقان يالغۇز ئايال ئىدى. 1988-يىلى تۇنىسا ناسىر ئۇنى بېيىتىشنى ھۆددىگە ئېلىپ، ئۇنىڭغا كىيىم تىكىشنى ئۆگەتتى ۋە ھويلا-ئارام ئىگىلىكى بىلەن شۇغۇللىنىشقا يېتەكلەپ، بىر يىل ئىچىدە ئۇنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇردى. قۇربانىسا خان بۇ يىل 3-ئايدا ۋىلايەت بويىچە «ھويلا-ئارام ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇشتا ئىلغار شەخس» بولۇپ مۇكاپاتلاندى.

سۈرەتتە: تۇنىسا ناسىر (ئوڭدىكى كىشى) قۇربانىسا خان بىلەن بۇندىن كېيىنكى ئىشلار توغرىسىدا مەسلىھەتلەشمەكتە.

(ئۆزىمىزنىڭ مۇخبىرى تۇرغۇن ئابدۇقادىر خەۋىرى ھەم فوتوسى)

كۆيۈمچان ئايال كوممۇنىست

گۇما ناھىيىسىنىڭ پىشنا يېزا يانتاق كەنتىدىكى دېھقان كومپارتىيە ئەزاسى ھاۋاخان ئوتتۇرا مەكتەپ سەۋىيىسىگە ئىگە بولۇپ، كەنتتىكى چوڭلار ماتېرىيالىنى يولغا قويۇشتا، ساۋاتسىزلىقنى تۈگىتىشتە ياخشى رول ئويناپ كەلگەن، كۆرۈنەرلىك تۆھپە قوشتى. ئىلمىي ئۇسۇلدا تېرىقچىلىق قىلىپ، ھالال مېھنەت ئەمگىكىگە تايىنىپ بېيىدى ھەمدە بېيىغاندا ئاجىز، مېيىپ، كېسەلچان يۇرتداشلىرىغا خەيرىخاھلىق قىلدى. بۇ يىل كۈزدە 150 كىلوگرام ئاشلىق، ئىككى قۇر كىيىمنى سادىر ئاخۇن، زەينەپخان قاتارلىق كېسەلچان، ئاجىزلارغا ياردەم قىلدى.

مۇھەممەت ئىمىن ھەسەن

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ئوبۇلقاسىم مۇھەممەت تىمىياز)

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

ئەقىل-پاراسىتىمىزنى ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا تەقدىم قىلايلى

ۋىلايىتىمىز بويىچە گەۋدىلىك تۆھپە قوشقان، كۆزگە كۆرۈنگەن ئىختىساسلىق خادىملار :

ۋىلايىتىمىزدە تۇنجى قېتىم باھالاپ چىقىلغان، گەۋدىلىك تۆھپە قوشقان كەسپىي تېخنىكا بويىچە كۆزگە كۆرۈنگەن ئىختىساسلىق خادىم 18 نەپەر بولۇپ، گېزىتىمىزنىڭ 9-ئاينىڭ 22-كۈنىدىكى سانىدا ئون نەپەر يولداش سۈرىتى بىلەن قىسقىچە تونۇشتۇرۇلغان. ئۇلار: ۋاڭ ۋېي، جاۋ جۇڭچيەن، زوكە يىخۋا، زوجۈن، جۇ مېيۋۇ، سۇدىيە ماخمۇت، خوجېنگۈيۈەن، سۇلايمان روزى، خېڭ شياۋجاڭ، تۇنىياز ئۇسۇپلەردىن ئىبارەت. بۈگۈن يەنە سەككىز نەپەر يولداشنى سۈرىتى بىلەن تونۇشتۇردۇق.

→ **جۇ چېنيالڭ** : باش ئىنژېنېر، خوتەن ۋىلايەتلىك يىپەك-توقۇمىچىلىق فابرىكىسىنىڭ باشلىقى.

مۇكاپاتلانغان ئەھۋالى ۋە ئىلمىي ماقالىسى: «K251 ئۆزگەرتىپ قۇراشتۇرۇلغان مەتوت يىپ ئىگىرىش ماشىنىسى» 1988-يىلى ۋىلايەتلىك پەن-تېخنىكا تەرەققىياتى بويىچە 1-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن.

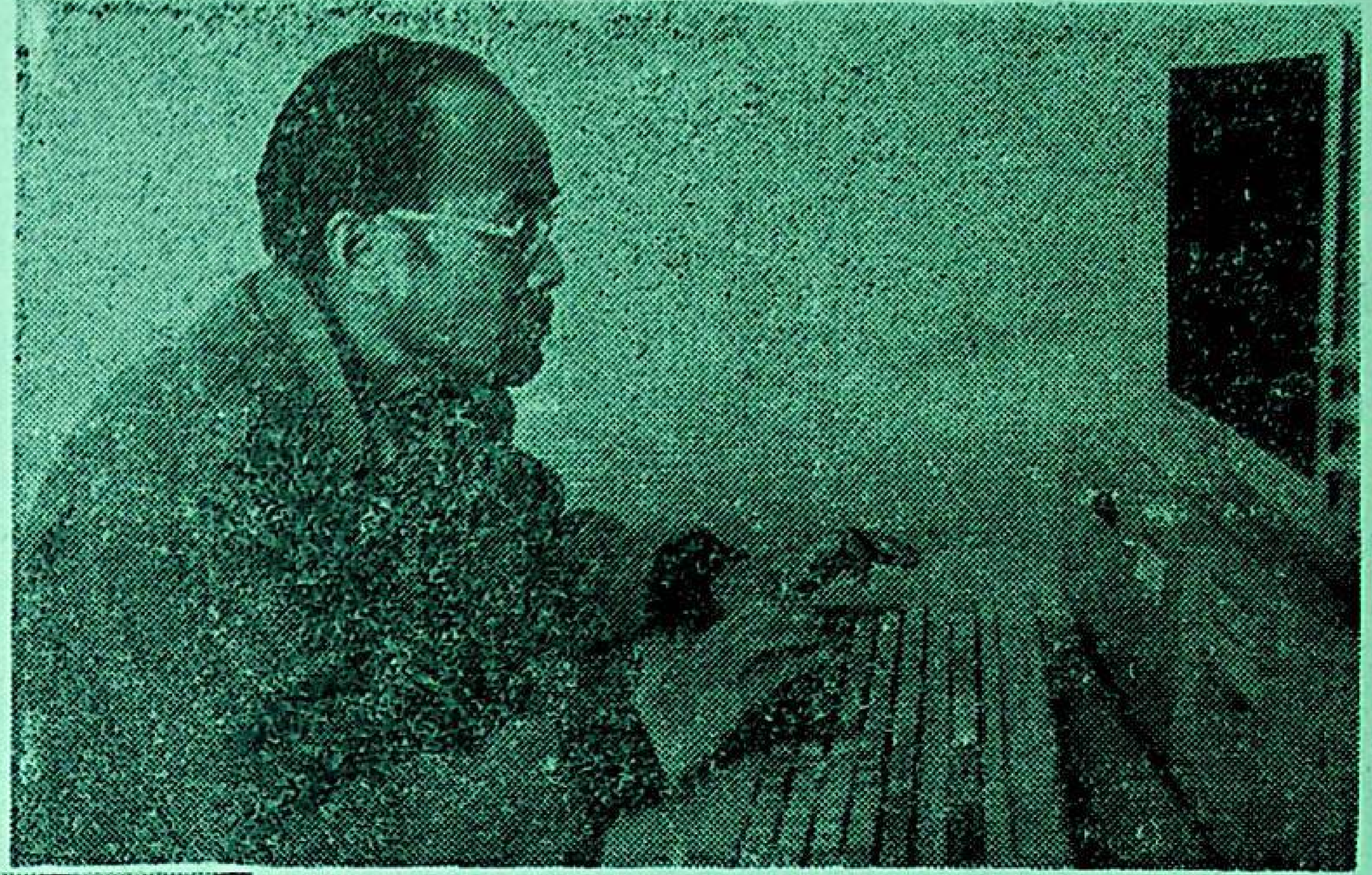

↑ **شۈيېنبياۋ** : ئالىي ئىنژېنېر، ۋىلايەتلىك ئىقتىسادىي كومىتېت پارتىيە گۇرۇپپىسىنىڭ شۇجىسى، ئىقتىسادىي كومىتېتنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى.

مۇكاپاتلانغان ئەھۋالى ۋە ئىلمىي ماقالىسى: شىئەن قاتناش داشۆسى، جۇڭگو پەنلەر ئاكادېمىيىسى شىنجاڭ فىزىكا تەتقىقات ئورنى، خوتەن سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى ئۈستىگە ئالغان «ئۆزگىرىشچان توك دولقۇنلۇق ئىستاتور ئورام گۇرۇپپىسىنىڭ قاتلىمىسىم ئايلانما ئېقىمىنىڭ سەرپىياتى» تەتقىقات تۈردە ئالدىنقى ئۈچىنچىلىككە ئېرىشكەن. بۇ تەتقىقات نەتىجىسى خەلقئارا ئىلغار سەۋىيىگە يەتكەن.

ئۇنىڭ باشقىلار بىلەن بىرلىشىپ يازغان بۇ توغرىسىدىكى ئىككى پارچە ئىلمىي ماقالىسى «جۇڭگو چوڭ ئېلېكتر ماشىنىلىرى» ژۇرنىلىدا ئېلان قىلىنغان.

→ **چى گۈي** : باش چارۋىچىلىق تېخنىكى، ۋىلايەتلىك چارۋىچىلىق باشقارمىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى.

مۇكاپاتلانغان ئەھۋالى ۋە ئىلمىي ماقالىسى: «خوتەن ۋىلايىتىنىڭ ئوتلاق، يەم-خەشەك بايلىق مەنبەئىنى تەكشۈرۈش ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىشقا باھا بېرىش تەتقىقاتى» (چى گۈي، جاڭ شياۋچۈن، سۈي خېڭشېن، ۋاڭ بو قاتارلىقلار بىرلىشىپ يازغان) 1986-يىلى ئاپتونوم رايون تەرىپىدىن يېزا ئىگىلىكىنى رايونلارغا ئايرىش بويىچە 3-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا، 1988-يىلى ۋىلايەتلىك پەن-تېخنىكا تەرەققىياتى بويىچە 1-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن. «خوتەن چارۋىچىلىقىنى رايونلارغا ئايرىش» «خوتەن ۋىلايىتىنىڭ يېزا ئىگىلىكىنى رايونلارغا ئايرىش»تا ئېلان قىلىنغان.

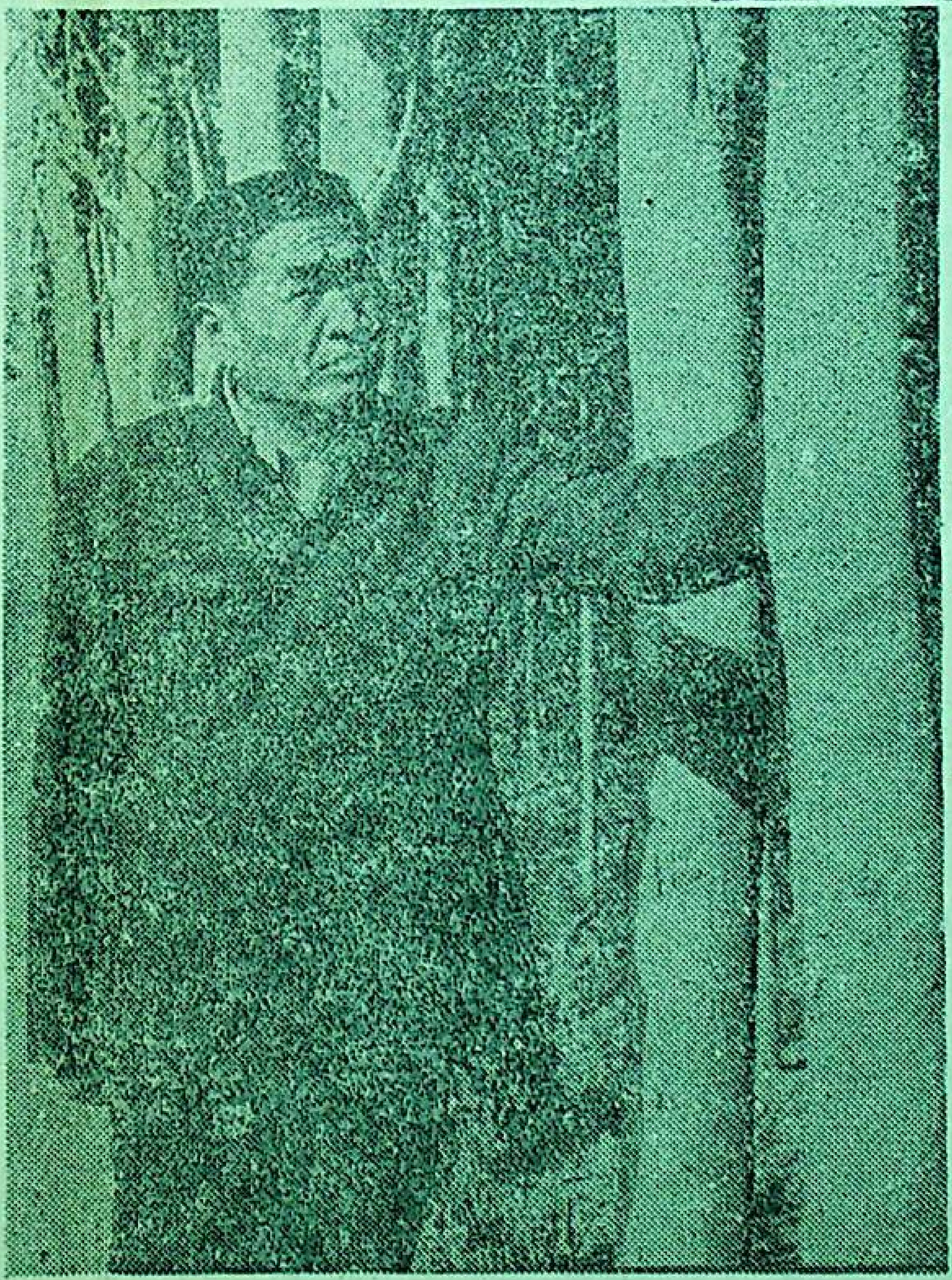

→ **دى شىنجۈ** : باش ئىنژېنېر، ۋىلايەتلىك ئورمانچىلىق باشقارمىسىنىڭ كادىرى.

مۇكاپاتلانغان ئەھۋالى ۋە ئىلمىي ماقالىسى: «ئۈچ شىمالىي رايون ئىھاتە ئورمانلىقى سىستېمىسى قۇرۇلۇشىنىڭ ئومۇمىي گەۋدە پىلان لايىھىسى» (نيۇ زىلۇڭ، دى شىنجۈ، لۇ گوخۇ قاتارلىقلار بىرلىشىپ يازغان) 1988-يىلى ۋىلايەتلىك پەن-تېخنىكا تەرەققىياتى بويىچە 1-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن. «ئورمانلاردىكى زىيانداش ھاشاراتلارنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش» (دى شىنجۈ، لۇ گوخۇ) ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن پەن-تېخنىكا نەتىجىسى بويىچە 2-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن.

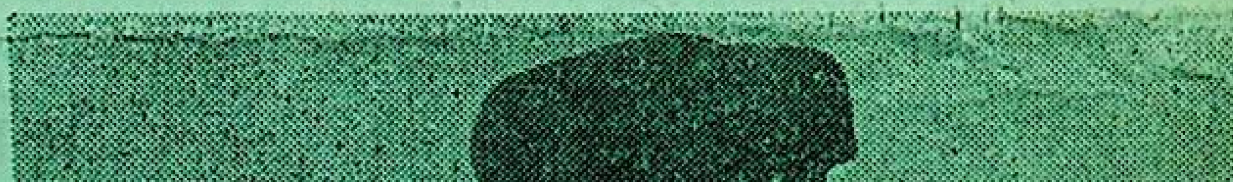

↓ **ۋۇ شىبو** : باش ۋراچ، ۋىلايەتلىك خەلق دوختۇرخانىسىنىڭ باشلىقى، پارتكوم

→ **كۇڭ شيالڭ** : باش چارۋىچىلىق تېخنىكى، ۋىلايەتلىك چارۋىچىلىق تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش پونكىتىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى.

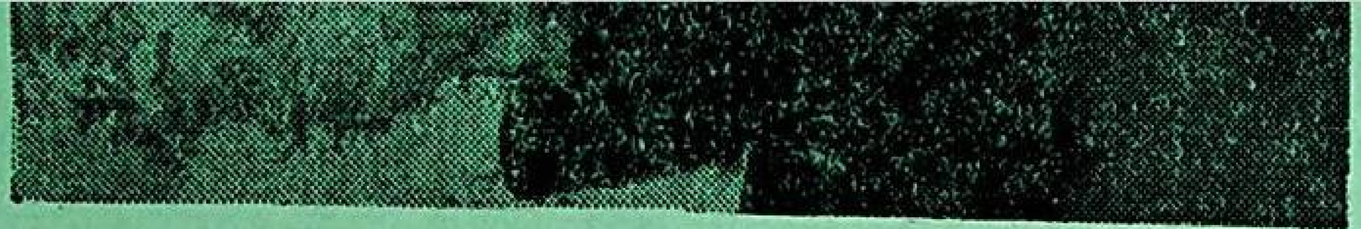

دىشىنجۇ، لۇگوخۇ قاتارلىقلار بىرلىشىپ يازغان) 1988-يىلى ۋىلايەتلىك پەن- تېخنىكا تەرەققىياتى بويىچە 1-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن.«ئورمانلاردىكى زىيانداش ھاشاراتلارنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش» (دىشىنجۇ، لۇگوخۇ) ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن پەن - تېخنىكا تەتقىقاتى بويىچە 2- دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن.

بو قاتارلىقلار بىرلىشىپ ياز- غان) 1986-يىلى ئاپتونوم را- يون تەرىپىدىن يېزا ئىگىلىكى- نى رايونلارغا ئايرىش بويىچە 3-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا، 1988-يىلى ۋىلايەتلىك پەن-تېخنىكا تەرەققىياتى بويىچە 1-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن . «خوتەن چارۋىچىلىقىنى را- يونلارغا ئايرىش» «خوتەن ۋىلايىتىنىڭ يېزا ئىگىلىكىنى رايونلارغا ئايرىش» تا ئېلان قىلىنغان.

← كۆك شيا ئېياڭ: باش چارۋىچىلىق تېخنىكى، ۋىلايەتلىك چارۋىچىلىق تېخ- نىكىسىنى كېڭەيتىش پونكىتىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى.

مۇكاپاتلانغان ئەھۋالى ۋە ئىلمىي ماقالىسى: «خوتەن قويىنى شالغۇتلاش- تۇرۇش سىنىقى تەتقىقاتى» (نيەن تيەن- جۈن بىرلىكتە رىياسەتچىلىك قىلغان) ئاپتونوم رايون تەرىپىدىن 1986-يىلى پەن-تېخنىكا تەرەققىياتى بويىچە 3-دە- رىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن.

«خوتەن قوش لوكىلىق تۆگىسى» (نيەن تيەنجۈن ھەمكارلاشقان) 1984-يىلى «شىنجاڭ چارۋا مال دوختۇرلۇق ئىلمىي جەمئىيىتىنىڭ ئىلمىي ماقالىلەردىن ئۈزۈندىلەر» دە ئېلان قىلىنغان.

↓ ۋۇشىنبو: باش ۋراچ، ۋىلايەتلىك خەلق دوختۇرخانىسىنىڭ باشلىقى، پارتكوم شۇجىسى.

مۇكاپاتلانغان ئەھۋالى ۋە ئىلمىي ما- قالىسى: «يىرىق قاپلىق قۇرتنى خاتا ھالدا يىرىق ياتقۇ چۇقۇقى دەپ دىئاگنوز قويۇش» (جۇڭخۇا تاشقى كېسەللىكلىرى— 1959- يىل). «32خىل قاپلىق قۇرت ئىششىقى توغرىسىدا كې- لىنىكىلىق تەھلىل» («شىنجاڭ تىببىي ئىلمى» 1988- يىل 9-سان).

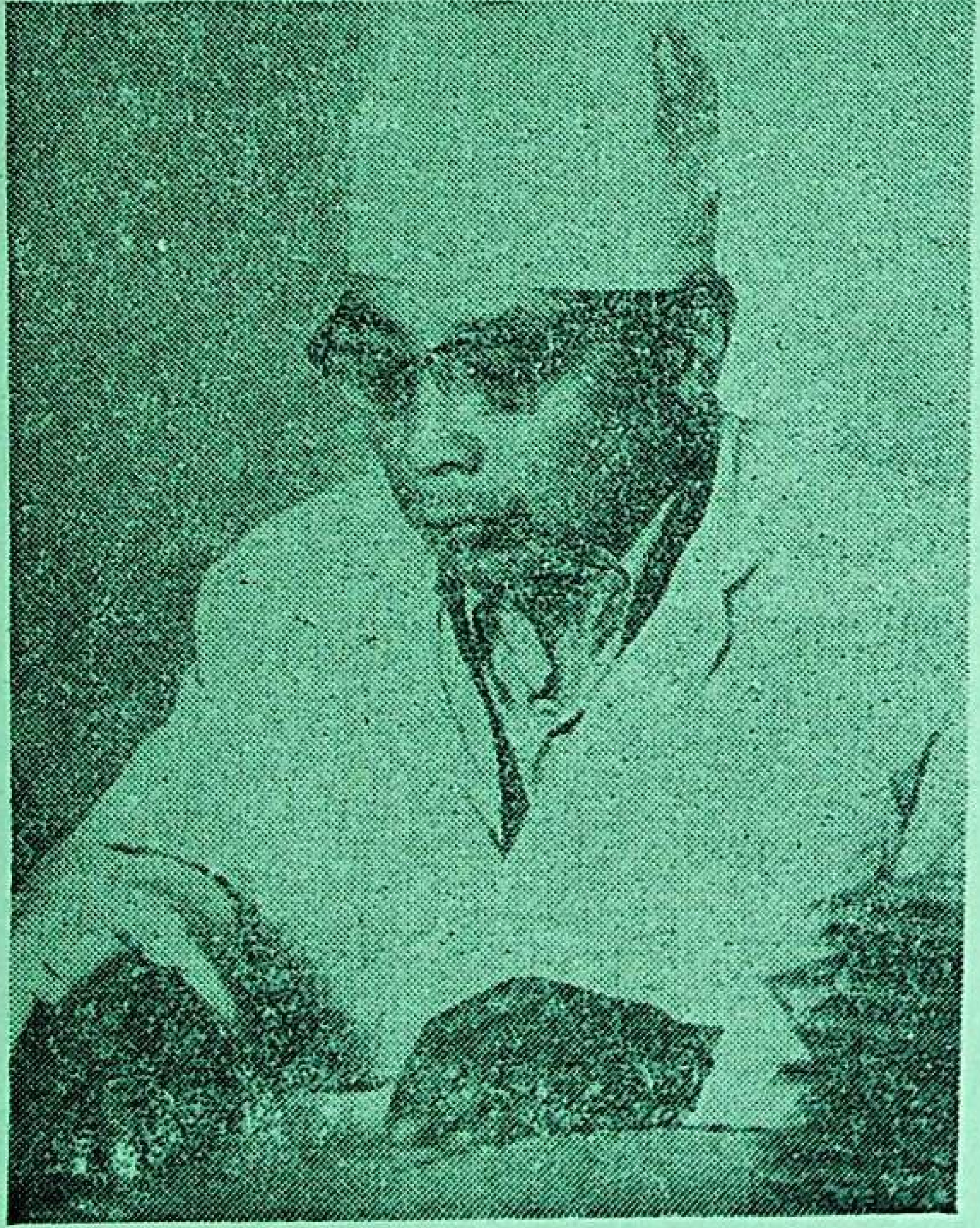

↑ ليۇجېنگو: ئاگرونوم، ۋىلايەتلىك دۆلەت زېمىنىنى رەتلەش، يېزا ئىگىلى- كىنى رايونلارغا ئايرىش باشقارمىسىنىڭ كادىرى.

مۇكاپاتلانغان ئەھۋالى ۋە ئىلمىي ماقالىسى: «خوتەن ناھىيىسىنى ئۇزۇن- سال يېزا ئىگىلىك رايونىغا ئايرىش» ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىكىنى را- يونلارغا ئايرىش كومىتېتى تەرىپىدىن 1985-يىلى پەن-تېخنىكا تەرەققىياتى نە- تىجىسى بويىچە 2-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن.

← جۇ يۈنباۋ: ۋىلايەتلىك شەھەر- يېزا قۇرۇ- لۇشى، مۇھىت ئاسراش باشقارمىسىنىڭ باشلىقى.

مۇكاپاتلانغان ئەھۋالى ۋە ئىلمىي ماقالىسى: 1986-يىلى ئاپتونوم رايونلۇق ياغاچ-تاش قۇرۇ- لۇشى ئىلمىي جەمئىيىتى ئۇيۇشتۇرغان «دېھقانچى- لىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىدىكى ئوتتۇرا ئۆي لايىھىسى مۇسابىقىسى»دە ئىككى لايىھىسى 3- دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن .

«خوتەندىكى ئۇيغۇرلارنىڭ ئوتتۇراق ئۆي قۇرۇ- لۇشىنىڭ ئالاھىدىلىكى» «شىنجاڭ قۇرۇلۇش لايى- ھەلەش ئىشلىرىنىڭ 30 يىللىقى» دا ئېلان قىلىنغان.

بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: مۇختەر توختى

(بېشى 1-بەتتە)

سەرپىياتنى تىرىشىپ تۆۋەنلىتىش، تەننەرقىنى تۆ- ۋەنلىتىش، زىياننى تۈگىتىپ، پايدىنى كۆپەيتىش خىزمىتىنى ھەقىقىي ياخشى تۇتۇش لازىم. تۈرلەرنى ئىمكان قەدەر بالدۇر ئەمەلىيلەشتۈرۈش، كېلەر يىللىقكا رخانىلارنىڭ تېخنىكا ئىسلاھاتىنى ياخ- شى ئورۇنلاشتۇرۇش لازىم. كەسىپ ۋە مەھسۇلات قۇرۇلمىسىنى تەڭشەشنى تازا كۈچ سەرپ قىلىپ داۋاملىق ياخشى تۇتۇش كېرەك. يېڭى يىل، باھار بايرىمىدىكى ئالدى- كەينىدىكى ترانسپورت خىز- مىتىنى ياخشى ئىشلەش كېرەك.

4. بازارلارنى تىرىشىپ جانلاندۇرۇش، ئوبوروتنى جانلاندۇرۇش كېرەك. دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىقتىن مول ھوسۇل ئېلىنغان پايدىلىق پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇپ، سانائەت ماللىرىنى زور كۈچ بىلەن يېزىلارغا چۈشۈرۈپ، يېزا، جۇملىدىن چەت- ياقا رايونلار بازىرىنى تولۇق ئېچىش لازىم. سودا ۋە تەمىنات-سودا تارماقلىرى زىچ ماسلىشىپ، كۆپ خىل تىجارەت ئۇسۇلىنى قول- لىنىپ، كۆپ خىل يوللار ئارقىلىق دېھقان، چار- ۋىچىلارغا ياخشى مۇلازىمەت قىلىشى لازىم. تاش- قى سودا تارماقلىرى كۆپلەپ ئېكسپورت قىلىشنى قولغا كەلتۈرۈش لازىم، پۇل مۇئامىلە تارماقلىرى پائالمەبلەغ تەييارلاپ، ئوبوروت يوللىرىنى را- ۋانلاشتۇرۇشقا ياخشى مۇھىت يارىتىشى لازىم.

5. 1991-يىللىق خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجت- تىمائىي تەرەققىيات پىلانىنى تۈزۈش نۇقتا خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ھەممەركەز- نىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بويىچە 8-بەش يىللىق پىلان ۋە ئون يىللىق پىلان تەسەۋۋۇرىنى چىڭ تۇتۇپ ياخشى تۈزۈپ چىقىش كېرەك.

6. كۆچنى مەركەزلەشتۈرۈپ، نۇقتىلىق ۋە ئىشلەپچىقىرىشقا كېرەكلىك تۈرلەر قۇرۇ- لۇشىنى ياخشى تۇتۇپ، بالدۇر ئىشلەپچىقىرىش- قا كىرىشتۈرۈش، بالدۇر ئۈنۈمىنى كۆرۈش، بال- دۇر ئۈنۈم ھاسىل قىلىشنى قولغا كەلتۈرۈش لازىم.

7. ئىسلاھاتنى داۋاملىق چوڭقۇرلاشتۇرۇش كېرەك. كارخانا باشقۇرۇشنى ھۆددىگە بېرىش مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش—مۇھىم نۇقتا، ئىككىنچى قارارلىق ھۆددىگە بېرىش خىزمىتىنى پۇختا، ياخشى ئىشلەش كېرەك.

8. خەلق تۇرمۇشىنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇپ، يېڭى يىل، باھار بايرىمىدىكى بازار تەمىنا- تىغا كاپالەتلىك قىلىش لازىم.

9. جەمئىيەت ئامانلىقىنى ئومۇمىيۈزلۈك تۈزەپ ۋە بىخەتەرلىك خىزمىتىنى كۈچەيتىپ، ھەرمىللەت خەلقىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇشىدا ياخشى ئىجتىما- ئىي مۇھىتنىڭ بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش لازىم.

10. مائارىپ، پەن-تېخنىكا، تەنتەربىيە، مەدەنىيەت، سەھىيە ۋە سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى قاتارلىق خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەش كېرەك.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

خوتەن گېزىتى

和田报

1991-يىل
ئاپرېل
2
سەيشەنبە
4953-سان

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى: CN 65—0053 / Z ، ۋەكالەت نومۇرى: 28—57

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئاچقان نازارەت، ئىدارە دەرىجىلىك
كادىرلار يىغىنى مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويدى:

ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى كۈرەشكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، «ئۈچ كىتاب»تا تارقىتىلغان مىللىي بۆلگۈنچىلىك نۇقتىئىنەزەرلەرنى ئۈزۈل - كېسىل تەنقىد قىلايلى

«شىنجاڭ گېزىتى» خەۋىرى. 3-ئاينىڭ 22-كۈنى چۈشتىن بۇرۇن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم «خەلق» سارىيىدا ئاپتونوم رايون بويىچە نازارەت، ئىدارە، ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەر دەرىجىلىكتىن يۇقىرى پارتىيىلىك مەسئۇل كادىرلار يىغىنى ئاچتى. يىغىنغا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى سۇڭ خەنلياڭ رىياسەتچىلىك قىلدى، يىغىندا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى تۆمۈر داۋامەت ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومغا ۋەكالىتەن، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابتا تارقىتىلغان بۆلگۈنچىلىك نۇقتىئىنەزەرلىرىنى ئۈزۈل-كېسىل تەنقىد قىلىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يەنىمۇ مۇقىم بولۇشى ۋە تەرەققىي قىلىشى ئۈچۈن تىرىشىپ كۈرەش قىلايلى» دېگەن تېمىدا دوكلات بېرىپ، يىغىنغا قاتناشقان يولداشلارغا ئاپتونوم رايونلۇق ئەدەبىيات-سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ كەسپىي يازغۇچىسى تۇرغۇن ئالماس يازغان «ئۇيغۇرلار»، «ھونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى»، «قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى» دېگەن ئۈچ كىتابنىڭ ئېغىر خاتالىقىنى ھەم بۇ كىتابلار پەي-دا قىلغان يامان تەسىرنىڭ ئېغىر ئاقىۋىتىنى تونۇشتۇردى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، يىغىندىكىلەرگە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ بۇ مەسىلىگە بولغان تونۇشى، پوزىتسىيىسى ۋە ئۇسۇللىرىنى دوكلات قىلدى.

تۆمۈر داۋامەت مۇنداق دېدى: بۈگۈنكى بۇ كادىرلار يىغىنىنى ئېچىشتىن مەقسەت — كۆپچىلىكنىڭ بۇ چوڭ ھەق-ناھەق مەسىلىسىدە ئىدىيىنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، تونۇشنى ئۆستۈرۈپ، ئۈچ كىتابتا تەرغىب قىلىنغان ۋە تارقىتىلغان مىللىي بۆلگۈنچىلىك نۇقتىئىنەزەرلىرىنى ئۈزۈل-كېسىل تەنقىد قىلىپ، ئۇنىڭ زەھىرى ۋە تەسىرىنى تازىلاش ئارقىلىق، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ سىياسىي ۋە ئىجتىمائىي جەھەتتە مۇقىم بولغان، ئىقتىسادىي راۋاجلانغان چوڭ ياخشى ۋەزىيىتىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن ياخشى ئىدىيىۋى-سىياسىي شارائىت ۋە ئىجتىمائىي جامائەت پىكرى مۇھىتى يارىتىپ،

(ئاخىرى 4-بەتتە)

ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ
روھىنى ئۆگىنىشتە بىردەك مۇنۇلارنى بىلدۈردى:

ئىتتىپاقلىشىپ، غەيرەتنى ئۇرغۇتۇپ، خوتەننىڭ مۇقىملىقى ۋە تەرەققىياتى ئۈچۈن كۆپرەك ئەمەلىي ئىش قىلىمىز

ئۆز مۇخبىرىمىز ساۋۇت خۇيجۇەن خەۋەر قىلىدۇ: 3-ئاينىڭ 27-كۈنىدىن 28-كۈنىگىچە ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرىنىڭ بىرلەشمە يىغىنى ئېچىلدى. يىغىندا ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋۇدۇڭفۇ ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى ھەمدە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ قۇرۇلتايدا بەرگەن دوكلاتى، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، ئاپتونوم رايوننىڭ رەئىسى يولداش تۆمۈر داۋامەتنىڭ نازارەت، ئىدارە دەرىجىلىك كادىرلار يىغىنىدا بەرگەن دوكلاتى ۋە باشقا مۇھىم سۆزلىرى مەركەزلىك ھالدا ئۆگىنىلدى ۋە ئەستايىدىل مۇزاكىرە قىلىندى.

ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى بىردەك مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيى تولۇق مۇۋەپپەقىيەتلىك ئېچىلدى، ئۇ ئىتتىپاقلىق قۇرۇلتىيى، غەيرەتكە كەلتۈرۈش قۇرۇلتىيى، شىنجاڭنى گۈللەندۈرۈش قۇرۇلتىيى بولدى؛ يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ دوكلاتىغا ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەش روھى سىڭدۈرۈلگەن بولۇپ، ئۇ شىنجاڭنىڭ ئەمەلىيىتىگە ئۇيغۇن، ئىلگىرى قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلەر ھەقىقەتەن تولۇق مۇئەييەنلەشتۈرۈلگەن، ئۇنىڭدا بۇنىڭدىن كېيىنكى كۈرەش نىشانى، يۆنىلىشى ئايدىڭلاشتۇرۇلغان، تەدبىرلەر كونكرېت بولۇپ، كىشىلەرگە قەلبىگە ئىلھام بېرىدۇ. پۈتكۈل دوكلاتتا پارتىيە 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيانقى لۇشيەن، فاڭجېن، سىياسەتلەر ۋە پارتىيە 13-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 7-ئومۇمىي يىغىن روھى ئىزچىللاشتۇرۇلغان، «بىر مەركەز، ئىككى ئاساسىي نۇقتا»دا چىڭ تۇرۇلغان، ئۇ بىزنىڭ سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇش ئىشلىرىنى ياخشى ئېلىپ بېرىشىمىزغا يېتەكچىلىك قىلىشتىكى مۇھىم ھۆججەت. ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى مۇنۇلارنى كۆرسەتتى: نۆۋەتتە پۈتۈن ۋىلايىتىمىزدىكى كادىرلار، پارتىيە ئەزالىرى ۋە ئاممىغا ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى يەتكۈزۈپ، ئۆگىنىپ، ئىزچىللاشتۇرۇپ، ۋىلايىتىمىزنىڭ تىنچ، ئىتتىپاق بولغان سىياسىي ۋەزىيىتىنى يەنىمۇ مۇستەھكەملەپ، بىر نىيەت، بىر مەقسەتتە ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىپ، ئەتىياز پەسلىدىكى دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىنى يۇقىرى سۈپەت بىلەن ياخشى ئېلىپ بېرىش، ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيى ئوتتۇرىغا قويغان تۈرلۈك ۋەزىپىلەرنى تىرىشىپ ئورۇنلاپ، خوتەننى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن كۆپرەك ئەمەلىي ئىش قىلىشىمىز لازىم. ئۇلار ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىدا سايلانغان يېڭى رەھبەرلىك بەنزىسىنى بىردەك ھىمايە قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى رەئىس تۆمۈر داۋامەتنىڭ نازارەت، ئىدارە دەرىجىلىك كادىرلار يىغىنىدا بەرگەن «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنى تەنقىد قىلىش توغرىسىدىكى دوكلاتىنى ئۆگىنىشتە بىردەك مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: «ئۇيغۇرلار»، «ھونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى»، «قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى» دېگەن ئۈچ كىتابتا شىنجاڭنىڭ

(ئاخىرى 4-بەتتە)

~~~~~~~~~~~~◁✳▷~~~~~~~~~~~~

لى پېڭ ھۆكۈمەت خىزمىتىدىن بەرگەن دوكلاتىدا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى:

بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدا ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشنى داۋاملىق يۈكسەلدۈرۈش لازىم

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 25-مارت خەۋىرى. گوۋۇيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: دۆلىتىمىزنىڭ 80-يىللاردىكى ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي تەرەققىياتىدا كىشىنىڭ دىققىتىنى ئەڭ جەلپ قىلغىنى

لى پېڭ 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4-يىغىنىدا ھۆكۈمەت خىزمىتىدىن بەرگەن دوكلاتىدا، دۆلىتىمىزنىڭ 80-يىللاردا يېزىلاردىن شەھەرلەرگىچە ئېلىپ بارغان ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھا-

خىل ئىگىلىكلەر تەركىبىي بىللە مەۋجۇت بولغان مۈلۈكچىلىك قۇرۇلمىسىغا ئۆزگەردى؛ پىر خىللا تەقسىمات پەيدىنپەي ئەمگەككە قاراپ تەقسىم قىلىشنى ئاساسىي گەۋدە قىلغان باشقا تەقسىمات شەكىللىرى قوشۇمچە
~~~~~~~~~~~~

ۋىلايەتلىك پارتكوم يىغىن ئېچىپ

ج پ ك شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى

ئۆز مۇخبىرىمىز دولقۇن ھو شۇر خەۋەر قىلىدۇ: ۋىلايەتلىك پارتكوم ... قۇرۇلتىيىنىڭ ئاساسىي روھىنى يەتكۈزدى.

(ئاخىرى 4-بەتتە)

لى پېڭ زۇڭلى ھۆكۈمەت خىزمىتىدىن بەرگەن دوكلاتىدا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى:

ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈش — بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدا بارلىق ئىقتىسادىي خىزمەتلەرنىڭ مەركىزى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 25-مارت خەۋىرى. گوۋۇيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ ...

(ئاخىرى 4-بەتتە)

ۋىلايىتىمىزدە ئېچىلغان ردۇزىيە خىزمىتى يىغىنى مۇنداق دەپ ھېسابلىدى:

قانۇننىڭ ئىجراسىنى ردۇزىيە قىلىشنى كۈچەيتىشتىن قول سېلىپ، ۋىلايىتىمىزنىڭ مۇقىملىقى ۋە ئىگىلىك تەرەققىياتى ئۈچۈن ياخشى مۇھىت يارىتىش لازىم

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز راخمان ئوبۇل، ئەنۋەر ئابلىمىتلار خەۋەر قىلىدۇ: ۋىلايىتىمىزنىڭ ردۇزىيە ...

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ئابدۇقادىر ئابدۇۋايىت)

ئېۋلات كۇتۇپخانىسى www.ewlat.org www.uyghurkitap.com

سۆگەتبوستان كەنتىدە

سوتسىيالىزم تەربىيىسى ئارقىلىق دېھقانلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئاكتىپلىقى ئۇرغۇتۇلدى

لوپ ناھىيىسىدىكى باشتوغراق يېزىسىنىڭ سۆگەتبوستان كەنتىدە كادىرلار ۋە ئامما ئارىسىدا سوتسىيالىزم تەربىيىسى ئۈزلۈكسىز چوڭقۇرلاشتۇرۇلۇش ئارقىلىق، دېھقانلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئاكتىپلىقى ئۇرغۇتۇلدى.

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، كەنت پارتىيە ياچېيكىسى يېزىلىق پارتكومنىڭ بىۋاسىتە ئورۇنلاشتۇرۇشى، كۈچ تەشكىللەپ ياردەم بېرىشى ئارقىسىدا، كادىرلار ۋە ئامما ئارىسىدا سوتسىيالىزم تەربىيىسى ئېلىپ بېرىشنى ئەستايىدىل چىڭ تۇتتى. ھەر ھەپتىنىڭ سەيشەنبە، جۈمە كۈنلىرىنى كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ ئۆگىنىش كۈنى قىلىپ بەلگىلەپ، كادىرلار ۋە ئاممىغا تۆت ئاساسىي پىرىنسىپتا چىڭ تۇرۇش، سوتسىيالىزم تۈزۈمىنىڭ ئەۋزەللىكى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، پىلانلىق تۇغۇت قاتارلىق مەزمۇنلاردا جانلىق تەربىيە ئېلىپ باردى. بۇنىڭ بىلەن كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ پارتىيە سىياسىتىگە بولغان ئىشەنچىسى يەنىمۇ ئېشىپ، ئاكتىپچانلىقى ئۇرغۇپ، ئىشلەپچىقىرىشنى كۈچلۈك ئىلگىرى سۈردى. كۈزگى بۇغداينىڭ ئەتىيازلىق پەرۋىشى ھەر قانداق يىللاردىكىدىن بالدۇر ۋە ياخشى ئىشلەنگەن ئاساستا، 3-ئاينىڭ 13-كۈنىگە قەدەر كەنت بويىچە 21 مىڭ 190 تاغار مەھەللىۋى ئوغۇت، 7100 كىلوگرام خىمىيىۋى ئوغۇت، 1575 كىلوگرام سۇلياۋ يوپۇق ئىشلىتىلىپ، بۇ يىل كېۋەز تېرىلىدىغان 350 مو يەرگە ئومۇميۈزلۈك سۇلياۋ يوپۇق يېپىلدى. ئۇندىن باشقا، دېھقانلار ئۆز زىممىسىدىكى ئۇزۇندىن بېرى قايتۇرماي كەلگەن ئۈچ خىل فوندى ۋە باشقا قەرز پۇللاردىن 9400 يۈەن پۇلنى قايتۇردى. كوللېكتىپ كىرىمىنى كۆپەيتىش مەقسىتىدە كوللېكتىپ ھېسابىغا تېرىلىدىغان 40 مو كېۋەزگە كېتەرلىك 2400 كىلوگرام ئورگانىك ئوغۇتنى ھەقسىز ياردەم قىلدى ۋە ئاغدۇرۇش، تۈزلەش، سۇلياۋ يوپۇق يېپىش ئىشلىرىغا ئاكتىپ قاتناشتى.

تۇرغۇن تاشتۇمۇر

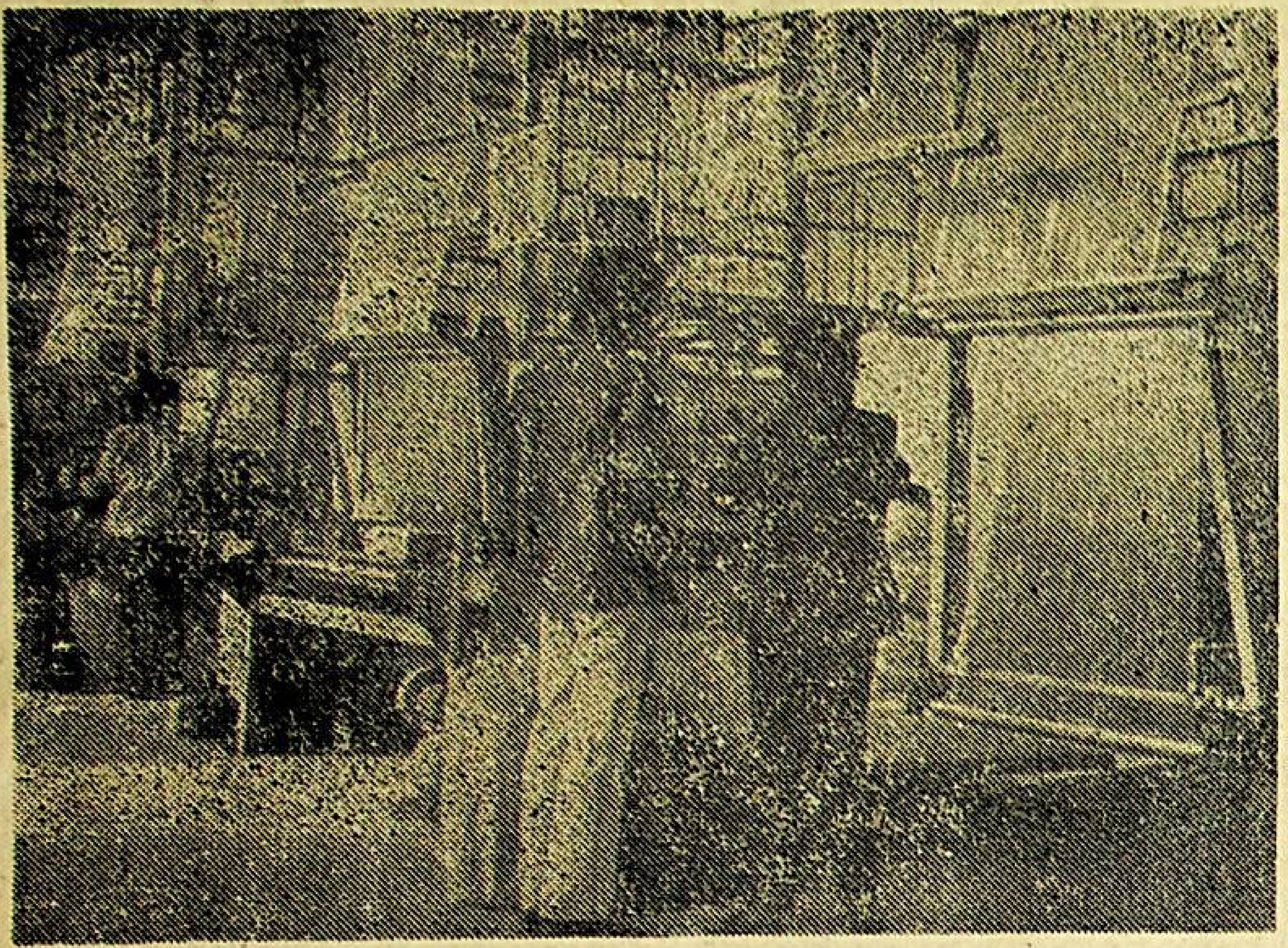

خوتەن شەھەرلىك سۇلياۋ زاۋۇتى ماتېرىيال يېتىشمەسلىك ئەھۋال ئاستىدا، قىيىنچىلىقنى يېڭىپ، بۇ يىل كىرگەندىن بېرى 1278 توننا سۇلياۋ يوپۇق ئىشلەپچىقىرىپ، دېھقانلارنىڭ جىددىي ئېھتىياجىنى قاندۇردى.

سۈرەتتىكىسى: سۇلياۋ يوپۇق ئىشلەپچىقىرىش سېخىدىن بىر كۆرۈنۈش.

(ئۆز مۇخبىرىمىز سىدىق قاۋۇز فوتوسى)

قارا يانتاق كەنتىدە كوللېكتىپنىڭ قەرز پۇلىنى

قايتۇرۇۋېلىش خىزمىتى ياخشى ئىشلەندى

لوپ ناھىيىسىدىكى سامپۇل يېزىسىنىڭ قارايانتاق كەنتىدە سوتسىيالىستىك تەربىيە ئارقىلىق دېھقانلارنىڭ كوللېكتىۋىزملىق كۆز قارىشىنى ئۆستۈرۈپ، كوللېكتىپنىڭ شەخسلەر زىممىسىدىكى قەرز پۇلىنى يىغىۋېلىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىدى.

ئىلگىرى بىر مەزگىل ئىدىيىۋى-سىياسىي خىزمەتنىڭ بوشىشىپ قېلىشىغا ئەگىشىپ، بۇ كەنتتە كوللېكتىپنىڭ بىر قىسىم قەرز پۇلى ۋە مال-مۈلكى ۋاقتىدا قايتۇرۇۋېلىنماي، شەخسلەرنىڭ زىممىسىدە قالغانىدى. سوتسىيالىزم تەربىيىسى قانات يايدۇرۇلۇش ئارقىلىق بۇ كەنتتىكى كادىرلار ۋە دېھقانلارنىڭ پارتىيىگە بولغان ئىشەنچىسى چوڭقۇرلاشتۇرۇلۇپ، كوللېكتىۋىزملىق كۆز قارىشى يۇقىرى كۆتۈرۈلگەندىن كېيىن، كادىرلار ۋە دېھقانلار كوللېكتىپنىڭ كونا-يېڭى قەرز پۇللىرىنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن قايتۇردى. نەتىجىدە، كوللېكتىپنىڭ شەخسلەر زىممىسىدىكى ئورمان پۇلى، يەر پۇلى، ھەر خىل قوشۇمچە كىرىم پۇلى قاتارلىقلاردىن جەمئىي 31 مىڭ 234 يۈەن ئەمەلىيلەشتۈرۈلۈپ، 223 ئائىلە قايتۇرۇشقا تېگىشلىك 26 مىڭ 421 يۈەن قەرزدىن دەسلەپكى قەدەمدە 20 مىڭ 235 يۈەن قايتۇرۇۋېلىندى، 51 نامرات ئائىلىنىڭ 4813 يۈەن قەرزى كەچۈرۈم قىلىندى.

ئوبۇلھەسەن ئەيسا

باغچە بازارلىق ئامانەت-قەرز كوپېراتىپى

قەرز پۇل تارقىتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا كۈچلۈك مەدەت بەردى

خوتەن ناھىيىسىدىكى باغچە بازارلىق ئامانەت-قەرز كوپېراتىپى قەرز پۇل تارقىتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، دېھقان-چارۋىچىلارنىڭ بۇ يىلمۇ يېزا ئىگىلىكىدىن مول ھوسۇل ئېلىشىغا كۈچلۈك مەدەت بەردى.

بۇ كوپېراتىپ ئالدىنقى يىللاردىكى تەجرىبە-ساۋاقلارنى ئەستايىدىل يەكۈنلەش بىلەن بىرگە، ئىشچى-خىزمەتچىلەرگە بولغان سىياسىي-ئىدىيىۋى، كەسپىي ئەخلاق تەربىيىسىنى كۈچەيتىپ، ئۇلارنىڭ خىزمەت ئاكتىپچانلىقىنى ئۇرغۇتتى ھەمدە بۇ يىللىق پىلان-كۆرسەتكۈچلىرىنى بالدۇر تۈزۈپ، مەبلەغ توپلاشنى چىڭ تۇتتى. ئامانەت توپلاش بىلەن قەرز پۇل يىغىۋېلىش خىزمىتىنى زىچ بىرلەشتۈرۈپ، 2-ئاينىڭ 20-كۈنىگە قەدەر ئامانەت قالدۇقىنى 3 مىليون 418 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزۈپ، ئۆتكەن يىلىنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن 953 مىڭ يۈەن ئاشۇردى. قايتۇرۇۋېلىشقا تېگىشلىك قەرز پۇلدىن 50 مىڭ يۈەن يىغىۋالدى. مۇشۇ ئاساستا، دېھقان-چارۋىچىلارنىڭ ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ئىشلەپچىقىرىشقا كېتەرلىك خىمىيىۋى ئوغۇت، سۇلياۋ يوپۇق ۋە ئۇرۇقلۇق سېتىۋېلىشى ئۈچۈن 8600 ئائىلىگە 1 مىليون 234 مىڭ يۈەن قەرز پۇل تارقاتقاندىن سىرت، چارۋىچىلىق، قول ھۈنەرۋەنچىلىك، پىلىچىلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا 350 مىڭ يۈەن قەرز پۇل تارقاتتى. تارقىتىلغان بۇ قەرز پۇللار ئۆتكەن يىلىنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىگە سېلىشتۇرغاندا 1 مىليون 65 مىڭ يۈەن كۆپ.

قەرز پۇلىنىڭ بالدۇر، يېتەرلىك تارقىتىلىشى ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ۋەزىيىتىنىڭ ۋاقتىدا، سۈپەتلىك ئورۇندىلىشىنى كاپالەتلەندۈرۈپ، بازار بويىچە يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىدىن مول ھوسۇل ئېلىشنىڭ ئاساسىنى مۇستەھكەملىدى.

ھەبىبۇللا قاسىم

چىرا ناھىيىسى قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرىنى پۇختا تۈزۈپ، بالدۇر ئەمەلىيلەشتۈردى

چىرا ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى ئىلگىرىكى يىللاردىكى تەجرىبە ساۋاقلارغا ئاساسەن، بۇ يىللىق قۇرغاقچى-
...
ۋە كارىز سۈيىدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈپ، ئېچىشقا تېگىشلىك بۇلاق كۆزلىرى ھەم تەبىئىي سۇ مەنبەلىرىنى ئېچىپ،
...
تىشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، 320 مىڭ مو يەرنى ئۆلچەملىك سۇغىرىشقا كاپالەتلىك قىلىش.

پىلە-ئۈجمىچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ

نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ، بېيىش قەدىمىنى تېز-

مىڭ 235 يۈەن قايتۇرۇۋېلىندى، 51 نامرات ئائىلىنىڭ 4813 يۈەن قەرزى كەچۈرۈم قىلىندى.

ئوبۇلھەسەن ئەيسا

پىلە-ئۈجمىچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىش قەدىمىنى تېزلىتىشتىكى تۈرتكىلىك رولىنى چۈشىنىپ يەتكەن خوتەن شەھىرىدىكى قاراشلىق گۇجاڭباغ يېزىسى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئۈجمە كۆچىتى تىكىشكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردى.

سۈرەتتە: تامباغ كەنتىنىڭ 5-مەھەللىسىدىكى دېھقانلار ئېرىق بويلىرىغا ئۈجمە كۆچىتى تىكمەكتە.

(ئۆز مۇخبىرىمىز سىدىق قاۋۇز فوتوسى)

چاھارباغ يېزىسىدا

مېۋىلىك باغ كۆلىمى كېڭەيتىلىپ، ياخشى ئۈنۈم ھاسىل قىلىندى

لوپ ناھىيىسىدىكى چاھارباغ يېزىسى مېۋىلىك باغ كۆلىمىنى كېڭەيتىش ۋە مېۋە سورتىنى ياخشىلاش ئارقىلىق باغۋەنچىلىكنى يۈكسەلدۈردى.

بۇ يېزا باغۋەنچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇشتا ئەۋزەل شارائىتقا ئىگە بولسىمۇ، پايدىلىنىش يېتەرلىك بولمىغانلىقتىن مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ ئىقتىسادىي ئۈنۈمى تۆۋەن بولۇپ كەلگەنىدى. بۇ ئەھۋالغا ئاساسەن، يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش ئارقىلىق، باغ كۆلىمىنى كېڭەيتىش، مېۋە سورتىنى ياخشىلاشقا كىرىشتى ھەمدە يېزا، كەنت كادىرلىرىنى تەشكىللەپ، باغۋەنچىلىك كۇرسلىرىنى ئېچىپ، ئىلغار تەجرىبىلەرنى پائال كېڭەيتىپ، ئۇلارغا باغۋەنچىلىكنىڭ دېھقانلارنى بېيىتىشتىكى رولىنى تونۇتتى. بەنام ئېچىپ مېۋىلىك باغ كۆلىمىنى كېڭەيتىش بىلەن مېۋە سورتىنى ياخشىلاشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردى. بۇنىڭ بىلەن يېقىنقى بىر قانچە يىل ئىچىدە 8928 مو تاللىق، 450 مو ئالما-نەشپۈتلۈك، 2359 مو ياڭاقلىق، 103 مو چىلانزارلىق، 2300 مو ئۆرۈكلۈك باغ بەرپا قىلىندى، 1990-يىلغا كەلگەندە ئومۇمىي باغ كۆلىمى 13 مىڭ 626 موغا يەتتى، 1989-يىلىدىكىگە قارىغاندا مېۋە مەھسۇلاتى 26%، ئىقتىسادىي قىممىتى 18% ئاشتى.

تۇرسۇن نىياز مۇھەممەت نىياز

دول يېزىسىدا ئېچىش خاراكتېرلىك ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللانغان ئورمانچىلىق كەسپىي ئائىلىلىرى تېز كۆپەيدى

لوپ ناھىيىسىنىڭ دول يېزىسى پارتكومىنىڭ ئورمانچىلىق ئىشلەپچىقىرىشى جەھەتتىكى فاڭجېن-سىياسەتلىرىنى كەڭ تەشۋىق قىلىپ، دېھقانلارنىڭ ئاكتىپچانلىقىنى يۇقىرى كۆتۈرگەنلىكتىن، ئېچىش خاراكتېرلىك ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللانغان ئورمانچىلىق كەسپىي ئائىلىلىرى تېز كۆپەيدى. ھازىرغا كەلگەندە بۇ ئائىلىلەر 25 كە يېتىپ، ئۇلارنىڭ قۇملۇق، زەيكەشلىكلەرنى ئېچىپ بىنا قىلغان ئورمان كۆلىمى 1430 موغا يەتتى. بۇلارنىڭ ئىچىدە ماتېرىيال ئورمان كۆلىمى 480 موغا، دەرەخ سانى 100 مىڭ 160 تۈپكە، يېقىلغۇ ئورمان 857 موغا، دەرەخ سانى 117 مىڭ 992 تۈپكە، ئىقتىسادىي ئورمان 93 موغا، دەرەخ سانى 15 مىڭ 208 تۈپكە يەتتى. قۇملۇق، زەيكەشلىكلەرنىڭ يېشىللىققا پۈركىنىشى يېزىنىڭ ئېكولوگىيىلىك تەڭپۇڭلۇقى ۋە ئىشلەپچىقىرىش شارائىتىنىڭ ياخشىلىنىشىنى ئىلگىرى سۈردى.

نۇرمۇھەممەت ماخمۇت

چىرا ناھىيىسى قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرىنى پۇختا تۈزۈپ، بالدۇر ئەمەلىيلەشتۈردى

چىرا ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى ئىلگىرىكى يىللاردىكى تەجرىبە-ساۋاقلارغا ئاساسەن، بۇ يىللىقى قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرىنى پۇختا تۈزۈپ، بالدۇر ئەمەلىيلەشتۈردى.

بۇ تەدبىرلەر تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

1. ھازىر بار بولغان چوڭ-كىچىك يەتتە سۇ ئامبىرىدىكى 30 مىليون كۇب مېتىرغا يېقىن سۇنى ياخشى باشقۇرۇپ، پىلانلىق ئىشلىتىش ئارقىلىق 100 مىڭ مو يەرنى سۇغىرىشقا كاپالەتلىك قىلىش.

2. ھازىرغىچە تەكشۈرۈپ ئېنىقلىنىپ، تەلەپكە يەتكەن ھەم تولۇق يۈرۈشلەشكەن، ئۇزۇن يىل ئىشلىتىشكە بولىدىغان 16 قۇدۇقنىڭ يىللىق سۇغىرىش مىقدارىنى 20 مىڭ مودىن ئاشۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلىش، يەر ئاستى سۈيىدىن تولۇق پايدىلىنىش ئۈچۈن قۇدۇقلارنى يۈرۈشلەشتۈرۈشكە دۆلەت، كوللېكتىپ ۋە شەخسلەر 30 مىڭ يۈەن مەبلەغ چىقىرىش.

3. ھازىر بار تەبىئىي بۇلاق ۋە كارىز سۈيىدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈپ، ئېچىشقا تېگىشلىك بۇلاق كۆزلىرى ھەم تەبىئىي سۇ مەنبەلىرىنى ئېچىپ، 3000 مو يەرنى سۇغىرىشقا كاپالەتلىك قىلىش.

4. ھازىر بار بولغان چوڭ-كىچىك ئېرىق-ئۆستەڭ، ئازمازاكو، تاش ئۆستەڭ ۋە سۇ سىڭمەيدىغان ئۆستەڭلەرنىڭ ئەتىيازلىق رېمونتىنى ياخشى ئىشلەپ، سۇنىڭ ئىسراپ بولۇپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىپ، سۇنىڭ سىڭىپ كېتىش نىسبىتىنى ئۆتكەن يىلىنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن 10 پىرسەنتتىن كۆپرەك تۆۋەنلىتىش، ئامبارمۇدا پەمپىيەسىنى كۈچەيتىپ، يار ئېلىپ كېتىشنىڭ ھەققىي ئالدىنى ئېلىش.

5. ھازىر بار بولغان ئېقىن سۇدىن تولۇق پايدىلىنىش ئۈچۈن، ئىلمىي ئۇسۇلدا سۇ باشقۇرۇش، كۆلەمنى سۇغا قاراپ بېكىتىپ، تۇپراق ئەھۋالىغا قاراپ سۇ بېرىش، بىر مو ئاق يەر ئۈچۈن 70 كۇب مېتىردىن 90 كۇب مېتىرغىچە، بىر مو يەرنىڭ كۆك سۈيى ئۈچۈن 50 كۇب مېتىردىن 70 كۇب مېتىرغىچە سۇ ئىشلىتىشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ 320 مىڭ مو يەرنى ئۆلچەملىك سۇغىرىشقا كاپالەتلىك قىلىش.

ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى ھەر قايسى يېزا-بازارلار ۋە كەنت، مەھەللىلەردىن ئۇنى ھەقىقىي ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى تەلەپ قىلدى. بۇ تەدبىرلەر بويىچە سۇ باشقۇرۇش كۈچەيتىلگەنلىكتىن، ناھىيە بويىچە كۈزلۈك يېرى، بېدىلىك، ئورمان ۋە باغ يەرلىرىنىڭ ۋاقتىدا سۇغىرىلىشى ھەمدە بۇغداينىڭ بىرىنچى سۈيىنىڭ ۋاقتىدا بېرىلىشىگە كاپالەتلىك قىلىندى.

ئوبۇلقاسىم ھەسەن

پىلە-ئۈجمىچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن ...

پىلە-ئۈجمىچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ ئەھمىيىتىنى چوڭقۇر تونۇپ يەتكەن خوتەن شەھىرىگە قاراشلىق ئىلچى يېزىسىنىڭ ناۋاغ كەنت 1-مەھەللە گۈزۈ پېشىدىكى دېھقانلار بۇ يىللىق كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش پەيتىنى چىڭ تۇتۇپ كۆپلەپ ئۈجمە كۆچىتى تىكتى. 3-ئاينىڭ 20-كۈنىگىچە 1500 مېتىر ئۇزۇنلۇقتىكى ئېرىق بويلىرىغا 1345 تۈپ ئۈجمە كۆچىتى تىكىلدى. تىكىلگەن ئۈجمە كۆچىتى ئۆتكەن يىلغا قارىغاندا 200 تۈپ كۆپ بولۇپ، ھەر بىر نوپۇسقا ئاتتە تۈپتىن توغرا كەلدى.

ھەبىبۇللا بەكرى
تۇرسۇن مۇھەممەت

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ئابدۇقادىر ئابدۇخالىق)

خوتەن ناھىيىسىدىكى بوزاق يېزىسىنىڭ ئازنەبازار مەھەللە كومىتېتىغا قاراشلىق مەھەللىسىدىكى دېھقان مۇھەممەت تۇرسۇن بەردى ئۆتكەن يىلى بىر دانە كىچىك تراكتور سېتىۋالغانىدى. ئۇ، بۇ تراكتور بىلەن بىر تەرەپتىن كەنتتىكى دېھقانلارنىڭ يەرلىرىنى ئاغدۇرۇپ، ئۇلارنىڭ تېرىقچىلىق ئىشلىرىغا ھەمكارلاشسا، يەنە بىر تەرەپتىن مۇۋاپىق ھەق ئېلىپ ئائىلە كىرىمىنى كۆپەيتتى.

سۈرەتتە: ئۇ تراكتور بىلەن يەر ئاغدۇرماقتا.

(مۇھەممەت يۈسۈپ فوتوسى)

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

خوتەن شەھىرى مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى خۇلاسىلاپ، مەدەنىيەتلىك ئورۇنلارغا نام بەردى

خوتەن شەھەرلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى «ئۈچتە ياخشى، بىردىن ئۆگىنىش» مۇسابىقىسى پائالىيىتى داۋامىدا قولغا كەلگەن نەتىجىلەرنى مۇستەھكەملەپ، شەھەرنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېخىمۇ ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، 3-ئاينىڭ 21-كۈنى مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىدىن خۇلاسە چىقىرىش ۋە مەدەنىيەتلىك ئورۇنلارغا نام بېرىش يىغىنى ئاچتى.

خوتەن شەھىرى 1986-يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە قانات يايدۇرۇلغان «ئۈچتە ياخشى، بىردىن ئۆگىنىش» مۇسابىقە پائالىيىتىگە قاتنىشىپ، گۈزەل مۇھىت، ياخشى ئىجتىمائىي كەيپىيات يارىتىش، ئەلاسۈپەتلىك مۇلازىمەت قىلىش جەھەتلەردە كۆپلىگەن ئەمەلىي خىزمەتلەرنى ئىشلەپ، زور نەتىجىلەرنى ھاسىل قىلغانلىقتىن بۇلتۇر ئىلغار شەھەرلەر قاتارىغا ئۆتتى. شەھەرلىك پارتكوم بۇ نەتىجىلەرنى تېخىمۇ مۇستەھكەملەپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى يېڭى بىر سەۋىيىگە كۆتۈرۈش ئۈچۈن يىغىن ئېچىپ، سەككىز ئورۇنغا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەرەققىياتى بويىچە نەمۇنىچى ئورۇن، 15 ئورۇنغا «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دەپ نام بەردى ۋە شەرەپ گۇۋاھنامىسى تارقىتىپ بەردى. يىغىندا بۇندىن كېيىنكى «ئۈچتە ياخشى، بىردىن ئۆگىنىش»، مەدەنىيەتلىك شەھەر بەرپا قىلىشتىكى كونكرېت تەلەپلەر ئوتتۇرىغا قويۇلدى ۋە ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

يىغىن ئاخىرىدا ۋىلايەتلىك پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ باشلىقى يولداش چېن يۈگاۋ سۆز قىلىپ، خوتەن شەھىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىدە زور نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرگەنلىكىنى قىزغىن تەبرىكلەيدىغانلىقىنى ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېخىمۇ چىڭ تۇتۇپ، يېڭى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشىنى ئۈمىد قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

ئەنۋەر ئابلىمىت
راخمان ئوبۇل
(ئۆز مۇخبىرلىرىمىز)

لېيفېڭ روھى قاشتېشى ۋادىسىدا نۇر چاچماقتا

ماۋزېدۇڭ، جۇئېنلەي قاتارلىق پرولېتارىيات ئىنقىلابچىلىرىنىڭ يولداش لېي فېڭدىن ئۆگىنىش توغرىسىدا چاقىرىق چىقارغانلىقىغا 28 يىل توشقان مۇشۇ كۈنلەردە لېي فېڭ روھى قاشتېشى ۋادىسى—ۋىلايىتىمىزنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا نۇر چاچماقتا.

خوتەن شەھەرلىك سودا سانائەت بانكىسىدا

خوتەن شەھەرلىك سودا-سانائەت بانكىسىدا ياشلار، ئومۇمىي ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ 90 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلىدۇ. بانكا پارتىيە ياچېيكىسى ياشلارنىڭ كۆپچىلىكىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، كەسپىي خىزمەتلەرنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، ئۇلارنى ئىش ئورنىدا لېي فېڭدىن ئۆگىنىپ، خالىس تۆھپە يارىتىشقا چاقىردى. بۇنىڭ بىلەن كۆپلىگەن ياشلار ئىش ئورنىدا [illegible]

ئارتۇق ئىتتىپاق ئەزاسى يەكشەنبە كۈنلىرى كوچىدا لېي فېڭدىن ئۆگىنىش مۇلازىمەت نۇقتىسى قۇرۇپ، ھەر مىللەت ئاممىغا ياخشى ئىش قىلىپ بەردى. سەھىيە سىستېمىسىدىكى ئىتتىپاق ئەزالىرى 150 ئادەم (قېتىم) ھەقسىز كېسەل كۆردى. باشقا سىستېمىلاردىكى ئىتتىپاق ئەزالىرى ۋېلىسىپىت رېمونت قىلىش، قانۇندىن مەسلىھەت بېرىش، قاتناش قائىدىسىنى تەشۋىق قىلىش قاتارلىق تۈرلەر بويىچە ئاممىغا ھەقسىز مۇلازىمەت قىلدى. داھىيىلىك تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپتىكى 500 نەپەردىن ئارتۇق ئوقۇتقۇچى-ئوقۇغۇچى 8935 كىلوگرام مەھەللىۋى ئوغۇت تەييارلاپ، موغاللا بازىرىنىڭ باشقۇرۇم ئاھالە كومىتېتىدىكى دېھقانلارغا ياردەم قىلدى.

ئۆمەرجان ئىلى
(ئۆز مۇخبىرىمىز)

تىنى چوڭقۇر قانات يايدۇردى. بەش تاشيول ئۇچاستكىسى، باش ئۇچاستكا ئورگىنى، ماشىنا ئەترىتى ۋە 25 يول ئاسراش داۋبەنىدىكى ھەر مىللەت ئىتتىپاق ئەزالىرى ۋە ياشلار بىر نۆۋەت ئۆزى تۇرۇشلۇق ناھىيە، يېزا بازارلىرىغا چىقىپ ئاممىغا ياخشى ئىش قىلىپ بەردى. ئۇلار بۇ پائالىيەتتە بەش ماتورلۇق قاتناش ۋاسىتىسى، 65 ئېشەك ھارۋىسى، 180 دىن ئارتۇق ۋېلىسىپىت رېمونت قىلىپ بەردى، 110 ئادەمنىڭ چاچ-ساقىلىنى ئېلىپ قويدى. لېي فېڭدىن ئۆگىنىپ، ئىش ئورنىدا تۆھپە يارىتىش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، 20 كىلومېتىر ئۆلچەملىك يول ياسىدى.

قەييۇم ئابدۇقادىر

ۋىلايەتلىك سىفەندە

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى»نى قىسقىچە تونۇشتۇرۇش

مەمۇرىي مەھكىمە تاشقى ئىشلار-مۇھاجىرلار ئىشلىرى ئىشخانىسى

«ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى»نىڭ ئاساسلىق مەزمۇنى:

«ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى» 22 ماددا بولۇپ، ئۇنىڭ ئاساسلىق مەزمۇنىنى مۇنداق تۆت جەھەتتىن يىغىنچاقلاشقا بولىدۇ: (1) بۇ قانۇننى تۈزۈشنىڭ مەقسىتى ۋە ئاساسلىرى بېكىتىلدى؛ (2) قانۇنىي ئاساستا تەڭشىلىدىغان ئوبيېكتى يەنى قانۇننى قوللىنىش دائىرىسى بېكىتىلدى؛ (3) ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئاساسلىق قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتى ۋە ئۇنىڭ قوغدىلىدىغانلىقى، دەخلى-تەرۇزغا ئۇچرىمايدىغانلىقى بېكىتىلدى؛ (4) بۇ قانۇننى يولغا قويۇشتىكى ئالاقىدار مەسىلىلەر بەلگىلەندى. بۇنىڭ ئىچىدە بۇ قانۇننىڭ يادروسى يەنى دۆلەت ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغدايدۇ ھەمدە دەخلى-تەرۇزگە ئۇچراشلىقىنى قوغدايدۇ، دېگەندىن ئىبارەت.

«قوغداش قانۇنى»دا ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتى توغرىسىدىكى مەزمۇن ئۈچىنچى ماددىدىن تارتىپ 10-ماددىغىچە بولۇپ، ئاساسلىق مەزمۇنى مۇنداق ئىككى تۈرلۈك:

1. «قوغداش قانۇنى»نىڭ ئۈچىنچى ماددىسىدا دۆلەتنىڭ ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىگە ئېتىبار بېرىش توغرىسىدا ئومۇمىي پرىنسىپ بېكىتىلدى، يەنى بىر جەھەتتىن جۇڭگو پۇقراسىنىڭ بىر قىسمى بولغان ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئاساسىي قانۇن ۋە قانۇن بەرگەن ھوقۇقتىن بەھرىمەن بولۇشى ھەمدە مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشى ھەققىي ئېتىراپ قىلىنغان؛ يەنە بىر جەھەتتىن دۆلەت ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن ئۇلارغا تېگىشلىك ئېتىبار بېرىش كېرەكلىكى ئېتىراپ قىلىنغان. بۇ بەلگىلىمە پارتىيىنىڭ [illegible] دىكى سىياسىتىنىڭ قانۇنلاشتۇرۇلغانلىقىنىڭ ئىپادىسى.

2. «قوغداش قانۇنى»نىڭ تۆتىنچى ماددىسىدىن 20-ماددىسىغىچە ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتىنىڭ كونكرېت مەزمۇنى بەلگىلەندى، يەنى تۆتىنچى ماددىدا جۇڭگو مۇھاجىرلىرىنىڭ ۋەتەنگە قايتىپ ئولتۇراقلىشىش ھوقۇقى ھەققىي ئېتىراپ قىلىندى؛ بەشىنچى ماددا ۋە ئالتىنچى ماددىنىڭ بىرىنچى تارمىقىدا ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ سىياسىي جەھەتتىكى قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتى ھەققىي ئېتىراپ قىلىندى؛ ئالتىنچى ماددىنىڭ ئىككىنچى تارمىقىدىن تارتىپ 10-ماددا ۋە 12-، 13-ماددىلاردا ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئىقتىسادىي جەھەتتىكى قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتى ھەققىي ئېتىراپ قىلىنىدىغانلىقى ۋە قوغدىلىدىغانلىقى كۆرسىتىلدى؛ يەتتىنچى ماددىنىڭ ئىككىنچى تارمىقى ۋە 11-، 18-ماددىلاردا ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ مائارىپ، سەھىيە جەھەتتىن بەھرىمەن بولىدىغان ھوقۇقى كۆرسىتىلدى.

3. «قوغداش قانۇنى»نىڭ 14-ماددىسىدىن 17-ماددىسىغىچە ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ جىسمانىي ئەركىنلىكى، بولۇپمۇ چەت ئەللەردىكى ئۇرۇق-تۇغقانلىرى بىلەن بېرىش-كېلىش قىلىش، خەت-ئالاقە ۋە چېگرىدىن چىقىپ ئولتۇراقلىشىش، تۇغقان يوقلاش، ئۆز خىراجىتى بىلەن ئوقۇش قاتارلىق جەھەتلەردىكى ھوقۇق-مەنپەئىتى كۆرسىتىلگەن؛ 19-ماددىدا ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ چەت ئەللەردىكى ئورۇن-مال ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش توغرىسىدىكى مەزمۇنلار بەلگىلەنگەن؛ «قوغداش قانۇنى»نىڭ 20-ماددىسىدا يەنە ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ دەۋا قانۇنى ۋە ئىلتىماس قىلىش ھوقۇقى قاتارلىق ھوقۇقلىرى [illegible]

قىسمى بولغان ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئاساسىي قا-نۇن ۋە قانۇن بەرگەن ھوقۇقتىن بەھرىمەن بولۇشى ھەمدە مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشى ھەققىدە ئېنىق بەلگىلەر ئېتىراپ قىلىنغان؛ يەنە بىر جەھەتتىن دۆلەت ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن ئۇلارغا تېگىشلىك ئېتىبار بېرىش كېرەكلىكى ئېتىراپ قىلىنغان. بۇ بەلگىلىمە پارتىيىنىڭ ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىگە دوئامىلە قىلىشتا «بىر خىل كۆزدە قاراش، كەمسىتمەسلىك، ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن مۇۋاپىق ئېتىبار بېرىش» توغرىسى-

...ھوقۇق-مەنپەئەتى كۆرسىتىلگەن؛ 19-ماددىسىدا ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ چەت ئەللەردىكى دۇرمال ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش توغرىسىدىكى مەزمۇنلار بەلگىلەنگەن؛ «قوغداش قانۇنى»نىڭ 20-ماددىسىدا يەنە ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ دەۋا قانۇنى ۋە ئىلتىماس قىلىش ھوقۇقى قاتارلىق ھوقۇقلىرى بەلگىلەنگەن. بۇلار «قوغداش قانۇنى»نىڭ ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتىنى ھەقىقىي ئېتىراپ قىلىش ۋە قوغداشتىكى ئاساسىي مەزمۇنلارنى شەكىللەندۈرگەن.

چىرا ناھىيىلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسى

باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، خىزمەت ئۈنۈمىنى ئۆستۈردى

چىرا ناھىيىلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، مۇلازىمەت سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشكە ئەھمىيەت بەرگەنلىكتىن خىزمەت ئۈنۈمى كۆرۈنەرلىك ئۆستى.

دوختۇرخانا رەھبەرلىكى مۇلازىمەت سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشنى مۇھىم نۇقتا قىلىپ، دوختۇرخانىنىڭ ئەمەلىيىتىگە ماس كېلىدىغان بىر قاتار قائىدە-تۈزۈملەرنى يولغا قويدى. دوختۇر-سېستىرالار ئارىسىدا تىببىي ئەخلاق تەربىيىسىنى قانات يايدۇرۇپ، ئۇلارنى «ئەگەر مەن بىر كېسەل بولسام» دېگەن تېمىنى چۆرىدىگەن ھالدا مۇزاكىرىگە ئۇيۇشتۇردى. دوختۇرخانا باشلىقى باشلامچى بولۇپ، دوختۇر-سېستىرالارنىڭ كېسەللەرگە بولغان مۇئامىلىسى ۋە كەسپىي ئەخلاقىنى تەكشۈرۈپ، مەسىلە كۆرۈلگەن ھامان ئەستايىدىل بىر تەرەپ قىلدى. داۋالاش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن دوختۇر-سېستىرالارنى كەسپىي جەھەتتىن تەربىيىلەشكە ئەھمىيەت بېرىپ، ئۇلارنى ئوقۇشقا، بىلىم ئاشۇرۇش كۇرسلىرىغا ئەۋەتتى ھەم ئۆز ئورنىدا تەربىيىلەشنى چىڭ تۇتتى.

كېسەللەرنىڭ ئېھتىياجى ۋە دوختۇرخانىنىڭ داۋالاش ئىقتىدارىغا ئاساسەن، دوختۇرخانىدا داۋالاشنى ئىشىك ئالدىغا بېرىپ سەييارە داۋالاشقا يۈزلەندۈرۈپ، ئۆتكەن يىلى 8110 كىشىنى ئىشىك ئالدىغا بېرىپ داۋالىدى ۋە يۇقۇملىنىش دائىرىسىنى، چەكلەپ، ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرىنى قوللاندى. ئامبۇلاتورىيىدە 6802 نەپەر كېسەلنى داۋالاپ، ساقىيىش نىسبىتىنى 92 پىرسەنتتىن كۆپرەككە يەتكۈزۈپ، كەڭ ئاممىنىڭ ماختىشىغا ئېرىشتى. ئىلگىرى بۇ دوختۇرخانىنىڭ كۈنلۈك كېسەل كۆرۈش قېتىم سانى 15 دىن، كېسەل كارىۋاتلىرىنىڭ ئىشلىتىلىشى توققۇز قېتىمدىن، يىللىق كەسپىي كىرىم 8000 يۈەندىن، ياسىلىدىغان دورا 20 خىلدىن، مىقدارى 1500 كىلوگرامدىن ئاشمىغان بولسا، يېقىنقى ئىككى-ئۈچ يىلدىن بېرى، كۈنلۈك كېسەل كۆرۈش قېتىم سانى 40—50 قېتىمدىن، كېسەل كارىۋاتلىرىنىڭ ئىشلىتىلىشى 20 نەچچە قېتىمدىن، يىللىق كەسپىي كىرىمى 20 مىڭ يۈەندىن ئاشتى. 1990-يىلى ئىنچىدە جەمئىي داۋالانغان كېسەل 14 مىڭ 912 نەپەرگە يەتتى. كېسەل كۆرۈش ۋەزىپىسى 802 ئادەم-قېتىمغا يېتىپ، 113% ئاشۇرۇپ ئورۇندالدى. ئومۇمىي كىرىمى 90-يىل 11-ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 104 مىڭ 97 يۈەنگە يەتكۈزۈپ، 1989-يىلدىكىدىن 73.9% ئاشۇرۇپ ئورۇنلىدى. 3705 كىلوگرام پىششىق دورا ياساپ، ۋەزىپىسىنى 29% ئاشۇرۇپ ئورۇنلىدى. بالىنىستىتا ياتقۇزۇپ داۋالىنىدىغان كېسەل 250 كە يېتىپ، ئالدىنقى يىلدىكىدىن 167 كېسەلنى ئارتۇق داۋالاپ ساقايتتى.

ئوبۇلقاسىم ھەسەن

سەنئىتىنى تەشكىل قىلالىتتى. بانكا پارتىيە ياچېيكىسى ياشلارنىڭ كۈچىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، كەسپىي خىزمەتلەرنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، ئۇلارنى ئىش ئورنىدا لېي فېڭدىن ئۆگىنىپ، خالىس تۆھپە يارىتىشقا چاقىردى. بۇنىڭ بىلەن كۆپلىگەن ياشلاردا ئىش ئورنىدا ئىمچىك تۇرىدىغان، كەسپىي خىزمەتلەرنى سۈپەتلىك ئىشلەيدىغان، ۋەزىپىلەرنى تولۇق ئورۇندايدىغان ياخشى ئىجتىمائىي مۇھىت مەيدانغا كەلدى. ياشلار يەكشەنبە كۈنلىرىدىكى دەم ئېلىش ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ، كوچىلارغا چىقىپ، 167 ئادەم-قېتىمدىن ئارتۇق خالىسانە ياخشى ئىش قىلدى، 40 تىن ئارتۇق ۋېلىسىپىتنى ھەقسىز رېمونت قىلىپ بەردى، بانكا پۇل-مۇئامىلە، پۇل ئامانەتكە دائىر 126 قېتىمدىن ئارتۇق مەسلىھەت بېرىپ تەشۋىق قىلدى، 50 ئادەم-قېتىمدىن ئارتۇق، سوممىسى 3500 يۈەنگە يېقىن چوڭ-كىچىك پۇللارنى تېگىشىپ بەردى. بۇنىڭدىن باشقا، بەس-بەستە ئىئانە توپلاپ، 500 يۈەنگە يېقىن نەق پۇل، 150 دانە ھەرخىل كىيىم-كېچەك تەييارلاپ، ئىئانە قىلىنغان پۇلغا 725 كىلوگرام خىمىيىۋى ئوغۇت سېتىۋېلىپ، 40 مىڭ كىلوگرامدىن ئارتۇق يەرلىك ئوغۇت بىلەن بىللە، خوتەن ناھىيىسىدىكى ئىرسىلا يېزىسىدىكى نامرات دېھقانلارغا يەتكۈزۈپ بەردى.

ئابدۇلئەھەت قادىر

كېرىيە ناھىيىسىدە

3-ئاي كىرگەندىن بۇيان، كېرىيە ناھىيىسىدىكى ھەدەرجىلىك ئىشتىياقچى تەشكىلاتلىرىنىڭ تەشكىللىشى بىلەن ياش-ئۆسمۈرلەر ئارىسىدا لېي فېڭدىن ئۆگىنىش پائالىيىتى كەڭ قانات يايدى. 200 نەپەردىن

نەپەردىن ئارتۇق ئوقۇتقۇچى-ئوقۇغۇچى 8935 كىلوگرام مەھەللىۋى ئوغۇت تەييارلاپ، موغاللا بازىرىنىڭ باشقۇرۇم ئائىلە كومىتېتىدىكى دېھقانلارغا ياردەم قىلدى.

ئۆمەرجان ئىلى

(ئۆز مۇخبىرىمىز)

ۋىلايەتلىك تاشيول باش ئۆچاستكىسىدا

يىللاردىن بېرى لېي فېڭدىن ئۆگىنىپ يېڭى خىسلەت تىكلەش پائالىيىتىنى ئۈزلۈكسىز قانات يايدۇرۇپ كېلىۋاتقان ۋىلايەتلىك تاشيول باش ئۆچاستكىسى، 3-ئاي كىرگەندىن بۇيان ئىش ئورنىدا خالىس تۆھپە يارىتىش مەركەز قىلىنغان لېي فېڭدىن ئۆگىنىش پائالىيىتى... قويدى. لېي فېڭدىن ئۆگىنىپ ئىش ئورنىدا تۆھپە يارىتىش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، 20 كىلومېتىر ئۆلچەملىك يول ياسىدى.

قەييۇم ئابدۇقادىر

ۋىلايەتلىك سەھىيەدە

ۋىلايەتلىك سەھىيە مەكتىپىدىكى ئوقۇتقۇچى-ئوقۇغۇچىلار دەرستىن سىرتقى ۋاقىتلار ۋە يەكشەنبە كۈنلىرى خالىس ھالدا يېڭى مەكتەپ قۇرۇلۇش مەيدانىدا توپا يۆتكەش، ئېرىقلارنى چېپىش، كېسەكلەرنى تىزلاش، كۆچەت تىكىش قاتارلىق ئىشلارنى قىلىش ئارقىلىق، مەكتەپكە 8000 يۈەن مەبلەغ تېجەپ بەردى.

تۇرسۇنگۈل نىياز

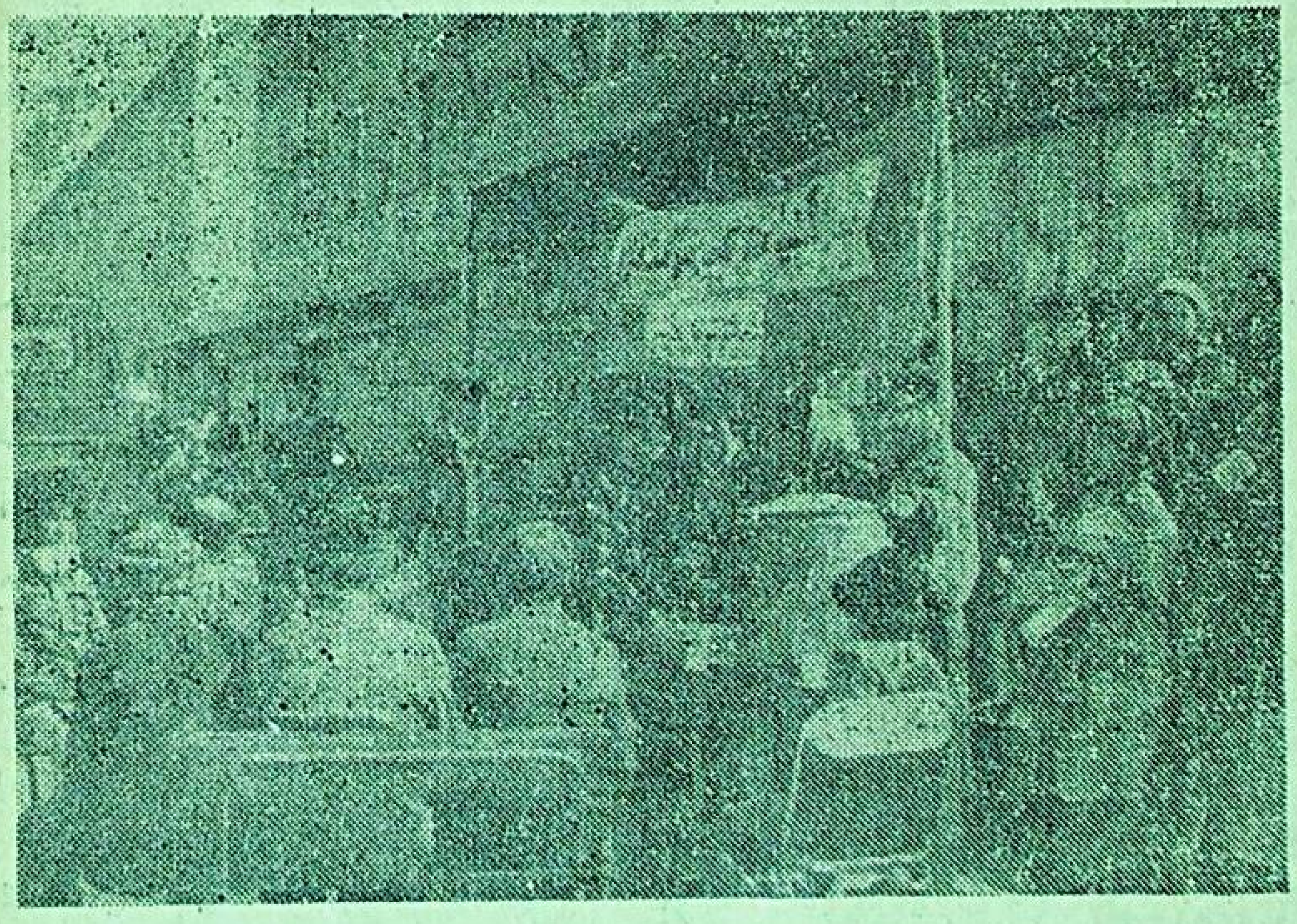

شىنجاڭ رادىئو-تېلېۋىزىيە داشۆسىنىڭ خوتەن تارماق مەكتىپىدىكى ئوقۇتقۇچى-ئوقۇغۇچىلار كوچىغا چىقىپ ئاممىغا ئۈچۈن ياخشى ئىش قىلىپ بەردى.

سۈرەتتە: ئۇلار ئاممىنى چاي بىلەن تەمىنلىمەكتە.

(ئۆز مۇخبىرىمىز مۇختەر توختى فوتوسى)

سۈرەتلىك خەۋەر

مۆكۈيلا يېزىسىدا رادىئو خادىملىرى تەربىيىلەندى

گۇما ناھىيىسىدىكى مۆكۈيلا يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇلتۇر 28 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ، 10 كەنتتە رادىئو دولقۇنىنى كۈچەيتىش پونكىتى قۇرغانىدى. رادىئو پونكىتىنى باشقۇرۇش خادىملىرىنىڭ كەسپىي سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈپ، رادىئودىن ئىبارەت تەشۋىقات قورالىنىڭ ئىجتىمائىي ئۈنۈمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش ئۈچۈن، يېزىلىق رادىئو ئۆزىلى يېقىندا كۇرس ئېچىپ، رادىئو خادىملىرىنى تەربىيىلىدى.

كۇرسقا قاتناشقان 13 نەپەر رادىئو خادىمى ئاتمىلەرگە رادىئو كانىيى ئورنىتىش، رېمونت قىلىش، ئاۋاز كۈچەيتىش ئاپپاراتىنى بىخەتەر ئىشلىتىش، ئاسراش جەھەتتە بىر قەدەر سىستېمىلىق بىلىمگە ئىگە قىلىندى.

نۇرمۇھەممەت خېلىل ھاجى

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى : ئەستەر مۇھەممەت ئىمىن)

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي كىتاب ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئاچقان فازاردت، ئىدارە دەرىجىلىك كادىرلار يىغىنى مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويدى:

ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى كۈرەشكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، «ئۈچ كىتاب»تا تارقىتىلغان مىللىي بۆلگۈنچىلىك نۇقتىئىنەزەرلەرنى ئۈزۈل-كېسىل تەنقىد قىلايلى

(بېشى 1- بەتتە)

شىنجاڭنىڭ ئۇزاقچە تىنچ بولۇشىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىپ، ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيى ئوتتۇرىغا قويغان ۋەزىپىلەرنى تىرىشىپ ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن كۈرەش قىلىشتىن ئىبارەت.

تۆمۈر داۋامەت مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «ئۈچ كىتاب» نىڭ كەينى-كەينىدىن نەشر قىلىنىشى ھەرگىز تاسادىپىي بولغان ئەمەس، ئۇ يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان خەلقئارادىكى چوڭ مۇھىت بىلەن مەملىكەت ئىچىدىكى كىچىك مۇھىتنىڭ تەسىرىنىڭ مەھسۇلى، ئاپتونوم رايونىمىزدا ئۇزاقتىن بۇيان ساقلىنىپ كەلگەن مىللىي بۆلگۈنچىلىك بىلەن مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش ئوتتۇرىسىدىكى كۆرەشنىڭ ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى گەۋدىلىك ئىنكاسى. «ئۈچ كىتاب» ھەرگىز ئىلمىي ئەسەر ئەمەس، بەلكى ئىلمىي مۇھاكىمىنى نىقاپ قىلىپ ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلاش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىشنى تەرغىب قىلىدىغان يامان كىتابلار. ئاپتورنىڭ خاتالىقمۇ ئىلمىي ئىدىيىسى جەھەتتىكى خاتالىق ياكى نەزەرىيە، نۇقتىئىنەزەر جەھەتتىكى خاتالىق ئەمەس، بەلكى سىياسىي مەيدان ۋە سىياسىي نۇقتىئىنەزەر جەھەتتىكى خاتالىق. ئۇ ئاساسەن تۆۋەندىكى بەش جەھەتتە ئىپادىلىنىدۇ:

1. ئاپتور شىنجاڭنىڭ ئەزەلدىن تارتىپ ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى تۈپتىن ئىنكار قىلىپ، مەملىكىتىمىزنىڭ ئەزەلدىن تارتىپ بىرلىككە كەلگەن كۆپ مىللەتلىك مەملىكەت ئىكەنلىكىنى تۈپتىن ئىنكار قىلىپ، «مۇستەقىل دۆلەت» سەپسەتىسىنى تەرغىب قىلغان.

2. ئاپتور شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئەزەلدىن تارتىپ ئۇلۇغ جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى تۈپتىن ئىنكار قىلىپ، ئۇيغۇرلار ئەزەلدىن تارتىپ جۇڭگودىن ۋە جۇڭخۇا مىللەتلىرىدىن سىرت بىر مىللەت دەپ ھۆكۈم قىلىپ، «مۇستەقىل مىللەت» سەپسەتىسىنى تەرغىب قىلغان.

3. ئاپتور مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى ئۇزاق تارىخ جەريانىدا شەكىللەندۈرگەن دوستانە ئالاقە ۋە ئىناقلىق-ئىتتىپاقلىق، بىرلىكتە ئىلگىرىلەشتەك تارىخىي ئەمەلىيەتنىڭ ئاساسىي ئېقىمىنى تۈپتىن ئىنكار قىلىپ، مەملىكىتىمىزدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتى تارىخىنى مىللەتلەر ئۆز ئارا دۈشمەنلەشكەن، ئۆچمەنلەشكەن، بىر-بىرىنى يوقىتىۋالغان ۋە ئۈزلۈكسىز جەڭ-جېدەل قىلىشقان تارىخ قىلىپ بۇرمىلاپ، «مىللىي بۆلگۈنچىلىك» سەپسەتىسىنى تەرغىب قىلغان.

4. ئاپتور تارىختىكى ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغدىغان، مىللىيلار بىلەن خەنزۇلارنىڭ ئىناق ئۆتۈشىنى تەشەببۇس قىلغان تارىخىي شەخسلەرنى پۈتۈنلەي «خائىن» دەپ ئەيىبلىگەن، ھالبۇكى، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە قارشى تۇرغان، مەركىزىي خاندانلىققا قارشى تۇرۇپ، بۆلگۈنچىلىك قىلغان، سۇيىقەست ئىشلىگەن كىشىلەرنى «شىر يۈرەك قەھرىمان» دەپ ماختاپ، «شەرقىي تۈركىستان مۇستەقىللىقى» سەپسەتىسىنى تەرغىب قىلغان ۋە كۆككە كۆتۈرگەن.

5. ئاپتور مەملىكىتىمىز تارىخىدىكى ھەر قايسى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش، ئۆز ئارا تەسىر كۆرسىتىش ئىشلىرىنى تۈپتىن ئىنكار قىلىپ، دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ مەنبەسى شىنجاڭدا ۋە «ئوتتۇرا ئاسىيا»دا دېگەننى ئويدۇرۇپ چىقىرىپ، تۈرك تىلىدا سۆزلىشىدىغان مىللەتلەرنىڭ مەدەنىيىتى، «بىرخىل مىللىي مەدەنىيەت»، «تۈرك مەدەنىيىتى»، «پان تۈرك مەدەنىيىتى»، «پانتۈركلىق ئورتاق گەۋدىسى» دېگەن سەپسەتىنى تەرغىب قىلغان.

تۆمۈر داۋامەت مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب بۇرمىلاش، ئۆزگەرتىش، توقۇش، تارىخ ئويدۇرۇپ چىقىرىش ۋاسىتىلىرىنى قوللىنىپ، ئىدېئولوگىيە ساھەسىدە «مۇستەقىل»لىقنى يادرو قىلغان مىللىي بۆلگۈنچىلىك ئىدىيىسىنى تەرغىب قىلدى ۋە تارقاتتى. بۇنداق ۋاسىتە، مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، قېلىچ-مىلتىق ئىشلىتىش ۋاسىتىسىدىنمۇ يامان. ئۇ ئاتموسفېرانى زەھەرلەپ، ئىدىيىنى قالايمىقانلاشتۇردى، بۆلگۈنچىلىك، مۇستەقىللىق دەۋاسى قىلىش ئۈچۈن ئىدىيە جەھەتتە چوڭقۇر كۆمۈلگەن يىلتىز بولدى. بىز تۇرغۇن ئالماس تارقاتقان مىللىي بۆلگۈنچىلىك ئىدىيىسىنىڭ ھەقىقىي ئەپتى-بەشىرىسىنى ئۈزۈل-كېسىل پاش قىلىپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلايدىغان، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان بۇ يىلتىزنى تېگىدىن قومۇرۇۋېتىشىمىز لازىم.

تۆمۈر داۋامەت ئۆز دوكلا-

...لىشىپ كۆرەش قىلىپ، ماركسىزملىق مەيدان، نۇقتىئىنەزەر ۋە ئۇسۇلنى قوللىنىپ، ئۇيغۇرلار ۋە ھەر قايسى قېرىنداش مىللەتلەرنىڭ يۇقىرى سۈپەتلىك تارىخىي ئەسەرلىرىنى يېزىپ چىقىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

تۆمۈر داۋامەت تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: «ئۈچ كىتاب» نىڭ زەھىرى ۋە تەسىرىنى تازىلاش ئۈچۈن، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش جەھەتتىكى ئىدىيە، نەزەرىيە مەسىلىلىرىنى چوڭقۇر قاتلامدىن ھەل قىلىش كېرەك. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم «ئۈچ كىتاب»تىن ئىبارەت سەلبىي دەرسلىكتىن تولۇق پايدىلىنىپ، پارتىيىنىڭ مەركىزىي خىزمىتى ۋە كادىرلار، ئاممىنىڭ ئىدىيىۋى ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت كادىرلار، ئامما، ياش ئوقۇغۇچىلارغا رەھبەرلىكى بولغان، پىلانلىق، قەدەم-باسقۇچلۇق ھالدا بىر قېتىم جانلىق، چوڭقۇر ماركسىزملىق مىللەت قارىشى، تارىخ قارىشى ۋە ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش تەربىيىسى ئېلىپ بېرىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تىنچ-ئىتتىپاق بولغان چوڭ ياخشى ۋەزىيىتىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇش، شىنجاڭنى گۈللەندۈرۈش، ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيى ئوتتۇرىغا قويغان ۋەزىپىلەرنى تىرىشىپ ئورۇنداش، شىنجاڭنىڭ ئۇزاقچە مۇقىم بولۇشى ۋە تەرەققىي قىلىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ياخشى سىياسىي...

«ئۈچ كىتاب»تا تەرغىب قىلىنغان ئەكسىيەتچىل نۇقتىئىنەزەرلەر ھەم ئىلگىرىكى كونا پانتۈركىزمنىڭ كۆچۈرۈلمىسى، ھەم يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللىي بۆلگۈنچىلەرنىڭ مالىمانچىلىق پەيدا قىلىشىدىكى ئىدىيىۋى، نەزەرىيىۋى ئاساسى.

سۇڭ خەنلياڭ تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: بىزنىڭ «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب بىلەن بولغان ئىختىلاپىمىز قانداقتۇر ئىلمىي مۇھاكىمە جەھەتتىكى تالاش-تارتىش ئەمەس، شۇنداقلا كىچىك ئىشنى يوغانلىتىۋەتكەنلىكمۇ ئەمەس، بەلكى، ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى بۆلگۈنچىلىك بىلەن بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش ئوتتۇرىسىدىكى بىر مەيدان سىنىپىي كۆرەش. ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ سىياسىي، ئىجتىمائىي مۇقىملىقىغا ۋە ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇشقا مۇناسىۋەتلىك چوڭ ھەق، چوڭ ناھەق مەسىلىسى. ھەر دەرىجىلىك رەھبەرىي يولداشلار بۇنىڭغا يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىشى، ھەرگىز چەتتە قاراپ تۇرماسلىقى لازىم.

سۇڭ خەنلياڭ مۇنداق دېدى: بىزنىڭ «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ ئېغىر خاتالىقلىرىنى تەنقىد قىلىپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرغانلىقىمىز ھەرگىز بىرەر مىللەتكە قارىتىلغان ئەمەس. مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ تۈپ مەنپەئەتى بولۇپ، ئۇ ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىنقىلابىي مەنپەئەتىگە ئۇيـ-

---

(بېشى 1- بەتتە)

ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: ئىشىكنى ئېچىۋېتىش سىياسىتىمىزنىڭ يولغا قويۇلۇشى دۆلىتىمىز ئىقتىسادىنى چوڭ قەدەم بىلەن دۇنيا سەھنىسىگە چىقىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىپ، دۆلىتىمىز ئىقتىسادىغا يېڭى ھاياتىي كۈچ قوشتى.

لى پېڭ مۇنداق دېدى: ...

...يۈزلۈك يۈكسەلدۈرۈلۈپ، دەسلەپكى قەدەمدە سوتسىيالىستىك پىلانلىق تاۋار ئىگىلىكىنىڭ يېڭى تۈزۈلمىسى بەرپا قىلىنىدۇ. ئىسلاھات داۋامىدا نۇقتىلىق يۇسۇندا مۇنداق بىر قانچە مەسىلىنى ياخشى ھەل قىلىش لازىم:

— پىلانلىق ئىگىلىك بىلەن ...

...تۈزۈمى ئىسلاھاتىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈش؛

— دۆلەتنىڭ ئومۇمىي تىزگىنلەش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، مەركەز بىلەن يەرلىكنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش.

لى پېڭ يەنە ئىشىكنى ئېچىۋېتىش سىياسىتىنى داۋاملىق يولغا قويۇش ۋە ئۇنى مۇكەممە...

ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: ئىشىكنى ئېچىۋېتىش سىياسىتىمىزنىڭ يولغا قويۇلۇشى دۆلىتىمىز ئىقتىسادىنى چوڭ قەدەم بىلەن دۇنيا سەھنىسىگە چىقىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىپ، دۆلىتىمىز ئىقتىسادىغا يېڭى ھاياتىي كۈچ قوشتى.

لى پېڭ مۇنداق دېدى: 2-قەدەمدىكى ستراتېگىيىلىك نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇشتا چوقۇم قەتئىي تەۋرەنمەي ئىسلاھاتنى داۋاملىق چوڭقۇرلاشتۇرۇش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشنى داۋاملىق كېڭەيتىش لازىم. بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدا ئىسلاھات رەھبەرلىكى، قەدەم-باسقۇچى بولغان ھالدا ئومۇ-... دەسلەپكى قەدەمدە سوتسىيالىستىك پىلانلىق تاۋار ئىگىلىكىنىڭ يېڭى تۈزۈلمىسى بەرپا قىلىنىدۇ. ئىسلاھات داۋامىدا ئۇيۇشقاقلىق پرىنسىپىدا مۇنداق بىرقانچە مەسىلىنى ياخشى ھەل قىلىش لازىم:

— پىلانلىق ئىگىلىك بىلەن بازار ئارقىلىق تەڭشەشنى ئۆزئارا بىرلەشتۈرۈشنىڭ كونكرېت يولى ۋە شەكلى ئۈستىدە داۋاملىق ئىزدىنىش؛

— ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكىدىكى چوڭ، ئوتتۇرا تىپتىكى كارخانىلارنىڭ ھاياتىي كۈچىنى يەنىمۇ ئاشۇرۇش؛

— ئولتۇراق ئۆي تۈزۈمى ۋە ئىجتىمائىي كاپالەتلىك قىلىش تۈزۈمى ئىسلاھاتىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈش؛

— دۆلەتنىڭ ئومۇمىي تىزگىنلەش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، مەركەز بىلەن يەرلىكنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش.

لى پېڭ يەنە ئىشىكنى ئېچىۋېتىش سىياسىتىنى داۋاملىق يولغا قويۇش ۋە ئۇنى مۇكەممەللەشتۈرۈشنى تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: ئەڭ مۇھىمى سانائەتنى مۇقىم ئاشۇرۇشنى ساقلاش بىلەن بىر ۋاقىتتا، سۈپەت ۋە ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈشكە تېخىمۇ ئەھمىيەت بېرىپ، تاشقى سودا، چەت ئەل مەبلىغىدىن پايدىلىنىش، تېخنىكا كىرگۈزۈش ۋە ئەقىل بۇلىقى قاتارلىق جەھەتلەردىكى خىزمەتلەرنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈش لازىم.

* * *

... مىللىي بۆلگۈنچىلىك ئىدىيىسىنىڭ ھەققىي ئەپتى-بەشىرىسىنى ئۈزۈل-كېسىل پاش قىلىپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلايدىغان، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان بۇ يىلتىزنى تېگىدىن قومۇرۇۋېتىشىمىز لازىم.

تۆمۈر داۋامەت ئۆز دوكلاتىدا يەنە مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ ئۇيغۇر تارىخىنى بۇرمىلاش، ئۆزگەرتىش، توقۇش، ئويدۇرۇپ چىقىرىشتىن ئىبارەت ئېغىر خاتالىقىنى تەنقىد قىلغاندا، تارىخىي ماتېرىيالىزم قارىشىنى تەدبىقلاپ، ئۇيغۇر تارىخىنى توغرا ئەكس ئەتتۈرۈش لازىم. بىز ھەرمىللەت تارىخچىلىرىنىڭ ئىتتىپاق-...

ۋەزىيىتىمىزنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇش، شىنجاڭنى گۈللەندۈرۈش، جكپ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيى ئوتتۇرىغا قويغان ۋەزىپىلەرنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، شىنجاڭنىڭ ئۇزاق مۇددەت مۇقىم بولۇشى ۋە تەرەققىي قىلىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ياخشى سىياسىي، ئىدىيىۋى ئاساس سېلىشنى قارار قىلدى.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى سۇڭ خەنلياڭ يىغىن ئاياغلاشقاندا مۇھىم سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى ۋە ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي يولداشلار ئىدىيولوگىيە ساھەسىدىكى بۇ كۆرەشكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش تەربىيىسىنى قەتئىي، تەۋرەنمەي چوڭقۇر قانات يايدۇرۇپ، شىنجاڭنىڭ سىياسىي ۋە ئىقتىسادىي جەھەتتىكى چوڭ ياخشى ۋەزىيىتىنى يەنىمۇ مۇستەھكەملىشى ۋە راۋاجلاندۇرۇشى لازىم. بۇ، 4-قۇرۇلتاينىڭ روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇش ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈشتىكى ئىنتايىن مۇھىم خىزمەت، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇھىم ئورۇنلاشتۇرۇشى.

سۇڭ خەنلياڭ سۆزىدە مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: بۇ «ئۈچ كىتاب» تارىخىي ماتېرىياللارنى خالىغانچە بۇرمىلاپ، ئۆزگەرتىپ ھەتتا قۇراشتۇرۇپ تارىخ ئويدۇرۇپ چىققان. ئۇ، ماركسىزمنىڭ مىللەت قارىشى ۋە تارىخ قارىشىغا تامامەن خىلاپ بولۇپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا پايدىسىز، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە ئاتالمىش تارىخىي ئاساس پەيدا قىلغان، ئۇنىڭ سىياسىي مەيدانى، سىياسىي نۇقتىئىنەزەرلىرى پۈتۈنلەي خاتا، شۇڭا بىز ئۇنى تەنقىد قىلىمىز.

... بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرغانلىقىمىز ھەرگىز بىرەر مىللەتكە قارىتىلغان ئەمەس. مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش شىنجاڭدىكى ھەرمىللەت خەلقىنىڭ تۈپ مەنپەئەتى بولۇپ، ئۇ ھەرمىللەت خەلقىنىڭ ئىنقىلابىي مەنپەئەتىگە ئۇيغۇن. ئىنتايىن ئاز ساندىكى مىللىي بۆلگۈنچىلەر، قايسى مىللەتتىن بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق دۈشمىنى، ئۇلار ھەرگىز ھەرقانداق مىللەتكە ۋەكىللىك قىلالمايدۇ.

سۇڭ خەنلياڭ سۆزىدە مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: بىز جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيە 13-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 7-ئومۇمىي يىغىنىنىڭ روھى ۋە جكپ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ قىلىپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىشتا، تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشتە چىڭ تۇرۇپ، مۇقىملاشتۇرۇش ۋە راۋاجلاندۇرۇشتىن ئىبارەت ئىككى چوڭ ئىشنى ياخشى ئىشلەپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تىنچ-ئىتتىپاق بولغان سىياسىي ۋەزىيىتىنى يەنىمۇ مۇستەھكەملەپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى ۋە تۈرلۈك ئىشلارنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلەپ، ئىدىيولوگىيە ساھەسىدىكى بۆلگۈنچىلىك بىلەن بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش ئوتتۇرىسىدىكى بۇ كۆرەشنى ئاخىرغىچە ئېلىپ بېرىشىمىز لازىم.

كادىرلار يىغىنىغا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىلىرىدىن جانابىل، لى شۈشەن، جاڭ فۇسېن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزالىرىدىن گو گاڭ، جۇ شىڭتاۋ، جۇ گوفۇ ھەم ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ باشلىقى فېڭ داجېن قاتناشتى.

* * *

(بېشى 1-بەتتە)

مۇئەييەنلەشتۈرۈلگەن، ساقلانغان مەسىلىلەر دادىل ئوتتۇرىغا قويۇلغان، بۇندىن كېيىنكى ۋەزىپىلەر ۋە تىرىشىش نىشانى ئېنىق كۆرسىتىپ بېرىلگەن. ئۇ شىنجاڭنىڭ بۇندىن كېيىنكى ھەر ساھە خىزمەتلىرىگە يېتەكچىلىك قىلىدىغان پروگراممىا خاراكتېرلىك ھۆججەت. شۇڭا، ۋىلايىتىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر قۇرۇلتاي روھىنى ئۆگىنىدە، ئالدى بىلەن يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ دوكلاتىنى مەركەزلىك، سىستېمىلىق ئۆگىنىشى، باشلامچىلىق بىلەن ئۆگىنىشى ۋە ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇشى، مۇشۇ ئاساستا كادىر، ئىشچى-خىزمەتچىلەر ۋە ئاممىنى ئۆگىنىشكە پائال تەشكىللىشى، سۆزى بىلەن ھەرىكىتى بىردەك بولۇشىنى ھەققىي ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئۆگىنىش نەتىجىسىنى ئەمەلىيەت داۋامىدا ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇشى لازىم.

يولداش ۋۇدۇنىياز يەنە مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: قۇرۇلتاي روھىنى ئۆگىنىش، ئىزچىللاشتۇرۇشنى شەھەر ئىچىدىلا ئېلىپ بېرىپ قالماستىن، يېزىلاردىمۇ ئەستايىدىل ياخشى ئېلىپ بېرىپ، كادىرلار ۋە ئاممىنى قۇرۇلتاي روھىدىن خەۋەردار قىلىش لازىم. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، قۇرۇلتاي روھىنى ئۆگىنىش، ئىزچىللاشتۇرۇشنى ۋىلايىتىمىزنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا ئاساسەن، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 70 يىللىقىنى خاتىرىلەش پائالىيىتى، جياۋ يۈلۇدىن، لېي فېڭدىن ئۆگىنىش پائالىيىتى بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈپ ئېلىپ بېرىش لازىم.

يولداش ۋۇدۇنىياز ئۆز سۆزىدە يەنە قۇرۇلتاي روھىنى ئۆگىنىش، ئىزچىللاشتۇرۇشتا تەشۋىقات-ئاخبارات ئورۇنلىرىنىڭ بۇ جەھەتتىكى تەشۋىقات-تەربىيە، خەۋەرچىلىك خىزمىتىنى ھەققىي تۈردە ياخشى ئىشلىشىنى تەلەپ قىلدى.

يىغىنغا ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى رەجەپ ئەخمەت، مەمتوزى مەھكىمىنىڭ مۇئاۋىن ۋالىيسى تالىك چۇدېجۇلار رىياسەتچىلىك قىلدى.

* * *

(بېشى 1-بەتتە)

تارىخىي بۇرمىلىنىپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىك نۇقتىئىنەزەرى تارقىتىلغان، ۋەتەننىڭ بىرلىكى ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقىغا زىيان يەتكۈزۈلگەن بولۇپ، خاتالىق ئېغىر. بىز «ئۈچ كىتاب»نى ئەستايىدىل تەنقىد قىلىشىمىز، ئۇ تارقاتقان خاتا نۇقتىئىنەزەرى ۋە تەدبىرنى تازىلىشىمىز، ئىدىيولوگىيە ساھەسىدىكى بۇ سىياسىي كۆرەشنىڭ ئېغىرلىقى ۋە مۇھىملىقىنى تولۇق تونۇپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنى ئۇزاققىچە داۋاملاشتۇرۇشىمىز لازىم.

ئېلان

ئۈرۈمچى شەھىرى شىنگو رايونلۇق «شىنمىن» ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتىنىڭ خوتەن شۆبە شىركىتى ئىلگىرى ئىشلەتكەن ئۈرۈمچى شەھىرى تىيانشان رايونلۇق «شىنمىن» ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتى خوتەن تەمىنات-سودا جەمئىيىتىنىڭ ئەسلىدىكى تامغىسى ئىناۋەتسىز. 1991-يىلى 3-ئاينىڭ 23-كۈنىدىن باشلاپ ئۈرۈمچى شەھىرى شىنگو رايونلۇق «شىنمىن» ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتى خوتەن شۆبە شىركىتىنىڭ ئىش بېجىرىش مەخسۇس تامغىسى، توختام مەخسۇس تامغىسى، مالىيە تامغىسى، ئىشچىلار ئۇيۇشما تامغىسى ئىشلىتىلىدۇ.

ئۈرۈمچى شەھىرى شىنگو رايونلۇق «شىنمىن» ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتىنىڭ خوتەن شۆبە شىركىتى

1991-يىلى 3-ئاينىڭ 23-كۈنى

ئەۋلاد كۇتۇپخانىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

خوتەن گېزىتى

和田报

1991-يىل
ئاپرېل
11
(پەيشەنبە)
4957-سان

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى: CN 65—0053/Z ، ۋەكالەت نومۇرى: 28—57

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى رەئىسىنىڭ بۇيرۇقى

43-نومۇرلۇق

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 4-يىغىنىنىڭ قارارىغا ئاساسەن:

1. زوجياخۇا گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىلىقىغا تەيىنلەنسۇن، دۆلەت ئىشلىرى كومىسسارلىق ۋەزىپىسىدىن قالدۇرۇلسۇن.
2. جۇرۇڭجى گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىلىقىغا تەيىنلەنسۇن.
3. چيەنچىچېن دۆلەت ئىشلىرى كومىسسارلىقىغا تەيىنلەنسۇن.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ رەئىسى

ياڭ شاڭكۇن

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 8-ئاپرېل خەۋىرى)

خوتەن شەھەرلىك ئاشلىق ئىسكىلاتى

4-قۇرۇلتاي روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، جەمئىيەتنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش ئۈچۈن شارائىت يارىتىشقا بەل باغلىدى

ئۆز خەۋىرىمىز. بىرقانچە كۈندىن بۇيان، ئاپتونوم رايونى بويىچە مەدەنىيەتلىك ئورۇن— خوتەن شەھەرلىك ئاشلىق ئىسكىلاتىدىكى بارلىق كومپارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار جكپ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، قۇرۇلتاي روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇشنى نۆۋەتتىكى بىرىنچى دەرىجىلىك ئىش قىلىپ، ئەتىياز پەسلىدىكى ئاشلىققا مىتە چۈشۈشنىڭ ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ ياخشى ئىشلەپ، ئاھالىلەرنىڭ تۇرمۇش تەمىناتىغا كاپالەتلىك قىلىش، ۋىلايىتىمىزنىڭ ئىجتىمائىي مۇقىملىقىنى قوغداش ئۈچۈن شارائىت يارىتىشقا بەل باغلىدى.

خوتەن شەھەرلىك ئاشلىق ئىسكىلاتىدىكى بارلىق كومپارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار جكپ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگەنگەندىن كېيىن مۇنداق دەپ ھېس قىلدى: جكپ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيى ئىتتىپاقلىق قۇرۇلتىيى، غەيرەتنى ئۇرغۇتىدىغان قۇرۇلتاي، شىنجاڭنى گۈللەندۈرىدىغان قۇرۇلتاي بولدى. يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ دوكلاتىدا ھەقىقەت ئەمەلىيەتتىن ئىزلەنگەن، تەدبىرلەر كونكرېت، نىشانى ئېنىق بولۇپ، كىشىلەرنىڭ روھىنى ئۇرغۇتىدۇ. پارتىيە ئەزالىرى ۋە كادىرلار قۇرۇلتاينىڭ روھىنى چوڭقۇر كونكرېت خىزمەتلەردە ئەمەلىيلەشتۈرىدىغانلىقىنى بىلدۈردى. ئەتىياز پەسلىدىكى ئاشلىققا مىتە چۈشۈشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن بۇ ئىسكىلات «تۆتتىن خالى ئىسكىلات» بەرپا قىلىش رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، ئىش تەقسىماتىنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ، كونكرېت تەدبىرلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، بارلىق ئىشچى-خىزمەتچىلەرنى ئاشلىققا مىتە چۈشۈشنىڭ ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ ياخشى ئىشلەشكە تەشكىللىدى. قەرەللىك ۋە قەرەلسىز ھالدا تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، خىزمەتنى ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ مۇكاپاتى بىلەن بىۋاسىتە چېتىپ، بارلىق ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقىنى تولۇق قوزغاپ، شەھەر ئاھالىلىرىنىڭ تۇرمۇش تەمىناتىغا كاپالەتلىك قىلىش، ۋىلايىتىمىزنىڭ ئىجتىمائىي مۇقىملىقىنى قوغداشقا بەل باغلىدى.

بۇ ئىسكىلات پارتىيە ياچېيكىسى يەنە مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويدى: ئاشلىق، ماي تاۋار ئوبوروتى خىزمىتىنى تىرىشىپ ياخشى ئىشلەش؛ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى دائىم بوشاشماي تۇتۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىپ، لېي فېڭدىن ئۆگىنىپ، ھەر ساھە خىزمەتلەردە بىر بالداق ئۆرلەشنى ئىلگىرى سۈرۈش؛ ئۆزىگە قاراشلىق «چوڭ ئۆرۈك» ئاشخانىسىغا مەبلەغ سېلىپ، ئۇنىڭ تىجارەت دائىرىسىنى كېڭەيتىپ، تېز ئوزۇقلىنىش ئاشخانىسى تەسىس قىلىپ، مۇنچىنى ئۆزگەرتىپ، شەھەر ئاھالىلىرىنىڭ تۇرمۇشىغا قولايلىق يارىتىش، بىر قىسىم خادىم[illegible] مەسىلىسىنى ھەل قىلىش.

لوپ ۋە خوتەن ناھىيىلىرى 4-قۇرۇلتاي روھىنى ئەستايىدىل يەتكۈزدى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز سۇنۇشى، رېن شىنلەر خەۋەر قىلىدۇ: پارتىيىلىك رەھبەرلەر باشلامچىلىق بىلەن ئۆگىنىش، ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرگەن ھالدا ئۆزجايىنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىش قەدىمىنى تېزلىتىش— لوپ ناھىيىسىنىڭ جكپ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل يەتكۈزۈش، ئىزچىللاشتۇرۇشتىكى ئاساسلىق ئالاھىدىلىكى.

4-ئاينىڭ 2-كۈنى ناھىيە دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار باشماقالە ۋە ھۆججەتلەرنى ئۆگەندى، ئۆزجايىنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ قىزغىن مۇزاكىرە ئېلىپ باردى. ئۇلار مۇنداق دېدى: 4-قۇرۇلتاي ئىتتىپاقلىق قۇرۇلتىيى، غەيرەتنى ئۇرغۇتىدىغان قۇرۇلتاي بولدى. بىز ئاساسىي قاتلاملارغا چوڭقۇر چۆكۈپ، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، نامراتلىقنىڭ يىلتىزىنى تېپىشىمىز، ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى ياخشى تۇتۇپ، ئارتۇقچىلىقلارنى جارى قىلدۇرۇپ، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىش قەدىمىمىزنى تېزلىتىشىمىز لازىم. 4-ئاينىڭ 3-كۈنى بۇ ناھىيە ئورگاندىكى پارتىيە ئەزالىرى ۋە يېزا-بازارلىق پارتكوملارنىڭ مەسئۇللىرى قاتناشقان يىغىن ئاچتى. ناھىيىلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى جىيا خېچېن قۇرۇلتاينىڭ ھۆججەتلىرىنى تەپسىلىي يەتكۈزدى. ئۇ ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى ۋە پارتىيىلىك رەھبىرىي كادىرلاردىن قۇرۇلتاينىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى كۆرەشكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، لوپنىڭ ئىقتىسادىنى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن توسالغۇلارنى تۈگىتىپ، قىيىنچىلىقلارنى ھەل قىلىپ، تىرىشىپ خىزمەت قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

(ئاخىرى 4-بەتتە)

جىيا ۋېيۈلۇدىن ئۆگىنىپ، جىيا ۋېيۈلۇچە يېڭى كىشىلەردىن بولايلى

«خوتەن گېزىتى» تەھرىر بۆلۈمى «جىيا ۋېيۈلۇ» كىنو فىلىمى ئۈستىدە سۆھبەت يىغىنى ئۆتكۈزدى

ئۆز مۇخبىرىمىز سىدىق قاۋۇز خەۋەر قىلىدۇ: رەڭلىك ھېكايە فىلىم— «جىيا ۋېيۈلۇ» ۋىلايىتىمىزدە قويۇلغاندىن كېيىن، كەڭ ئاممىنىڭ قەلبىنى زىلزىلىگە سالدى. سانسىزلىغان كىشىلەر بۇ فىلىمنى ئارقا-ئارقىدىن كۆرۈپ، ھا[illegible] لىيىنىڭ ياخشى كادىرى، تە-

بىمىي ئاپەتكە قارشى كۆرەش قىلىش داۋامىدا مەيدانغا كەلگەن ئىلغار شەخس— جىيا ۋېيۈلۇنىڭ تەسىرلىك ئىش-ئىزلىرىنى ئەسلەشتى ۋە ئۇنىڭ ئالىيجاناب روھىنى مەدھىيىلەشتى. گېزىتىمىز تەھرىر بۆلۈمى ئاممىنىڭ بۇ ھەقتىكى ئىنكاسلىرى[illegible] يۈزە[illegible]دىن 4-ئاينىڭ 6-كۈنى چۈشتىن بۇرۇن ۋىلايەت ھەم شەھەرگە قاراشلىق ئىدارە-جەمئىيەت، مەكتەپ، كارخانىلاردىن...

يانتىلىق مەيدانىدا چىڭ تۇرۇپ، جان-دىلى بىلەن خەلق ئۈچۈن ئىشلىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ھاياتى بىلەن ھېسابلاشماي تەبىئىي ئاپەتكە قارشى جان تىكىپ كۆرەش قىلىپ، ئاممىنى لەنكاۋنىڭ نامراتلىق قىياپىتىنى ئۆزگەرتىشكە ئىلھاملاندۇردى. ئېگىلمەس— سۇنماس روھ بىلەن جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىپ، قىيىنچىلىق ئىچىدىن ئۈمىدنى، يورۇقلۇقنى كۆرۈش-...

بىڭتۇەن خوتەن دېھقانچىلىق مەيدانلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى 4-قۇرۇلتاي روھىنى ئەستايىدىل

ئىزچىللاشتۇرۇپ، ھەر ساھە خىزمەتلىرىنى تىرىشىپ ياخشى ئىشلەشكە...

بىڭتۈەن خوتەن دېھقانچىلىق مەيدانلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى 4-قۇرۇلتاي روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، ھەر ساھە خىزمەتلەرنى ئىلگىرى سۈرۈپ ياخشى ئىشلەشكە بەل باغلىدى

ئۆز مۇخبىرىمىز جاڭ يىلىڭ خەۋەر قىلىدۇ: يېقىنقى كۈنلەردىن بۇيان، خوتەن دېھقانچىلىق مەيدانلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى پارتىيىلىك كادىرلارنى ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىش، ئۆزلەشتۈرۈشكە پائال تەشكىللىدى. ھەممە قۇرۇلتاينىڭ روھىنى ۋاقتىدا ئىزچىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ھەرساھە خىزمەتلەرنى ئىلگىرى سۈرۈپ ياخشى ئىشلەشكە بەل باغلىدى.

بىڭتۈەن خوتەن دېھقانچىلىق مەيدانلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسىدىكى پارتىيىلىك كادىرلار ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئۆگەنگەندىن كېيىن بىردەك مۇنداق دەپ ھېس قىلىشتى: يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ دوكلاتى نەزەرىيىۋىلىكى، ئەمەلىيلىكى، قاراتمىلىقى، يېتەكلەشچانلىقى ناھايىتى كۈچلۈك دوكلات بولۇپ، دوكلاتقا باشتىن- ئاياغ پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش يېتەكچى ئىدىيىسى سىڭدۈرۈلگەن، بىڭتۈەننىڭ ستراتېگىيىلىك ئورنى ۋە مۇھىم رولى گەۋدىلەندۈرۈلگەن...

غەيرەتمىنى تېخىمۇ ئۇرغۇتۇپ، فابرىكىمىزنىڭ روناق تېپىشى ئۈچۈن تۆھپە قوشىمەن

— مەملىكەتلىك ئەمگەك نەمۇنىچىسى، خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىنىڭ ئىشچىسى ئامىنە ئابدۇكېرىمنى زىيارەت

ئۆز مۇخبىرىمىز سىدىق قاۋۇز

مەن 4- ئاينىڭ 5-كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ...

ۋىلايەتلىك پارتكوم پارتىيە مەكتىپى ھەربىي سەپتىن قايتقان جەڭچىلەرنى تەربىيىلەش كۇرسى ئاچتى

مۇخبىرلىرىمىز چېن بۇڭ، جۇفېڭلار خەۋەر قىلىدۇ: ...

(ئاخىرى 4- بەتتە)

ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى بۆلگۈنچىلىك بىلەن بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش ئوتتۇرىسىدىكى كۆرەشكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرەيلى

— «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابتىكى سىياسىي خاتالىقلارغا باھا

فېڭ داجېن

تۇرغۇن ئالماس 1986-يىل 10-ئايدىن 1989-يىل 10-ئايغىچە بولغان ئارىلىقتا «ئۇيغۇرلار»، «ھونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى»، «قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى» ناملىق ئۈچ كىتابنى ئۇچۇق نەشر قىلدۇرۇپ، جەمئىيەتتە كۈچلۈك ئىنكاس قوزغىدى. ئۇ، ئۈچ كىتابتا تارىخىي ماتېرىياللارنى بۇرمىلاپ، ئۆزگەرتىپ ۋە توقۇپ چىقىپ تارىخنى ئويدۇرۇپ چىقىپ، ماركسىزملىق مىللەت قارىشى ۋە تارىخ قارىشىغا پۈتۈنلەي خىلاپلىق قىلدى، ئۈچ كىتابتا ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش ياكى ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلاش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش ياكى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىش، سوتسىيالىزمدا چىڭ تۇرۇش ياكى پانتۈركىزمنى تەرغىپ قىلىش قاتارلىق چوڭ ھەق-ناھەقلىق مەسىلىسىدە ئېغىر سىياسىي خاتالىق مەۋجۇت. ئۈچ كىتاب مەسىلىسىنى مۇھاكىمە ۋە تەنقىد قىلىش ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى كەسكىن مۇرەككەپ سىنىپىي كۈرەش. ئۈچ كىتابتىكى خاتالىقلارنى چوڭقۇر تەھلىل قىلىپ، ھەقىقىي پاكىتنى ئايدىڭلاشتۇرغاندىلا، ئۇنىڭ ئىلمىي تەتقىقات ئېلىپ بېرىش دېگەن نىقابىنى يىرتىپ تاشلاپ، كادىرلارنى ۋە ئاممىنى تەربىيىلىگىلى بولىدۇ.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم «ئۇيغۇرلار»، «ھونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى» ۋە «قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى» ناملىق ئۈچ كىتاب مەسىلىسىگە ناھايىتى ئەھمىيەت بەردى. ئۆتكەن يىل 2-ئايدىلا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى كىتابخانلارنىڭ ئىنكاسىغا ۋە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ يوليورۇقىغا ئاساسەن، ئاز سانلىق مىللەت مۇتەخەسسىسلىرىنى ئۈچ كىتابنى دەسلەپكى قەدەمدە تەكشۈرۈش ۋە ئوقۇپ چىقىشقا تەشكىللىدى. ئۇنىڭدىن كېيىن ئۈچ كىتابنى خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلدۇردى. ئۆتكەن يىل 11-ئاينىڭ 15-كۈنىدىن 30-كۈنىگىچە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ۋە ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى تۇرغۇن ئالماسنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن، شىنجاڭ ئىجتىمائىي پەنلەر ئاكادېمىيىسىنى ئاساس قىلىپ، ئالاقىدار ساھەلەردىكى كۆپ مىللەتتىن بولغان 30 نەپەرگە يېقىن مۇتەخەسسىس، ئالىم ۋە رەھبەرلەرنى يەنە بىر قېتىم يىغىپ، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنى ئوقۇپ تەكشۈردۇق. ئىچكى موڭغۇل دا-

دۆلەت ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت پاكىتنى ئىنكار قىلىپ، ئۇيغۇرلارنى ۋە قەدىمكى دەۋردە مەملىكىتىمىزنىڭ شىمالىدا ياشىغان كۆچمەن چارۋىچى مىللەتلەرنى ھەم ئۇلار قۇرغان يەرلىك ھاكىمىيەتلەرنى تەپتارتماستىن جۇڭگونىڭ سىرتىدىكى «مۇستەقىل دۆلەت» قىلىپ كۆرسەتكەن.

ئۇيغۇر مىللىتى جۇڭخۇا مىللەتلىرى چوڭ ئائىلىسىنىڭ مۇھىم بىر ئەزاسى، ئۇنىڭ تارىخى ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز تارىخىنىڭ بىر قىسمى. ئۇيغۇرلار ئۇزاق تارىخىي تەرەققىيات جەريانىدا ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خەنزۇلار بىلەن دائىم ئۇچرىشىپ تۇرغان ھەمدە خەنزۇلارنىڭ ئىلغار فېئوداللىق ئىقتىسادى ۋە مەدەنىيىتىنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان، ئۇيغۇرلارنىڭ ئىقتىسادى ۋە مەدەنىيىتىمۇ خەنزۇلارغا تەسىر كۆرسەتكەن. بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان تارىخىي پاكىتلاردۇر.

لېكىن ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى تارىختىكى زور پاكىتلارغا كۆز يۇمۇپ، ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخىنى تەپتارتماستىن «مۇستەقىللىك تارىخى» قىلىپ يازغان.

مەسىلەن: قەدىمكى زاماندا موڭغۇل چۆللۈكىنىڭ شىمالىدا قۇرۇلغان ئورخۇن ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ 15 خاقانىدىن 11 دىگە تاڭ سۇلالىسى مەرتىۋە بەرگەن، بۇ، ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ مەركىزىي خاندانلىققا تەۋە بولغانلىقىنىڭ پولاتتەك پاكىتى. ئاپتور بۇ ھەقتە زادى توختالمىغان، بۇنىڭ ئەكسىچە، قانداقتۇر «ئىنتايىن قۇدرەتلىك، مۇستەقىل ئۇيغۇر ئورخۇن خانلىقى ئۆز ۋاقتىدا ئاسىيادىكى چوڭ دۆلەتلەر — تاڭ سۇلالىسى ۋە تۈبۈتلەر بىلەن باپباراۋەر ئورۇندا تۇراتتى» دېگەن. قاراخانىيلار سۇلالىسىدىكى خاقانلار ئۆزلىرىنى «تابغاچ خان» دەپ ئاتاشقان، بۇ، ئەسلىدە ئۇلارنىڭ جۇڭگو خاقانلىرى ئىكەنلىكىنى، قاراخانىيلار خانلىقىنىڭ جۇڭگونىڭ بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرەتتى. ئەمما ئاپتور «تابغاچ» جۇڭگونى كۆرسەتمەيدۇ، دەپ دەۋا قىلغان. غەربكە كۆچكەن ئۇيغۇرلارنىڭ بىر تارمىقى — گەنجۇ ئۇيغۇرلىرى گەنسۇدا قۇر-

تىمىزنىڭ شىمالىدىكى قەدىمكى مىللەتلەرمۇ جۇڭخۇا مىللىتىنىڭ ئەزاسى ئەمەسمىش، ئۇلار ياشىغان ۋە پائالىيەت ئېلىپ بارغان رايونلار ھەم ئۇلار قۇرغان يەرلىك ھاكىمىيەتلەرمۇ جۇڭگوغا تەۋە بولماستىن، بەلكى جۇڭگو بىلەن پاراللېل تۇرغان «مۇستەقىل» دۆلەتلەرمىش. بۇ، تارىخنى ئىنتايىن زور دەرىجىدە بۇرمىلىغانلىق.

ئىككىنچى، ئاپتور ئېلىمىز تارىخىدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتىنىڭ تەرەققىياتىدىكى ئاساسىي ئېقىمىنى نەزەرگە ئالماي، تارىختا مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بولغان ئاداۋەت، قىرغىنچىلىق ۋە يۇتۇۋېلىشتىن ئىبارەت تارماق ئېقىمنى كۈچىنىڭ بارىچە مۇبالىغە قىلىپ، ئېلىمىزدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتى تارىخىنى ئۇرۇش تارىخى قىلىپ بۇرمىلىغان.

جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ شەكىللىنىش جەريانى ئېلىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئۇزاق مۇددەتلىك تارىخىي دەۋر داۋامىدا ئۆز ئارا ئىناق ئۆتۈش، ئۆز ئارا ئالاقە قىلىش، بىرلىكتە تەرەققىي قىلىش جەريانى، بۇ، ئېلىمىز تارىخىدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتىنىڭ ئاساسىي ئالاھىدىلىكى. بۇ مۇناسىۋەتنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى شۇكى، ھەر قايسى مىللەتلەر بارغانسېرى ئۆز ئارا يېقىنلىشىپ بىر-بىرىنىڭ نەرسىلىرىنى قوبۇل قىلىپ، ئۆز ئارا يار-يۆلەك بولۇپ، كۆپ مىللەتلىك، بىرلىككە كەلگەن ئۇلۇغ دۆلىتىمىزنى بىرلىكتە بەرپا قىلغان. ئەلۋەتتە، بۇ تارىخىي جەرياندا مىللەتلەرنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، مەدەنىيەت جەھەتتىكى ئالاقە ۋە ئالماشتۇرۇشتا ئىپادىلەنگەن مۇناسىۋىتى كۆپ چاغلاردا ماس قەدەمدە تەرەققىي قىلغان بولماستىن، بەلكى مىللىي زىددىيەت ۋە مىللىي توقۇنۇشمۇ بولۇپ تۇرغان، بەزىدە ھەتتا ئۆز ئارا ئۇرۇش شەكلى بىلەن ئىپادىلەنگەن. لېكىن، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا ئۇرۇش بولغان ۋاقىت بىلەن مىللەتلەر ئۆز ئارا ئىناق ئۆتكەن ۋاقىتنى سېلىشتۇرساق، ئىناق ئۆتكەن ۋاقىت ئۇرۇش بولغان ۋاقىتتىن كۆپ ئۇزاق. شۇڭا، شۇنداق دېيىشكە ھەقلىقمىزكى، ئېلىمىز تارىخىدا ھەر

«ھونلار بىلەن خەنزۇلار ئوتتۇرىسىدىكى يېرىم دوستانە مۇناسىۋەت ھېسابلىنىدۇ» دەپ قارىغان. ئاپتور تۈركلەر بىلەن تاڭ سۇلالىسىنىڭ مۇناسىۋىتى ھەققىدە توختىلىپ: «بۇ ئىككى قوشنا تىنچلىق دەۋرىدىمۇ ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ‹دوستلۇق› تا ئىزەلدىن سەمىمىيەتلىك يوق ئىدى» دېگەن. ئاپتور يەنە مۇنداق دېگەن: «ئۇيغۇر ئىدىقۇت خانلىقى بىلەن سۇڭ سۇلالىسىنىڭ مۇناسىۋىتى قارىماققا دوستانە، ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ ئۆز ئارا تەسىر كۆرسىتىشى بەك تەس ئىدى.»

تېخىمۇ چۈشىنىكسىز يېرى شۇكى، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى تارىخىي پاكىتلارنى قەستەن بۇرمىلاپ قاتتىق باش ئاتتۇرۇپ، ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى ھاكىمىيەتلەر ۋە خەنزۇلار ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالغان ۋە ۋاپاسىزلىق قىلغان دېگەن نېمىنى توقۇپ چىققان. شەرقىي خەن سۇلالىسى دەۋرىدە بەن چاۋ غەربىي رايوندا 30 نەچچە يىل پائالىيەت ئېلىپ بېرىپ، دۆلەتنىڭ بىرلىككە كېلىش ۋە غەربىي رايوننىڭ تىنچلىقى ئۈچۈن ئاكتىپ ئىشلەپ، زور تۆھپە قوشقان، شۇنداقلا يەرلىك خەلقنىڭ چوڭقۇر ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولغانىدى. لېكىن ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى: «بەن چاۋ تارىم رايونىدىكى ئۇيغۇر خانلىقلىرى ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەتلەردىن پايدىلىنىپ، ئىككى ئوتتۇرىدا ئاداۋەت پەيدا قىلىپ، ئۇلارنى ئۆز ئارا ئۇرۇشقا سېلىپ، كۆپ قېتىم قانلىق ۋەقەلەرنى چىقارغان» دېگەن. ئاپتور يەنە شەرقىي ھونلار بىلەن غەربىي ھونلار، ئاتالمىش «تۇران» لار ۋە سىيانپىلار بىلەن ھونلار ئوتتۇرىسىدىكى ئۇرۇشلار «خەن سۇلالىسىنىڭ ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سېلىشى تۈپەيلىدىن بولغان» دېگەن. ئاپتور يەنە: «گەرچە شەرقىي ھونلار ئۆزىنىڭ قانقېرىندىشى غەربىي ھونلارنى تارمار قىلىشتا خەن سۇلالىسى ئۈچۈن چاپىدانلىق بىلەن خىزمەت كۆرسەتكەن بولسىمۇ، لېكىن كېيىن ئۇلار «ساۋساۋ تەرىپىدىن يوقىتىلدى» دېگەن. تارىختا ئۇيغۇرلارنىڭ تۈرك خانلىقىنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئۇزاق مۇددەت كۆرەش ئېلىپ بارغانلىقى ۋە تاڭ سۇلالىسىگە مايىللىشىپ تۈركلەرگە قارشى تۇرغانلىقى، ئاخىر ئۇيغۇر خانلىقىنى قۇرغانلىقى ئېنىق تۇرسىمۇ، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «تۈركلەرنىڭ دۈشمىنى» يەنى تاڭ سۇلالىسى

كومىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ۋە ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى تۇرغۇن ئالماسنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن، شىنجاڭ ئىجتىمائىي پەنلەر ئاكادېمىيىسىنى ئاساس قىلىپ، ئالاقىدار ساھەلەردىكى كۆپ مىللەتتىن بولغان 30 نەپەرگە يېقىن مۇتەخەسسىس، ئالىم ۋە رەھبەرلەرنى يەنە بىر قېتىم يىغىپ، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنى ئوقۇپ تەكشۈردۇق. ئىچكى موڭغۇل داشۆسىنىڭ پروفېسسورى لىن گەن قاتارلىق مەملىكەت بويىچە تارىخشۇناسلىق ۋە مىللەتشۇناسلىق ساھەسىدىكى بىر قانچە ئاتاقلىق مۇتەخەسسىسمۇ ئۆز ئورۇنلىرىدا ئوقۇپ تەكشۈرۈشكە قاتناشتى. ئوقۇپ تەكشۈرۈش ئارقىلىق، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومغا «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنى ئوقۇپ تەكشۈرۈش توغرىسىدىكى دوكلات ۋە ئوقۇپ تەكشۈرۈش توغرىسىدىكى پىكىر يوللاندى. بۇ مەزگىلدە، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئۆتكەن يىل 5-ئايدا ۋە 12-ئايدا ئىككى قېتىم دائىمىي كومىتېت يىغىنى ئېچىپ، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب مەسىلىسىنى ۋە مۇتەخەسسىسلەرنىڭ ئوقۇپ تەكشۈرۈش پىكىرىنى مۇزاكىرە ۋە مۇھاكىمە قىلدى، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومدىكى ئاساسلىق رەھبەردىي يولداشلارنىڭ ھەممىسى مۇھىم يوليورۇق بەردى. مۇشۇنداق بىر قاتار تەييارلىق خىزمەتلىرى ئاساسىدا، يېقىندا «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب مەسىلىسى ھەققىدىكى مۇھاكىمە يىغىنى ئېچىلدى. بۇ شۇنى چۈشەندۈرىدۇكى، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئۈچ كىتاب مەسىلىسىنى بىر تەرەپ قىلىشقا ئىنتايىن جىددىي، ئىنتايىن ئېھتىياتچان پوزىتسىيە تۇتتى، بىر تەرەپ قىلىش ئۇسۇلىمۇ ئىنتايىن پۇختا بولدى، شۇڭا ھەر مىللەت مۇتەخەسسىسلىرى، ئالىملىرى، زىيالىيلىرى ۋە كادىرلار، ئاممىنىڭ كەڭ كۆلەمدە قوللاپ-قۇۋۋەتلىشىگە ئېرىشتى.

تۆۋەندە ئۈچ كىتاب مەسىلىسى توغرىسىدىكى بىر قانچە پىكىرىمنى بايان قىلىمەن.

1. «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابتىكى ئاساسىي خاتالىقلار

ئۈچ كىتابتا خاتالىق ناھايىتى كۆپ، ئۇنىڭدا ئىلمىي - پەن ئەدىبىيسى جەھەتتىكى خاتالىقلارمۇ، نەزەرىيىۋى قاراش جەھەتتىكى خاتالىقلارمۇ بار، تەتقىقات ئۇسۇلى جەھەتتىكى ئىدېئالىزملىق تارىخ قارىشى خاتالىقلىرىمۇ بار. ئەمما، سىياسىي جەھەتتىن ئويلىغاندا، ئۈچ كىتابتىكى خاتالىقلار ئاساسەن مۇنداق ئۈچ مەسىلىدە ئىپادىلىنىدۇ:

بىرىنچى، ئاپتور جۇڭگونىڭ قەدىمدىن تارتىپ بىرلىككە كەلگەن، كۆپ مىللەتلىك

باپباراۋەر ئورۇندا تۇرالمىدى» دېگەن. قاراخانىيلار سۇلالىسىدىكى خاقانلار ئۆزلىرىنى «تابغاچ خان» دەپ ئاتاشقان، بۇ، ئەسلىدە ئۇلارنىڭ جۇڭگو خاقانلىرى ئىكەنلىكىنى، قاراخانىيلار خانلىقىنىڭ جۇڭگونىڭ بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرەتتى. ئەمما ئاپتور «تابغاچ» جۇڭگونى كۆرسەتمەيدۇ، دەپ دەۋا قىلغان. غەربكە كۆچكەن ئۇيغۇرلارنىڭ بىر تارمىقى — گەنجۇ ئۇيغۇرلىرى گەنسۇدا قۇرغان يەرلىك ھاكىمىيەت (يەنى ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى تىلغا ئالغان ئاتالمىش «گەنسۇ ئۇيغۇر خانلىقى») ئۇيغۇر خانلىقى دەۋرىدىكى ئادەتكە ئاساسەن، يېڭى خاقان تەختكە چىققاندا بۇ ئىشنى ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خاندانلىققا مەلۇم قىلىپ، مەرتىۋە بېرىشنى ئىلتىماس قىلغان. ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى بۇ تارىخىي پاكىتنى بۇرمىلاپ، «ئەمەلىيەتتە، گەنسۇ ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ جۇڭگودىكى بەگلىكلەر بىلەن ھېچقانداق بېقىندىلىق مۇناسىۋىتى يوق ئىدى»، «ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى ھۆكۈمرانلارنىڭ ئىچىدە چوقۇم يىلتىز تارتىپ كەتكەن، ئۆزىنى ھەممىدىن يۇقىرى ھېسابلايدىغان ئەنئەنە ئۇلارنىڭ ئەنە شۇنداق ھېچقانداق ئەمەلىي ئەھمىيەتكە ئىگە بولمىغان ئۇنۋانلارنى گەنسۇ ئۇيغۇر خاقانلىرىغا تەقدىم قىلىشىغا سەۋەب بولغان» دېگەن.

بۇمۇ كۇپايە قىلمىغاندەك، ئاپتور ياۋروپا ھون ئىمپېرىيىسى، ئاق ھون ئىمپېرىيىسى، ساسانىيلار خاندانلىقى، ئۇلۇغ سالجۇق سۇلتانلىقى، خارەزىم شاھلار دۆلىتى قاتارلىق قەدىمكى ئۇيغۇرلار بىلەن مۇناسىۋىتى بولمىغان ئاتالمىش «دۆلەت» لەرنىمۇ ئۇيغۇر خانلىقى، قاراخانىيلار خانلىقى بىلەن ئارىلاشتۇرۇۋېتىپ، ئۇيغۇرلار تارىختا 11 «ئۇلۇغ، قۇدرەتلىك، باي، مەدەنىيەتلىك دۆلەت» قۇرغان دېگەن خۇلاسىنى توقۇپ چىققان ھەمدە مۇشۇ ئارقىلىق ئۆزى ئويدۇرۇپ چىققان ئۇيغۇرلار قەدىمدىن تارتىپ جۇڭگودىكى مىللەتلەردىن مۇستەقىل ھالدا ياشاپ كەلگەن، دېگەن ئەپسانىنى ئىسپاتلىماقچى بولغان.

بۇنىڭ بىلەنلا قالماستىن، ئاپتور «ئۇيغۇرلار»، «ھونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى» دا «جۇڭگونىڭ تېررىتورىيىسى شىمالدا سەددىچىن سېپىلى، غەربتە خۇاڭخې دەرياسى بىلەن چەكلىنىدىغان» دېگەن سۆزنى كۆپ قېتىم تەكرارلىغان. ئاپتورنىڭ يېزىشىچە، جۇڭگو ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتە خەنزۇلار قۇرغان خاندانلىقلاردىنلا ئىبارەت ئىكەن، ئۇيغۇرلارلا جۇڭخۇا مىللىتىنىڭ ئەزاسى بولماي قالماستىن، بەلكى ھونلار، ئۇيسۇنلار، ئۇلۇغ ياۋچىلار، سىيانپېيلار، جۇرجانلار، تۈركلەر قاتارلىق مىللەتلەر

تەرەققىي قىلغان بولماستىن، بەلكى مىللىي زۇلۇم ۋە مىللىي دوقۇنۇشمۇ بولۇپ تۇرغان، بەزىدە ھەتتا ئۆز ئارا ئۇرۇش شەكلى بىلەن ئىپادىلەنگەن. لېكىن، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا ئۇرۇش بولغان ۋاقىت بىلەن مىللەتلەر ئۆز ئارا ئىناق ئۆتكەن ۋاقىتنى سېلىشتۇرساق، ئىناق ئۆتكەن ۋاقىت ئۇرۇش بولغان ۋاقىتتىن كۆپ ئۇزاق. شۇڭا، شۇنداق دېيىشكە ھەقلىقمىزكى، ئېلىمىز تارىخىدا ھەر قايسى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى بىرلىك، ئىتتىپاقلىق، ئالاقە، ئالغا ئىلگىرىلەش مىللەتلەر مۇناسىۋىتى تەرەققىياتىنىڭ ئاساسىي ئېقىمى بولۇپ كەلگەن. تارىخنى يېزىشتا ئېلىمىزنىڭ تارىخىي تەرەققىياتىنىڭ مۇشۇ ماھىيەتلىك تەرىپىنى ھەقىقەتەن ئەمەلىيەتتىن ئىزلىگەن ھالدا يورۇتۇپ بېرىپ، ھازىرقى سوتسىيالىستىك مىللەتلەر مۇناسىۋىتىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇشقا پايدىلىق ئىش قىلىش كېرەك، بۇنىڭ ئەكسىچە ئىش كۆرۈشكە بولمايدۇ. بۇ، تارىخچىلارنىڭ يۈكسەك مەسئۇلىيىتى.

لېكىن، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى خاتا مەيداندا تۇرۇپ، تارىختىكى ئولتۇراقلاشقان، دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدىغان مىللەتلەر بىلەن كۆچمە چارۋىچى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بولغان ئۇرۇشنىڭ رولىنى ھەددەپ مۇبالىغە قىلغان، تارىختا ئولتۇراقلاشقان خەنزۇ خەلقى بىلەن كۆچمە چارۋىچى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا ئۇزۇن ئەسىرلەر داۋامىدا ئىقتىسادىي، مەدەنىيەت جەھەتتە زىچ ئالاقە مەۋجۇت بولۇپ كەلگەنلىكىدىن كۆز يۇمغان ياكى ئۇنىڭدىن ئۆزىنى قاچۇرغان، جۇڭگو تارىخىدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتىنى قەستەن بۇرمىلاپ، ئۇنى ھەر قايسى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەت ۋە ئۇرۇش تارىخىغا ئايلاندۇرۇپ قويغان، بولۇپمۇ خەنزۇلار بىلەن ئاز سانلىق مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى بۇرمىلىغان. ئاپتورنىڭ يېزىشىچە، ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خەنزۇلار قۇرغان ھاكىمىيەتلەر بىلەن قەدىمكى زاماندىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا ئۈزلۈكسىز ئۇرۇش بولغاندىن تاشقىرى، تىنچلىق مەزگىللىرىدىمۇ باشتىن-ئاخىر دۈشمەنلىك بىلەن تولغان قارىمۇقارشىلىق مۇناسىۋىتى مەۋجۇت بولغانىمىش. چۈنكى ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خەنزۇلار ھاكىمىيىتى «ئۆزلىرىنىڭ تىنچ-ئامانلىقىنى ساقلاش ئۈچۈن، ئەتراپىدا ئۆزىدىن بىر ئاز كۈچلۈك دۆلەتنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشىغا يول قويماسلىقى، ئەتراپىدىكى دۆلەتلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۆزىگە بويسۇندۇرۇشى كېرەك» ئىمىش. شۇڭا ئاپتور خەن سۇلالىسىنىڭ مەلىكە ۋاڭجاۋجۈننى ھون تەڭرىقۇتىغا ياتلىق قىلغانلىقى

ئۇلار «ساۋساۋ تەرەپتىن يوقىتىلدى» دېگەن. تارىختا ئۇيغۇرلارنىڭ تۈرك خانلىقىنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئۇزاق مۇددەت كۆرەش ئېلىپ بارغانلىقى ۋە تاڭ سۇلالىسىگە مايىللىشىپ تۈركلەرگە قارشى تۇرغانلىقى، ئاخىر ئۇيغۇر خانلىقىنى قۇرغانلىقى ئېنىق تۇرسىمۇ، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «تۈركلەرنىڭ دۈشمىنى» يەنى تاڭ سۇلالىسى «ھەر خىل ئۇسۇللار ئارقىلىق ئۇيغۇرلارنى تۈركلەرگە قارشى قويدى» دەپ بىلجىرلىغان. ئۇ ئورخۇن ئۇيغۇر خاندانلىقى يىمىرىلگەندىن كېيىن، جەنۇبقا كۆچكەن ئۇيغۇرلارنىڭ تەقدىرى ھەققىدە توختالغاندا، تاڭ سۇلالىسىنىڭ جەنۇبقا كۆچكەن ئۇيغۇرلارنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرغانلىقىنى تارىخىي پاكىتقا ئاساسەن سۆزلىمەستىن، بەلكى قۇتراتقۇلۇق قىلىپ: «تاڭ سۇلالىسىدە سەمىمىيەتلىك يوق، ئۇنىڭ باشقىچە سۇيىقەستى بار»، ئۇ ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ ئەسلىگە كېلىشىگە ئەسكەر چىقىرىپ يارەدەم بېرىشكە ئۇنىمىغان، ئۆز ۋاقتىدا تاڭ سۇلالىسىگە ئەسكەر چىقىرىپ يارەدەم بەرگەن ئۇيغۇرلارغا «ۋاپاسىزلىق قىلدى» دېگەن. ئۇ يەنە غەربكە كۆچكەن ئۇيغۇرلار «شۇ جايدىكى قېرىنداشلىرى بىلەن بىرىكىپ كەتتى»، جەنۇبقا كۆچكەن ئۇيغۇرلارنىڭ «تەقدىرى ناھايىتى ئېچىنىشلىق بولدى: ئۇلار ئىشەنگەن قوشنىسى ئۇلارغا زىيانكەشلىك قىلدى» دېگەن. قىسقىسى، ئاپتور «ياۋايى يات مىللەتلەر ئارقىلىق ياۋايى يات مىللەتلەرنى يوقىتىش» ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خەنزۇ ھاكىمىيىتىنىڭ «ئەنئەنىۋى تاشقى سىياسەت پرىنسىپى ئىدى» دېگەن تۈپ قاراشتا بولغان. بۇنى قانداقمۇ تارىخ يېزىش دېگىلى بولسۇن؟ بۇ قەدىمكىدىن پايدىلىنىپ بۈگۈنكىنى مەسخىرە قىلىش، قەستەن قۇتراتقۇلۇق قىلىپ ئارىدا بۆلگۈنچىلىك سېلىش، مىللەتلەر ئارىسىغا ئاداۋەت ئۇرۇقىنى چېچىشتىن باشقا نەرسە ئەمەس.

ئۈچىنچى، ئاپتور ئېلىمىز تارىخىدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتى مەسىلىسىگە مۇئامىلە قىلىشتا ماركسىزمچە سىنىپىي تەھلىل يۈرگۈزمىگەن، مىللەتلەر مۇناسىۋىتىدىكى بەزى تارىخىي ۋەقەلەر ۋە تارىخىي شەخسلەرنى كۆزىتىش ۋە ئۇلارغا باھا بېرىشتە پۈتۈنلەي بۇرژۇئا مىللەتچىلىكى مەيدانىدا تۇرغان.

«ئۇيغۇرلار» دېگەن كىتابنىڭ «نەشرىياتتىن» دېگەن قىسمىدا ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «تارىخقا تارىخىي ماتېرىيالىزملىق كۆزقاراش بويىچە ئىلمىي تەرەققىيات تەرىقىسىدە مۇئامىلە قىلغان» دېيىلگەن. ئەمەلىيەتتە، ئىش ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس.

(ئاخىرى 3-بەتتە)

ئەۋلاد گورۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

(بېشى 2- بەتتە)

سىنىپىي تەھلىل ماركسىزملىق تارى-
خىي ماتېرىيالىزمنىڭ تۈپ نۇقتىئىنەزەرى،
شۇنداقلا تارىختىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتى مە-
سىلىسىنى تەھلىل ۋە تەتقىق قىلىشتا ئەمەل
قىلىشقا تېگىشلىك ئىلمىي ئۇسۇل. ماركسىزملىق
سىنىپىي كۆرەش نەزەرىيىسىدە، سىنىپىي تەھ-
لىل ئۇسۇلىدا چىڭ تۇرغاندىلا، مۇرەككەپ، چى-
گىش تارىخىي ھادىسىلەردىن تارىخ تەرەققىيا-
تىنىڭ ماھىيىتى ۋە ئوبيېكتىپ قانۇنىيىتىنى
ئىگىلەپ، تارىختا ئىلمىي يوسۇندا جاۋاب بەر-
گىلى بولىدۇ. ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى بۇنداق
قىلمىغان. ئاپتورنىڭ مەيدانى خاتا، كۆز قا-
رىشى ناتوغرا بولغاچقا، كۆپ مىللەتلىك ئېلى-
مىزنىڭ تارىخىدىكى بىرمۇنچە چوڭ-چوڭ مەسى-
لىلەرنى تەھلىل قىلىش ۋە ئۇنىڭغا باھا بې-
رىشتە ھەق-ناھەقنى ئاستىن-ئۈستۈن قىلىۋەت-
كەن، ئاق-قارىنى ئارىلاشتۇرۇۋەتكەن.

ئالايلۇق، ئېلىمىز تارىخىدا مىللەتلەر
ئوتتۇرىسىدا بولغان ئۇرۇشلارنى قانداق مۇ-
ئامىلە قىلىش تارىختىكى ۋەتەننىڭ بىرلىكى
ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى توغرا تونۇش-
تونۇيالماسلىقتا مۇناسىۋەتلىك چوڭ مەسىلە.
تارىختا، سىنىپىي جەمئىيەتكە قەدەم قويغان-
دىن كېيىن، بارلىق ھۆكۈمران سىنىپلار، پو-
مېشچىكلار سىنىپىمۇ، كۆچمەن چارۋىچى ئاق
سۆڭەكلەرمۇ ئۆزلىرىنىڭ سىنىپىي مەنپەئىتىنى
ئاساس قىلىپ، سىرتقا ئۆزلۈكسىز كېڭەيمىچى-
لىك قىلىپ، باشقا مىللەت ۋە رايونلارنى قو-
شىۋالغان، بويسۇندۇرغان، تالان-تاراج قىل-
غان، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى ئۇرۇشنىڭ مە-
نبەسى ئەنەشۇ. مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى ئۇ-
رۇش قارىماققا باشقا-باشقا مىللەتلەر ئوت-
تۇرىسىدىكى قارىمۇ قارشىلىقتەك كۆرۈنسىمۇ،
ماھىيەتتە، باشقا-باشقا مىللەتلەرنىڭ ھۆكۈم-
ران گۇرۇھلىرى ئوتتۇرىسىدىكى قارىمۇ قار-
شىلىق، ھەر مىللەت ئەمگەكچى خەلقى ھەمى-
شە ئەمەلىيەتتە زىيانكەشلىككە ئۇچراپ كەل-
گەن. يەنە بىر تەرەپتىن، ئېلىمىزنىڭ بىر-
لىككە كەلگەن كۆپ مىللەتلىك دۆلەت بولۇپ
شەكىللىنىشى جەريانىدا، كۆچمەن چارۋىچى مىل-
لەتلەر بىلەن دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنى-
دىغان مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بىر-بىرىنى تو-
لۇقلاش، بىر-بىرىگە تايىنىش مۇناسىۋىتى مەۋ-
جۇت ئىدى. بۇنداق مۇناسىۋەتنىڭ تەرەققىيا-
تى ئوبيېكتىپ جەھەتتە دېھقانچىلىق مەھسۇلات-
لىرى بىلەن چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرىنى ئور-

غان تارىخىي شەخسلەرنى «خائىنلار» دەپ
قارىلىغان. دۆلەتنىڭ بىرلىكىگە قارشى تۇرغان،
ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خاندانلىقلارغا قارشى
تۇرغان كىشىلەرنى «شىر يۈرەك قەھرىمانلار» دېگەن.
يەنە كېلىپ «خەلقنىڭ ئازادلىقى ۋە مۇستەقىل-
لىقى ئۈچۈن كۆرەش قىلغان ۋە كۆرەش قىلى-
ۋاتقان كىشىلەر»گە «شىر يۈرەك قەھرىمانلار»غا
ئوخشاش، ئاتالمىش خەلقنىڭ «ئازادلىقى ۋە
مۇستەقىللىقى» ئۈچۈن كۆرەش قىلىشنى تەشۋىق
قىلغان. ئاپتور بىرىنى ماختاپ، بىرىنى چۈكتۈر-
گەن، بۇنىڭدىن ئاپتورنىڭ سىياسىي مەيدانى،
سىياسىي پوزىتسىيىسىنى ئوچۇق كۆرۈۋالغىلى
بولمامدۇ؟

قىسقىسى، ئۈچ كىتابتىكى خاتالىق ئېغىر.
ئۈچ كىتاب ئىلمىي ئەسەر قىياپىتىدە ئوتتۇ-
رىغا چىقىپ، مىللىي «مۇستەقىللىق»نى يادر-
و قىلغان، ۋەتەن بىرلىكىنى پارچىلايدىغان،
مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلى-
دىغان بىر قاتار ئىدىيە، قاراشلارنى تەپتار-
تماستىن تەرغىپ قىلغان ۋە تارقاتقان، ئۇ
ناھايىتى زور ئالدامچىلىق خاراكتېرىگە ئىگە.
ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭ ئىدىيىۋى سىستېمىسى،
نەزەرىيىۋى قارىشى ۋە سىياسىي مەيدانى پانتۈر-
كىست مۇھەممەد ئىمىننىڭكى بىلەن تامامەن
بىردەك. شۇڭا ئېيتىمىزكى، ئۈچ كىتاب
ئاپتورىنىڭ خاتالىقى ئىلىم-پەن
قارىشى جەھەتتىكى خاتالىق
بولۇپلا قالماستىن، بەلكى سىياسىي مەيدان،
سىياسىي نۇقتىئىنەزەر جەھەتتىكى خاتالىق.
بۇنىڭغا سەل قاراشقا بولمايدۇ.

بۇ يەردە يەنە بىر مەسىلىنى تەكىتلەپ
ئۆتمەكچىمەن. بىز ئەزەلدىن شۇنداق دەپ قاراپ
كەلدۇقكى، ئۇيغۇرلار دۆلىتىمىزدىن ئىبارەت
كۆپ مىللەتلىك ئائىلىنىڭ مۇھىم بىر ئەزاسى،
ئۇلار پەخىرلىنىشكە ئەرزىيدىغان ئۇزۇن تارىخ-
قا ئىگە، ئۇلار جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ مەدەنىيى-
تىنى يارىتىش، ۋەتىنىمىزنىڭ زېمىنىنى ئېچىش،
بىرلىككە كەلگەن، كۆپ مىللەتلىك دۆلىتىمىز-
نى بەرپا قىلىش جەريانىدا ئۇلۇغ تۆھپىلەرنى
قوشقان؛ ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى جۇڭگو تارىخى-
نىڭ بىر قىسمى، شۇنداقلا جۇڭگو زېمىنىنىڭ بىر
قىسمى بولغان شىنجاڭ تارىخىنىڭ مۇھىم تەرىپى.
ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى توغرىسىدىكى تەتقىقاتنى
ياخشى ئېلىپ بېرىش شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت
خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسى، ئاپتونوم رايو-
نىمىزدىكى ئىجتىمائىي پەن، مەدەنىيەت ساھە-
سىدىكىلەرنىڭ شەرەپلىك ۋەزىپىسى. ھازىر بە-

بۆلگۈنچىلىك پىكىر ئېقىمى پانتۈركىزمنى ئۆزى-
نىڭ ئىدىيىۋى، نەزەرىيىۋى ئاساسى قىلغان. بۇنى
ئېنىق تونۇغان ۋە ئۈچ كىتابنى تەنقىد قىلىشنى
پانتۈركىزمنى ھەم ئۇنىڭ ۋەكىللىك خاراكتې-
رىدىكى ئەسىرى بولغان «شەرقىي تۈركىستان
تارىخى»نى تەنقىد قىلىش ھەم ئۇنىڭ تەسىرلى-
رىنى تازىلاش بىلەن بىرلەشتۈرگەندىلا، ئەجەل-
لىك يېرىگە تەككۈزۈپ، شىنجاڭدىكى مىللىي بۆل-
گۈنچىلىكنىڭ ئەكسىيەتچىل ئىدىيىۋى ماھىيىتىنى
تونۇپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش
توغرىسىدىكى تەربىيىنى يەنىمۇ چوڭقۇرلاش-
تۇرغىلى بولىدۇ.

پانتۈركىزم 19-ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرى ۋە 20-
ئەسىرنىڭ باشلىرىدا تۈركىيىدە باش كۆتۈر-
گەن ئىجتىمائىي پىكىر ئېقىمى بولۇپ، زاۋال-
لىققا يۈز تۇتقان فېئودال پومېشچىكلار سىنىپى-
نىڭ مەنپەئىتىگە ۋەكىللىك قىلىدۇ. ئۇنىڭ ئا-
لاھىدىلىكى سىنىپىي زىددىيەتنى يوققا چىقىرىش،
ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلىدىغان بارلىق مىل-
لەتلەر ۋە تۈركىي تىل سىستېمىسىدىكى مىل-
لەتلەرنى بۈيۈك تۈرك ئىمپېرىيىسى قىلىپ
تەشكىللەشنى تەشەببۇس قىلىشتىن ئىبارەت. بۇ
ئىجتىمائىي پىكىر ئېقىمى جاھانگىرلارنىڭ مەم-
لىكىتىمىزگە تاجاۋۇز قىلىپ كىرىشىگە ئەگىشىپ
شىنجاڭغا تارقالغان. جۇڭگو يېرىم مۇستەملىكە،
يېرىم فېئوداللىق جەمئىيەتكە ئايلىنىپ قال-
غاندىن كېيىن، مۇھىم ستراتېگىيىلىك ئورۇنغا
ئىگە شىنجاڭ جاھانگىرلار تالىشىدىغان مۇھىم
بىر جاي بولۇپ قالغانىدى. ئۇلار شىنجاڭدىكى
بۆلگۈنچى كۈچلەر بىلەن بىرلىشىپ، پانتۈركى-
زمنى ئەكسىيەتچىل ئىدىيىۋى قورال قىلىپ،
شىنجاڭنى پارچىلاش ھەرىكىتى بىلەن تەلۋى-
لەرچە شۇغۇللانغان. مۇھەممەد ئىمىن پانتۈركى-
زمنى تەرغىپ قىلغان ۋە ئاكتىپ يولغا قوي-
غان بىر كاتتىباش. ئۇ 1933-يىلى ئەنگلىيە
جاھانگىرلىكىنىڭ مەدەت بېرىشى ئارقىسىدا،
قاراقاش ناھىيىسىدە توپىلاڭ قوزغاپ، خوتەن-
نى ئىگىلەپ، ئۆزىنى «خوتەن ۋاڭى» دەپ ئا-
تىغان. كېيىن سابىت داموللا بىلەن بىللە،
قەشقەردە «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇ-
رىيىتى»نى قۇرۇپ، «شەرقىي تۈركىستان ئىس-
لام جۇمھۇرىيىتى، مەڭگۈ مۇستەقىل» دۆلەت،
[illegible] باشقا بارلىق مىللەت-
لەرگە قارشى تۇرىدۇ» دەپ جاكارلىغان. ئەمما
ئۆمرى قىسقا بولغان بۇ ئەكسىيەتچىل ھاكىمى-
يەت پەقەت ئۈچ ئاي مەۋجۇت بولۇپ تۇ-
رۇپ، ئۇزۇل-كېسىل گۇمران بولغان

قاندا، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق
قىلىپ، ۋەتىنىمىزنىڭ بىرلىكىنى پارچىلاپ، شىنجـ-
اڭدا «شەرقىي تۈركىستان» دېگەن «مۇستەقىل
دۆلەت» قۇرۇشقا ئۇرۇنۇشتىن ئىبارەت. ئارىدا نەچ-
چە ئون يىل ئۆتۈپ كەتتى. بۈگۈنكى كۈندىمۇ
چەت ئەللەردىكى دۈشمەن كۈچلەر تۈرلۈك يول-
لار ئارقىلىق شىنجاڭغا سىڭىپ كىرىپ، «شەرقىي
تۈركىستان تارىخى»دىكى بىر قاتار ئەكسى-
يەتچىل نۇقتىئىنەزەرلەرنى داۋاملىق تەرغىپ
قىلماقتا؛ شىنجاڭدىكى بۆلگۈنچى كۈچلەرمۇ
بۇ كىتابنى گۆھەردەك ئەتىۋارلاپ، ئۇنى
«بۈيۈك ئىلمىي تارىخىي ئەسەر» دەپ ماختىماق-
تا. ھەتتا ئۇنى مەخپىي بېسىپ تارقىتىپ، خېلى
چوڭ ئىدىيىۋى قالايمىقانچىلىقنى كەلتۈرۈپ
چىقاردى. بىز ھازىر تەنقىد قىلىۋاتقان «ئۈچ
كىتاب»تا شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسى «شەر-
قىي تۈركىستان تارىخى» دېگەندەك ئېنىق ئوت-
تۇرىغا قويۇلمىغان، ھەتتا ئۆزىنى ماركسى-
زمنىڭ بەزى سۆز- ئىبارىلىرى بىلەن پەردەز-
لىگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ ئاساسىي سى-
ياسىي مەيدانى، نەزەرىيىۋى نۇقتىئىنەزەرلە-
رى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» بىلەن تو-
مۇرداش. ئۇ «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نىڭ
يېڭى ئىچكى- تاشقى ۋەزىيەتتىكى كۆچۈرۈلمە-
سى، شۇڭا ئۇ ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە ۋە مىللەت-
لەر ئىتتىپاقلىقىغا زىيانلىق. بۇلار شۇنى كۆر-
سىتىدۇكى، «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» سىيا-
سىي، ئىدىيە جەھەتتە ئەكسىيەتچىل، ئۇ ئاز
دېگەندە بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ ئىدىيىسىگە نا-
ھايىتى چوڭقۇر تەسىر كۆرسەتكەن. بۇ كىتاب،
ئەمەلىيەتتە، مىللىي بۆلگۈنچىلەرنىڭ ئەكسىل-
ئىنقىلابىي ھەرىكەت ئېلىپ بېرىشتىكى قىبلىنا-
مىسى بولۇپ قالدى. بارىن يېزىسىدىكى ئەك-
سىلئىنقىلابىي قوراللىق توپىلاڭ ۋەقەسى بۇنى
گەۋدىلىك ئىسپاتلىدى.

تارىخىي تەجرىبىلەر بىزنى تەربىيىلىدى،
ئەكسىيەتچىل نەرسىلەر تەنقىد، كۈرەشسىز تا-
رىخ سەھنىسىدىن چۈشۈپ كەتمەيدۇ، ئۇ ھا-
ۋانى زەھەرلەيدۇ. كىشىلەرنىڭ
روھىي دۇنياسىنى چىرىتىدۇ. ھازىر «شەرقىي
تۈركىستان تارىخى»نى ئۇزۇل- كېسىل تەن-
قىد قىلىپ، ئۇنىڭ زەھەرلىرىنى تازىلايدىغان
پەيت كەلدى، ئۈچ كىتاب توغرىسىدىكى تەن-
قىدنى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» توغرىسى-
دىكى تەنقىد بىلەن بىرلەشتۈرگەندىلا، ئۈچ
كىتابتىكى خاتالىقنىڭ ئېغىرلىقىنى ئېنىق كۆ-
رۈۋالغىلى

... مىللەتلىك دۆلەت بولۇپ شەكىللىنىشى جەريانىدا، كۆچمەن چارۋىچى مىللەتلەر بىلەن دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدىغان مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بىر-بىرىنى تولۇقلاش، بىر-بىرىگە تايىنىش مۇناسىۋىتى مەۋجۇت ئىدى. بۇنداق مۇناسىۋەتنىڭ تەرەققىياتى ئوبيېكتىپ جەھەتتە دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرى بىلەن چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرىنى ئورمال ئالماشتۇرۇشنى يولغا قويۇشنى، كۆچمەن چارۋىچى مىللەتلەرنىڭ دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدىغان مىللەتلەرنى تالان-تاراج قىلىشى، پاراكەندىچىلىك سېلىشىغا خاتىمە بېرىشنى، شۇ ئارقىلىق دۆلەتنىڭ بىرلىكى ۋە مىللەتلەرنىڭ ئىناقلىقىنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى تەلەپ قىلاتتى. شۇڭلاشقا، تالان-تاراج قىلىش ۋە بۆلۈنۈش، تەپرىقىچىلىق ھالىتىنى ساقلاشنى مەقسەت قىلغان ئۇرۇشلار تاجاۋۇزچىلىق خاراكتېردىكى ئادالەتسىز ئۇرۇشلار ئىدى. چېگرىنىڭ خاتىرجەملىكىنى ساقلاش، دۆلەتنىڭ بىرلىكىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنى مەقسەت قىلغان ئۇرۇشلار ئادالەتلىك، تەرەققىيپەرۋەر ئۇرۇشلار ئىدى. قىسقىسى، تارىختىكى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى ئۇرۇشلارنى ماركسىزملىق مەيداندا تۇرۇپ كونكرېت تەھلىل قىلىش كېرەك. لېكىن «ئۈچ كىتاب» نىڭ ئاپتورى ئۇنداق قىلمىغان. ئاپتور ئېلىمىز تارىخىدىكى ھون، تۈرك قاتارلىق كۆچمەن چارۋىچى مىللەتلەر بىلەن ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدىغان مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بولغان ئۇرۇشلارنى ئېلىمىزنىڭ بىرلىككە كەلگەن كۆپ مىللەتلىك دۆلەت بولۇپ شەكىللىنىش جەريانىدا ئىزچىل تەھلىل قىلماي، ئوخشاش بولمىغان ھۆكۈمران سىنىپلار گۇرۇھلىرى ئوتتۇرىسىدىكى، ھۆكۈمران سىنىپلار بىلەن ھۆكۈمرانلىق قىلىنغۇچى سىنىپلار ئوتتۇرىسىدىكى ئەمەلىي پايدا-زىيان مۇناسىۋىتىنىمۇ تەھلىل قىلماي، بەلكى كىشىلەرگە ئەتەي مۇنۇلارنى ئۇقتۇرماقچى بولغان: ھون، تۈرك قاتارلىق كۆچمەن چارۋىچى مىللەتلەر ئۇيغۇرلارنىڭ ئەجدادى، شۇڭا ئۇلار قىلغان ئۇرۇشلار، جۇملىدىن تالان-تاراج خاراكتېرىدىكى ئۇرۇشلار، بۈيۈك بىرلىكنى بۇزىدىغان ئۇرۇشلارنىڭ ھەممىسى تەرەققىيپەرۋەر، ئادالەتلىك ئۇرۇشلار؛ ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خاندانلىقلار خەنزۇلارنىڭ خاندانلىقى، ئۇلار قىلغان ئۇرۇشلار، جۇملىدىن تالان-تاراج قىلىشقا قارشى تۇرغان ئۇرۇشلار، بۈيۈك بىرلىككە پايدىلىق ئۇرۇشلارنىڭ ھەممىسى «تاجاۋۇز قىلىش»، «ئادالەتسىز» ئۇرۇشلار. ئاپتور مۇنداق مەيدانى ئاساسىدا، «ئۇيغۇرلار» دېگەن كىتابىدا دۆلەتنىڭ بىرلىكىنى ياقلىغان ۋە باشقا مىللەتلەر بىلەن خەنزۇلارنىڭ ئىناق ئۆتۈشىنى تەشەببۇس قىل-...

... ۋوشقان: ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى جۇڭگو تارىخىنىڭ بىر قىسمى، شۇنداقلا جۇڭگو زېمىنىنىڭ بىر قىسمى بولغان شىنجاڭ تارىخىنىڭ مۇھىم تەركىبى. ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى توغرىسىدىكى تەتقىقاتنى ياخشى ئىشلەپ بېرىش شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسى، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئىجتىمائىي پەن، مەدەنىيەت ساھەسىدىكىلەرنىڭ شەرەپلىك ۋەزىپىسى. ھازىر بەزىلەر ئۈچ كىتاب مەسىلىسى ئىلىم-پەندىكى ئوخشاش بولمىغان قاراش مەسىلىسى، دەپ ھېسابلىماقتا. بۇنداق قاراش توغرا ئەمەس. بىر مۇنچە مۇتەخەسسىسلەرنىڭ سۆزلىرى شۇنى چۈشەندۈرۈپ بەردىكى، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى ھەرگىزمۇ «ئەستايىدىل ۋە مەسئۇلىيەتچانلىق» بىلەن، «تارىخقا تارىخىي ماتېرىيالىزملىق نۇقتىئىنەزەر بويىچە ئىلمىي تەرىقىسىدە مۇئامىلە قىلىپ»، ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ تارىخىنىڭ «ھەقىقىي قىياپىتى» نى يېزىپ چىققان بولماستىن، بەلكى تارىخنى بۇرمىلاپ ۋە ئويدۇرۇپ چىقىپ، مۇھەممەت ئىمىننىڭ «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» نى كۆچۈرۈۋېلىپ، مەلۇم سىياسىي نۇقتىئىنەزەرنى مەقسەتلىك تەشۋىق قىلغان. مۇشۇنداق ئاتالمىش تارىخىي ئەسەرنى مۇھاكىمە قىلماي ۋە ئايرىم روشەن ھالدا تەنقىد قىلماي، ئۇنىڭدىكى خاتالىقلارنىڭ تارقىلىشىغا يول قويىدىغان بولساق، ئۇ ھالدا، ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ تارىخىنى تەتقىق قىلىشقا ئىنتايىن مەسئۇلىيەتسىزلىك بىلەن مۇئامىلە قىلغان بولىمىز. «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنى تەنقىد قىلىپ، ئۇيغۇرلار تارىخىنىڭ ھەقىقىي قىياپىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشلا ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ تارىخىغا ھەقىقىي ھۆرمەت قىلغانلىق ۋە ئۇنى مۇئەييەنلەشتۈرگەنلىك بولىدۇ.

2. «ئۈچ كىتاب» تىن ئويلىغانلىرىمىز

«ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب 1986-يىلىدىن 1989-يىلىغىچە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئىككى نەشرىيات تەرىپىدىن ئىلگىرى-كېيىن نەشر قىلىنىپ تارقىتىلدى، ئۇنىڭدىكى خاتا نۇقتىئىنەزەرنىڭ زەھەرلىرى پۈتۈن شىنجاڭغا تارقىلىپ، يامان ئاقىۋەت كەلتۈرۈپ چىقاردى. بۇنىڭدىكى ئاساسىي ساۋاق مۇنداق ئۈچ مەسىلىدە ئىپادىلىنىدۇ:

بىرىنچى، ئۈچ كىتاب يېقىنقى بىر ئەسىردىن بۇيان پانتۈركىزمنىڭ شىنجاڭدا تارقالغانلىقى ۋە شىنجاڭغا تەسىر كۆرسەتكەنلىكىنىڭ مەھسۇلى، بۆلگۈنچىلىكنىڭ ۋەكىللىك خاراكتېردىكى ئەسىرى بولغان «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نىڭ بۈگۈنكى كۈندىكى كۆچۈرۈلمىسى. ئۇنىڭ چوڭقۇر خەلقئارا ۋە ئىچكى ئارقا كۆرۈنۈشى بولۇپلا قالماستىن، بەلكى چوڭقۇر تارىخىي مەنبەسى ۋە ئىدىيىۋى مەنبەسى بار. شىنجاڭدىكى مىللىي ...

قەشقەردە «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نى قۇرۇپ، «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى، مەڭگۈ مۇستەقىل دۆلەت، ئۇلار «تۈرك مىللىتىدىن باشقا بارلىق مىللەتلەرگە قارشى تۇرىدۇ» دەپ جاكارلىغان. ئەمما ئۆمرى قىسقا بولغان بۇ ئەكسىيەتچىل ھاكىمىيەت پەقەت ئۈچ ئاي مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇپ، ئۇزۇل-كېسىل گۇمران بولغان. مۇھەممەت ئىمىن چەتئەلگە قېچىپ كەتكەن. 1940-يىلى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دېگەن ئەكسىيەتچىل ئەسەرنى نەشر قىلدۇرغان.

«شەرقىي تۈركىستان تارىخى» شىنجاڭدا پانتۈركىزمنى تەرغىپ قىلغان ۋە ئۇنى شىنجاڭغا ئېلىپ كىرگەن ۋەكىللىك خاراكتېردىكى ئەسەر، ئۇنىڭدا ئەكسىيەتچىل سىياسىي قاراش، تارىخ قارىشى، مىللەت قارىشى، دىن قارىشى مۇجەسسەملەنگەن. ئۇنىڭدا ئاتالمىش «تۈرك مىللىتى» نىڭ تارىخىي ئورنى ھەدەپ كۆككە كۆتۈرۈلگەن، ئاتالمىش «تۈرك دۆلىتى» نىڭ چېگرا دائىرىسى خالىغانچە مۇبالىغە قىلىنغان، ئاتالمىش «ئورتاق تۈرك مەدەنىيىتى» ھەدەپ تەرغىپ قىلىنغان، پانتۈركىزم تەلۋىلىكى قوزغىتىلغان. ئۇ جاھانگىرلار روشەن تاجاۋۇزچىلىق مۇددىئاسى بىلەن ئوتتۇرىغا قويغان «شەرقىي تۈركىستان» دېگەن ئۇقۇمنى شىنجاڭغا زورلاپ تېڭىپ، شىنجاڭ «دۇنيادا ئەڭ قەدىمىي، ئەڭ مەشھۇر، مەدەنىيىتى ئەڭ بۇرۇن تەرەققىي قىلغان»، «مۇستەقىل دۆلەت» دەپ تەرغىپ قىلغان؛ شىنجاڭنىڭ غەربىي خەن سۇلالىسىدىن تارتىپ ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى ئىنكار قىلغان؛ «شەرقىي تۈركىستان» نىڭ «دۆلەت قارىشى، مىللەت ئېڭى، دىن قارىشى» نى «كۈچەيتىش» نى تەرغىپ قىلغان؛ شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنى «كۈچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ»، «تىرىشىپ كۈرەش قىلىش» قا، «جۇڭگونىڭ ئىسكەنجىسىدىن مەڭگۈ قۇتۇلۇش» قا قۇتراتقان؛ ئۇ شىنجاڭ تارىخىدا ھەر قايسى ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ خەنزۇلار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى زەھەرخەندىلىك بىلەن بۇرمىلىغان. خەنزۇلار بىلەن ھەر قايسى ئاز سانلىق مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى دوستانە ئالاقىنى، تارىخ تەرەققىياتىنىڭ تىنچلىق، بىرلىككە كېلىشتىن ئىبارەت ئاساسىي ئېقىمىنى پۈتۈنلەي ئىنكار قىلغان، بۇ مۇناسىۋەتنى «تاجاۋۇز قىلىش» بىلەن «تاجاۋۇز قىلىنىش» مۇناسىۋىتى قىلىپ كۆرسەتكەن، خەنزۇلارنى ھەر قايسى ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ دۈشمىنى دەپ قارىغان، ۋەھاكازالار. ئۇنىڭ ئەكسىيەتچىل نۇقتىئىنەزەرلىرى يىغىنچاقلىغاندا، «مىللىتىمىز تۈرك، يۇرتىمىز شەرقىي تۈركىستان» دېگەن شوئاردىن ئىبارەت، تېگى-تەكتىدىن ئېيتقان-...

... روھىي دۇنياسىنى چىرىتىدۇ. ھازىر «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» نى ئۇزۇل-كېسىل تەنقىد قىلىپ، ئۇنىڭ زەھەرلىرىنى تازىلايدىغان پەيت كەلدى، ئۈچ كىتاب توغرىسىدىكى تەنقىدنى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» توغرىسىدىكى تەنقىد بىلەن بىرلەشتۈرگەندىلا، ئۈچ كىتابتىكى خاتالىقنىڭ ئېغىرلىقىنى ئېنىق كۆرۈۋالغىلى، تۈپ خاراكتېرلىك مەسىلىلەرنى ھەل قىلىپ، مىللىي بۆلگۈنچى كۈچلەرنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشتىكى مەنىۋى تۈۋرۈكىنى تۈپ ئاساسىدىن قومۇرۇپ تاشلاپ، كادىرلار ۋە ئاممىنى تەربىيىلەپ، بىردەك ئىتتىپاق قىلىشىپ، سوتسىيالىستىك يېڭى شىنجاڭنى تېخىمۇ گۈزەل قىلىپ گۈللەندۈرگىلى بولىدۇ.

ئىككىنچى، ئۈچ كىتاب مەسىلىسى شىنجاڭنىڭ ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى سىنىپىي كۈرەشنىڭ جىددىيلىكىنىمۇ ئەكس ئەتتۈردى، ئۇ شىنجاڭدىكى بۆلگۈنچىلىك بىلەن بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنىڭ ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى گەۋدىلىك ئىپادىسى. ئۇ بىزگە شۇنى يەنە بىر قېتىم ئۇقتۇردىكى، سوتسىيالىزم شارائىتىدا، سىنىپىي كۈرەش يەنىلا مۇئەييەن دائىرىدە ئۇزاق مۇددەت مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ، بەزىدە ھەتتا ناھايىتى كەسكىن بولىدۇ. كۈرەشتىكى مەركىزىي مەسىلە — ھاكىمىيەت مەسىلىسى. ئىنقىلابىي سىنىپلارمۇ، ئەكسىلئىنقىلابىي سىنىپلارمۇ ھاكىمىيەتنى تارتىۋېلىش ئۈچۈن ھامان ئالدى بىلەن جامائەت پىكرى تەييارلايدۇ، كۈرەش ھامان ئالدى بىلەن ئىدېئولوگىيە ساھەسىدە ئەكس ئېتىدۇ، بۇ، كىشىلەرنىڭ ئىرادىسىگە باغلىق بولمىغان ئوبيېكتىپ قانۇنىيەت. دەرۋەقە، بۇ خىل كۈرەشنى مۇبالىغە قىلىۋېتىش، سىنىپىي كۈرەشنى كېڭەيتىۋېتىش خاتا، لېكىن، بۇ خىل كۈرەشكە سەل قاراش ۋە ئۇنى كۆرمەسلىكمۇ خاتا.

شىنجاڭ ئازاد بولغاندىن بۇيانقى تارىخ بۆلگۈنچىلىك بىلەن بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنىڭ زادىلا توختاپ قالمىغانلىقىنى كۆرسەتتى. گەرچە ھەر قايسى تارىخىي مەزگىللەردە كۈرەشنىڭ شەكلى ئوخشاش بولمىسىمۇ، لېكىن بارلىق بۆلگۈنچىلەرنىڭ ئورتاق ئالاھىدىلىكى پانئىسلامىزم بىلەن پانتۈركىزمنى ئۆزىگە مەنىۋى تۈۋرۈك قىلىشتىن، «شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيىتى» قۇرۇشنى نىشان قىلىشتىن ئىبارەت بولۇپ كەلدى، شۇنداق قىلىپ، كۈرەشنىڭ تۈگىنى ھامان ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلاش ياكى ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداشتىن ئىبارەت تۈپ مەسىلىگە مەركەزلەشتى. بولۇپمۇ يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان، خەلقئارادىكى چوڭ كېلىمات بىلەن مەملىكەت

(ئاخىرى 4-بەتتە)

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

لوپ، خوتەن ناھىيىلىرى قۇرۇلتاي روھىنى ئەستايىدىل يەتكۈزدى

(بېشى 1-بەتتە)

4-ئاينىڭ 2-، 3-كۈنلىرى خوتەن ناھىيىلىك پارتكوم كېڭەيتىلگەن يىغىن ئېچىپ، جكپ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى. يىغىندا ناھىيىلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى يولداش جاڭجيەن جكپ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ ئەھۋالىنى تونۇشتۇردى، قۇرۇلتاينىڭ ئالاقىدار ھۆججەتلىرىنى يەتكۈزدى. يىغىنغا ھەرقايسى يېزا-بازارلىق پارتكوملارنىڭ شۇجىلىرى، مۇئاۋىن شۇجىلىرى، يېزا باشلىقلىرى، تەشۋىقات گەنشىلىرى ۋە ناھىيىگە بىۋاسىتە قاراشلىق ئورۇنلارنىڭ پارتىيىلىك رەھبەرلىرى قاتناشتى. مۇزاكىرە داۋامىدا ئۇلار مۇنداق دېيىشتى: بۇ قېتىمقى قۇرۇلتاي ناھايىتى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئېچىلدى، شۇجى سۇڭ خەنلياڭنىڭ يىغىندا بەرگەن دوكلاتىدا ھەقىقەت ئەمەلىيەتتىن ئىزلەنگەن ھالدا ئىلگىرىكى ئىشلار ئەسلەپ ئۆتۈلدى، كەلگۈسىگە نەزەر سېلىندى، بىز ناھايىتى ئىلھاملاندۇق. بىز قۇرۇلتاينىڭ روھىنى چوقۇم ياخشى يەتكۈزۈپ ۋە ئىزچىللاشتۇرۇپ، قۇرۇلتاي روھىنى ھەر كىشىمىزدە ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، 8-بەش يىللىق پىلاننى ئورۇنداش ئۈچۈن تىرىشىپ كۈرەش قىلىمىز.

(بېشى 1-بەتتە)

ئامىنە ئابدۇكېرىم فابرىكىغا كەلگەن توققۇز يىلدەك ۋاقىتتىن بۇيان ئىجتىھات بىلەن ئۆگىنىپ، توقۇش ماشىنىسى ئالدىدا جاپاغا چىداپ ئىشلەپ، تېخنىكا سەۋىيىسىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈپ، بىر نەچچە قېتىم «مەشغۇلات ماھىرى» ۋە فابرىكا بويىچە «ئىلغار ئىشلەپچىقارغۇچى» بولۇپ باھالىنىپ شەرەپ دەپتىرىگە يېزىلغان ھەمدە فابرىكىغا نەچچە ئون مىڭ يۈەنلىك مەھسۇلات قىممىتى يارىتىپ بېرىپ، كىشىلەرنىڭ قىزغىن مەدھىيىسىگە سازاۋەر بولغانىدى. ئۇ، ئۆتكەنكى نەتىجىلىرىنى ئەسلەپ، بۇنىڭدىن كېيىنكى كۈرەش نىشانىسى ئۈستىدە توختالغاندا مۇنداق دېدى: مەغرۇرلۇق ۋە قانائەتچانلىق — ئالغا بېسىشنىڭ دۈشمىنى. مەن قۇرۇلتاي روھىنى زور تۈرتكىلىك كۈچكە ئايلاندۇرۇپ، مەغرۇرلۇق ۋە بىر ئىزدا توختاپ قېلىشتەك قانائەتچانلىق خاھىشىغا خاتىمە بېرىپ، جاسارەت بىلەن كۈچۈنۈپ ئىشلەپ، ئىسلاھات، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش داۋامىدا يېڭىلىق يارىتىشقا جۈرئەت قىلىپ، فابرىكىمىزنىڭ روناق تېپىشى ئۈچۈن تېخىمۇ كۆپ تۆھپە قوشىمەن.

يۇقىرىقىلار ئامىنە ئابدۇكېرىمنىڭ يۈرەك سۆزى بولۇپ، ئۇنىڭ تەبەسسۇم يېغىپ تۇرغان چېھرى ۋە قىزغىن روھى ھالىتىدىن ئۆز ۋەدىسىنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا بولغان ئىرادىسىنى ئايقىغلى بولاتتى.

جياۋيۈلۇدىن ئۆگىنىپ، جياۋيۈلۇچە يېڭى كىشىلەردىن بولايلى

«خوتەن گېزىتى» تەھرىر بۆلۈمى «جياۋيۈلۇ» كىنو فىلىمى ئۈستىدە سۆھبەت يىغىنى ئۆتكۈزدى

(بېشى 1-بەتتە)

بىز جياۋيۈلۇنىڭ ئامما بىلەن ئىچقۇيۇن-تاشقۇيۇن بولۇپ، جان-دىل بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىشتەك ئېسىل پەزىلىتى، ئاممىغا ئىشەنگەن، ئاممىغا تايانغان، دائىم ئاممىنىڭ غېمىنى يەپ، بارلىقىنى ئاممىغا بېغىشلىغانلىقىدەك ئاۋانگارتلىق، نەمۇنىلىك ئىش ئىزلىرىنى ئۆگىنىش ئارقىلىق جەمئىيەتتىكى يامان ئىللەت، ناچار خاھىشلارغا قارشى كۈچلۈك ئوت ئېچىشىمىز كېرەك.

ئۇلار مۇنداق دېيىشتى: جياۋيۈلۇ روھى ياش ئەۋلادلارنى تەربىيىلەشتە ياخشى دەرسلىك. ھازىرقى ياش-ئۆسمۈرلىرىمىز جياۋيۈلۇنى ئانچە چۈشەنمەيدۇ، شۇڭا جياۋيۈلۇنى ۋە جياۋيۈلۇچە يېڭى كىشىلەرنى كۆپچەپ تەشۋىق قىلىشىمىز، جياۋيۈلۇدىن ئۆگىنىشنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، جياۋيۈلۇنىڭ ئالىيجاناپ پەزىلىتىنى بىر ئەۋلاد يېڭى كىشىلەرنى تەربىيىلەپ يېتىشتۈرۈشنىڭ مەنىۋى كۈچىگە ئايلاندۇرۇشىمىز كېرەك.

ئۇلار مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: «ئۈلگىنىڭ كۈچى چەكسىز.» بىز جياۋيۈلۇنى ئۈرنەك قىلىپ پاك-دىيانەتلىك بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئاممىنىڭ قەلبىدىكى ئادەمگە ئايلىنىشىمىز كېرەك. خەلق جياۋيۈلۇدەك جان تىكىپ ئىشلەيدىغان، قىلچىمۇ ئۆز مەنپەئەتىنى كۆزلىمەي، باشقىلارنىڭلا غېمىنى يەيدىغان، كەمتەر، پاك، ساپدىل كادىرلارنى ئىنتايىن قەدىرلەيدۇ، ھىمايە قىلىدۇ، مەڭگۈ ئۇنۇتمايدۇ.

(بېشى 3-بەتتە)

ئىچىدىكى كىچىك كېلىماتىنىڭ تەسىرىدە، چەت ئەللەردىكى دۈشمەن كۈچلەرنىڭ مىللەت، دىن مەسىلىلىرىدىن پايدىلىنىپ، شىنجاڭغا سىڭىپ كىرىش ۋە ئاغدۇرمىچىلىق، بۇزغۇنچىلىق قىلىش ھەرىكەتلىرىنى جىددىيلەشتۈرۈشىگە ئەگىشىپ، ئىچكى-تاشقى مىللىي بۆلگۈنچى كۈچلەر ئۆز ئارا ماسلىشىپ، قۇتراپ كەتتى. مۇشۇنداق ئارقا كۆرۈنۈش ئاستىدا، «ئۈچ كىتاب» ئارقا-ئارقىدىن نەشر قىلىندى. ئاپتور تارىخنى بۇرمىلاش، ئۆزگەرتىش ۋە ساختا تارىخ ياساش ئارقىلىق، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا زىيان يەتكۈزىدىغان بىر قاتار خاتا نۇقتىئىنەزەرلەرنى تارقىتىپ، ئوبيېكتىپ جەھەتتىكى ئىچكى-تاشقى مىللىي بۆلگۈنچىلەرنىڭ ھەرىكىتىنىڭ سىياسىي ئېھتىياجىغا ماسلاشتى، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنپەئىتىگە تۈپتىن خىلاپلىق قىلدى.

«ئۈچ كىتاب» مەسىلىسى بىزنى ئىدىيىۋى گىيە ساھەسىدە مېڭىمىزنى سەگەك تۇتۇپ، بازىلارنى پرولېتارىيات ئىدىيىسى ئارقىلىق قەتئىي ئىگىلەشكە ئاگاھلاندۇردى. نۆۋەتتە ئاپتونوم رايونىمىزدا ئىدىيىۋى گىيە ساھەسىنىڭ دېيىشنى، ۋالنىڭ يۈز بېرىشىدىكى تۈپ سەۋەب شۇكى، بەزى يولداشلىرىمىزنىڭ ماركسىزم جەھەتتىكى ئاساسى پۇختا ئەمەس، ئۇلار ماركسىزملىق دۇنيا قاراش ۋە مېتودولوگىيىنى ھەقىقىي ئۆگەنمىگەن، ماركسىزملىق سىياسىي قاراش، مىللەت قارىشى، دىن قارىشى، مەدەنىيەت قارىشى قاتارلىق ئاساسىي نەزەرىيىلەر ھەققىدە تېخى سىستېمىلىق ۋە چوڭقۇر چۈشەنچىگە ئىگە ئەمەس. نەتىجىدە، نەزەرىيە جەھەتتىكى مۇجمەللىك سىياسىي جەھەتتىكى تەۋرىنىشنى كەلتۈرۈپ چىقاردى. بەزىلەر چوڭ ھەق-چوڭ ناھەقلىق ئالدىدا ئارىسالدى بولدى، بىر قارارغا كېلەلمىدى. شۇنىڭ بىلەن بەزى خاتالىقى بار ئەسەرلەر، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا توسقۇنلۇق قىلىدىغان ئەسەرلەر ۋە باشقا ساغلام بولمىغان ئەسەرلەر توسالغۇسىز ئوتتۇرىغا چىقىپ، خەلقنى، بولۇپمۇ ياش-ئۆسمۈرلەرنى زەھەرلىدى. بۇ ئەھۋال بىزگە شۇنى ئۇقتۇردىكى، چوقۇم پارتىيە، سوتسىيالىزم ئىشلىرى ۋە ھەر مىللەت خەلقى ئالدىدا يۈكسەك دەرىجىدە جاۋابكار بولىدىغان مەسئۇلىيەتچانلىق ھېسسىياتى بىلەن ماركسىزم-لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسىنى، دېڭشياۋپىڭنىڭ ئەسەرلىرىنى، پارتىيە

پا ئالىيىتى بىلەن ئورگانىك ھالدا بىرلەشتۈرۈش ۋە دائىملىق تەشۋىقات خىزمىتىگە ھەم كادىرلارغا، ئاممىغا ئېلىپ بېرىلىدىغان سىياسىي تەربىيىگە سىڭدۈرۈش كېرەك. تەربىيە ئارقىلىق بەزى كىشىلەر شىنجاڭ تارىخى مەسىلىسى جەھەتتە ئۇزۇندىن بۇيان ھەل قىلالمايۋاتقان ئىدىيە، نەزەرىيە مەسىلىلىرىنى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا ھەل قىلىپ، توغرا ماركسىزملىق مىللەت قارىشى ۋە تارىخ قارىشىنى تىكلەپ، پۈتۈن ئاپتونوم رايونىمىزدىكى كادىرلار ۋە ئامما ئارىسىدا ئېلىپ بېرىلىۋاتقان ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى تەربىيىنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈش كېرەك.

ئىككىنچى، شىنجاڭ تارىخى ۋە ئاز سانلىق مىللەتلەر تارىخى توغرىسىدىكى تەتقىقات ھەم تەشۋىقاتنى يەنىمۇ كۈچەيتىپ، ھەر مىللەت خەلقىنى شىنجاڭ تارىخى ۋە ئاز سانلىق مىللەتلەر تارىخىنى توغرا چۈشىنىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش كېرەك. بۇ «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب تارقاتقان خاتا كۆز قاراشلارنى تۈپ ئاساسىدىن تۈگىتىپ، ماركسىزملىق مىللەت قارىشى ۋە تارىخ قارىشىنى

نەشر قىلىش خىزمىتىنى ياخشى تۇتۇش، بولۇپمۇ شىنجاڭنىڭ تارىخى ھەققىدىكى مەجمۇئەنىڭ تېمىلىرىنى تاللاش ۋە ئۇنى يېزىش، نەشر قىلىش خىزمىتىنى ياخشى تۇتۇش كېرەك. مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار يېقىنقى يىللاردىن بۇيان چەت ئەللەردىن ئاپتونوم رايونىمىزغا ئېقىپ كىرگەن شىنجاڭ تارىخىغا، مىللەت ۋە دىن قاتارلىق ساھەلەرگە دائىر ئەسەرلەرنى كۈچ ئۇيۇشتۇرۇپ تەتقىق قىلىپ، تەدبىرلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، چەت ئەللەردىكى مىللىي بۆلگۈنچى كۈچلەرنىڭ ئاپتونوم رايونىمىزغا سىڭىپ كىرىشىنى قەتئىي توسۇش لازىم.

ئۈچىنچى، ياشلار، ئوقۇغۇچىلارغا ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى ۋە شىنجاڭ تارىخى، شىنجاڭدىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر تارىخى توغرىسىدىكى ئاساسىي ساۋات تەربىيىسى ئېلىپ بېرىش ئىشىنى ياخشى تۇتۇش لازىم. ئېنىقلانغان ئەھۋالدىن قارىغاندا، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بىر قىسىم ياشلار ۋە ئوقۇغۇچىلار ئارىسىدا كەڭ تارقالغان، بۇ ئىش يۈكسەك دىققەت-ئېتىبارىمىزنى قوزغىشى لازىم. تېزلىكتە كۈچ تەشكىللەپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەر

بۆلگۈنچىلىك ھەرىكىتىنىڭ سىياسىي ئېھتىياجىغا ماسلاشتى، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنپەئىتىگە تۈپتىن خىلاپلىق قىلدى.

ئۈچ كىتاب مەسىلىسى بىزنى ئىدىيەۋى ساھەسىدە ھۇشيارلىقىمىزنى سەگەك تۇتۇپ، بازىلارنى پرولېتارىيات ئىدىيىسى ئارقىلىق قەتئىي ئىگىلەشكە ئاگاھلاندۇردى. نۆۋەتتە ئاپتونوم رايونىمىزدا ئىدىيەۋى ساھەسىنىڭ ئەھۋالى ئومۇمەن ئالغاندا ياخشى، لېكىن سىياسىي-ئىدىيە، مىللەت، دىن، تارىخ، مەدەنىيەت قاتارلىق جەھەتلەردە بۇرژۇئاچە ئەركىنلەشتۈرۈش پىكىر ئېقىمى تېخى ئۈزۈل-كېسىل تازىلانمايلا قالماستىن، بەلكى مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە بۇرژۇئاچە مىللەت قارىشى، تارىخ قارىشى قاتارلىقلارنىڭ تەسىرى تېخى ئوخشاش بولمىغان دەرىجىدە مەۋجۇت بولۇپ تۇرماقتا. ئەگەر بۇ ۋەزىيەت ھەققىدىكى تونۇشىمىز يېتەرلىك بولمىسا، پرولېتارىيات ئىدىيىسى ئارقىلىق بازىلارنى بىر-بىرلەپ ئىگىلەشتە چىڭ تۇرمىساق، ئۇ ھالدا، ئىنتايىن چوڭ خاتالىق ئۆتكۈزۈپ قويۇشىمىز، ھەتتا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مۇقىملىق ۋە تەرەققىياتىدىن ئىبارەت ئومۇمىيلىققا تەسىر يەتكۈزۈپ قويۇشىمىز مۇمكىن. شۇڭا، ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار، بولۇپمۇ ئىدىيەۋى ساھەسىدىكى ئاساسىي رەھبىرىي يولداشلارنىڭ ئىدىيەۋى ساھەسىدىكى خىزمەتلەرنى قەتئىي، بوشاشماستىن چىڭ ۋە ياخشى تۇتۇشنى ئۇنتۇماسلىقى، ئوخشاش بولمىغان قاتلاملارنىڭ ئىدىيەۋى ھالىتىنى دائىم ئىگىلەپ ۋە تەھلىل قىلىپ تۇرۇش، ئومۇمىيلىققا ئالاقىدار بولغان مۇھىم مەسىلىلەرنى تۇتۇش، ئۇلارنى بىر-بىرلەپ ئۈزۈل-كېسىل ئېنىقلاش، بىر-بىرلەپ پۈتۈنلەي ھەل قىلىش، شۇ ئارقىلىق ئىدىيەۋى ساھەسىدىكى ھەممە بازىلارنى پارتىيىنىڭ مەھكەم ئىگىلىشىگە كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.

ئۈچىنچى، ئۈچ كىتاب مەسىلىسى بىزگە شۇنىمۇ ئۇقتۇردىكى، ھەر مىللەت كادىرلىرىنىڭ، بولۇپمۇ رەھبىرىي كادىرلارنىڭ سىياسىي سەزگۈرلۈكىنى ئۆستۈرۈش، سىياسىي پرىنسىپاللىقىنى ۋە سىياسىي جەھەتتىكى قەتئىيلىكىنى كۈچەيتىش ئىنتايىن مۇھىم. ئۈچ كىتابتىكى خاتالىقنى بەزى يولداشلار سەزدى، بەزى يولداشلار سېزەلمىدى، ئايرىم يولداشلار ھەتتا ئۇنى قارشى ئالغۇدەك ماختىدى. بۇ مەسىلىنى ھەل قىلمىساق، ھازىر بۇ ئۈچ كىتاب نەشر قىلىنىغان بولسا، كېيىن يەنە قانداقتۇر باشقا كىتابلار نەشر قىلىنىشى مۇمكىن. بۇ، نەشرىيات تارماقلىرىدىلا مەسىلە بولماستىن، بەلكى پۈتكۈل ئىدىيەۋى سەپتىكىلەر ئەستايىدىل مۇئامىلە قىلىشقا تېگىشلىك مەسىلە. بۇنداق ئەھۋالدا توسۇپ چىقىپ، خەلقنى، بولۇپمۇ ياش-ئۆسمۈرلەرنى زەھەرلىدى. بۇ ئەھۋال بىزگە شۇنى ئۇقتۇردىكى، چوقۇم پارتىيە، سوتسىيالىزم ئىشلىرى ۋە ھەر مىللەت خەلقى ئالدىدا [illegible] جاۋابكار بولىدىغان مەسئۇلىيەتچانلىق ھېسسىياتى بىلەن ماركسىزم-لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسىنى، دېڭ شياۋپىڭ ئەسەرلىرىنى، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3-ئەۋلاد رەھبەرلىك كوللېكتىپىنىڭ بىر قاتار مۇھىم يوليورۇقلىرىنى يۈزەكى ئەمەس، بەلكى ئەستايىدىل، پارچە-پۇرات ئەمەس، بەلكى سىستېمىلىق، دوگما ئەمەس، بەلكى ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ ئۆگىنىپ، سىياسىي سەزگۈرلۈكىمىزنى، سىياسىي پرىنسىپاللىقىمىزنى ۋە سىياسىي جەھەتتىكى قەتئىيلىكىمىزنى زور دەرىجىدە ئۆستۈرۈشىمىز، ئىدىيەۋى سەپتىكى ھەرقايسى تارماقلارنىڭ خىزمەتلىرىنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلەپ، 20-ئەسىرنىڭ ئاخىرقى ئون يىلىدا دۆلىتىمىز ئۈچۈن دەۋرگە مۇناسىپ تۆھپە قوشۇشىمىز كېرەك.

3. ئىشنى ئىنچىكە تەرەپتىن باشلاپ، ئۈچ كىتابنىڭ زەھەرلىرىنى ئۈزۈل-كېسىل تازىلاش كېرەك

«ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ ئېغىر خاتالىقىنى ۋە ئۇ جەمئىيەتتە پەيدا قىلغان، پەيدا قىلىشى مۇمكىن بولغان ئېغىر زىياننى نەزەردە تۇتۇپ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن، تۆۋەندىكى بىر نەچچە تۈرلۈك خىزمەتنى چىڭ ۋە ياخشى تۇتۇپ ئىشلىشىمىز كېرەك:

بىرىنچى، ئۈچ كىتابتىن ئىبارەت قالتىس سەلبىي دەرسلىكتىن تولۇق پايدىلىنىپ، پارتىيىنىڭ مەركىزىي خىزمىتىگە ۋە كادىرلار، ئاممىنىڭ ئىدىيەۋى ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، پۈتۈن ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت كادىرلار، ئاممىغا، ياش ئوقۇغۇچىلارغا پىلانلىق، مەقسەتلىك ھالدا ماركسىزملىق مىللەت قارىشى ۋە ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش توغرىسىدا بىر قېتىم چوڭقۇر ئىنچىكە تەربىيە ئېلىپ بېرىشىمىز كېرەك. كىچىك تىپتىكى سۆھبەت يىغىنى، تارىخ مەسىلىلىرى ھەققىدىكى مۇھاكىمە يىغىنى، دوكلات يىغىنى قاتارلىق كۆپ خىل شەكىللەردىن پايدىلىنىپ، ئىنچىكە تەربىيىنى ئاساس قىلىپ، پاكىت قويۇپ، داۋالى سۆزلەپ، داۋلى ئارقىلىق كىشىنى قايىل قىلىپ، ئۈچ كىتابتىكى ئېغىر خاتالىقلارنى كەسكىن كۆرسىتىپ، ئۇنىڭ كادىرلار ۋە ئاممىدا ئارىسىدىكى يامان تەسىرلىرىنى پەيدىنپەي تازىلاش كېرەك. تەربىيە پائالىيىتىنى بۇ يىل 5-ئايدا ئېلىپ بېرىلىدىغان مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيە ئېيى ھەم تەشۋىقاتىنى يەنىمۇ كۈچەيتىپ، ھەر مىللەت خەلقىنى شىنجاڭ تارىخى ۋە ئاز سانلىق مىللەتلەر تارىخىنى توغرا چۈشىنىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش كېرەك. بۇ «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب تارقاتقان خاتا كۆز قاراشلارنى تۈپ ئاساسىدىن تۈگىتىپ، ماركسىزملىق مىللەت قارىشى ۋە تارىخ قارىشىنى پۇختا تىكلەشتە كەم بولسا بولمايدىغان خىزمەت. ئالاقىدار تارماقلار ستراتېگىيىلىك يۈكسەكلىكتە تۇرۇپ، بۇنى ئۇزاق مۇددەتنى كۆزدە تۇتۇپ ئورۇنلاشتۇرۇشى لازىم. بىر تەرەپتىن، مىللەتلەر مۇناسىۋىتى تارىخىغا ئالاقىدار مەسىلىلەر بولغان زور نەزەرىيىۋى مەسىلىلەرنى، مەسىلەن، مىللەتنىڭ شەكىللىنىشى مەسىلىسى، جۇڭگو ۋە جۇڭخۇا مىللەتلىرى ھەققىدىكى ئۇقۇم ھەم ئۇنىڭ مەنىسى مەسىلىسى، دۆلەتنىڭ بىرلىكى ۋە بۆلگۈنچىلىك ھەم مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بولغان ئۇرۇش مەسىلىسى، تارىختىكى ۋەتەنپەرۋەرلىك ۋە خائىنلىق مەسىلىسى، مىللەتلەر مۇناسىۋىتىدىكى ئاساسىي ئېقىم بىلەن تارماق ئېقىم مەسىلىسى قاتارلىق مەسىلىلەرنى دۆلەتنىڭ بىرلىكىگە ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا پايدىلىق بولۇش روھى بويىچە نەزەرىيە بىلەن ئەمەلىيەتنى بىرلەشتۈرۈپ تېخىمۇ چوڭقۇر تەتقىق قىلىپ، ئۈچ كىتابتا قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىلگەن نەزەرىيە جەھەتتىكى ھەق-ناھەقنى يېڭىباشتىن توغرىلاش كېرەك؛ يەنە بىر تەرەپتىن، ئاز سانلىق مىللەتلەر يېزىقىدا شىنجاڭ تارىخىغا ئائىت ئومۇملاشتۇرۇش خاراكتېردىكى ۋە ئوقۇشلۇق خاراكتېردىكى كىتابلارنى تەرجىمە قىلىش، نەشر قىلىپ تارقىتىش ئىشىنى ياخشى تۇتۇش لازىم. ئېنىقلانغان ئەھۋالدىن قارىغاندا، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بىر قىسىم ياشلار ۋە ئوقۇغۇچىلار ئارىسىدا كەڭ تارقالغان، بۇ ئىش يۈكسەك دىققەت-ئېتىبارىمىزنى قوزغىشى لازىم. تېزلىكتە كۈچ تەشكىللەپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك ھەر خىل مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى ئۈچۈن شىنجاڭ تارىخىدا ئىلمىي ئاساسى ساۋاتقا ياتىدىغان يۇرت تارىخى دەرسلىكىنى تۈزۈپ چىقىش ۋە ئۇنى ھەقىقىي تۈردە ئوقۇتۇش پىلانىغا كىرگۈزۈپ، پەيدىنپەي يولغا قويۇش لازىم. ھەر دەرىجىلىك پارتىيە مەكتەپلىرى، كادىرلار مەكتەپلىرىمۇ بىر تۇتاش ئورۇنلاشتۇرۇپ، بۇ جەھەتتىكى تەربىيە خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشى لازىم.

قىسقىسى، ھەر جەھەتتىكى پىلانلىق، قەدەم-باسقۇچلۇق، پۇختا خىزمەت ئارقىلىق، ھەم «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نى تەنقىد قىلىپ سېسىتىپ، ئۇنى كوچىدىن ئۆتكەندە ھەممە ئادەم ئۇر-ئۇر قىلىدىغان چاشقانغا ئايلاندۇرۇشىمىز، ھەم كۆپچىلىكنى «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ خاتالىقلىرى ھەققىدە ئېنىق تونۇشقا ئىگە قىلىپ، شۇ ئارقىلىق تونۇشنى ئۆستۈرۈش، ئىدىيىنى بىرلىككە كەلتۈرۈش، ئىتتىپاقلىقنى كۈچەيتىش، بىر نىيەتتە ھەمكارلىشىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدىكى ئىككىنچى قەدەملىك ستراتېگىيىلىك نىشانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش يولىدا بىرلىكتە تىرىشىش مەقسىتىگە يېتىشىمىز لازىم.

تۆۋەندىكى كېنىشكىلەر يوقالدى، ئىناۋەتسىز

△ قاراقاش ناھىيىلىك خەلق دوختۇرخانىسىنىڭ 01539—46-نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى △ لوپ ناھىيىلىك گىلەم كارخانىسىدىن تۇرسۇن توختى قۇربان نامىدا 48—15 — نومۇرلۇق نوپۇس دەپتىرى △ ۋىلايەتلىك پەن-تېخنىكا جەمئىيىتىنىڭ 00099—46- نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى △ گۇما ناھىيىلىك دېھقانچىلىق ماشىنىلىرىنى ياساش-رېمونت قىلىش زاۋۇتىنىڭ 00415—46- نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى △ لوپ ناھىيە ناۋا يېزىسىنىڭ 02386—46- نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى △ قاراقاش ناھىيە ئاقساراي يېزىسىدىن ئابدۇغېنى ئاخۇن نامىدىكى ئاپتوموبىلىنىڭ 301005651O- نومۇرلۇق فۇجيافېي كېنىشكىسى △ قاراقاش ناھىيىسى كاۋاك يېزا ئوتتۇرا مەكتىپىنىڭ 01730— 46- نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى.

قانۇن مەسلىھەتچىسى تەكلىپ قىلغانلىق توغرىسىدا ئېلان

خوتەن ۋىلايەتلىك ئىقتىسادىي ئادۋوكاتلىق ئىشلىرى ئورنىدىن ئادۋوكات دۇك ۋۇنى بانكىمىزنىڭ قانۇن مەسلىھەتچىلىكىگە تەكلىپ قىلدۇق، بۇنىڭدىن كېيىن قانۇنغا ئالاقىدار ئىشلارنى مەسلىھەتچى ئادۋوكاتنىڭ بېجىرىشىگە ھاۋالە قىلىپ، بانكىمىزنىڭ قانۇنىي ھوقۇق – مەنپەئىتىنى قانۇن بويىچە قوغدايمىز. ئالاھىدە ئۇقتۇرۇش قىلىنىدى.

جۇڭگو قۇرۇلۇش بانكىسى خوتەن ۋىلايەتلىك مەركىزىي تارماق بانكىسى. بانكا باشلىقى: لۈخېشېڭ

ئادۋوكاتنىڭ ئىش بېجىرىش ئورنى: ۋىلايەتلىك ئەدلىيە باشقارمىسىدا

1991-يىلى 3-ئاينىڭ 26-كۈنى

www.uyghurkitap.com
ئويغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

خوتەن گېزىتى

和田报

1991-يىل
ئاپرېل
13
(شەنبە)
4958-سان

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى: CN65—0053/Z، ۋەكالەت نومۇرى: 57—28

7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4-يىغىنى يېپىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 9-ئاپرېل خەۋىرى. 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4-يىغىنى قاراپ چىقىلغان تۈرلۈك تەكلىپ لايىھىلىرىگە ئاۋاز بېرىپ بولغاندىن كېيىن، بۈگۈن چۈشتىن كېيىن خەلق سارىيىدا يېپىلدى.

يىغىندا گوۋۇيۈەن ئوتتۇرىغا قويغان «خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى» شۇنداقلا لى پېڭ زۇڭلىنىڭ بۇ تېزىس توغرىسىدا بەرگەن دوكلاتى تەستىقلاندى. يىغىن بۇ مۇناسىۋەت بىلەن قارار ماقۇللاپ، پۈتۈن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنى يۈكسەك تارىخىي مەسئۇلىيەتچانلىق ۋە دەۋرنىڭ تەخىرسىزلىك تۇيغۇسى بىلەن قۇرۇلۇش ۋە ئىسلاھاتتىن ئىبارەت ئۇلۇغ ئەمەلىيەتكە پائال ئاتلىنىپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ رەھبەرلىكىدە، ھەممە بىر نىيەتتە بولۇپ، جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىپ، تارىخ بىزگە تاپشۇرغان مۇقەددەس

لىقلار بىلەن بىللە رەئىس سەھنىسىدىن ئورۇن ئالدى.

يىغىنغا ئىجرائىيە رەئىس، كومىتېت باشلىقى ۋەن لى رىياسەتچىلىك قىلدى. بۈگۈنكى يىغىنغا 2610 نەپەر ۋەكىل قاتناشتى.

ۋەكىللەر ئېلېكترونلۇق ئاۋاز بېرىش ئۇسۇلىدا ئاۋاز بېرىش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ئالدى بىلەن تېزىس ۋە تېزىس دوكلاتى توغرىسىدىكى قارارنى ماقۇللىدى. ئارقىدىن 1990-يىللىق خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات پىلانىنىڭ ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالى ۋە 1991-يىللىق خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات پىلانى توغرىسىدىكى قارار، 1990-يىللىق دۆلەت خامچوتىنىڭ ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالى ۋە 1991-يىللىق دۆلەت خامچوتى توغرىسىدىكى قارار ماقۇللاندى.

بۈگۈنكى يىغىندا ئاۋاز بېرىش ئارقىلىق يەنە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەق تەلەپ دەۋا قانۇنى» ماقۇللاندى. بۇ قانۇن جەمئىي تۆت قىسىمغا بۆلۈنگەن بولۇپ، 29 باب، ئۇ ئومۇمىي پرىنسىپ، سوراق

تېت باشلىقى ۋەن لى 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 4-يىغىنىنىڭ يېپىلغانلىقىنى جاكارلىدى. ھەربىي ئوركېستىر ھەيۋەتلىك جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى شېئىرىنى ئورۇندىدى.

بۈگۈنكى يىغىندا رەئىس سەھنىسىدىن ئورۇن ئالغانلاردىن يەنە تيەن جىيۈن، لى تيېيىڭ، لى شىمىڭ، ۋۇ شۆچيەن، چىن جىۋېي، دىڭ گۇەنگېن، بو يىبو، ليۇ خۇاچىڭ، ياڭ بەيبىڭ، ۋۇ ۋېن جياباۋ، زوجيا خۇا، ۋاڭ بىڭچيەن، سۇڭ جيەن، ۋاڭ فاڭ، لى گۇيشيەن، چېن شىتوڭ، چېن جۇنشېڭ، چيەن چىچېن، رېن جيەنشىن، ليۇ فۇجى، ۋاڭ رېنجۇڭ، خوڭ شۆجى، گۇ مۇ، ياڭ جىڭرېن، كاڭ كېچىڭ، جۇ پېيۈەن، ۋاڭ گۇاڭيىڭ، چاۋ پۇچۇ، ماۋ بىرۇي، ۋاڭ ئېنماۋ، خۇ شېڭ، سۇن شياۋسۇن، چېڭ سىيۈەن، سۇ بۇچىڭ، ئىسمائىل ئەھمەت، خۇ جىڭرۇ، يې شۆەنپىڭلار بار.

مەركەزدىكى پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىك ئورگانلىرىنىڭ مەسئۇللىرى، ھەر قايسى دېموكراتىك پارتىيە-گۇرۇھلار

ھەممە بىر نىيەتتە بولۇپ، ئۇلۇغۋار ئىشلارنى ئورتاق يارىتايلى

— 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 4-يىغىنى، سىياسىي كېڭەش 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتى 4-يىغىنىنىڭ يېپىلغانلىقىنى تەبرىكلەيمىز

خەلق گېزىتى
باشماقالىسى

ئاپرېل، ھەر خىل گۈللەر ھۆپپىدە ئېچىلغان بېيجىڭدا مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى كۆز تىككەن 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4-يىغىنى ۋە سىياسىي كېڭەش 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتىنىڭ 4-يىغىنى غەلىبىلىك يېپىلدى.

ئېلىمىز سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنىڭ ئاچقۇچلۇق پەيتىدە ئېچىلغان «ئىككى يىغىن» بارلىق ۋەكىللەر ۋە ئەزالارنىڭ ئورتاق تىرىشىشى ئارقىسىدا، ناھايىتى ياخشى ئېچىلدى، بەلگىلەنگەن تۈرلۈك كۈنتەرتىپلەرنى تولۇق ئورۇندىدى، ئۇ، دېموكراتىك يىغىن، ئىتتىپاقلىق يىغىنى، ھەقىقەتەن ئەمەلىيەتتىن ئىزلەيدىغان يىغىن، جۇڭخۇا ئوغۇل-قىزلىرىنى مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىدىكى ئۇلۇغۋار نىشانغا قاراپ باتۇرلارچە يۈرۈش قىلىشقا رىغبەتلەندۈرىدىغان يىغىن بولدى.

ۋەكىللەر ۋە ئەزالار لى پېڭ زۇڭلى بەرگەن «خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى توغرىسىدىكى دوكلات»قا ۋە «تېزىس»قا يۇقىرى باھا بەردى، بۇ ئىككى ھۆججەتتە ئېگىزدە تۇرۇپ يىراقنى نەزەر تاشلىغان، ھەقىقەتەن ئەمەلىيەتتىن ئىزلىگەن، ئۇ كىشىلەر قەلبىنى ھاياجانغا سالىدۇ. ئۇ 90-يىللاردا جۇڭخۇا ئېلىنى گۈللەندۈرۈشنىڭ ھەرىكەت پروگراممىسى. ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلسا، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئىگىلىك يارىتىش تارىخىدا يېڭى نامايەندە بولۇپ قالىدۇ، دۆلىتىمىز تېخىمۇ كۆتۈرەڭگۈ قىياپەت بىلەن دۇنيادىكى مىللەتلەر قاتارىدا قەددىنى تۇرۇپ تۇرالايدۇ، دەپ ھېسابلىدى. ئىككى يىغىندا كومپارتىيە رەھبەرلىكىدە چىڭ تۇرۇش، سوتسىيالىستىك تۈزۈمدە چىڭ تۇرۇش، پۈتۈن مەملىكەت خەلقى ئىتتىپاق قىلىشىپ كۆرەش قىلىپ، 90-يىللاردا تېخىمۇ گۈزەل سەھىپە يارىتىش، تېخىمۇ يېڭى، تېخىمۇ

تەستىقلانغاندىن ئۆتكەن ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى دۆلەتنىڭ ئىرادىسىگە ۋە ئومۇمىي خەلقنىڭ ئىرادىسىگە ئايلىنىپ، دوپۇزلۇق خاراكتېرگە ۋە چاقىرىق قىلىش كۈچىگە ئىگە بولدى. ھازىر نىشان ئېنىق كۆرسىتىپ بېرىلدى، فاكجېن بېكىتىلىپ بولدى، ۋەزىپە ئېنىق ئوتتۇرىغا قويۇلدى. بۇنىڭدىن كېيىنكى ئەڭ مۇھىم خىزمەت ئۇنى قەتئىي ئىزچىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، گۈزەل ئۇلۇغۋار پىلاننى قەددەممۇ قەدەم، سەلتەنەتلىك ھالدا رېئاللىققا ئايلاندۇرۇشتىن ئىبارەت.

«تېزىس»نى ئەمەلىيلەشتۈرۈش ئۈچۈن، ئالدى بىلەن ئۇنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، تونۇشنى، ئىدىيىنى بىرلىككە كەلتۈرۈش لازىم. ئىلگىرىكى بەش يىللىق پىلاننى تەشۋىق قىلىش، يولغا قويۇش جەھەتتىكى ياخشى تەجرىبىلەرنى قوبۇل قىلىپ، ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلاندىكى ئاساسلىق كۆرەش نىشانىنى، ئاساسىي يېتەكچى فاكجېننى داغدۇغىلىق تەشۋىق قىلىش، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش، ئىجتىمائىي تەرەققىيات ۋە ئىسلاھات، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش ۋەزىپىلىرىنى، تەلەپلىرىنى تەشۋىق قىلىپ، ئۇنى كىشىلەر قەلبىدىن چوڭقۇر ئورۇن ئالدۇرۇش لازىم. «تېزىس» پارتىيىمىزنىڭ سوتسىيالىزمنىڭ تۆۋەن باسقۇچىدىكى ئاساسىي لۇشيەنىنىڭ كونكرېتلاشتۇرۇلۇشى، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش توغرىسىدىكى 12 ماددىلىق پرىنسىپنىڭ كونكرېتلاشتۇرۇلۇشى، پارتىيە 13-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 7-ئومۇمىي يىغىنىدا ماقۇللانغان «ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلانىنى تۈزۈش توغرىسىدىكى تەكلىپى»نىڭ كونكرېتلاشتۇرۇلۇشى. «تېزىس»نى ئۆگىنىشنى پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى، 12 ماددىلىق پرىنسىپ ۋە «تەكلىپ»نى ئۆگىنىش بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈپ، ئۇنىڭ روھىي ماھىيىتىنى ئىگىلەش لازىم. بولۇپمۇ بەش ماددىلىق ئاساسىي يېتەكچى فاكجېننى چوڭقۇر ئۆزلەشتۈرۈش

ھاتتىن ئىبارەت ئۇلۇغ ئەمەلىيەتكە ياتال ئاتلىنىپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ رەھبەرلىكىدە، ھەممە بىرنىيەتتە بولۇپ، جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىپ، تارىخ بىزگە تاپشۇرغان مۇقەددەس ۋەزىپىنى ئورۇنداش، خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسىدا بەلگىلەنگەن ئۇلۇغۋار ۋەزىپىلەرنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن تىرىشىپ كۆرەش قىلىشقا چاقىردى.

ئېلىمىزنىڭ ئالىي دۆلەت ھوقۇقلۇق ئورگىنى 16 كۈن داۋاملاشقان بۇ قېتىمقى يىغىن مەزگىلىدە، 20-ئەسىرنىڭ ئاخىرقى ئون يىلىدىكى ئېلىمىزنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىدىن ئىبارەت ئۇلۇغۋار پىلاننى ئەستايىدىل قاراپ چىقتى. ۋەكىللەرنىڭ قاراپ چىقىش پىكىرلىرىگە ئاساسەن، «تېزىس» شۇنداقلا لى پېڭ زۇڭلىنىڭ دوكلاتىنىڭ يۈزگە يېقىن جايىغا تۈزىتىش كىرگۈزۈلدى.

بۇ كۈن پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ ئارزۇسىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدىغان، پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ ئىرادىسى مۇجەسسەملەشكەن بۇ ئىككى ھۆججەت يىغىندا ماقۇللانغان چاغدا 10 مىڭ كىشىلىك چوڭ زالدا قىزغىن ئالقىش ياڭرىدى.

چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچتە بۇ گۈنكى يىغىننىڭ ئىجرائىيە رەئىسى، ھەيئەت رىياسەتچىسىنىڭ دائىمىي رەئىسلىكىنى ئۈستىگە ئالغان ۋەن لى، پېڭ چۇڭ، ئاپېي ئاۋاڭجىنمېي، سەيپىدىن ئەزىزى، رۇڭ يىرېن، يې فېي، لياۋ خەنشېڭ، نى جىفۇ، چېن مۇخۇا، فېي شياۋتۇڭ، سۇن چىمېڭ، لېي جېيچيۇڭ، ۋاڭ خەنبىڭلار جياڭ زېمىن، ياڭ شاڭكۈن، لى پېڭ، لى-ۋېنتىيەن، چياۋ شى، سۇڭ پىڭ، لى رۇيخۇەن، ۋاڭ جېن قاتار-

بۇ گۈنكى يىغىندا ئاۋاز بېرىش ئارقىلىق يەنە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەق تەلەپ دەۋا قانۇنى» ماقۇللاندى.

بۇ قانۇن جەمئىي تۆت قىسىمغا بۆلۈنگەن بولۇپ، 29 باب. ئۇ ئومۇمىي پرىنسىپ، سوراق قىلىش تەرتىپى، ئىجرا قىلىش تەرتىپى، چەت ئەللەرگە چېتىشلىدىغان ھەق تەلەپ دەۋا تەرتىپى ئۈستىدە چىقىرىلغان ئالاھىدە بەلگىلىمىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ مۇھىم قانۇنىنىڭ رەسمىي ۋۇجۇتقا كېلىشى ئېلىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك قانۇن-تۈزۈم قۇرۇلۇشىدا يېڭى ئىلگىرىلەش بولغانلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ. بۇ قانۇن ئېلان قىلىنغان كۈندىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ. «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەق تەلەپ داۋا قانۇنى (سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇش نۇسخىسى)» ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدۇ.

يىغىندا ئاۋاز بېرىش ئارقىلىق يەنە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ چەت ئەللىك سودىگەرلەر مەبلەغ سېلىپ باشقۇرغان كارخانىلار ۋە چەت ئەل كارخانىلىرىنىڭ تاپاۋەت بېجى قانۇنى» ماقۇللاندى. بۇ قانۇن جەمئىي 30 ماددا بولۇپ، 1991-يىل 7-ئاينىڭ 1-كۈنىدىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ، «جۇڭگو ۋە چەت ئەل شېرىكچىلىكىدىكى كارخانىلارنىڭ تاپاۋەت بېجى قانۇنى» ۋە «چەت ئەل كارخانىلىرىنىڭ تاپاۋەت بېجى قانۇنى» ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدۇ.

بۇ گۈنكى يىغىندا يەنە مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ خىزمەت دوكلاتى توغرىسىدىكى قارار، ئالىي خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ خىزمەت دوكلاتى توغرىسىدىكى قارار، ئالىي خەلق تەپتىش مەھكىمىسىنىڭ خىزمەت دوكلاتى توغرىسىدىكى قارار ماقۇللاندى.

چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچتىن 35 مىنۇت ئۆتكەندە، كومە-

ئەمەت، خۇ جىڭرۇ، يې شۇەنپىڭلار بار.

مەركەزدىكى پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىك ئورگانلىرىنىڭ مەسئۇللىرى، ھەرقايسى دېموكراتىك پارتىيە-گۇرۇھلار ۋە ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ مەسئۇللىرى يىغىنغا سىرتتىن قاتناشتى.

ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ جۇڭگودا تۇرۇشلۇق ئەلچىلىرى يىغىننى سىرتتىن ئاڭلىدى.

تۆرەڭگۈ قىياپەت بىلەن دۇنيادىكى مىللەتلەر قاتارىدا قەد كۆتۈرۈپ تۇرالايدۇ، دەپ ھېسابلىدى. ئىككىسى يىغىندا كومپارتىيە رەھبەرلىكىدە چىڭ تۇرۇش، سوتسىيالىستىك تۈزۈمدە چىڭ تۇرۇش، پۈتۈن مەملىكەت خەلقى ئىتتىپاق قىلىشىپ كۆرەش قىلىپ، 90-يىللاردا تېخىمۇ گۈزەل سەھىپە يارىتىش، تېخىمۇ يېڭى، تېخىمۇ گۈزەل پىلان تۈزۈپ، كېيىنكى ئەسىردە تېخىمۇ يۇقىرى نىشانغا قاراپ يۈرۈش قىلىش ئۈچۈن پۇختا ئاساس سېلىشتىن ئىبارەت ئورتاق كۈچلۈك سادا سىڭگەن.

مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ

بەش يىللىق پىلاننى تۈزۈش توغرىسىدىكى تەكلىپى»نىڭ كونكرېتلاشتۇرۇلۇشى. «تېزىس»نى ئۆگىنىشنى پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى، 12 ماددىلىق پرىنسىپ ۋە «تەكلىپ»نى ئۆگىنىش بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈپ، ئۇنىڭ روھىي ماھىيىتىنى ئىگىلەش لازىم. بولۇپمۇ بەش ماددىلىق ئاساسىي يېتەكچى قائىدىنى چوڭقۇر ئۆزلەشتۈرۈش، يەنى قەتئىي تەۋرەنمەستىن جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش يولىدا مېڭىش؛ ئىسلاھات، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئىلگىرى سۈرۈش؛ خەلق ئىگىلىكىنى ئۇدا،

(ئاخىرى 4-بەتتە)

خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى، 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى ۋە «تېزىس» ھەققىدە دوكلات توغرىسىدىكى قارار

(1991-يىل 4-ئاينىڭ 9-كۈنى 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4-يىغىنىدا ماقۇللانغان)

7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4-يىغىنى گوۋۇيۈەن ئوتتۇرىغا قويغان «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى (لايىھەسى)»نى مۇزاكىرە قىلدى ۋە قاراپ چىقتى. لى پېڭ زۇڭلىنىڭ گوۋۇيۈەنگە ۋاكالىتەن بەرگەن «خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى توغرىسىدىكى دوكلاتى»نى قاراپ چىقتى. يىغىن مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: «تېزىس» ۋە دوكلاتتا ئوتتۇرىغا قويۇلغان بۇندىن كېيىنكى ئون يىللىق ئاساسلىق كۆرەش نىشانى ۋە ئاساسىي يېتەكچى فاڭجېن، خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ۋەزىپە ۋە سىياسەتلىرى، ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش ۋە سىرتقا قارىتا ئىشىكنى ئېچىۋېتىشنى كېڭەيتىش جەھەتتىكى ئورۇنلاشتۇرۇش ۋە تەدبىرلەر جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشنىڭ ئومۇمىي تەلىپىگە ئۇيغۇن بولۇپ، پۈتۈن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسى ۋە تۈپ مەنپەئىتىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ بەردى. ئۇنى ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى ۋە پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ تىرىشىپ كۆرەش قىلىشى ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرغىلى بولىدۇ. يىغىن «خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى»نى تەستىقلاشنى قارار قىلدى، لى پېڭ زۇڭلىنىڭ دوكلاتىنى تەستىقلىدى.

يىغىن مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: پۈتۈن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ رەھبەرلىكىدە، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىپ، تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشتە چىڭ تۇرۇپ، ئۆزمۇئىزلۇك ھالدا سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ يېڭى ۋەزىيىتىنى ياراتتى، خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ 6-بەش يىللىق پىلانى ۋە 7-بەش يىللىق پىلانىنى بىر قەدەر ياخشى ئورۇنداپ، زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ بىرىنچى باسقۇچلۇق ستراتېگىيىلىك نىشانىنى مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇنداپ، پۈتۈن دۇنيا كۆز تىككۈدەك غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلەرنى قولغا كەلتۈردى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، يەنە شۇنىمۇ كۆرۈشىمىز كېرەككى، ئېلىمىز تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەت بولۇپ، سوتسىيالىزمنىڭ تۆۋەن باسقۇچىدا تۇرۇۋاتىدۇ. ئىقتىسادىي ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتتا يەنە كۆپلىگەن قىيىنچىلىق ۋە مەسىلىلەر مەۋجۇت. بۇنىڭغا يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىشىمىز كېرەك، سەل قاراشقا ھەرگىز بولمايدۇ.

يىغىن مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: 1991-يىلدىن 2000-يىلغىچە بولغان ۋاقىت ئېلىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ تارىختىكى مۇساپىسىدىكى ئىنتايىن ئاچقۇچلۇق مەزگىل بولىدۇ. 1980-يىللاردا قولغا كەلتۈرگەن غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلەرنى مۇستەھكەملەپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، ئىقتىسادنىڭ گۈللىنىشى ۋە جەمئىيەت تەرەققىياتىنى يەنىمۇ ئىلگىرى سۈرۈش ياكى سۈرەلمەسلىكىمىز ئېلىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك تۈزۈمىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇشقا، جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئىستىقبالى ۋە تەقدىرىگە بىۋاستە مۇناسىۋەتلىك. خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى ئېلىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ زامانىۋىلاشتۇرۇشنىڭ ئىككىنچى باسقۇچلۇق ستراتېگىيىلىك نىشانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتىكى ھەرىكەت پروگراممىسى.

(ئاخىرى 4-بەتتە)

يازلىق ۋاقىت تۈزۈمى 14-كۈندىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ

بۇ يىلقى يازلىق ۋاقىت تۈزۈمى 4-ئاينىڭ 14-كۈنى (يەكشەنبە) دىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ. 14-كۈنى ئۈرۈمچى ۋاقتى سائەت 0 بولغاندا، سائەت ستىرېلكىسىنى بىرگە توغرىلاڭ.

مەشغۇلات ۋاقتى مۇنداق بولىدۇ:

15-كۈندىن باشلاپ ئۈرۈمچى ۋاقتى ئەتىگەن سائەت 8 دىن 12 گىچە ئىش ۋاقتى، 12 دىن 2:30 غىچە چۈشلۈك دەم ئېلىش، 2:30 دىن 6:30 غىچە ئىش ۋاقتى بولىدۇ.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

«ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ تارىخ ماتېرىياللىرىدىكى خاتالىقلاردىن 100 مىسال

تۈزگۈچىدىن

تۇرغۇن ئالماس 1986-يىلىدىن 1989-يىلىغىچە ئارقا-ئارقىدىن «ئۇيغۇرلار»، «ھونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى»، «قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى» دېگەن ئۈچ كىتابنى يېزىپ، ئوچۇقتىن-ئوچۇق مۇستەقىللىقنى تەرغىب قىلدى، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قۇتراتتى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە بۇزغۇنچىلىق قىلدى. ئۈچ كىتابتىكى ئاساسىي ئەكسىيەتچىل نۇقتىئىنەزەرلەر ۋە ئۇنىڭ مەزمۇنى ئاپتورنىڭ ئىدىيىۋى سىستېمىسى ۋە سىياسىي مەيدانىنىڭ پانتۈركىزمچى مۇھەممەت ئىمىن، قۇربان قوداي قاتارلىق كىشىلەر بىلەن تومۇرداش ئىكەنلىكىنى تولۇق ئاشكارىلاپ بەردى. ئاپتور تارىخ ماتېرىياللىرىنى بۇرمىلاش، ئۆزگەرتىش، ھەتتا ئويدۇرۇپ چىقىشتەك قەبىھ ۋاسىتىلەرنى قوللىنىپ، ساختا تارىخ توقۇپ چىقىپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىك ئۈچۈن ئاتالمىش تارىخىي ئاساس يارىتىپ بەردى.

ئاپتور كىتابخانلارنى ئالداپ، يوشۇرۇن مەقسىتىگە يېتىش ئۈچۈن، ئۈچ كىتابتا ۋاستىتالاپ ئولتۇرماي تارىخنى خالىغانچە ئويدۇرۇپ چىققان، بۇرمىلىغان ۋە توقۇپ چىققان، شۇڭا ئۈچ كىتابتىكى خاتالىق ھەقىقەتەن بەك كۆپ، سەھىپە چەكلىك بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇ خاتالىقلاردىن 100لا مىسال كۆرسىتىپ، كىتابخانلارنىڭ پايدىلىنىشىغا سۇندۇق، بۇ 100 مىسال ئارقىلىق ئۈچ كىتابتىكى خاتالىقلارنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. بۇ ماتېرىيالدىكى «خاتاسى» ئۈچ كىتابتىكى ئەسلى تېكىستنى كۆرسىتىدۇ، «توغرىسى» تارىخىي ماتېرىيال مەنبەسىنى كۆرسىتىدۇ، «ئىلاۋە» تۈزگۈچى تەرىپىدىن بېرىلدى.

1. **خاتاسى:** قەتئىي ئۈزۈپ ئېيتىش كېرەككى، ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتى — ئوتتۇرا ئاسىيا. («ئۇيغۇرلار»، 1-بەت)

ئىلاۋە: ئاپتورنىڭ مەنتىقىسى بويىچە، «شەرقتە ھىنگان تاغلىرىدىن غەربتە كاسپىي دېڭىزىغىچە، شىمالدا ئالتاي تېغىدىن جەنۇبتا ھىمالايا تاغلىرىغىچە» بولغان جايلار «ئوتتۇرا ئاسىيا» دەپ ئاتىلارمىش، بۇ جايلاردا ياشىغان قەدىمقى ئىرقلار ئۇيغۇرلارنىڭ ئەجدادلىرى ئىمىش، شۇڭا «ئوتتۇرا ئاسىيا» ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتىمىش. تارىختىن ئازراق-تولا خەۋىرى بار كىشىلەر ئوتتۇرا ئاسىيا رايونىنىڭ تۇرغۇن ئالماس ئېيتقاندەك ئانچە چوڭ ئەمەسلىكىنى، ئوتتۇرا ئاسىيادىكى ئىرقلارنىڭ ھەممىسىلا ئۇيغۇرلارنىڭ ئەجدادى ئەمەسلىكىنى بىلىدۇ.

ھازىر مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدا ئىلىم-پەن ساھەسىدىكىلەر ئۇيغۇرلارنىڭ ئېتنىك مەنبەسى توغرىسىدا ئاساسىي خۇلاسىگە كەلدى. ئۇيغۇرلارنىڭ ئېتنىك مەنبەسىنىڭ رەت تەرتىپى مۇنداق: ئۇيغۇرلار — خۇيخې (خۇيخۇ)لار — تېلېلار (قاڭقىللار) — دىڭلىڭلار. مۇھەممەت ئىمىن «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دا تۇنجى بولۇپ ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتى — ئوتتۇرا ئاسىيا، دەپ دەۋا قىلغان. ئۇ كىتابتا مۇنداق دېيىلگەن: «ھازىرقى زامان ئەسەرلىرىدە شەرقىي تۈركىستان دەپ

تۈرك يېزىقى بىر-بىرىگە ئوخشىمايدىغان ئىككى خىل يېزىق.

بۇ ئابزاس سۆزدە تۇرغۇن ئالماس ئۆزىنىڭ سىياسىي مەقسىتىنى كۆزدە تۇتۇپ، تۈرك يېزىقى بىلەن قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئىجاد قىلىنغان ۋاقتىنى غەرەزلىك ھالدا 2300 يىلدىن كۆپرەك ئىلگىرى سۈرگەن.

3. **خاتاسى:** بىزنىڭ ئەجدادلىرىمىز ۋە قېرىنداشلىرىمىز تارىخ دەۋرىگە كىرگەندىن باشلاپ، مىلادىنىڭ 14-ئەسىرىگىچە بولغان ناھايىتى ئۇزۇن تارىخىي دەۋردە ئۇلۇغ ئوغۇز ئىمپېرىيىسى — ئۇلۇغ ھون تەڭرىقۇتلۇقى (مىلادىدىن ئىلگىرىكى 220-يىلدىن مىلادى 216-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ياۋروپا ھون ئىمپېرىيىسى (مىلادى 375-يىلدىن 468-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئاق ھون (ئېفتالىت) ئىمپېرىيىسى (مىلادى 420-يىلدىن 565-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئۇلۇغ كۆك تۈرك قاغانلىقى (مىلادى 551-يىلدىن 745-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئۇيغۇر-ئورخۇن قاغانلىقى (مىلادى 646-يىلدىن 845-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئۇيغۇر ئىدىقۇت خانلىقى (مىلادى 850-يىلدىن 1335-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئۇيغۇر قاراخانىلار دۆلىتى (مىلادى 850-يىلدىن 1212-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، غەزنەۋىلەر سۇلتانلىقى (مىلادى 960-يىلدىن 1187-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئۇلۇغ سالجۇقىلار سۇلتانلىقى (مىلادى 1040-يىلدىن 1157-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، خارەزم شاھلار دۆلىتى (مىلادى 1172-يىلدىن 1231-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، سەئىدىيە خانلىقى (مىلادى 1504-يىلدىن 1678-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن) قاتارلىق ئۇلۇغ، قۇدرەتلىك، باي، مەدەنىيەتلىك دۆلەتلەرنى قۇرۇپ، پارلاق مەدەنىيەت يارىتىپ، ئىنسانىيەتنىڭ تارىخىي تەرەققىياتى ۋە مەدەنىيىتىگە ئۆچمەس تۆھپىلەرنى قوشقان. («ئۇيغۇرلار»، 3-، 4-بەتلەر)

ئىلاۋە: «ئۇيغۇرلار» دېگەن كىتابتا ئېيتىلغان 11 ئىمپېرىيە، قاغانلىق، خانلىق ۋە سۇلتانلىقنىڭ بەزىسى تارىختا مەۋجۇت بولمىغان، بەزىسى ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى بىلەن قىلچە مۇناسىۋىتى يوق، بەزىسى جۇڭگو تارىخى كاتېگورىيىسىگە كىرمەيدۇ. ئاپتورنىڭ ئەمەتنىڭ دوپپىسىنى سەمەتكە كىيدۈرۈپ، خالىغانچە تارىخ ئويدۇرۇپ چىقىشتىكى مەقسىتى بۇ ئىمپېرىيە، قاغانلىق، خانلىق، سۇلتانلىقلارنىڭ قۇرغۇچىلىرى ئاپتور ئېيتقان ئۇيغۇرلارنىڭ «ئەجدادلىرى ۋە قېرىنداشلىرى» دەپ تەكىتلەپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىكنى تەرغىب قىلىدىغان، مۇستەقىللىقنى قۇترىتىدىغان سىياسىي مەيدانى ۋە سىياسىي نۇقتىئىنەزىرى ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇشتىن ئىبارەت.

4. **خاتاسى:** ئوتتۇرا ئاسىيا ئەڭ قەدىمكى چاغلاردىن تارتىپ ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتى بولۇپ قالماستىن، بەلكى دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ ئەڭ قەدىمكى، ئەڭ مەشھۇر ئالتۇن بۆشۈكىنىڭ بىرىدۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن تارىخچى مورگان: «دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ ئاچقۇچى تارىم ۋادىسىغا كۆمۈلۈكتۇر، بۇ ئاچقۇچ قاچان تېپىلىدىكەن، شۇ چاغدا دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ سىرى ئېچىلغۇسى» دېگەنىدى. («ئۇيغۇرلار»، 4-بەت)

توغرىسى: «مورگاننىڭ ئۇلۇغ تۆھپىسى شۇكى، ئۇ ئاساسىي ئالاھىدىلىك جەھەتتە بىزنىڭ يازما تارىخىمىزدىن بۇرۇن-

كۆچكەن شەرقىي ئۇيغۇرلار بولسا بۇنىڭدىن 8000 يىللار بۇرۇن تارىم ۋادىسىدىن موڭغۇلىيىگە ۋە بايقال كۆلى ئەتراپلىرىغا كۆچكەن ئەجدادلىرىمىزنىڭ ئەۋلادى ئىدى.

بۇنىڭدىن 8000 يىللار بۇرۇنقى كۆچۈشتە تارىم ۋادىسىدىن لاداق يولى ئارقىلىق شىمالىي ھىندىستانغا كۆچكەن ئەجدادلىرىمىز ھىندىستاننىڭ ئەسلى يەرلىك خەلقى بولغان دراۋىدلارنىڭ قەدىمكى ھىندىستان مەدەنىيىتىگە ئۆزلىرىنىڭ تەسىرىنى كۆرسەتكەن. («ئۇيغۇرلار»، 8-، 9-بەتلىرى)

ئىلاۋە: ئارخېئولوگىيە ئىلمى بۇنىڭدىن 8000 يىل بۇرۇن ئوتتۇرا ئاسىيادا ۋە مەملىكىتىمىزنىڭ شىنجاڭ رايونىدا ئىنسانلار ياشىغانلىقىنى، بۇ ۋاقىت تاش قورال دەۋرىگە مەنسۇپ ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى.

ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭ «قەدىمكى كۆچۈش» نىڭ سەۋەبى ۋە جەريانى توغرىسىدىكى سۆزلىرى پۈتۈنلەي «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دىن كۆچۈرۈلگەن، ئۇنىڭدا مۇنداق دېيىلگەن: «... نوپۇس بەك كۆپ بولغانلىقتىن، تىرىكچىلىك قىلىش تەس ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىنسانلارنىڭ ھايات كەچۈرۈشتىكى مۇھىم ئامىللارنىڭ بىرى — سۇ كۈندىن-كۈنگە ئازىيىپ كەتكەچكە... ئۇلار باشقا جايلارغا كۆچۈشكە مەجبۇر بولدى... شۇ قېتىمقى كۆچۈش بۇنىڭدىن 9000 يىل بۇرۇن بولغان...» «كۆچۈش» نىڭ يۆنىلىشى توغرىسىدا «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دا مۇنداق دېيىلگەن: «تۇرپان ئەتراپلىرىدىن كۆچكەن خەلقلەر شەرققە يۈزلىنىپ، جۇڭگونىڭ خۇاڭخې دەرياسى بىلەن چاڭجياڭ دەرياسى ئارىلىقىدىكى سۇيى مول، يېرى مۇنبەت جايلارغا بېرىپ ماكانلاشقان. لوپنۇردىن كۆچكەنلەر شەرقىي جەنۇبقا يۈزلىنىپ، جۇڭگونىڭ چاڭجياڭ دەرياسىنىڭ يۇقىرى ئېقىمى (ھازىرقى سىچۈەن، يۈننەن ئۆلكىلىرى) نى ئىگىلىگەن... ئالتاي تاغلىرى ئەتراپىدىن كۆچكەن بىر قىسىم تۈركلەر شىمالغا قاراپ يۈرۈپ، پۈتكۈل سىبىرىيە ئەتراپلىرىنى ئىگىلىگەن، يەنە بىر قىسمى شىمالىي مۇز ئوكيان بويلىرىنىمۇ ئىگىلىگەن... تارىم ۋادىسىدىن يەنى ھازىرقى جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدىكى قۇم بېسىپ كەتكەن تەكلىماكان چۆللۈكى ئەتراپىدىن كۆچكەنلەر داۋاملىق يۆتكىلىپ تىبەتكە بارغان ياكى پامىر ئېگىزلىكى ئارقىلىق ھىندىستانغا بېرىپ ماكانلاشقان. ھىندىستان سۇيى يېتەرلىك جاي، ئورمانزارلىقلىرى بار، لېكىن ھىندىستاندىكى يەرلىك ئادەملەر مايمۇندىن پەرقلەنمەيدۇ، بەدۆلەرچە تۇرمۇش كەچۈرىدۇ.»

ئۈچ كىتاب ئاپتورى ئېنىق قىلىپ: «ئەجدادلىرىمىزنىڭ بىر قىسمى ئاسىيانىڭ شەرق ۋە غەرب تەرەپلىرىگە كۆچۈپ كېتىشكە مەجبۇر بولغان» دېگەن. ئۇ پەقەت «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دىكى «شەرقتە جۇڭگونىڭ خۇاڭخې دەرياسى بىلەن چاڭجياڭ دەرياسى ئارىلىقىدىكى جايلارغا كۆچكەن» دېگەن سۆزدىن ئۆزىنى قاچۇرغان.

بۇنىڭدىن باشقا، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دا تۇرپان بىلەن ئالتايدىن كۆچتى دېيىل-

بىلىندۇ.

ھازىر مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدا ئىلىم - پەن ساھەسىدىكىلەر ئۇيغۇرلارنىڭ ئېتنىك مەنبەسى توغرىسىدا ئاساسىي خۇلاسىگە كەلدى. ئۇيغۇرلارنىڭ ئېتنىك مەنبەسىنىڭ رەت تەرتىپى مۇنداق: ئۇيغۇرلار — خۇيخې (خۇيخۇ)لار — تېلېلا (قاڭقىللار) — دىڭلىڭلار. مۇھەممەت ئىمىن «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دا تۇنجى بولۇپ ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتى— ئوتتۇرا ئاسىيا، دەپ دەۋا قىلغان. ئۇ كىتابتا مۇنداق دېيىلگەن: «ھازىرقى زامان ئەسەرلىرىدە شەرقىي تۈركىستان دەپ ئېتىراپ قىلىنغان بۇ زېمىن قەدىمكى زامانىدىن تارتىپ ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تۈرك مىللىتىنىڭ ماكانى.»

«شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دا: ئۇيغۇرلار تۈركلەرنىڭ بىر قىسمى سۈپىتىدىلا مەۋجۇت ئىدى، دېيىلگەن. شۇنىڭ بىلەن «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نىڭ ئاپتورى ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ ئۆزىنىڭ تارىخىي پائالىيىتى ۋە تارىخىي تەرەققىياتىنى تامامەن ئىنكار قىلغان.

ئەمەلىيەتتە، ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭ بۇنداق قارىشىغا ھۆكۈم قىلىشتىكى ئەسلى مەقسىتى پانتۈركىستلارنىڭ ئۆزىنىڭ سىياسىي نۇقتىئىنەزەرلىرىگە مەركەزلىك ۋەكىللىك قىلىدىغان «بىزنىڭ يۇرتىمىز — شەرقىي تۈركىستان!» دېگەن شوئارىنى بازارغا سېلىش ئىدى. لېكىن ئۇ بىر ئاز ئەيمىنىگەنلىكتىن، ئۇ سۆزنى شۇ پېتى كۆچۈرۈپ قويۇشقا جۈرئەت قىلالمىغان.

2. خاتاسى: بىزنىڭ ئەجدادلىرىمىز مىلادىدىن 2000 يىل بۇرۇن (بۈگۈندىن 4000 يىل بۇرۇن) تارىخ دەۋرىگە كىردى. چۈنكى، بۇ ۋاقىتتا، سۈمېرلار ئىجاد قىلغان يېزىق ئاساسىدا يارىتىلغان ئارامى يېزىقى ئەجدادلىرىمىز ئارىسىغا كىرىپ كەلدى. سوغدى يېزىقى بىلەن كۆك تۈرك يېزىقى (ئۇيغۇر-ئۇرخۇن يېزىقى) نىڭ بىر-بىرىگە ئوخشىشىپ كېتىدىغانلىقى شۇ ئىككىلا يېزىقنىڭ ئارامى يېزىقىدىن كېلىپ چىققانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.»

(«ئۇيغۇرلار»، 3-بەت)

ئىلاۋە: ئۈچ كىتابنىڭ بۇ بابىدىكى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دىن ئېلىنغان. ئۇ كىتابتا مۇنداق دېيىلگەن: «قەدىمكى تۈركلەرنىڭ كۆچۈش دەۋرىدىن بۇرۇنقى يېزىقى بار ئىدى. قەدىمكى تۈركلەر خەتنى «پىتىك» دەپ ئاتايتتى، ئۇلارنىڭ شەكلى ۋە قوللىنىلىشى ھەسرلىقلارنىڭ قەدىمكى يېزىقىغا ئوخشايتتى.»

سۈمېرلار قەدىمكى مەسوپوتامىيىنىڭ جەنۇبىي قىسمى (ھازىرقى ئىراق) دائىرىسىدىكى بۇرۇنقى ئاھالە بولۇپ، مىلادىدىن بۇرۇنقى 3000-يىللاردا بىرمۇنچە شەھەر بەگلىكلىرىنى قۇرغان. سۈمېرلار شىنا شەكىللىك يېزىقنى ئىجاد قىلىپ، سۈمېر تىلىنى خاتىرىلىگەن. مىلادىدىن بۇرۇنقى 2600-يىلى ئاكادلار مەسوپوتامىيىنى بېسىپ كىرىپ، سۈمېرلار قۇرغان ئاسۇر خانلىقىنى بويسۇندۇرغان. ئاكادلار سۈمېرلارنىڭ شىنا شەكىللىك يېزىقىنى ۋە ئۇلارنىڭ بىر قىسىم سۆزلىرىنى قوبۇل قىلىپ، ئاكاد يېزىقى ۋە ئاكاد تىلىنى ۋۇجۇدقا كەلتۈرگەن.

كۆك تۈرك يېزىقى، يەنى ئۇرخۇن-يېنىسەي يېزىقى يېزىقى دەپمۇ ئاتىلىدۇ. ئۇ ئاساسەن فونېتىكىلىق يېزىق. بۇ خىل يېزىق 7-10-ئەسىرلەردە تۈرك، ئۇيغۇر، قىرغىز قاتارلىقلار تەرىپىدىن قوللىنىلغان. ئۇيغۇرلار سوغدى يېزىقىدىن پايدىلىنىپ قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىنى ئىجاد قىلغان. «تۇتقۇق ئۇيغۇر قاغان مەڭگۈ تېشى» دىكى خەتلەر تۈرك يېزىقى، سوغدى يېزىقى، خەنزۇچە ئۈچ خىل يېزىقتا ئويۇلغان، روشەنكى، سوغدى يېزىقى بىلەن

تارتىپ ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتى بولۇپ قالماستىن، بەلكى دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ ئەڭ قەدىمكى، ئەڭ مەشھۇر ئالتۇن بۆشۈكىنىڭ بىردۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن تارىخچى مورگان: «دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ ئاچقۇچى تارىم ۋادىسىغا كۆمۈلۈكتۇر، بۇ ئاچقۇچ قاچان تېپىلىدىكەن، شۇ چاغدا دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ سىرى ئېچىلغۇسى» دېگەنىدى. («ئۇيغۇرلار»، 4-بەت)

توغرىسى: «مورگاننىڭ ئۇلۇغ تۆھپىسى شۇكى، ئۇ ئاساسىي ئالاھىدىلىك جەھەتتە بىزنىڭ يازما تارىخىمىزدىن بۇرۇنقى ئاساسىمىزنى بايقىدى ۋە ئەسلىگە كەلتۈردى ھەمدە شىمالىي ئامېرىكىدىكى ئىندىئانلارنىڭ قانداش قوۋملىرى ئارىسىدىن قەدىمكى يۇنان، رىم ۋە گېرمانىيە تارىخىدىكى ئەڭ تايىن مۇھىم بولغان، ھازىرغىچە ھەل بولمىغان سىرلارنى ئاچىدىغان ئاچقۇچنى تاپتى.» (ئېنگېلس: «ئائىلە، خۇسۇسىي مۈلۈكچىلىك ۋە دۆلەتنىڭ كېلىپ چىقىشى»، خەلق نەشرىياتى، 1972-يىل نەشرى، 4-بەت)

ئىلاۋە: مورگان ئامېرىكىلىق مىللەتشۇناس ۋە ئىپتىدائىي جەمئىيەت تارىخچىسى، ئۇ شىمالىي ئامېرىكىدىكى ئىندىئانلارنىڭ تارىخىنى، جەمئىيەت تەشكىلىنى ۋە ماددىي مەدەنىيىتىنى چوڭقۇر تەتقىق قىلغان. ئۇ ئۇلار ئارىسىدا 40 يىل ياشاپ، «قەدىمقى جەمئىيەت» ناملىق كىتابنى يازغان.

ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «ئۇيغۇرلار» دېگەن كىتابنىڭ 42-بېتىدىكى ئىمزاھتا، مورگاننىڭ يۇقىرىقى سۆزى ھەققىدە «ئۇزۇن يىللاردىن بېرى تارىخىمىزنىڭ ئانا خەتلىرى» دېگەن كىتابنىڭ ئۇيغۇرچە 1-بېتىگە قاراڭ، دېگەن. تەكشۈرۈشىمىزچە، بۇ كىتابنى پانتۈركىست قۇربان قودايى يازغان. ئازادلىقتىن كېيىن، قۇربان قودايى خەلق ھۆكۈمىتىمىز تەرىپىدىن جازالانغان.

توغرىسىنى ئېيتساق، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى بۇ سۆزنى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دىن ئالغان. ئۇ كىتابتا مۇنداق دېيىلگەن:

«... شەرقىي تۈركىستاندىن ئىبارەت بۇ زېمىن قەدىمكى زاماندىن تارتىپ ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تۈرك مىللىتىنىڭ تۇرۇشلۇق جايى، ناھايىتى زور ئەھمىيەتلىك ئۆلكە، تۈركلەرنىڭ زېمىنى ھەم ئانا ماكانى ۋە دۇنيا بويىچە ئىنسانىيەت مەدەنىيىتىنىڭ بۆشۈكى.»

«ئۇيغۇرلار» دېگەن كىتاب پەقەت ئىككى نۇقتىدا «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»غا ئوخشىمايدۇ: بىرى، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «شەرقىي تۈركىستان» دېگەن سۆزنى ئوچۇق-ئاشكارا ئىشلەتمىگەن؛ يەنە بىرى، ئۈچ كىتاب ئاپتورى «تۈركلەر» دېگەن نامنىڭ ئورنىغا «ئۇيغۇرلار» دېگەن نامنى قوللانغان.

5. خاتاسى: گىئولوگىيە ۋە ئارخېئولوگىيە ئىلمىنىڭ مەشھۇر ئالىملىرىنىڭ ئوتتۇرا ئاسىيادا ئېلىپ بارغان ئىلمىي تەكشۈرۈشلىرى ئارقىلىق چىقارغان توغرا ھۆكۈمىگە ئاساسلانغاندا، تەخمىنەن بۇنىڭدىن 8000 يىللار بۇرۇن ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ تەبىئىتىدە چوڭ ئۆزگىرىشلەر بولۇپ، قۇرغاقچىلىق يۈز بەرگەن. شۇ سەۋەبتىن، ئەجدادلىرىمىزنىڭ بىر قىسمى ئاسىيانىڭ شەرق ۋە غەرب تەرەپلىرىگە كۆچۈپ كېتىشكە مەجبۇر بولغان. شۇ چاغدا ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ شەرقىي بۆلىكى بولغان تارىم ۋادىسىدا ياشايدىغان ئەجدادلىرىمىزنىڭ بىر قىسمى ئالتاي ئارقىلىق كۆچۈپ، ھازىرقى موڭغۇلىيە ۋە بايقال كۆلى (قەدىمقى چاغلاردا «بايكۆل» دەپ ئاتالغان) ئەتراپلىرىغا كەتكەن. مىلادى 840-يىلى موڭغۇلىيەدىن شىنجاڭغا

ئۈچ كىتاب ئاپتورى ئېنىق قىلىپ: «ئەجدادلىرىمىزنىڭ بىر قىسمى ئاسىيانىڭ شەرق ۋە غەرب تەرەپلىرىگە كۆچۈپ كېتىشكە مەجبۇر بولغان» دېگەن. ئۇ پەقەت «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دىكى «شەرقتە جۇڭگونىڭ خۇاڭخې دەرياسى بىلەن چاڭجياڭ دەرياسى ئارىلىقىدىكى جايلارغا كۆچكەن» دېگەن سۆزدىن ئۆزىنى قاچۇرغان.

بۇنىڭدىن باشقا، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دا تۇرپان بىلەن ئالتايدىن كۆچتى دېيىلگەنلەرنىڭ ھەممىسىنى تارىم ئويمانلىقىغا كۆچۈرۈپ، ئۇلارنى تارىم ئويمانلىقىدىن شەرققە كۆچكەن قىلىپ كۆرسەتكەن.

ھىندىستانغا كۆچۈش ئۈستىدە توختالغاندا، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دىكى «تىبەتكە بارغان ياكى پامىر ئېگىزلىكى ئارقىلىق ھىندىستانغا بېرىپ ماكانلاشقان» دېگەن سۆزنى «لاداق يولى ئارقىلىق شىمالىي ھىندىستانغا كۆچكەن...» دەپلا ئۆزگەرتكەن.

«شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دىكى ھىندىستانلىقلار«ماي ئۇزۇندىن پەرقلەنمەيدۇ، بەدۆۋلەرچە تۇرمۇش كۆچۈرىدۇ» دېگەن سۆزنى ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى ئانتونىم ئۇسۇلىنى قوللىنىپ: «ئەجدادلىرىمىز ھىندىستاننىڭ ئەسلى يەرلىك خەلقى بولغان دراۋىدلارنىڭ قەدىمكى ھىندىستان مەدەنىيىتىگە ئۆزلىرىنىڭ تەسىرىنى كۆرسەتكەن» دەپ ئۆزگەرتكەن.

6. خاتاسى: بەنگۇنىڭ «خەنسۇلالىسى يىلنامىسى. ھونلار ھەققىدە قىسسە» دا بايان قىلىنغان مەلۇماتقا ئاساسلانغاندا، ئۇلۇغ ئوغۇزخان تەڭرىقۇت تىلىقىنىڭ مەشھۇر تەڭرىقۇتى ئوغۇزخان — باتۇر تەڭرىقۇت (مىلادىدىن ئىلگىرىكى 209-يىلدىن 174-يىلغىچە تەڭرىقۇت بولغان) مىلادىدىن 200 يىللار بۇرۇن بايقال كۆلى ئەتراپلىرىدا ياشىغان تۇرالارنى بويسۇندۇرغان. («ئۇيغۇرلار»، 15-،16-بەتلەر)

توغرىسى: «كېيىن شىمالدا خۇنيۇ، چۈيشې، دىڭلىڭ، گېكون، شىنلى ئەللىرىنى بويسۇندۇردى. شۇنىڭ بىلەن ھونلارنىڭ ئاقسۆڭەكلىرى، ئاقساقاللىرىنىڭ ھەممىسى باتۇر (مودۇ) نىڭ دانالىقىغا قايىل بولۇشتى.» («خەننامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە»)

ئىلاۋە: ئۇلۇغ ئوغۇزخون تەڭرىقۇتلۇقى، ئوغۇزخان— باتۇر دېگەن گەپلەرنى ئۈچ كىتاب ئاپتورى ئويدۇرۇپ چىققان، بۇ گەپلەر بەنگۇ يازغان «خەننامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە» بىلەن قىلچە مۇناسىۋەتسىز. بەنگۇ «خەننامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە» دە دىڭلىڭ قاتارلىق بىر نەچچە ئەلنىڭ ناممىلا تىلغا ئالغان، لېكىن ئۇلارنىڭ دەۋرىنى ئېيتمىغان، ئۇلارنى تۇرالار دەپمۇ ئاتىمىغان.

7-خاتاسى: تۈركشۇناس، پروفېسسور سىنجۇگمېيەن، ئاتەشپەرەسلەرنىڭ مۇقەددەس كىتابى «ئاۋېستا» دىكى خاتىرىلەرگە ئاساسلىنىپ قەدىمكى چاغدا تۈركلەرنىڭ «تۇرا» ئاتىلىق بوۋىسى ئۆتكەنلىكىنى، شۇڭا تۈرك خەلقىرىنىڭ ئۆزلىرىنى شۇ بوۋىسىنىڭ نامى بىلەن «تۇرالار» دەپ ئاتىغانلىقىنى تەكىتلەيدۇ. («ئۇيغۇرلار»، 16-بەت)

ئىلاۋە: سىنجۇگمېيەن تۈركلەرنىڭ بىر ئەجدادىنىڭ نامى «تۇرالار» دېمىگەن، تۈركلەر ئۆزلىرىنى بوۋىسىنىڭ نامى بىلەن «تۇرالار» دەپ ئاتىغان دېگەن سۆزنى تېخىمۇ قىلمىغان، سىنجۇگمېيەن پەقەت «دىڭلىڭ»نىڭ ئەسلى ئاھاڭى ھەققىدىكى بىر نەچچە خىل قاراشنى تونۇشتۇرغان.

(ئاخىرى 3-بەتتە)

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، كىتاب، ... ئامبىرى

(بېشى 2-بەتتە)

8. خاتاسى: يۇنانىنىڭ مىلادى 2-ئەسىردە ياشىغان جۇغراپىيە ئالىمى پىتولېمى ئۆزىنىڭ ئون توملۇق «جۇغراپىيە» ناملىق ئەسىرىنىڭ «سېرىسلار دۆلىتى» (يىپەك دۆلىتى) دېگەن بابىدا، هازىرقى تارىم دەرياسى بويىدىكى خەلقنىڭ ئۇيغۇر ئىكەنلىكى (ئۇ «ئوئىغۇردىس» دەپ يازغان)، ئۇلارنىڭ پىلە بېقىپ يىپەك چىقىرىپ، يىپەكتىن نەپىس شايى- ئەتلەسلەرنى توقۇيدىغانلىقىنى بايان قىلغان. تارىم ۋادىسىنىڭ تەبىئىي شارائىتى (تاغلىرى، دەريالىرى قاتارلىقلار) ھەققىدىمۇ خېلى تەپسىلىي مەلۇمات بەرگەن. بۇنىڭدىن تاشقىرى، يۇنان ۋە رىم ئالىملىرىدىن كىتىسى (تەخمىنەن مىلادىدىن 400 يىللار بۇرۇن ياشىغان)، ستراۋون (مىلادىدىن ئىلگىرىكى 64-يىلى تۇغۇلۇپ، مىلادى 19-يىلى ئالەمدىن ئۆتكەن)، پىلوروس (تەخمىنەن مىلادىدىن بىر ئەسىر بۇرۇن ياشىغان)، پومپونىوس مېلا (تەخمىنەن مىلادى 1-ئەسىردە ياشىغان) قاتارلىق ئالىملارمۇ تارىم ۋادىسىدىكى سېرىسلار دۆلىتى، بۇ دۆلەتتە ياشايدىغان ئۇيغۇرلارنىڭ پائالىيىتى، ئىرقىي قىياپىتى ھەققىدە قىممەتلىك مەلۇماتلارنى قالدۇرغان. («ئۇيغۇرلار»، 31-، 32-بەتلەر)

توغرىسى: «تېخىمۇ جەنۇبتا دامىنايلار، ئۇنىڭدىن كېيىن پىيالايلار بار، ئۇلار ئويخاردىس دەرياسى بويلىرىغىچە تارقالغان؛ ئۇلارنىڭ جەنۇبىدا نامى شۇ دەريانىڭ نامى بىلەن ئوخشاش بولغان ئويخاردىسلار بار.» (فرانسىيىلىك گېردىس تۈزگەن، گېڭشىمىن تەرجىمە قىلغان «يۇنانلىق لاتىن يازغۇچىلىرىنىڭ يىراق شەرق ھەققىدە قالدۇرغان يازما يادىكارلىقلىرى»، جۇڭخۇا كىتابچىلىق ئىدارىسى، 1987-يىلى نەشرى، 33-بەت)

«يولى يەنە ئوگساشان تېغىنىڭ نامى ياكى كېيىنكىلەر ئاقسۇ شەھىرى دەپ ئاتىغان جاي نامىنىڭ مەنبەسى، كاشان تېغى قەشقەر (شۈەنزاڭ قۇستانە دەپ ئاتىغان) شەھىرىنىڭ بۇرۇنقى ئاتىلىشى، ئوكورداس ئۇيغۇرلاردۇر، دېگەن. مەن بۇ ئىزاھلار زورمۇزور چىقىرىلغان، ئەھمىيەتسىز، دەپ قارايمەن.» (جاڭ شىڭلاڭ «جۇڭگو بىلەن غەربنىڭ قاتناش تارىخىغا دائىر ماتېرىياللار توپلىمى»، جۇڭخۇا كىتابچىلىق ئىدارىسى، 1977-يىلى نەشرى، 1-قىسىم، 34-بەت)

ئىلاۋە: مىلادى 2-ئەسىردە ئۆتكەن يۇنانلىق جۇغراپىيە ئالىمى پىتولېمىنىڭ «جۇغراپىيە» دېگەن ئەسىرىدە ئېيتىلغان تاغ نامى، دەريا نامى، ئىرقلار توغرىسىدىكى مەلۇماتلار ھەققىدە ئەنگلىيىلىك ھېنرى يۇلى ئويخاردىسنى ئۇيغۇرلار دەپ ھېسابلىغان، ئۇنىڭ بۇ قارىشىغا ئېلىمىزنىڭ ئالىملىرىدىن جاڭ شىڭلاڭ قاتارلىق كىشىلەر بۇرۇنلا رەددىيە بەرگەن.

9. خاتاسى: مىلادىنىڭ 750-يىلى تاڭ سۇلالىسى بىلەن ئەرەبلەر ئارىسىدا يۈز بەرگەن تالاس (ھازىرقى قىرغىزىستاندا) ئۇرۇشىدا گاۋشەنزى باشچىلىقىدىكى جۇڭگو قوشۇنلىرى پاجىئەلىك ھالدا مەغلۇب قىلىندى. گاۋشەنزى ئامان قالغان بىرنەچچە مىڭ كىشىنىلا ئەگەشتۈرۈپ، ئوتتۇرا ئاسىيادىن قېچىپ كەتتى.

جۇڭگو مىلادىنىڭ 750-يىلى تالاس ئۇرۇشىدا مەغلۇب بولغاندىن كېيىن، تاكى مىلادىنىڭ 1757-يىلىغىچە بولغان مەزگىلگىچە (1000 يىل) ئوتتۇرا ئاسىياغا ئاساسەن تەسىر كۆرسىتەلمىدى.

تىنىماي، ئىرناق ئىچىدە «1000 يىل» دەپ ئالاھىدە ئەسكەرتكەن. «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دا تالاس ئۇرۇشىدىن كېيىن، «جۇڭگونىڭ ھەربىي كۈچلىرى شەرقىي تۈركىستانغا تاجاۋۇز قىلىپ كىرەلمىدى» دېيىلگەن. ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى بولسا «جۇڭگو مىلادى 750-يىلى تالاس ئۇرۇشىدا مەغلۇپ بولغاندىن كېيىن، تاكى مىلادى 1757-يىلىغىچە بولغان مەزگىلگىچە (1000 يىل) ئوتتۇرا ئاسىياغا ئاساسەن تەسىر كۆرسىتەلمىدى» دېگەن. بۇ ئۇنىڭ قارىشىنىڭ پانتۈركىستلار بىلەن تامامەن بىردەك ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

10. خاتاسى: ئورخۇن قاغانلىقىدا يۈز بەرگەن ئېغىر ئەھۋاللار (ئىچكى ئۇرۇش، تەبىئىي ئاپەت) تىن پايدىلانغان قىرغىزلار ئىسيان كۆتۈرۈپ (ئۇلار ئۇيغۇر-ئورخۇن قاغانلىقىغا بېقىندى خانلىق ئىدى)، قارابالغاسۇنغا بېسىپ كىردى، ئۇلار قارابولۇق بىلەن قاغان كىچىك تېكىننى ئۆلتۈردى. پايتەخت قارابالغاسۇندىكى قاغان ئوردىسىغا ئوت قويدى. دۆلەت خەزىنىسىنى بۇلىدى. شۇنداق قىلىپ، كۈچەيگەن چاغلىرىدا 221 مىڭ كىشىلىك ئاتلىق قوشۇنغا ئىگە بولغان قۇدرەتلىك ئۇيغۇر-ئورخۇن قاغانلىقى مىلادىنىڭ 839-يىلى ئۆز بېشىغا كەلگەن مانا مۇشۇنداق ناھايىتى پاجىئەلىك قىسمەتلەر تۈپەيلى قىرغىزلارنىڭ ئىسيانىغا تاقابىل تۇرالمىدى. نەتىجىدە، شەرقىي ئۇيغۇرلارنىڭ كۆپ قىسمى 840-يىلى ئۇيغۇر-ئورخۇن قاغانلىقىنىڭ تېررىتورىيىسى (ئوتتۇرا ئاسىيا) گە كۆچتى. غەربكە كۆچكەن ئۇيغۇرلارنىڭ بىر قىسمى پان تېكىن باشچىلىقىدا دەسلەپ بارىكۆلگە، كېيىن تۇرپان، نارا شەھەر، كۇچا قاتارلىق جايلارغا كېلىپ ماكانلاشتى. بۇلارنىڭ سانى 200 مىڭدىن كۆپ ئەمەس ئىدى. شۇ چاغلاردا ئوتتۇرا ئاسىيادىكى، جۈملىدىن شىنجاڭدىكى ئۇيغۇرلار ئاھالىسىنىڭ سانى 1 مىليوندىن ئارتۇق ئىدى.) («ئۇيغۇرلار»، 37-، 38-بەتلەر)

توغرىسى: «[كەيچېڭنىڭ 4-يىلى (839-يىلى)] ھەر يىلى ئۇدا قەھەتچىلىك بولۇپ، ۋابا كېسەللى تارقىلىپ، چارۋا ماللار ئۆلۈپ كەتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە قار بەكمۇ قېلىن يېغىپ ئاپەتكە ئايلاندى.» («تاڭ سۇلالىسىگە دائىر مۇھىم خاتىرىلەر»، 98-جىلد)

ھەر يىلى قەھەتچىلىك بولدى، ۋابا كېسەللى تارقالدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە قار بەك قېلىن يېغىپ كەتتى، چارۋا ماللار كۆپلەپ ئۆلۈپ كەتتى.» («يېڭى تاڭنامە. ئۇيغۇرلار ھەققىدە قىسسە»)

«ھەر يىلى ۋابا كېسەللى تارقالدى، قار بەك قېلىن يېغىپ كەتتى، چارۋا ماللار كۆپلەپ ئۆلۈپ كەتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇيغۇرلار ئاجىزلىشىشقا باشلىدى.» («ئەلنى ئىدارە قىلىشقا پايدىلىق ئومۇمىي ئۆرنەكلەر»، 246-جىلد)

«كەيچېڭ يىللىرىنىڭ باشلىرىدا، ئۇلارنىڭ ئىنىسى يۇن ئىسىملىك بىر بۇيرۇقى (ۋەزىرى) قاگىر تېكىن بىلەن بىرلىشىپ، سات تېكىندىن قاغانلىقنى تارتىۋالماقچى بولدى، سات تېكىن بۇنى سېزىپ قېلىپ، قاگىر بىلەن ئىنىسى يۇننى ئۆلتۈردى، بۇ چاغدا ئۇيغۇرلارنىڭ كۆرلەمور ئىسىملىك بۇيرۇقى قوشۇنى بىلەن سىرتتا ئىدى، ئۇ قاگىر بىلەن ئىنىسى يۇننىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىدىن نارازى بولۇپ، سات

شالغۇتلاشقان ئىرققا ئايرىدى، تىلشۇناسلىق جەھەتتە ھىندى-ياۋروپا تىللىرى سىستېمىسى، ئالتاي تىللىرى سىستېمىسى ۋە خەنزۇ-زاڭزۇ تىللىرى سىستېمىسىغا ئايرىدى.

مىلادىنىڭ 840-يىلى ئۇيغۇرلار شىنجاڭغا كۆچۈپ كېلىشتىن بۇرۇن، بۇ جايدىكى قەدىمكى ئاھالىلەر ئىچىدە ساكلار، چاڭلار، ئۇيسۇنلار، ھونلار، ياۋچىلار، خەنزۇلار (خۇاشيالار)، ئوغۇزلار، تېلېلار، قاڭقىللار، تۈركلەر، تۈبۈتلار ۋە باشقا قوۋملار بار ئىدى. بۇ قەدىمكى ئاھالىلەرنىڭ بەزىلىرى ئۇيغۇرلارغا قوشۇلۇپ ھازىرقى ئۇيغۇر مىللىتىنى شەكىللەندۈرگەن؛ بەزىلىرى باشقا ئاز سانلىق مىللەتلەرگە قوشۇلۇپ، بۈگۈنكى موڭغۇل، قازاق، قىرغىز قاتارلىق مىللەتلەرنى شەكىللەندۈرگەن. ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭ خىلمۇخىل ئىرقلارنىڭ مەۋجۇدلۇقىنى ئىنكار قىلىپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇيغۇرلار دەۋالغانلىقى پەنگە خىلاپ.

12. خاتاسى: بىزنىڭ ئەجدادلىرىمىز ئاسىيا قىتئەسىدە ياشىغان خەلقلەر ئىچىدە دۇنيا تارىخىدا ناھايىتى چوڭ تەسىر كۆرسەتكەن مەشھۇر خەلقلەرنىڭ بىرى بولغان، ئەجدادلىرىمىز ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ ئەڭ قەدىمكى ئاساسىي يەرلىك خەلقى بولۇپ، ئۇلار بارا-بارا كۆپىيىپ غەربتە قارا دېڭىز، شەرقتە ئۇلۇغ ئوكيان قىرغاقلىرىغىچە بولغان جايلاردا ياشىغان («ئۇيغۇرلار»، 43-بەت)

ئىلاۋە: «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دا ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭكىگە بەكمۇ ئوخشاپ كېتىدىغان بايانلار بار، كىتابخانلارنىڭ بۇ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئىچكى باغلىنىشىنى چۈشىنىۋېلىشى ئۈچۈن، تۆۋەندە ئۇنىڭ ئۈزۈندىسىنى بەردۇق:

« تۈرك مىللىتى دۇنيادىكى قەدىمكى مىللەتلەر ئىچىدە ئەڭ قەدىمىي، نەچچە مىڭ يىللاردىن بۇيان دۇنيادا بىرىنچى دەرىجىلىك ئورۇندا تۇرۇپ كەلگەن، ئىنسانىيەت دۇنياسىغا زور تۆھپە قوشقان مىللەت.»

«تۈركلەر ۋەتىنىنىڭ چېگرىسى غەربتە قارا دېڭىزغىچە، شىمالدا ئاتاسقىچە، شەرقتە ياپون دېڭىزىغىچە، جەنۇبتا خۇاڭخې دەرياسى ۋە قارا قۇرۇم چۆللىگىچە باردۇر.»

بۇ مەسىلىدە ئۈچ كىتاب ئاپتورى خېلى باش قاتۇرغان. ئۇ بۇ ئابزاس بايانىنىڭ ئىككى يېرىدە «ئەجدادلىرىمىز» دېگەن ئۇقۇمنى ئىشلەتكەن، ئۇنىڭ غەرىزى «ئەجدادلىرىمىز» دېگەن سۆزنى «تۈرك» دېگەن ئۇقۇمنىڭ ئورنىغا دەسسىتىش. ئەمەلىيەتتە، ئاپتور ئۇستىلىق قىلىمەن دەپ چاندۇرۇپ قويغان، «ئەجدادلىرىمىز» دېگەن سۆز ئەسلىگە كەلتۈرۈپ «تۈرك» دېيىلسە، ئۈچ كىتاب بىلەن «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» ئوتتۇرىسىدا قىلچە پەرق يوقلۇقىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ.

13 خاتاسى: ئەجدادلىرىمىزنىڭ كېلىپ چىقىشى توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرنىڭ بىر قەدەر تارىخىي ھەقىقەتكە ئۇيغۇنراق كېلىدىغىنى «ئوغۇزنامە» داستانى بولسا كېرەك.

ھونلار ئىمپېرىيىسىنىڭ (مىلادىدىن ئۈچ ئەسىر بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىنىڭ 216-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن) ئەڭ قۇدرەتلىك دەۋرى (مىلادىدىن 240 يىللار بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىنىڭ 48-يىلىغىچە) باتۇر تەڭرىقۇت (مىلادىدىن 209 يىل بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىدىن 175 يىل بۇرۇنقى چاغقىچە تەڭرىقۇت بولغان)

9. خاتاسى: مىلادىنىڭ 750-يىلى تاڭ سۇلالىسى بىلەن ئەرەبلەر ئارىسىدا يۈز بەرگەن تالاس (ھازىرقى قىرغىزىستاندا) ئۇرۇشىدا گاۋشەنزى باشچىلىقىدىكى جۇڭگو قوشۇنلىرى پاجىئەلىك ھالدا مەغلۇپ قىلىنىدى. گاۋشەنزى ئامان قالغان بىرنەچچە مىڭ كىشىنىلا ئەگەشتۈرۈپ، ئوتتۇرا ئاسىيادىن قېچىپ كەتتى.

جۇڭگو مىلادىنىڭ 750-يىلى تالاس ئۇرۇشىدا مەغلۇپ بولغاندىن كېيىن، تاكى مىلادىنىڭ 1757-يىلىغىچە بولغان مەزگىلگىچە (1000 يىل) ئوتتۇرا ئاسىياغا ئاساسەن تەسىر كۆرسىتەلمىدى.

تالاس ئۇرۇشىدىن كېيىن، ئۇيغۇر- ئۇرخۇن قاغانلىقى ئوتتۇرا ئاسىيا (ئاساسەن تارىم ۋادىسى)غا بولغان ھۆكۈمرانلىقىنى تىكلىۋالدى. چۈنكى تاڭ سۇلالىسىنىڭ ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تەسىرى سۈپۈرۈپ تاشلانغانىدى. («ئۇيغۇرلار»، 241-بەت)

توغرىسى: [«جېنيۈەننىڭ 2-يىلى (مىلادى 786-يىلى) 5-ئايدا] ئىبۇدىرغول، شىجۇ (تۇرپان)، بېشبالىق ھىراۋۇللى ياڭشىگۇ بېشبالىقنىڭ باش قورۇقچىبېگى بولۇپ، يۇقىرىقى ئۈچ ئايماقنى ۋە خەنخەي ئايمىقىنىڭ ھەربىي تېرىقچىلىق ئىشلىرىنى باشقۇرىدى.» («كونا تاڭنامە. دېزۇڭ ھەققىدە خاتىرىلەر1»)

«[جېنيۈەننىڭ 6-يىلى (790-يىلى)] جىڭيۈەننىڭ ھىراۋۇللى قوشۇمچە ئەنشى تۆت ھەربىي كەنتىنىڭ ۋە بېشبالىقنىڭ ھىراۋۇللى بولدى.» («يېڭى تاڭنامە. ھەر قايسى تەرەپلەردىكى ھەربىي كەنتلەر تىزىمى4»)

«[داجۇڭنىڭ 5-يىلى (851-يىلى)] ۋەزىيەتكە قويۇلغان ئادالەتكە قايتقان قوشۇنلارنىڭ ھىراۋۇللى شاجۇ، گەنجۇ، گۇاجۇ، سۇجۇ، پىشامشان، ئىبۇدىرغول، شىجۇ، لەنجۇ، مىنجۇ، كوچۇدىن ئىبارەت 11 ئايماقنى ۋە خۇاشا ئايمىقىنى ئىدارە قىلدى.» («يېڭى تاڭنامە. ھەر قايسى تەرەپلەردىكى ھەربىي كەنتلەر تىزىمى 4»)

ئىلاۋە: مىلادى 765-يىلدىن كېيىن، تاڭ سۇلالىسى غەربىي رايوندا يەنىلا باشقۇرۇش مۇئەسسەسلىرى تەسىس قىلغان، شۇنداق ئىكەن، قانداقمۇ «تاڭ سۇلالىسىنىڭ تەسىرى تېزلىكتە يوقىتىلدى» دېگىلى بولسۇن؟ مىلادى 840-يىلى بىر قىسىم ئۇيغۇرلار قوچۇ، گەنجۇ قاتارلىق جايلارغا كۆچۈپ كەلگەن، تېخى كۆچەيمىگەنىدى، شۇنداق تۇرۇقلۇق، قانداقمۇ ئۇلار ئوتتۇرا ئاسىياغا بولغان ھۆكۈمرانلىقىنى پۈتۈنلەي تىكلىۋالدى، دېگىلى بولسۇن؟

ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى بۇ سۆزنى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دىن كۆچۈرۈۋالغان. ئۇ كىتابتا مۇنداق دېيىلگەن: «ئىككى قوشۇن تالاس ئەتراپىدا ئېلىشتى... گاۋشيەنجى بىرنەچچە ئاتلىق ئەسكىرىنى باشلاپ قېچىپ كەتتى. جۇڭگو قوشۇنلىرى ئالدى ۋە كەينىدىن زەربىگە ئۇچراپ پۈتۈنلەي يوقىتىلدى... تۈركلەر جۇڭگونىڭ تۈركىستاندىكى ھاكىمىيىتىنى ئاغدۇرۇپ تاشلاپ، جۇڭگونىڭ تۈركىستاننى بېسىۋالغان كۈچلىرىنى تازىلىدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن 1000 يىلدىن ئارتۇق جەرياندا جۇڭگونىڭ قوراللىق كۈچلىرى شەرقىي تۈركىستانغا تاجاۋۇز قىلالمىدى. ھىجرىيە 1172-يىلىغا كەلگەندە، تۈركىستان خەلقى جۇڭگونىڭ ھەربىي تاجاۋۇزىدىن قۇتۇلۇپ، بەختىيار، خاتىرجەم ياشىدى.»

ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «1000 يىلدىن ئارتۇق» دېگەن سۆزنى مىلادى يىلغا ئۆزگەرتكەندىن كېيىنمۇ يەنە كۆچۈر[illegible]

ئۇيغۇرلار ئاجىزلىشىشقا باشلىدى.» («ئەلنى ئىدارە قىلىشقا پايدىلىق ئومۇمىي ئۈرنەكلەر»، 246-جىلد)

«كەيچېڭ يىللىرىنىڭ باشلىرىدا، ئۇلارنىڭ ئىنەيۇن ئىسىملىك بىر بۇيرۇقى (ۋەزىرى) قاگىر تېكىن بىلەن بىرلىشىپ، سات تېكىندىن قاغانلىقنى تارتىۋالماقچى بولدى، سات تېكىن بۇنى سېزىپ قېلىپ، قاگىر بىلەن ئىنەيۇننى ئۆلتۈردى، بۇ چاغدا ئۇيغۇرلارنىڭ كۆرلەمور ئىسىملىك بۇيرۇقى قوشۇنى بىلەن سىرتتا ئىدى، ئۇ قاگىر بىلەن ئىنەيۇننىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىدىن نارازى بولۇپ، سات تېكىن قاغاننى ئۆلتۈرۈپ، كاسار تېكىننى قاغان قىلدى. كۈل باغا ئىسىملىك بىر سەركەردە كۆرلەموردىن قاتتىق نارازى بولۇپ، قىرغىزلارنىڭ 100 مىڭ ئاتلىق ئەسكىرىنى باشلاپ كېلىپ، كاسار تېكىننى ئۆلتۈرۈپ، كۆرلەمورنىڭ كاللىسىنى ئالدى، ئوردىنى ئوت قويۇپ پۈتۈنلەي كۆيدۈرۈۋەتتى. ئۇيغۇرلار تەرەپ-تەرەپكە تارقىلىپ كەتتى. ئۇيغۇرلارنىڭ سارچۇك ئىسىملىك بۇيرۇقى جىيەنلىرى پان تېكىن بىلەن نەنلۇق ھەم گىدىپان قاتارلىق ئاغا-ئىنى بەش كىشى بىلەن 15 قەبىلىنى باشلاپ قارلۇقلار تەرەپكە كەتتى، ئۇلارنىڭ بىر قىسمى تۈبۈتلارغا، بىر قىسمى ئەنشىگە باردى. قاغاننىڭ بارگاھىغا يېقىن جايلاشقان 13 قەبىلە ئۇگىنى تېكىننى قاغان قىلىپ، جەنۇبقا كېلىپ خەنزۇلارغا بېقىندى.» («كونا تاڭنامە. ئۇيغۇرلار ھەققىدە قىسسە»)

ئىلاۋە: «قۇدرەتلىك ئۇرخۇن ئۇيغۇر قاغانلىقى» «كۈچەيگەن چاغلىرىدا 221 مىڭ كىشىلىك ئاتلىق قوشۇنغا ئىگە بولغان»؛ «غەربكە كۆچكەن ئۇيغۇرلار»نىڭ «سانى 200 مىڭدىن كۆپ ئەمەس ئىدى»؛ «شۇ چاغلاردا ئوتتۇرا ئاسىيادىكى، جۈملىدىن شىنجاڭدىكى ئۇيغۇرلار ئاھالىسىنىڭ سانى 1 مىليوندىن ئارتۇق ئىدى» دېگەن گەپلەرنىڭ ھېچقايسىسى تارىخىي مەنبەلەردە كۆرۈلمەيدۇ، بۇلارنى پۈتۈنلەي تۇرغۇن ئالماس توقۇپ چىققان.

11. خاتاسى: ھالبۇكى، ئەمەلىي ئەھۋاللارنىڭ يۇقىرىقىدەك بولۇشىغا قارىماي، بەزىبىر تارىخچىلار يېقىنقى يىللاردىن بۇيان: «ئۇيغۇرلار مىلادى 840-يىلى موڭغۇلىيىدىن ھازىرقى شىنجاڭغا كۆچۈپ كېلىشتىن بۇرۇن، بۇ جايدا ئۇيغۇرلار ياشىغان ئەمەس، بەلكى ئارىيان نەسلىگە مەنسۇپ بولغان خەلقلەر ياشىغان» دەپ خاتا ھۆكۈم قىلىشىۋاتىدۇ. ئۇلار ۋە ئۇلارنىڭ مۇقامىغا ئۇسسۇل ئوينىغۇچىلارنىڭ بىردىنبىر ئاساسلىنىدىغىنى خوتەن، كۇچا، قاراشەھەر، تۇرپان رايونلىرىدىن تېپىلغان كۆپ مىقداردىكى سانسكرىت يېزىقى، قاروشتى يېزىقى (بۇ يېزىقلارنى قەدىمكى چاغلاردا ھىندىلار قوللانغان) بىلەن ھىندى تىلىدا يېزىلغان بۇددا دىنىغا دائىر يازما ماتېرىياللاردىن ئىبارەت. ئەمما ئۇنداق يېزىقلاردا يېزىلغان بۇددا نوملىرى قانچە كۆپ بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇلار بۇ يەردە ياشىغان خەلقلەرنىڭ ھىندى-ياۋروپا تىلىدا سۆزلىشىدىغان ئارىيان نەسلىگە مەنسۇپ خەلق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاشقا زادى يارىمايدۇ. («ئۇيغۇرلار»، 38-39-بەتلەر)

ئىلاۋە: تارىخىي يازما يادىكارلىقلار ۋە ئارخېئولوگىيىلىك ماتېرىياللار شۇنى ئىسپاتلىدىكى، شىنجاڭنىڭ قەدىمكى ئاھالىسى تۈرلۈك ئىرقلارغا تەۋە ئىدى. ھازىر ئىلىم-پەن ساھەسىدىكىلەر قەدىمكى ئاھالىلەرنى ئىرقشۇناسلىق جەھەتتە موڭغۇل ئىرقىغا، ياۋروپا ئىرقىغا ۋە يۇقىرىقى ئىككى ئىرقتىن

13. خاتاسى: ئەجدادلىرىمىزنىڭ كېلىپ چىقىشى توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرنىڭ بىر قەدەر تارىخىي ھەقىقەتكە ئۇيغۇن ئىراق كېلىدىغىنى «ئوغۇزنامە» داستانى بولسا كېرەك.

ھونلار ئىمپېرىيىسىنىڭ (مىلادىيەدىن ئۈچ ئەسىر بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىنىڭ 216-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن) ئەڭ قۇدرەتلىك دەۋرى (مىلادىيەدىن 240 يىللار بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىنىڭ 48-يىلىغىچە) باتۇر تەڭرىقۇت (مىلادىيەدىن 209 يىل بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىيەدىن 175 يىل بۇرۇنقى چاغقىچە تەڭرىقۇت بولغان) نىڭ دەۋرى بولدى. باتۇر تەڭرىقۇت دەۋرىدە ھون ئىمپېرىيىسى مىسلىسىز دەرىجىدە قۇدرەت تاپتى. شۇنىڭ ئۈچۈن تۈرك خەلقلىرى باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ ھۆرمىتى ۋە شان-شۆھرىتىنى تېخىمۇ يۇقىرى كۆتۈرۈش مەقسىتىدە «ئوغۇزنامە» داستانىنى يارىتىپ، ئۇنىڭدا، باتۇر تەڭرىقۇتنى ئىلاھىيلاشقان بىر ئەپسانىۋى قەھرىمان دەرىجىسىگە كۆتۈردى. «ئوغۇزنامە» داستانىدا باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ جۇڭگو، ھىندىستان ۋە ياۋروپاغا قەدەر قىلغان يۈرۈشلىرى، ئاسىيانىڭ شىمالىي قىسمىدىكى جايلارنى تامام ئىشغال قىلغانلىقى تەسۋىرلەنگەن. دېمىسىمۇ باتۇر تەڭرىقۇت مىلادىيەدىن 177 يىل بۇرۇن غەربكە قىلغان يۈرۈشلىرىدە، ئوتتۇرا ئاسىيا ۋە غەربىي ئاسىيادىكى دۆلەتلەرنى بويسۇندۇرۇپ، كاسپىي دېڭىزىنىڭ بويىغىچە بارغانىدى. («ئۇيغۇرلار»، 47-بەت)

توغرىسى: «ئوغۇزخان جۇرجىت قاغانىنى مەغلۇپ قىلدى،
ۋە ئۇنى ئۆلتۈرۈپ كاللىسىنى ئالدى،
جۇرجىت پۇقرالىرىنى ئۆزىگە بويسۇندۇردى ......
كېيىن ئۇ يەنە كۆك تۈكلۈك، كۆك يايلىق
ئەركەك بۆرىگە ئەگىشىپ،
سىندۇغا، تاڭغۇتقا، شامغا يۈرۈش قىلدى،
نۇرغۇن قېتىم جەڭ قىلغاندىن كېيىن، ئۇلارنى بويسۇندۇردى، ئۇلارنى ئۆز زېمىنىگە قوشۇۋالدى.
كىشىلەرنىڭ ئۇنتۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن، جەنۇب تەرەپتە، بارقان دېگەن جاي بار.»

(«ئوغۇزنامە»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1984-يىلى خەنزۇچە نەشرى، 24-25-بەتلەر)

ئىلاۋە: مىلادى 10-ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا، تىيانشاننىڭ جەنۇبىدا بىر ئۇيغۇر كىشى (نامى يېزىلمىغان) قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىدا «ئوغۇزنامە»نى يازغان. ئوغۇزخان ھەققىدىكى رىۋايەتلەر ئاساسىدا يېزىلغان بۇ «نامە» قەدىمكى ئۇيغۇرلار ئارىسىدا تارقىلىپ كەلگەن نەسرىي داستان بولۇپ، بىر ئەدەبىي ئەسەر. «نامە»دە جۇرجىت، سىندۇ (ھىندىستان)، تاڭغۇت، شام (سۇرىيە)، بارقان (غەربىي لياۋ)لار تىلغا ئېلىنغان. شۇنداق ئىكەن، «ئوغۇزنامە» داستانىدا قانداق قىسمىغا «باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ جۇڭگو، ھىندىستان ۋە ياۋروپاغا قەدەر قىلغان يۈرۈشلىرى، ئاسىيانىڭ شىمالىي قىسمىدىكى جايلارنى تامام ئىشغال قىلغانلىقى تەسۋىرلەنگەن» بولىدۇ؟ «باتۇر تەڭرىقۇت مىلادىيەدىن 177 يىل بۇرۇن غەربكە قىلغان يۈرۈشلىرىدە، ئوتتۇرا ئاسىيا ۋە غەربىي ئاسىيادىكى دۆلەتلەرنى بويسۇندۇرۇپ، كاسپىي دېڭىزىنىڭ بويىغىچە يېتىپ بارغانىدى» دېگەن سۆزگە كەلسەك، بۇ تېخىمۇ ئاساسسىز سەپسەتە.

(داۋامى بار)

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ھەممە بىر نىيەتتە بولۇپ، ئۇلۇغۋار ئىشلارنى ئورتاق يارىتايلى

(بېشى 1-بەتتە)

مۇقىم، ماسلاشقان ھالدا راۋاجلاندۇرۇش فاڭجېنىنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئىزچىل ئىجرا قىلىش؛ مۇستەقىل، ئۆز-ئۆزىگە خوجا بولۇش، ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈش، جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىش، ۋەتەننى تىرىشچانلىق بىلەن گۈللەندۈرۈش فاڭجېنىنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئىجرا قىلىش؛ ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى بىلەن مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى بىرلىكتە تۇتۇش فاڭجېنىنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئىزچىللاشتۇرۇش لازىم. بۇ فاڭجېنلارنى مەھكەم ئىگىلىيەلىسەك، مۇرەككەپ، چىگىش خىزمەتلەردە مېڭىمىزنى مەڭگۈ سەگەك تۇتۇپ، توغرا يۆنىلىشتە چىڭ تۇرالايمىز.

جۇڭخۇا ئېلىنى گۈللەندۈرۈشتىكى ئۇلۇغ كۈچنىڭ ئەڭ چوڭقۇر مەنبەسى خەلق ئاممىسى ئارىسىدا. ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلان پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ ئەقىل-پاراسىتىنىڭ جەۋھىرى. ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلاننى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇش غايەت زور ئىجتىمائىي سىستېما قۇرۇلۇشى. ئۇنى يۈز مىليونلىغان خەلقنى ئورتاق كۆرەش قىلىشقا سەپەرۋەر قىلىش ۋە ئۇلارغا تايىنىش ئارقىلىق ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ. ئىككىنچى باسقۇچلۇق ستراتېگىيىلىك نىشانغا قاراپ جاسارەت بىلەن ئالغا ئىلگىرىلەش جەريانى خەلق ئاممىسىنىڭ تارىخنى يارىتىش جەريانى، خەلق ئاممىسىنىڭ دۇنيانى بىلىش، دۇنيانى ئۆزگەرتىش جەريانى. بۇ جەرياندا تۈرلۈك ۋەزىپىلەرنى ئورۇنداش، تۈرلۈك قىيىنچىلىقلارنى يېڭىش، يېڭى تەجرىبىلەرنى يارىتىش، شۇنداقلا ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلاننىڭ مۇكەممەللىشىشى كەڭ خەلق ئاممىسىنىڭ ئەقىل-پاراسىتىدىن ئايرىلالمايدۇ. ئاممىۋى لۇشيەن پارتىيىمىزنىڭ تۈپ لۇشيەنى، شۇنداقلا خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ تۈپ لۇشيەنى. ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار چىن دىلى بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، رەھبەرلىك ئۇسلۇبى ۋە رەھبەرلىك ئۇسۇلىنى تىرىشىپ ياخشىلاپ، ھەممىدە ئەمەلىيەتنى ئاساس قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، ھۆكۈمەت ئىشىدا پاك بولۇپ، ئامما بىلەن ئالاقە باغلىشى لازىم. پۇختا، ئىنچىكە خىزمەتلەر ئارقىلىق، كەڭ ئاممىنىڭ ئاكتىپلىقىنى، ئىجادچانلىقىنى تولۇق قوزغاپ، تۆتنى زامانىۋىلاشتۇرۇشتىن ئىبارەت بۈيۈك ئىشنى ئىلگىرى سۈرىدىغان تەڭداشسىز غايەت زور بىرلەشمە كۈچكە ئايلاندۇرۇش لازىم. ئون يىل بەش يىلغا باغلىق، بەش يىل تۇنجى يىلغا باغلىق. بىز ئاممىنىڭ ئاكتىپلىقىنى بۇ يىلقى خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەشكە يېتەكلىشىمىز لازىم.

جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىش بىزنىڭ شەرەپلىك ئەنئەنىمىز، دۈشمەننى يېڭىپ غەلىبە قازىنىش ۋە ھەر خىل قىيىنچىلىقلارنى يېڭىشتىكى ئەنگۈشتەرىمىز. بىر قانچە ئون يىل كۆرەش قىلىش ئارقىلىق بىز ناھايىتى زور مۇۋەپپەقىيەتلەرنى قولغا كەلتۈردۇق، ئومۇمىي دۆلەت كۈچىمىز ئىلگىرىكىگە قارىغاندا زور دەرىجىدە كۈچەيدى. لېكىن ئومۇمىي جەھەتتىن قارىغاندا، ئېلىمىزنىڭ ئىقتىسادىي ۋە پەن-تېخنىكا تەرەققىيات سەۋىيىسى يەنىلا بىر قەدەر تۆۋەن، بىزنىڭ ئالدىمىزغا قويۇلغان ۋەزىپە يەنىلا ئىنتايىن مۇشكۈل، جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىشتىن ئىبارەت ياخشى ئەنئەنىنى يەنىلا زور كۈچ بىلەن جارى قىلدۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ. بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدىكى ۋەزىپىنىڭ مۇشكۈللۈكى تۇسالغۇلارنى تۈگىتىپ، سىياسىي، ئىقتىسادىي ۋەزىيەتنىڭ ۋە جەمئىيەتنىڭ مۇقىم راۋاجلىنىشىنى ئىزچىل مۇددەت ساقلاشتا، ئەمەلىي ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمىي قىممىتىنى ھەر يىلى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن ئالتە پىرسەنت ئاشۇرۇپ، مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىغىچە بارغاندا يەنە بىر قاتلاشتا ئىپادىلىنىپلا قالماستىن، بەلكى ئىسلاھاتنى ئومۇميۈزلۈك ئالغا سىلجىتىپ، سوتسىيالىستىك پىلانلىق تاۋار ئىگىلىكىنىڭ يېڭى تۈزۈلمىسىنى دەسلەپكى قەدەمدە بەرپا قىلىشتا تېخىمۇ چوڭقۇر ئىپادىلىنىدۇ. 90-يىللاردا بۇ ئۇلۇغ تارىخىي ئىشنى ئورۇنداش ھەرگىز ئاسانغا توختىمايدۇ. ئالدىنقىلار مېڭىپ باقمىغان يولدا مېڭىش، ئالدىنقىلار چىقىپ باقمىغان ئېگىز چوققىغا چىقىشتا جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىش روھىغا ۋارىسلىق قىلىش ۋە ئۇنى جارى قىلدۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ.

20-ئەسىر جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ تەرەققىيات تارىخىدىكى يەر-جاھاننى زىل-زىلىگە كەلتۈرىدىغان ئەسىر. 90-يىللار جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ گۈللىنىش تارىخىدىكى يەنە بىر ئۇلۇغۋار پىلاننى ئىشقا ئاشۇرىدىغان يىللار. يولداش ماۋزېدۇڭ يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ بىرىنچى ئەۋلاد رەھبەرلىك كوللېكتىپى جۇڭخۇا ئېلىنى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن ئۇزۇن يىللار جەريانىدا ئاساس سالدى؛ يولداش دېڭ شياۋپىڭ يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ئىككىنچى ئەۋلاد رەھبەرلىك كوللېكتىپى جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش يولىنى تېپىپ، سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا يېڭى ۋەزىيەت ياراتتى؛ يولداش جياڭ زېمىن يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ئۈچىنچى ئەۋلاد رەھبەرلىك كوللېكتىپى چوقۇم پۈتۈن مەملىكەت خەلقىگە رەھبەرلىك قىلىپ ۋە ئۇلارنى ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ، بىر نىيەت-بىر مەقسەتتە بولۇپ، پېشقەدەم پرولېتارىيات ئىنقىلابچىلىرى ئېچىپ بەرگەن يولنى بويلاپ ئىلگىرىلەپ ئالغا بېسىپ، جۇڭخۇا ئېلىنى گۈللەندۈرۈشتىن ئىبارەت ئۇلۇغۋار غايىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش جەھەتتە شانلىق سەھىپە يارىتالايدۇ.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 9-ئاپرېل خەۋىرى)

خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى، 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى ۋە «تېزىس» ھەققىدە دوكلات توغرىسىدىكى قارار

(بېشى 1-بەتتە)

پۈتۈن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى، بارلىق دۆلەت ئورگانلىرى ۋە قوراللىق كۈچلەر، ھەر قايسى سىياسىي پارتىيىلەر ۋە ھەر قايسى ئىجتىمائىي تەشكىلاتلار، ھەر قايسى كارخانا-كەسپىي تەشكىلاتلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئىزچىل يولغا قويۇلۇشىغا كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك. گوۋۇيۈەن يىللىق پىلان تۈزگەندە ئەمەلىي ئەھۋالغا ئاساسەن، «تېزىس»تا بەلگىلەنگەن كۆرسەتكۈچلەر ئۈستىدە زۆرۈر تەڭشەش ئېلىپ بېرىپ، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ قاراپ چىقىپ تەستىقلىشىغا سۇنىدۇ.

يىغىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىشتا داۋاملىق چىڭ تۇرۇپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى زور كۈچ بىلەن ئۆستۈرۈش، كەسىپ قۇرۇلمىسىنى زور كۈچ بىلەن تەڭشەپ، ئېلىمىزنىڭ رايون ئىقتىسادىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشىنى

تىزگىنلەش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، مەركەز بىلەن يەرلىكنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش لازىم. مەھسۇلاتقا بىرلەشتۈرۈپ ئائىلىلەرگە ھۆددىگە بېرىش ئاساس قىلىنغان مەسئۇلىيەت تۈزۈمىدە چىڭ تۇرۇپ ۋە ئۇنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، كۆپ خىل شەكىلدىكى ئىجتىمائىيلاشقان مۇلازىمەت سىستېمىسىنى راۋاجلاندۇرۇپ، بىر تۇتاش باشقۇرۇش بىلەن تارقاق باشقۇرۇش بىرلەشتۈرۈلگەن قوش قاتلاملىق ئىگىلىك باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش لازىم. كۈچلۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكىدىكى چوڭ، ئوتتۇرا تىپتىكى كارخانىلارنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ھەقىقىي تۈردە ئاشۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش جەريانىدىكى تايانچلىق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش لازىم. مۇستەقىل، ئۆز-ئۆزىگە خوجا بولۇش، ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈش ئاساسىدا، تاشقى ئىقتىسادىي تېخنىكا ئالاقىغا بېقىپ، داۋاملىق تۈردە دۆلەتنىڭ بىرلىككە كېلىشىگە پايدىلىق ئەمەلىي ئىشلارنى ھەقىقىي يوسۇندا كۆپرەك قىلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز. پۈتۈن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى، جۈملىدىن تەيۋەنلىك قېرىنداشلار، شياڭگاڭ-ئاۋمېنلىق قېرىنداشلار، چەتئەللەردىكى مۇھاجىر قېرىنداشلار تېخىمۇ زىچ ئىتتىپاقلىشىپ، ۋەتەننىڭ تىنچ بىرلىككە كېلىشى ۋە گۈللىنىپ قۇدرەت تېپىشىغا ئورتاق كۈچ چىقىرىشى لازىم. 90-يىللاردا شياڭگاڭ ۋە ئاۋمېن ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىدۇ، بىز شياڭگاڭنىڭ ۋە ئاۋمېننىڭ مۇقىم گۈللىنىشى، ئۆتكۈنچى دەۋردىن مۇقىم ئۆتۈشى ئۈچۈن پائال تىرىشىشىمىز لازىم.

يىغىندا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: بۈگۈنكى دۇنيا يېڭى تېلىپ بىلەن كونا قېلىپ ئالمىشىۋاتقان پەيتتە تۇرۇۋاتىدۇ،

خانا-كەسپىي تەشكىلاتلارنىڭ ھەممىسى دۆلەتنىڭ ئىزچىل يولغا قويۇلۇشىغا كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك. گوۋۇيۈەن يىللىق پىلان تۈزگەندە ئەمەلىي ئەھۋالغا ئاساسەن، «تېز سۈرئەت»تا بەلگىلەنگەن كۆرسەتكۈچلەر ئۈستىدە زۆرۈر تەڭشەش ئېلىپ بېرىپ، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ قاراپ چىقىپ تەستىقلىشىغا سۇنىدۇ.

يىغىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىشتا داۋاملىق چىڭ تۇرۇپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى زور كۈچ بىلەن ئۆستۈرۈش، كەسىپ قۇرۇلمىسىنى زور كۈچ بىلەن تەڭشەپ، ئېلىمىزنىڭ رايون ئىقتىسادىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشىنى يەنىمۇ ياخشىلاپ، تىرىشىپ خەلق ئىگىلىكىنىڭ ئۇزۇن، مۇقىم، ماسلاشقان ھالدا راۋاجلىنىشىنى ساقلاپ قېلىش لازىم. ئىقتىسادىي ئومۇمىي مىقدارنىڭ ئاساسىي جەھەتتىن تەڭپۇڭلىشىشىنى ساقلاپ قېلىش لازىم؛ يېزا ئىگىلىكىنى كۈچەيتىپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، يېزا-بازارلاردىكى كارخانىلارغا پائال يار-يۆلەك بولۇپ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئومۇميۈزلۈك راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش لازىم؛ ئاساسىي سانائەت ۋە ئاساسىي ئەسلىھەلەرنى كۈچەيتىپ، پىششىقلاپ ئىشلەش سانائىتىنى قايتا تەشكىللەپ، ئۆزگەرتىپ ۋە يۈكسەلدۈرۈپ، بىناكارلىق ئىشلىرى ۋە ئۈچىنچى كەسىپنى پائال راۋاجلاندۇرۇش لازىم؛ مائارىپ، پەن-تېخنىكا ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشنى گەۋدىلىك ئورۇنغا قويۇپ، مائارىپ، پەن-تېخنىكا ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى تېزلىتىش لازىم؛ ئىشلەپچىقىرىشنى راۋاجلاندۇرۇش ئاساسىدا خەلق تۇرمۇشىنى ياخشىلاپ، خەلق تۇرمۇشىنى پەيدىنپەي كېيىم پۈتۈن، قورساق توق بولۇشتىن ھاللىق سەۋىيىگە يەتكۈزۈشىمىز لازىم؛ ئىقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا، دۆلەت مۇداپىئەسىنى زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشىمىز لازىم.

يىغىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: خەلق ئىگىلىكى ۋە تۈرلۈك ئىجتىمائىي ئىشلارنىڭ ماسلاشقان ھالدا راۋاجلىنىشىغا تىرىشىپ كاپالەتلىك قىلىش لازىم. ھەقىقىي ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى بىلەن مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تەڭ تۇتۇش فاڭجېنىنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئىزچىللاشتۇرۇش؛ جەمئىيەت ئامانلىقىنى ئومۇميۈزلۈك تۈزەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، ئىجتىمائىي مۇقىملىقنى قوغداش؛ ھۆكۈمەت ئىشىدا پاك بولۇش قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، تۈرلۈك چىرىكلىشىش ھادىسىلىرى ۋە قانۇن-ئىنتىزامغا خىلاپلىق قىلىش ھادىسىلىرىگە قارشى قەتئىي كۆرەش قىلىش؛ پىلانلىق تۇغۇت، يەر بايلىقىنى ئاسراش ۋە مۇھىت ئاسراشتىن ئىبارەت ئاساسىي دۆلەت سىياسىتىنى قەتئىي تەۋرەنمەي يولغا قويۇش؛ مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ بۈيۈك ئىتتىپاقلىقىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇش، دۆلەتنىڭ بىرلىكىنى قوغداش لازىم.

يىغىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: قەتئىي تەۋرەنمەستىن ئىسلاھاتنى داۋاملىق چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، سىرتقا ئىشىكنى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا كەڭ ئېچىۋېتىش لازىم. پىلانلىق ئىگىلىك بىلەن بازار ئارقىلىق تەڭشەشنى ئۆز ئارا بىرلەشتۈرۈش پىرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇپ، ئىسلاھاتنى سوتسىيالىستىك ئىقتىسادىي تۈزۈمنىڭ ئاساسلىق مەسىلىلىرىنى ھەل قىلىشنى چۆرىدىگەن ئاساستا رەھبەرلىككە، قەدەم-باسقۇچى بولغان ھالدا ئومۇميۈزلۈك ئىلگىرى سۈرۈپ، سوتسىيالىستىك پىلانلىق تاۋار ئىگىلىكىنىڭ يېڭى تۈزۈلمىسىنى تەدرىجىي بەرپا قىلىش لازىم. دۆلەتنىڭ ماكرو باشقۇرۇش ۋە تەڭشەش-

دىكى ئىجتىمائىي ئىشلاردىن مۇلازىمەت سىستېمىسىنى راۋاجلاندۇرۇپ، بىرتۇتاش باشقۇرۇش بىلەن تارماق باشقۇرۇش بىرلەشتۈرۈلگەن قاتلاملىق ئىگىلىك باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش لازىم. كۈچلۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، ئومۇمىي خەلق مۇلۈكچىلىكىدىكى چوڭ-ئوتتۇرا تىپتىكى كارخانىلارنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ھەقىقىي ئاشۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش جەريانىدىكى تايانچلىق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش لازىم. مۇستەقىل، ئۆز-ئۆزىگە خوجا بولۇش، ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈش ئاساسىدا، تاشقى ئىقتىسادىي تېخنىكا ئالاقىسىنى يەنىمۇ كېڭەيتىپ، تاشقى سودا، چەت ئەل مەبلىغى، تېخنىكا ۋە ئەقىل بايلىقى كىرگۈزۈش قاتارلىق جەھەتلەردىكى خىزمەتلەرنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈش لازىم. ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا، سىياسىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنى پائال، پۇختا ئېلىپ بېرىپ، سوتسىيالىستىك دېموكراتىيىنى مۇستەھكەملەپ، سوتسىيالىستىك قانۇنچىلىق تۈزۈمى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، پۇقرالارنىڭ ئاساسىي قانۇن بەرگەن تۈرلۈك ھوقۇقلىرىنى توغرا يۈرگۈزۈشى ۋە ئاساسىي قانۇندا بەلگىلەنگەن مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىپ، تىنچ-ئىتتىپاق بولغان سىياسىي ۋەزىيەتنى مۇستەھكەملەپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلانىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئورۇندىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىش لازىم.

يىغىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى ۋە ئۇنىڭ خىزمەتچى خادىملىرى، بولۇپمۇ ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلىپ، خىزمەتتە ئەستايىدىل بولۇپ، ئاكتىپ، پاك-دىيانەتلىك بولۇپ، ئومۇم ئۈچۈن ئىشلەپ، جاپاغا چىداپ ئاددىي-ساددا ياشاپ، ئامما بىلەن زىچ ئالاقە باغلاپ، خىزمەت ئۇسلۇبىنى ھەقىقىي ياخشىلاپ، جان-دىلى بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىپ، قەتئىي تۈردە «تېز سۈرئەت»تا ئوتتۇرىغا قويۇلغان تەلەپلەر بويىچە تۈرلۈك خىزمەتلەرنى تىرىشىپ ياخشى ئىشلىشى لازىم.

يىغىندا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: ۋەتەننى بىرلىككە كەلتۈرۈش، جۇڭخۇا مىللىتىنى گۈللەندۈرۈش مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسى، بىز قەتئىي تەۋرەنمەستىن «بىر دۆلەتتە ئىككى خىل تۈزۈم بولۇش» پىرىنسىپى بويىچە ۋەتەننى تىنچ بىرلىككە كەلتۈرۈش مۇساپىسىنى ئىلگىرى سۈرۈشىمىز لازىم. تەيۋەن دائىرىلىرىنىڭ خەلقنىڭ را-

داشلار، چەت ئەللەردىكى مۇھاجىر قېرىنداشلار تېخىمۇ زىچ ئىتتىپاقلىشىپ، ۋەتەننىڭ تىنچ بىرلىككە كېلىشى ۋە گۈللىنىپ قۇدرەت تېپىشىغا ئورتاق كۈچ چىقىرىشى لازىم. 90-يىللاردا شياڭگاڭ ۋە ئاۋمېن ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىدۇ، بىز شياڭگاڭنىڭ ۋە ئاۋمېننىڭ مۇقىم گۈللىنىشى، ئۆتكۈنچى دەۋردىن مۇقىم ئۆتۈشى ئۈچۈن پائال تىرىشىشىمىز لازىم.

يىغىندا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: بۈگۈنكى دۇنيا يېڭى قېلىپ بىلەن كونا قېلىپ ئالمىشىۋاتقان پەيتتە تۇرماقتا، كونا قېلىپ بۇزۇپ تاشلاندى، يېڭى قېلىپ تېخى شەكىللىنىپ بولالمىدى. بىز خۇددى ئىلگىرىكىگە ئوخشاشلا مۇستەقىل، ئۆز-ئۆزىگە خوجا بولۇشتىن ئىبارەت تىنچلىق دىپلوماتىيە سىياسىتىنى يولغا قويۇپ، زومىگەرلىك ۋە زوراۋانلىق سىياسىتىغا قارشى تۇرۇپ، تىنچلىقتا بىللە تۇرۇشنىڭ بەش پرىنسىپى ئاساسىدا، بارلىق دۆلەتلەر بىلەن دوستانە ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىنى ساقلاپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، خەلقئارا سىياسىي ۋە ئىقتىسادىي يېڭى تەرتىپ ئورنىتىش، ئىنسانىيەتنىڭ تەرەققىيات ئىشلىرى ۋە پۈتكۈل دۇنيانىڭ تىنچلىقى ۋە تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن تېگىشلىك تۆھپە قوشۇشىمىز لازىم.

يىغىن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنى يۈكسەك تارىخىي مەسئۇلىيەتچانلىق تۇيغۇسى ۋە دەۋرنىڭ تەخىرسىزلىك تۇيغۇسى بىلەن قۇرۇلۇش ۋە ئىسلاھاتنىڭ ئۇلۇغۋار ئەمەلىيىتىگە پائال ئاتلىنىپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ رەھبەرلىكىدە ھەممە بىر نىيەتتە باش چۆكۈرۈپ جاپالىق ئىشلەپ، تارىخ بىزگە يۈكلىگەن مۇقەددەس ۋەزىپىنى ئىشقا ئاشۇرۇش، «تېز سۈرئەت»تا بەلگىلەنگەن ئۇلۇغۋار ۋەزىپىنى ئومۇميۈزلۈك ئورۇنداش ئۈچۈن تىرىشىپ كۆرەش قىلىشقا چاقىرىدۇ.

——◁✻▷——

تۆۋەندىكى كىنىشكىلەر يوقالدى، ئىناۋەتسىز

△ لوپ ناھىيىلىك سەھىيە ئىدارىسىنىڭ 01140—46— نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ 41237— نومۇرلۇق فۇرجىيافېي كىنىشكىسى

△ قاراقاش ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسىدىن رابىيە يۈنۈس نامىدا 02—7— نومۇرلۇق نوپۇس دەپتىرى

△ قاراقاش ناھىيە قاراساي يېزىسىدىن غۇلام مەمتىمىن نامىدا 00418—46— نومۇرلۇق ئاپتوموبىلنىڭ نومۇر تاختىسى، يول ئاسراش ھەققى ھۆججىتى، يۈك باشقۇرۇش ھۆججىتى

△ خوتەن شەھەرلىك تەپتىش مەھكىمىسىدىن مۇتەللىپ نامىدا 04233— نومۇرلۇق ئاپتوموبىل شوپۇرلۇق ئۆگىنىش كىنىشكىسى

△ لوپ ناھىيە دول يېزىسىدىن داۋۇت نامىدا 01839—29— نومۇرلۇق تراكتورنىڭ يول يۈرۈش كىنىشكىسى، دۆلەت نامىدا 1551— نومۇرلۇق تراكتور شوپۇرلۇق كىنىشكىسى

△ خوتەن ناھىيىلىك ئەدلىيە ئىدارىسىنىڭ 01271—46— نومۇرلۇق موتوسىكلىتىنىڭ يول يۈرۈش كىنىشكىسى

△ قاراقاش ناھىيىلىك ئاشلىق ئىسكىلاتىدىن ئەخمەت بەردى نامىدا 16—56— نومۇرلۇق ئاشلىق، ياغ بىلەن تەمىنلىنىش كىنىشكىسى

△ خوتەن شەھەر «شەرق شامىلى» سودا سارىيىدىن ئابلەت مەمتىمىن نامىدا 48— نومۇرلۇق نوپۇس دەپتىرى

△ خوتەن 1- ترانسپورت شىركىتىنىڭ 00109—46— نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ 034315— نومۇرلۇق كورلىدىن خىمىيەۋى ئوغۇت يۆتكەش تالونى

△ قاراقاش ناھىيە ماكىلاي يېزىسىدىن ئەسقەر روزىباقى نامىدا 1158— نومۇرلۇق تراكتور شوپۇرلۇق كىنىشكىسى.

قانۇن مەسلىھەتچىسى تەكلىپ قىلغانلىق توغرىسىدا ئېلان

خوتەن ۋىلايەتلىك ئىقتىسادىي ئادۋوكاتلىق ئىشلىرى ئورنىدىن ئادۋوكات ۋۇنى بانكىمىزنىڭ قانۇن مەسلىھەتچىلىكىگە تەكلىپ قىلدۇق، بۇنىڭدىن كېيىن قانۇنغا ئالاقىدار ئىشلارنى مەسلىھەتچى ئادۋوكاتنىڭ بېجىرىشىگە ھاۋالە قىلىپ، بانكىمىزنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قانۇن بويىچە قوغدايمىز. ئالاھىدە ئۇقتۇرۇش قىلىنىدۇ.

جۇڭگو قۇرۇلۇش بانكىسى خوتەن ۋىلايەتلىك مەركىزى تارماق بانكىسى. بانكا باشلىقى: لى خېشېڭ

ئادۋوكاتلىق ئىش بېجىرىش ئورنى: ۋىلايەتلىك ئەدلىيە باشقارمىسىدا

1991-يىلى 3-ئاينىڭ 26-كۈنى

ئەۋلاد كۇتۇپخانىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

خوتەن گېزىتى

和田报

1991-يىل
ئاپرېل
25
(پەيشەنبە)
4961-سان

مەملىكەت ئىچىدىكى بىرتۇتاش نومۇرى: CN65—0053/Z، ۋەكالەت نومۇرى: 28—57

تۇساللا يېزىسىغا بارغان سوتسىيالىستىك تەربىيە خىزمەت ئۆمىكى

سوتسىيالىزم يولىدا چىڭ تۇرۇش ئاساسىي مەزمۇن قىلىنغان ئىدىيەۋى تەربىيە خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ بېرىپ، كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ سوتسىيالىزمغا بولغان ئېتىقادىنى قەتئىيلەشتۈردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز ئابدۇلئەھەد قادىر خەۋەر قىلىدۇ: خوتەن ناھىيىسىنىڭ تۇساللا يېزىسىغا بارغان سوتسىيالىستىك تەربىيە خىزمەت ئۆمىكى پارتىيە - ئىتتىپاق ئەزالىرى، كادىرلار ۋە ئاممىغا تۈرلۈك شەكىللەر ئارقىلىق سوتسىيالىزم يولىدا چىڭ تۇرۇش ئاساسىي مەزمۇن قىلىنغان ئىدىيەۋى تەربىيە خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ بېرىپ، ئۇلارنىڭ سوتسىيالىزمغا بولغان ئېتىقادىنى قەتئىيلەشتۈردى.

بۇ خىزمەت ئۆمىكىدىكىلەر يېزىغا بارغاندىن كېيىن، يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ يېقىندىن ماسلىشىشى ئارقىسىدا، 19 كەنت، 15 ئىدارە-جەمئىيەت ۋە كارخانىغا بېرىپ، پىلانلىق، قەدەم-باسقۇچلۇق ھالدا سوتسىيالىزم تەربىيىسىنى قانات يايدۇردى. تۈرلۈك شەكىلدىكى ئۆگىنىشكە قاتناشقان ئاساسىي قاتلام كادىرى 1448 ئادەم (قېتىم)گە، پارتىيە ئەزاسى 1592 ئادەم (قېتىم)گە، ئىشچى-خىزمەتچى، ئوقۇتقۇچىلار 3360 ئادەم (قېتىم)گە، دېھقان-چارۋىچى 4160 قا يەتتى. ئۆگىنىش جەريانىدا ماتېرىيال ئۆگىنىش، سۆزلەپ چۈشەندۈرۈش، مۇزاكىرە قىلىپ تونۇشنى، تەسىراتىنى ئوتتۇرىغا قويۇش ئارقىلىق، كەڭ كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ ئىدىيەۋى ئەندىشىلىرى تۈگىتىلىپ، سوتسىيالىزمغا بولغان ئېتىقادى كۈچەيتىلىپ، سوتسىيالىزم يولىدا تەۋرەنمەي مېڭىش، ۋەتەنپەرۋەرلىك، كوللېكتىۋىزملىق روھىنى جارى قىلدۇرۇش ئاڭلىقلىقى ئۆستۈرۈلدى. سوتسىيالىزمنى، كوللېكتىپنى سۆيۈش قىزغىنلىقى يۇقىرى كۆتۈرۈلۈپ، كوللېكتىپ مەنپەئەتىنى ئەلا بىلىشتەك ئىجتىمائىي كەيپىيات شەكىللەندى. بۇنىڭ بىلەن كادىرلار ۋە ئامما كۆپ يىللاردىن بۇيان ئۆز زىممىسىدە قالغان كوللېكتىپقا تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك باج، سۇ ھەققى، چارۋا مالنى ھەمكارلىشىپ داۋالاش پۇلى قاتارلىقلاردىن 24 مىڭ يۈەننى تولۇقلاپ تاپشۇردى؛ ئىشلەپچىقىرىش مەسئۇلىيەت تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندىن بېرى يان قايتۇرماي كەلگەن 54 مىڭ يۈەن قەرزنى قايتۇردى؛ يېزىغا قاراشلىق كوللېكتىپ ئىگىلىكىدىكى كارخانىلار يۇقىرىغا تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك 20 مىڭ يۈەن پايدىنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن تولۇقلاپ تاپشۇردى.

سوتسىيالىستىك تەربىيە خىزمىتىنىڭ تۈرتكىسىدە، بۇ يېزىنىڭ ئىجتىمائىي كەيپىياتىدا كۆرۈنەرلىك ياخشىلىنىش بولدى، ئەتىيازلىق يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشى ھەرقايسى يىللاردىكىدىن ياخشى ئىشلەپ بېرىلدى.

يېزا-بازارلارغا بارىدىغان كادىرلارنىڭ ئۆگىنىش كۇرسى ۋىلايەتلىك پارتىيە مەكتىپىدە باشلاندى

بىڭتۇەن روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، خوتەندە يىلتىز تارتىپ، خوتەننى گۈللەندۈرەيلى

ئۆز مۇخبىرىمىز ساۋ خۇيجۈن خەۋەر قىلىدۇ: يىل بېشىدا بىڭ- ... تارتىشتا، ئالدى بىلەن ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ماركسىزملىق دۇنيا قا- ... ئۆگىنىش ۋەزىپىسىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئورۇنداش، خىزمەت ...

لىيۇ يىخۇەن جياڭسۇدا خىزمەتلەرنى كۆزدىن كەچۈرگەندە ئەمەلىيەت تەجرىبىلىرىنى يەكۈنلەشكە ئەھمىيەت بېرىش لازىملىقىنى تەكىتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، نەنجىڭ، 21-ئاپرېل خەۋىرى. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۇروسىنىڭ دائىمىي ئەزاسى، شۇجىچۇنىڭ شۇجىسى لىيۇ يىخۇەن جياڭسۇدا خىزمەتلەرنى كۆزدىن كەچۈرگەندە مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: ئىككىنچى باسقۇچلۇق ئىستراتېگىيىلىك نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇش جەريانىدا ئەمەلىيەت تەجرىبىلىرىنى يەكۈنلەشكە ئەھمىيەت بېرىش لازىم.

لىيۇ يىخۇەن 4-ئاينىڭ 12-كۈنىدىن 20-كۈنىگىچە ئىلگىرى-ئاخىرى بولۇپ سۇجۇ، ۋۇشى، چاڭجۇ، جېنجياڭ، ياڭجۇ، نەنجىڭ قاتارلىق شەھەرلەرنى كۆزدىن كەچۈردى. ئۇ، زاۋۇت، يېزا، ئەدەبىيات-سەنئەت تەشكىلاتلىرى ۋە مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى ئورۇنلىرىغا چوڭقۇر چۆكۈپ ئەھۋال ئىگىلەپ، مەسىلىلەرنى تەتقىق قىلدى.

لىيۇ يىخۇەن مۇنۇلارنى كۆرسەتتى: ئىككىنچى باسقۇچلۇق ئىستراتېگىيىلىك نىشان ئۇلۇغۋار، كىشىلەرگە ئىلھام بېرىدۇ، بۇ جەرياندا يولۇقىدىغان قىيىنچىلىق چوقۇم ناھايىتى كۆپ بولىدۇ. ئەگرى-توقايلىقلارنى ئازايتىش ئۈچۈن، ئەمەلىيەتنىڭ رولىغا ئەھمىيەت بېرىپ، ئەمەلىيەت تەجرىبىلىرىنى ئۆز ۋاقتىدا توغرا يەكۈنلىشىمىز لازىم. ئۇ مۇنداق دېدى: ئەمەلىيەت تەجرىبىلىرىنى يەكۈنلەشكە ئەھمىيەت بېرىش — ماركسىزملىق بىلىش نەزەرىيىسىنىڭ ئاساسىي تەلىپى، شۇنداقلا پارتىيىمىزنىڭ ئېسىل ئەنئەنىسى. پارتىيىمىز ئەمەلىيەت تەجرىبىلىرىنى يەكۈنلەش ئارقىلىق ئۈزلۈكسىز ئۆسۈپ، پىششىپ يېتىلگەن، ئۈزلۈكسىز غەلىبىگە قاراپ ماڭغان. پارتىيىنىڭ 7-قۇرۇلتىيى تارىختىكى تەجرىبىلەرنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، توغرا لۇشيەننى تۈزۈپ چىققان. پارتىيىمىز خەلقنى يېتەكلەپ ئۈچ چوڭ تاغنى ئاغدۇرۇپ تاشلاپ، يېڭى جۇڭگونى قۇرغان. پارتىيە 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3-ئومۇمىي يىغىنىدا دۆلىتىمىز قۇرۇلغاندىن كېيىنكى بولۇپمۇ ئون يىل داۋاملاشقان مەدەنىيەت زور ئىنقىلابىنىڭ تەجرىبىلىرى ئەستايىدىل يەكۈنلىنىپ، پارتىيىمىزنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى تۈزۈلۈپ، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش قاتارلىق بىر قاتار فاڭجېن، سىياسەتلەر يولغا قويۇلۇپ، دۇنيا بويىچە ھەممە ئېتىراپ قىلغۇدەك مۇۋەپپەقىيەتلەر يارىتىلدى.

لىيۇ يىخۇەن مۇنۇلارنى كۆرسەتتى: پارتىيە 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيان، پۈتۈن پارتىيە، پۈتۈن مەملىكەتتىكى ھەر مىللەت خەلقى ئىتتىپاقلىشىپ كۈرەش قىلىپ، كۆپلىگەن خىزمەتلەرنى ئىشلەپ، يېڭى-يېڭى ۋەزىيەت يارىتىپ، مول تەجرىبىلەرنى توپلىدى. بۇ تەجرىبىلەر ئاسان قولغا كەلمىگەن، ئۇنىڭ ئۈچۈن غايەت زور بەدەل تۆلەنگەن، ئۇ ئىنتايىن قىممەتلىك. ئۆتكەنكىنى كېيىنكىگە ئىبرەت قىلىپ، بۇ تەجرىبىلەرنى توغرا يەكۈنلەش، ئۇنىڭغا توغرا مۇئامىلە قىلىش — ئىدىيىۋى تونۇشىمىزنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، بۇنىڭدىن كېيىنكى خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەشتە ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈش يولىدا ئىزدىنىش

— خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ئىشچى-خىزمەتچىلىرىنىڭ قەشقەر سەپىرى توغرىسىدا

«سۈپەت، تۈر، ئۈنۈم يىلى»دىكى ئىشلارنى قانداق قىلىپ ياخشى ئىشلەش كېرەك؟ 2-ئاينىڭ ئاخىرىدا خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ئۈچ تۈركۈم ئادەم تەشكىللەپ، قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىغا تەجرىبە ئۆگىنىشكە ئەۋەتتى. ئۇلار سېلىشتۇرۇش ئارقىلىق 171 خىل ... رۇپ، بىر-بىرلەپ تەتقىق قىلىپ ئەمەلىيلەشتۈردى. كۆپچىلىك سەپىرىنىڭ بىكارغا كەتمىگەنلىكىنى ھېس قىلىشتى.

توقۇش سېخىنىڭ مۇدىرى سالماقچى، ماتېرىيال تەييارلىنىپ بولدى. مۇنداق دېدى: بىز بۇ قېتىمقى ئۆگىنىشتە 30 خىل پەرقنى تېپىپ چىقتۇق. ئاددىي، ئاسان يولغا قويغىلى بولىدىغان، تېز ئۈنۈم بېرىدىغان 11 خىل ... بىر تەرەپ قىلىش ئۆيى رەختلىرىنى ناھايىتى ياخشى قاتلايدىكەن. بىزمۇ سۈپەتسىز رەختنى بىر تەرەپ قىلىش ئۆيى ... ماشىنا باشقۇرغۇچىلارنى ... تەكشۈرۈشىمىز ئىنتايىن قاتتىق بولغان بولسىمۇ، ئەمما ...

يالغۇز تەربىيەسىنى قاناتتىپ مەنپەئەتىنى ئەلا بىلىش- ئىشلەپچىقىرىشى ھەرقايسى يىل-
يايدۇردى. تۈرلۈك شەكىلدىكى تەك ئىجتىمائىي كەيپىيات شە- لاردىكىدىن ياخشى ئۈنۈم بېرىلدى.

يېزا-بازارلارغا بارىدىغان كادىرلارنىڭ ئۆگىنىش كۇرسى ۋىلايەتلىك پارتىيە مەكتىپىدە باشلاندى

بىڭتۇەن روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، خوتەندە يىلتىز تارتىپ، خوتەننى گۈللەندۈرەيلى

ئۆز مۇخبىرىمىز ساۋخۇيجۇەن خەۋەر قىلىدۇ: يىل بېشىدا بىڭتۇەندىن تاللاپ، ۋىلايىتىمىز يېزا-بازارلىرىدا رەھبەرلىك ۋەزىپىسىگە قويۇلغان 105 كادىر ئىككىنچى يۇرتىدا ماكانلاشتى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ۋە ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن، 4-ئاينىڭ 18-كۈنىدىن باشلاپ، ئۇلار ۋىلايەتلىك پارتكوم پارتىيە مەكتىپىدە ئۈچ ئايلىق تەربىيىلىنىش كۇرسىغا قاتناشتى.

18-كۈنى ئۆتكۈزۈلگەن يېزا-بازارلارغا بارىدىغان كادىرلارنىڭ ئۆگىنىش كۇرسىنى باشلاش مۇراسىمىدا مەمۇرىي مەھكىمىنىڭ مۇئاۋىن ۋالىيسى جاۋشۇمىڭ، ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ باش كاتىپى چۇشياۋزۇڭلار سۆز قىلدى. ئۇلار مۇنداق دېدى: بىڭتۇەن كادىرلىرى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ، پارتىيە ۋە خەلقنىڭ ئىشەنچىسى ۋە ئۈمىدىنى يەردە قويماي، ئاساسىي قاتلامدا ئىشلەش ئۈچۈن خوتەنگە كەلدى. ئۇلارنىڭ بۇ روھى ماختاشقا ئەرزىيدۇ. ئىش ئورنىغا بېرىشتىن ئىلگىرى، بىر مەزگىل ۋاقىت چىقىرىپ ماركسىزمنىڭ ئاساسىي نەزەرىيەسى ۋە پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى، فاڭجېن، سىياسەتلىرىنى ئۆگىنىش، ماركسىزملىق مىللەت نەزەرىيەسى ۋە پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسەتلىرىنى، شۇنداقلا ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ تىل-يېزىقىنى ئۆگىنىش ئىنتايىن مۇھىم. ئۇلار خوتەننىڭ ئاساسىي ئەھۋالى ۋە ۋەزىيىتىنى تونۇشتۇرغاندىن كېيىن، مۇنداق ئۈمىدنى [illegible] قويدى:

[illegible] بولۇپ، يىلتىز تارتىشتا، ئالدى بىلەن ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ماركسىزملىق دۇنيا قاراشنى تۇرغۇزۇپ، ئىدىيە ۋە نەزەرىيىۋى سەۋىيەسىنى ئۆستۈرۈپ، بۇنىڭدىن كېيىن خىزمەتلەرنى قانات يايدۇرۇش ئۈچۈن ئاساس سېلىش لازىم.

2- بىڭتۇەن روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، پېشقەدەم بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش جەڭچىلىرىنىڭ ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈش، جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىشتىن ئىبارەت ئېسىل ئەنئەنىسىگە ۋارىسلىق قىلىپ، خوتەننىڭ سىياسىي جەھەتتە مۇقىم بولۇشى، ئىقتىسادىنىڭ راۋاجلىنىشى ئۈچۈن تۆھپە قوشۇش لازىم.

3- پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىشنىڭ نەمۇنىچىلىرىدىن بولۇش لازىم.

4- ئۆگىنىش مەزگىلىدە مەكتەپ ئىنتىزامىغا، مەكتەپ قائىدىسىگە رىئايە قىلىپ، ئىتتىپاقلىشىپ ئورتاق ئالغا بېسىپ، ئۆگىنىش ۋەزىپىسىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئورۇنداش، خىزمەت ئورنىغا بارغاندىن كېيىن ياخشى خىزمەت ئىشلەش ئارقىلىق، ھەر مىللەت خەلقى ئۈچۈن پۇختا ھالدا ئەمەلىي ئىش ۋە ياخشى ئىش قىلىپ بېرىش لازىم.

كۇرسانتلار ۋەكىلى كۆك بىڭشىڭ ئۆز سۆزىدە مۇنۇلارنى بىلدۈردى: خوتەندە يىلتىز تارتىپ، ئاۋام بىلەن ھالاۋەتتىمۇ، جاپادىمۇ بىللە بولۇپ، خوتەننىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىش قەدىمىنى تېزلىتىمىز.

كۇرسانتا «ماركسىزمنىڭ ئاساسىي نەزەرىيەسى»، «سوتسىيالىزمغا دائىر بىر قانچە مەسىلە توغرىسىدىكى ئۆگىنىش تېزىسى»، «مىللىي مەسىلە توغرىسىدىكى ئۆگىنىش تېزىسى»، «يېزا ئىقتىسادىنى باشقۇرۇش ھەققىدە ئومۇمىي چۈشەنچە»، «ئۇيغۇر تىلى» قاتارلىق دەرسلەر ئۆتۈلىدۇ. ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى يەنە مەخسۇس تېمىدا دوكلات بېرىدۇ.

پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ئىشچى-خىزمەتچىلەر تەنھەرىكەت يىغىنىنى ئۆتكۈزدى

ئۆز مۇخبىرىمىز جاڭكېي خەۋەر قىلىدۇ: ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ مەدەنىيەت، تەنتەربىيە پائالىيىتىنى ياخشى قانات يايدۇرۇش، خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىنى پۈتكۈل ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈشنىڭ تۈرلۈك تەييارلىق خىزمەتلىرىنى تېزلىتىش ۋە ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ئۇيۇشتۇرغان 3-نۆۋەتلىك ئىشچى-خىزمەتچىلەر تەنھەرىكەت يىغىنى 4-ئاينىڭ 8-كۈنى باشلاندى.

بۇ قېتىمقى تەنھەرىكەت يىغىنىنى فابرىكا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، تەنتەربىيە كومىتېتى ئورۇنلاشتۇرغان. باشلىنىش مۇراسىمىدا تەنھەرىكەتچىلەر روھى كۆتۈرەڭگۈ ھالدا سەپ، ئىسمىنا-گۇرۇپپىلار بويىچە سەپ بولۇپ مەيدانغا كىردى. تەنھەرىكەت يىغىنى تەشكىلىي ھەيئىتىنىڭ مۇدىرى يولداش فۇ جىنشەن باشلىنىش مۇراسىمىدا سۆز قىلدى. ۋىلايەتلىك ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، تەنتەربىيە كومىتېتى، «89795» قىسمىنىڭ رەھبەرلىرىمۇ يىغىنغا قاتنىشىپ تەبرىكلىدى. يىغىندا يەنە ئاغامچا تارتىشىش مۇسابىقىسى ئۆتكۈزۈلدى. مۇسابىقە قىزغىن كەيپىيات ئىچىدە ئۆتتى. كەڭ ئىشچى-خىزمەتچىلەر تەنھەرىكەت مەيدانىدىكى ئۇيۇشۇش كۈچىنى بۇنىڭدىن كېيىنكى ئىشلەپچىقىرىش داۋامىدا جارى قىلدۇرۇپ، غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزاملىق بولغان يېڭى تىپتىكى سوتسىيالىستىك كارخانا ئىشچى-خىزمەتچىلىرىدىن بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈشتى.

شى ئىشلەش كېرەك؟ 2-ئاينىڭ ئاخىرىدا خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ئۈچ تۇركۇم ئادەم تەشكىللەپ، قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىغا تەجرىبە ئۆگىنىشكە ئەۋەتتى. ئۇلار سېلىشتۇرۇش ئارقىلىق 171 خىل پەرقنى تېپىپ چىقتى. 30% تېخنىكىنى تەرتىپكە سېلىش، ئۆزگەرتىش تەدبىرلىرىنى پۇختا ئەمەلىيلەشتۈرۈپ بولدى.

خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى — جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ئاپتونوم رايون بويىچە بىردىن-بىر بىرىنچى دەرىجىلىك كارخانا. ئۇلار تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئىككىنچى دەرىجىلىك كارخانا — قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىغا ئادەم ئەۋەتىپ ئىلغار تەجرىبىلەرنى ئۆگىنىپ، كارخانىچىلارنىڭ زاۋۇت باشقۇرۇش ئۇسلۇبىنى ئىگىلىدى. فابرىكا باشلىقى ياردەمچىسىنىڭ يېتەكچىلىكىدە سېخ مۇدىرى، دىژۇرنى ئىنژېنېرنا باشلىقى، مەشغۇلات يېتەكچىسى قاتارلىق خادىملار ئىككى كۈن ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ئۆزىنىڭ پەرقلىرىنى تېپىپ چىقتى ھەمدە ئۆز فابرىكىسىنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، ... لىك سەپىرىنىڭ بىكارغا كەتمىگەنلىكىنى ھېس قىلىشتى.

توقۇش سېخىنىڭ مۇدىرى مۇنداق دېدى: بىز بۇ قېتىمقى ئۆگىنىشتە 30 خىل پەرقنى تېپىپ چىقتۇق. ئاددىي، يولغا قويغىلى بولىدىغان، ئۈنۈم بېرىدىغان 11 خىلنى تاللاپ، ئالدى بىلەن تەرتىپكە سېلىپ ئۆزگەرتىش ئېلىپ باردۇق. قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى كونا فابرىكا بولۇپ، ئۇلارنىڭ ھەققەتەنمۇ بىزنىڭ ئۆگىنىشىمىزگە ئەرزىيدىغان ئۇزۇن تەرەپلىرى بار ئىكەن. مەسىلەن: قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىنىڭ سۈپەتسىز رەخ... [illegible] ...كەن، بىزمۇ سۈپەتسىز رەختنى بىر تەرەپ قىلىش ئۇسۇلى سالماقچى، ماتېرىيال تەييارلىنىپ بولدى. بىزنىڭ بۇرۇن ماشىنا باشقۇرغۇچىلارنى تەكشۈرۈشىمىز ئىنتايىن قاتتىق بولغان بولسىمۇ، ئەمما موكا سالغۇچىلارنى تەكشۈرۈش بىر ئاز بوش بولۇپ قالغان. ھازىر بىزمۇ موكا سالغۇچىلارنىڭ مەشغۇلات تەرتىپلىرىنى تەكشۈرۈشنى تولۇقلاپ، ئۇنى مۇكەممەللەشتۈردۇق. باشقۇرۇش جەھەتتە بىز قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىدىن ئۆگىنىپ، باشقۇرغۇچى خادىملارنىڭ ئايلىق خىزمەت مىقدارىنى بېكىتتۇق.

تەھرىردىن

بۇ ماقالىنى تەھرىرلەش جەريانىدا ئۆزىمىزنى دەرس ئالغاندەك ھېس قىلدۇق. بىرىنچى دەرىجىلىك كارخانىنىڭ تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئىككىنچى دەرىجىلىك كارخانىغا بېرىپ تەجرىبە ئۆگىنىشى — خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى رەھبەرلىكىنىڭ دانا قارىشىنى نامايەن قىلىدۇ. ئىلغار كارخانىنىڭ يۈزدە يۈز ياخشى بولۇپ كېتىشى ناتايىن، ئارقىدا قالغان كارخانىنىڭمۇ ئىلغارلىق تەرەپلىرى بولىدۇ. ئۆگىنىشكە تېگىشلىك ئارتۇقچىلىقلىرى، تولۇقلاشقا تېگىشلىك كەم تەرەپلىرى بولىدۇ، ھەممىدە ئىلغار كارخانىلارنى ئىزدەش ھاجەتسىز. ياخشى نەرسىلەر يېنىمىزدا بار، بىز كەمتەرلىك بىلەن ياخشى ئوقۇغۇچى بولىدىغانلا بولساق، ئۇستاز تېپىش تەس ئەمەس. ھەر قايسى تارماقلار، ھەر قايسى ئورۇنلارنىڭ رەھبەرلىرىنىڭ بۇ ماقالىدىن ئازراق چارە-ئۇسۇلغا ئىگە بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

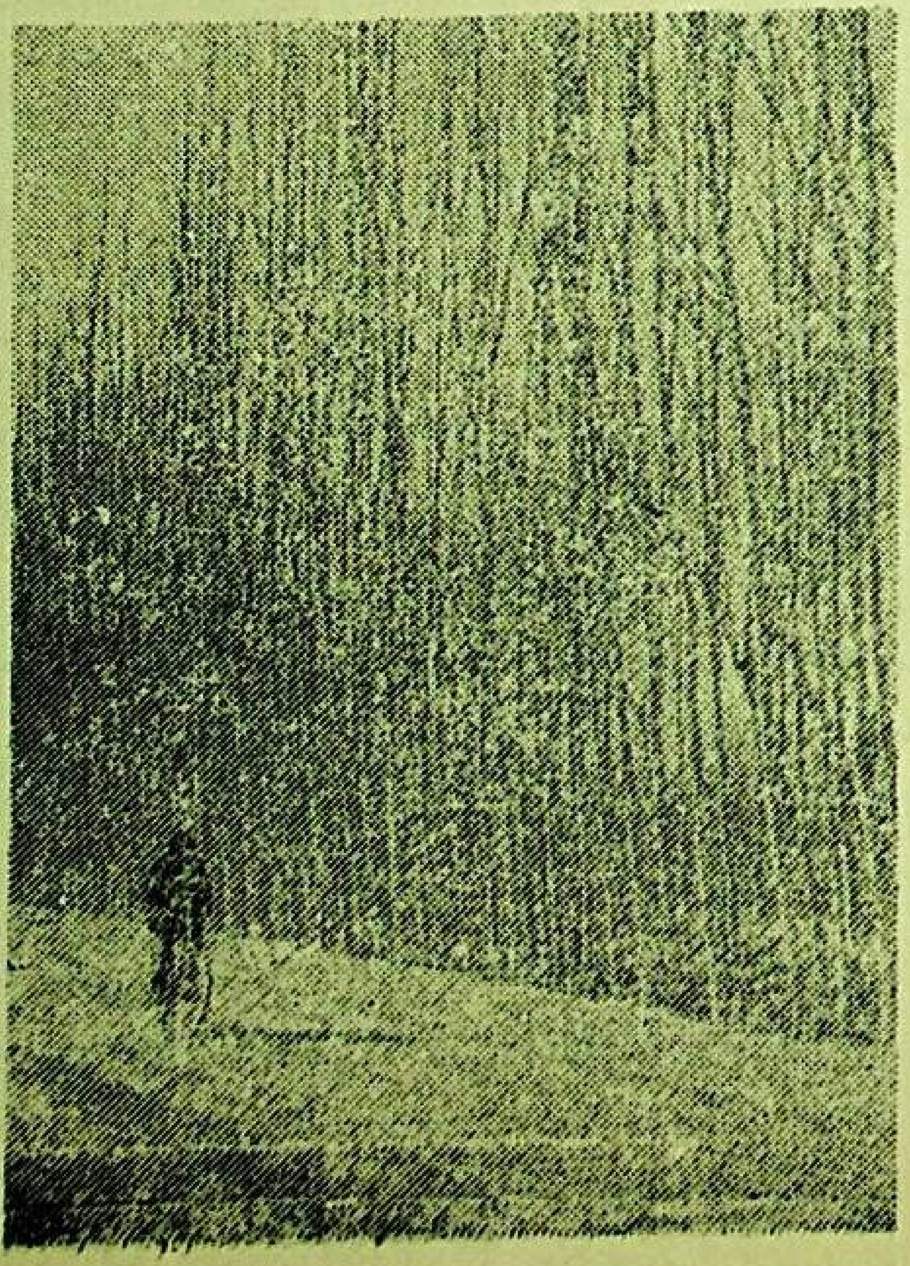

قاراقاشنا ھىيەسىنىڭ كۆيا يېزىسى ئورمانچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىپ، دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى كۆپەيتتى. 1990-يىلى ئومۇمىي ئورمانچىلىق كىرىمى 657 مىڭ 963 يۈەنگە يېتىپ، كىشى بېشىغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 220 يۈەندىن توغرا كەلدى.

سۈرەتتە: قاراقوزۇق كەنتىدىكى ئورمان بەلبېغىدىن بىر كۆرۈنۈش.
(داڭ ۋاڭخەي فوتوسى)

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

چىرا ناھىيىسى

ئۆزئۆملۈك تەدبىر قوللىنىپ، ئەتىيازدىكى قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئالماقتا

چىرا ناھىيىسى بۇ يىل ئەتىيازدا يۈز بېرىش ئېھتىمالى بولغان قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى مۆلچەرلەپ، سۇ باشقۇرۇش تۈزۈمىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش ۋە سۇنى تېجەپ ئىشلىتىش قاتارلىق ئۆزئۆملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئالماقتا.

بۇ ناھىيىنىڭ ھەممە يېزا-بازارلىرى تاغ سۈيىگە تايىنىپ تېرىقچىلىق قىلىدۇ. ناھىيە رەھبەرلىكى بۇ يىل قىش قارىنىڭ ئاز ياغقانلىقىدىن قۇرغاقچىلىق ئاپىتى يۈز بېرىش ئېھتىماللىقىنى ئالدىن مۆلچەرلەپ، سۇ باشقۇرۇش خىزمىتىگە بولغان تەشكىلىي رەھبەرلىكنى كۈچەيتتى. سۇ باشقۇرۇش ئاپپاراتلىرىنى قۇردى ۋە ئۇنى مۇكەممەللەشتۈردى. ناھىيە تەۋەسىدىكى ئۆستەڭ سۇ باشقۇرۇش پونكىتى 90 دىن كۆپرەك سۇ باشقۇرۇش خادىمىغا يېزا-بازار، ئوچاستكىلار، ئېرىق-ئۆستەڭلەر بويىچە سۇ تەقسىملەشنى ھۆددىگە بەردى. ناھىيە بىلەن يېزا-بازارلار، ئوچاستكىلار، كەنتلەر ئوتتۇرىسىدا توختام تۈزۈلۈپ، كۆلەم بويىچە سۇ ئۈلەشمىگە كاپالەتلىك قىلىندى. شۇڭا قىشتىكى بىكار سۇلاردىن پايدىلىنىپ يەتتە سۇ ئامبىرىغا قاچىلانغان 10 مىليون كۇب مېتىردىن كۆپرەك سۇ تېجەپ ئىشلىتىلىپ، 38 مىڭ مو يەر ئوسا قىلىندى. بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، ناھىيە بويىچە سۇنىڭ مىقدارىغا قاراپ ھەق ھېسابلاش تۈزۈمى يولغا قويۇلۇپ 20 مىڭ موغا يېقىن يەر ئوسا قىلىنغاندىن باشقا، 56 مىڭ 110 موكۆزگى بۇغدايـنىڭ بىرىنچى سۈيى بېرىلدى. سۇغىرىش ئۇسۇلى باشتىن-ئاخىر تاختىلاپ سۇغىرىشقا ئۆزگەرتىلدى. شۇنىڭدەك يەر ئاستى سۈيىدىن پايدىلىنىش چىڭ تۇتۇلۇپ، 2000 مو يەر قۇدۇق سۈيى بىلەن سۇغىرىلدى.

ئوبۇلقاسىم ھەسەن

خوتەن شەھەرلىك مۇزلىمانچە يېمەكلىكلەر زاۋۇتى ئىسلاھات داۋامىدا يول ئېچىپ ئىلگىرىلەپ بازىرى ئىتتىك مەھسۇلاتلارنى كۆپلەپ ئىشلەپچىقىرىش بىلەن بىرگە، مەھسۇلات تۈرىنى كۆپەيتىپ 110 خىلغا يەتكۈزۈپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمىنى ئۆستۈردى.

سۈرەتتە: پېچىنە-پىرەنىك پىشۇرىدىغان ئىشچىلار مەخسۇس قىزىتىلغان كۆرنىي خاتىرىلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان تورتىنى قاچىلىماقتا.

(ئۆز مۇخبىرىمىز تۇرغۇن ئابدۇقادىر فوتوسى)

خوتەن شەھەرلىك سودا-سانائەت بانكىسى

تېخىمۇ كۆپ مەبلەغ توپلاپ، سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇش ئىشلىرىغا كۈچلۈك مەدەت بېرىش ئۈچۈن خەلق پۇل ئامانىتى خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ ئىشلىمەكتە

ئۆتكەن يىلى 5 مىليون 500 مىڭ يۈەن ئامانەت توپلاش بانكىنىڭ خەلق پۇل ئامانەت ۋەزىپىسىنى 177% ئاشۇرۇپ ئورۇنداپ، خەلق پۇل ئامانىتى خىزمىتىدە ئەڭ ياخشى سەۋىيە ياراتقان خوتەن شەھەرلىك سودا-سانائەت بانكىسى نەتىجە ئالدىدا مەغرۇرلانماي، ئۆزلۈكسىز ئىلگىرىلەش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، «خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان» نىڭ تۇنجى يىلىدا، تېخىمۇ ياخشى نەتىجىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن، خەلق پۇل ئامانىتى خىزمىتىنى ئەستايىدىل چىڭ تۇتۇپ ئىشلىمەكتە.

بۇ بانكا رەھبەرلىكى ئالدىنقى يىللاردىكى تەجرىبە-ساۋاقلارنى يەكۈنلەش ئاساسىدا، «يىل بېشىدا بوشراق تۇتۇش، يىل ئاخىرىدا زەربىدارلىق بىلەن ئاتلىنىش» تەك ئادەتكە خاتىمە بېرىپ، ئۆتكەن يىلنىڭ بېشىدىن باشلاپ، ئامانەت توپلاشقا ھەمكارلىشىش ۋە ۋەكالىتەن بېجىرىش خىزمىتىنى ئالقىشقا سازاۋەر بولمىغان ئامانەت توپلاش بانكىنىڭ خەلق پۇل ئامانەتدى. پۇل ئامانەت توپلاش خىزمىتىدە گەۋدىلىك ئورۇنغا قويۇپ، بەش ئورۇندا ۋەكالىتەن بېجىرىش پونكىتى قۇردى. زاۋۇت، كارخانا ۋە مەمۇرىي ئورۇنلاردىن 3 ۋەكىلنى پۇل ئامانەت خىزمىتىگە ھەمكارلاشقۇچى ۋە ۋەكالىتەن بېجىرگۈچىلىككە تەكلىپ قىلدى. تەشكىللەش، يېتەكلەش خىزمىتى ياخشى ئىشلەنگەنلىكتىن، يىل ئاخىرىغىچە توپلانغان ئامانەت پۇل سوممىسى 23 مىليون 300 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، ئومۇمىي ئامانەت پۇلنىڭ 15 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلدى.

ۋىلايەتلىك خەلق دوختۇرخانىسى، «خوتەن گېزىتى» ئىدارىسى باسما زاۋۇتى، ۋىلايەتلىك پاختا-كەندىر شىركىتى قاتارلىق ئورۇنلار ئۆز ئورنىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا بىرلەشتۈرگەن ھالدا خەلق پۇل ئامانىتىنىڭ ئەھمىيىتى، رولى ۋە سىياسەت-پرىنسىپلىرىنى كەڭ تەشۋىق قىلىپ، پۇل ئامانەت خىزمىتىگە ھەمكارلاشقۇچى ۋە ۋەكالىتەن بېجىرگۈچىلەرنىڭ خىزمىتىنى كۈچلۈك قوللىدى. نەتىجىدە، بۇ ئورۇنلاردا ئامانەتكە قاتناشقان ئادەم سانى كۆپ، ئامانەت قالدۇقى مىقدارى بولۇشتەك ياخشى ۋەزىيەت بارلىققا كەلدى. پۇل ئامانىتىنى ۋەكالىتەن بېجىرىش خىزمىتى داۋامىدا، ئامانەت توپلاش خىزمىتىنى قوزغىشىدا ئۈنۈم كۆرسەتكەن كۆپ سانلىق ھەمكارلاشقۇچى، ۋەكالىتەن بېجىرگۈچى خادىملار ئاۋارىچىلىقتىن قاچماي، تۈرلۈك قىيىنچىلىقلارنى يېڭىپ، پۇل ئامانەت قويغۇچىلارغا قولايلىق يارىتىش، سۈپەتلىك مۇلازىمەت قىلىش ئارقىلىق ئامانەتنى ئاشۇرۇشقا تىرىشتى. شەھەرلىك سودا-سانائەت بانكىسىنىڭ ئامانەت خىزمىتىدە ئەمەلىي ئۈنۈم يارىتىلىشى ۋە پونكىتلىرىدىكى پۇل ئامانەت ئىشلىرىنىڭ قاناتلىنىپ راۋاجلىنىشىدا سودا-سانائەت بانكىسىنىڭ ئاپتونوم رايونلۇق شۆبىسى ئاچقان شىنجاڭ بويىچە تۇنجى قېتىملىق مۇنەۋۋەر ۋەكالىتەن بېجىرگۈچىلەر سۆھبەت يىغىنىغا قاتناشتى. ۋەشۆبە بانكا تەرىپىدىن تەقدىرلەندى.

شەھەرلىك سودا-سانائەت بانكىسىنىڭ بۇ يىللىق ئامانەت پۇل ۋەزىپىسى 10 مىليون يۈەن بولۇپ، ئالدىنقى يىلدىكىگە قارىغاندا بىرھەسسە كۆپ. بانكا رەھبەرلىكى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، پۇل ئامانەت خىزمىتىنى تېخىمۇ چىڭ تۇتۇپ، پىلان-ۋەزىپىنى ئاساسىي قاتلام پۇل ئامانەت پونكىتلىرى ۋە پۇل ئامانەت خادىملىرىغا قەدەر ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، «خىزمەتتە نىشان بولۇش، نىشانغا يېتىشتە تەدبىر بولۇش» نى ئىشقا ئاشۇردى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، خىزمەتلەرنى خۇلاسىلەپ، تەجرىبىلەرنى ئالماشتۇرۇش ئۈچۈن، 4-ئاينىڭ 10-كۈنى خەلق پۇل ئامانىتى خىزمىتى بويىچە سەپەرۋەرلىك يىغىنى ئېچىپ، پۇل ئامانەت خادىملىرى ۋە ئامانەت توپلاشقا ھەمكارلاشقۇچى، ۋەكالىتەن بېجىرگۈچى خادىملارنى غەيرەت ئۇستىگە غەيرەت قىلىپ، تېخىمۇ تىرىشىپ ئىشلەپ، بۇ يىللىق پۇل ئامانەت ۋەزىپىسىنى ئاشۇرۇپ ئورۇنداشقا سەپەرۋەر قىلدى.

سەپەرۋەرلىك يىغىنىدا ۋەكالىتەن بېجىرگۈچى خادىملاردىن نەتىجىسى گەۋدىلىك بولغان جۇداۋجۇن، ئابدۇلئەھەد قاتارلىق 7 كىشى تەق...

ئوبۇلقاسىم ھەسەن

كېرىيە ناھىيىسىدە شالچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنىڭ تەييارلىق خىزمەتلىرى ئوبدان ئىشلەنمەكتە

كېرىيە ناھىيىسى بۇ يىل شالدىن مول ھوسۇل ئېلىشقا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىش ئارقىلىق رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، شالچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنىڭ تەييارلىق خىزمەتلىرىنى چىڭ تۇتۇپ ئىشلىمەكتە.

بۇ ناھىيە شىنجاڭ بويىچە 12 ئاشلىق، شال ئىشلەپچىقىرىش بازىسىنىڭ بىرى بولۇپ، 1990-يىلى شالنىڭ بىرلىك مەھسۇلاتىنى ۋە ئومۇمىي مەھسۇلاتىنى ئايرىم-ئايرىم ھالدا 34804 كىلوگرام ۋە 10 مىڭ 172 تونناغا يەتكۈزۈپ، تارىختا ئەڭ يۇقىرى سەۋىيە ياراتقانىدى.

ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇ يىللىق شال ئىشلەپچىقىرىشتا تېخىمۇ زور نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئالدىنقى يىللاردىكى تەجرىبىلەرنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، پىلان ۋە تەدبىر تۈزۈپ، ھەرقايسى يېزا-بازار، كەنت، مەھەللە گۇرۇپپىلىرى ۋە شەخسلەرگىچە ئەمەلىيلەشتۈردى. 4-ئاينىڭ 12-كۈنى شال ئىشلەپچىقىرىش بويىچە نەق مەيدان يىغىنى ئېچىپ، تەجرىبىلەرنى ئالماشتۇرۇپ، يېڭى تېخنىكىلارنى ئومۇملاشتۇرۇپ، مەتلەرنى ياخشى ئىشلەپ، شالدىن مول ھوسۇل ئېلىشقا تۈرتكە بولۇشقا يېتەكچىلىك قىلدى. 3-ئاينىڭ 16-كۈنىدىن 4-ئاينىڭ 12-كۈنىگە قەدەر ناھىيە بويىچە 800 شالچىلىق كەسپىي ئائىلىسى ھەرىكەتلەندۈرۈلۈپ، 1300 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتىكى كۆلكۈن يېغىندى چىقىرىلىپ، ئۆستەڭگە ياساش ۋە رېمونت قىلىندى. 3000 مېتىرشورنى ئېقىتىش ئېرىقى، 160 مىڭ 146 مېتىر يول ئېلىندى. 54 مىڭ كۇب مېتىر توپا يۆتكەپ كېلىنىپ، يېڭىدىن بىر...

...ئىشلىتىپ كۆپەيتىدۇ.
سۈرەتتە: پېچەنە-پىرە-نىك سېخىدىكى ئىشچىلار مەخ-سۇس قۇتلۇق كۈننى خاتى-رىلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدى-غان تورتنى قاچىلىماقتا.
(ئۆز مۇخبىرىمىز تۇرغۇن ئابدۇقادىر فوتوسى)

تەييارلىق خىزمەتلىرىنى چىڭ تۇتۇپ ئىشلىمەكتە.
بۇ ناھىيە شىنجاڭ بويىچە 12 ئاشلىق، شال ئىشلەپچىقىرىش بازىسىنىڭ بىرى بولۇپ، 1990-يىلى شالنىڭ بىرلىك مەھسۇلا-تىنى ۋە ئومۇمىي مەھسۇلاتى-نى ئايرىم-ئايرىم ھالدا

تېجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئالدىنقى يىللاردىكى تەجرىبىلەرنى ئەستايىدىل يە-كۈنلەپ، پىلان ۋە تەدبىر تۈ-زۈپ، ھەرقايسى يېزا-بازار، كەنت، مەھەللە گۇرۇپپىلىرى ۋە شەخسلەرگىچە ئەمەلىيلەشتۈر-دى. 4-ئاينىڭ 12-كۈنى شال ئىشلەپچىقىرىش بويىچە نەق مەي-داندا يىغىن ئېچىپ، بۇ يىل يېڭى-دىن 2000 مو شاللىق بەرپا قىلىپ، شالنىڭ بىرلىك مەھسۇلاتى ۋە ئومۇمىي مەھسۇلاتىنى ئاي-رىم-ئايرىم ھالدا 343.3 كى-لوگرام ۋە 11 مىڭ توننىغا يەتكۈزۈپ، 1990-يىلدىكىدىن ئايرىم-ئايرىم ھالدا 1.6% ۋە 8% ئاشۇرۇشنى ئوتتۇرىغا قويدى. ھەممە ھەر قايسى يېزا-بازارلار ۋە ئالاقىدار ئىجتى-مائىي مۇلازىمەت تارماقلىرى-دىن بىردەك سەپەرۋەرلىككە كېلىپ، تۈرلۈك مۇلازىمەت خىز-

ئائىلىسى ھەرىكەتلەندۈرۈلۈپ، 1300 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتا كەلكۈن سۈيىنى چىقىرىۋېتىش ئۆستەڭى ياسالدى ۋە رېمونت قىلىندى. 3000 مېتىر شورنى چىقىرىش ئېرىقى، 160 مىڭ 146 مېتىر يول ئېچىلدى. 54 مىڭ كۇب مېتىر توپا يۆت-كەپ كېلىنىپ، يېڭىدىن بىر سۇ ئامبىرى ياسالدى. 32 تون-نا ئورگانىك ئوغۇت، مو بې-شىغا 100 كىلوگرامدىن كونجۇ-رە تەييارلاندى. شالچىلىق مۇ-تەخەسسىسى ليۇ خېنشۇ تەك-لىپ قىلىنىپ، ھەر قايسى يېزا-بازارلارنىڭ رەھبەرلىرى، شال-چىلىق تېخنىكا تايانچلىرى، شالچىلىق كەسپىي ئائىلىلىرىگە شالنى تېرىپ قىلىشتا تارقاق تېرىپ كۆچۈرۈشنىڭ تېخنىكىلىق تەلەپلىرى سۆزلىنىپ، ئۇلار ئەمەلىي بىلىمگە ئىگە قىلىندى.

ئۆمەرجان ئېلى
(ئۆز مۇخبىرىمىز)

رىش خىزمىتى داۋامىدا، ئا-مانەت توپلاش خىزمىتىنى قو-شۇمچە ئۆتەۋاتقان كۆپ سان-دىكى ھەمكارلاشقۇچى، ۋەكالە-تەن بېجىرگۈچى خادىملار ئا-ۋارىچىلىقتىن قاچماي، تۈرلۈك قىيىنچىلىقلارنى يېڭىپ، پۇل ئامانەت قويغۇچىلارغا قولاي-لىق يارىتىپ بېرىپ، كەڭ ئا-

لەپ، بۇ يىللىق پۇل ئامانەت ۋەزىپىسىنى ئاشۇرۇپ ئورۇن-داشقا سەپەرۋەر قىلدى.
سەپەرۋەرلىك يىغىنىدا ۋەكا-لىتەن بېجىرگۈچى خادىملار-دىن نەتىجىسى گەۋدىلىك بولغان جۇداۋجۈن، ئابدۇل-ئەھەد قاتارلىق 17 كىشى تەق-دىرلەندى. ئابدۇئەھەد قادىر

قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىپ، مول ھوسۇلغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن،
باغچە بازىرى سۇ باشقۇرۇش خىزمىتىنى چىڭ تۇتماقتا

خوتەن ناھىيىسىدىكى باغچە بازارلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇ يىل سۇدىن پاي-دىلىنىش ئۈنۈمىنى ئېشىرىپ يۇ-قىرى كۆتۈرۈپ، يېزا ئىگىلى-كىدىن 14-يىلمۇ مول ھوسۇل-نى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن، ئۆتكەن يىلقى سۇ باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ قۇرغاقچىلىقنىڭ ئال-دىنى ئېلىش جەھەتتىكى ئىلغار تەجرىبىلەرنى كېڭەيتىش بىلەن بىرگە، سۇ باشقۇرۇشقا دائىر قائىدە-تۈزۈملەرنى يەنىمۇ مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ئەستايىدىل ئەمەلىيلەشتۈردى:
1. سۇ باشقۇرۇشقا بولغان رەھ-بەرلىكنى كۈچەيتىپ، بازار-لىق ھۆكۈمەتتىن تارتىپ كەنت-مەھەللىلەرگىچە سۇ باشقۇرۇشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇردى، بازار باش-لىقى بۇ خىزمەتنى ئۆزى بى-ۋاسىتە تۇتتى. سۇغىرىشتا تەر-تىپ بويىچە سۇغىرىش ۋە تەر-تىپ بويىچە ئۆتكۈزۈپ بېرىش، كوللېكتىپ بىر تۇتاش سۇغىرىش تۈزۈمى يولغا قويۇلدى.
2. سۇغىرىشتا سۇنى تېجەپ ئىشلىتىش بويىچە ئالدىن كا-پالەت پۇلى يىغىۋېلىپ، ئۆل-چەمدىكى سۇ بىلەن پىلاندىكى يەرنى سۇغىرىش، سۇغىرىش داۋامىدا سۇ تېجىگەنلەرنى مۇ-كاپاتلاش، ئىسراپ قىلغانلارنى جازالاش يولغا قويۇلدى. نە-تىجىدە، ئىككى كەنت سۇنى تېجەپ ئىشلىتىپ، سۇدىن ئۈنۈملۈك پاي-دىلانغانلىقى ئۈچۈن ئايرىم-ئايرىم ھالدا 200 يۈەندىن نەق پۇل بىلەن مۇكاپاتلاندى.
3. سۇ باشقۇرۇش-سۇغىرىشتا پاك-دىيانەتلىك بولۇشنى چىڭ تۇتتى. سۇنى ئىسراپ قىلغان ۋە سۇ باشقۇرۇش پرىنسىپىدىن پايدىلىنىپ چوڭ يەپ-چوڭ ئىچكەن 15 نەپەر سۇ باشقۇرۇش خادى-مىنى ۋەزىپىسىدىن قالدۇردى.
4. ئىلگىرىكى بازارلىق ھۆ-كۈمەت قارمىقىدىكى سۇ باشقۇ-رۇش خادىملىرى بىلەن ھەرقاي-سى كەنت-مەھەللىلەرنىڭ سۇغا مەسئۇل خادىملىرى بىرلىكتە تولۇپلىشىپ سۇ باشقۇرۇشتىكى ھا-لەتنى ئۆزگەرتىپ، ئالتە نەپەر سۇ باشقۇرۇش خادىمىنى مۇقىم قالدۇرۇپ، قالغان 21 نەپەر خا-دىمنى ئۆز كەنت-مەھەللىلىرىگە قايتۇردى. بۇ ئارقىلىق ئادەم ئىسراپچىلىقى تۈگىتىلىپلا قال-ماي، كەنت-مەھەللىلەردە سۇ-غىرىشنىڭ تەييارلىق خىزمەت-لىرى ئىلگىرى سۈرۈلدى.

نۇرمۇھەممەت توختىمەت

كېرىيە ناھىيىلىك تەمىنات-سودا بىرلەشمە كوپىراتىپى
دېھقانلار ئېھتىياجلىق ماددىي بۇيۇملارنى يۆتكەپ كېلىش ۋە تەمىنلەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىدى

كېرىيە ناھىيىلىك تەمىنات-سودا بىرلەشمە كوپىراتىپى ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللى-نىپ، دېھقانچىلىق ئىشلەپچى-قىرىشىغا كېرەكلىك ماددىي بۇ-يۇملارنى ۋاقتىدا يۆتكەپ كېلىپ تەمىنلەشكە كاپالەتلىك قىلدى.
بۇ كوپىراتىپ ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ۋەزىپىسىنىڭ ۋاقتىدا سان-سۈپەتتە كاپالەتلىك قىلىن-غان ھالدا ئورۇندىلىشى ئۈچۈن، ئىشچى-خىزمەتچىلەرگە يېزا ئىگىلىكىگە قىزغىن مۇلازىمەت قىلىش، مەدەت بېرىش ئاساسىي مەزمۇن قىلىنغان ئىدىيىۋى-سىياسىي ۋە كەسپىي ئەخلاق تەربىيىسىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش بىلەن بىرگە، مەسئۇلىيەت تۈزۈ-مىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، مۇكاپات-جازانى ئەمەلدە كۆرسەتتى. 60 مىڭ مو كېۋەز يېرىگە كېتىدىغان سۇلياۋ يوپۇق، خىمىيىۋى ئوغۇتنى ئۆز ۋاقتىدا يۆتكەپ كېلىش ئۈچۈن بالدۇر تۇتۇش قىلىپ، مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار بىلەن ئالاقىلىشىش، مەخسۇس ئادەم ئەۋەتىپ مۇقىم تۇرغۇزۇش ئارقىلىق، 3-ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىغىچە 291 توننا سۇل-ياۋ يوپۇق، 2824 توننا ئورگانىك ئوغۇتنى بىۋاسىتە ئاساسىي قات-لام كوپىراتىپلىرىغا يۆتكەپ كەلدى ۋە ئىشلەپچىقىرىشنىڭ جىددىي پەيتلىرىدە ئېھتىياجىغا ئاپىرىپ تەمىنلىدى. بۇ جەر-ياندا قارىقى يېزىسىنىڭ تۆۋەن ھوسۇللۇق 10 مىڭ مو يەرنى ياخشىلىشى ئۈچۈن 125 مىڭ كىلوگرام چىگىت ياردەم قىلىپ، ئاممىنىڭ قىزغىن ئالقىشىغا ئېرىشتى.

ئۆمەرجان ئېلى
(ئۆز مۇخبىرىمىز)

زاڭگۇي يېزىسىدا ئەتىيازلىق پىلە قۇرتى بېقىش تەييارلىقى ياخشى ئىشلەنمەكتە

پىلىدىن ئون نەچچە يىل مەھسۇلات ئاشۇرۇپ خوتەن ۋىلا-يىتى بويىچە ئالدىنقى ئورۇن-دا تۇرۇپ كېلىۋاتقان گۇما نا-ھىيىسىنىڭ زاڭگۇي يېزىسى تەج-رىبىلەرنى يەكۈنلەپ، بالدۇر ھە-رىكەتلىنىپ، ئەتىيازلىق پىلە قۇرتى بېقىش تەييارلىقىنى ياخشى ئىشلىمەكتە. يېزا رەھبەرلىكى بۇ يىل 2400 قۇتا پىلە قۇرتى بېقىپ، ئومۇمىي مەھسۇلاتنى 55 مىڭ 700 كىلوگرامغا يەتكۈزۈش كۆ-رەش نىشانىنى ئوتتۇرىغا قويدى. بۇ پىلاننى ئىشقا ئا-شۇرۇش ئۈچۈن ئۈچ دەرىجە بويىچە ھۆددىگەرلىكنى يولغا قويۇپ، 1600 قۇتا ئابادان پى-لىسى بېقىش ۋەزىپىسىنى 1600 ئائىلىگە ئورۇنلاشتۇردى. قىش-تىكى بوش ۋاقىتتىن پايدىلى-نىپ ئالتە قارار كۇرس ئې-چىپ، 400 نەپەر پىلىچىلىك تايانچلىرىنى تەربىيىلىدى. 1000 نۇسخىدىن كۆپرەك پىلى-چىلىك ساۋاتىغا ئائىت ماتې-رىيال باستۇرۇپ دېھقانلارغا تارقىتىپ بەردى. يېڭىدىن سېلىنغان ئۈجمىلەرنىڭ سورتىنى ياخ-شىلاش ئۈچۈن ھەر بىر مەھەل-لىدىن ئۈچتىن ئۆتكۈچە، يېزا بويىچە 160 ئادەم ئاجرىتىپ، ئۈچ نەپەر تېخنىكا كادىر-نىڭ يېتەكچىلىكىدە ئۈجمە ئۆ-لاشنى باشلىدى.
ئۆتكەن يىلى بۇ يېزىدىكى پىلە قۇرتلىرىدا ھەر خىل كې-سەللىك يۈز بېرىپ پىلە مەھ-سۇلاتىغا مەلۇم تەسىر يەتكەن-ىدى. بۇ ساۋاققا ئاساسەن، ئۇلار بۇ يىل قېلىپلاشقان دې-زىنفېكسىيە قىلىشنى چىڭ تۇتتى. بۇنىڭغا كېرەكلىك 870 كىلوگرام ھەر خىل دورا كەلتۈرۈپ تار-قاتتى. 1726 يۈەن مەبلەغ سېلىپ، يۇقىرى سۈپەتلىك دورا چېچىش ماشىنىسى كەلتۈرۈپ، ناھىيىدىن بەرگەن سەككىز دا-نە ناسوسلۇق دورا چېچىش ماشىنىسى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ قۇرتخانىلارغا دورا چېچىشتىن تاشقىرى، ئۈجمىلەر يوپۇرماق چىقىرىشتىن ئىلگىرى ئومۇميۈز-لۈك بىر قېتىم دورا چاچتى. يېزىدىن 75 مىڭ يۈەن مەب-لەغ چىقىرىپ بەش ئورۇندا يېڭىدىن 510 كىۋادرات مېتىر-لىق پىلە قۇرتلىرىنى ئۆزچە بېقىپ چىقىرىش ئۆيى تەييار-لاپ، بىر يۈرۈش ئەسلىھەلەرنى تولۇقلىدى. يېڭىدىن 113 مىڭ تۈپ ئۈجمە تىكتى.

ئوبۇلقاسىم تۇرسۇن

يەم-خەشەك جىددىيلىكىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن ....

نىيە ناھىيىسىدىكى نىيە يې-زىسىنىڭ قاپقاسقان كەنتىدىكى بوز ئېچىپ يەم-خەشەك تې-رىش جەھەتتىكى يەر يېتىش-مەسلىك مەسىلىسىنى ھەل قىلدى.
بۇ كەنت نىيە دەرياسىنىڭ بويىدا جايلاشقان چارۋىچىلىقنى ئاساس قىلىدىغان كەنت بولۇپ، چارۋا ماللارنىڭ يىلدىن-يىلغا كۆپىيىشى بىلەن يەم-خە-شەك يېتىشمەسلىك ئەھۋالى كۆ-رۈلگەنىدى. كەنت رەھبەرلىكى بۇ خىل ئەھۋالنى ھەل قىلىپ چارۋىچىلىقنى يەنىمۇ تەرەققىي قىلدۇرۇش ئۈچۈن ئاممىنى سە-پەرۋەر قىلىپ، 2-ئاينىڭ ئوت-تۇرىلىرىدىن 3-ئاينىڭ 1-كۈنى-گىچە 300 مو بوز يەر ئېچىپ، قوناق تېرىشقا تەييارلاپ قويدى.

مۇھەممەتسىدىق تۇرسۇن

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ھۆرقىز باق...

ئەۋلادلار ئۈچۈن
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

«ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ تارىخ ماتېرىياللىرىدىكى خاتالىقلاردىن 100 مىسال

(بېشى 4-ئاينىڭ 13-كۈنىدىكى سانىدا)

14.خاتاسى: يېقىنقى يىللاردىن بۇيان تەكرى تاغلىرىنىڭ جەنۇبىي ئېتەكلىرى، قارا قۇرۇم تاغ تىزمىسىدىن تېپىلغان قىيا تاش رەسىملىرى بىلەن تەكرى تاغلىرىنىڭ شىمالىي - شەرقىي ئېتەكلىرى، ئالتاي تاغلىرى، چوغاي تاغلىرى (ئىچكى موڭغۇلدا)، خاڭگەي تاغلىرى (موڭغۇلىيەدە) ۋە سوۋېت ئىتتىپاقى تەۋەسىدىكى ئوتتۇرا ئاسىيادىن تېپىلغان قىيا تاش رەسىملىرى مەيلى ئۇسلۇب جەھەتتىن بولسۇن، مەيلى مەزمۇن، شەكىل جەھەتتىن بولسۇن ئوخشىشىپ كېتىدۇ. چۈنكى، يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان جايلاردا، قەدىمكى چاغلاردىن تارتىپلا بىزنىڭ ئەجدادلىرىمىز ياشىغان. («ئۇيغۇرلار»، 846-بەت)

مۆلچەر تاغ دەرياسىنىڭ بويىدىكى قىيا تاش رەسىملىرىگە قاراپ ھۆكۈم قىلغاندا، ئەجدادلىرىمىز باشلانغۇچ جەمئىيەتنىڭ ئانىلىق ئۇرۇقى باسقۇچىدا ياشاۋاتقان چاغلىرىدا، قەدىمكى زامان سەنئىتىنىڭ مۇھىم بىر تارمىقى بولغان قىيا تاش رەسىملىرىنى ئىجاد قىلغان ۋە ئۇنى مەلۇم يۈكسەكلىككە كۆتۈرگەن. بۇ قىيا تاش رەسىملىرىنىڭ ئويۇلغان ۋاقتى ئەڭ ئاز بولغاندىمۇ بۇنىڭدىن 8000 يىل بۇرۇنقى زامانغا توغرا كېلىدۇ. بۇ رەسىملەردىن ئەجدادلىرىمىزنىڭ ئەقلىي قابىلىيىتىنىڭ ۋە ئېستېتىك زوقىنىڭ شۇ زامانلاردا خېلى دەرىجىدە ئۆسكەنلىكىنى بىلىۋالالايمىز. بۇ قىيا تاش رەسىملىرى ئۇيغۇرلارنىڭ قەدىمكى چاغلاردا جەنۇبىي سىبىرىيە دالالىرى، سېلىنگا، ئورخۇن، قۇرۇلۇن ۋادىلىرى، ئوردوس يايلاقلىرى، چوغاي تاغلىرى، ئالتاي تاغلىرى ۋە مەركىزىي ئاسىيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىدا ياشىغان خەلقلەر (تۇرالار، ھونلار، ساكلار، تۇرۇكلەر) بىلەن ئېتنىك جەھەتتىن بىر ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ.

تۇرالار، ھونلار، ساكلار، تۇرۇكلەر ياراتقان مەدەنىيەت تۈپ جەھەتتىن ئېيتقاندا بىر خىل مىللىي مەدەنىيەت بولۇپ، بۇنى ھازىرقى ئىلىم دۇنياسى ئومۇميۈزلۈك ئېتىراپ قىلدى. («ئۇيغۇرلار»، 85-بەت)

ئىلاۋە: ئارخېئولوگىيە ئالىملىرى قىيا تاش رەسىملىرىنى باشقا ئارخېئولوگىيىلىك ماتېرىياللار ۋە يازما يادىكارلىقلار بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، ئىلمىي يوسۇندا تەھلىل قىلغاندىلا، ئىشەنچلىك يەكۈن چىقارغىلى بولىدۇ، دەپ قارايدۇ. ئالتاي رايونىدىكى قىيا تاش رەسىملىرى ئۈستىدە ئېلىپ بېرىلغان تەكشۈرۈش ۋە تەتقىقاتقا ئاساسلانغاندا، ئەڭ بالدۇر ئويۇلغانلىرى باشلانغۇچ جەمئىيەتكە تەئەللۇق، ئەڭ كېيىن ئويۇلغانلىرى چىڭ سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىگە توغرا كېلىدۇ (قىيا تاشتا تىبەت يېزىقىدىكى بېغىشلىمىلار بولۇپ، ئەينى چاغدا لاما دىنىغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئويرات موڭغۇللىرى تەرىپىدىن ئويۇلغان). ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى: «مۆلچەر تاغ دەرياسىنىڭ بويىدىكى قىيا تاش رەسىملىرىگە قاراپ ھۆكۈم قىلغاندا، ئەجدادلىرىمىز باشلانغۇچ جەمئىيەتنىڭ ئانىلىق ئۇرۇقى باسقۇچىدا ياشاۋاتقان چاغلىرىدا... قىيا تاش رەسىملىرىنى ئىجاد قىلغان... بۇ قىيا تاش رەسىملىرى... بۇنىڭدىن 8000 يىل بۇرۇنقى زامانغا توغرا كېلىدۇ» دەپ

دەپ بۇيرۇق بېرىدۇ ۋە ئېچىپ بېرىلگەن بۇرجەكتىن ئۇدۇل چىقىپ، زور قوشۇنغا قوشۇلىدۇ، باتۇر ئۆز قوشۇنلىرىنى ئېلىپ ئارقىسىغا يانىدۇ. خەن خاقانلىقىمۇ قوشۇنلىرىنى قايتۇرۇپ، ياخشىلىشىش بىتىمى تۈزۈش ئۈچۈن ليۇ جىڭنى ھونلارغا ئەۋەتىدۇ.» («خەننامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە»)

ئىلاۋە: بەيدېڭدا بولغان جەڭ توغرىسىدا «خەننامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە» دىكى خاتىرە ئەڭ دۇرۇس خاتىرىدۇر. مىلادىيىدىن بۇرۇنقى 201-يىلى (گاۋزۇنىڭ 6-يىلى)، خەن خاندانلىقى خەن بېگى خەن شىننى مايى شەھىرىنى ساقلاشقا ئەۋەتىدۇ، ھونلار خەن شىنگە مايى شەھىرىدە قورشاپ ھۇجۇم قىلىدۇ. خەن شىن ھونلارغا تەسلىم بولىدۇ. ئىككىنچى يىلى، ليۇ باڭ ئۆزى 320 مىڭ كىشىلىك زور قوشۇننى باشلاپ خەن بېگى خەن شىنگە ھۇجۇم قىلىدۇ، ليۇ باڭ ئالدى بىلەن پىڭچېڭ شەھىرى (ھازىرقى سەنشى ئۆلكىسى داتۇڭ شەھىرىنىڭ شەرقىي شىمالى) گە يېتىپ بارىدۇ، پىيادە قوشۇن يېتىپ كېلەلمەيدۇ، (ليۇ باڭنىڭ ئالدىن كەلگەن قوشۇنلىرى) باتۇرنىڭ 400 مىڭ كىشىلىك خىل قوشۇنى تەرىپىدىن بەيدېڭ تېغى (پىڭچېڭ شەھىرىنىڭ شەرقىي شىمالى) دا قورشاۋغا ئېلىنىدۇ، يەتتە كۈندىن كېيىن مۇھاسىرىدىن قۇتۇلىدۇ.

بەيدېڭ جېڭى توغرىسىدا ئەڭ بالدۇر يېزىلغان خاتىرە «تارىخىي خاتىرىلەر»، ئۇنىڭدىن كېيىن «خەننامە» دىمۇ خاتىرە قالدۇرۇلغان. «تارىخىي خاتىرىلەر. ھونلار ھەققىدە قىسسە»، «خەننامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە» دىكى خاتىرىلەرگە ئاساسلانغاندا، بەيدېڭدىكى مۇھاسىرىنىڭ بوشىتىلىشى ئاساسلىقى ئىككى ئامىلدىن بولغان: بىرى، ليۇ باڭ «ئالچىغا زور سوۋغا - سالام بىلەن ئەلچى ئەۋەتكەن». يەنە بىرى، باتۇر تەڭرىقۇت خەن شىننىڭ قول ئاستىدىكى سەركەردىلىرى ۋاڭخۇاڭ، جاۋلىلار بىلەن بەلگىلەنگەن قەرەلدە ليۇ باڭغا قورشاپ ھۇجۇم قىلىشقا كېلىشكەن بولسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ قوشۇنلىرى ئۆز ۋاقتىدا يېتىپ كەلمىگەن، شۇنىڭ بىلەن باتۇردا ئۇلار خەن خاندانلىقى بىلەن بىللە سۇيىقەست پىلانلاپ، ئارقا يولۇمنى توسۇپ ھۇجۇم قىلارمۇ دېگەن گۇمان ۋە ئەنسىرەش پەيدا بولغان، شۇڭا، ئۇ قورشاۋنىڭ بىر بۇرجىكىنى بوشىتىپ بېرىپ، قوشۇنلىرىنى باشلاپ قايتىپ كەتكەن. ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى كىتابخانلارنى ئالداش ئۈچۈن، مۇھىم ۋەقەلىكنى قەستەن چىقىرىپ تاشلاپ، تارىخىي پاكىتنى بۇرمىلاپ، خەن ئەلچىسى بىلەن ھون ئالچى ئوتتۇرىسىدا بولغان يۇقىرىقىدەك دىئالوگنى توقۇپ چىقىپ: «بەيدېڭ قورشاۋى ھون ئالچىسىنىڭ خائىنلىقى سەۋەبىدىن مەغلۇبىيەت بىلەن ئاياغلاشتى» دەپ جۆيلىگەن.

16.خاتاسى: باتۇر تەڭرىقۇت ليۇباڭنىڭ ھاۋچۈن ئاتلىق قىزىغا ئۆيلەنگەن ئىدى. («ئۇيغۇرلار»، 112-بەت)

توغرىسى: «گاۋدى (پادىشاھ خەن گاۋزۇ) يەنە ليۇ جىڭنى ئەۋەتىپ، خان جەمەتىدىن بولغان بىر خانىشنى (مەلىكىنى) تەڭرىقۇتقا ئالچى قىلىپ بەردى، ھەر يىلى ھون ئېلىگە مەلۇم مىقداردا مەشۇت، يىپەك رەخت، ھاراق، گۈرۈچ ۋە باش...

...دۇرۇۋالى. باتۇر تەڭرىقۇت يۇقىرىدا ئېيتىپ ئۆتكىنىمىزدەك، كەڭسۇدىكى ئۇلۇغ ياۋچىلار ۋە ئۇيسۇنلارنى ليۇباڭنى قورشاۋغا ئېلىشتىن بۇرۇن (مىلادىيىدىن 200 يىل بۇرۇن)لا بويسۇندۇرۇۋالغانىدى. باتۇر تەڭرىقۇت ئوتتۇرا ئاسىيادىكى ئۇيغۇر خانلىقلىرى بىلەن غەربىي ئاسىيادىكى بەزى دۆلەتلەرنى مىلادىيىدىن 177 يىلدىن بۇرۇنقى ۋاقىتتا كەلگەندە بويسۇندۇرۇدى. («ئۇيغۇرلار»، 114-، 116-بەتلەر)

ئىلاۋە: ھونلار بىلەن دىڭلىڭ، قىرغىز، ئوغۇز، ئۇلۇغ ياۋچى، ئۇيسۇن، كىنگىت، كۇسەن، سۇلى، ياركەنت، ئۇدۇن، كروران، پەرغانە، كانگىيە، ئالانلار ئوخشاش بولمىغان ئىرقتىكى قەبىلىلەر، ئۇلارنى قېتىمش-قۇراش قىلىپ، ئۇيغۇرلارنىڭ ئەجدادلىرى ۋە قېرىنداش قەبىلىلىرى قىلغان خاتالىق قىلىپ كۆرسىتىش تارىخنى بۇرمىلاپ چۈشەندۈرگەنلىك ۋە تارىخنى ئويدۇرۇپ چىققانلىق. (بۇ ھەقتە 11-مىسالنىڭ ئىلاۋىسىگە قارالسۇن).

18. خاتاسى: ئەزەلدىن تارتىپ ئۆز ئارا قېرىنداش بولغان ئۇلۇغ ياۋچىلار، ھونلار، ئۇيسۇنلار بىر-بىرىگە قوشنا بولۇپ ياشايتتى، ئۇلۇغ ياۋچىلار بىلەن ئۇيسۇنلار خېشى كارىدورىدا ياشىغان بولسا، ھونلار ئۇلارنىڭ شەرقىدە-ھازىرقى موڭغۇلىيە ۋە ئىچكى موڭغۇل دائىرىسىدە ياشايتتى.

مىلادىيىدىن ئۈچ ئەسىر بۇرۇن، ئۇلۇغ ياۋچىلار ئۇيسۇنلارغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنىڭ خانى نانىدۇمىنى ئۆلتۈرگەن، يايلاقلىرىنى بېسىۋالغان، مەغلۇپ بولغان ئۇيسۇنلار شەرققە قاراپ قېچىپ ھونلار قانىتى ئاستىدا پاناھلانغانىدى. ھونلار يېنىغا بارغان بوجۇ ئاتلىق ئۇيسۇن يابغۇسى (يابغۇ-مەنسەپ نامى بولۇپ، باش ۋەزىرگە تەڭ) تۇغۇلغىنىغا بىرنەچچە ئاي بولغان خانزادە راغومى (نانىدۇنىڭ ئوغلى) نى ئېلىپ قاچقان. باتۇر تەڭرىقۇت خانزادە راغومىنى چوڭ قىلىپ، تەربىيىلەپ ئۆستۈرگەن. راغومى ھونلار ئېلىپ بارغان ئۇرۇشلاردا خىزمەت كۆرسەتكەن. باتۇر تەڭرىقۇت راغومىنى ئۇيسۇنلارغا خان قىلىپ تەيىنلەپ، پۈتۈن ئۇيسۇن ئاھالىسىنى ئۆزلىرىنىڭ يۇرتىغا قايتۇرغان. ئانچە ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۇيسۇنلار بىلەن ئۇلۇغ ياۋچىلار ئارىسىدا يەنە ئۇرۇش يۈز بەرگەن. بۇ قېتىمقى ئۇرۇشتا ناھايىتى ئېغىر مەغلۇبىيەتكە يولۇققان ئۇيسۇنلار ئىرىسىن ۋادىسى (نىڭشيادا) ۋە خېشى كارىدورىدىن غەربكە قاراپ كۆچۈپ، ئىلى ۋادىسىغا بېرىپ يەرلەشكەن.

مەكتۇپتا ئېيتىلغاندەك، مىلادىيىدىن 176 يىل بۇرۇن باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ ئوغلى ئوڭ قول بىلگە خان ئىسيان كۆتۈرگەن ئۇلۇغ ياۋچىلار ئۈستىگە بېسىپ بېرىپ، ئۇلارنى قاتتىق جازالىغان. ئۇنىڭغا چىدىمىغان ئۇلۇغ ياۋچىلار ھونلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەن خاننىڭ ئايالى باشچىلىقىدا، غەربكە قاراپ كۆچۈپ، ئىلى ۋادىسىغا كېلىپ، ئۇ يەرگە بۇرۇندىن كېلىپ ئورۇنلاشقان ئۇيسۇنلارنى ماكانلىرىدىن قوغلاپ چىقارغان. ئۇلۇغ ياۋچىلار ئىلى ۋادىسىدا 25 يىل تۇرغان. مىلادىيىدىن 150 يىل بۇرۇن، ھون تەڭرىقۇتى كۈنخاننىڭ ياردىمىنى ئالغان

لىرى چىلىك سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىگە توغرا كېلىدۇ (قىيا تاشتا تەبىئەت يېزىقىدىكى بېغىشلىمىلار بولۇپ، ئەينى چاغدا لاما دىنىغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئويرات موڭغۇللىرى تەرىپىدىن ئويۇلغان). ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى: «مۇلجەر تاغ دەرياسىنىڭ بويىدىكى قىيا تاش رەسىملىرىگە قاراپ ھۆكۈم قىلغاندا، ئەجدادلىرىمىز باشلانغۇچ جەمئىيەتنىڭ ئاخىرقى ئۇزۇقى باسقۇچىدا ياشاۋاتقان چاغلىرىدا... قىيا تاش رەسىملىرىنى ئىجاد قىلغان... بۇ قىيا تاش رەسىملىرى... بۇنىڭدىن 8000 يىل بۇرۇنقى زامانغا توغرا كېلىدۇ» دەپ ھۆكۈم قىلغان. بۇ پۈتۈنلەي قارىسىغا قىلىنغان ھۆكۈم.

15.خاتاسى: ليۇ جىڭنىڭ گېپىگە كىرمەي، ھونلارغا قارشى يۈرۈش قىلىپ قورشاۋغا چۈشۈپ قالغان ليۇباڭ نېمە قىلىشىنى بىلمەي بېشى قېتىپ تۇرغاندا، ئۇنىڭ چېن پىڭ ئاتلىق ۋەزىرى قورشاۋدىن قۇتۇلۇشنىڭ ئامالىنى تاپتى. چېن پىڭ باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ ئالچىسى (چوك بىكەسى) نىڭ خاس چېدىرىغا كېچىسى خۇپىيانە بېرىپ، ئۇنىڭغا نۇرغۇن ئالتۇن پارا بەردى. ئۇنىڭغا، باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ كۆزىگە كۆرۈنۈپ تۇرغان بۇ ھەربىي غەلىبىسىنىڭ ئۇنىڭ ئۆزىگە ھېچبىر ياخشىلىق ئەكەلمەيدىغانلىقىنى، باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ قورشاۋدىكى قوشۇنلارنى ئەسىر قىلىپ، خەن دۆلىتىگە كەڭ كۆلەمدە باستۇرۇپ كىرىدىغانلىقىنى، ئۇنىڭدىن كېيىن مەغلۇب بولغان خەن ئەمەلدارلىرى ۋە بەگلىرىنىڭ ئۆزلىرىنىڭ گۈزەل قىزلىرىنى تەڭرىقۇتقا تەقدىم قىلىشقا باشلايدىغانلىقىنى، ئۇ قىزلار ئاپئاق يۈزلۈك، ماموق بەدەنلىك ۋە ئىنتايىن نازاكەتلىك بولۇپ، تەڭرىقۇتنىڭ ئۇلارغا قىزىقىپ كېتىپ، بىكەنى چوقۇم تاشلىۋېتىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ، چوك بىكەنى چۆچۈتۈپ قويدى. ئۆز ئاقىۋىتىدىن ئەنسىرەپ قالغان چوك بىكەدىن قورشاۋنىڭ مەلۇم جايىدىن كىچىكرەك يوچۇق ئېچىش ئىمكانىيىتىنى يارىتىپ بېرىشنى ئۆتۈندى. ئالچى ئۇنىڭغا ۋەدە بېرەردى ۋە باتۇر تەڭرىقۇتتىن دەرھال ئارقىغا قايتىپ كېتىشنى تەلەپ قىلدى. ئۇ ئۇنداق بولمىغاندا، كۆك تەڭرىنىڭ غەزىپىگە يولۇقىدىغانلىقىنى ئېيتىپ شامان تەڭرىسى نامى بىلەن باتۇر تەڭرىقۇتنى قورقۇتتى. باتۇر تەڭرىقۇت ئالچىسىنىڭ ئالداملىقلىرىغا چۈشۈپ، قورشاۋنىڭ مەلۇم جايىدىن خەن قوشۇنلىرىنىڭ چىقىپ كېتىشى ئۈچۈن بىر يوچۇق ئېچىپ بىر دىشكە ئۆتتى. ليۇباڭ قوشۇنلىرىنى باشلاپ شۇ جايدىن چىقىپ قېچىپ كەتتى.

شەرقىنى زىلزىلىگە كەلتۈرگەن مەشھۇر بەيدېڭ قورشاۋى ھون ئالچىسىنىڭ خائىنلىقى سەۋەبىدىن مەغلۇبىيەت بىلەن ئاياغلاشتى. («ئۇيغۇرلار»، 109-، 110-بەتلەر)

توغرىسى: پادىشاھ گاۋدى زور سوۋغا-سالاملار بىلەن تەڭرىقۇتنىڭ ئالچىسىغا ئەلچى ئەۋەتىدۇ، ئالچى باتۇرغا: «ئىككى ھۆكۈمدار بىر-بىرىنى قىستىماسلىقى كېرەك، بۈگۈن خەن زېمىنىنى ئالدىڭىز، لېكىن سىز تەڭرىقۇت بۇ يەردە ماكان تۇتالمايسىز، ئۇنىڭ ئۈستىگە، خەن خاقانىنىڭمۇ تەڭرىسى بار. تەڭرىقۇت ئويلىنىپ كۆرۈڭ» دەيدۇ. باتۇرنىڭ خەن بېگى خەن شىنىڭ سەركەردىلىرىدىن ۋاڭ خۇاڭ، جاۋ لىلار بىلەن ۋەدىلەشكەن قوشۇلۇش ۋاقتى بار ئىدى، لېكىن ۋاڭ خۇاڭ، جاۋ لىلارنىڭ قوشۇنلىرى تېخى يېتىپ كەلمىگەچكە، خاقانى بىلەن ئۇلارنىڭ تىل بىرىكتۈرگەنلىكىدىن گۇمانلاندى. شۇڭا، ئالچىنىڭ گېپىنى ئېلىپ، قورشاۋنىڭ بىر بۇلۇڭىنى ئېچىپ قويدى. شۇنىڭ بىلەن گاۋدى ... سىپاھلار ... ئوقيا ... تارتىپ، ... قوشۇنلار ...

«بەيدېڭ قورشاۋى ھون ئالچىسىنىڭ خائىنلىقى سەۋەبىدىن مەغلۇبىيەت بىلەن ئاياغلاشتى» دەپ جۆيلىگەن.

16.خاتاسى: باتۇر تەڭرىقۇت ليۇباڭنىڭ ماۋچۈن ئاتالىق قىزىغا ئۆيلەنگەندى. («ئۇيغۇرلار»، 112-بەت)

توغرىسى: «گاۋدى (پادىشاھ خەن گاۋزۇ) يەنە ليۇ جىڭنى ئەۋەتىپ، خان جەمەتىدىن بولغان بىر خانىشنى (مەلىكىنى) تەڭرىقۇتقا ئالچى قىلىپ بەردى، ھەر يىلى ھونلارغا مەلۇم مىقداردا مەشۇت، يىپەك رەخت، ھاراق، گۈرۈچ ۋە باشقا ئوزۇق-تۈلۈكلەرنى ئەۋەتىپ تۇردى، قۇدىلىشىش ئارقىلىق قېرىنداشلىق ئەھدىسىنى تۈزدى.» («تارىخىي خاتىرىلەر. ھونلار ھەققىدە قىسسە»، «خەننامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە»)

ئىلاۋە: ليۇباڭ بىلەن لۈيخۇ خانىشتىن تۇغۇلغان قىزچاق مەلىكە، ئۇنىڭ ئىسمى «ماۋچۈن» ئەمەس، «لۇيۈەن». (ئەسكەرتىش: تۇرغۇن ئالماس يۇقىرىدا ئېيتقان «ماۋچۈن» دېگەن سۆز خەنزۇچە تەرجىمىدە «ۋېڭجۇ» دېيىلگەن، ماۋچۈن دېگەن ئىسىم قايسى كىتابتىن ئېلىنغانلىقىنى؟—ت) ۋېڭجۇ دېگەن سۆز «گۇڭجۇ» يەنى «مەلىكە» دېگەن سۆز بولۇپ، ئۇ خاس ئىسىم ئەمەس، بەلكى ئادەتتىكى بىر ئاتالغۇ. ليۇباڭ ئەسلىدە چاڭ مەلىكىنى باتۇرغا ياتلىق قىلماقچى بولغان، لېكىن لۈيخۇ خانىش ئۇنىمىغانلىقتىن، ياتلىق قىلالمىغان. باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ ئالغىنى خەن خانىدانلىقى جەمەتىنىڭ باشقا بىر قىزى. ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭ باتۇر تەڭرىقۇت ليۇباڭنىڭ ماۋچۈن ئاتلىق قىزىغا ئۆيلەنگەن دېگىنى تارىخنى ئۆزگەرتىۋەتكەنلىكتىن باشقا نەرسە ئەمەس.

17.خاتاسى: ئۇلۇغ، قۇدرەتلىك ھون تەڭرىقۇتلۇقى ۋۇجۇدقا كەلگەن چاغدا، ئۇيغۇرلارنىڭ ئەجدادلىرى ۋە ئۇلارغا قېرىنداش بولغان خەلقلەر قۇرغان بىر قانچە ئونلىغان خانلىقلار بار ئىدى. بۇ خانلىقلارنىڭ بەزىلىرى بايقال بويلىرىدا كەڭسۇدا، بەزىلىرى بولسا ئوتتۇرا ئاسىيا ۋە غەربىي ئاسىيادا ئىدى. بۇ خانلىقلارنىڭ ئىچىدىن مۇھىملىرىنىڭ ئەھۋالىنى قىسقىچە چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن، جۇڭگونىڭ قەدىمكى چاغدا ئۆتكەن تارىخچىسى سىماچيەننىڭ «تارىخنامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە» ۋە «تارىخنامە. پەرغانە تەزكىرىسى» دىن ھەمدە بەن گۇنىڭ «خەن سۇلالىسى يىلنامىسى. غەرب ئەللىرى ھەققىدە قىسسە»دىكى خاتىرىلەردىن پايدىلىنىشقا توغرا كېلىدۇ.

مانا شۇ مەنبەلەرگە ئاساسلانغاندا، مىلادىيىدىن ئۈچ ئەسىر بۇرۇن، بايقال كۆلىنىڭ ئەتراپلىرىدا شەرقىي ئۇيغۇر خانلىقى، يەنىسەي دەرياسىنىڭ يۇقىرىقى ئېقىملىرىدا قىرغىز خانلىقى، ھازىرقى زايسان ۋە ئالتاي ئەتراپلىرىدا ئوغۇز خانلىقى، ھازىرقى گەنسۇنىڭ غەربىي كارىدورىدا، نىڭشيانىڭ ئىرسىن ۋادىسىدا ئۇلۇغ ياۋچىلار بىلەن ئۇيسۇنلار خانلىقى بار ئىدى. ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تارىم ۋادىسىدا بولسا قارا شەھەر، كۇچا، ئاقسۇ، قەشقەر، يەركەن، خوتەن، لولان خانلىقلىرى بار ئىدى. ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ غەربىدە بولسا پەرغانە خانلىقى، قاڭلى خانلىقى، غەربىي ئاسىيادا ئالانلار خانلىقى قاتارلىق دۆلەتلەر بار ئىدى. قاڭلى خانلىقى ھازىرقى سەمەرقەنت ئەتراپلىرىدىن تارتىپ بالقاش كۆلى بىلەن ئارال كۆللىرى ئارىسىدا ئىدى. ئالانلار دۆلىتى كاسپىي دېڭىزىنىڭ شەرقىي شىمال تەرەپلىرىدە ئىدى.

باتۇر تەڭرىقۇت مىلادىيىدىن 202 يىل بۇرۇن بايقال بويىدىكى (شەرقىي ئۇيغۇرلار) خانلىقى بىلەن يەنىسەي دەرياسىنىڭ يۇقىرى ئېقىملىرىدىكى قىرغىز خانلىقىنى بويسۇن-

تەڭرىقۇتنىڭ ئوغلى ئوك قول بىلىگە خان ئىسيان كۆتۈرگەن ئۇلۇغ ياۋچىلار ئۈستىگە بېسىپ بېرىپ، ئۇلارنى قاتتىق جازالىغان. ئۇنىڭغا چىدىمىغان ئۇلۇغ ياۋچىلار ھونلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەن خاننىڭ ئايالى باشچىلىقىدا، غەربكە قاراپ كۆچۈپ، ئىلى ۋادىسىغا كېلىپ، ئۇ يەرگە يېڭىدىن كېلىپ ئورۇنلاشقان ئۇيسۇنلارنى ماكانلىرىدىن قوغلاپ چىقارغان. ئۇلۇغ ياۋچىلار ئىلى ۋادىسىدا 25 يىل تۇرغان. مىلادىيىدىن 150 يىل بۇرۇن، ھون تەڭرىقۇتى كۆكخاننىڭ ياردىمىنى ئالغان ئۇيسۇنلار ئۇلۇغ ياۋچىلارغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنى ئىلى ۋادىسىدىن قوغلىدى، ئۇلۇغ ياۋچىلار ئىلى ۋادىسىدىن غەربىي جەنۇبقا سىلجىپ، قەشقەرگە كەلدى ۋە بۇ يەردە ئانچە ئۇزۇن تۇرماي يەنە باكتىرىيە (ھازىرقى ئافغانىستاننىڭ شىمالىي قىسمى)گە ۋە ئامۇ دەرياسىنىڭ ئوڭ قىرغىقىغا بېرىپ ئورۇنلاشتى. («ئۇيغۇرلار»، 119-، 121-بەتلەر)

توغرىسى: «كىچىك بىر ئەمەلدارنىڭ ئەھدىنى بۇزغانلىقى ئارقىسىدا، ئوك تۇغ خاننى جازالاپ، ئۇنى غەربكە ياۋچىلار ئۈستىگە ئۇرۇشقا ئەۋەتتىم. تەڭرىنىڭ ئىنايىتى بىلەن سىپاھ-بەگلەرنىڭ خىل، ئاتلارنىڭ قاۋۇللۇقى ئارقىسىدا، ياۋچىلار تارمار قىلىندى.» («خەننامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە»)

«ئۇلۇغ ياۋچىلار غەربتە ساكلار خانىنى مەغلۇپ قىلدى، ساكلار خانى جەنۇبقا يۈرۈپ ھىندىستانغا كەتتى، ئۇلۇغ ياۋچىلار ئۇنىڭ زېمىنىنى ئىگىلىدى. ئۇيسۇن كۈنبېيىسى ئۇلۇغ ياۋچىلارنى قاتتىق مەغلۇپ قىلدى، ئۇلۇغ ياۋچىلار غەربكە كۆچۈپ باكتىرىيىگە كەتتى، ئۇنىڭ زېمىنىنى ئۇيسۇن كۈنبېيىسى ئىگىلىدى.» («خەننامە. غەربىي رايون تەزكىرىسى 2-قىسىم»)

«بۇرۇن قۇدرەت تاپقان ۋاقىتلىرىدا ھونلارغا سەل قارىغان، باتۇر (مودۇ) تەڭرىقۇت تەختكە چىققاندىن كېيىن، لەشكەر تارتىپ ئۇلارنى تارمار قىلغان، ئاغا تەڭرىقۇت (روشات) تەختكە چىققاندىن كېيىن، ياۋچىلارنىڭ خانىنى ئۆلتۈرگەن ۋە ئۇنىڭ باش سۆڭىكىنى شاراپ قاچىسى قىلغانىكەن... ھونلاردىن يېڭىلگەندىن كېيىن، يىراقلارغا كۆچۈپ كەتكەن، پەرغانىدىن ئۆتۈپ، غەربتە باكتىرىيىگە ھۇجۇم قىلغان ۋە ئۇنى بويسۇندۇرغانىكەن. جەيخۇن (ئامۇ) دەرياسىنىڭ شىمالىغا پايتەخت قۇرۇپ، خان ئوردىسى قىلغانىكەن.» («تارىخىي خاتىرىلەر. پەرغانە تەزكىرىسى»)

ئىلاۋە: ئۇلۇغ ياۋچىلار ھونلار تەرىپىدىن مەغلۇپ قىلىنغان، مىلادىيىدىن ئىلگىرىكى 174-يىلنىڭ ئالدى-كەينىدە غەربكە كۆچكەن، ئاۋۋال ئىلى ۋادىسىغا بارغان ھەم ساكلار خانىنىڭ زېمىنىنى ئىگىلىگەن، كېيىن ئۇيسۇن خانى راغۇمى ئۇلۇغ ياۋچىلارنى مەغلۇپ قىلغان، ئۇلۇغ ياۋچىلار يەنە غەربكە كۆچكەن. باكتىرىيىدىكى جەيھۇن دەرياسى بويىدا پايتەخت قۇرۇپ ماكانلاشقان.

تارىخنىڭ بۇ جەريانىنىڭ تەرتىپى ناھايىتى ئېنىق. ئاۋۋال ياۋچىلار ئىلى ۋادىسىغا كىرگەن، ئۇنىڭدىن سەل كېيىنرەك ئۇيسۇنلار ئۇ يەرگە بارغان. ئاپتور تارىخنىڭ بۇ تەرتىپىنى پۈتۈنلەي ئاستىن-ئۈستۈن قىلىۋەتكەن.

19.خاتاسى: بەنچاۋ تارىم ۋادىسىدىكى ئۇيغۇر خانلىقلىرىنىڭ ئۆزئارا زىددىيىتىدىن پايدىلىنىپ، ئۇلارنى بىر-بىرى بىلەن كالىلا سوقۇشتۇرۇپ، ئۆزئارا ئۇرۇشقا سېلىپ قويۇپ، كۆپلەپ قان تۆكۈلۈشكە سەۋەب بولدى.

(داۋامى كېيىنكى ساندا)

www.uyghurkitap.com

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ 1991 - يىللىق ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى نىزامى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 21-ئاپرېل خەۋىرى. جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ 1991-يىللىق ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى نىزامى.

بىرىنچى ماددا: مالىيە مەبلىغى توپلاپ، دۆلەتنىڭ قۇرۇلۇشىغا ياردەم بېرىش، ئىقتىسادنىڭ مۇقىم، ماسلاشقان ھالدا راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن 1991- يىللىق ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى تارقىتىش قارار قىلىندى.

ئىككىنچى ماددا: ئالاھىدە دۆلەت قەرزچېكىنىڭ تارقىتىلىش ئوبيېكتى ۋە سانى: ئىقتىسادىي شارائىتى بىر قەدەر ياخشى بولغان ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكىدىكى كارخانىلار، كوللېكتىپ مۈلۈكچىلىكىدىكى كارخانىلار، خۇسۇسىي كارخانىلار، تورلۇك پۇل - مۇئامىلە ئاپپاراتلىرى، كارخانىلارنى ئاساسلىق باشقۇرغۇچى تارماقلار، كەسپىي ئورۇنلار، قىسىملار، ئورگانلار ۋە ئىجتىمائىي تەشكىلاتلارغا جەمئىي 1 مىليارد يۈەنلىك ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى تارقىتىلىدۇ؛ ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكىدىكى كارخانىلاردىكى ئىشچى- خىزمەتچىلەرنىڭ پېنسىيىگە چىققان، ياشانغانلارنى بېقىش فوندىنى باشقۇرۇش ئاپپاراتلىرى، ئىش كۈتۈپ تۇرغانلار سۇغۇرتىسىنى باشقۇرۇش ئاپپاراتىغا جەمئىي 1 مىليارد يۈەنلىك ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى تارقىتىلىدۇ.

ئۈچىنچى ماددا: ئالاھىدە دۆلەت قەرزچېكىنىڭ دىرىنى قايتۇرۇش ۋاقتى بەش يىل بولىدۇ. پۇل تاپشۇرغان كۈندىن باشلاپ، بەش يىل توشقاندىن كېيىن بىر قېتىمدىلا قايتۇرۇلىدۇ.

ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكىنىڭ يىللىق ئۆسۈم نىسبىتى توققۇز پىرسەنت بولىدۇ، پۇل تاپشۇرغان كۈندىن باشلاپ ئۆسۈم ھېسابلىنىدۇ. ئۆسۈمى بىلەن دىرى بىرلا ۋاقىتتا قايتۇرۇلىدۇ، قوشۇمچە ئۆسۈم ھېسابلانمايدۇ.

تۆتىنچى ماددا: مەركەزدىكى ئورۇنلار، قىسىملار ۋە ھەر قايسى ئۆلكە، ئاپتونوم رايون، بىۋاسىتە قاراشلىق شەھەرلەر، شۇنداقلا پىلاندا ئايرىم كىرگۈزۈلگەن شەھەرلەرنىڭ ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنى مالىيە مىنىستىرلىكى تەقسىم قىلىپ بېرىدۇ.

يەرلىكتىكى ئورۇنلارنىڭ ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنى ئۆلكىلىك، ئاپتونوم رايونلۇق، بىۋاسىتە قاراشلىق شەھەرلەر ۋە پىلاندا ئايرىم كىرگۈزۈلگەن شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى تەقسىم قىلىپ بېرىدۇ.

ھەر قايسى ئورۇنلار تەقسىم قىلىپ بېرىلگەن ۋەزىپىنى ۋاقتىدا ئورۇندىشى لازىم.

بەشىنچى ماددا: ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى بۇ يىل 4-ئاينىڭ 15-كۈنىدىن 10-ئاينىڭ 15-كۈنىگىچە تارقىتىلىدۇ.

ئالتىنچى ماددا: ئالاھىدە دۆلەت قەرزچېكى بىر تۇتاش پۇل ئېلىش تالونى شەكلى بىلەن تارقىتىلىدۇ، ئۇنى تارقىتىش ۋە دىرى بىلەن ئۆسۈمىنى قايتۇرۇش ئىشىنى جايلاردىكى مالىيە تارماقلىرى تەشكىللەيدۇ ۋە بېجىرىدۇ.

ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكىنىڭ پۇل ئېلىش تالونىغا ئىسمىنى يېزىشقا، يوقالغانلىقىنى مەلۇم قىلىشقا بولىدۇ، پۇل ئورنىدا خەجلەشكە بولمايدۇ.

يەتتىنچى ماددا: ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكىنىڭ ئۆسۈم كىرىمىدىن تاپاۋەت بېجى ئېلىنمايدۇ.

سەككىزىنچى ماددا: بۇ نىزامنى چۈشەندۈرۈشكە مالىيە مىنىستىرلىكى مەسئۇل بولىدۇ، يولغا قويۇش چارىسىنى مالىيە مىنىستىرلىكى تۈزۈپ چىقىدۇ.

توققۇزىنچى ماددا: بۇ نىزام ئېلان قىلىنغان كۈندىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ.

◁*▷

مەملىكەتلىك باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، جايلاردىن «1 - ماي» خەلقئارا ئەمگەكچىلەر بايرىمىنىڭ 105 يىللىقىنى خاتىرىلەش پائالىيىتىنى ياخشى ئىشلەپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى

بۇ يىل پۈتۈن دۇنيادىكى ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئىتتىپاق بايرىمى — «1-ماي» خەلقئارا ئەمگەكچىلەر بايرىمىنىڭ 105 يىللىقىنى خاتىرىلەش كۈنى، جۇڭخۇا مەملىكەتلىك باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى يېقىندا ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۇيۇشمىلىرىدىن بايرامنى تەبرىكلەش پائالىيىتىنى داغدۇغىلىق، قىزغىن ھالدا ياخشى ئىشلەپ بېرىپ، كەڭ ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ تارىخىي مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىنى يەنىمۇ كۈچەيتىپ، ئۇلارنىڭ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئىشلىرىغا ئاتلىنىشتىن ئىبارەت ئەمگەك قىزغىنلىقى ۋە غەيرىتىگە ئىلھام بېرىپ، 8-بەش يىللىق پىلاننىڭ تۇنجى يىلىدىكى ۋەزىپىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش يولىدا خىزمەت كۆرسىتىپ، كۆپرەك تۆھپە قوشۇشنى تەلەپ قىلدى. ئۇقتۇرۇشتا تەبرىكلەش پائالىيىتىنى ئاممىسى قاتلاملاردا ئىشلەپ بېرىشنى ئاساس قىلىش تەكىتلەندى.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى خەۋىرى)

◁*▷

شەققەتلىك، شۇنداقلا تىرىشچانلىق كۆرسىتىش ئارقىلىق ئورۇندىغىلى بولىدىغان ۋەزىپىلەردۇر. ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلاننى غەلىبىلىك ئورۇنداش — دەۋر بىزگە تاپشۇرغان شەرەپلىك تارىخىي ۋەزىپە.

بىز چوقۇم پۈتۈن مەملىكەتتىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىتتىپاقلىقىنى قوغدىشىمىز، تەسلىكتە قولغا كەلگەن تىنچ - ئىتتىپاق بولغان سىياسىي ۋەزىيەتنى قوغدىشىمىز لازىم. بۇ- ئىقتىسادىي تەرەققىياتنىڭ تۈپكى ئاپالىتى. ئىتتىپاقلىق — كۈچ. بىز ئىتتىپاقلىق بىلەن مۇقىملىقنى كۆز قارىچۇقىمىزنى ئاسرىغاندەك ئاسرىشىمىز لازىم.

بىز چوقۇم جاپا- مۇشەققەتكە چىداپ كۈرەش قىلىدىغان ئېسىل ئەنئەنىنى داۋاملىق جارى قىلدۇرۇپ، باش چۆكۈرۈپ جاپالىق ئىشلەپ، ئالغا ئىلگىرىلەش يولىمىزدىكى قىيىنچىلىقلارنى قەتئىي تەۋرەنمەس، ئېگىلمەس- سۇنماس روھ بىلەن يېڭىپ ئۆزلۈكسىز يول ئېچىپ ئىلگىرىلىشىمىز لازىم.

بىز چوقۇم ئومۇمىي ۋەزىيەتكە ئېتىبار بېرىپ، مەسئۇلىيەتنى باتۇرلۇق بىلەن ئۈستىمىزگە ئېلىپ، كۆپرەك تۆھپە يارىتىش ئۈچۈن تىرىشىشىمىز لازىم. مەسىلىلەر ئۈستىدە باش قاتۇرغاندا، ئىش قىلغاندا، مەملىكىتىمىزدىكى 1 مىلياردتىن ئارتۇق خەلقنىڭ ئومۇمىي مەنپەئىتى بىلەن كەلگۈسى مەنپەئىتىنى ئاساس قىلىپ، ھازىرقى مەنپەئەت بىلەن كەلگۈسى مەنپەئەتنى، قىسمەن مەنپەئەت بىلەن ئومۇمىي مەنپەئەتنى ئوبدان بىرلەشتۈرۈشىمىز لازىم.

◁*▷

خەلق ئىگىلىكى تەرەققىياتى، ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلانىنىڭ پروگراممىسى توغرىسىدا دوكلات

(بېشى ئالدىنقى سانىدا)

ھۆرمەت قىلىش، ھەر قانداق دۆلەتنىڭ ھەر قانداق باھانە- سەۋەب بىلەن باشقا دۆلەت زېمىنىغا تاجاۋۇز قىلىشىغا ۋە ئۇنى يۇتۇۋېلىشىغا يول قويماسلىق، خەلقئارا تالاش- تارتىشلارنى تىنچ سۆھبەت ئۆتكۈزۈش يولى بىلەن مۇۋاپىق ھەل قىلىش، قورال كۈچىگە مۇراجىئەت قىلىشقا ياكى قورال كۈچى بىلەن تەھدىت سېلىشقا قارشى تۇرۇش، خەلقئارا تالاش- تارتىشلارنى ئۇرۇش ۋاسىتىسى بىلەن ھەل قىلىشقا قارشى تۇرۇش؛ خەلقئارا مۇناسىۋەتتە چوڭنىڭ كىچىكنى بېسىشىغا، كۈچلۈكنىڭ ئاجىزنى ئانى تېپىشىغا، باينىڭ نامراتنى بوزەك قىلىشىغا يول قويماسلىق، خەلقئارادىكى ئىشلارنى دۇنيادىكى ھەر قايسى دۆلەتلەر باراۋەر ئورۇندا تۇرۇپ مەسلىھەتلىشىپ ھەل قىلىش، ئۇنى بىر ياكى بىر نەچچە چوڭ دۆلەتنىڭ مونوپول قىلىۋېلىشىغا يول قويماسلىق، ھەر قانداق دۆلەتنىڭ زومىگەرلىكنى

مەيدانىدىن تا ھازىرغىچە ۋاز كەچمەيۋاتىدۇ، خەلقئارادا «ئىسلاھاتنىڭ دىپلوماتىيە»نى داۋاملىق يولغا قويۇۋاتىدۇ، ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ مۇناسىۋىتى جەھەتتە، «ئۈچ ئالاقە»نى بىۋاسىتە يولغا قويۇشقا ھەم ئىككى تەرەپلىمە باردى- كەلدىگە ھېلىھەم چەك قويۇۋاتىدۇ. ھەر ئىككى تەرەپتىكى قېرىنداشلار يېقىنقى يىللاردا ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ ئالاقىسىدە بارلىققا كەلگەن ياخشى ئەھۋالنىڭ يەنىمۇ راۋاجلىنىشىنى، «ئۈچ ئالاقە» جەھەتتىكى سۈنئىي توسالغۇلارنىڭ بالدۇرراق تۈگىتىلىشىنى جىددىي تەلەپ قىلماقتا. بىز تەيۋەن دائىرىلىرىنىڭ ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ «ئۈچ ئالاقە»نى ۋە ئىككى تەرەپلىمە ئالماشتۇرۇش ئىشىنى بىۋاسىتە يولغا قويۇشقا ھەم ۋەتەننىڭ بىرلىككە كېلىشىگە پايدىلىق بولغان بەزى ئەمەلىي ئىشلارنى داۋاملىق ھەقىقىي تۈردە كۆپرەك قىلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى جۇڭگو گومىنداڭى بىلەن باراۋەر-

سېلىشقا قارشى تۇرۇش، خەلقئارا تالاش-تارتىشلارنى ئۇرۇش ۋاستىسى بىلەن ھەل قىلىشقا قارشى تۇرۇش؛ خەلقئارا مۇناسىۋەتتە چوڭنىڭ كىچىكنى بېسىشىغا، كۈچلۈكنىڭ ئاجىزنى ئالدىمىي تېپىشىغا، باينىڭ نامراتنى بوزەك قىلىشىغا يول قويماسلىق، خەلقئارادىكى ئىشلارنى دۇنيادىكى ھەر قايسى دۆلەتلەر باراۋەر ئورۇندا تۇرۇپ مەسلىھەتلىشىپ ھەل قىلىش، ئۇنى بىر ياكى بىر نەچچە چوڭ دۆلەتنىڭ مونوپول قىلىۋېلىشىغا يول قويماسلىق، ھەر قانداق دۆلەتنىڭ زومىگەرلىكنى كۆزلىشىگە ياكى زوراۋانلىق سىياسىتى يۈرگۈزۈشىگە يول قويماسلىق؛ كونا خەلقئارا ئىقتىسادىي مۇناسىۋەتنى ئىسلاھ قىلىپ، ئۇنىڭ ئورنىغا باراۋەر بولۇش-ئۆزئارا مەنپەئەت يەتكۈزۈش، تەڭ قىممەتتە ئالماشتۇرۇش ئاساسىدىكى ئادىل، ئەقىلگە مۇۋاپىق خەلقئارا يېڭى ئىقتىسادىي تەرتىپ ئورنىتىش. شۇ بىلىمىزكى، بۇنداق خەلقئارا تەرتىپ ھەر قايسى ئەل خەلقىنىڭ ئارزۇسىغا ۋە تۈپ مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن، ئۇ دۇنيانىڭ ئۇزاق تىنچلىقىنى قولغا كەلتۈرۈشكە، ھەر قايسى دۆلەتلەرنىڭ ئورتاق تەرەققىياتىنى كۆزلەپ ئىش كۆرۈشىگە جەزمەن پايدا يەتكۈزىدۇ.

خەلقئارا يېڭى سىياسىي تەرتىپ ۋە يېڭى ئىقتىسادىي تەرتىپ ئورنىتىش— ئۇلۇغ ھەم مۈشكۈل ۋەزىپە، شۇنداقلا بىر تارىخىي جەريان. جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە خەلقى دۇنيا ئەللىرى ھۆكۈمەتلىرى ۋە خەلقى بىلەن بىرلىكتە بۇ تارىخىي ۋەزىپىنى پەيدىنپەي ئەمەلگە ئاشۇرۇش يولىدا بوشاشماي تىرىشچانلىق كۆرسىتىشنى خالايدۇ.

كەلگۈسىدىكى ئون يىل خەلقئارا ۋەزىيەت داۋالغۇپ، ئۆزگىرىپ تۇرىدىغان ئون يىل بولىدۇ، ئىنسانىيەت 21-ئەسىرگە قەدەم قويىدىغان ئاچقۇچلۇق تارىخىي دەۋر بولىدۇ. جۇڭگو ھۆكۈمىتى بۇرۇنقىدەكلا خەلقىمىزنىڭ ۋە دۇنيا خەلقىنىڭ تۈپ مەنپەئىتىنى تەۋرەنمەي ئاساس قىلىپ، زامانىۋىلاشتۇرۇش ئىشلىرىمىزغا پايدىلىق خەلقئارا تىنچ مۇھىت يارىتىش، ھەر قايسى ئەللەر بىلەن بولغان دوستلۇق-ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىنى راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن كۈچ چىقىرىدۇ. شۇنىڭغا قەتئىي ئىشىنىمىزكى، دۇنيا تىنچلىققا ئېرىشىدۇ، ئىنسانىيەت تەرەققىي تاپىدۇ، دەۋر خەلققە پايدىلىق تەرەپكە قاراپ جەزمەن داۋاملىق ئىلگىرىلەيدۇ.

ۋەكىللەر!

بىز «ۋەتەننى تىنچ يول بىلەن بىرلىككە كەلتۈرۈش، بىر دۆلەتتە ئىككى خىل تۈزۈمنى يولغا قويۇش» پرىنسىپىنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئەمەل قىلىپ، تەيۋەن بوغۇزىنىڭ ئىككى تەرىپىدىكىلەرنىڭ ئىقتىسادىي ئالاقە ۋە مەدەنىيەت ئالاقىسىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈپ، ۋەتەننى تىنچ يول بىلەن بىرلىككە كەلتۈرۈشتىن ئىبارەت ئۇلۇغۋار ئىشنى ئالغا سۈرىمىز.

يېقىنقى مەزگىلدە تەيۋەن دائىرىلىرى ۋەتەننى بىرلىككە كەلتۈرۈشنى قۇۋۋەتلەش بابىدا كۆپ قېتىم سۆز قىلدى ھەمدە ئۇلار ئوبيېكتىپ جەھەتتە ئىككى تەرەپتىكىلەر ئوتتۇرىسىدىكى دۈشمەنلىشىش ھالىتىگە خاتىمە بېرىشكە، ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ مۇناسىۋىتىنىڭ نورمال تەرەققىي قىلىشىغا ياردەم بېرىدىغان بەزى تەدبىرلەرنى قوللانماقچى بولۇۋاتىدۇ. بىز بۇنى ئالقىشلايمىز. لېكىن بىز شۇنىمۇ كۆرمەي تۇرالمايمىزكى، تەيۋەن دائىرىلىرى «بىر دۆلەتتە ئىككى ھۆكۈمەت بولۇش»نىڭ

كەلگەن ياخشى ئەھۋالنىڭ يەنىمۇ راۋاجلىنىشىنى، «ئۈچ ئالاقە» جەھەتتىكى سۈنئىي توسالغۇلارنىڭ بالدۇرراق تۈگىتىلىشىنى چىندىي تەلەپ قىلماقتا. بىز تەيۋەن دائىرىلىرىنىڭ ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ «ئۈچ ئالاقە»نى ۋە ئىككى تەرەپلىمە ئالماشتۇرۇش ئىشىنى بىۋاسىتە يولغا قويۇشقا ھەم ۋەتەننىڭ بىرلىككە كېلىشىگە پايدىلىق بولغان بەزى ئەمەلىي ئىشلارنى داۋاملىق ھەقىقىي تۈردە كۆپرەك قىلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى جۇڭگو گومىنداڭى بىلەن باراۋەرلىك ئاساسىدا بالدۇرراق سۆھبەت ئۆتكۈزۈشنى خالايدۇ. ئاۋۋال دۆلەتنى بىرلىككە كەلتۈرۈش مەسىلىسى ئۈستىدە سۆزلەشسەكمۇ بولىدۇ. ئاۋۋال ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ مۇناسىۋىتىگە دائىر مۇھىم مەسىلىلەر، جۈملىدىن تەيۋەن دائىرىلىرى كۆڭۈل بۆلىدىغان مەسىلىلەر ئۈستىدە سۆزلەشسەكمۇ بولىدۇ؛ تەيۋەندىكى ھەر قايسى پارتىيە-گۇرۇھلار، تەشكىلاتلار ۋە ھەر ساھە زاتلىرى بىلەن ئۇچرىشىپ، پىكىر ئالماشتۇرۇپ، چۈشىنىشنى ئىلگىرى سۈرۈپ، دۆلەتنىڭ ئىشلىرى ئۈستىدە بىرلىكتە مەسلىھەتلىشىشنى خالايمىز، دەپ ئاللىقاچان ئىپادە بىلدۈرگەن. بىز تەيۋەنلىك قېرىنداشلارنىڭ ۋەتەن چوڭ قۇرۇلۇقىنىڭ زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىغا پائال قاتنىشىشىنى قارشى ئالىمىز. بۇنىڭ ئۈچۈن داۋاملىق قولاي شارائىت يارىتىپ بېرىمىز، دۆلىتىمىزنىڭ كەسىپ سىياسىتىگە ئۇيغۇن كېلىدىغان ئوبيېكتلارنىڭ ھەممىسىنى بەلگىلەنگەن ئېتىباردىن بەھرىمەن قىلىمىز.

شياڭگاڭ 1997-يىلى، ئاۋمېن 1999-يىلى ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىدۇ. «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ ئېگىزلىك قانۇنى»دا جۇڭگو ھۆكۈمىتىنىڭ شياڭگاڭغا قاراتقان فاڭجېن-سىياسەتلىرى قانۇن تەرىقىسىدە مۇئەييەنلەشتۈرۈلۈپ، دۆلىتىمىزنىڭ شياڭگاڭغا بولغان ئىگىلىك ھوقۇقى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەندىن كېيىن، بۇ رايوننىڭ مۇقىملىقى ۋە ئاۋاتلىقى تۈپ ئاساستىن كاپالەتكە ئىگە قىلىنىدىغان بولدى. ئاۋمېن ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ ئېگىزلىك قانۇنىنى تۈزۈش ئىشى ھازىر قانۇن ماددىلىرىنى تەييارلاش باسقۇچىغا قەدەم قويدى، مۆلچەرلىشىمىزچە، 1993-يىلى پۈتتۈرۈلۈپ، شۇ ۋاقىتتا مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ قاراپ چىقىپ ماقۇللىشىغا تاپشۇرۇلىدۇ. جۇڭگو ھۆكۈمىتى شياڭگاڭ بىلەن ئاۋمېننىڭ مۇقىملىقى ۋە ئاۋاتلىقى، سىلىق يول بىلەن ئۆتۈشى ئۈچۈن ھەم ھاكىمىيەتنى ئوڭۇشلۇق ئۆتكۈزۈپ بېرىش- ئۆتكۈزۈۋېلىش ئىشى ئۈچۈن ئىزچىل تۈردە ئىنچىكە تىرىشچانلىق كۆرسىتىدۇ ھەمدە جۇڭگو- ئەنگلىيە قوشما باياناتى ۋە جۇڭگو- پورتۇگالىيە قوشما باياناتى ئاساسىدا، ئەنگلىيە ھۆكۈمىتى ھەم پورتۇگالىيە ھۆكۈمىتى بىلەن بولغان ھەمكارلىقنى كۈچەيتىشنى خالايدۇ.

ئىشىنىمىزكى، تەيۋەنلىك قېرىنداشلار، شياڭگاڭ- ئاۋمېنلىق قېرىنداشلار ۋە چەت ئەللەردىكى مۇھاجىر قېرىنداشلار ۋەتەننى سۆيىدۇ. ۋەتەننى تىنچ يول بىلەن بىرلىككە كەلتۈرۈش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئىشلىرى ئۈچۈن ئۆز كۈچىنى تۆھپە قىلىشنى خالايدۇ. بىز مۇشۇ يولدا قولنى قولغا تۇتۇشۇپ بىرلىكتە تىرىشچانلىق كۆرسىتەيلى.

ۋەكىللەر!

خەلق ئىگىلىكى تەرەققىياتى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ بۇندىن كېيىنكى ئون يىللىق ۋەزىپىلىرى مۇ-

... لازىم.

بىز چوقۇم ئومۇمىي ۋەزىيەتكە ئېتىبار بېرىپ، مەسئۇلىيەتنى باتۇرلۇق بىلەن ئۈستىمىزگە ئېلىپ، كۆپرەك تۆھپە يارىتىش ئۈچۈن تىرىشىشىمىز لازىم. مەسىلىلەر ئۈستىدە باش قاتۇرغاندا، ئىش قىلغاندا، مەملىكىتىمىزدىكى 1 مىلياردتىن ئارتۇق خەلقنىڭ ئومۇمىي مەنپەئىتى بىلەن كەلگۈسى مەنپەئىتىنى ئاساس قىلىپ، ھازىرقى مەنپەئەت بىلەن كەلگۈسى مەنپەئەتنى، قىسمەن مەنپەئەت بىلەن ئومۇمىي مەنپەئەتنى ئوبدان بىرلەشتۈرۈشىمىز لازىم.

بىز چوقۇم ئىنتىزامچانلىقنى كۈچەيتىپ، قىل دېگەننى قىلىپ، قىلما دېگەننى قىلماي، بېكىتىلگەن ئۈنۈملۈك قانۇنلار، قائىدە- نىزاملار، فاڭجېن، سىياسەتلەر، پىلان، تەدبىرلەرنى ھەقىقىي ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، توغرىلىق خىزمەتلىرىمىزنى تەرتىپلىك، ساغلام ئالغا سۈرۈشىمىز لازىم.

ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلاننى ئورۇنداش، 2-قەدەمدىكى ستراتېگىيىلىك نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن، گوۋۇيۈەن ۋە ھەر قايسى مىنىستىرلىك، كومىتېتلاردىن تارتىپ، ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، بارلىق ھۆكۈمەت خادىملىرى، بولۇپمۇ ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار ئۆز ۋەزىپىسىنى تولۇق ئادا قىلىپ، بەجانىدىل، سادىق، ئاكتىپ، پاك- دىيانەتلىك بولۇپ، خىزمەت ئۇسلۇبىنى ھەقىقىي ياخشىلاپ، جان- دىل بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىپ، خەلق ئاممىسىغا يېقىندىن تايىنىپ، توغرىلىق خىزمەتلەرنى تېخىمۇ ئوبدان ئىشلىشى كېرەك.

مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى ئۇلۇغ تىمۇشنى ئەسلەپ، كەلگۈسىگە نەزەر سالغىنىدا، ئىشەنچ ۋە ئۈمىدكە تولىدۇ. بىز يولداش جياڭ زېمىن يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ئەتراپىغا زىچ ئۇيۇشۇپ، مەملىكەت بويىچە يۇقىرىدىن تۆۋەنگىچە ھەممە بىر نىيەتكە كېلىپ، دىل جەم بولۇپ، جاسارەت بىلەن كۈچىنىپ ئىشلەپ، ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلاندا بەلگىلەنگەن ئۇلۇغۋار ۋەزىپىلەرنى غەلىبىلىك ئورۇنداش يولىدا تىرىشىپ كۆرەش قىلايلى.

بىز نىشانىمىزغا چوقۇم يېتىمىز!
بىز نىشانىمىزغا چوقۇم يېتەلەيمىز!

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 10-ئاپرېل خەۋىرى)

تۆۋەندىكى كېنىشكىلەر يوقالدى، ئىناۋەتسىز

△ خوتەن 7 - ترانسپورت شىركىتى 3-كالونناسىنىڭ 00390-46-نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى △ خوتەن ناھىيىلىك تەمىنات - سودا كوپېراتىپىدىن غۇلام ناملىق 61-21-نومۇرلۇق ئاشلىق، ماي بىلەن تەمىنلىنىش كېنىشكىسى △ چىرا ناھىيىلىك 2-يېزىلىك ساناتئەت ئىدارىسىدىن مەمتۇرايىم ناملىق 11-26-نومۇرلۇق ئاشلىق، ماي بىلەن تەمىنلىنىش كېنىشكىسى △ خوتەن شەھەر گۈجەنباغ كوچا ئىش بېجىرىش باشقارمىسىدىن مەمتىمىن مەتنىياز ناملىق 01778-نومۇرلۇق موتوتسىكلىتنىڭ نومۇر تاختىسى △ خوتەن ناھىيىلىك پارتكومىدىن ئاقىل تۆمۈر ناملىق 99-1-1-نومۇرلۇق ئاشلىق، ماي بىلەن تەمىنلىنىش كېنىشكىسى △ قاراقاش ناھىيە قاراقاش بازىرىدىن جېلىل ناملىق 00576-46-نومۇرلۇق موتوتسىكلىتنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

يېڭىدىن گۈللەنگەن كارخانىلار ئىقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇشقا بەس - بەستە تۆھپە قوشماقتا

خوتەن شەھەرلىك ئېشەك يىلىمى زاۋۇتى ئاپتونوم رايوننىڭ مۇئاۋىن رەئىسى يولداش ۋاڭ لېچۈەننىڭ بىۋاستە غەمخورلۇقى ئاستىدا قۇرۇلغان «ئاپتونوم رايوننىڭ ئۈچقۇن تېخنىكا تەرەققىيات تۈرى» دىكى زاۋۇت. بۇ زاۋۇت 1993 -يىلى 11 - ئاينىڭ 3 - كۈنى ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈلگەن بولۇپ، بۇ يىل 3 - ئاينىڭ 2 - كۈنىگىچە سىناق تەرىقىسىدە جەمئىي 22 تونna ئېشەك يىلىمى ئىشلەپچىقىرىپ، 1 مىليون 360 مىڭ يۈەنلىك مەھسۇلات قىممىتى، 580 مىڭ يۈەنلىك ئومۇمىي پايدا ياراتتى!

بۇ زاۋۇت ئىشلەپچىقارغان ئېشەك يىلىمىنىڭ تۈرلۈك كۆرسەتكۈچلىرى جۇڭگو دورىگەرلىك قامۇسىدا بەلگىلەنگەن تەلەپلەرگە ئۇيغۇن بولدى، بەزى كۆرسەتكۈچلەر شەندۇڭ «دۇڭئې» ئېشەك يىلىمى زاۋۇتى بەلگىلىگەن ئىچكى جەھەتتە كونترول قىلىش كۆرسەتكۈچىگە يەتتى ياكى ئۇنىڭدىن ئېشىپ كەتتى، سۈپىتى ئەلا سۈپەتلىك مەھسۇلاتلارنىڭ ئۆلچىمىگە يەتتى.

ئۇسكۈنىلەردىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، پەسىل خاراكتېرلىك ئىشلەپچىقىرىش يىل بويى ئىشلەپچىقىرىشقا ئۆزگەرتىلدى. بۇ زاۋۇت يۈرۈشلەشكەن ئېشەك يىلىمى مەھسۇلاتلىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇپ، بەزى مەھسۇلاتلارنى دەسلەپكى قەدەمدە ئىشلەپچىقىرىپ مۇۋەپپەقىيەت قازاندى.

خوتەن شەھەرلىك مېۋە مەھسۇلاتى، ئىچىملىك باش شىركىتى ئۆرۈك شىرىسىنى ئىشلەپچىقىرىشنى ئاساس قىلىپ، ئۇنىۋېرسال پايدىلىنىپ، يۈرۈشلەشتۈرۈپ راۋاجلاندۇرىدىغان مېۋە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش كارخانىسى بولۇپ، 1992 - يىلى 9 - ئايدا يۈتۈپ ئىشقا كىرىشتۈرۈلگەندىن بۇيان 200 نەچچە تونna مېۋە شىرىسىنى ئىشلەپچىقاردى، مەھسۇلاتى ئەسلىدىكى بىر خىلدىن تەرەققىي قىلىپ، 10 نەچچە خىلغا يەتتى.

بۇ شىركەت خوتەن، ئۈرۈمچى، چېڭدۇ، گۇاڭجۇ قاتارلىق جايلاردا سېتىش نۇقتىسى شەكىللەندۈردى، 1994 - يىلى 450 تونna تۈرلۈك مېۋە شىرىسى ئىشلەپچىقىرىپ، 4 مىليون 500 مىڭ يۈەنلىك مەھسۇلات قىممىتى، 200 مىڭ يۈەنلىك پايدىنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى پىلانلىدى.

خوتەن شەھەرلىك ھۈنەر - سەنئەت شىركىتى 1989 - يىلى 10 - ئايدا قۇرۇلغان بولۇپ، شۇ چاغدىكى تۇراقسىز مەبلىغى 30 مىڭ يۈەنگىمۇ يەتمەيتتى. ئاران تۆت دانە تىجارەت پۈكىيى بار ئىدى، يىللىق سېتىش سوممىسى 50 مىڭ يۈەنگىمۇ يەتمەيتتى. 1991-يىلى «قاشتېشى بۇيۇملىرى ئاساسىي ھۇجۇم نىشانى قىلىنىپ، بۇنىڭغا ئالاقىدار كەسىپلەرنى ئومۇميۈزلۈك راۋاجلاندۇرۇشقا تۈرتكە بولۇش» تىن ئىبارەت ستراتېگىيىلىك فاڭجېن بېكىتىلىپ، شىركەت كۈنسايىن يېڭى تەرەققىياتلارغا ئېرىشتى.

ئۆتكەن يىلىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە، شىركەتنىڭ تۇراقلىق مەبلىغى 1 مىليون يۈەندىن، يىللىق سېتىش سوممىسى 1 مىليون 200 مىڭ يۈەندىن، پايدىسى 100 مىڭ يۈەندىن ئېشىپ، قاشتېشى بۇيۇملىرىنى پارچە سېتىشنى باشلامچى، قاشتېشى بۇيۇملىرىنى لايىھىلەش، ئىشلەپچىقىرىش، پىششىقلاپ ئىشلەش، ئاپتوموبىل رېمونت قىلىش، ئاپتوموبىل زاپچاسلىرى، ئاپتوموبىل ترانسپورتىنى قوشۇمچە قىلىشنى تەڭ ئېلىپ بېرىشتەك تىجارەت قېلىپىنى شەكىللەندۈرۈپ، سۈپەت جەھەتتە سەكرەشنى ئىشقا ئاشۇردى.

بۇ يىل يەنە شەھەرلىك ھۈنەر - سەنئەت شىركىتى ئاساسىدا شەھەرلىك ساياھەت شىركىتى تەشكىل قىلىنىپ، قاشتېشى

سودا ئىشلىرى گۈللەپ ياشنىماقتا

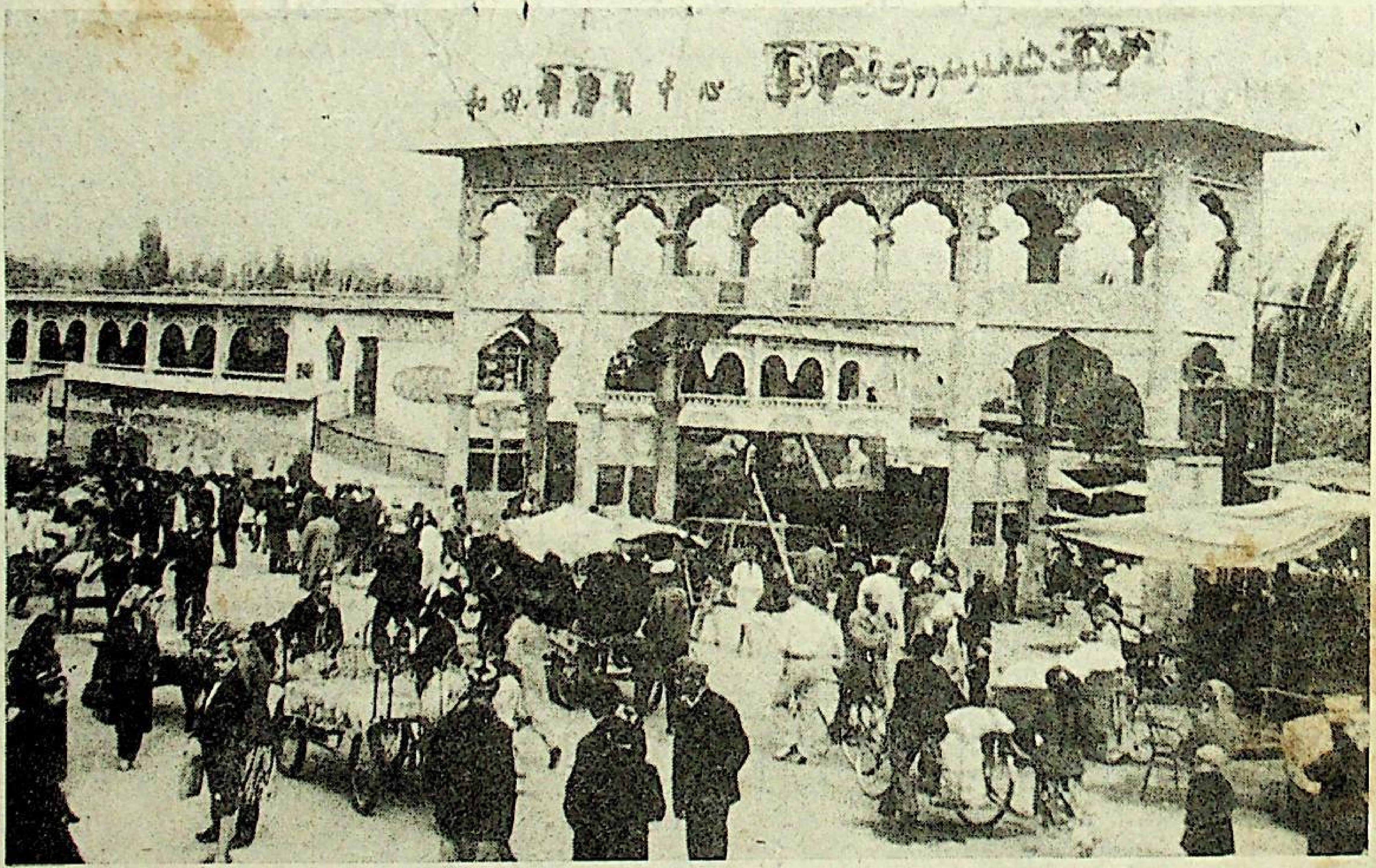

خوتەن شەھەرلىك مەركىزىي سودا بازىرى شىنجاڭ بويىچە 2چوڭ سودا بازىرى بولۇپ، كۈنلۈك سودا سېتىق سوممىسى 30 مىڭ يۈەن ئەتراپىدا ئايلىنىدۇ.

خوتەن شەھىرى تارىختا غەربىي دىياردىكى 36 بەگلىك ئىچىدىكى داڭلىق بەگلىك ۋە يىپەك يولىدىكى مۇھىم بازار ئىدى. ئۇزاق تارىختىن بېرى بۇ يەردە سودا ئىشلىرى ئۈزۈلمەي كەلگەن. بۈگۈنكى خوتەن خەلقى سودا ئىشلىرىنى زور كۈچ بىلەن گۈللەندۈرۈشنىڭ ئەھمىيىتىنى تېخىمۇ تونۇپ يەتتى.

شەھەر قۇرۇلغان 10 يىلدىن بۇيان، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى سودا ئورۇنلىرى چەكلەپ، بىر قەدەر يۇقىرى ئابرويغا ئېرىشتى. «شەرق شامىلى» سودا سارىيى خېرىدار سانى ۋە كۈنلۈك تىجارەت سوممىسى جەھەتتە شەھەر بويىچە ئەڭ يۇقىرى ئورۇندا تۇرىدىغان سودا سارىيىغا ئايلاندى. بۇ ساراي ھەر يىلى دۆلەتكە 600 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى باج - پايدا تاپشۇرىدۇ. دۆلەت ئىگىلىكىدىكى سودا سارايلىرى كەسكىن بازار رىقابىتىدە، ئىسلاھات سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، ئىچكى

كىشىگە يېتىپ، 1984- يىلىدىكىدىن 50% كۆپەيدى؛ 1984- يىلى ھەر بىر يەككە تىجارەتچى ئائىلىنىڭ تىزىملاتقان ئوتتۇرىچە مەبلىغى 560 يۈەن بولغان بولسا، ھازىرقى ئوتتۇرىچە مەبلىغى 4000 يۈەندىن ئېشىپ،

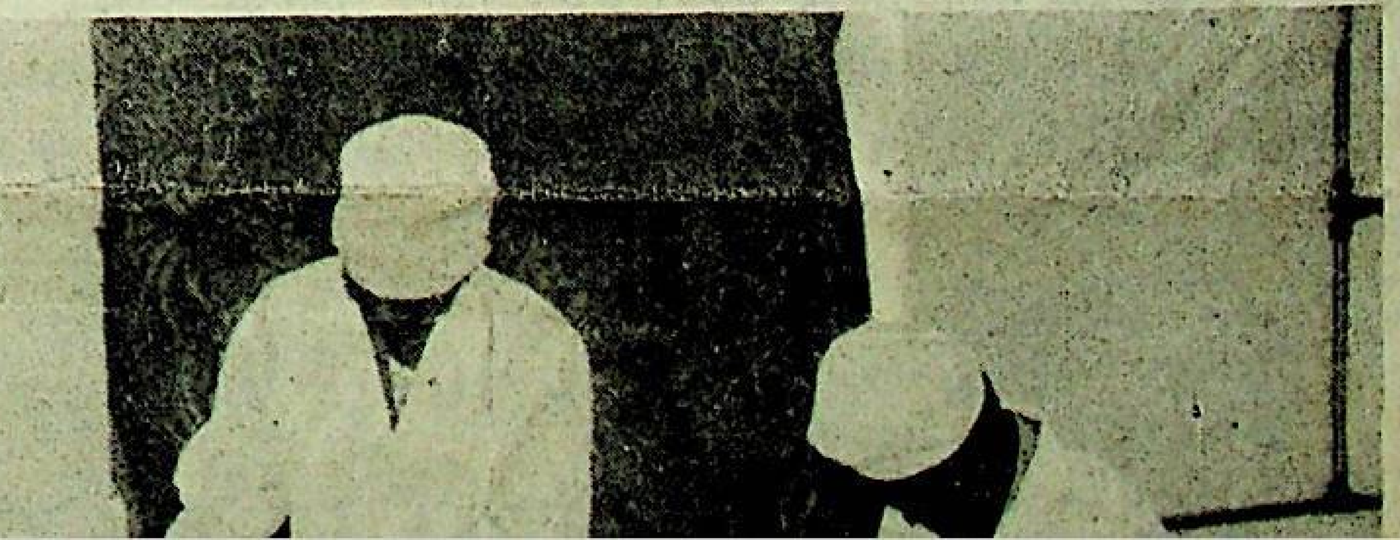

ئىشلەپچىقىرىپ، 4 مىليون 500 مىڭ

ئىشلەش، ئاپتوموبىل رېمونت قىلىش، ئاپتوموبىل زاپچاسلىرى، ئاپتوموبىل ترانسپورتىنى قوشۇمچە قىلىشنى تەڭ ئېلىپ بېرىشتەك تىجارەت قېلىپىنى شەكىللەندۈرۈپ، سۈپەت جەھەتتە سەكرەشنى ئىشقا ئاشۇردى.

بۇ يىل يەنە شەھەرلىك ھۈنەر - سەنئەت شىركىتى ئاساسىدا شەھەرلىك ساياھەت شىركىتى تەشكىل قىلىنىپ، قاشتېشى بۇيۇملىرىنى سېتىش ئۈچۈن يېڭى بازار ئېچىلدى. ئىككى شىركەت ئۆز ئارا ماسلىشىپ، سودا - ساياھەت شەھىرىنىڭ قۇرۇلۇشى ئۈچۈن تۈرتكىلىك رول ئوينىغۇسى.

دىياردىكى 36 بەگلىك ئىچىدىكى داڭلىق بەگلىك ۋە يىپەك يولىدىكى مۇھىم بازار ئىدى. ئۇزاق تارىختىن بېرى بۇ يەردە سودا ئىشلىرى ئۈزۈلمەي كەلگەن. بۈگۈنكى خوتەن خەلقى سودا ئىشلىرىنى زور كۈچ بىلەن گۈللەندۈرۈشنىڭ ئەھمىيىتىنى تېخىمۇ تونۇپ يەتتى.

شەھەر قۇرۇلغان 10 يىلدىن بۇيان، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى سودا ئورۇنلىرى ئاساسىي بوللۇق رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، داڭلىق، ئەلا سۈپەتلىك، ئالاھىدە يەرلىك تاۋارلار ۋە ئىشەنچلىك تاۋارلار ئارقىلىق بازارلارنى ئىگىلەپ، يالغان، ساختا، سۈپىتى ناچار تاۋارلارنىڭ دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ماگىزىنلارغا كىرگۈزۈلۈشىنى قەتئىي

ئېرىشتى. «شەرق شامىلى» سودا سارىيى خېرىدار سانى ۋە كۈنلىك تىجارەت سوممىسى جەھەتتە شەھەر بويىچە ئەڭ يۇقىرى ئورۇندا تۇرىدىغان سودا سارىيىغا ئايلاندى. بۇ ساراي ھەر يىلى دۆلەتكە 600 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى باج - پايدا تاپشۇرىدۇ. دۆلەت ئىگىلىكىدىكى سودا سارايلىرى كەسكىن بازار رىقابىتىدە، ئىسلاھات سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، ئىچكى قىسمىنى جانلاندۇرۇشنى تۇتۇپ، تاشقى جەھەتتە كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللىنىپ، سۈپەت ئارقىلىق خەلقنىڭ ئىشەنچىسىگە ئېرىشتى. 1993- يىلى شەھەر بويىچە 1845 يەككە تىجارەتچى ئائىلە بولۇپ، تىجارەتچى سانى 3216

بازىرى شىنجاڭ بويىچە 2-چوڭ سودا بازىرى بولۇپ، كۈنلۈك سودا سېتىق سوممىسى 30 مىڭ يۈەن ئەتراپىدا ئايلىنىدۇ.

كىشىگە يېتىپ، 1984- يىلىدىكىدىن 50% كۆپەيدى؛ 1984- يىلى ھەر بىر يەككە تىجارەتچى ئائىلىنىڭ تىزىملاتقان ئوتتۇرىچە مەبلىغى 560 يۈەن بولغان بولسا، ھازىرقى ئوتتۇرىچە مەبلىغى 4000 يۈەندىن ئېشىپ، سەككىز ھەسسىدىن كۆپرەك كۆپەيدى. 10 يىلدىن بۇيان، قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش ۋە كەسىپ ئەخلاقىي تەربىيىسى ئارقىلىق 280 يەككە تىجارەتچى ئائىلە «ئالتىدە ياخشى مەدەنىيەتلىك سودا ساناتەتچى ئائىلە» بولۇپ باھالاندى ھەمدە ماتارىپنى قوللىغان، نامراتلارغا، مېيىپلارغا يار - يۆلەك بولغان بىر تۈركۈم نەمۇنىچىلار بارلىققا كەلدى.

بازار قۇرۇلۇشى — سودىنى گۈللەندۈرۈشنىڭ ئاساسى. شەھەر قۇرۇلغان 10 يىلدىن بۇيان، ھەر ساھەدىكىلەرنىڭ قوللىشى ئارقىسىدا، بىرىنچى بولۇپ چوڭ كۆلەمدىكى خوتەن شەھەرلىك مەركىزىي سودا بازىرى قۇرۇلدى. ھازىر خوتەن شەھىرىدە يەتتە ئورۇندا چوڭ - كىچىك بازار بەرپا قىلىندى. ئومۇمىي كۆلىمى 162 مىڭ 500 كۋادرات مېترغا يەتتى. سودا بازىرىدىكى سودا سوممىسى 1985 - يىلى 11 مىليون 710 مىڭ يۈەن بولغان بولسا، 1993 - يىلى 32 مىليون 554 مىڭ 800يۈەنگە يەتتى.

شەھەرلىك ئېشەك يىلىمى زاۋۇتى ئىشلەپچىقارغان مەھسۇلاتلارنىڭ سۈپىتى ئەلا سۈپەتلىك مەھسۇلات ئۆلچىمىگە يەتتى.

سۈرەتتە: ئىشچىلار مەشغۇلات ئېلىپ بارماقتا.

شەھەرلىك مېۋە مەھسۇلاتى، ئىچىملىك باش شىركىتى ئىشلەپچىقارغان «خۇۋانە» ماركىلىق مېۋە شىرنىسى 1994-يىلى شىنجاڭ بويىچە تۇنجى نۆۋەتلىك كۆرگەزمىدە ئالتۇن مېدالغا ئېرىشتى.

سۈرەتتە: پىششىقلاپ ئىشلەش سېخىدىن بىر كۆرۈنۈش.

ئارمىيە - خەلق بىرلىكتە ئىككى مەدەنىيەت بەرپا قىلماقتا

خوتەن شەھىرى قۇرۇلغان ئون يىلدىن بۇيان، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى زور تەرەققىياتلارغا، مول نەتىجىلەرگە ئېرىشتى. 1989- يىلى خوتەن شەھىرى «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، تەرەققىياتتىكى نەمۇنە شەھەر» بولدى. 1990- يىلى «مەملىكەت بويىچە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار كوللېكتىپ» بولۇپ باھالىنىپ تەقدىرلەندى. 1992- يىلى 8- ئايدا، ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە، خوتەن شۆبە ھەربىي رايونى خوتەن شەھرىگە «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، ئارمىيە - خەلق ئىتتىپاقلىقى ۋە بىگنۇەن بىلەن يەرلىكنىڭ ئىتتىپاقلىقى بويىچە ئۈچتە نەمۇنە شەھەر» دېگەن شەرەپلىك نامنى بەردى. 1994- يىلى 2- ئايدا، ئاپتونوم رايون بويىچە «ئىككىنى ھىمايە قىلىشتىكى نەمۇنە شەھەر» دېگەن شەرەپلىك نامغا ئېرىشتى. بۇ يىل 6- ئايدا يەنە بىر قېتىم «مەملىكەت بويىچە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار كوللېكتىپ» بولۇپ باھالاندى.

شەھەر بويىچە مەنىۋى مەدەنىيەت گۈللىرى پورەكلەپ ئېچىلماقتا. تۆۋەندە بىر نەچچە مىسال كەلتۈرمەكچىمىز:

خوتەن شەھىرى ئىلچى يېزا سۆكە دۆڭ كەنتىدىكى پېشقەدەم كومپارتىيە ئەزاسى مەمتىمىن سەيدى بارىن يېزىسىدىكى ئەكسىلئىنقىلابىي توپىلاڭ تىنچىتىلغاندىن كېيىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئۆزى تېرىغان 750 كىلوگرام تاۋۇزىنى «87141»قىسىم ۋە نۇرلۇق ساقچى ئارماق ئەترىتىگە ئاپىرىپ، كوماندىر - جەڭچىلەردىن ھال سورىدى. شۇنىڭدىن كېيىن ھەر يىلى ئارمىيە بايرىمى مەزگىلىدە، ئۇ ئۆزى ئۆستۈرگەن قوغۇن - تاۋۇز، مېۋە - چېۋىلەرنى قىسىمغا ئاپىرىپ ھال سوراشنى داۋاملاشتۇرۇپ كەلدى. كوماندىر - جەڭچىلەرمۇ كۆپ قېتىم ئۇنىڭ ئۆيىدە مېھمان بولدى، ئۇنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇش جەھەتتىكى ئەمەلىي قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىپ بەردى. مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، ئارمىيە خەلق ئىتتىپاقلىقىدىكى بۇ خىل تەسىرلىك ئىشلار ئاز ئەمەس.

«89795» قىسىمنىڭ شاگىشياۋ دەرىجىلىك دوختۇرى مېن خۇاشېۋ دوختۇرلۇق بىلەن شۇغۇللانغان 25 يىلدىن بېرى، ۋىلايىتىمىزدىكى يەتتە ناھىيە، بىر شەھەرگە بېرىپ يەرلىك ئاممىدىن 3500 دىن ئارتۇق ئادەم - قېتىم داۋالاپ قۇتقۇزۇپ، ھەر مىللەت خەلقى تەرىپىدىن «چېگرا رايوندىكى كامال تاپقان دوختۇر» دەپ تەرىپلەندى. يەرلىكتىكى ئاممىسى: «مېن دوختۇرنىڭ قىلغان ياخشى ئىشلىرىنى، داۋالاپ ساقايتقان كېسەل سانىنى ئېلىپ بولغىلى بولمايدۇ» دېيىشىدۇ. شەھەر رەھبەرلىرى: «مېن دوختۇرنىڭ داۋالاپ ساقايتىشى، قۇتقۇزۇشى ئارقىلىق نۇرغۇن ئامما پارتىيىنىڭ مېھرى - شەپقىتىنى ھېس قىلدى، خەلق ئارمىيىسىنى تېخىمۇ ھۆرمەتلىدى، ئۇ، پارتىيە، ئارمىيە بىلەن ئاممىنىڭ قەلب رىشتىنى مەھكەم باغلىدى» دەپ كۆرسەتتى.

ئارمىيە بىلەن خەلق، ساقچىلار بىلەن خەلق، بىگنۇەن بىلەن يەرلىك ئورتاق مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش پائالىيىتى خوتەن شەھىرىنىڭ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈردى. «مۇقىملىقنى ئويلاش، ئىتتىپاقلىقنى كۆزلەش، تەرەققىياتقا ئىنتىلىش، قۇدرەت تېپىشنى قولغا كەلتۈرۈش» شەھەردىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسىغا ئايلاندى. سىياسىي، ئىجتىمائىي مۇقىملىق، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈردى. بۇ يىل 3- پەسىلدە شەھەر مالىيە كىرىمى 23 مىليون 160 مىڭ يۈەنگە، سانائەت ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 24 مىليون 496 مىڭ 600 يۈەنگە، ئومۇمىي ئاشلىق مەھسۇلاتى 2000 توننىغا يېتىشى مۇمكىن.

كەڭ دوست تۇتۇلۇپ، ئىختىساسلىق خادىملار جايىدا ئىشلىتىلدى

شەھەر قۇرۇلغان 10 يىلدىن بۇيان، خوتەن شەھىرىنىڭ سانائەت، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشى پۇختا قەدەم بىلەن يۈكسىلىپ، ئىجتىمائىي ئىشلار جۇش ئۇرۇپ راۋاجلىنىپ، شەھەر قۇرۇلۇشى كۈنسايىن يېڭىلىنىپ، خەلقنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسى ئۈزلۈكسىز ئۆستى.

بۇ نەتىجىلەرنى خوتەن شەھىرىنىڭ ئىختىساسلىق خادىملارنى يېتىشتۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىش، ئىشلىتىش، كىرگۈزۈشنى زىچ بىرلەشتۈرگەنلىكىدىن ۋە پەن-تېخنىكا خادىملىرىنىڭ جاپالىق ئەمگىكىدىن ئايرىپ قارىغىلى بولمايدۇ. خوتەن شەھىرى قۇرۇلغاندىن بۇيان، شەھەر بويىچە ھەر خىل ئالىي مەكتەپلەرنى پۈتتۈرگەن 827 نەپەر ئوقۇغۇچى، ئاپتونوم رايون ئىچى - سىرتىدىن ۋە قىسىملاردىن، كەسپىي تېخنىكا خادىملىرىدىن 106 كىشى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇلدى. «ئادەم ئەۋەتىش، تەكلىپ قىلىش» ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ئىقتىسادىي تەرەققىي قىلغان جايلارغا 580 ئادەم - قېتىم ئۆگىنىشكە ئەۋەتتى ھەمدە باشقا جايلار ۋە ئۆلكىلەردىن پەن - تېخنىكا خادىملىرىنى تېخنىكا، بىلىم ئۆگىنىشكە تەكلىپ قىلىپ، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈردى.

«كەڭ دوست تۇتۇش ۋە ئىختىساسلىق خادىملارنى جايىدا ئىشلىتىش» تىن ئىبارەت ئېچىۋېتىش، رىقابەت كۆز قارىشىنى تۇرغۇزۇپ، «ئىختىساسلىق خادىملار ئامبىرى» قۇرۇلۇشىنى ياخشى تۇتۇپ، پەن-تېخنىكا ئارقىلىق شەھەرنى گۈللەندۈرۈشتە «قابىلىيەتلىكلەرنى ۋە ئىختىساسلىق خادىملار»نى كىرگۈزدى. 10 يىلدىن بۇيان، شەھەرلىك پارتكوم خىزمەت نەتىجىسى گەۋدىلىك بولغان پەن - تېخنىكا خادىملىرى ئىچىدىن 23كىشىنى رەھبەرلىك ئورۇنلىرىغا ئۆستۈردى ھەمدە كۆزگە كۆرۈنگەن ئىختىساسلىق خادىملارغا ئالاھىدە قوشۇمچە ياردەم بەردى. ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ 2071 نەپەر پەن - تېخنىكا خادىمىغا ئۇنۋان بېرىلدى، بۇنىڭ ئىچىدىن ئالىي دەرىجىلىك ئۇنۋان ئالغانلىرى 22 كىشى، ئوتتۇرا دەرىجىلىك ئۇنۋان ئالغانلىرى 282 كىشى، تۆۋەن دەرىجىلىك ئۇنۋان ئالغانلىرى 1767 كىشى. ھەر ساھەدىكى ئىشلارنىڭ راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، ئىختىساس ئىگىلىرى يېتىشمەسلىك مەسىلىسى كۈندىن-كۈنگە گەۋدىلىك بولماقتا. شۇڭا، «ئىختىساسلىق خادىملار ئامبىرى» قۇرۇلۇشىنى ياخشى تۇتۇش نۆۋەتتىكى جىددىي ۋەزىپە بولۇپ قالدى. خوتەن شەھىرى ھازىر بار ئىختىساسلىق خادىملارنى باشقۇرۇش، يېتىشتۈرۈش، ئىشلىتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشكە ئەھمىيەت بېرىپ، ئۇلارنىڭ رولىنى جارى قىلدۇرماقتا.

خوتەن شەھىرى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 10 يىللىقىغا بېغىشلانغان مەخسۇس بەت

خوتەن شەھىرى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 10يىللىقىنى قىزغىن تەبرىكلەيمىز

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

بۇتتو قەبىلىسى ئىچىدە زىددىيەت كەسكىن بولماقتا

پاكىستاندا ئەزىمەت قىز دەپ نام ئالغان، مۇسۇلمان دۇنياسىدىكى تۇنجى ئايال زۇڭلى بىنازىر بۇتتو ۋە ئۇنىڭ دۆلەت ئانىسى دەپ ئاتالغان ئانىسى نۇسرەت بۇتتو خانىم سىياسىي، رەقىبى بىلەن قىلغان ئۇزاق مۇددەتلىك كۈرەشتە قولنى قولغا تۇتۇشۇپ، ئېغىر كۈنلەردە بىللە بولغان سەبداشلاردىن ئىدى. لېكىن بىر - بىرىگە تايىنىپ هايات كۆچۈرۈپ كەلگەن ئانا - بالا ئىككىسى يېقىندا ئۇششۇمتۇت ئەتۇر قارىشىپ، ھەر قايسىسى ئۆز سەنىمگە دەسسەپ، پاكىستاندىكى ھۆكۈمەت تەرەپ ۋە پۇقرالارنى ھەيران قالدۇردى.

ئادا - جۇدا بولۇش

پاكىستاندا ھاكىمىيەت بېشىدا تۇرۇۋاتقان خەلق پارتىيىسى مەركىزىي ئىجرائىيە كومىتېتى ئۆتكەن يىلى 12 - ئاينىڭ 5 - كۈنى پەنجاپ ئۆلكىسىنىڭ مەركىزى لاھوردىكى بىر مەخپىي جايدا يوشۇرۇن ئالاھىدە يىغىن ئېچىپ، ب . بۇتتونى بۇ پارتىيىنىڭ بىردىنبىر رەئىسلىكىگە سايلىدى. بۇتتونىڭ رەقىبى نۇسرەت سايلامدا چۈشۈپ قالدى. ئۇنىڭ ئېرى، سابىق زۇڭلى زۇلپىقار ئەلى بۇتتو 1977 - يىلى گېنېرال زىيائۇل ھەقنىڭ ھەربىي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن ئاغدۇرۇلغان ھەمدە ئىككى يىلدىن كېيىن دارغا ئېسىش جازاسى بېرىلگەندىن كېيىن، بۇتتو خانىم قىزى ب . بۇتتو بىلەن بۇ پارتىيىنىڭ تەڭداش رەئىسى بولۇپ كەلگەنىدى. بۇتتو خانىمنىڭ ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىنىشى بۇتتو ئانا - بالىنىڭ ئادا - جۇدا بولغانلىقى ۋە خەلق پارتىيىسىنىڭ پارچىلانغانلىقىدىن دېرەك بەردى.

سايلام ئاياغلاشقاندىن كېيىن، ب. بۇتتو مۇنبەرگە چىقىپ، ئانىسى نۇسرەتنىڭ پارتىيە ئۈچۈن ئۇزۇن خىزمەت قىلغانلىقى ۋە تۆھپە قوشقانلىقىغا قايىل بولىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

بۇتتو خانىم رادىئودىن بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ ھوشىدىن كېتىشكە تاسلا قالدى. ئۇ ئۆزىنىڭ مۇشكۇل ئەھۋالغا چۈشۈپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىپ، قايغۇ - نەپرىتى ئارىلىشىپ كەتتى. مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا ئۇ، ب. بۇتتونى ئەيىبلەپ: «ئۇ ماڭا خىيانەت قىلىپ سالدى ... ئۇنىڭ بۇرۇنقى ئىستىبداد ھەربىي ھۆكۈمەتتىن ھېچقانداق پەرقى يوق» دېدى. ب. بۇتتونىڭ هازىرغىچە كاراچى تۈرمىسىگە قامىلىپ ياتقان ئىنىسى مۇرتىزا بۇتتو ئاچىسىنى: «پارتىيە ئىچىدە سىياسىي ئۆزگىرىش قوزغاپ، ئانىسىنى قوغلاپ چىقاردى. نەدىمۇ دېموكراتىيە بولسۇن؟» دەپ قاتتىق تىللىدى.

لېكىن خەلق پارتىيىسى ئىجرائىيە كومىتېتى ب. بۇتتو زۇڭلى ئەمەلىيەتتە بولسا بۇتتو قەبىلىسىنىڭ ۋارىسى، چۈنكى بۇتتو خانىم فرانسىيىدە سەرگەردان بولۇپ، كېسىلىنى داۋالىتىۋاتقان مەزگىلدە «بۇتتو قەبىلىسىدىن پەقەت ب. بۇتتودىن ئىبارە بىرلا ئايال باتۇر خەلق پارتىيىسىگە رەھبەرلىك قىلىپ، زىيائۇل ھەقنىڭ ئىستىبداد ھەربىي ھۆكۈمىتىنىڭ 10 يىللىق ھۆكۈمرانلىقى بىلەن باتۇرانە جەڭ قىلىپ، ئۇ رەھبەرلىك قىلغان خەلق پارتىيىسىنى غەلىبىگە ئېرىشتۈردى، بۇ رەت قىلىپ بولمايدىغان ھەقىقەت» دەپ كۆرسەتتى.

خەلق پارتىيىسى سايلىمىنىڭ ئىچكى پەردىسى

ئۇندىن بولسا خەلق پارتىيىسى ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ سايلىمى زادى قانداق ئىش؟ ئەسلىدە ب. بۇتتو زۇڭلىنىڭ بەزى يېقىن يارەنلىرى بىر مەزگىل بۇ ئايال زۇڭلىدا، ئۇنىڭ 63 ياشلىق ئانىسى بۇتتو خانىم پارتىيىنىڭ رەئىسلىك ۋەزىپىسىنى ئۆزىنىڭ ياخشى كۆرىدىغان بىردىنبىر ئوغلى مۇرتىزاغا ئۆتكۈزۈپ بېرىشنى پىلانلاۋاتىدۇ، دەپ قايتا - قايتا ئېيتقانىدى. مۇشۇنداق بولسا مۇرتىزا ئۇنىڭ كۈچلۈك دۈشمىنى بولۇپ قالاتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ دەرھال كەسكىن تەدبىر قوللىنىپ، ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ، تەشەببۇسكار بولدى. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، ب. بۇتتو قايتا - قايتا دەڭسەپ بېقىپ، ئۇنىڭ پايدا - زىيىنىنى مۆلچەرلىگەندىن كېيىن ئاخىرى ئانىسى بۇتتو خانىم بىلەن «ئۆز قاراشلىرىنى» ئېچىش قارارىغا كەلگەن.

مۇرتىزا ئۆتكەن يىلى 12 - ئاينىڭ 11 - كۈنى كاراچى پەۋقۇلئاددە سوت كوللېگىيىسىدە تەكشۈرۈلۈش پۇرسىتىدىن پايدىلىنىپ، ئۆزىنى ئاقلاپ: «مەن ئەزەلدىن خەلق پارتىيىسىنىڭ رەئىسى بولۇشنى ئويلاپمۇ باقمىغانىدىم. بىنازىر ئۆز ئورنىنىڭ مۇستەھكەم بولمايۋاتقانلىقىنى ھېس قىلغان، مانا بۇ، ئۇ پىلانلىغان پارتىيە ئىچىدىكى سايلامنىڭ سەۋەبى . . .» دېدى. خەلق پارتىيىسىنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك بەزى ئەمەلدارلىرى ب. بۇتتو زۇڭلىنىڭ مۇرتىزادىن ئەندىشە قىلىشتا تولۇق سەۋەب بار. چۈنكى، ئەگەر ئۇنىڭ ئىنىسى چەت ئەللەردە سەرگەردان بولۇپ يۈرمىگەن ياكى هازىر ئۇ سوراقنى كۈتۈپ تۇرمىغان بولسا، ئۇ ئەسلىدە دادىسىنىڭ سىياسىي مىراسىنىڭ تەخمىنى قانۇنلۇق ۋارىسى بولۇپ قالاتتى، دەپ ئوچۇقلا ئېيتتى.

مۇرتىزا هازىر ھاكىمىيەت بېشىدا تۇرۇۋاتقان خەلق پارتىيىسى پارچىلىنىپ «بۇتتوچىلار» ۋە «بىنازىر زەردارچىلار» (زەردار — بىنازىر بۇتتونىڭ ئېرى، ئەسلىدە چوڭ سودىگەر بولۇپ، هازىر پارلامېنت ئەزاسى، گەرچە ئۇ ھۆكۈمەتتە ۋەزىپە ئۆتىمىگەن بولسىمۇ، لېكىن ب. بۇتتونىڭ كۈچلۈك يارەنچىسى ۋە مەسلىھەتچىسى) گە ئايرىلدى، دېدى. بۇ ئۇنىڭ ئاچىسىنى تۇنجى قېتىم بىنازىر زەردار دەپ ئاتىشى ئىدى. بۇغدىنە ئىس بولۇپ، خەلق پارتىيىسىنىڭ «بۇتتوزم» بىزنىڭ بولۇمىز» دېگەن شوئاردىن كېلىپ چىققان، بۇنىڭدىن ئۇنىڭ ب. بۇتتونى بۇتتو قەبىلىسىدىن «چەتكە قېقىۋەتمەكچى» بولغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئىدى.

تالاش - تارتىشنىڭ مەنبەسى

كۆزەتكۈچىلەر: «بۇتتو قەبىلىسى جېدىلى نىڭ بىلىنىشى، ھوقۇققا ۋارىسلىق قىلىش مەسىلىسى، ئىسلام جەمئىيىتىدىكى ئەرلەر بىلەن ئاياللارنىڭ رولى ۋە ئورنى تالىشىشى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ» دەپ كۆرسەتتى. ئەرلەر ئائىلىنىڭ مال - دۇنياسى ۋە سىياسىي مىراسىنىڭ ۋارىسى بولىش — بۇ جەمئىيەتتىكى ئومۇميۈزلۈك كۆز قاراش. بۇتتو خانىمنىڭ يېقىن ئادەملىرىنىڭ ئاشكارىلىشىغا قارىغاندا، بۇتتو خانىم دادىسىنىڭ سىياسىي مىراسىنى قىزى ئوبدان قىلماستىن ئوغلى قولىغا قىلىشنى تەشەببۇس قىلىدىكەن. شۇنىڭ ئۈچۈن بۇرۇندىنلا قىزىنى قولۇپ كەلگەن بۇتتو خانىم بۇ قېتىم قىلچە تەۋرەنمەي ئوغلى تەرەپتە تۇرغان.

ب. بۇتتونىڭ ئانىسى بىلەن بولغان تالاش - تارتىشى مۇرتىزانىڭ ۋەتەنگە قايتىپ كېلىش مەسىلىسىدىن باشلانغانىدى. بۇتتو قەبىلىسىگە يېقىن ئەربابلارنىڭ ئاشكارىلاپ قويۇشىغا قارىغاندا، ب. بۇتتو ھەتتا 1988 - يىلى تۇنجى قېتىم پاكىستاننىڭ ئايال زۇڭلىسى بولغاندا، بۇتتو خانىم قىزىدىن زىيائۇل ھەق ھەربىي ھۆكۈمىتى ۋاقتىدا، مۇرتىزاغا قارىتىلغان ئەيىبلەشلەرنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، ئۇنى كەچۈرۈم قىلىشنى تەلەپ قىلغان. ب. بۇتتو قىيىن ئەھۋالدا قېلىپ، ئۇنىڭغا ماقۇل بولمىغان. بۇنىڭ بىلەن ئانا - بالا ئوتتۇرىسىدىكى تالاش - تارتىش ئۇزۇلمىگەن. مۇرتىزا بىنازىرنىڭ ئۇزىنى دۆلەت دەرۋازىسىنىڭ سىرتىدا قالدۇرغانلىقىنى ئەيىبلىگەن.

مۇرتىزا ئۆتكەن يىلى يازدا سۈرىيىدە سەرگەردان بولۇپ يۈرگەندە، سايلام رىقابىتىگە قاتنىشىدىغانلىقىنى ئېلان قىلدى. بۇتتو خانىم قىزى بىلەن ئاشكارا ھالدا قارشىلىشىپ، ئوغلىغا سىند ئۆلكىسىنىڭ پارلامېنت ئەزالىق ئورنىنى ئېلىپ بەردى. ب. بۇتتو يەنىلا خەلق پارتىيىسىدىكى ئورغۇن كىشىنىڭ قوللىشىغا ئېرىشىپ، ئۆتكەن يىلى 10 - ئايدا يەنە بىر قېتىم پاكىستاننىڭ زۇڭلىلىقىغا سايلاندى. ب. بۇتتو ھۆكۈمىتى مۇرتىزانى سوراق قىلىش ئارقىلىق پاكىتنى ئايدىڭلاشتۇرۇش يەنىدا چىڭ تۇردى. شۇنىڭ ئۈچۈن مۇرتىزا ئۆتكەن يىلىنىڭ ئاخىرلىرى مەملىكەتكە قايتىپ كەلگەندە، ئاچچىق دائىرىلىرى تەرىپىدىن سىياسىي زىيانكەشلىكنى پىلانلىغان، دېگەن جىنايەت بىلەن قولغا ئېلىندى. شۇنىڭدىن كېيىن ئانا - بالا، ئاچا ئۇكا ئەتۇر قارىشىپ قالدى.

دىكۇئېلار پېرۇنىڭ زۇڭتۇڭ سايلىمى رىقابىتىگە قاتنىشىدىغانلىقىنى جاكارلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، لىما خەۋىرى. ب د ت نىڭ سابىق باش كاتىپى پېرېز دېكۇئېلار 8 - ئاينىڭ 21 - كۈنى ئۇزىنىڭ 1995 - يىلى 4 - ئايدا ئۆتكۈزۈلىدىغان پېرۇنىڭ زۇڭتۇڭ سايلىمى رىقابىتىگە قاتنىشىدىغانلىقىنى رەسمىي جاكارلىدى.

دېكۇئېلار 8 - ئاينىڭ 14 - كۈنى ۋەتەنگە قايتىپ كەلگەن، ئۇ پېرۇنىڭ شەرقىي جەنۇبىي قىسمى ۋە جەنۇبىي قىسمىدىكى بەزى جايلارنى زىيارەت قىلدى. ئۇ پايتەخت لىمادا سۆھبەت بايان قىلىپ: مەن پارتىيە گۇرۇھسىز زات، شۇنداقلا پارتىيە - گۇرۇھسىز زۇڭتۇڭ نامزاتى، دېدى.

خەۋەرلەرگە قارىغاندا، بۇ يىل 74 ياشقا كىرگەن دېكۇئېلار پېرۇ دۆلىتىدە ھاكىمىيەت سىرتىدىكى بەزى پارتىيىلەرنىڭ قوللىشىغا ئېرىشكەن. بەزى ئۇ كىتچى پارتىيىلەرنىڭ داھىيلىرى ئۇنىڭ باشچىلىقىدا مەملىكەتلىك ئىتتىپاق قۇرۇپ، ھاكىمىيەت يۈرگۈزۈۋاتقان پارتىيىنىڭ «90 - يىللاردىكى ئىسلاھاتى» غا ئورتاق ناقابىل تۇرۇشنى مۇراجىئەت قىلغان. دېكۇئېلار هازىرقى زۇڭتۇڭ تېگىسىن بىلەن رىقابەتلىشەلەيدىغان بىردىنبىر نامزات، دەپ قارالماقتا. ئۇ، كەسپىي دىپلومات بولۇپ، بۇرۇن پېرۇنىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرى بولغان، 1982 - يىلى ۋە 1986 - يىلى ئىككى قېتىم ب د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا سايلانغان، مەملىكەت ئىچى - سىرتىدا ناھايىتى يۇقىرى ئىناۋەتكە ئىگە. خەۋەرلەرگە قارىغاندا، تېگىسىن هازىرغىچە ئۇداۋ مۇنبەر ئۆتەشنى قولغا كەلتۈرىدىغان - كەلتۈرمەيدىغانلىقىنى جاكارلىمىغان، لېكىن پېرۇ جامائەتچىلىكى تېگىسىن چوقۇم داۋاملىق سايلىنىپ، داۋاملىق ۋەزىپە ئۆتەشنى قولغا كەلتۈرىدۇ، دەپ قارىغان. بەزى خەلق تەشكىلاتلىرىنىڭ يېقىندا ئۆتكۈزگەن خەلق رايىنى سىناش نەتىجىسىگە قارىغاندا، هازىر تېگىسىننى قوللايدىغانلارنىڭ نىسبىتى 40 پىرسەنتتىن ئاشىدىكەن.

سۈرەتلىك خەۋەر

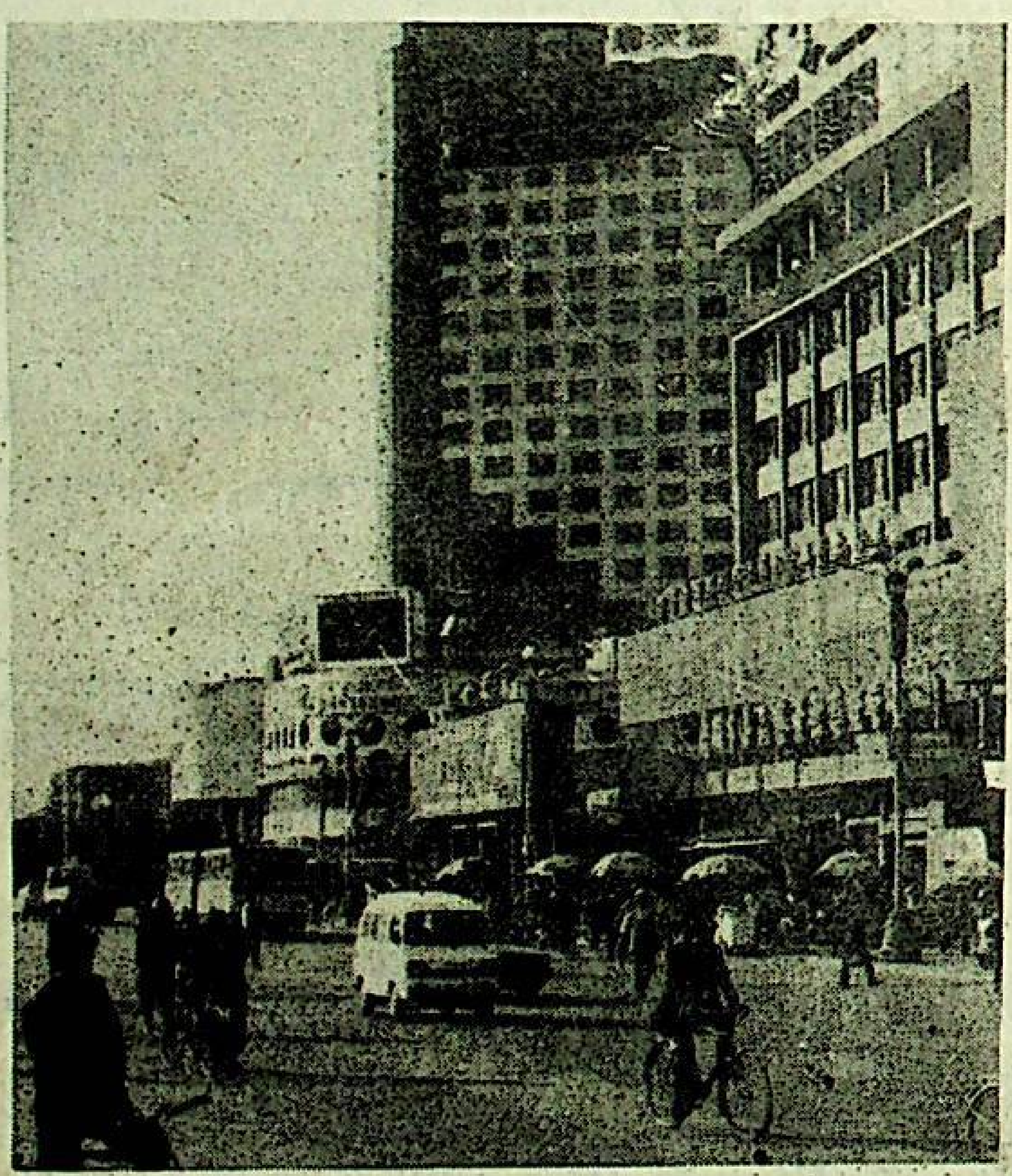

لەنجۇ 2000 يىللىق تارىخقا ئىگە قەدىمىي شەھەر بولۇپ، تارىختىن بۇيان، «يىپەك يولى» دىكى مەشھۇر شەھەر ۋە خېشى كارىدورىدىن شىنجاڭ، چىڭخەي ئارقىلىق ئاسىيا، ئافرىقا، ياۋروپادىن ئىبارەت ئۈچ قىتئە بىلەن دوستانە ئالاقە قىلىشتىكى مۇھىم قاتناش تۈگۈنى بولۇپ كەلدى.

لەنجۇ شەھرى هازىر گەنسۇ ئۆلكىسىنىڭ مەركىزى، ئۇ، 1941 - يىلىدىن بېرى گەنسۇنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، پەن - تېخنىكا ۋە مەدەنىيەت مەركىزى بولۇپ كەلمەكتە. ئازادلىقتىن كېيىن دۆلەت بۇ شەھەردە نېفىت، پولات، خىمىيە، رەڭلىك مېتال، ماشىنىسازلىق، ئېلېكتر كۈچى ئاساس قىلىنغان سانائەت سىستېمىسى ۋە ئاتوم ئېنېرگىيىسى قاتارلىق ئالدىنقى قاتاردىكى پەن تەتقىقات بازىلىرىنى قۇرۇپ، ئۇنى غەربىي شىمالدىكى ئىككىنچى چوڭ شەھەرگە ئايلاندۇردى. 14 مىڭ كۋادرات كىلومېتىر زېمىنغا ئىگە بۇ شەھەردە هازىر 2 مىليون 300 مىڭدىن كۆپرەك ئاھالە بار.

سۈرەتتە: پويىز ئىستانسىسى شەرقىي يولىدىن بىر كۆرۈنۈش.

سىدىق قاۋۇز خەزىرى ۋە فوتوسى

ئامېرىكا كۇباغا يېڭى جازالاش تەدبىرلىرىنى يولغا قويدى

ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون 20 - كۈنى كۇباغا ئېلىنغان ئايروپىلانلارنىڭ ئۇچۇشىغا تېخىمۇ

2 - دۇنيا ئۇرۇشىدا ناتسىستلار بۇلاپ كەتكەن ئالتۇننىڭ سىرى

تارىختىكى سىرلار

2 - دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە گېتلېر فاشىستلىرى ئۆزلىرى بېسىۋالغان دۆلەتلەردە ئوت قويۇپ، ئۆلتۈرۈپ، بۇلاڭچىلىق قىلىپ، نۇرغۇن مال - دۇنيا يىغىۋالغان. بۇنىڭ ئىچىدە ئالتۇنلا 300 — 100 توننىغا يەتكەن. ئۇنداقتا

شۋېتسارىيە خەلق بانكىسىنىڭ ئەينى ۋاقىتتىكى مۇئاۋىن مۇدىرى يازغان بىر ئېچكى ئۇقتۇرۇشتا ئېتىراپ قىلىنغان. ئىككىنچىدىن، گېرمانىيە شۋېتسارىيىدىن سېتىۋالغان سانائەت ئۈسكۈنىلىرىگە تۆلىگەن. شۋېتسارىيىنىڭ تارىخشۇناسى ۋىلمالانس بىر ئەسەرىدە: «ئەينى ۋاقىتتا شۋېتسارىيىنىڭ

ناتسىستلار شۋېتسارىيىگە ھەربىيلەرنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغدايدىغان مەخسۇس بىخەتەرلىك تەدبىرى تۈزۈپ بەرگەن. شۇڭا بەزىلەر شۋېتسارىيىنى «3 - ئىمپېرىيىنىڭ ئالتۇن يوشۇرىدىغان بېكىتى» دەپ ئاتىغان.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، 1946 - يىلى 5 - ئايدا شۋېتسارىيە، ئامېرىكا، ئەنگلىيە ۋە

تارىختىكى سىرلار

2 ـ دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە گېتلېر قوشۇنلىرى ئۇزلىرى بېسىۋالغان دۆلەتلەردە ئوت قويۇپ، ئۆلتۈرۈپ، بۇلاڭچىلىق قىلىپ، نۇرغۇن مال ـ دۇنيا يىغىۋالغان. بۇنىڭ ئىچىدە ئالتۇنلا 300 — 400 تونىغا يەتكەن. ئۇنداقتا بۇ ئالتۇن نەگە كەتكەن؟

بۇ سىر يېقىندا شۋېتسارىيىدە چىقىدىغان «24سائەتلىك گېزىت»تە ئاشكارىلاندى. بۇ گېزىتنىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، ناتسىستلار گېرمانىيىسى بۇ «ھارام بايلىق»لارنىڭ كۆپ قىسمىنى شۋېتسارىيە خەلق بانكىسىغا قويغان.

ستاتىستىكىلارغا ئاساسلانغاندا، ئۇرۇش مەزگىلىدە يەنى 1941ـ يىلىدىن 1944ـ يىلىغىچە جەمئىي 350 توننا ئالتۇن گېرمانىيىدىن شۋېتسارىيىگە يۆتكەپ كېلىنگەن. 1 مىليارد 700 مىليون شۋېتسارىيە فرانكى قىممىتىدىكى بۇ ئالتۇننىڭ 70 پىرسەنتىنى شۋېتسارىيە خەلق بانكىسى سېتىۋالغان.

بۇنچىۋالا نۇرغۇن ئالتۇن نېمىگە ئىشلىتىلگەن؟ بىرىنچىدىن، پورتۇگالىيىدىن قورال ـ ياراق ساناتىتى، بولۇپمۇ ئايروپىلان ياسىشتا كەم بولسا بولمايدىغان ماتېرىيال — ۋولفرام سېتىۋېلىشقا ئىشلىتىلگەن. ئەينى ۋاقىتتا پورتۇگالىيە خەلقئارا جامائەتچىلىكنىڭ بېسىمى ئاستىدا گېرمانىيىنىڭ ئالتۇنىنى بىۋاسىتە ئالماي، شۋېتسارىيە ئارقىلىق سېتىۋالغان. بۇ، شۋېتسارىيە خەلق بانكىسىنىڭ ئەينى ۋاقىتتىكى مۇئاۋىن مۇدىرى يازغان بىر ئىچكى ئۇقتۇرۇشتا ئىسپات قىلىنغان. ئىككىنچىدىن، گېرمانىيە شۋېتسارىيىدىن سېتىۋالغان سانائەت ئۈسكۈنىلىرىگە تۆلىگەن. شۋېتسارىيىنىڭ تارىخشۇناسى ۋېلمالانس بىر ئەسەرىدە: «ئەينى ۋاقىتتا شۋېتسارىيىنىڭ %80 نازۇك ئەسۋابلار ساناتىتى، %70 ئېلېكتىر ئېنېرگىيىسى ساناتىتى، %60 ھەربىي ساناتىتى گېرمانىيە ئۈچۈن خىزمەت قىلغان» دەپ يازغان. يەنە بىر تارىخشۇناسنىڭ ئاشكارىلىشىچە، ئەينى ۋاقىتتا شۋېتسارىيە گېرمانىيىگە ماددىي ئەشيالار چىقىرىشقا ئىنتايىن ئەھمىيەت بەرگەنلىكتىن، ناتسىستلار شىۋېتسارىيىگە ھەربىيلەرنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغدايدىغان مەخسۇس بىخەتەرلىك تەدبىرى تۈزۈپ بەرگەن. شۇڭا بەزىلەر شۋېتسارىيىنى «3 ـ ئىمپېرىيىنىڭ ئالتۇن يۆتكەيدىغان بېكىتى» دەپ ئاتىغان.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، 1946ـ يىلى 5 ـ ئايدا شۋېتسارىيە، ئامېرىكا، ئەنگلىيە ۋە فرانسىيىلەر بىلەن جىددىي كېلىشىم ئىمزالاپ، شۋېتسارىيە 250 مىليون فرانك قىممىتىدىكى ئالتۇننى ئامېرىكا، ئەنگلىيە ۋە فرانسىيىگە بېرىدىغان، بۇ دۆلەتلەر شۋېتسارىيىنىڭ ناتسىستلارنىڭ ئالتۇننى سېتىۋالغانلىقىنى سۈرۈشتۈرمەيدىغان بولغان.

(ماتېرىيالدىن)

پاكىستان ... ئىشلىتىلگەنلىكى ... ب. بۇتتو ھۆكۈمىتى مۇرتېزانى سوراق قىلىش ئارقىلىق پاكىستانى ئايدىڭلاشتۇرۇش يېيدىندا چېك تۇردى. شۇنىڭ ئۈچۈن مۇرتېزا ئۆلتۈرۈلگەن يىلىنىڭ ئاخىرلىرى مەملىكەتكە قايتىپ كەلگەندە، ساقچى دائىرىلىرى تەرىپىدىن سىياسىي زىيانكەشلىككە ئۇچرىغان، دېگەن جىنايەت بىلەن قولغا ئېلىندى. شۇنىڭدىن كېيىن ئانا ـ بالا، ئاچا ـ ئۇكا تەتۈر قارىشىپ قالدى.

كۆزەتكۈچىلەر: «بۇتتو ئائىلىسىنىڭ جېدەلى» ھاكىمىيەت بېشىدىكى خەلق پارتىيىسىنىڭ كۈچىنى ئاجىزلاشتۇرۇپ، ب. بۇتتو رىياسەتچىلىكىدىكى ھۆكۈمەتنى تەۋرىتىپ، پاكىستاندا داۋالغۇش ۋەزىيىتىنى پەيدا قىلىدۇ، دەپ قارىدى.

(ماتېرىيالدىن)

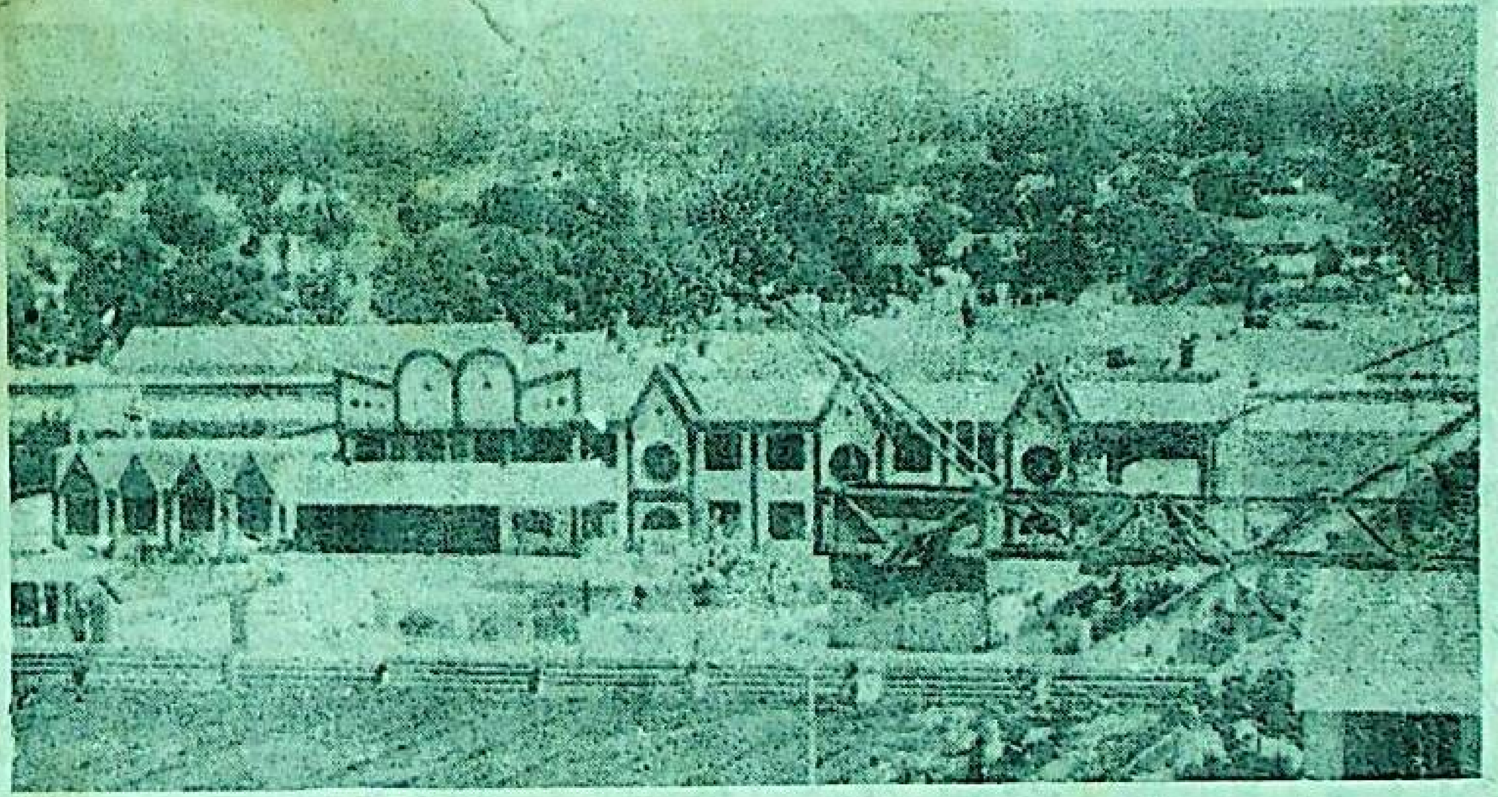

شەندۇڭ ئۆلكىسىنىڭ لۇڭكۇ شەھىرى يۇجىياكەنتىدە يېقىندا 1800 كۇۋادرات مېترلىق بالىلار مەدەنىيەت باغچىسى قۇرۇلدى، بۇ، دۆلەتنىڭ «مامكاپ پىلانىدا پىلانلانغان» دۆلەت دەرىجىلىك 10 بالىلار مەدەنىيەت باغچىسىنىڭ بىرى.

سۈرەتنى شىنخۇا ئاگېنتلىقى تارقاتقان

قىلىنغان سانائەت سىستېمىسى ۋە ئاتوم ئېنېرگىيىسى قاتارلىق ئالدىنقى قاتاردىكى پەن تەتقىقات بازىلىرىنى قۇرۇپ، ئۇنى غەربىي شىمالدىكى ئىككىنچى چوڭ شەھەرگە ئايلاندۇردى. 14 مىڭ كۇۋادرات كىلومېتىر زېمىنغا ئىگە بۇ شەھەردە ھازىر 2 مىليون 300 مىڭدىن كۆپرەك ئاھالە بار.

سۈرەتلىك خەۋەر

سۈرەتتە: پويىز ئىستانسىسى شەرقىي يولىدىن بىر كۆرۈنۈش.

سىدىق قاۋۇز خەۋىرى ۋە فوتوسى

ئامېرىكا كۇباغا يېڭى جازالاش تەدبىرلىرىنى يولغا قويدى

ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون 20 ـ كۈنى كۇباغا قارىتا يېڭى جازالاش تەدبىرلىرىنى ئېلان قىلىپ، ئىقتىسادىي ۋە سىياسىي جەھەتتە كۇباغا يېڭى بېسىم ئىشلەتتى. يېڭى جازالاش تەدبىرلىرىنىڭ مەزمۇنى: ئامېرىكا تەۋەلىكىدىكى كۇبالىقلارنىڭ نەق پۇلنى كۇبادا تۇرۇشلۇق ئائىلىدىكىلىرىگە ئەۋەتىشنى چەكلەش؛ كۇبا ـ ئامېرىكا ئوتتۇرىسىدىكى مۇددىتىگە ئېلىنغان ئايروپىلانلارنىڭ ئۇچۇشىغا ئېنىقلىما چەك قويۇش؛ ئامېرىكا كۇباغا قارىتىلغان ھۆكۈمەتكە قارشى رادىئو ۋە تېلېۋىزىيە تەشۋىقاتىنى كۆپەيتىش؛ ب د ت ۋە باشقا خەلقئارا تەشكىلاتلار ئارقىلىق كۇبانىڭ ئاتالمىش «كىشىلىك ھوقۇقى» مەسىلىسىنى ئەيىبلەش قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

گرېتسىيە بىلەن ئالبانىيە ئارىسىدىكى يېڭى ماجىرا

ئاز سانلىق مىللەتلەر مەسىلىسى گرېتسىيە بىلەن ئالبانىيىدىن ئىبارەت بالقان رايونىدىكى بۇ ئىككى قوشنا دۆلەت مۇناسىۋىتىدىكى ئىنتايىن تۈيغۇن مەسىلە بولۇپ كەلدى. يېقىندا ئىككى دۆلەت ئارىسىدا بۇ مەسىلىدە يەنە يېڭى ماجىرا پەيدا بولدى.

خەۋەرلەرگە قارىغاندا، ئالبانىيە تەرەپ شىمالىي ئېپىروس گرېكلار سىياسىي تەشكىلاتىنىڭ قاماقتىكى ئالتە ئەزاسىنى سوراق قىلىدىغانلىقىنى جاكارلىغان. ئۇنىڭ ئىچىدە بەش كىشى ۋەتەنگە ئاسىيلىق قىلىش جىنايىتى ئۆتكۈزدى، چۈنكى ئۇلارنىڭ چەت ئەل جاسۇسلۇق تەشكىلاتى (گرېتسىيە ئاخبارات تارماقلىرى) بىلەن ئالاقىسى بار، ئۇلار ئاخبارات سېتىپ چەت ئەللەرنىڭ ئالبانىيە زېمىنىنى بۆلۈۋېلىش يولىدىكى ئورۇنۇشى ئۈچۈن خىزمەت قىلدى، دەپ ئەيىبلەندى. ئەگەر ئەيىبلەش پۈتنىرەپ تۇرالىسا، ئۇلار ئازىدېگەندە 10 يىللىق قاماق جازاسى ھۆكۈم قىلىنىدۇ. قالغان بىر كىشى قانۇنسىز ھالدا قورال ـ ياراغ ساقلىدى، دەپ ئەيىبلەندى، ئۇ يۇقىرىدىكى بەش ئادەم سوراق قىلىنىپ بولغاندىن كېيىن، ئايرىم سوراق قىلىنىدۇ.

شىمالىي ئېپىروسلۇق بۇ ئالتە گرېك بۇ يىل 4 ـ ئايدا قولغا ئېلىنغان، بۇنىڭدىن ئىلگىرى ئالبانىيە بىلەن گرېتسىيە چېگرا رايونىدىكى يېڭى ئەسكەرلەر مەشق مەركىزى سالاھىيىتى ئېنىق بولمىغان بەزى قوراللىق كىشىلەرنىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرىغان، ئالبانىيىنىڭ ئىككى ئەسكىرى ئۆلتۈرۈلگەن، ئۈچ كىشى يارىدار بولغان. ۋەقەدىن كېيىن، ئالبانىيە ساقچى دائىرىلىرى يۇقىرىدىكى ئالتە ئادەمنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بىر قىسىم گرېكنى قولغا ئالغان ۋە گرېتسىيىنى بۇ قېتىمقى ئۈيۈقسىز ھۇجۇمنىڭ پەردە ئارقىسىدىكى قوماندانلىق قىلغۇچىسى، دەپ ئاشكارا ئەيىبلەپ، گرېتسىيىگە قاتتىق ئېتىراز بىلدۈرگەن.

ئالبانىيىنىڭ يۇقىرىدىكى ئالتە ئادەمنى سوراق قىلماقچى بولغانلىقى توغرىسىدىكى قارار ئارقىلىشى بىلەنلا، گرېتسىيە دەرھال كۈچلۈك ئىنكاس قايتۇردى. گرېتسىيە ھۆكۈمىتى مۇنداق دېدى: بۇ تىرانانىڭ رىزىپىسورلۇقىدا ئوينالغان بىر مەيدان ئويۇن، ئۇنىڭ مەقسىتى ئالبانىيە زېمىنىدا ئولتۇراقلىشىپ قالغان 300 مىڭ گرېكنى قورقۇتۇشتىن ئىبارەت. گرېتسىيە ئالبانىيىنىڭ ئالتە كىشىنى سوراق قىلىش توغرىسىدىكى قارارنى بىكار قىلىشنى تەلەپ قىلدى. ئۇنداق بولمايدىكەن، گرېتسىيىنىڭ كۈچلۈك ئىنكاس قايتۇرىدىغانلىقىنى ئېيتتى. گرېتسىيىدىكى ئەڭ چوڭ ئۆكتىچى پارتىيە — يېڭى دېموكراتلار پارتىيىسى يەنە تۈت پارلامېنت ئەزاسىدىن تەركىب تاپقان ۋەكىللەر ئۆمىكىنى «ھەقىقىي ئەھۋال»نى تەكشۈرۈش ئۈچۈن ئالبانىيىگە ئەۋەتتى. بۇ ۋەكىللەر ئۆمىكى يەنە قاماقتىكى ئالتە گرېك بىلەن كۆرۈشۈشنى تەلەپ قىلدى. ئالبانىيە تەرەپ گرېتسىيىنىڭ تەلىپىنى قەتئىي رەت قىلدى. ئالبانىيە دىپلوماتىيە مىنىستىرى سېرىېچ گرېتسىيىنىڭ ئالبانىيىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى بىلەن كۆرۈشكەندە مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: گرېتسىيىنىڭ قىلمىشى ئالبانىيىنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلاشقانلىق، شۇنداقلا ئالبانىيىنىڭ ئەدلىيە ساھەسىگە ھاقارەت كەلتۈرگەنلىك. «بۇ ئالتە ئادەمدە جىنايەتنىڭ بار ـ يوقلۇقى توغرىسىدا سوت ھۆكۈم چىقىرىدۇ».

ھازىر گرېتسىيە دائىرىلىرى گرېتسىيە ـ ئالبانىيە مۇناسىۋىتى مەسىلىسى توغرىسىدا مەملىكەت ئىچىدىكى پارتىيە ـ گۇرۇھلار بىلەن كېڭىشىپ، مەيداننى ماسلاشتۇرۇۋاتىدۇ. گرېتسىيە دىپلوماتىيە مىنىستىرى پاپۇلىياس يېڭى دېموكراتلار پارتىيىسىنىڭ رەئىسى ئېۋېرت بىلەن ئۇچراشقاندىن كېيىن مۇنداق دېدى: گرېتسىيە گرېكلارنىڭ مەنپەئەتىگە زىيان يەتكۈزىدىغان ھەر قانداق ئىغۋاگەرچىلىككە «چاقماق تېزلىكىدە» ئىنكاس قايتۇرىدۇ. ئېۋېرت گرېتسىيىنىڭ ئىچكى فرونتى مۇستەھكەم، گرېتسىيە قاتتىق پوزىتسىيە تۇتىدۇ، دېدى.

دىققەت قىلىشقا ئەرزىيدىغىنى شۇكى، گرېتسىيىدىكى مىللەتچىلەرمۇ ھۆكۈمەتنى ئالبانىيىگە قاتتىق تەدبىر قوللىنىشقا قوزغىتىپ كەلدى. ئالبانىيىنىڭ جەنۇبىي قىسمىدىكى گرېكلار ئارىسىدا تەسىرگە ئىگە پراۋۇسلاۋ دىنىنىڭ كاھىنى سىۋاستىيانو «شىمالىي ئېپىروسنى ئازاد قىلىش»نى ئاشكارا تەشەببۇس قىلدى، ھۆكۈمەتنىڭ ئالبانىيىگە قاتتىق پوزىتسىيە تۇتۇشنى تەلەپ قىلدى.

ئالاقىدار ئەھۋاللار ھازىر تەخمىنەن 200 مىڭ ئالبانىيىلىك قانۇنسىز كۆچمەننىڭ گرېتسىيىدە كۈنلۈك ئىشلەۋاتقانلىقىنى كۆرسەتتى. مۇشۇ ئاينىڭ 15 ـ كۈنىدىكى سوت ئېچىپ قاراپ چىقىش گرېتسىيىنىڭ بۇ ئالبانىيىلىكلەرنى كەڭ كۆلەمدە قوغلاپ چىقىرىشقا ھەمدە چېگرىنى تېز گىتلەشنى كۈچەيتىشكە سەۋەبچى بولۇشى مۇمكىن. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئالبانىيىلىكلەرنىڭ گېرتسىيە بانكىسىدىكى ئامانەت پۇلنى توڭلىتىۋېتىشىمۇ ئالبانىيە ـ گرېتسىيە مۇناسىۋىتىنىڭ تېخىمۇ جىددىيلىشىپ كېتىشىگە سەۋەبچى بولۇشى مۇمكىن.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى)

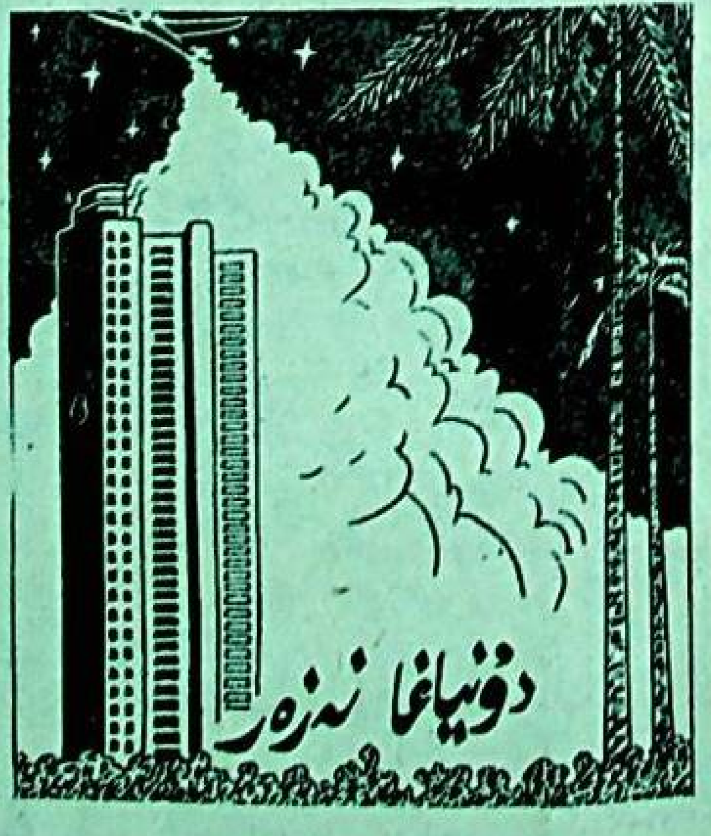

مىسىردىكى «قۇرئان كەرىم كۆرگەزمىخانىسى»

نىل دەرياسى بويىغا جايلاشقان «قۇرئان كەرىم كۆرگەزمىخانىسى»نىڭ ئىگىلىگەن ئورنى چوڭ بولمىسىمۇ، ئۇ يەرگە قويۇلغان ھەر قايسى دەۋرلەردە نەشر قىلىنغان «قۇرئان كەرىم»نىڭ ھەر خىل نۇسخىلىرى ئۆزلىرىنىڭ بىباھا ناھايىتى كۆپ ساياھەتچىلەرنى جەلپ قىلىپ كەلمەكتە. بىر ـ بىرىدىن پەرقلىق بۇ كىتابلار ھەقىقەتەن كۆزنى چاقنىتىدۇ. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئوسمان خەلىپە دەۋرىدە نەشر قىلىنغان «قۇرئان»مۇ بار بولۇپ، ئۇ ئىسلامىيەتنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدە مىسىرغا كىرگەن تۇنجى «قۇرئان» نۇسخىسىدۇر. 1694ـ يىلى گېرمانىيىنىڭ ھامبۇرگ شەھىرىدە نەشر قىلىنغان «قۇرئان»نىڭ دۇنيادىكى تۇنجى نەشر نۇسخىسىمۇ مۇشۇ يەردە ساقلانماقتا. دۇنيا بويىچە ئەڭ كىچىك فورماتتىكى «قۇرئان»مۇ بۇ يەردە بار بولۇپ، ئۇنىڭ ھەجمى 2×4 CM لا كېلىدۇ. ئۇ شاھزادە يۈسۈپ كامال جاۋاھىرلىرىنىڭ بىرى. يۈسۈپ كامال بارلىقىنى ئىسلام دىنىنىڭ مەدەنىيەت ـ سەنئەت يادىكارلىقلىرى، ساياھەتچىلىكى ۋە خەتتاتلىق جاۋاھىرلىرىنى يىغىپ ساقلاش ئىشلىرىغا ئاتىغان يىغىپ ساقلىغۇچى.

بۇ كۆرگەزمىخانىدا يەنە ئاق رەڭلىك بىر قۇتا بار، ئۇنىڭدا ئېرۇسالىمغا كىرگەن سۇلايمان ماختاپ يېزىلغان ئىنتايىن ئۇششاق، زىچ ئەرەبچە خەتلەر بار. قۇتىنىڭ يېنىغا ئۈچ تال بۇغداي دېنى قويۇپ قويۇلغان بولۇپ، بىر تېلىنىڭ يۈزىگە «قۇرئان» دىكى پارىلەر يېزىلغان. ئىككىنچىسىنىڭ يۈزىگە «مۇسانىڭ ئامانلىقىنى مەدھىيىلەش» دېگەن ئەرەبچە خەتلەر يېزىلغان. ئۈچىنچىسىگە مىسىر تارىخىدا ئۆتكەن سۇلالىلەر نامى يېزىلغان.

(ماتېرىيالدىن)

روسىيە «تەرەققىيات M — 24» ناملىق يۈك توشۇغۇچى ئۈچار كېمە قويۇپ بەردى

روسىيە 8 ـ ئاينىڭ 25 ـ كۈنى «تەرەققىيات M — 24» ناملىق توشۇغۇچى ئۈچار كېمە قويۇپ بەردى، ئۇ ئىككى كۈندىن كېيىن ئالەم بوشلۇقىدىكى «تىنچلىق» ناملىق ئوربىتا پونكىتىغا يېتىپ بارىدۇ. بۇ ئۈچار كېمە «ئىتتىپاق — Y» ناملىق راكېتا ئارقىلىق بايقونۇر قويۇپ بېرىش مەيدانىدىن ئالەم بوشلۇقىغا كىرگۈزۈلدى.

بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ھۆرقىز باقى

ئەۋلاد كۇتۇپخانىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولیازمىلار ئامبىرى